CRÂMPEIE DE AMINTIRI

Grația Lungu Constantinescu

Editura HARITINA

LUNGU CONSTANTINEANU, GRAŢIA.
Crâmpeie de amintiri
Graţia Lungu Constantineanu. - Iaşi :
Haritina, 2010. 640 p. ;
20 cm.
ISBN 978-973-88867-4-2

Graţia: Părinte Calistrat, blagosloviţi!
Părintele Calistrat: Doamne ajută şi bine aţi venit!
Graţia: Părinte, am venit să ne povestiţi despre sfinţia voastră, despre locurile de origine ale sfinţiei voastre. Să ne vorbiţi despre părinţii sfinţiei voastre, câţi copii au apărut în familie şi cum au început primii ani de viaţă ai sfinţiei voastre în sânul acelei familii întegrată în acelaşi timp în sânul comunităţii zonei, Vicovul de Jos.
Părintele Calistrat: În primul rând ar trebui să ştiţi că staţi de vorbă cu un copil de 43 de ani pe 44.[2] Adică, copilul din mine cam adoarme, începe să se nască copilul matur care deja vrea să contureze ideea de îmbătrânire, adică, ca şi cum o generaţie s-a schimbat. Dar dacă mă gândesc, cum spune scriitorul Ion Creangă, la locul naşterii mele, aş putea să spun că întreaga operă a lui Ion Creangă se aseamănă cu povestea vieţii mele pentru că, într-adevăr am avut fericirea şi bucuria de a fi mai întâi un copil alintat. Eu am crescut în familia părinţilor mei, doi oameni simpli şi obişnuiţi – mama mea terminase şcoala tehnică, dar datorită unei boli mai groaznice pentru vremea şi medicamentaţia de atunci, la 26 de ani şi jumătate, nu împlinise 27, a trecut la cele veşnice şi am rămas noi, doar doi copii. Eu aveam la vremea aceea 8 ani şi jumătate iar fratele meu avea 5 spre 6 ani. Diferenţa între noi este de 3 ani. Eu sunt născut în 1965[3] iar el este născut în 1969, luna aprilie. El nu este un

[2] Convorbirea a avut loc la 30.03.2009
[3] La 3 decembrie 1965.

om sclipitor, e şi el un om obişnuit, cum este de obicei în întreaga comunitate a satului, familist, căsătorit cu 4 copii, dintre care trei sunt fete şi unul este băiat. Soţia lui este şi ea tot o muncitoare obişnuită la o fabrică de încălţăminte de acolo, din zona Vicov, care este renumită în aproape toată ţara, *Marelbo* se numeşte.

Ceea ce-mi amintesc şi vă povestesc chiar cu bucurie în suflet, am avut ocazia să vizitez Sanatoriul Bârnova, locul de tratament al mamei mele sau locul unde s-a întâlnit cu tatăl meu când s-au îndrăgostit. La vremea când s-au căsătorit, tatăl meu avea 26 de ani, iar mama avea 17, deci 9 ani diferenţă. Ea avusese neşansa unei familii, care datorită serviciului şi regimului de atunci nu permitea prea multă flexibilitate.

Bunicul meu din partea mamei a murit de tânăr, la vreo 45 de ani, deci tot tânăr s-a stins, era miliţian, sau cum era în garda veche jandarmeria timpului de atunci, iar bunica mea a murit tot în urma unui incident mai puţin dorit sau necunoscut, la 32 de ani. Mama mea a rămas atunci singurică, cu tatăl ei, care a murit după soţie, soţia a murit prima, s-a recăsătorit cu o bunică, care nici ea nu mai trăieşte la ora actuală, o chema Florica. O singură dată am stat în casa lor o vară întreagă, păşteam bobocii şi mă jucam cu căprițele pentru că eu sunt o combinaţie aşa cum este bruna de Maramureş cu bălţata românească.

Tatăl meu este din Vicov, zona Bucovinei get beget, iar mama mea este moldoveancă, de aici de jos, din regat, cum se spune. Mama se trage de pe lângă Botoşani, zona Voronei, mai precis, Corni – Liteni, iar locul de baştină al ei este lângă Mânăstirea Probota, ctitoria lui Petru Rareş, în satul Corni, comuna Liteni, Dolhasca, de unde este Alexandru Arşinel. Am stat o vară întreagă acolo, pe când aveam vreo 5 sau 6 ani.

Multe lucruri frumoase nu-mi amintesc decât atât că mergeam la câmp şi la pădure cu bunicii mei iar când veneam, bunicul meu, fiind un om mai sever, spunea aşa, cine nu duce acasă un lemn pentru pus pe foc, o creangă de salcâm, o creangă de răchită, o creangă de orice lemn foios, când o să ajungă acasă o să mănânce chibrite pentru că mâncare nu merită că n-a muncit. Sau, eventual, trebuia să iau o sacoşă din asta de un leu şi să adun păpădie pentru păsări; se dădea la puii de raţă, la puii de gâscă, la boboci, la curci, se toca şi se amesteca cu făină. Din vara respectivă până în ziua în care stau de vorbă cu dumneavoastră, nu am mai călcat niciodată pe acele meleaguri, tocmai datorită acestei întâmplări, că murind mama s-a creat uitarea şi e firesc în momentul în care te îndepărtezi de o relaţie cu cineva, să se aştearnă răceala, tăcerea.

După ce am terminat armata, un unchi, un frate al bunicului meu, ştiind că eu exist, a dorit să mă vadă şi a venit la mine în sat la Vicov şi ne-am întâlnit o dată. Apoi am mai ţinut legătura cu dumnealor prin telefon, m-au vizitat de câteva ori la Mânăstirea Bârnova verişoarele mamei, adică fetele fratelui bunicului, care era tatăl mamei şi care, bineînţeles, au fost nişte femei foarte cuminţi şi la locul lor, una a fost lucrătoare tocmai la Fabrica de covoare din Avrig, Sibiu, parcă la Cisnădie, iar una a fost telefonistă în sat iar fratele bunicului meu a fost preşedinte de CAP şi apoi, după revoluţie şi-a făcut o asociaţie cu pământ, trăieşte şi acum, are optzeci şi ceva de ani. Este teren mai mult strâns şi lucrezi cu unelte agricole, cu semănătoarea, cu discul, cu tractorul, deci agricultură intensivă, de suprafaţă mai mare.

Dacă mă întorc în satul natal, ce vă pot spune, vă pot povesti două lucruri importante, nu care m-au marcat ci care mi-au rămas la suflet. Din spusele şi din povestirile

bunicii mele, în momentul în care părinții mei s-au cunoscut, tatăl meu nu s-a căsătorit cu mama mea religios de la început, ci doar civil, apoi cununia religioasă au făcut-o în taină în biserica din Solca, că așa era regimul de atunci, comunismul plantase puțin ateism în viața de familie. Și atunci am apărut eu, fiind mai rapid și primul la număr, iar mama mea fiind bolnavă și tratată incurabil la Sanatoriul Solca, la Sanatoriul Bârnova.

Eu am crescut 3 ani de zile în Botoșani la Casa de Copii. La 3 ani, bunica mea din partea tatei m-a adus acasă. Am doar o vagă amintire, încerc să-mi aduc aminte ca prin vis, țin minte că acolo, în creșa aceea de copii erau niște pătuțuri cu garduri albe și ne jucam în țarcurile respective. Nu-mi aduc aminte altceva decât atunci când mă suiam pe marginea gărduțului și venea infirmiera și ne aducea biberoanele acelea cu griș cu lapte, ce se dădea de mâncare, dar în rest nu am absolut nici cea mai vagă amintire. Întotdeauna am acea peliculă cinematografică în memorie, îmi aduc aminte și atmosfera și chipul respectivei femei în halat alb, îmi aduc aminte pătuțul cu cearșaf alb, dar îmi aduc aminte că patul era undeva până la gâtul meu, iar în momentul în care te-ai fi prins nu puteai să treci în cealaltă parte. Deci toată joaca era în interiorul țarcului aceluia de vreun metru jumătate de lung și, să spunem, de vreun metru și zece de lat.

În momentul când m-a adus acasă, mai am amintirea că am fost adus cu o Dacie albă și am trecut pe undeva pe la o apă și mă jucam prin apă. Era pentru prima oară când luam contact direct cu natura. Și deși tatăl meu și mama mea ridicaseră casa, acuma se puseseră în rânduială, erau o familie obișnuită, de acum erau cu al doilea copil, dar pentru că la casa în care am crescut eu se lucra, era acoperită, era ridicată, erau puse geamurile, ușile, erau

încărcați pereții cum se face în Bucovina cu tencuială de pământ și apoi se finisa cu nisip și cu pleavă și apoi al treilea procedeu datul cu var. Îmi aduc aminte că în momentul respectiv nu aveam curent electric, iar seara aprindeam o lampă agățată undeva și avea un fel de oglindă sus și mai reflecta lumina în cameră.

În clasa întâi, îmi aduc aminte perfect că învățam și scriam la lampa cu gaz. Iar când aveam de făcut teme, o puneam pe masă lângă mine ca să văd mai bine în *Abecedar*, în cărți, să pot scrie. Iar când să termin clasa întâi, deja aveam lumină electrică în casă. Se racordase casa la lumină electrică și nu-mi amintesc mai mult decât atât că îmi plăcea să mă joc toată ziua cu becul – să-l sting, să-l aprind și el se ardea mai des și trebuia să cumpere becuri. Atunci au făcut un fel de cutie din plastic, a fost prinsă cu șuruburi pe perete și avea o singură gaură în care tata băga o șurubelniță, el știa unde este întrerupătorul, eu neștiind nici ce e acolo, credeam că e încuiat și sigilat și ca să nu te curentezi nu mai umblai, dar îmi plăcea să mă joc toată ziua cu becul.

Primul meu cadou de copil, la vârsta de 5 sau 6 ani, au fost două rățuște galbene din plastic, mititele așa cam de mărimea unei gogoși, aduse de la servici de la tatăl meu care era muncitor. El a lucrat 40 de ani la Fabrica de mobilă din Rădăuți, IPL Rădăuți și coleg cu fostul stareț al meu, părintele de la Mânăstirea Bârnova, tatăl meu îl știe de când era tânăr muncitor. Tata pleca la lucru și atunci când se dădeau cadourile de sărbători. Comuniștii care conduceau fabrica au dat pentru copii bomboane, niște napolitane și Eugenia, dar acele două rățuște au fost jocul copilăriei mele pentru că afară, eu umpleam cu găleata un lighean cu apă, puneam lângă ea o folie de polietilenă, puneam câteva găleți de nisip și eu eram la mare, eu stăteam și făceam

plajă pe nisipul acela iar rațele acelea le dădeam în apă și erau legate cu o ață și când trăgeam mai brusc intrau în apă că se dezechilibrau. Și ăsta era jocul meu de copil. Mă învârteam zile întregi în jurul acelei balii cu apă plimbându-mă cu acele rățuște după mine.

În schimb, am avut fericirea și bucuria de a crește foarte mult în casa bunicilor mei, de la 3 ani și până când am terminat armata, bunicii mei din partea tatei – Gheorghe și Maria – au fost exact ca și părinții mei. În fața bunicilor, între casa lor și casa mea unde m-am născut eu, era casa uneia dintre mătușile mele, care, Dumnezeu să o ierte, și ea a trecut la Domnul, cu tot cu soțul ei. El era ciobanul Vasile, iar ea era grăjdăreasă, femeie de casă, la gospodărie, și aveau un băiat aproape de o seamă[4] cu mine, Aurel, care și el e mort, Dumnezeu să-l ierte, s-a dus și el. A avut un accident mai groaznic, s-a dus în pădure să taie lemne și a căzut un copac peste el și l-a strivit. Între noi era o diferență cam de vreo 7–8 ani și atunci ne jucam tot timpul și eram permanent în prietenie.

În casa bunicilor

În casa bunicilor mei în ce m-am trezit? M-am trezit în cel mai frumos lucru după care mi-e dor și astăzi – o casă bătrânească din bârne, făcută în coadă de pește, cu un hol mare la intrare, o ușă puternică din stejar gros cam de 6–7 cm, îmbrăcată toată în chingi de fier cu șuruburi, cu doi butuci groși pe dinăuntru, care se băgau în două chingi foarte puternice trecute prin butuci cu sfredelul, era făcută gaură și chingile erau îndoite în afară și era bătută o blană[5] ca să nu se poată îndrepta cu ceva. Era foarte interesant

[4] De o seamă = de o vârstă.

[5] Popular se folosește acest termen cu sensul de scândură groasă.

sistemul de închidere și un cârlig mare în formă de coarbă, care trebuia să știi să-l bagi într-un anumit fel în gaura butucului și când învârteai de manivela cârligului îți băga butucul pe după coarba din fier pe dinăuntru și încuiai casa, nu era cu cheie.

Casa era bătrânească, avea două camere, mirosul îl am chiar și acum în amintire, când vorbesc cu dumneavoastră, cu grinzi din alea joase maro sub care erau băgate tot felul de perne, scorțare, lăicere, valuri de pânză, busuioc, ștergare țesute, cum se spunea la țară în camera de curat. Acolo nu se intra decât la sărbătoare și când te schimbai, luai haine curate. Acolo, dacă ar fi să fac astăzi o comparație, aș spune că nici într-o casă cu aer condiționat nu e atât de răcoare cum era în camera aceea, care avea permanent ferestrele acoperite cu perdea neagră și pe deasupra o perdea frumoasă dintr-un material anume, ca soarele să nu intre și să încălzească camera sau nu cumva să se schimbe culoarea covoarelor, a țesăturilor, a scorțarelor, a păletarelor, să nu îngălbenească cămășile, să nu îngălbenească iițarii. Și acolo tot timpul când intrai trebuia întâi să ferești[6] perdelele ca să poți să vezi înăuntru ce este, sau mai târziu când s-a pus lumină chiar la casa bătrânească, au tras un fir, deci acolo nu au băgat instalația electrică, băga în priză și ducea un fir și căuta. Era un dulap puternic din scânduri maro geluite, dat cred că mai degrabă cu un baiț sau înnegrit el maronizat de la timp, în care erau numai și numai și numai albituri, un pat pe care erau vreo 20–30 de perne puse teanc una peste alta, cum se ținea zestrea la țară.

De din deal și de din josul casei, două grinzi din scândură lată cam de 50cm și groasă de 6cm pe doi butuci

[6] Să le ferești = să le dai într-o parte.

puternici, se chemau laviţe – una spre peretele de răsărit şi una spre peretele de miazăzi spre apus, iar acel L era îmbrăcat cu covoare ţesute, lăicere, aşa se şi numeau, şi acolo erau la rând tot felul de lucruri – erau şosete din lână, mănuşi din lână, şosete împletite din lână subţire pentru sezonul mai cald, obiele din postav alb pentru sărbătoare, şnururi pentru opinci, sub laviţă erau opinci de tot felul, mai noi sau mai vechi – care erau de purtat la biserică, care pe acasă, şomoltoacele cu busuioc şi mai era o buruiană pe care am văzut că acuma lumea nu o mai iubeşte, nici n-o cultivă şi nici nu-i mai poartă de grijă, era o buruiană care se chema tămâiţă.

Această buruiană creştea lângă fântâna de apă şi bătrânii o prăşeau în fiecare primăvară şi îi dădeau apă şi se umplea, dacă-i dădeai o dată cu mâna prin ea mirosea în ogradă exact cum miroase roiniţa, dacă aţi văzut vreodată când se şterge stupul de albine, dar avea un miros a tămâie atât de înţepător, cum este tămâia din biserică, cea veche de odinioară, nu grecismele astea de astăzi, moderne, parfumismele astea. Şi ce făceau bătrânii? Strângeau frunzele alea, le puneau pe laviţă, le lăsau să se usuce şi puneau două rânduri de covoare, puneau câteva frunze din alea, mai puneau două rânduri de covoare, mai puneau frunze, iar pe la capete băgau buchetele cu busuioc şi sub pat erau câteva frunze de nuc.

Ei, mirosul acela de iod cu mirosul acela de tămâiţă şi cu mirosul de la nuc şi de la busuioc creau un miros în cameră, că, în momentul în care intrai, simţeai nevoia să iei contact cu aerul pentru că era un aer atât de aromat şi de parfumat, încât, uneori nu-ţi era confortabil, aerul nu era respirabil, dar la prima idee, când te îmbrăcai cu acea haină, cu sumănelul sau cu bondiţa sau cu cămeşoiul sau cu brâul sau cu cheptarul şi te duceai la biserică, în biserică aşa

mirosea – a lămâiţă sau a tămâiţă sau a busuioc sau a frunză de nuc. Deci nu erau parfumurile astea moderne. Săpunurile se făceau din grăsimea de la porc, cu sodă caustică şi ca să fie ales, ales, ales, se punea numai său alb pentru săpun mai bun şi restul mărunţaielor sau cărnurilor mai slabe – pentru săpunul de zolit[7].

Ce era la casa bătrânească şi astăzi port în suflet, în casa de dormit era o tindă mare şi puternică iar tinda respectivă avea tavan din bârne tot cu chingi, o scară mare din lemn, pe jos era uns cu pământ şi cu un fel de negreală, se chema ciamur, se punea ceva, ce punea exact nu ştiu, tăciune sau poate oxid de fier, la vremea aia, să fi fost negru sau un fel de sâneală cum se pune la culorile de vară. Oricum negrul ăla făcea să ai impresia că pe jos este carton asfaltat, bitum. Dar de fapt se puneau după aceea câteva piei de viţel ca să nu tragă frigul de la pământ iar peste pieile de viţel se punea teara asta ţesută din ţoale de cordele. Noi acum, hainele *second hand* şi toate astea le aruncăm. Ei le tăiau cu foarfeca toată iarna, urzeau şi făceau acele covoare pe care le puneau prin casă aşa pestriţate, ele nu aveau o culoare anume, erau de toate culorile, dar erau foarte plăcute şi eu la ora actuală, când vorbesc cu dumneavoastră, mi-am oprit câteva bucăţi şi am din alea noi noute, primite de la tot felul de bătrâne care mai vin la noi în vizită la mânăstire, tocmai în amintirea acelor lucruri care nu-mi pot ieşi din cap pentru că acuma totul este modern şi artistic şi totul este atât de extravagant că nu mai aduce cu nimic cu autohtonul de altădată.

În casa de dormit era un pat mare, lung de vreo trei metri jumătate şi lat de vreo doi şi jumătate şi acolo erau

[7] Săpunul de spălat rufe făcut în casă. Se fierbeau hainele albe cu săpun ras făcut fulgi ca să facă spumă multă.

cojoace de oaie sau mai multe piei de oaie dubite, rase şi puse pe pat peste paie de ovăz sau peste fân de lucernă cosit proaspăt, uscat, păzit să nu dea apa în el, iar peste cerga aia când te băgai să te culci, numai pe perne din puf de gâscă, aveam o pilotă din pene de gâscă, am şi acuma una, mai mult din fantezie o ţin pentru că în momentul când te înveleşti cu ea ai impresia că zbori, e atât de uşoară şi de frumoasă şi dă o căldură, nici un calorifer dacă l-ai pune în pat nu încălzeşte cum încălzeşte pilota aia în momentul când o pui pe tine. Erau nişte geamuri micuţe, nu ştiu dacă aveau mai mult de 70/50, toate pline de gratii ca să nu dea hoţii, cum era în vremea de atunci, după primul război mondial, casa era veche, când au dărâmat-o avea 100 de ani, era făcută din vremea tinereţii bunicului bunicului meu, dăruită feciorului său, cum se spune, moşului Gherasim, pe care eu nu l-am prins.

Strămoşul meu îşi făcuse şi el casă şi bunicul făcuse şi pentru un fiu de-al lui, şi atunci bunicul meu a moştenit acea casă a lui Gherasim care era foarte veche şi un lucru incontestabil pe care l-am aflat puţin mai târziu, când mai trăia numai un frate de-al tatălui meu, bunicii mei când s-au căsătorit, primul lucru pe care l-au făcut la casa lor, au plantat un nuc. Acel nuc, din întâmplare, avea doi butuci; pe o ramură mai mare făcea nuci într-un singur an, iar pe o ramură mai mică făcea nuci în al doilea an. Bunicii mei botezându-i, le-au spus Gheorghe şi Maria. Când venea primăvara se uitau şi spuneau: Uite, Maria, anul ăsta stă şi se odihneşte, nu face nuci, uite, Gheorghe e plin de floare. În anul următor era exact invers. Lângă nuc au făcut o fântână. La noi la munte în zona din care sunt eu, fântânile se sapă cu groapă şi tot se zideşte piatră până ajungi la apă, felie cu felie frumos şi jos se pune un strat aşa, el se numeşte stratul la fântână dar este ca o talpă din arin,

lemnul cel mai rezistent la apă, care ţine finalul pietrelor ca ele să nu se mai surpe în jos, iar stratul acela se pune pe primul strat de humă, cel mai vârtos pe care îl întâlneşti la finalul fântânii, că apa de pe humă e întotdeauna rece şi bună, apa de nisip e mai mâloasă. Şi acea fântână a fost făcută tot în anul când s-au căsătorit ei şi spre mirarea mea şi a celor care au sesizat lucrul ăsta, când a murit bunicul meu a bătut un vânt, el a murit de 88 de ani, şi s-a rupt jumătatea de nuc care era cu numele lui, cu partea lui, iar când a murit bătrâna, la doi ani, s-a rupt şi jumătatea cealaltă de la alt vânt, şi nucul respectiv nu mai este. Şi când i-au făcut bătrânei de 40 de zile s-a surpat şi fântâna, s-au năruit pietrele, a putrezit şi colacul acela.

Ei au trăit împreună aproape vreo 60 de ani, deci au trecut şi de nunta de aur. Au avut nouă copii dintre care unul le-a murit în război, iar restul au fost căsătoriţi. Toţi au fost vrednici, dar cea mai vrednică dintre toate a fost nănaşa fratelui meu, sora tatei, care a făcut vreo 13 copii, din care nici unul n-a murit de foame, toţi au ajuns mari, bine şi la locul lor şi s-au căsătorit şi ei la rândul lor şi erau cei mai numeroşi în familie pentru că nu le-a fost frică, exact cum spune la Psaltire, când se umple casa de copii femeia iese la duşmanii ei în poartă. Dar acolo, în casa bătrânească, care era taina sau care era mersul lucrurilor?

Viaţa de familie

Aţi pus o întrebare: Cum era în viaţa de familie? Să ştiţi un lucru, eu nu contest şi nici nu vreau să-mi arog vreo idee. Dacă în majoritatea cărţilor de spiritualitate pe care le-am mai citit, în majoritatea cărţilor unde am întâlnit povestindu-se despre oameni îmbunătăţiţi sau despre stareţi cu chemare sfântă sau despre călugări cu viaţă aleasă, vreau să vă spun că familia în care m-am născut eu era cu oameni

perfect obişnuiţi. Şi când mă refer la oameni perfect obişnuiţi, bunica mea n-a avut carte deloc, ea n-a făcut carte la vremea respectivă. Au fost şi ei vreo 5 sau 6 fraţi şi nu s-au şcolit, nu pentru că erau săraci, probabil că părinţii nu i-au dat la şcoală pentru că nu era tradiţia, mai ales fată fiind. Bunicul meu avea doar 4 clase, el s-a dus în al II-lea război mondial, a fost prins cu frontul şi a stat prizonier la Dombas prin Rusia şi s-a întors peste 5 sau 6 ani înapoi. Îl credeau mort, îi făceau parastase şi într-o noapte, bunica mea, crezând că a venit hoţul la furat ouă, nu l-a cunoscut cât de slab era şi i-a spus: Măi omule dacă nu spui cine eşti şi ce cauţi aici, te dau pe mâna poliţiei. El era căutat şi urmărit din când în când dacă nu apare ca dezertor sau ceva, pe front nu mai figura, între morţi nu figura, dar el era prizonier. Şi atunci i-a spus: „Măi, Marie, eu sunt, George, am scăpat din lagăr şi am venit acasă." Bunicul meu povestea cu gura lui, seri de-a rândul.

Mai am un lucru care mă pasionează şi mă duce cu gândul la vârsta când aveam 3, 5 sau 6 sau 7 ani – în cealaltă parte a casei, aşa era tradiţia la vremea respectivă, se făcea o sobă mare de vreo 4/3 metri, deci era o sobă puternică din cărămidă, cu plită, avea cuptor deasupra ei, şi tot jăraticul şi fumul din sobă nu se ducea direct în horn cum se duce astăzi, că se plânge lumea că este frig în casă, se ducea prin cuptor, iar cuptorul ăla era veşnic cald iar în faţă mai avea un fel de horn, un fel de ceva cum ar fi o hotă, era un fel de crescătură. Am mai văzut la cineva în vara asta[8] la Straja şi atât de mult m-am bucurat, chiar l-am filmat. A zis: *Părinte, l-am păstrat în amintirea părinţilor noştri, ei l-au făcut, noi nu-l mai folosim, dar e frumos.* Şi aburul şi tot ce se strângea de la oale se ducea pe ăla şi

[8] Vara anului 2009.

pleca tot în sus, spre horn, adică se ducea afară ca să nu aburească casa, să fie uzi pereţii. Iar în dosul ăla erau băgate nişte cojoace de oaie, era cald, stăteai aşa ca şi cum ai sta în apă caldă când te speli şi faci baie. Noi acolo dormeam tot timpul; ne strângea bunica pe toţi nepoţii care eram, de la un frate de-al tatei erau doi, de la mătuşa mea era unu, eu eram unu că celălalt era mai mic, eram 7 nepoţi şi ne băga pe toţi pe cuptor şi ne spunea: *Hai porcuşorii lui Dumnezeu, la culcare, că au mâncat.*

Tatăl nostru

Bunica îi punea pe toţi nepoţii să stea cu faţa la răsărit şi unul să zică *Tatăl nostru* după ea, ca să nu se culce fără rugăciune. Şi când observa, avea dinamismul ăsta de a observa că tu nu te-ai rugat, spunea:

– Da' tu ţi-ai făcut rugăciunea?

– Da.

– Şi care ai zis-o?

– *Tatăl nostru.*

– Ia mai zi o dată, să văd eu, nu-l greşeşti? Îl ştii bine?

Adică să vadă dacă pronunţă corect.

– Nu, dar l-am zis o dată.

– Mai zi să aud şi eu că eu nu ţin minte. L-am uitat.

Şi spuneam *Tatăl nostru* dar era o greutate ca să-l spui că eram copii şi ne punea să spunem *Tatăl nostru* până-l învăţam. Eu, *Tatăl nostru* nu l-am învăţat de la bunica mea, l-am învăţat de la mama mea. Îmi aduc aminte că aveam 4 ori 5 ani, eram destul de mărişor. Şi m-am pus o dată la masă, nu ştiu ce mi-a dat ea să mănânc şi a spus aşa:

– Da' tu n-ai făcut cruce când te-ai pus la masă!

Nu-i spuneam bunica, la noi în Bucovina se foloseşte termenul de moşică, aşa se spune. Zic:

– Dar la moşica nu mi-a spus să fac cruce, numai să zic *Tatăl nostru*.

– Ei, atunci zi *Tatăl nostru*. Îl ştii?

– Nu-l ştiu bine.

– Ei, dacă nu-l ştii bine, nu mănânci şi nu te culci până nu-l înveţi.

Şi mi l-a scris pe o hârtie cu litere mari ca să văd eu câte rânduri am de învăţat. Ea îmi spunea câte un rând şi la fiecare rând aveam un băţ de chibrit, două beţe de chibrit, trei beţe de chibrit, patru beţe de chibrit şi îmi spunea:

– Hai, primul băţ de chibrit şi eu trebuia să ştiu *Tatăl nostru carele eşti în ceruri*; al doilea băţ de chibrit *Sfinţească-se numele Tău*; al treilea băţ de chibrit *Vie Împărăţia Ta, facă-se voia Ta*. Şi după trei ore de pedagogie şi de încăpăţânare, m-a învăţat *Tatăl nostru* şi a spus aşa:

– Eu am să mor, că nu ştiu cât am să trăiesc, dar asta o să-ţi prindă bine toată viaţa.

Şi într-adevăr de atunci şi până astăzi ţin minte *Tatăl nostru*. Dar, bineînţeles că bunica noastră tot timpul ne punea să ne rugăm.

Seara se făcea foc în soba aia şi ea fiind mare, când taie lemnele, rămân tot felul de capete, de cioate, mai urâte, mai torsionate, mai colţuroase, mai cioturoase, ei, se luau toate roţile de la plită, se băga unul din ăla în sobă pe jăratec, se închidea bine şi cenuşarul şi portiţa şi tot, se punea un vas cu apă deasupra frumos pe plită şi până dimineaţa apa se încălzea de la focul cel de noapte. Dar pentru ce trebuia apa aia dimineaţa? Ca să aibă băieţii cu ce se spăla pe mâini şi pe faţă, ca să nu răcească dacă-i apa rece. Ne punea pe toţi şi luam cu cana şi ne turna, ne punea pe urmă să spunem *Tatăl nostru* şi ne punea pe masă ce era.

Aici iarăşi trebuie să fiu sincer şi să spun că până n-am ajuns în lumea modernă a liceului, a armatei, a mânăstirii, eu n-am ştiut că se mănâncă două feluri de mâncare şi supliment sau felul unu şi felul doi. N-am fost învăţat cu treburi din astea. Bătrâna noastră ce făcea? Se ducea şi scotea din cămară, să spunem 10–15 ouă, le bătea acolo cu smântână şi le punea la prăjit sau făcea ea o mâncare din ele, sau umplea un castron plin cu brânză de oaie, făcea o mămăligă mare, o punea pe fund şi zicea: „Hai, *tăţi* în jurul mesei să vă văd sătui amuş[9] că eu nu fac mizerie toată casa. Aţi mâncat şi am terminat." Şi tăia mămăliga fix în patru cu o aţă şi întrebam:

– Dar de ce o tai aşa?

– Păi, da' nu-i crucea lui Dumnezeu, măi băiete? Cine creşte porumbul?

Deci ţinea foarte mult la tradiţiile astea, sau pâinea când o tăia, era o pâine mare de 5 lei, intermediară, cu cuţitul zgâria o cruce pe spate şi pe urmă începea să taie din pâine. Iar rugăciunea de pus la masă era atât de banală! Acuma la mânăstire am învăţat că la amiază e *Tatăl nostru*, seara e *Mânca-vor săracii*, ei, nu. De exemplu când te puneai la masă spuneai doar atât: *Cruce-n masă, cruce-n casă, Dumnezeu cu noi la masă*. Iar când ne sculam de la masă era o rugăciune şi mai scurtă: *Mulţumim Ţie Doamne de toate darurile Tale – pâine, sare şi mâncare*. Atât era rugăciunea de mulţumire.

După ce umplea vatra la sobă cu cioata aia, ne băga în pat, pe noi la perete, moşul meu se suia pe cuptor, pe prichici şi dormea acolo că-l mai durea spatele, era mai bătrân şi spunea ca să iasă reuma şi mă mir că astăzi nu se foloseşte. Pe vremea bunicilor mei nu era indometacin,

[9] Amuş = forma veche pentru acuşi.

aperivin, boicil; untul de oaie, din laptele de oaie şi săul de la oi se punea cu nişte buruiene, care or fi, nu ştiu nici în ziua de azi, şi te ungeai la genunchi, la coaste, la oase şi spunea, ei, am stat oleacă pe cuptor şi m-o lăsat oasele. Deci efectiv le trecea reumatismul.

Eu nu i-am prins pe ei să ia o pastilă, nu i-am prins pe ei să ia un medicament, să ajungă la spital, să-i consulte cineva. Luau aşa, să spunem dacă erau oleacă răciţi: Fă un ceai de tei, fă un ceai de soc, sau am mai văzut o treabă care se folosea când era bronşita asta la plămân, căldura asta la plămân, că aşa se zicea, sunt cam înfierbântat la plămân, făcea o balie cu apă caldă şi clocotea o oală de apă, dădea fân de pe deal, care era din toate florile, prin tocătoarea de strujeni a vacilor, prin şişcorniţă, opărea cu apa clocotită fânul ăla, îl lăsa vreo jumătate de oră, după aceea scurgea ceaiul ăla maro închis şi-l punea în apa aia caldă în balie şi ne băga să stăm până la gât în ceaiul ăla şi tot o căuta cu degetul, o mai lua şi o punea să stea într-o oală pe plită să se încălzească şi iar o turna şi spunea: Hai la băi aici ca să iasă boala. Şi chiar transpiram, curgea apa de pe faţă, curgeau toate sudorile şi gata, în 2–3 zile te făceai sănătos. Nu mai aveai înfierbinţeala asta la piept, să răguşeşti, să tuşeşti.

Iar seara în pat ne spunea poveşti şi adormeam cu tot felul de poveşti. De exemplu moşul meu ne povestea cum i-a prins şi i-a dus în război şi-i ţinea cu mămăligă şi cu mazăre, atâta mai ţin minte. Eram copil şi-mi pare rău că nu mi-a trecut prin minte, dar cine-a ştiut c-o să treacă regimul comunist să întrebi sau să scrii? Ne-a povestit cum a scăpat de pe front când a venit acasă din prizonierat, o rusoaică foarte credincioasă, era doctor şi el avusese o crescătură la ochi în urma unei schije, care i-a sărit în

timpul frontului şi ochiul s-a mărit aşa ca o prună. Moşul meu vorbea ruseşte perfect şi l-a întrebat:

– Vrei să-ţi vezi copiii şi familia?

– Da, dar unde? Copiii sunt tocmai în România, tocmai în Moldova la Suceava.

– Nu-i nimic. Eu fac la tine forme de canceros şi tu pleci pentru tratament la Cernăuţi, iar de acolo te orientezi tu să fugi pe jos acasă. Zice, până acolo te pot duce, mai departe nu mai depinde de mine.

Şi i-a făcut forme pentru Spitalul din Cernăuţi, a venit cu vagonul pe îngheţate, din Siberia până în Cernăuţi – două săptămâni prin triaje, prin gări şi a avut la dânsul câteva bucăţi de mămăligă îngheţată pe care le-a păstrat de la masă şi nu le-a mâncat ca să aibă cu ce trăi timpul ăla cât va veni cu trenul, iar din Cernăuţi, noaptea, prin porumburi, prin ierburi, prin tot felul de coclauri, ocolite prin glugi de strujeni, a trecut în România şi a ajuns acasă. Pentru că la Primărie în sat aveam un văr de-al nostru care era secretarul Primăriei, în loc să-i pună Chifan Gheorghe pe buletin, cum era el urmărit de la unitatea militară, i-a pus Chifan George, nu i-a pus Gheorghe şi s-a dus cu ăla şi după aia a luat pensie, s-a încadrat din nou la muncă şi a mai făcut servici câţiva ani de zile la pădure la tras butuci, ca să aibă din ce trăi şi apoi s-a pensionat şi nu au mai fost probleme.

Şi nimeni nu ştia; până a venit revoluţia nu a ştiut nimeni niciodată că de fapt George era Gheorghe pe care îl căutau ei şi aşa a scăpat de problemele comunismului atunci, că putea să-l ia la anchetă, ce-a căutat, de ce a dezertat, de ce a fugit, ce s-a întâmplat? Şi ne povestea întâmplările astea seara, dar uneori mai făcea câte o glumă. Ei creşteau porci de vândut şi ne trimiteau să le strângem lăptucă, buruiene de prin porumb, iarbă de pe haturi, şi moşul meu nu spunea: *Măi, daţi mâncare la porci*, ci *vezi*

măi că ruşii ceia iar au răsturnat troaca; vezi, măi că ruşii ăia iar au făcut mizerie în coteţ acolo; vezi, măi că ruşii ăia iar n-au buruieni. El numai aşa le spunea, tot timpul el, adică în oftica aia, că a stat la dânşii chinuit cu prizonieratul. Şi ştiu că odată i-a spus cineva:

– Moşu George, nu te juca cu cuvintele.

– Lasă, domnule, că ruşii mei înţeleg, eu le pun verigă şi n-o să mai strice coteţul.

Deci tot nu şi-a corectat orgoliul. Iar de la bunicii ăştia programul era simplu de tot.

Pudoare

Ceea ce m-a mirat întotdeauna sau mi-a rămas ca imagine în suflet este lucrul ăsta – în momentul în care eu m-am trezit în casa lor ca şi copil, bătrâna, n-am văzut-o niciodată descoperindu-se în faţa noastră pe cap; dacă-şi punea un şervet, aşa îi spunea ea, dacă-şi punea un batic pe cap, îl punea pe cel nou pe care trebuia să-l ia deasupra şi prin spate îl trăgea pe celălalt vechi şi se lega. Eu îi spuneam:

– Bunică, da' peaptănă-te.

– Nu-i treaba ta. Ţie nu ţi-i ruşine să te uiţi la o femeie bătrână? Da' unde-i bunul simţ?

Adică era o chestiune de caracter, de moralitate. Iar dacă îşi schimba catrinţa, că ea umbla numai în cămaşă albă cusută şi în catrinţă şi-n şpicniţă[10], port popular pur românesc. Nu a umblat niciodată în haine, de exemplu, cum e îmbrăcată doamna, la noi se numesc în Bucovina haine nemţeşti, nu se cheamă haine româneşti. Deci trebuie să ai rochie din pânză neagră lungă, creaţă, legată cu o aţă aici la mijloc, are un fel de baier şi aia trebuie să pliseze să nu dea

[10] Şpicniţă = rochie din pânză uşoară încreţită.

formă corpului, adică să nu poată un bărbat să-şi facă gânduri proaste despre femeie, fusta aia trebuie să fie largă, să nu dea formele trupului, iar cămeşa, că am un brâu de-acela şi aicea, cămeşa, se lua întâi poalele şi apoi se punea rochia, iar pe mijloc femeia umbla încinsă cu un brâu din lână pentru spate, ca să n-o doară şalele şi ăla avea rol de sutien, cum se spune în ziua de azi. Ei, nu, ele se legau cu brâu până sub piept, cămaşa se strângea pe trup şi ţinea sânul normal ca să nu umble aiurea şi lua bluză, lua bondiţă, lua vestă împletită sau făcută cu croşetul, iar fusta nu trecea de la ouşor mai mult de patru degete, adică cam cum ar fi a Doamnei Graţia, încă cu vreo 6 cm mai lungă. Deci aşa purta. Iar jos la gleznă aicea, ori era ciorap ori era obială de finet alb care, când luai opincile, dădeai nojiţele alea roată şi se vedea aşa cam 10 cm de nojiţe dar nu puse la întâmplare. Care era femeie mai negospodină, de exemplu, bunica mai comenta şi spunea: Nu-i ruşine lu' Rariţa lu' Arsâni[11], era o colegă de vârsta ei, să vină ea în biserică cu nojiţele date ca la muls vaca aşa, vraişte? Da' îi posibil, femeie bătrână, da' unde-i ruşinea de Dumnezeu?

Ea, când venea la biserică, avea un scăunel mititel, aşa, şi îşi punea piciorul pe el, îşi trăgea opinca şi învârtea roată la centimetru, cum era alb aşa; la centimetru de centimetru învârtea şnururile alea negre, că doar erau lungi, aveau vreo 5–6 metri, le făcea aşa pe deget un fel de guşă şi tot le lua şi le învârtea. Dacă te uitai de jos părea un ciorap vârstat, o linie albă şi una neagră, o linie albă şi una neagră. Odată am întrebat-o:

– Da' ce stai şi te joci atâta, doar nu tot te descalţi la amiază când vii?

[11] Arsâni este forma populară pentru Arsenie.

– Nu-i treaba ta să te amesteci tu în treburile femeieşti. Vezi-ţi de borşul tău.

După ce se sculau dimineaţa, îşi făceau rugăciunea, care v-am spus, era foarte simplă, nu erau rugăciuni din astea la Ceaslov sau la Psaltire. În afară de Biblie, bunicii mei nu au avut altceva în casă. Moşul meu citea psalmi din Biblie. Ştia de Psalmul 50. Asta ţin minte când începea postul mare, v-aş povesti o săptămână. Erau nişte oale aşa mari, din lut, cu gura largă, cusute toate cu sârmă împletită iar peste vară erau pere uscate, prune uscate, mere uscate, perje uscate şi alea stăteau în pod prin nişte lăzi făcute din nuieluşe, făcute ca nişte coşărci şi agăţate fiecare la locul lor şi spunea aşa: *O, început postul, gata cu untdelemnul.* Da' ce-ţi trebuia untdelemn, că mâncam poame din alea fierte cu zahăr şi cu mămăligă sau ne făcea mămăligă caldă cu magiun de prune, da' gros aşa, nu ca magiunul de la magazin care curge ca apa, că, dacă băgai cuţitul în el, putea sta drept, adică îl fierbea până se făcea ca marmelada.

Acuma, chiar nici n-am mai văzut marmeladă din aia. Într-o vreme se vindea în magazine, era extraordinară. Făcea acasă, bună, că marmelada aia ce se vindea la magazin era din pere, dar acasă o făcea numai din perje, din prunele alea care nu ţin sâmburele în miez şi mâncai din aia în post de nu mai puteai. Strângea toate oalele vechi, n-am mai văzut de atunci tradiţia asta, nici nu cred că o mai păstrează nimeni, opărea oalele alea în care s-a mâncat înainte de post şi le dădea undeva prin cămară sau un şopron în spatele casei care se chema paravan. Iar de acuma începea să pună oalele astea de lut şi mâncam prune şi poame fierte cu mămăligă şi magiun cu mămăligă!

Pâine se mânca numai duminica, aşa era. Era zonă uşor de munte. Era pâine multă dar era şi scumpă, nu erau bani. Bunica mea avea pensie de colectiv, 100 de lei. Ei

aveau vacă cu lapte, aveau porc, aveau ce tăia, adică aveau mâncare de dulce, dar pâinea se cumpăra. Bunelul meu avea pensie de numai 400 de lei. Deci cu ăştia 500 de lei trebuiau să se descurce şi să facă faţă, şi atunci, sigur că pâinea era un moft care se mânca la sărbătoare iar la Crăciun, la Paşti, la Sfânta Mărie, când se făcea hramul la Pogorârea Duhului Sfânt se făcea pâine frământată în cuptor din făină mai albă dar nu cum îi acuma 00 şi Doctor Roger şi mineralizată, era cum ţi-a dat morarul. Uite, ţie ţi-a dat făină albă. Nu era taman albă, dar nici neagră nu era, dar era bună, era un fel de făină 1 (unu). Şi când se făcea amiaza, la fel, nu erau 7 feluri de mâncare. De exemplu punea carnea în borş sau punea carnea în cartofi sau punea brânza în cartofi sau punea ce făcea, o salată, de exemplu, acuma nu mai este la modă salata de cartofi. Când eram acasă se tăia ceapă, cartofi fierţi felii şi se punea ulei, oţet, un ardei sau un gogoşar ceva, şi mâncai salată din aia cu mămăligă sau cu pâine, de nu ştiai cum îţi spune cu buletinul în mână.

În momentul când se făcea seara, la fel; seara, mâncarea de bază era ori brânză cu mămăligă ori lapte cu mămăligă ori orez cu lapte ori macaroane cu lapte ori, eventual, să spunem nişte smântână cu brânză şi cu mămăligă, că altceva nu avea ce să-ţi dea seara. Asta era mâncarea de bază. La amiază şi dimineaţa mai dădea ouă, seara nu, că spunea că strică ficatul, dar probabil că la 3–4 nepoţi pe care-i creştea şi la 10 găini pe care le avea, nu-ţi permiteai să le dai ouă de 10 ori pe zi. Iar în momentul în care venea culcarea, ne băga în pat şi iară la poveşti.

Despre bunica mea, era prietenă cu tot satul. Nu era om în sat care să n-o ştie. Aşa era şi respectată – mătuşa Maria, dar era respectată pentru că era cea mai veche din zonă. Mi-au povestit bunicii mei, când s-a înfiinţat satul,

acolo în cătunul ăla erau 18 case, atât, 18 case bătrâneşti. Din acele case bătrâneşti, astăzi, când stăm noi de vorbă, mai există maxim 10 case, restul, toate sunt demolate. Ăştia le-au păstrat mai mult de amintirea părinţilor, nu le-au distrus din principiu, că lângă ele au făcut case noi, clădiri noi. Alţii au făcut vile moderne, dar casele bătrâneşti le-au dărâmat. La mine la ţară, unde m-am născut eu, au demolat totul pentru că nu dădea voie colectivul să fie două case în aceeaşi ogradă şi au obligat să facă casa nouă peste casa veche şi atunci au demolat tot. Erau acoperite cu şindrile, aşa cum ar fi oberlihte, aşa cum ar fi lucarnele şi pe acolo ieşea fum, se afuma draniţa în pod, se afuma carnea, se afumau cârnaţii. Casa avea multiple funcţii, nu era numai simplă casă de locuit, iar primăvara era frumos çă sub masă stătea gâsca la clocit şi fâlfâiau boboceii, undeva într-o altă margine de laiţă stăteau două–trei cloşti şi cloceau, care scoteau tot timpul pui în preajma Paştelui, că puii devreme se ouă toamna devreme, sub pat erau bătute două scânduri la picioarele patului şi era un cui care se dădea într-o parte şi băga mieii mititei de la oi când era frig ca să nu răcească, şi îi mai lua seara în casă ca să nu-i fure cineva din ocol, că şi în vremea aceea mai erau oameni răi care puneau mâna şi furau câte un miel, câte o găină, câte ceva.

Dimineaţa când ne trezeam era aşa ca la stână, toată făptura, toată lumea se mişca. Dar ce am mai observat? Moşul meu, fiindcă avea fântâna în ogradă undeva în dreptul răsăritului soarelui, în fiecare dimineaţă, şi asta nu un an sau doi sau trei, n-o să exagerez dacă spun 15 sau 20 de ani, că era iarnă, că era vară, că era toamnă, că era ger, că era frig, el se scula frumos dimineaţa, lua apă din fântână rece scoasă, se spăla pe faţă, se întorcea la răsărit, făcea trei, patru, cinci cruci nu ştiu câte, o metanie, două, trei,

spunea *Tatăl nostru* cu glas tare şi eu odată m-am apropiat de el şi i-am zis:

– Auzi, moşule, da' mata de ce te rogi afară în frig, cu capul descoperit şi cu faţa la răsărit? Ce Dumnezeu nu-i în toate părţile?

– Măi, pe tine se vede că te-o fi făcut tat-tu prost. Da' cum, unde vrei să te rogi? Nu la răsărit? De ce biserica are altarul la răsărit? Tu nu vezi că ai luat-o razna? În ce clasă eşti la şcoală?

– Într-a doua.

– Şi doamna aceea nu te-a învăţat?

Şi i-am spus:

– Da, dar uite, noi ne rugăm în casă.

– Măi, eu nu trimit rugăciuni la Dumnezeu unde am dormit şi miroase a lene. Rugăciunea se face afară să o audă Dumnezeu.

Şi el avea stilul ăsta şi el se ruga afară să-l audă Dumnezeu. Că eu i-am zis odată:

– Dar te vede careva.

– Mie nu mi-i ruşine de Dumnezeu.

Şi mi-a mai rămas ceva în suflet frumos şi ca amintire. Până aici v-am povestit lucruri mărunte din vremea copilăriei. Îmi scriam lecţiile la lampă, îmi făceam temele la lampă, după aia, când s-a introdus curentul electric, din clasa a doua, a treia, a patra, am început să învăţ şi la bec. Acuma era uşor, era boierie, aveam veioză de masă, deja progresasem aşa, era o chestie mică cu un căpăcel negru, se prindea cu un cablu, dacă se înfierbânta şi se prăjea, mai dădeai 10 lei şi cumpărai alta peste o lună. Trebuia să o ţii puţin, să nu înveţi mult să nu se consume.

Primul cadou pe care l-am primit pe când eram copil şi m-am bucurat enorm de mult, când eram prin clasa a treia, a patra, am primit o instalaţie electrică adusă de un

unchi de-al meu care lucra în Germania, dar simplă, vreo 10–12 becuşoare puse pe o sârmă cum astăzi sunt pline oraşele, erau de toate culorile, am mai văzut şi prin magazine căndeluţe cu Maica Domnului şi cu tot felul de becuşoare împrejur, nişte steluţe din alea, dar nu multe, doar atât, 12 erau pe firişor.

Se vede că nici nemţii la vremea aia nu erau suficient de avansaţi în domeniul ăsta al tehnicii; iar tatăl meu care se pricepea şi meşterea un pic la electrotehnicele astea, ce a făcut? Mi-a pus un starter de la un neon, şi ăla clipea şi se făcuse sclipirici din ăsta, se stingea, se aprindea. Ei, băieţilor din sat şi colegilor mei de clasă, tuturor le spuneam: Hai să vedeţi ce am primit eu cadou, nimeni n-are în sat. Şi într-adevăr nimeni nu avea în sat aşa ceva – acele 12 becuri şi le pusesem – unul în vârful pomului, trei mai jos, două mai jos, în aşa fel încât tot pomul să fie cu lumină, şi să vezi atâtea luminiţe într-însul! Nu mai trebuie artificii şi lumânări; cu alea dai foc. Dar uite asta, ce frumos este! Şi eram cumva recunoscut ca cel mai dotat cu jucăriile din cătunul de acolo. Toţi veneau: Hai să vezi pomul lui Costică. Uite cum clipeşte. Era primul pom care clipea de sărbători. În rest era un brăduţ verde cu zece bomboane de pom şi vreo zece globuri. Acuma se fac globuri frumoase din sticlă. La vremea aia se făceau din material plastic şi se punea ca pe felicitări un fel de zgrunţ, parcă ar fi imitat zăpada, sticlit, ceva tocat aşa mărunt, prins cu aracet; aşa se făceau globurile, doar aţi prins că avem o vârstă.

Până aici v-am povestit de bunici, când am început să termin şi să ajung în clasa a VIII-a, deja m-am mai maturizat, dar între timp, la mine în casă, la părinţii mei lucrurile au decurs altfel. Când mama era venită de la spital şi era acasă şi era mai bine, făcea lecţii cu mine, mă învăţa să socotesc, să scriu. Eu când am intrat la şcoală ştiam deja

literele din *Abecedar* şi să număr, să socotesc şi mă plictiseam. De exemplu mă întreba învăţătoarea de literele a, b, f, m, eu îi spuneam de la g, de pe unde îmi trecea mie prin cap, de pe la capătul *Abecedar*ului. Mă mai pedepsea, mă punea să stau ori în picioare la colţ, ori să stau în genunchi, ori să stau cu mâinile în sus, erau pedepse mai banale la vremea respectivă dar din casa părinţilor mei nu am amintiri multe pentru că eu nu am prea trăit cu ei.

Viaţa mea s-a desfăşurat între bunici şi această soră a tatălui care avea acest băiat, văr cu mine care era mai mare decât mine cu câţiva ani şi noi eram de-o generaţie. În casa părinţilor mei, îi ţin minte pe ai mei că se plângeau tot timpul de criză de medicamente, erau foarte costisitoare şi scumpe; mama mea, la vremea aceea lua câte 16 pastile odată, la o tură de tratament. La vremea aia era descoperită streptomicina, hidrazida, astea erau că ea trata o boală de plămâni, care, doctorii când au operat plămânul, nu l-au găsit bolnav cum credeau ei că ar fi, dar rana aia nu s-a mai închis niciodată şi a rămas o gaură imensă, eu o ţin minte, iar ea a zăcut de la rana aia şapte sau opt ani de zile. De tânără a căpătat-o, şi din rana aia tot a făcut temperatură şi a tot făcut aşa febră până ce s-a dus, a rămas de 32 de kg când a murit, a fost o boală catastrofală. Îmi aduc aminte că eu de atunci sunt rece la înmormântări şi chiar am un sentiment de repulsie faţă de morţi, nu că mi-e frică de ei că ştiu că mortul se duce la Dumnezeu, ştiu că moartea este firească pentru tot omul, dar atunci când mama mea era moartă şi noi eram nişte copii atât de mici lângă sicriu, o femeie din spatele meu îi spune unei mătuşi de-ale mele:

– Da' bine că a mai strâns-o Dumnezeu şi pe nenorocita asta că de atâta chin, uite că e numai scheletul.

La care mătuşa mea îi spune:

– Da' nu te gândești măi Iustină, măi, că îs doi băieți care au rămas, uite ăștia au nevoie de mamă, nu ea că trebuia să trăiască, de ăștia trebuia să aibă grijă, de ei?

– Lasă, măi, ce putea să le facă? Bine că a murit. Eu chiar mă bucur.

Eu, atunci n-am zis nimic dar între timp s-a produs în mine o împietrire așa, și când murea cineva: Ei și ce dacă a murit, dar mama cum a murit și n-a interesat pe nimeni.

Adică eram mai distant, mai rece. La capitolul morți nu prea am sentiment în sensul că, știu că e catastrofală suferința aia sau durerea aia. La vremea de atunci n-am priceput-o că eram copil, nu m-a marcat că eram copil, nu m-a trecut, sufletește, fiorul singurătății sau al lipsei de mamă pentru că bunica noastră ne-a crescut.

Eu aveam de acuma 10 ani și eu voiam să dorm cu dânsa în pat și să-mi spună povești și eu să mă bag lângă ea. Ea era o femeie voinică, masivă, avea doi sâni mari și când mă punea lângă dânsa și punea cojocul ăla peste mine, eu dormeam parcă dormeam lângă sobă. Îmi spunea:

– De-amu ești mare, spune și la carte, n-ai voie, de-amu trebuie să dormi în patul tău. Du-te acolo, de-amu mâine, poimâine mergi în sat ca oamenii. Du-te de aicea.

– Nu, măcar în seara asta să mă mai lași și după aia gata, nu mai vreu, dar uite, nu de azi, începem de altă dată dar nu de azi.

Și iar mă culcam lângă ea. Totdeauna, dacă vreți să mă credeți, am pățit exact ca măicuțele de la Agapia când spunea Părintele Nicodim Măndiță aceeași predică și ele nu o înțelegeau. Îmi povestea o poveste cu Dorcalapăr și cu zmeul și cu balaurul cum a furat o fată și a avut nouă alune fermecate și când le trântea de pereți se deschidea câte o ușă fermecată. Nu mai țin minte povestea aia, dar cu aceeași poveste m-a adormit vreo șapte ani de zile. Iar cea

mai frumoasă poveste pe care am învățat-o de la ea de mic copil era cu cei doi băiței, cu Gheorghe și cu Cucu, care în momentul când s-au rătăcit ei prin pădure și vrăjitoarea le-a astupat cărarea sau păsările, nu știu cum, le-au mâncat urmele, cum au împrăștiat ei firimituri de pâine ca să știe pe unde să se întoarcă, el s-a prefăcut în pasăre și celălalt s-a prefăcut în pasăre și de atunci cucul își strigă numele în sensul că ei chiar dacă sunt amândoi și îi cheamă diferit, unul îl strigă pe celălalt: *cucu*? Adică unde o fi, iar celălalt răspunde *cucu* adică sunt aici, găsește-mă și a apărut legenda cu cucul, de ce cântă primăvara; după aia, iar o poveste frumoasă, care mi se pare că o fi de prin Frații Grimm, cu doi băieței cum se duc și-i prinde o vrăjitoare care voia să-i mănânce și le dă de mâncare ca să se îngrașe că erau slabi și ei nu voiau să mănânce și i-au zis vrăjitoarei că nu știe să se puie pe lopată și au băgat-o în foc și au închis portița la cuptor; cu povești din astea, am rămas cu ele și am crescut până m-am făcut mare. Dar moșul meu, tatăl tatei, adică soțul bunicii mele, duminica, când venea de la biserică, niciodată nu se întâmpla să nu-și scoată căciula din cap, își făcea cruce, ne dădea anafură, după aia mâncam toți, că nu mâncam până nu venea el de la biserică:

– Măi, stăi să mâncăm toți că nu mâncăm ca animalele.

Iar în momentul în care mâncam, apărea următoarea întâmplare, ne povestea ce s-a spus în predică sau povestea ce s-a spus la slujbă și după aceea spunea așa: Ei, acuma jumătate de oră citit oleacă din Scriptură, și ne citea, de exemplu duminica asta ne citea Potopul lui Noe, duminica viitoare, citeam pilda cu Avraam cum l-a dus pe Isaac pe munte, cu Adam și cu Eva cu căderea din rai, cum a căzut Ierihonul, cu războaiele din pustie, cu Moise cum a trecut cu Faraon cu plăgile și după ce ne citea ne punea să

povestim: Ia să văd eu ce ai ţinut voi minte şi în felul ăsta am învăţat eu ale religiei de la bunicii mei, nu ca fiind oameni cunoscători sau cu semne dumnezeieşti. În schimb, ce vreau să spun şi să scot în evidenţă, de când mă ştiu copil de la trei ani şi până în clipa în care mă vedeţi acuma, şi unul a murit în 1990 şi unul în 1992, aceşti oameni nu au lipsit o dată de la biserică duminica sau sărbătoarea. Eu mă mai ascundeam câteodată să nu mă ia la biserică că-mi era lene că nu pricepeam slujba, iar bunicii mei ce făceau? Venea bunica la tata şi spunea:

– Măi, Dumitru, dar nu-mi dai tu băietul să-l iau oleacă la biserică?

– Păi vezi mamă pe unde-i, strigă-l.

– Strigă-l tu că de tine aude mai bine, adică îi dădea de înţeles că eu m-am fofilat şi ieşea tata şi spunea:

– Măi, unde eşti?

– Aicea sunt, tată. Ce s-a întâmplat?

– Hai că mergi cu moaş-ta la biserică.

– Da, abia aştept.

Nu aşteptam că era de aşteptat vreo 3–4 ore, de la ora 9 până la 1. Dar mă duceam cu ea la biserică şi-n felul ăsta m-am învăţat să merg la biserică neîmpins de la spate de nimeni, netrimis de nimeni, neforţat de nimeni şi mi-a rămas instinctul ăsta al rugăciunii pentru că propriu zis e o stare, un instinct, o obişnuinţă; nu pot să spun că am dobândit-o prin nu ştiu ce revelaţie. Nu, din obişnuinţă, parcă mi-i ruşine, când trec pe lângă o icoană zic o rugăciune, sau dacă văd o icoană şi nu m-am închinat, fac cruce repede, fiindu-mi jenă că am trecut ca animalul.

M-am obişnuit cu anumite lucruri, dar între timp, după ce mama mea a murit, tatăl meu ne-a lăsat în continuare la bunica mea să ne crească. Abia mai târziu, după doi ani s-a căsătorit şi a luat-o pe mama pe care o am

acuma şi atunci a intrat şi el în starea de normalitate, adică s-au născut mai târziu ceilalţi doi fraţi ai mei, dar destul de târzior, că ei s-au căsătorit în 1977, iar fraţii i-a făcut abia în 1986 – primul, după 10 ani pentru că nu erau obişnuiţi cu ideea că trebuia să se nască al doilea rând de copii. Şi aici am avut şi eu influenţă în sensul că i-am explicat mamei: Nu staţi aşa pentru că nu ştiţi ce vă oferă soarta, faceţi-vă un toiag bătrâneţilor că dacă Dumnezeu v-a dat să vă căsătoriţi, ştie de ce a rânduit treaba asta. Şi acuma am sora care e profesoară de română, fratele care are servici şi lucrează, iar integrarea în societate, cum să vă explic? În satul în care m-am născut eu, nu vreau să-mi aduc aminte lucruri de etică, vreau să-mi aduc aminte lucruri de obişnuinţă. De exemplu era o lege strictă, dacă vezi un om bătrân, să-ţi scoţi căciula de pe cap şi să spui bună ziua. S-a întâmplat odată, că o rudă de-a bunicilor mei fiind mai căpoasă, mai făloasă aşa, sunt morţi şi ei, tot Gheorghe şi Maria îi chema, Bolocan, erau cumetri între dânşii, bunica mea botezase pe o nepoată de-a lor, iar Moş George, bătrânul ăsta era un om tare hâtru şi tare înţelept, dar el ce făcea? Când mă vedea, dădea el, de departe:

– Bună ziua fecior! Nu prea ştii, n-ai gură.

Şi mie îmi era atât de ruşine şi veneam acasă şi-i spuneam bunicii mele:

– Uite, George al lui Casian iar mi-a dat bună ziua şi n-a aşteptat să-i dau eu.

– Ei, lasă că mă întâlnesc eu cu dânsul. Şi îi spunea:

– Măi, George, eu nu te pun pe tine să-ţi baţi joc de băiet, dacă a trece prin dreptul tău şi n-ar spune bună ziua să-mi spui mie dar nu te-apuci tu să dai bună ziua şi să-l derutezi, că n-o să se educe niciodată!

Şi când treceam, de departe, bună ziua, Domnul George sau Moşul George. Ştii, repede, ca să audă. Sau,

odată am trecut pe lângă mătuşa, pe lângă bătrâna lui şi ea era oleacă mai surduţă, aşa, a murit şi ea când eram prin clasa a VII-a sau a VIII-a şi eu zic:

– Bună ziua, mătuşă Marie.

Ea trece şi nu zice nimica şi-i spune bunicii mele:

– Ei, tu, Marie, tu, se cunoaşte că băieţii ăştia ai lui Dumitru nu au mamă. Să treacă pe lângă mine şi să nu spună bună ziua, dar eu m-am tras de şireturi vreodată cu ei? Da' suntem de-o seamă?

Şi îi spune moşica:

– Măi femeie, linişteşte-te, doar ştii că eu îi educ şi-i cresc cum trebuie. Ce, doar sunt băieţii lui Dumitru, îi băietul meu. Cum, eu nu am crescut atâţia băieţi? Nu ştiu să fiu mamă?

– Ei, na, vezi tu cum îl înveţi!

Şi când vin eu de la şcoală, mă întreabă:

– Măi, dar cu cine te-ai întâlnit tu astăzi pe drum?

– Cu cine să mă întâlnesc? M-am întâlnit cu Maria lui George al lui Casian şi i-am dat bună ziua şi nu mi-a răspuns.

– Ei, nu-ţi spun eu, surdalauca că a acuzat băietul degeaba?

Adică îmi lua apărarea. Sau când mai făceam câte o trăsnăică din asta mai mică, şi venea cineva şi-i spunea:

– Ei, mătuşă Marie, uite că băieţii ăştia ai lui Dumitru iarăşi au fost prin cireş, iar au luat nuci din nucul de la vale sau iar au sărit în grădină şi au luat zmeură din fundul grădinii sau iar cutare.

– Ei, nu-i în satul ăsta, numai băieţii lui Dumitru, da' ia mai gătiţi odată cu prostiile că doar am şi eu în grădină şi zmeură şi cireşe şi eu nu i-am văzut pe băieţi să se ducă. Ce, asta le trebuie?

Adică ne proteja tot timpul. Iar când a venit vremea şi am plecat la mânăstire, au venit toate neamurile să mă convingă să plec acasă, dar bunica mea a fost singura care aşa, la 83 de ani, a venit la Sihăstria să mă vadă. Mi-a adus gogoşi, că n-avea ce să-mi aducă, că asta era, câteva ouă fierte cum era la ţară pe vremea lui Ceauşescu, şi un borcan cu brânză cu smântână şi a zis: Eu ştiu că aici la călugări se mănâncă rău, să le pui tu acolo sub pernă şi să ai de la mine măcar două–trei zile să-ţi ajungă. Credea că o să mor de foame. Şi a zis:

– Eu aş vrea să grăiesc cu tine dar când eşti singur, să nu fie nimenea cu tine.

– Păi, zic, hai cu mine cu cârlanii.

Şi ne-am luat noi pe pârâul alb la deal şi am mers cu cârlanii şi am întrebat-o:

– Eşti supărată că m-am dus la mânăstire?

– Niciodată, niciodată, zice. Dacă ai şti că de când ai plecat, mă rog la Dumnezeu ca măcar unul din neamul ăsta al nostru, să aibă cine să se roage că ăştia sunt toţi nişte descreieraţi, ăştia toţi o să uite de Dumnezeu, ăştia toţi o să uite că trebuie să mai şi mori. Acolo să stai. Eu am să mă fac, când te-a întreba deseară şi mătuşă-ta şi nănaşă-ta şi mam-ta şi tat-tu, eu am să mă fac că plâng şi că-ţi zic să vii acasă dar să ştii că eu nu sunt de acord. Aici ai venit, aicea să stai că nici unul de la noi din neam n-o făcut treaba asta. Măcar tu să faci treaba asta.

Şi ea a fost singura care mi-a dat binecuvântare şi am luat-o exact ca de la Dumnezeu şi nu mi-a părut rău niciodată, pentru că tatăl meu mai spunea:

– Dacă nu te întorci acasă, să ştii că într-o zi ai să mă găseşti mort.

– Tată, dacă Dumnezeu ţi-a dat zilele, El ţi le ia, El ţi le lungeşte. Eu, din mânăstire înapoi acasă nu mă întorc.

Şi nu că a fost uşor sau că a fost greu. Au fost destule încercări, dar n-am avut niciodată ideea de a mă întoarce acasă. Întotdeauna mi-am adus aminte de vorbele ei: Dacă te-ai pornit pe drumul ăsta, **niciodată să nu te întorci înapoi.** Eu nu m-am luat, pe mine nu m-au ţinut în mânăstire nici sfaturile Părintelui Cleopa, nici sfaturile episcopului sau sfaturile stareţului, nu. M-a ţinut întotdeauna ideea că odată început un drum trebuie terminat. Iar bătrâna mea, exact cu acea vorbă ne-am despărţit, că de atunci nici n-am mai vorbit vreodată, că la doi ani ea a murit şi eu din Sihăstria n-am putut ieşi. M-a dat la Bârnova şi am vizitat-o înainte de a muri o singură dată, atât. Şi atât mi-a spus: Te-ai pornit pe drumul ăsta, înapoi să nu te întorci pentru că nu-i bine. Şi dacă vreţi să vă spun, şi până în ziua de azi, de câte ori am avut probleme sau aveam câte un moment din ăsta mai greu, o decizie a vieţii, de fiecare dată am visat-o. Când am venit aici la Vlădiceni, am ştiut că vin la Vlădiceni. Deci, nu că am ştiut că vin la Vlădiceni, ştiam că se vorbeşte că mă dă la Vlădiceni, dar ştiam că voi ajunge aici, adică că voi pleca din Bârnova. Am visat-o în ogradă la Bârnova că mătura şi i-am zis:

– Bine bunică, dar cine te-a pus pe mata să mături pe aicea? Dacă te vede stareţul şi iese scandal?

– Fac curat pentru că aici n-o să mai fie oameni de-acuma şi nu mai fac mizerie.

Şi când m-am trezit, i-am spus unuia de la noi:

– Să ştii că am avut un semn, să ştii că pe noi nu ne prinde Paştile în Bârnova.

– Părinte, nu vă mai luaţi după filosofii din astea.

Zic:

– Măi, semnul meu nu mă înşeală.

Şi au mai durat vreo două săptămâni, s-a terminat ultima şedinţă de consistoriu şi mi-a scris decizia: Vă facem cunoscut că veţi fi transferat la Mânăstirea Vlădiceni. Şi atunci i-am spus lui Ionuţ:

– Să nu-mi mai contrazici ocrotitorul meu.

Vă mai povestesc două lucruri interesante legate de bunica mea pentru că la ea ţin cel mai mult. În momentul în care, în 1999, când am avut prima inadvertenţă cu stareţul şi era vorba atunci să plec la Mânăstirea Sihăstria, aşa spunea Mitropolitul Daniel la vremea aia, eu m-am rugat la Dumnezeu şi am mai citit nişte Psaltiri şi am mai citit nişte acatiste şi am visat noaptea, şi mi-am dat seama că nu voi pleca din Bârnova, am visat noaptea că era priveghere la Acoperământ, iar când trec să dau litia, pe cine văd în biserică? Pe bunica mea stând într-o strană. Îi zic:

– Măi, omul lui Dumnezeu, dar mata la vârsta mata, eşti de umblat pe drum? Stai cuminte în strană până termin eu slujba, că după aceea eu vin şi te iau şi te duc şi-ţi dau să mănânci şi tot ce ai nevoie să te odihneşti.

– Eu n-am venit să mă hodineşti[12] tu, eu am venit să văd ce faci tu. Şi zice, ţine minte, ce-ţi arăt eu acuma rămâne valabil.

S-a dus la părintele Paisie, cum citea Litia în vis, a răsturnat paharul cu vin pe tavă şi a spus aşa:

– Vinul ăsta nu-i curat, trebuie unul mai curat, ăsta nu se pune la litie.

Şi când m-am trezit am zis, măi ce poate să fie cu asta? Şi m-am dus eu şi am cumpărat vin curat în ideea să pun la litie pe motivul că, zic, măi, poate ăsta o fi fost semnul, n-o fi vinul curat. Am cumpărat vin, să pun vin curat, asta se întâmpla pe la sfârşitul lui ianuarie, undeva

[12] Hodineşti = formă arhaică pentru odihneşti.

după Bobotează, după Sfântul Antonie, 17 ianuarie, iar la 2 februarie ne-a chemat Înaltul Daniel şi a spus:

– Gata, acuma vă faceţi metanie şi vă împăcaţi şi începeţi slujirea şi terminaţi că sunteţi amândoi din Sihăstria şi nu vreau să vă văd certându-vă şi să nu mai aud discuţii.

Şi de câte ori am mai avut ceva, întotdeauna am visat-o, deci e în permanentă comuniune cu mine. Bine, că nici mie nu-mi lipseşte, tot timpul e pomenită în rugăciune, e în toate pomelnicele, la parastase, eu nu-i pun că n-am ce să-i pun, o pâine şi o lumânare, atâta îi pun, în schimb toţi ucenicii ăştia ai mei pun câte o părticică acolo, că i-am rugat să-i pomenească pentru că au nevoie morţii.

Iar după ce am terminat armata şi am ajuns mare şi am terminat bacalaureatul şi am terminat liceul şi am început să lucrez, după aia, lucrul cel mai frumos ce-mi rămâne din sat sunt horele, balurile, am fost la toate, am umblat la toate doi ani jumătate, jumătate de zi eram la biserică, jumătate eram la căminul cultural, jumătate de noapte eram la priveghere, jumătate eram la bal. Asta era, eram ca ăla de duminică de la Evanghelie care vrea să intre în biserică cu bârna de-a latul, adică nici cu mamona nu mă stricam, nici de Dumnezeu nu mă lăsam. Dar plecam dimineaţa la 7 la mânăstire la Putna că acolo umblam tot timpul şi acolo ne rugam că aveam duhovnic pe părintele Pamvo, v-am spus că l-am cunoscut şi m-am spovedit la el imediat după ce am venit din armată din 1986, iar după ce se termina Sfânta Liturghie, la ora două, înloc să trec pe acasă să mănânc, mă îmbrăcam frumos şi de la biserică mergeam direct la horă şi mai ajungeam acasă seara la şase, rupt de foame, rupt de oboseală după patru ore de jucat acolo, de muzică, de dans.

Dar era frumos, adică erau câteva chestiuni foarte interesante din vremea copilăriei mele, care, vreau să spun că îmi pare rău că astăzi nu mai sunt, pentru că ar fi fost o chestiune excepţională – dacă nu dădeai bună ziua pe drum te spurca omul de la distanţă şi te făcea în tot felul, te educa cetăţeanul, cel ce trecea pe stradă te educa: Măi, da' tu eşti atât de nesimţit, te-a făcut tat-tu de prost, nu ştii să dai bună ziua la un om bătrân. Da' unde te trezeşti în satul ăsta? Unde ţi se pare că eşti? Adică, ei te avertizau.

Dacă era vremea şi venea Paştile, mergeam la împărtăşit, ne strângeam mai mulţi băieţi, mergeam la denii, chiar dacă eram copii, eu prin clasa a VI-a, a VII-a mergeam la denii, eram expert în citit la strană şi în umblat la biserică; eram cel mai tare din clasă, să aud a doua zi băieţii că am zis Psalmul 50 sau Crezul sau am zis ceva acolo, din carte de la biserică. Îl pomenesc la morţi pe domnul Tironeac, cântăreţ de când eram eu copil şi m-am născut şi până acum un an, doi, când a murit de un cancer, săracu'. O viaţă întreagă a cântat la biserică.

Iar ce era frumos că atât la horă cât şi la bal, mama venea cu fata frumos, ţi-o dădea în primire, sărutai mâna mamei fetei pentru că-ţi dădea voie să joci fata şi după ce o jucai, o duceai frumos la mamă-sa, mulţumeai frumos, dar nu umblau fetele de capul lor, sau nebuneli din astea, obrăznicii. Pupai mâna fetei dacă voiai tu neapărat să o respecţi, dar nu să o pupi pe gură sau pe obraz, sau chestiuni de genul ăsta, aşa, mai obrăznicoase, cum sunt în ziua de astăzi. Iar la bal, la fel, venea mama cu fata, şi dacă voiai să o joci, îi plăteai frumos intrarea şi balul ăla era numai a ta, şi dansai cu ea, plăteai la muzică, mă rog, cum era, 5 lei să-ţi cânte o melodie care-ţi place, era o chestiune a tinereţii.

Graţia: Părinţii sfinţiei voastre, ulterior, au făcut cununie religioasă?

Părintele Calistrat: Întrebându-l recent pe tata, mi-a spus că au făcut cununia religioasă la biserica din Solca. În schimb între părinţii mei au existat relaţiile soţ–soţie cu restricţii foarte mari în sensul că mama mea, după ce l-a născut pe fratele meu la 21 de ani şi fiind bolnavă în continuare, de la 21 până la 26 de ani, încă nu împlinise 27 de ani când a murit, ei nu au trăit trupeşte unul cu celălalt. Aceasta nu era o problemă a familiei. Tatăl meu are o vorbă, eu îi spuneam:

– Tată, da' mata nu o faci aşa, pe credinciosul? Mai du-te şi tu la biserică, mai aprinde lumânări, fă un parastas.

– Eu nu mă amestec în treburile babelor. Aici să facă mătuşă-ta, să facă moaş-ta, să facă neamurile, surorile, verile, eu nu mă duc să umblu cu coşarca cu colaci prin biserică ca să întreb pe cineva dacă îi este foame. Eu mă duc, mă spovedesc că am duhovnicul meu la Rădăuţi.

Acolo era catedrala episcopală care pe atunci era biserică de mir şi în continuare s-a mutat alături, tot într-o biserică mare, frumoasă şi chipurile, el avea un fel de lege a lui, eu consider, mai superficială. El nu a fost om un trăitor ortodox, cum să spun eu, nu era neapărat pasionat de viaţa duhovnicească. În schimb, două lucruri pe care le-am reuşit extraordinar de bine, în momentul în care eu am plecat la mânăstire, la vârsta de 21 de ani şi jumătate, el a încercat să aibă o discuţie cu mine în care să-mi explice că şi el este credincios, dar să înţeleg că viaţa are două forme – una laică, în care poţi să te căsăreşti şi să fii de folos societăţii şi una în care atunci când nu eşti bun de nimic şi nu te poţi încadra în societate, poţi să mergi la mânăstire. Aceasta era de fapt mentalitatea lui despre monahi. Şi el îmi explica la vremea aceea că dacă eu aş vrea, el ar putea să discute cu

un medic sau cu un om din ăsta mai mare, cu un medic psihiatru, cu un psiholog, încă nu se folosea termenul pe atunci, dar un om din ăsta care are mai multă carte, mai multă experienţă şi eu să mă duc să-l întreb pe el dacă este bun pasul pe care l-am făcut şi atunci eu i-am tăiat-o scurt:

– Tată, uite, nu te supăra, eu merg la Mânăstirea Putna din clasa a VII-a, am fost la hramuri la Mânăstirea Sucevita, am fost la biserici, era o pasiune pentru mine.

Pentru mine, singura bucurie sau singura fericire era când scăpam cu copiii în hoardă la biserică, pentru că eram liber. Eu aveam două preocupări, la biserică mă duceam ca să citesc la strană – ca să fiu văzut că am citit la strană, să vadă lumea că sunt om credincios, adică sunt educat bine, băiatul mătuşii Maria, aşa spuneau toţi: Vezi, mătuşa Maria l-a crescut, mamă-sa a murit, vezi ce frumos l-a educat? Uite ce a putut să scoată o femeie bătrână din el, în sensul că ea mă ţinea tot timpul din scurt ca să fiu educat, iar al doilea motiv pentru care eu mă duceam la biserică, am avut o pasiune, nu ştiu dacă astăzi aş mai avea-o dacă aş fi în lumea laică, dar la vremea respectivă, până la intrarea în mânăstire, mie îmi plăcea să cumpăr lumânări şi să aprind pe toate mormintele. Dacă în noaptea de Înviere vedeam că sunt morminte unde nu a aprins nimeni lumânări, cumpăram un pachet din ăla de 100 de bucăţi, şi pe fiecare mormânt puneam: Lasă să vadă că a venit şi la dânsul cineva şi că nu e singur. Odată bunica mi-a spus:

– Vezi, măi, că poate a ieşi mortu' şi ţi-a trage o cleapşă peste cap şi te-a întreba: Da' ce-mi aprinzi tu mie lumânări dacă nu mă cunoşti cine sunt?

I-am explicat, n-are de ce să se supere, din contra, lui îi este ruşine când vede că ceilalţi au lumânări aprinse şi el nu. Crede că a venit şi la el cineva. Aveam nişte mentalităţi populare.

Amintiri din satul meu

Nu cred că aș putea să dobândesc vreodată un lucru. La vremea când eram copil, în satul în care am crescut eu, se practica o metodă foarte etică dar și echitabilă în ceea ce privește problemele satului legate de biserică. Și auzeai foarte des pe oameni spunând așa: Mă duc să plătesc de citit Psaltirea. Era un lucru care, de ce să nu recunosc? Până la vârsta de 18 ani, nu am avut o Psaltire acasă. Ei, la primul meu salariu, primul lucru pe care l-am făcut, ajutat de un om care avea relații cu călugării de la Episcopia Romanului, mi s-a scos din magaziile lor sau de unde aveau ei stocat, o Psaltire nou–nouță, pe care la vremea aia am dat 300 de lei, cum erau banii pe vremea lui Ceaușescu și eram renumit printre tinerii din sat pentru faptul că eu aveam o Psaltire. Toată lumea spunea: Tu știi, Costică are Psaltirea, cartea care o citește cineva e vai de capul lui dacă a greșit. Adică se știa că Psaltirea e dreptarul Legii.

Și cum era această tradiție? Erau câteva bătrâne în sat, foarte interesant fenomenul, eu nu l-am întâlnit astăzi, dar vreau să vă fac o remarcă nemaipomenită – în clipa când te duceai la această bătrână să-ți citească Psaltirea, ea îți dădea sfaturi exact ca un preot, îți spunea așa, eu postesc astăzi pentru tine și citesc Psaltirea. Cum le chema? Una Rahila, îmi aduc și eu aminte, una Palaghia, probabil Pelaghia, dar de Palaghia o știau toți și mai erau și alte femei credincioase, dar astea erau cele mai bătrâne. În momentul în care te duceai să-ți citească Psaltirea pentru o problemă, Dumnezeu lucra automat după credința simplă a țăranului român.

Era un lucru extraordinar și de ce spun extraordinar? În ziua de azi și eu dau la citit Psaltirea unor oameni și ei spun: Părinte, am citit, dar să vedeți că nu mi s-a îndeplinit. Aici rămâne o taină, Dumnezeu știe de ce alege lucrul ăsta. Dar la vremea aia, îmi aduc aminte că duceai o sticlă de ulei de jumătate, duceai o pungă de făină de 1 kg. Acele babe care citeau Psaltirea mai făceau și prescuri la biserică, pentru că ele nu trăiau cu bărbați, erau curate și erau socotite un fel de vădane ale satului, dar mai mult decât atât, îi duceai ori o pâine ori 10 lei, 10 lei românești, din aceia roșii, de demult, cum era suta lui Bălcescu, era 50, 25 și 10. Și ea îți citea în ziua aia Psaltirea. Și ce credeți? Îmi aduc aminte odată de cineva căruia i s-a furat niște fân și a spus: Ei, mă duc până la Teodora să-mi citească Psaltirea. Și în momentul când i-a citit Psaltirea, ca să vedeți câtă legătură între ideea că te-ai rugat și ai plătit lui Dumnezeu și tu ai ținut ziua respectivă de post și faptul că Dumnezeu a lucrat. Cel care se presupunea în ideea persoanei respective, că ar fi furat, i s-a îmbolnăvit calul și a venit și a recunoscut și a spus: Mătușă, te rog frumos oprește Psaltirea, că eu știu că matale citești Psaltirea. Eu știu că matale citești Psaltirea și eu știu că dumneata te-ai dus și ai plătit la bătrâna cutare că uite, îți aduc fânul înapoi. I-a adus grămada de iarbă uscată ce îi luase, i-a adus-o înapoi acolo de unde a luat-o.

Un alt lucru interesant pe care l-am întâlnit în lumea satului, el pare o glumă la prima vedere. Îmi aduc aminte, tot printre rudeniile noastre pe linia rudelor tatălui, aveam mătuși ale căror bărbați erau tot timpul la stână, iar ele acasă erau un fel de arondari, împărțeau brânză, pieile de la miei, laptele, untul, zărul jintuit, cașii de brânză, urda. Animalele erau ale satului, le strângea un singur baci, le păștea, le îngrijea, dădeai acolo o cotă de făină, niște bani, ce dădeai acolo și animalul stătea la munte de primăvara, de

când dădea iarba cum e acuma.[13] Se spune că animalele se suiau la munte la 10 mai pentru că la munte e mult mai frig. Se spune că ciuboţica cucului înfloreşte la Împăraţii Constantin şi Elena şi se coborau la data de 14 septembrie la tomnat pe dealuri, iar în momentul în care coborai la tomnat începea o altă etapă care se termina cu răscolul oilor, undeva la Sfântul Dumitru sau la Cuvioasa Parascheva şi atunci fiecare îşi lua animalele acasă şi în clipa aceea se termina legătura între baci şi sătenii care şi-au dat animalele.

O rudă sau un fel de mătuşă era foarte supărată că cineva i-ar fi stricat animalul, vaca respectivă care-i dădea laptele cel mai mult. Se foloseşte în popor, şi zice: Mi-a luat mana la vaci. Şi zice: lasă că mă duc eu la călugări la Putna şi rezolv eu. Dar în acelaşi timp împletea şi rugăciunea de la călugări că se ducea după agheasmă, după anafură, dădea la vacă dimineaţa o bucată de anafură pusă într-o bucăţică de mămăligă ca să n-o dea animalul pe jos că-i păcat, îi stropea şişca[14] cu agheasmă. Îmi aduc aminte odată, asta am văzut cu ochii mei, o chestiune foarte interesantă. Asta e mai mult ca o chestiune de vrajă populară, decât magie sau descântec. Zice: Să vezi tu cum fac eu ca să nu-mi mai strice vaca şi urmărea în momentul când făta vaca şi lua locul[15] ăla în care era îmbrăcat viţelul, îl punea într-o pungă şi-l ducea să-l mănânce un câine rău, pentru că dacă mânca câinele ăla locul, atunci cel care încerca să se apropie de vacă, răul ăla care a luat locul la viţel, răul ăla o să-l atace pe omul respectiv, deci o chestiune din asta populară.

[13] Dialogul a avut loc la data de 2 aprilie 2009.
[14] DEX = tocător de paie sau de coceni folosită pentru hrana vitelor.
[15] Placenta.

Iar ca să afle cine i-a stricat vaca, un alt fenomen din ăsta popular foarte credibil în lumea satului – ăsta trăit şi văzut cu ochii mei, eram copil de 6–7 ani. S-a dus în târg, cum se spune, şi a cumpărat un peşte, un păstrăv sau un crap din ăsta viu, l-a adus cu borcanul acasă, a muls peste el lapte de vacă, a turnat agheasmă mare în laptele ăla, a pus psalmi sau nu ştiu ce rugăciuni care i s-au dat pe la biserică, a făcut foc în cuptor şi după aia a aruncat laptele ăla cu peştele ăla să se coacă în cuptor. Între timp, ce crezi? Vine o femeie la poartă şi spune: Ană, ştiu că eşti credincioasă şi mergi la biserică, hai, te rog eu, nu-mi fă nici un rău că uite, mi se frământă animalul în grajd, nu se simte bine. Hai că îţi desfac eu înapoi să-ţi vină laptele la animal. Te rog eu, nu-mi fă rău să păţească ceva animalul. Adică oamenii, pe lângă faptul că nu erau ştiutori de carte sau nu erau cunoscători ale tainelor lui Dumnezeu, în schimb aveau nişte legi foarte fixe pe care nu le trecea nimeni la ţară.

De exemplu am să vă povestesc câteva lucruri interesante, care nu ţin de viaţa satului, ci de viaţa familiei din sat. În primul rând se ştia în tot satul că începe postul. Dusul copiilor la spovedit nu mai era aşa o ruşine, în schimb nu se duceau părinţii cu ei, se duceau mai mult băbuţele astea în vârstă, bunicile, pentru că de astea nu se lua nimeni, adică nu venea activistul de partid să te întrebe: Muică, ce cauţi cu copilul la biserică sau ce cauţi cu copilul la împărtăşit, dar în momentul în care mergeam la biserică şi părintele avea o foarte mare delicateţe. Ce făcea? Îşi făcea treaba foarte repede ca niciodată să nu fie aglomerat. Ne aduna 20–30 de copii, ne făcea molitfa, ne punea acolo jos, cât aveam noi, 4 ani, 5 ani, 6 ani. Regula era, ne spunea să avem 3–4 zile postit ca să poată să ne împărtăşească, căci eram copii de şcoală, până-n clasa a V-a. Şi după aia ne întreba: Mâna sus cine a furat. Nu ridica nimeni. Mâna sus

cine nu ascultă de părinţi. Toţi cu mâna sus. Mâna sus cine nu se închină seara. Mai ridica, mai nu ridica. Şi spunea: acuma, gata, treceţi câte unul să vă dezleg.

Şi era un cântăreţ foarte cuminte în sat, Tironeac, am mai pomenit de el, un om care timp de 40 de ani a cântat în strană cu un cor făcut numai din femei. El făcuse seminarul în tinereţe la Mânăstirea Neamţ şi pentru că pe vremea aia nu se hirotoneau preoţi, cântăreţii erau cu studii seminariale, teologice şi se cânta atât de frumos! Eu am fost la slujba de Înviere prima dată când am împlinit 7 ani. Până la 7 ani n-am fost niciodată la Înviere. Am insistat pe lângă bunicii mei, pe lângă moşul şi moşica mea şi am zis aşa: Hai spuneţi ca să mă *ieie* că, uite, promit să stau cuminte în biserică. Toată ziua am făcut treabă pe lângă casă, să fie lemne aduse şi puse la arac, acolo de unde se ia pentru foc, apă, să fie măturat, să fie tot curat pe la găini, pe la păsări, ce era pe la gospodărie, numai să mă lase la Înviere.

Şi în cele din urmă, am reuşit să obţin această, să spun, şansă de a pleca la Înviere. Era extraordinar, aveam costumaş nou–nouţ, costase 125 de lei, aveam pantofi de 27 de lei, aveam bască nouă, că se umbla cu bască de pionier din aia albă, mi-am pus cravata de elev ca să arăt că sunt, se chemau şoimii patriei, era un fel de cravată albastră ce se prindea aici, în faţă, nu se punea cravată cu nod, pentru că ştii poezii, pentru că eşti mare deştept, se dădea asta printr-a doua, printr-a treia, nu-mi mai aduc aminte când exact, pe urmă cravată din aia roşie cu inel care se bagă invers cu şnur, erau un fel de galoane la o cămaşă albă şi se punea un fel de şnur de comandant de detaşament, de comandant de clasă, de comandant de grupă, tot felul de zorzonării din astea inventate. Ei, şi de bucurie că am plecat la biserică, mi-am luat o bluziţă mai groasă pe mine, un fel de pardesiu mai scurt şi am stat şi am ascultat slujba, eu am învăţat

slujba şi rânduiala Învierii nu în mânăstire. Pentru prima dată când m-am dus la Înviere, eu n-am ştiut că în biserică este cineva în dosul uşilor şi preotul e în afară cu crucea şi bate în uşă. Şi bunica mea îmi spune:

– Ei, acuma să fii foarte atent şi să nu vorbeşti, uite, te ridică moşu-tău în braţe ca să vezi, acuma preotul vorbeşte cu Dumnezeu de pe lemea ceilaltă.

Dar de fapt ce era? Mai târziu am aflat, când am crescut. În spatele uşii era acest pălimar, acest cântăreţ care cânta la strană şi de aici preotul bătea şi întreba:

– Deschideţi-vă voi porţi veşnice.

Şi acela întreba dinăuntru:

– Cine este acesta Împăratul slavei?

Şi am zis:

– Ai auzit? Glasul lui Dumnezeu i-a răspuns. Deci înseamnă că este. De ce spun ăştia de la partid că nu-i Dumnezeu? De ce ne spune la şcoală că nu-i? L-am auzit eu cu urechile mele.

– Măi, taci, gata, de-acuma tu concentrează-te acolo. Uită-te acolo şi fii cu luare aminte.

Am stat toată noaptea în biserică şi am să vă spun un mare lucru. Dacă au fost frumoase slujbele în copilărie la biserică, n-au fost frumoase pentru că preoţii ar fi fost altfel. În biserica în care eu m-am născut, preotul gospodar care trăieşte şi astăzi şi gestionează aceeaşi biserică, este şi el în vârstă, bănuiesc că are vreo 70 de ani de-acuma, a pictat-o, iar policandrele se puneau cu lumânări de ceară curată, cu nişte batiste cu îngeraşi în jos şi era aşa un fel de băţ lung cu lumină cu care le aprindea la anumite momente, le stingea la anumite momente, ca să nu se termine. În schimb, în noaptea de Înviere, se lăsau toate trei policandrele cu toate lumânările aprinse şi era lumina aceea difuză pe care o ţineau oamenii în mână.

Era o biserică mare de vreo 30 de metri de lungă, e foarte puternică. E făcută de un mitropolit Dositei pe la anul 1700. El a construit biserica în sat la noi, mare chiriarh la Putna. Nu ştiu ce funcţie a avut, am găsit în Istoria analelor Putnei că el a construit biserica în Vicov, înaltă, superbă, cu un ecou puternic, iar preotul avea o voce extraordinară, atât de frumos cânta că ţin minte că în momentul când a cântat *Îngerul a strigat*, eu îi zic bunicii mele: Doar dacă l-am mai ruga o dată să cânte cântarea asta n-ar mai cânta-o? Dar ea, cu tradiţia ei populară îmi spune:

– Da' ţie nu ţi-i ruşine? Da' ce tu crezi că popa spune cazania de două ori pentru o babă surdă? Fii atent acolo. Trebuia să asculţi. Păi, de ce n-ai fost atent când a cântat? Ai auzit cum vorbeşte îngerul cu Maica Domnului!

Deci, ei, din tradiţia lor populară, din Liturghie şi din cântările astea, prinseseră anumite frânturi şi ea ştia ce înseamnă biserică, chiar dacă nu învăţase carte. Şi vreau să spun că am rugat-o după aia să mă ducă până sus la clopote să văd unde se trag clopotele. În momentul când am ajuns sus la clopote, pentru prima oară în viaţa mea am luat contact cu un clopot, unul cam de mărimea dumneavoastră, aşa, mare, cred că avea vreo tonă şi jumătate, ca să spun eu, puternic clopot, cu o limbă, cât eram eu la vârsta aia de înalt, atâta era limba clopotului şi când a început să bată, am pus şi eu mâna, am dat şi eu cu ciocanul în toacă. Pentru prima dată am luat contact cu ea şi-mi aduc perfect aminte că am povestit o săptămână tuturor colegilor mei de clasă. Terminasem deja trimestrul II din clasa I şi eu încă le povesteam lor cât de frumos a fost la Înviere, şi cât de frumos a fost în biserică şi cum am stat toată noaptea până dimineaţa şi nu mi-a fost somn şi dacă o să vă vină să credeţi, ţin minte şi acuma predica preotului.

Părintele bătrân Inceanu, cel care m-a botezat pe mine, avea de-acuma aproape vreo 90 de ani, băiatul lui mi-a fost şef când am ajuns eu mare şi lucram la fermă în sat, iar feciorul fiului lui mi-a fost fiu duhovnicesc la spovedit în Mânăstirea Bârnova. Iar nora lui acum este plecată cu tot cu soţ tocmai în Canada şi l-am spovedit şi pe Vlăduţ Dumitru care poartă numele preotului bătrân, strănepotul lui. Tot la mine vin de două ori pe an, vin primăvara la Paşti şi iarna la sărbători. În rest ei locuiesc tot timpul în Canada. Şi am păstrat legătura doar ca o amintire vie între preot şi ei doar prin prezenţa lor.

Şi aici am să vă povestesc o întâmplare interesantă. Preotul nu s-a îmbrăcat în alb. Acuma, de când suntem în viaţa asta monahală, am descoperit o serie întreagă de elemente din astea de decor, de artistic, de tradiţie, de frumuseţe, adică inclusiv biserica este împodobită frumos. Ei, la vremea aia preotul avea un veşmânt roşu. Mi-aduc aminte perfect, a slujit într-un veşmânt roşu, s-a suit în picioare pe o masă, a călcat pe un scaun, ca de acolo să fie văzut de toată lumea, să poată ţine predica afară.

Ograda bisericii avea, ca să nu exagerez, vreo 2000 de metri pătraţi, era arhiplină de oameni, şi ce vă pot spune aici, dacă ceva mi-a fost drag vreodată sau mi-a rămas în suflet sau dacă îmi pare rău după ceva, şi în ziua de azi am acelaşi gând, nu că satul mi-ar fi dat o nostalgie pe care n-o poţi depăşi, toţi oamenii şi bătrâni şi tineri şi tineret din ăsta de vârsta a doua 16–20 de ani, toată lumea era în cojoace albe că la Paşti e frig, în catrinţă, în cămaşă cusută; bărbaţii cu boandă, cu găitan, cu curele cusute cu flori de mână; toate femeile îmbrobodite cu tulpan mare, aşa se spune la noi, se aduceau de pe la ruşi, era 1500 de lei, n-avea oricine, femeile mai fudule aveau din ăla, iar celelalte aveau bertă neagră groasă de bumbac care se dădea pe după

gât şi se aducea din nou în faţă şi se lega, dacă aţi văzut cum mai poartă Sofia Vicoveanca când cântă. În rest, toată lumea, care erau cu opinci, care erau cu papucaşi, care erau cu ghetuţe, care erau cu cizmuliţe, dar bărbaţii în general, erau toţi cu cizme cu şan care se bagă cu tureatcă până sus până la genunchi, cu cizmă din piele pe iţar alb, iar femeile, toate, v-am mai povestit, cu obială din postav, puse la linie, toate vârstele alea negre, de părea că-i un ciorap tarcat parcă era o zebră când treci pe trecerea de pietoni. Şi preotul s-a suit pe o masă şi vă redau predica în totalitate pentru că o ţin minte, atât de lungă a fost:

Iubiţi credincioşi, Hristos a înviat! Să mulţumim lui Dumnezeu că am ajuns această frumoasă sărbătoare a Învierii, să fim oameni cinstiţi, să fim gospodari, să lucrăm cu devotament, să respectăm legile Republicii Socialiste România, să ascultăm de conducătorii noştri dragi şi credincioşi, să fim la biserică atunci când putem şi să fim alături de societate, să fim făuritori ai ţării socialiste noi şi mergeţi liniştiţi la casele dumneavoastră. Adevărat că a înviat şi vă aştept la mica Înviere. Amin.

Aceasta a fost predica părintelui pentru că în biserică la cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur, la vremea aceea, s-a scris o pastorală, dacă îmi aduc bine aminte, scrisă de patriarhul Iustinian Marina. Dar ce a citit acolo nu ţin minte pentru că eram prea copil şi era noaptea şi nu eram deloc atent. Dar asta a fost predica credincioşilor care s-a spus după sfinţirea blidului.

Şi toţi oamenii în Bucovina vin cu prosoape care de care mai înflorate, care de care mai frumos ţesute, iar pâinea aceea, blidul, paştile, cum îi spunem noi, este cea mai frumos coaptă, sunt gospodine speciale în sat care lucrează acel colac; trebuie să iasă perfect maro deschis, lucios, uns cu miere, dat cu ou cu zahăr ca să strălucească

parcă ar fi furnirul pe mobilă, are tot felul de floricele, tot felul de cruciuliţe, e cu brânză în mijloc, cu nişte cruci vârstate, cu oul lângă el, şi acolo se puneau bani mărunţi ca să ai spor în casă, se punea sare ca să aibă rod pământul, se punea orez sau grâu să aibă rod brazda arăturilor semănate în anul care vine. Se punea carne împachetată separat în pungă, fie o bucată de cârnaţi, fie o bucată de slănină, ca animalele să aibă roadă sau chiar o bucăţică de caş de oaie proaspăt, să se sfinţească rodul stânii. Deci acestea conţinea un coş din acela.

Iar cea mai frumoasă tradiţie am văzut-o personal, cu doi ani mai târziu la Putna, după ce am stat la toată slujba de Înviere, când Părintele Iachint Unciuleac (Dumnezeu să-l odihnească în rândul drepţilor şi în grădina raiului!), a sfinţit cozonacul, pasca şi ouăle roşii frumos aranjate pe ştergare curate în coşuri înşiruite începând din faţa altarului până la poartă.

Dimineaţa, nu exagerez, poate 150–200 de oameni, nu era un număr imens de oameni căci la vremea aceea, mânăstirile, nu că aveau restricţie, nu erau atât de cunoscute în lumea laică. Eu vă spun sincer, eram în clasa a V-a când am văzut pentru prima oară călugări în realitate. Nu ştiam nici ce înseamnă. Măi, ce interesanţi sunt!

Pe Părintele Iachint, dacă noi ne învăţaserăm cu el şi ştiam că e stareţul Mânăstirii Putna şi ştiam că eĭ e Părintele Iachint, m-a impresionat, adică l-am ştiut tot timpul, dar când am văzut băieţi din ăştia tineri cu barbă, cu coadă, cu hainele alea lungi pe ei, mă gândeam: „Săracii, ăştia ce or fi greşit? De ce or fi ei aici?"

Şi nu înţelegeam niciodată de ce se spune *Doamne miluieşte* de 40 de ori, de ce se repetă. Într-o zi i-am spus la moşica mea: Ori călugării ăştia au pierdut şirul rugăciunii din carte ori se roagă aiurea. Păi de 4 ori au spus astăzi

Tatăl nostru. Păi, era *Tatăl nostru* la Liturghie, era *Tatăl nostru* la rugăciunile începătoare înainte de *Cel ce în toată vremea* după condac, la ceasul 3 şi la ceasul 6, era *Tatăl nostru* la Acatist. Zic, măi, dar ăştia repetă aceleaşi rugăciuni de mai multe ori? Dar la ce ajută treaba asta? Sigur, ăla nu e atent de unde citeşte, [gândeam] eu în mintea mea, la vremea aceea.

Vreau să spun că am fost înzestrat, cu un fel de gărgăun al curiozităţii, neapărat să mă apropii de ei, să-i cunosc. În general, despre mânăstiri se vorbeşte şi frumos şi urât. Chiar eu aveam rude care vorbeau uneori critic la adresa Mânăstirii Putna. Dar vreau să vă spun că din clasa a VII-a până am terminat armata şi am venit ca monah la Mânăstirea Sihăstria prima dată, eu nu am avut vreodată vreo imagine negativă despre vreun călugăr, în sensul cum se auzea: Măi, să ai grijă, să vezi că ei beau, să ai grijă să vezi că ei sunt, vorbe din astea urâte, nimic, nimic, nimic. Îmi dădeau dulciuri, îmi dădeau bomboane, îmi dădeau iconiţe pe hârtie, îmi dădeau tămâie originală, cum se făcea odată, din aia galbenă, cu mirosul specific românesc. Acel miros frumos de tămâie eu nu l-am mai întâlnit nici până astăzi, nicăieri. Toate grecismele astea obosesc.

Îmi dădeau broşurele. Eu, prima istorioară despre Dumnezeu am ştiut-o când am terminat clasa a IV-a şi am fost la Sfânta Mărie la Putna la hram, de aceea v-am spus că mi-am văzut o poză când eram copil, într-un album vechi de poze la cineva: Uite, ăsta sunt eu şi ăsta este bunicul meu. Eu mi-am recunoscut chipul în poza respectivă şi mi-am adus aminte imaginea unde s-a ţinut slujba atunci. A fost viaţa Sfântului Antonie, cum a venit dracul cu sticluţele. Asta a fost prima broşurică primită, cum ar fi un acatist din ăsta mic astăzi, primit de la Părintele Damaschin. Iar în momentul când veneam acasă,

stăteam poate două sau trei ore şi povesteam tot ce am văzut eu la Putna, tot ce am auzit, şi într-adevăr, recunosc, mă ţinea memoria la vremea aia şi toţi erau curioşi să vadă ce le povestesc, toţi erau curioşi să asculte. Mai târziu, când am crescut, după ce am trecut de clasa a VII-a, de-acuma eram a VIII-a, a IX-a, îmi aduc aminte că neştiind unde-i Mânăstirea Sucevița, m-am luat de un om din sat, l-am întrebat:

– Unde mergi?

– Mă duc pe Voivodeasa că vreau să ajung pe de-adreptul prin pădure, pe la Hardic, prin zona aia, că vreau să ajung la hram că slujeşte Mitropolitul Teoctist.

El era pe vremea aia. Eu mi-am luat o bicicletă de acasă, era o cioasă, dar, lasă, zic, unde mai obosesc, mai merg cu bicicleta. Am dus-o de coarne că era de mers numai pe munte şi numai la deal, de-acuma era o povară pentru mine, n-aveam unde să o las, şi am târât-o după mine pe jos până în Sucevița, 11 km şi am mai şi adus-o în spate 11 km, pentru că până la Sucevița întâi urcai şi după aia coborai. Dar la coborât nu puteai să-ţi dai drumul cu ea că-ţi rupeai gâtul, că era prea abrupt. La urcat trebuia să o aduci iar la venit înapoi când am ajuns în satul Voitinel care era la 4 km de satul meu, acolo nu mai era nevoie că ăia i-am petrecut cu bicicleta în 6 minute. Şi vreau să vă spun că pentru prima oară am călcat pe acele locuri fără să le fi cunoscut. Iar acum 2 ani, din dor şi din amintire, am luat de la cineva un papuc 4X4, am pus motorină, l-am luat pe şoferul meu şi i-am spus aşa:

– Haide pe un traseu.

Era o dimineaţă de august, o dimineaţă cu soare cum e acuma, cam aşa răsărea dimineaţa. Şi vreau să vă spun exact traseul din vârf de la Voitinel, din preluci cum

se spune şi am mers pe jos, am oprit la oameni în sat şi am spus aşa:

– Vă rog să-mi arătaţi drumul Hardicului care duce la Voivodeasa.

– Părinte, vă întoarceţi înapoi şi la prima la dreapta când daţi în pădure, hodorogiţi la canton la poartă, rugaţi să vă dea drumul că-i rezervaţie şi nu se dă drumul cu utilaje pentru că sunteţi cu maşina, dar dacă vă vede preot, vă dă drumul.

Vreau să vă spun că am mai bătătorit încă o dată acel teren, acei 8 km prin pădure, cu maşina, la viteza I-a, a II-a, numai să-mi aduc aminte de atunci din copilărie, pentru că atunci călcasem prima dată pe el, că după aceea am mers numai roată pe drumul asfaltat, n-am mai mers prin păduri niciodată şi m-am dus să-l văd ca să-mi aduc aminte de copilărie şi m-am simţit exact ca atunci când eram un băieţaş în clasa a VII-a, la fel de bine, la fel de frumos m-am simţit cu maşina, iar când am ajuns în celălalt capăt de rezervaţie, pentru că pădurarul nu era acasă, am dat lacătul jos cu ciocanul, am trecut, i l-am bătut la loc şi zic, lasă, că şi-a cumpăra el un lacăt, că doar i-au sfinţit popii rezervaţia.

Am coborât la Mânăstirea Sucevita, frumos, prin toate serpentinele alea şi mi-am adus aminte exact locul pe unde am bătut 11 km cu bicicleta de coarne până la Mânăstirea Putna. Şi mi-aduc aminte şi o vorbă frumoasă. M-am suit acolo lângă măicuţe pe nişte trepte, unde cântau ele, ca un fel de tribună, că dacă eu eram un copil, nu se lega nimeni de mine, eram elev în uniformă de şcoală, cu emblemă, cu etichetă de-asta la gât, cu cămaşă albă, cu un fel de pălăriuţă pe cap. Venise Înaltul Pimen. N-a mai venit Mitropolitul Teoctist pentru că era dus la un alt hram la Schimbarea la Faţă, mi se pare că la Slatina, o altă

mânăstire mare. Şi începuse predica aşa, tocmai trăsese o răpăială mică de ploaie şi erau şi umbrele dar nu era moda ca acuma, umbrele din astea mai moderne, mai sofisticate, erau din alea cu spiţe de pe vremea lui Papură Vodă, vechi, ţi-o întorcea vântul imediat pe dos, din plastic, parcă erau din muşama, ca de copii.

Şi toată lumea, pentru că erau îmbrăcaţi cu haine valoroase, cusute, tot aşa naţionale, erau cu tot felul de folii pe ei, şi-mi aduc aminte că Părintele Calinic, episcopul vicar de acuma, cred că la vremea aia era diacon, într-un veşmânt frumos albastru, tot aşa cu părul alb, parcă era Iisus Hristos din icoana aia rusească ce a apărut imediat după revoluţie. Este un Hristos arhiereu cu omofor, cu un chip frumos. Şi am stat şi am ascultat toată slujba şi la urmă a spus Înaltul Pimen o predică atât de simplă şi de frumoasă: *Mă bucur de acest popor credincios şi de hainele şi portul dumneavoastră naţional şi sincer vă spun că dacă n-aţi fi şi dumneavoastră la slujbă, noi am face slujbele cum cântă cucii în pădure; nu ne-ar asculta nimeni, dar prezenţa dumneavoastră înfloreşte, dă frumuseţe hramului şi sărbătorii în sine*. În rest nu mai ţin minte, dar ştiu că aşa şi-a început discursul la vremea aia când eram copil. Iar după ce m-am întors de la hram acasă, ai mei m-au întrebat:

– Da' ce-ai purtat daradaica asta după tine?

– Am vrut să am ca să merg, să vin repede.

– Apoi, într-adevăr, asta şi merge bine. Ţi-a fost de folos.

Iar după aceea, în anii următori, m-am înscris din timp, m-am mai interesat cine merge la hram, mă înscriam la căruţă, că se mergea cu caii, se punea la cal, la căpăstru, ştergar alb, ţesut, adică e sărbătoare, caii erau spălaţi, periaţi, căruţele toate înnoite cu ţoale ţesute ori cu lăicere, ori cu capete de codiţă. La o căruţă mergeau cam 10

oameni, erau cam 4 scândurele a câte doi oameni şi vizitiul în faţă cu scândura lui, cu încă unul cum se spune la bord. Şi era o atmosferă când vedeai drumul plin numai de oameni în [costum] naţional care urcă şi coboară, sau merg spre mânăstire, unii trec, alţii vin. Dădeai 10 lei la căruţă din care omul îşi lua ovăz la cal, îşi lua cheltuiala, potcoavele sau cât cheltuia pentru că pe drum roată erau cam 25 de km de ocolit. Pe de-a dreptul prin pădure, prin Voivodeasa erau doar 11 km.

Mă întorc înapoi de unde v-am lăsat. În momentul când veneam dimineaţa de la Înviere, primul lucru, şi cred că ăsta se practică şi aici în zona dumneavoastră, te spălai pe faţă cu apă în care se punea un ban şi un ou ca să fii frumos şi sănătos ca oul şi să ai viaţă cum are oul, că iese din el pui şi să ai bani, adică să fii bogat. Mai era şi tradiţia că se puneau şi câteva boabe de grâu în apă ca adică să fie sporul şi rodul pământului. După aia mâncai, te culcai şi te odihneai şi după amiază la mica Înviere, din nou era cimitirul plin de oameni – unii împărţeau de pomană, unii puneau lumânări, unii povesteau. Se chema aşa ca un fel de strânsură, aşa se spunea. Cică: Mă duc oleacă la biserică că-i strânsură, ţine preotul vecernia Învierii. Nu se ştia de a doua Înviere, ci vecernia Învierii. În biserică era o slujbă, nu exagerat de lungă, că mica Înviere în general e scurtă. În schimb toată lumea veselă, toată lumea fericită, toată lumea bucuroasă. Şi vreau să vă spun că lucrurile astea le-am trăit aproape de 40 de colegi de-ai mei de clasă care, noi toţi ne întâlneam ca un grup compact la biserică. La vremea respectivă, pe mine m-a învăţat o învăţătoare, Dascălu Stela, care era un fel de rudă îndepărtată cu noi. Ea era bisericoasă, adică era din părinţi credincioşi – tatăl ei credincios, unchiul ei Vlad credincios, unchiul ei Vlad era

fratele tatălui bunicii mele, tot un om credincios. Îmi aduc aminte când îmi spunea:

– Măi, te-a dus mătuşa Maria la spovedit? Te-a dus mătuşa Maria la împărtăşit? Te-ai curăţit? Că aşa se spunea.

Zic:

– Nu, lasă că vorbesc cu ea şi mă duce.

– Vezi să te duci, să nu rămâi aşa. Ai grijă. Mama ta e moartă, nu creşti de capul tău aiurea.

Era o grijă în ideea că măi, dacă n-are mamă, să nu se educe să iasă aiurea. Dar de unde, că bătrâna avea grijă de mine de zece ori mai mult decât o mamă. Pot să spun că mi-a fost ca o a doua mamă. Iar după ce am crescut mai mărişor şi am terminat liceul, în afară de cărţi şi de acasă, eu am avut doar două preocupări. Mi-a plăcut, în vacanţa clasei a IV-a, în vacanţa clasei a V-a, a VI-a şi a VII-a, toţi patru ani i-am făcut numai la stână. Era locul unde eu îmi câştigam banii pentru toamna. Tatăl meu a fost în acelaşi timp şi bun, zic eu în sensul că ne-a educat corect, dar a fost şi sever. Unii părinţi cultivă prost personalitatea copiilor lor. Eu când am terminat clasa a IV-a şi am trecut într-a V-a, tatăl meu mi-a spus aşa:

– Vacanţa are 3 luni. Ce ai de gând, să baţi mingea, să stai în copaci la oameni să vină să mi se plângă că furi poame, că le strici grădinile, că te duci cu vacile pe deal şi vă bateţi şi-mi vii cu un picior rupt? Nu. Vorbesc cu unchiul tău.

Şi m-a dus la Fabrica de cherestea acolo în sat, la bătut lădiţe de pus fructe, din alea mititele cum sunt în aprozare, cum era pe vremea aceea CLF-ul, şi făceam pe zi 100 de lădiţe, erau din două laterale, totul era capsat frumos, numai tu cât le împachetai, le îmbinai, le legai şi le puneai teanc, cu 0,015 bani lădiţa, atâta se făcea, că le băteai două laterale lungi şi două scurte, le împachetai şi le

legai cu sârmă şi puneai pe ele o ştanţă, scria CLF, puneai cu un fel de marker, muiai în tuş şi băteai pe lădiţă.

Şi am luat pentru o lună jumătate, că întâi, două săptămâni, când am luat vacanţa, am zburdat, m-am săturat de bătut prundurile, de scăldat şi alergat prin apa Sucevei, că ea străbate tot Vicovul de Jos şi mă duceam cu toţi băieţii. Iar aici la apa Sucevei, ce era frumos! Dacă un lucru a fost fascinant în satul meu, a fost ăsta – cât era vara de mare din iunie şi până în iulie, că în august deja soarele nu mai este bun, toate femeile topeau in şi cânepă în tot felul de băltoace şi bucle pe care le făcea apa Sucevei şi o punea la murat cu petroaie, cu lemne, după aia o scotea şi o punea la uscat şi după ce se uscau bine, toată iarna meliţau şi făceau fuior şi torceau.

Eu am purtat cămaşă de in tors la mână, am dormit pe cearşaf din câlţi de cânepă şi am umblat cu trăistuţă din câlţi de cânepă vopsit negru, când mă duceam cu mâncare la câmp. Am regretat că în momentul când a venit cineva de la muzeu de la Suceava, o rudă de-a noastră a dat tot – urzitoarea, meliţoiul, meliţa mică, ragilele, pieptenele de foşălăit lână, foşălăul în sine, a dat răşchitorul, a dat vârtelniţa, a dat potricala aia pe care se făceau ţevile cu aţă cu care ţeseau, a dat spetele, stativele, iţele, tălpile, sulurile, învârtitoarele – tot, tot, tot, tot, a dat şi au luat la muzeu pe nişte preţuri de nimic. Au spus, vă dau 2.000.000 de lei dacă vreţi, daţi-ne toate angaralele astea că şi aşa le tăiaţi şi le puneţi pe foc. Dacă ar fi acuma să le confecţionezi pe fiecare, dacă eu am trăit cu ele de la vârsta de 5 ani până am mers în armată, mătuşa mea a murit în iarna asta, pe mătuşa mea a găsit-o moartea la 78 de ani, cu stative în casă, ţesând pânză. Şi am întrebat-o:

– Dar de ce mai faci treaba asta?

– Da' ce să fac? Să stau degeaba?

Deci şi la vârsta asta muncea. Vreau să vă spun că am rămas cu trei lucruri frumoase – răşchitorul avea un metru jumătate, avea două coarne diferite şi avea două capete, un fir învârtit roată trebuie să aibă 3 metri. Acel 3 metri înseamnă o rază. Deci când vrei să ţeşi o scoarţă de 6 metri, pui două raze, iar spata are jireze. Cum se face? Se numără 10 fire şi se zice unul. Asta înseamnă o rază, mai numeri 10 fire şi spui 2, sunt două raze şi de exemplu erau scorţuri la 13 raze, la 12 raze, asta însemna 1,20m, 1,10m, 10 raze – 1m, 9 raze – 90 de cm, deci aşa erau măsurătorile. Şi când se spune povestea aia cu un cot, pe care o pomeneşte Creangă, aia este o minciună. Ştiţi ce înseamnă cotul? Întindeai mâna la învârtitorul de la sulul de pânză, băgai trăgătorul şi cât băgai mâna de aici şi îl puneai de pe marginea stativului războiului din partea asta până în partea asta, el nu învârtea decât un metru de pânză pe sul. Acela era un cot, când te întindeai tu o dată şi dădeai tu cu cotul în partea astălaltă, deci, aşa era un metru de pânză pe sulul războiului de ţesut.

Îşi ştiau moartea de dinainte

Şi ce-a mai fost frumos şi iarăşi mă întorc de la vârsta copilăriei spre maturitate, eu am văzut la noi în sat, şi bănuiesc că asta a mai fost şi în alte sate, cum oamenii îşi ştiau moartea de dinainte. Şi am să vă spun de ce lucrul ăsta. Când eram copil şi aveam vreo 4–5 ani, la mine în sat erau doi oameni, îi chema Ana şi Precup. Eu îi pomenesc tot timpul în rugăciune, doi oameni chiaburi care pe vremea colectivului au avut vreo 10–11 ha de pământ, au avut vreo 5–6 fii, eu am fost prieten cu toţi fiii fiilor lor că eram acolo megieş[1] cum se spune în sat, mergeam la horă împreună,

[1] Megieş = vecin.

mergeam la muncă împreună, la fân împreună, la pădure împreună, la stână împreună şi vreau să vă spun că vine fata acestui bătrân Precup. El ce făcea? El lua pastile de inimă, la vremea aia nifedipin, cum era o pastilă primitivă de pe vremea lui Pazvanti Chiorul şi avea cutiuţe goale şi-mi dădea mie să mă joc şi pentru mine erau nişte jucării foarte impresionante. Băteam un cui prin ea şi puneam pe un băţ şi o plimbam pe masă, adică era maşinuţă, era un autovehicul, ca să spun aşa. Şi vine fata lui şi spune aşa:

– Moş George, îi spune bunicului meu, mata eşti om bătrân, ia-l dacă vrei, şi pe bădia George a lui Casian, care era cumătru cu el, de care v-am povestit data trecută, că era un om care-ţi dădea el înainte bună ziua iar după aia ştergea cu tine pe jos dacă nu ştiai să respecţi în sat, şi zice, haideţi să-l privegheaţi pe tata că într-o oră moare. Aşa a vestit.

Şi ne-am dus în casa bătrânească, care există şi azi dar acum este modificată. Din curiozitate m-am dus anul trecut numai din dorinţa de a vedea cum mai arată. Bine, acuma cu rigips şi cu lambriuri moderne, i-a stricat tot aspectul ăla, cum o ştiam eu.

Şi când am intrat în casă, dacă aţi văzut în cărţile lui Mândiţă cum le desenează acolo. Pe un pat de lemn, paie, cum v-am spus, ori de ovăz ori de lucernă şi pus un ţol din ăsta alb ţesut, un om îmbrăcat în cămeşoi, tuns haiduceşte cu părul până la umeri, cum erau bătrânii de demult, că nu umblau ca acuma numai chele pe cap, parcă-s nişte puşcăriaşi. Mi-e mi-i şi jenă când mă uit la ei, oameni bătrâni, cum vin toţi raşi zero pe cap, parcă ţi-i şi frică câteodată, să discuţi cu ei. Cu mustaţă, cu o barbă aşa, răruţă, nu lungă, la 2–3 cm tunsă din foarfecă şi zice:

– Bine că ai venit moşu' George, zice, că într-un ceas mă duc şi eu. Iaca, nu ne mai vedem.

Şi moşu' îi spune:

– Măi, lasă, măi, Precup că doar nu eşti aşa bătrân. N-ai împlinit 90 de ani.

– Măi, eu îmi simt sfârşitul, azi noapte am avut semn că plec.

Îi spune fata:

– Tată, ce să-ţi mai dau?

– Fă-mi o gură de cafea de cicoare că simt cum rupe din mine cleştele morţii.

Ce simţea, nu mă întreba că nu ştiu să spun. Vreau să spun că a luat o gură, două de cafea şi la un moment dat, eu care eram martor, pe laiţa aia cu badea George Casian şi cu bunicul meu, cu moş George, ne-am uitat cum i-a spus fetei lui:

– De-acuma aprinde lumânarea, las-o aprinsă, du-te şi scoate apă să fie găleata plină, să am drumul, să nu mă duc însetat.

Ca să vedeţi mentalitate de la ţară! S-a întins pe pat, s-a uitat în sus şi n-a durat poate un sfert de oră şi a făcut hâ, hâ, hâ, şi gata a fost. L-au scăldat moşnegii ăştia, l-au îmbrăcat, l-au pus frumos pe masă şi după aia s-a dus şi' a anunţat preotul.

– Trageţi clopotul că a murit moş Precup, deci era unul dintre oamenii respectabili ai satului.

Altă dată am participat tot aşa, la un om Arsân, de la Arsenie se spune. În termeni populari, ei schimbau. Pe moş Arsân eu l-am prins. Baba lui Rariţa era considerată la tinereţe dragostea moşului meu şi între ei, ca megieşi, era puţină intrigă. Bunica mea îl gelozea cumva faţă de ea, dar ea era o femeie credincioasă, gârbovă, la 80 de ani muncea mult la coarnele plugului, se ducea cu caii la moară, încărca saci, n-avea nici o treabă. Şi-mi spune într-o zi:

– Măi, hai până la Arsân să te vadă că el moare, nu mai trăieşte.

Când s-a dus la moşneagu' ăsta să-l privegheze, cum se spune de capăt de drum, el era un om voinic, cu un centiron lat aşa, cu un cămeşoi din ăsta că toţi moşnegii umblau în cămeşă naţională mai lungă cu poalele, deci spun eu acuma şi dau explicaţia la aceste poale. Era o ruşine la vremea aceea ca unui bărbat să i se vadă prohabul, probabil, pentru că ele veneau toate ca un *mini-jupe*, cum ar fi, ca o rochie mai scurtă, că iţarii stăteau strânşi pe tine, de aici purtai centură şi aici erau poalele astea creţe, frumoase, brodate, dantelate jos, da' nu brodat ca acuma. Se scotea cu foarfeca, se tăia nu ştiu cum firul se întrerupea şi se coseau găurele cu acul. Lucra o gospodină o lună de zile până făcea trei rânduri de găurele din alea, ca să se deosebească bata de jos, iar cu igliţa făcea nişte puişori pe margine, aşa, un fel de rotunjoruri. Şi era pe pat, Ion îi zice:

– Ei, moş George, mi-o vinit veacu', gata mă duc. Uite, veşnicia-i la uşă.

– Măi, Ioane, măi, de ce m-ai chemat că doar ştii că noi nu prea ne-am avut pe bune.

– Măi, eu nu te-am urât niciodată, măi, zice. Eu am venit să-mi cer iertare că vreau să mor împăcat, să n-am nimica pe suflet. Nu cred că amu, dar pe amiază cred că mă duc.

Şi într-adevăr, după ce şi-a cerut iertare moşu' meu de la el şi noi am venit acasă, pe la două vine bătrâna, mătuşa Rariţa şi spune:

– Măi, George, hai şi-l scaldă, dacă vrei (moşul meu scălda morţi), hai şi-l scaldă c-o murit Ion Arsân, adică s-a dus moşneagu'.

Şi vreau să spun că erau foarte interesanţi bătrânii ăştia. Moşul meu când a murit, ca să vă povestesc despre

aceeaşi întâmplare. La 88 de ani a grijit afară tot, tot, tot, tot, a terminat treaba, a venit în casă şi i-a zis nurorii din casă:

– Să-mi dai un pic de lapte acru că mă arde prin-nuntru, cred că-s săgeţile morţii.

Şi i-a răspuns:

– Tată, ce grăieşti aiurea? Ce vorbe-s aiestea[17] la tine? Ai trecut frontul şi n-ai murit, ai dus războiul şi n-ai murit şi mori amu de bine, stând în casă? Ia pune-te oleacă pe pat şi te culcă.

Şi s-a aşezat pe pat şi după ce-a dormit vreo oră s-a trezit şi a zis:

– Mai dă-mi vreo 2–3 linguri de lapte că să ştii că, chiar simt că vine săgeata morţii.

Şi într-adevăr, zice că a mai bâiguit două–trei vorbe şi a spus:

– Apoi mă culc de tot că mi-i somn şi nu mă mai scol.

Şi acolo a murit fără să-l doară nimic. Nu pastile, nu doctori, nu spital, nu resuscitare, nu nimic. Iar bunica mea care m-a crescut pe mine, când trăia, eu o auzeam când se ruga aşa, ca să vedeţi ce rugăciune spunea: *Doamne, să-l iei pe George înaintea me să-l pot eu îngropa şi grijî, să nu trebuiască să-i facă alţii parastasele că n-or şti să-i facă ce-i fac eu şi cum ştiu eu.* Şi eu îi spuneam:

– Dar de unde ştii că n-o să mori mata prima? Unde spune că trebuie să moară moşu?

– Măi, tu taci din gură şi nu te băga unde nu-i treaba ta! Lasă că Dumnezeu nu ascultă de proşti ca tine.

Şi într-adevăr, ea a fost sănătoasă şi tare. Când a murit el, ea avea 85 pe 86 de ani, moşu' avea 87 pe 88. Ei

[17] Aiestea e o formă populară pentru acestea.

au murit amândoi cam la 88 de ani. Şi într-adevăr l-a luat pe el primul, fără să-l doară. Ea l-a spălat, ea l-a îngrijit, ea i-a tăiat unghiile, ea l-a tuns, ea l-a bărbierit, ea tot, tot, tot. El nu prea vedea şi-i spunea:

– Stai cuminte să nu te stric cu briciul pe faţă, şi-l pământufăia frumos, îl îngrijea tot, îl îmbrăca, şi-i zicea:

– Hai cu mine la biserică.

Să vedeţi **legătura din familie când soţii sunt credincioşi**, ceea ce v-am povestit şi data trecută. Se duce într-o zi la biserică bătrâna mea, când a murit, prin februarie, martie, aprilie, oricum era încă primăvară, că nu era topit omătul bine, de-abia se mija de primăvară, nu era dat verdele. Eu eram la Bârnova de rând la biserică. Eu n-am fost la înmormântarea ei, deşi mi-a proorocit din toamnă:

– Cât am ţinut eu la tine şi te-am crescut şi tu n-o să vii la mine la înmormântare.

– Taci din gură, nu mai vorbi prostii. Şi aşa a fost, eram singur la biserică, n-am putut lăsa biserica că eram de rând, n-aveam preot la altar. Antonie nu era acasă şi nu m-am putut duce. N-am fost la înmormântare. Şi să vă spun cum s-a întâmplat. A venit de la biserică şi s-a dus la părintele Popescu care trăieşte şi astăzi, un preot onorabil, cu el ne-am trezit în sat, pe el îl avem şi-n ziua de astăzi, acolo s-a-nvechit în satul nostru. A venit tânăr de douăzeci şi ceva de ani şi acum e om în jur de 60 de ani. Îi spune:

– Părinte, eu m-aş împărtăşi că nu prea mă simt bine.

– Mătuşă Marie, dar nu-i post nu-i nimica, sau era în post, nu ştiu ce i-a spus.

Şi-a spus:

– Părinte, eu totuşi m-aş împărtăşi azi că nu mă simt bine.

Şi a împărtăşit-o părintele, a venit acasă. Ea fusese la o nepoată la nuntă cu o săptămână, două mai înainte şi luase un pic de răceală din asta cum iau bătrânii. Ea nu spunea guturai, ea spunea:

– Am luat oleacă de gutunari de-asta. Tăt mă strânge prin chept, nu-i bini di loc. Tre' să iau nişte ceaiuri sau să stau cu capu' în oala cu apă sarată. Se punea un cearşaf în cap şi fierbea apa aceea şi-ţi scotea toată răceala din tine. Da', zice, de-amu ce să mai aştept, că-i gata.

Şi-a venit acasă şi s-a pus şi s-a culcat. Şi în momentul când s-a culcat l-a visat pe moşul meu şi i-a spus aşa: *Marie, dar tu cât mă mai laşi aicea singur? Tu crezi că eu te-aştept aici aşa aiurea? Hai! Joi vin să te iau*! Şi a zis că el era îmbrăcat exact cum l-a pus la înmormântare – cu cojoc alb, cu iţari albi, cu cămaşă albă, cu bocanci, cu căciulă lângă el. Când s-a trezit le-a spus celor din casă:

– Măi, nu-i bine, George m-a luat cu el pe un drum plin de glod, tăt m-am uns şi eu şi el până la genunchi. Să ştii că eu joi mă duc.

Şi ăştia:

– Hai, mamă, grăieşti aiurea. Da' ce mata femeie în putere şi sănătoasă?

Şi într-adevăr, a chemat-o pe fata ei tot în ziua aceea când a avut visul, i-a arătat tot cum s-o pună. Fata ei a murit anul ăsta, fata cea mai mare, mătuşa mea care şi ea m-a crescut pe mine şi m-a îngrijit, deci sora cea mai mare a tatei. Şi i-a spus:

– Uite, aici am ştergare, aici am haine, asta-i de dat, asta-i de poduri, tot şi a zis. Eu până miercuri să-mi văd şi sicriul, să ştiu eu că-i făcut şi nu necăjesc pe nimeni.

Şi băiatul ei, Ion, care şi el e mort acuma, îi spune:

– Hai, mamă că vorbeşti aiurea.

Dar au zis ceilalţi:

– Da' hai să i-l facem, dacă mama zice să i-l facem, ce să-i ieşim din vorbă? Hai să i-l facem şi gata.

I-au făcut sicriul, i l-au arătat şi a zis:

– Bine că l-aţi făcut ca să nu vă mai necăjesc după aceea.

Şi într-adevăr joi seara s-a culcat şi pe la o bucată de noapte a murit. Da, şi a doua zi au pus-o în sicriu, au pus-o pe masă şi duminică au îngropat-o. Într-adevăr, exact după visul pe care l-a avut.

Şi tot o întâmplare din asta frumoasă, un bătrân din ăsta minunat. Că de ce spun? Mirenii sunt călugării albi în lume, nu cum spun ăştia călugărie albă, călugărie albă-i o prostie, e o invenţie. Mirenii sunt călugării albi ai lui Dumnezeu care-şi fac datoria şi pravila în lume. Eram în Bârnova, cel mai simpatic şi mai drăgălaş bătrân, moş Nică Cioclu, de 98 aproape de 100 de ani, cred că a împlinit ori 99 şi şase luni, ori 98 şi şase luni, deci aproape de sută, foarte puţin. Mergea pe jos în oraş cu băţul şi-i spuneam:

– Moş Nică, dar pe jos?

– Măi, apostolii n-au umblat cu tractorul.

Şi m-a chemat în săptămâna patimilor fata lui şi mi-a zis aşa:

– Părinte, te cheamă tata, dacă vrei să vii să-l împărtăşeşti.

M-am dus la o casă bătrânească, există şi astăzi, model identic cum am crescut eu la bătrânii mei – cu geamuri mici, cu o uşă pe mijloc, cu o cameră în dreapta cu lut pe jos şi una în stânga, o sărăcie lucie. Ce era în casă? Crucea, sicriul, hainele de înmormântare pe masă, pomenele astea, ştergare şi pungi şi tot ce se dă, bucăţi de pânză, împachetat tot, pus, iar pe pat erau câteva perne şi o velniţă albă. El stătea într-o cotruţă, un fel de părăvănel, aşa. Era călduţ acolo, îi dusese fata lui, care are vreo

şaptezeci şi ceva de ani, sprintenă ca briciul. A fost şi aicea într-o duminică la biserică. Mi-a plăcut de ei nu ca familie neapărat, ca credinţă. A zis:

– Părinte, tata nu se simte bine, haide să-l împărtăşeşti.

Şi când m-am dus la el, am zis:

– Moş Nică, dar te faci de râs? Îi posibil?

Şi-a zis:

– Părinte, o venit baba la mine şi m-o scuturat oleacă şi nu pot să mai amân.

Zic:

– Cum adică?

– Păi, ast-noapte o venit şi mi-o spus aşa: Măi, Nică, da' eu stau de 10 ani şi te-aştept pe tine? Da' ce tu crezi că te joci cu mine? Cât mai stai? Gata, vin şi te iau acuma de Înviere.

Şi ce-am făcut? L-am împărtăşit în săptămâna patimilor marţi sau miercuri şi i-am zis:

– Da', moş Nică, dar poate trece şi etapa asta.

– Nu, părinte, nu trece etapa asta. Acuma-i sfârşâtu' meu. Deci aceeaşi chestie. Mi-a mai povestit ceva, o să vă povestesc, tot din gura lui, foarte interesant.

Mie mi-au fost dragi moşnegii ăştia. Aţi văzut că eu în general spovedesc oameni de vârsta a doua. Eu nu spovedesc tineret, nu că am ceva cu ei dar nu le dau importanţă pentru că ei sunt tineri şi nu prea ştiu ce-i cu ei şi-i las la duhovnicii ăştia mai tineri să aibă timp că-s de-o minte cu ei. Eu mă ţin numai de lumea asta că de aici culegi toată taina frumuseţii vieţii umane, după ce omu-i trecut prin filtrul vieţii. Şi-i zic:

– Moş Nică, totuşi te aştept de Înviere.

– Măi, da', cum vorbea el aşa mănânțăl[18], o față aşa frumoasă, un om mititel, uscat, ei, dacă m-a aduce fata, să ştii că vin la Înviere, Părinte.

L-a adus ginerele, soțul fetei cu căruța, frumos, a stat într-o strană frumos, a ascultat Învierea, şi ce credeți? După ce a trecut Învierea, s-a dus acasă, a trecut prima zi de Înviere, când se face Învierea a doua, a trecut noaptea aia, nu țin minte dacă a doua sau a treia zi, exact când s-a terminat Liturghia la biserică în duminica sau în lunea Paştelui, bunelul a murit. A venit baba şi l-a luat, fără să-l doară nimic. Exact cum a spus: A venit baba şi mi-a spus: Gata, ajunge, de Înviere mă ia. Şi aşa l-a luat.

Şi tot el mi-a povestit, era pe front în Ungaria, cu frontul românesc, a prins ambele războaie, şi a zis: Părinte, mă gândeam acasă la copiii mei şi la femeia me şi cum stăteam în tranşău[19] şi aşteptam moartea cu ochii, mă rugam la Maica Domnului, aveam o epistolie, 10–15 militari se strângeau, le-o citeam şi cădea bomba la 5 metri de noi. Acolo era numai carne şi numai sânge şi noi rămânem toți.

Îi spuneau oamenii: Măi, soldatul Cioclu, noi nu ne mişcăm de lângă tine că tu eşti salvarea noastră. Şi zice pe 4 i-am adus vii înapoi, când m-am întors de pe front. Şi-a zis, cum stătea într-o sâmbătă pe la ora 10, el mi-a povestit, când i-a venit odată un damf de borş de fasole cu cimbru şi de plăcinte cu brânză de oaie, le-a zis aşa la ăştia: Măi, băieți, acuma baba mea e la biserică şi sigur îmi face parastas. Uite, eu notez ziua de astăzi. Dacă ne-om vedea şi ne-om auzi să vedeți că aşa-i. Ne-a trimis Dumnezeu mâncare printr-însa. Uite aşa simt cum trece pe la nas mirosului ăla.

[18] Mărunțel, mititel.
[19] Tranşee.

Şi când a venit acasă după un an de zile de pe front, a întrebat-o:

– Ei, tu, Magdalină, în ziua cutare, în timpul cutare şi aşa ...

– Da, măi, Nică, ți-am făcut prohod că am crezut că eşti mort şi te-am pomenit la parastas.

Şi lui i-a mirosit a borş de fasole şi plăcinte cu brânză acolo pe front. Ca să vedeți **legătura între vii şi morți**. Adică tot ce scrie în pravilă şi povestioarele astea nu-s minciuni. Sunt reale şi adevărate. Asta v-am povestit ca să vedeți cum era mentalitatea în viața satului. Cât de **simplu gândeau oamenii**!

Ce pot să vă mai spun, iarăşi, un lucru frumos, tot o vorbă auzită în sat. Mai spuneau câteodată oamenii:

– Măi, uite, ajută-mă şi pe mine cu cutare şi cu cutare.

– Îți dai cuvântul că ce-ai spus rămâne aşa?

– Da, măi, îmi dau cuvântul.

– Ei, atunci, Marie, ajută-l! Că dacă şi-a dat cuvântul, are grijă Dumnezeu.

Deci câtă încredere aveau într-un om numai că îşi da[20] cuvântul. Nu zdelcă de mână sau altceva.

Clăci şi şezători

Ei, eu am crescut cu toate obiceiurile astea. Un element specific şi frumos în viața satului erau clăcile care se făceau şi erau de trei feluri: erau clăci de desfăcat porumb, să vă povestesc şi despre asta că-i frumos, erau

[20] Îşi da = îşi dădea.

clăci de scărmănat pene, erau clăci de făcut fuior, de tors lână sau fuior, erau clăci de uns casele la care participă tot satul. La astea de ţesut lucrau numai femeile şi erau clăci de urzit – unii băgau la răşchitori, alţii băgau la urzitoare, alţii depănau gheme, alţii făceau suluri cu potricala.

Ce însemna o clacă? Eu mărit fata şi mai am nevoie de zece scorţuri, aşa se spunea la covoarele astea ţesute frumos. Am văzut acuma că toată lumea le-a cărat la mânăstire. Tot ce au adunat credincioşii şi au scăpat de ele de-acasă şi au fost frumoase, am peste 7 sau 8 piese pe care vreau să le păstrez ca pentru muzeu, pentru că sunt lucruri care nu vor mai fi, vom plăti ca să ne uităm la ele şi am văzut acuma la mânăstirile din nordul Moldovei că scot afară, dar contrafăcături, ca şi cum ar vrea să arate că sunt de atunci. Dar se vede că sunt lucrate altfel. Eu m-am dus odată la o doamnă şi am întrebat:

– Asta ce vreţi să spuneţi că este?

– Asta este carpetă ţesută.

– Lasă-mă, doamnă, asta-i carpetă modernă. Arată-mi şi mie unde sunt iţişoarele.

– De unde ştii tu de astea?

– Ei, na, v-am întrebat aşa, ca fapt divers.

Pentru că eu ştiam cum se cos macaturile alea de cuvertură. Sunt 16 iţe care dau modelul după înălţimea în care legi tălpicii şi după înălţimea în care inserezi lungimea firelor şi tragi odată 4, mai tragi odată 4, mai tragi odată 4, şi pe urmă mai tragi odată 4, şi îţi ies modelele alea – romburi, linii distante, ochiuri, cercuri, triunghiuri, tot ce vrei să faci, nu se fac întâmplător, au nişte reguli, vă spun, matematică şi geometrie complexă, la oameni cu două clase. Dacă acuma eu duc la un calculator să inventeze o chestie din asta şi s-o programeze, nu ştie s-o lucreze

calculatorul. Nu are în memorie informaţia pe care o avea un bătrân la ţară.

Clăci

Ce era frumos la vremea fânului, în sat? Când se făcea fânul, erau nişte suprafeţe de vreo 1000 de ha, 960 de ha de fânaţ natural, că satul meu e pe nişte dealuri frumoase. Colectivul făcuse fermă şi lumea făcea fân, fiecare om avea un ha şi jumătate. Ei, tot dealul era plin de femei în şpicniţă şi cămăşi naţionale. Eu anul ăsta am făcut comandă de 50 de greble de-alea să am pe la mânăstire, numai de frumuseţea lor, nu de lucru, cum se fac ele, cu câtă delicateţe le lucrează. Şi gândiţi-vă că la o greblă de-aia lucrezi o săptămână şi costă numai 15 lei şi faci treabă cu ea. I s-a părut acelui om că I-am dat pe Dumnezeu când i-am dat 1000 de lei, că am luat greble de 1000 de lei. A zis: *Părinte, mata îţi dai seama că eu am pâine, de-acuma pân-la vară*!? *Mata m-ai scos din necaz în primăvara asta*. Iată cât sunt încă oamenii de modeşti la munte, că tocmai la Bistriţa-Năsăud le-am făcut la un lemnar care lucrează cu cosorelul, că greblele astea nu se fac nici la aprig, nici la nimica. Ciopleşti fiecare dinţişor din lemn de paltin cu cuţitul, faci găurelele alea cu sfredelul, îi bagi coadă de lemn, strângi de toamna cozi de alun, îi bagi nişte sârme să nu se rupă şi baţi dinţişor cu dinţişor şi pe urmă crăpi şi-i bagi peniţă, el să stea crăpat, să nu lunece când se usucă. Cu alea se strânge fânul. Acuma s-au inventat urâciuni din astea din plastic, poate aţi văzut. Era plin dealul de oameni „de fân" şi se făcea clacă de fân.

Ce însemna **clacă de fân**? Ajutor de cosit. S-o luăm de la fân şi pe urmă mergem spre casă, spre ogradă. De exemplu, noi suntem 10 megieşi într-un cătun şi avem de făcut fân. Fânul se face în maxim 14 zile, mai repede nu ai

cum. Şi atunci ce făceau? Coseau cam la doi pe zi. Şi cum făceau? Se tăia un animăluţ – un miel sau un ieduţ sau un purceluţ sau găini, se făceau două căzănele, erau nişte marmide gen CAP cu mânere, le dădeai aşa cu balans şi se închideau, se făcea zamă multă, se lua rachiu, se luau plăcinte, se cocea pâine în cuptor, aia era în zi de sărbătoare. Am fost şi eu de două ori la clacă, o dată la nănaşul meu, care a murit şi nu mai este şi o dată am participat numai la împrăştiat brazdele. La vremea aia nu ştiam să cosesc, eram prea mic. Şi se strângeau 7–8–10–12 bărbaţi, cam aşa se strângeau. Era clacă şi de 20 de oameni, dar depinde cât de bogat era fiecare, cum îşi permitea.

Cam la ora 4 dimineaţa o luau la deal. Începeau de dimineaţă când răsărea soarele, cam cum ar arăta asfinţitul pe care-l vedem noi acuma şi la ora 7–8, ei aveau deja dat jumătate de ponor. Deci la unul, mai bine de jumătate din tarlaua lui era cosită. Pe la ora 9, venea gospodina şi punea mâncare, mâncau toţi, trăgeau câte o ţuică, pe urmă intrau încă o dată şi ucideau toată bucata câtă mai rămânea, şi rămânea totul cosit. Apoi veneau femeile lor din urmă cu greblele. Ştiţi cum le umblau mâinile? Spuneai că eşti la dansurile alea, poate aţi văzut vreodată dansul irlandez cu ăia cărora le merg picioarele de spui că-s puşi în priză. Ei, aşa le mergea mâna cu grebla la făcut brazda. În urma lor nu rămânea decât fân răvăşit şi dădea un miros că dacă te culcai pe o pală din aia de fân, dormeai şi o săptămână de mirosul ăla frumos pentru că era fân de toate naţiile, că nu era fân semănat, era fân care creştea în stare naturală.

Plecau pe la ora unu acasă, dădeau din nou zamă, friptură, ce aveau făcut, şi de băut, căutau un ţigan cu scripca şi puneau oleacă de muzică, şi cât mâncai te mai veseleai, adică de inimă albastră. Cânta ţiganul din repertoriul lui, tot ce avea el imprimat în minte. Şi când se

făcea aşa cum ar fi acuma, pe la ora 4 de când a început vecernia, se strângeau iar cei 10 bărbaţi, se suiau într-un faeton şi o luau înapoi la deal şi de-acuma de când s-a răcorit, de când stăm noi de vorbă şi până nu s-a mai vedea deloc lumină, că în august ziua-i mare, mai „farma" tarlaua la unu, deci îi termina şi ăluia şi femeile veneau cam aşa când ar da să deie luna. Pe răcoarea aceea de lună se mânca un colac cald, se bea un pahar de ţuică, că la noi în zonă e ţuica, vinul nu prea şi împrăştiau iar tot fânul ăla şi lucrul ăla dura 5–6 zile.

Într-o zi la doi, într-o zi la alţii doi, într-o zi la alţii doi, iar din urmă pologeau. Ce făceau? În timp ce deja la primul am cosit ieri, în seara asta când terminam de împrăştiat la al doilea, la ăla mergeam la întors, terminam la al doilea de întors, mergeam la primul la prefăcut ca să se facă căpiţele şi cum vedeai pe deal? Vedeai, de exemplu, dacă ei erau megieşi cu bucăţile de pământ şi cu tot – aici vedeai brazdă verde, aici vedeai fân în picioare, aici vedeai fân împrăştiat, aici vedeai fân întors, aici vedeai fân strâns în poşor, aici la deal vedeai căpiţi. Deci erau strânse grămăjoarele. Apoi începea clăditul stogurilor. Asta făceau numai bărbaţii. Femeile aduceau cu grebla toate urmele şi cu braţele şi cu furca cărau şi cu cărucioare, cu ce puteau iar bărbaţii clădeau stogurile alea mari – stog de 5–6 care de fân. Asta era claca de fân. Aşa se făcea în ţarină asta.

Încă o clacă frumoasă pe care am prins-o era **claca de prăşit**. Asta este mai obişnuită, e specifică şi zonei de aicea. Când aveau oamenii de prăşit, exact cum v-am povestit cu cositul, asta am prins şi la Bârnova, mi-a plăcut că am văzut câţiva oameni de tradiţie veche, toţi trecuţi de 60 de ani, vreo 7–8 familii, care se uneau cu soţi, cu soţii şi prăşeau împreună pământul, la fiecare, exact cum vă

povesteam cu cositul, dar absolut fără nici un obicei. Că ce obicei mai este?

O altă clacă care se obişnuia era **desfăcatul porumbului**. Ce era desfăcatul porumbului? În Bucovina, pentru că este zonă de munte, cam la 1 octombrie, în momentul când încep să taie cocenii de porumb, nu se depănuşează ca în zona Moldovei. Aici moldovenii fac altfel, vin, culeg ştiuleţii în saci, îi pun în căruţe, îi duc acasă, iar cotorul acela rămâne frumos pe câmp multă vreme. Dacă îi trebuie îl ia, dacă nu, îi dă foc, dacă nu, îl paşte o oaie sau ară peste el; ei, în Bucovina e altfel.

Cotorul de la porumb se lua de la seceriş cu secerea şi cu cuţitoaia cu capăt de coasă, se puneau snopi, se tocau şi se dădeau la animale iarna de mâncare, din mai multă criză de fân, pentru că în zona de câmpie coseşti de două, trei ori, la munte coseşti o singură dată şi puţină otavă. Şi atunci, acel porumb cules, strâns, se punea în cupe, în glugi şi dacă omul avea, să spunem, 30 de ari de porumb, la 30 de ari, să spunem că-i ieşeau 10 de glugi de porumb. Dar ce se întâmplă? 10 ari punea el, 10 ari punea fiică-sa, 10 ari punea soră-sa sau cine mai era, şi pământurile erau pe parcele în vremea lui Ceauşescu, pentru că eu am trăit în zona colectivizată, un om nu putea să-şi pună mai mult de 15 ari de porumb pentru că nu avea pământ mai mult. Dacă erau două familii aveau 30 de ari de porumb.

Acolo, în zona Bucovinei, mai este tradiţia cu mâncatul mămăligii, ceea ce eu aici nu am întâlnit în zona Moldovei. Nu că e o ruşine, e o tradiţie, cumva la o sărbătoare, la o friptură, la un eveniment sau la un restaurant de lux. Ei, am mâncat sarmale cu mămăliguţă. La ţară asta era ceva obişnuit, sâmbăta şi duminica – sarmale sau mămăligă cu brânză, cu lapte, cu chişleac, cu orice era. Şi atunci, oamenii ce făceau? Se strângeau aşa cum am

început noi acuma să vorbim, pentru că ziua porumbul e aspru, îţi crapă mâna şi cu un cui, se puneau 10 oameni la o glugă, 10 la o glugă, 10 la o glugă, cât erau 20, 30, cât se strângeau, şi treceau din glugă în glugă, rapid îl sortau în porumb frumos căruia îi lăsau două aţe la capăt, două pănuşe, şi lega pănuşa respectivă. Îi punea pe o drabină şi spunea aşa: Ăştia sunt urzitorii de sămânţă pentru la anul. Îi punea pe toţi şi ei spânzurau aşa frumos şi-i lăsa la uscat, cam 2–3 saci din ăia. După aceea scotea tot porumbul de a I-a şi-i rupea vârful şi pănuşele cu grijă, îl punea la uscat în coşer, iar toţi bracii cei mititei se puneau în saci pentru dat la păsări, ca să faci economie, să nu dai porumb bun.

Să spunem că o clacă din asta se termina odată cu noaptea, pe la 9, 10, că toamna, ştiţi că ziua-i mică, ei, cam la 9, 10 se termina de desfăcat. Dar omul îi ia la mână ca şi orbul, doar ştii să duci lingura la gură, simţeai păpuşa şi cam după ce aveai în mână ştiai – îl pun în coşul de-a I-a, îl pun în coşul de-a II-a. De fapt, cum se numeau porumbii aceia legaţi frumos? Ei aveau o denumire populară foarte frumoasă. Ce-ai făcut cu semincerii? Deci cei mai frumoşi, cucuruzii ăştia erau folosiţi de seminceri, erau germenii pentru anul viitor. Ăia îi puneai la seminceri iar bracii îi puneai la braci. Aicea legai snopii, făceai din nou gluga, o legai cu sârmă sus şi ea rămânea toată iarna şi sufla vântul în ea acolo şi când aveai nevoie aduceai cu sania şi tăiai pentru animale.

Am mai prins **clacă de scărmănat pene**. Când se fac perne, nu se bagă orice fel de pene. Aici în zona Moldovei, nu se smulg gâştele. La noi, în Bucovina, gâştele se smulg de trei ori pe an, se iau penele de la ele. De vie o prinzi când sunt coapte penele şi o laşi toată în pielea goală şi îi urâtă parcă-i sarsailă, şi-i creşte a doua oară şi toate penele mari se smulg, se scarmănă, se ia aşa frumos şi se

trag de pe cotorii ăia, că ăia nu se pot băga în pernă că trec prin sacul de la pernă şi te înţeapă în cap. Iar toată foşcoteala aia, penele alea aspre aşa fâşcoase se pun în pernă, şi-s cele mai frumoase perne, parcă ai aer condiţionat când dormi pe ele.

Se făceau clăci de desfăcat porumb, de săpat cartofi, de ţesut, de făcut ţevi, de ales cânepă, de legat snopi, de curăţat sămânţă, foarte multe lucruri frumoase. Eu cu toate astea am trăit, cu toate astea am fost familiarizat pentru că începând de la vârsta de 6 ani şi până la vârsta de 20 de ani, până la revoluţie, nu folosesc termenul de revoluţie că în 1988 deja apăruse pentru prima dată înlocuirea balului cu discoteca.

Deci cam în 1988 au început să se strice lucrurile astea frumoase, tradiţionale, iar ce era frumos şi mi-a rămas şi astăzi – când eram copil mic, bunica mea mă îmbrăca cu cămaşă albă, cu iţari, cu brâu tricolor, cu pălărie verde şi cu nişte gumari în picioare şi mă plimba la biserică. După ce am crescut şi am venit din armată, singur mi-am făcut cămaşă naţională, curea naţională, boandă naţională, pălărie de pădurar cu pene. Aveam şi eu mulţi gărgăuni în cap la vremea aia, şi mă îmbrăcam şi mergeam la horă. Ştiu că odată m-am întâlnit cu tatăl meu la horă, era venit şi el să vadă ce mai este prin horă şi el n-a ştiut, dacă el mă ştia pe mine tot timpul cu cămaşă, cu cravată, cu costum şi cu pantaloni, nu şi-a dat seama cine-i ţărănoiul ăla din faţa lui, îmbrăcat taman invers româneşte. Mă apropii de el şi-i zic:

– Să trăiţi, Domnu' Chifan! Ce faceţi?

– A, parcă vă cunosc de undeva ...

– Sigur mă cunoaşteţi. N-am nici o îndoială că nu mă cunoaşteţi.

Şi când se uită el mai bine:

– Da' nu ţi-i ruşine? Eu te-am purtat la şcoală să faci liceul, ca să umbli cu haine care se umbla acum 200 de ani, ţărane?! Du-te măi, că n-ai minte deloc, înloc să-ţi pui papion şi cravată şi cămaşă şi costum pe tine cum umblă toţi domnii! Eu ţăran te-am crescut pe tine?

Şi i-am spus:

– Tată, îmi pare rău, eu aşa mă simt bine. Nici nu vreau să mă simt altfel.

Sau mă mai certa câteodată. Tatăl meu era un om puţin mândru în sensul că era mai orgolios. M-a văzut odată când am dat bună ziua la un sărac.

– Da' tu la săraci dai bună ziua?

– Da' ce, pentru el nu există bună ziua? Ce, pentru el e ziua rea, care-i treaba?

– Nu, da' eu nu dau bună ziua la oricine!

– Eu am să mă învăţ şi am să o dau şi la gâşte.

Şi într-adevăr pot să spun că bunicii mei m-au învăţat să dau bună ziua şi la gâşte, adică au fost nişte oameni extraordinar de respectuoşi iar mama mea care m-a născut, pentru că ea m-a crescut puţin, la fel, era prietenă cu toate femeile din sat. Ea ştia foarte bine să lucreze la maşina de cusut Ileana – cosea cearşafuri de pat, cearşafuri de înfăţat plapume, feţe de pernă, hăinuţe, rochiţe, taioare, lucruri de croitorie şi croşeta foarte frumos cu mâna. De exemplu Sofia Vicoveanca, marea artistă, când era tânără şi avea vreo 20 sau 25 de ani, mama mea i-a cusut o cămaşă din aia naţională, ştia să coase cu acul pe pânză cu pătrăţele, cum e perdeaua şi i-a făcut toate alea la gât că femeile din zona Bucovinei au nişte chestiuni foarte frumoase la gât, un fel de dantelă, sunt extraordinare, cu migală se fac, iar mama mea i-a lucrat ei lucrul ăsta pentru că ea stă lângă un alt frate de-al tatălui meu, vecin poartă în

poartă. În momentul în care a murit, spune că mama i-ar fi zis tatei:

– Măi, să ai grijă de băieți, să nu-i lași de capul lor, să îi educi, să n-ajungă de râsul lumii.

În general, ea a fost o femeie disciplinată și severă. Eu am fugit odată de la școală și ea a aflat și nu mi-a dat o pedeapsă nici cu bătaia, nici cu cearta sau să mă pârască tatei, dar mi-a spus așa:

– Pentru lipsa asta de la școală eu vreau trei de 10 în carnet, dacă vrei să nu se audă și să nu se știe nimic.

Și într-adevăr, pentru cei trei de 10 mi-a mai dat încă trei monezi de câte un leu. Am avut de trei gogoși în trei zile diferite. Iar după ce a murit ea, aveam o tradiție pe care o respectam și pe care o mai respect și acuma câteodată dar nu cu aceeași credință și căldură din suflet pe care am avut-o când eram copil. Când știam că vine Paștile îmi strângeam din timp leu cu leu din timpul postului ca să am 100 de lei.

Țin să vă povestesc un alt obicei extraordinar de frumos din zona satului, care era **claca de uns case**. În partea Bucovinei, datorită faptului că există foarte mult lemn, omul își începe casa într-un an, doi sau cât se pregătește el, o ridică, o face toată din lemn, o vergelește, așa se cheamă acele șipci care se pun în cruce și apoi, sărbătoarea de uns casa este un eveniment deosebit care durează două zile, de astăzi și până mâine. Ce înseamnă de astăzi și până mâine? Toți oamenii din sat care au căruțe și cai, se strâng 10–15–20, iar în sat există meșterii satului care cunosc exact cât pământ trebuie la o cameră. De exemplu, se știe că la un perete trebuie două căruțe de pământ. În momentul în care ai patru pereți, asta înseamnă opt căruțe de pământ. În momentul în care sunt două camere, sunt necesare 16 care de pământ și în raport de

fiecare cameră se aduce acest pământ, se fac niște roți mari, se scoate apă din fântâni sau cu butoaiele de la un pârâu, se pune în acel pământ ca să se umple, să se facă ca o clisă, se aduc câteva căruțe din paie de grâu sau secară, se toacă la bardă, se pune în acele clise cu pământ muiat și se fac, să spunem, 10 sau 15 roți – pentru o cameră se fac 2 roți, pentru 2 camere – 4 roți. De acum urmează tradiția propriu zisă.

Cei dintâi care vin sunt femeile și copiii. Copiii ce rol au? Ei aduc apă cu găleata sau aduc paie. Femeile, îmbrăcate în rochii până la genunchi, cu cămăși, acoperite sau fără batic, se prind într-o roată de mână și calcă mărunt toată roata aia, o dată, pornesc din margine, talpă lângă talpă până ajung în mijlocul roții. Din mijlocul roții ies ușor călcând afară, vin bărbați mai tineri, flăcăi, ridică din nou pământul ăla, pun din nou paie și din nou îl iau la făcut, îi dau apă, până el devine ca un aluat. La un moment dat, bătrânul sau meșterul care cunoaște rostul unsului, spune: Dați drumul la muzică să vină bărbații. Și atunci ce se întâmplă? Un microfon din ăsta simplu, că la vremea respectivă era un fel de goarnă, stătea omul și vorbea la ea și spunea: Tovarăși, că era vremea lui Ceaușescu, cine are dragoste și bună plăcere este rugat să vină să ajute la uns casa lui cutare. Sau dacă nu, era o darabană din asta pusă în gât, era făcută cu o piele de bou pe o bucată de poloboc tăiată din cercul ăsta de fier și cu un lemn cum e în filmele alea cu turci, dacă ați văzut filme istorice și trecea prin sat dintr-un capăt în altul, pe ulițele principale: Mâine la ora 16 cutare unge casa. Vă poftim la clacă. Cine are bună plăcere poate să vină. Vă așteptăm. Gândiți-vă că-i un ajutor din partea societății și din partea oamenilor să ajutăm doi tineri să-și clădească casa să aibă unde să-și facă familie. Deci era un fel de alocuțiune.

Şi când auzeau bărbaţii cântând muzica, acordeonul sau scripca, automat, numai ce începeai să vezi că apar 1, 2, 3, 4, 5, se grupau şi ce făceau? Cei mai tineri cărau pământ pe doi pari pe care erau bătute nişte scânduri, care se udau şi se punea pământ, cantitate cam cât într-o roabă, pământ din ăla clisos, iar bărbaţii mai în vârstă care mergeau mai greu sau erau mai experimentaţi, luau acea tiflă de pământ, şi care era taina? Când o izbea odată de perete, acoperea un sfert de metru pătrat odată, dar cu ce putere trebuia aruncată? Să treacă prin bârnă şi prin crăpătura dintre două bârne, să vezi că a ieşit pe partea cealaltă, pentru că dacă nu se izbea aşa, datorită paielor şi datorită vergeluitului, pământul nu pătrundea şi se făcea un gol şi ăla cădea înapoi. Nu cădea în ziua respectivă, cădea peste o zi, două, trei şi spunea: N-au bătut cum trebuie, dar ăsta era accident care se întâmpla foarte rar – la un colţ de tavan, la un colţ de perete mai încărcat. Apoi veneau cei care ştiau să îndrepte pereţii, ăştia erau oamenii meşteri, făceau nişte malale mari din lemn şi începeau să radă de-a lungul vergelelor şi puneau cumpăna şi se vedeau dacă peretele este drept.

Când se termina o cameră, ieşea omul cu trompeta şi spunea: Tuu, tuu, tuu, tuu, prima cameră-i gata. Hai, o stacană de rachiu să ne întărim! Nu era vin în zonă. Gustau o tărie, veneau rapid femeile gospodine care erau rânduite, cu găleţile cu apă şi cu ştergar şi doar se spălau pe mâini. Erau frumoşi bărbaţii – erau toţi suflecaţi până la genunchi, în maieuri, alţii până la jumătate, la bustul gol, plini tot de glod, doar când trânteai lutul ăla de perete te ungeai tot, erai stropit, arătai ca un monstru. Se spălau rapid pe mâini şi puţin pe faţă ca să nu aibă pământ, mâncau ori o bucată de plăcintă caldă, ori o gogoaşă, ori turtă umplută cu brânză sau poale în brâu, ce aduceau gospodinele, prindeau oleacă

de inimă şi luau altă cameră la rând. Iar cei mai tineri şi în putere băteau la tavan adică pe pod că aici era cel mai greu. Aici se bătea de două ori. Unii băteau întâi din pod ca să nu se detune podul când baţi şi dacă-i bătut dedesubt, iar după ce terminau cei din pod, spuneau: Am terminat pe partea asta. Intrau cei de dedesubt şi băteau ca să se întâlnească cele două luturi să facă priză pământul între vergele şi între bârne ca să stea bine, adică să nu cadă niciodată.

Un asemenea gen de casă s-a construit în Bucovina până în anul 1990. După 1990 a început modelul caselor din BCA şi cărămidă, adică materiale convenţionale cum se spun astăzi care au distrus tot acest farmec. Echipe de meşteri, firme, zgomot, betoniere, deci, automat a căzut şi tradiţia locului.

Iar după ce se termina de bătut toată casa, venea maistru' şi verifica perete cu perete şi spunea: Aici îmi place, aici mai razi oleacă, aici mai ştergi oleacă. Hai, adunaţi tot pământul care a mai rămas pe jos. Haideţi să facem curat la locul de muncă. Se făcea frumos curat, se strângea tot, nici nu se cunoştea vreodată că acolo a fost clacă şi a fost pământ întins. Rămânea doar urma jos. Se vedea că-i ud şi-i neted parcă era dat pământul întins ca în tindă în vremea caselor bătrâneşti.

După aceea, toată suflarea se spăla din nou pe mâini şi pe faţă foarte puţin, luau din nou şi puneau o masă mare din capăt în capăt şi puneau lighene smălţuite, răsturnau oale cu sarmale, cum aţi văzut că mai am eu câteva babe aici care păstrează tradiţia la Iaşi, le fierb în oale de lut, nu în oale de fontă, nu în oale de aluminiu, nu în oale de yena, nu în oale din metale sau zepter, ci în oale de lut – sunt cele mai bune sarmale. Veneau şi răsturnau la mesele alea, puneau deoparte o masă pentru copii, nu se băgau copiii între oameni bătrâni.

Chiar era obiceiul, ştiu că odată cineva stătea gură-cască şi i-a zis: Măi, băiete, tu ce vârstă ai şi stai aici în gura noastră şi asculţi prostiile oamenilor bătrâni. Nu-i frumos, du-te acolo la breasla ta, unde-s copiii! Ei aveau masa lor, li se punea să mănânce pentru că au ajutat şi ei. Lor li se dădea la vremea respectivă ori un pahar de bere de casă, ori un pahar de, pe vremea lui Ceauşescu, aţi prins, ţineţi minte, era acel sirop de zmeură la sticlă şi acea apă minerală care era apă minerală. Când puneai o lingură de sirop din ăla şi forfăia aşa şi beai, era o limonadă excepţională. Nu-i ca apa asta. Acuma dacă bei o apă minerală, îţi perforează pancreasul.

La masa gospodinelor stăteau toate femeile. O masă din alea avea 5 metri. Pe o jumătate de masă stăteau în picioare, ca la un bufet suedez, cum s-ar spune astăzi, dar nici vorbă de aşa ceva, stăteau femeile mai tinere ciorchină şi discutau. La celălalt capăt de masă stăteau femeile vârstnice. Care era diferenţa între femeile tinere şi cele vârstnice? Unde erau femeile tinere, le mai vedeai cu capul descoperit, pieptănate. La femeile vârstnice vedeai numai broboade albe pentru că se lucra în soare şi era cald.

Se ştia, de exemplu, că această clacă nu trebuie să prindă ploaie, pentru că dacă prindea vreme udă, şi de obicei toate clăcile se făceau ori în luna iunie, ori în luna iulie, ori în luna august. Când trecea de Sfânta Mărie, spunea meşterul: Eu nu-ţi mai răspund de lutul pe care-l baţi. Îl baţi pe răspunderea ta. Casa asta o să se facă burete. Ştiţi ce înseamnă burete. E un fel de ciupercă care intră în lemn. Scrie de dânsul şi în Sfânta Scriptură, cum se curăţau casele, dacă v-aţi uitat în capitolul Vechiului Testament. Chiar este consemnat lucrul ăsta – să dezbaţi, să dai tot de pe casă, să o laşi să se aerisească 7 zile, era o tradiţie întreagă. Ei, acest burete, această ciupercă intra şi distrugea

tot lemnul. Meşterul ştia. Casa se ridica, se lăsa o iarnă să o bată vântul, o vară să o bată soarele, iar în vara următoare băteai lutul pe ea.

Mai era o tradiţie, se strângeau oamenii în echipe, de exemplu, cine făcea casă? Ion a lui Vasile. Plecau 10–15 căruţe în pădure, de ajutor cu el, la pădurar, marcau copacii de care aveau trebuinţă şi tăiau lemn din luna noiembrie până în luna februarie. În noiembrie, pentru că se retrăgea seva din copac şi fibra era închisă şi lemnul era cârţos, era sănătos. Dacă luaţi o bucată de lemn de carpen toamna, indiferent de grosime şi o lăsaţi o lună de zile după ce l-aţi tăiat, în momentul când îl îndoi, indiferent cu ce aparat l-ai îndoi, să spunem la o menghină sau la un banc, nu se rupe niciodată, se cârţoieşte şi se îndoaie ca o funie, tot se scâlciază, atât e de legată fibra şi de uscată şi de dispărută apa din el. Iar dacă îl iei primăvara pocneşte ca o nuia bolnavă. De ce? Se deschid fibrele şi apa slăbeşte fibra.

Aşa au rezistat ceea ce vedem noi la Muzeul Satului – case de câte 200–300 de ani, pentru că la bunicii mei când au băgat ferăstrăul să taie cepurile, să desfacă casa cea bătrânească, sărea foc din ferăstrău. Nu erau cuie, că se băteau cuie de lemn şi scoabe. Scoabele le-au scos cu ranga iar cuiele de lemn mergeau tăiate la ferăstrău. Când tăiai o bârnă din aia săreau din beschie, aşa se chema ferăstrăul ăla, săreau scântei, era lemnul ca fierul. Deci, într-o sută de ani, el, în loc să se distrugă, el se întărea mai puternic, se consolida, prindea greutate.

Aşa se explică toate mânăstirile din nordul Moldovei, pe care le vedem noi astăzi lucrate în stejar şi făcute la mare artă, că au câte 40–50 de ani şi încă arată ca nişte bijuterii după ce au fost reconsolidate. De ce? Pentru că lemnul lucrat cu bună ştiinţă şi de meşteri pricepuţi este viaţă veşnică. Este lucru ştiut. Şi în momentul în care se

aducea lemnul şi se lăsa la uscat şi se făcea casa, aşa se spunea: Să vină bădia George din sat să ne spună ce lemn e ăsta: Măi, ăsta nu-mi place, ăsta să-l băgaţi la pereţi, uite, ăla-i bun de draniţă, tăiaţi-l şi puneţi-l la uscat.

Bunicul meu care m-a crescut pe mine, v-am povestit numai de o pereche de bunici, nu v-am povestit de ceilalţi ai naşului meu, avea ilău, era ca o scăunoaie aşa, de fapt aşa se şi chema, şi un fel de cuţitoaie şi lua bucata de şiţă şi băga pe o parte şi pe alta, avea un gealău mare şi-i făcea canturile şi apoi cu cuţitoaiele îi făcea toate florile şi puneau una peste alta la uscat, un rând aşa, un rând aşa.

Şi se vindea, cum era atunci, 1500 de lei mia de draniţă, deci era un ban jumătate o şindrilă din aia, iar când se bătea pe casă draniţa aia, acuma, mai nou, pentru că au dispărut meşterii priceputi ai şiţei, au început şi ei să se specializeze, puneau dedesubt folii protectoare din aceasta cum se pune la tabla lindab sau puneau carton asfaltat. Dar meşterii bătrâni făceau floare din draniţă şi prima dată porneau cu draniţa, o făceau toată de o dimensiune, tăiau cepurile toate la fel şi când scoteau cu cuţitoiul mare draniţa, numai băga şi exact ca şi cu un cuţit cu care te joci când tai caşcaval şi faci forme de pus la aperitiv, numai îl băga şi trăgea uşor de el şi sărea şiţa, mergea exact pe fibră. El ştia exact cum merge fibra la lemn, ştia exact unde e pauza. Zicea: Nu, nu, nu, mai încoace. Şi o draniţă din aceea nu are nici jumătate de cm.

Ei, în momentul când puneau primul rând de draniţă, căutau şi făceau câteva măsuri, se chemau pene de colţ şi cu acele pene de colţ veneau şi pişcau, muşcau prima crăpătură până la jumătate şi după aceea, draniţa fiind la aceeaşi dimensiune tăiată, fiecare şiţă cădea pe jumătatea dintre două draniţe cu vârful în sus, cam 30–40 cm era lăsat afară. Era draniţă de jumătate de metru şi de 40 cm, era la

30 cm sau la 25 cm lăsat afară, pe leaţ mic sau pe leaţ mare cum ar fi ţigla de Jimbolia sau ţigla de Ceramica care era mai mică la noi în zona Iaşului. Şi venea cu al treilea rând, făcea din nou pana de colţ şi din nou şiţa următoare astupa de data aceasta distanţa dintre celelalte două draniţe, deasupra. Şi de fapt ce era acolo? Apa când venea cu lunecătură de sus din viteză, că panta la casă nu se făcea cum se fac acum acoperişuri din astea fantomă, toate acoperişurile erau bruşte, iar de la poale erau puţin rupte, cum spunem noi, panta moldovenească. De ce panta moldovenească? Bătrânii spuneau aşa: Doamne fereşte de-o rupere de nori. Nu pică casa pe mine? Doamne fereşte de-o avalanşă de zăpadă din asta din văzduh, de-un viscol puternic, nu-mi rupe căpriorii şi mă trezesc fără acoperiş? Şi de ce se făcea? Se punea frumos acoperişul înalt de unde se rupea vârful zăpezii, care se depunea uşor aici şi o lua deodată cu viteză în vale. Dar de ce o lua cu viteză în vale? Te mirai cum iarna, şi ceea ce vedem noi astăzi, o casă cu tablă iarna e plină de zăpadă; o casă cu azbest e plină de zăpadă, o casă cu ţiglă e plină de zăpadă. Ei lăsând ursoaice în pod şi în acoperiş găuri, o parte din fum pleca afară ca să nu formeze condens şi seregie pe coş, o parte din fum ieşea şi încălzea podul casei. Căldura aia o trăgea zăpada, se umezea uşor dedesubt şi producea un lunecuş şi când venea avalanşa aia de zăpadă lua tot ce era pe coamă şi o azvârlea la doi metri de casă. Nici măcar nu ajungea lângă pereţi sau să ude talpa casei.

Ei, meşterii cei mai specialişti, de exemplu bătrânul care ne-a făcut nouă casa, îi spunea George a lui Frusina şi ăla era solicitat în tot satul – George să bată draniţa. Ca mai târziu, când s-au pierdut meşterii, veneau oamenii şi se plângeau: Măi, îmi plouă în pod. Măi, mi-a crăpat draniţa, se vede afară, am probleme vara cu ploaia. Atunci s-a mai

inventat un lucru şi încet, încet, oamenii au descoperit pe acei păcurari care veneau cu butoaiele de negreală tocmai de la Prahova şi vindeau în toată Bucovina şi dacă aţi trecut în zona Bucovinei aţi văzut, căsuţele sunt negre pe acoperiş. Sunt date cu acea păcură ca un fel de ulei ars care se obţinea de la sonde, de la petroliere. Când se extrăgea din petrol rămânea păcura aia urâtă care acuma se dă la ardere, la încălzire. Oamenii o topeau şi cu mare grijă, cu pensoanele ungeau acoperişurile. Ea fiind lunecoasă intra, impregna lemnul şi-l păstra, dar nu mai ţinea apa, apa luneca şi pleca. Dar cu timpul, dispărând şi acest fenomen, adică nemaiexistând nici păcurari, nici interesaţi să facă şiţă, s-a stricat şi această rânduială şi au început oamenii să facă casele astea moderne pe care le vedeţi astăzi.

Şi aşa s-a distrus şi casa românească ţărănească care obligatoriu trebuia să aibă cerdac în faţă, cu stâlpi, lateral cerdac înfundat unde se ţineau flori de ceai, zarzavaturi uscate agăţate în smocuri, iar în spatele casei, cum se spunea în dos la paravan, în spatele gangului, acolo se ţinea slănină afumată, carne afumată, când tăiai porcul ţineai la rece. Aia era un fel de cămară a naturii, era frigiderul natural care din noiembrie şi până în martie nu aveai nevoie să bagi congelatorul în priză şi să ţii păstăi la congelat cum facem noi astăzi.

Au dispărut, nu mai sunt la modă şi mă întorc unde am rămas, în momentul în care se mânca, mâncau toţi şi erau sătui, venea gazda, cel care a uns casa şi spunea aşa: *Vă poftesc pe dumneavoastră de aveţi bunăvoinţă, deseară, la puţină pitrecere la casa noastră. N-om avea prea multe dar cele ce v-am dat amu, v-om omeni şi-atuncea, dar puţină muzică vom pune să ne bucurăm că cuibul ăsta s-o gătit.* Începea petrecerea cam la ora 6, dar auzeai muzica. Când auzeai muzică şi chiuială ştiai că a început horă şi

petrecere la clacă şi ţinea până pe la 12 noaptea că mai mult nu dădea voie la vremea respectivă. Poliţia spunea că la miezul nopţii mai trebuie linişte pentru că n-ai voie să deranjezi liniştea publică. Dar în general dacă la ora 6 începea muzica şi începea hora şi era ca un fel de bal sătesc şi erau, poate aţi văzut acuma în fonoteca de aur, că ei mai au ţigani din ăia urâţi care cântau frumos la acordeon, la scripcă, la vioară, la tot felul de instrumente. Era o muzică atât de frumoasă şi se încingea o atmosferă, babele se puneau toate împrejur pe laiţă împrejurul casei, şi pe nişte laiţe improvizate ca să-şi poată urmări fetele. Fetele stăteau imediat jos pe nişte ţoale din astea ţesute din cordele, cum v-am povestit, făcute din tot felul de cârpe vechi, *second hand* din astea care astăzi se vând în altă ţară că nu mai ai nevoie de ele, şi ce făceau? Stăteau acolo şi aşteptau să le ia flăcăii la horă. Flăcăii care lucraseră la clacă veneau şi le jucau. Dacă erau căsătorite jucau femei căsătorite sau jucau nevestele lor, dacă erau fete tinere şi erau feciori tineri, îşi jucau prietenele sau cavalerii jucau domnişoarele care veneau şi le cereau frumos de la mamă, iar pe la ora 12 se mulţumea şi când se termina claca se vestea.

De exemplu maistrul satului sau cel care ştia, spunea: Măi, săptămâna viitoare o să avem oleacă de clacă, dacă ajută Dumnezeu, la cutare. Hai să-i ridicăm şi lu' acela un cuibuşor, să aibă şi el unde să-şi ţină copiii şi să-şi ducă viaţa până a ajunge bătrân ca noi. Se întâmpla să fie trei clăci pe lună, două pe lună. Nu era un fenomen din acesta inflaţionist, adică nu se făcea o casă în fugă. În schimb era un gest foarte frumos şi era foarte apreciat pentru că era sărbătoarea satului. Toată lumea ştia: Măi, a fost clacă la cutare. Oameni gospodari, dacă ai şti ce mâncare au dat, da' ce casă frumoasă au ridicat. Ce era casa frumoasă? Erau trei camere şi un hol, o cămară mică sau începuse moda să mai

cadă casa românească şi să se mai facă un balcon în pod dar în rest era o casă normală, obişnuită, ca toate casele. Ţuica se făcea ori din prună, ori din măr ori din sfeclă, samahoancă din asta moldovenească, cum se făcea în Bucovina, învăţată de la austrieci, iar **oamenii se ajutau unii pe alţii**.

O altă clacă frumoasă era **claca de măritatul fetelor**. De exempu, în satul unde m-am născut eu, era tradiţia ca o fată când se căsătoreşte să aibă în teancul de zestre următorul lucru: 5–6 valuri de ţoale din cordele din resturi textile, 4–5 covoare din iută cumpărate pe care le-aţi trăit şi le-aţi cunoscut pe vremea lui Ceauşescu, nu ştiu cât era, parcă 200 sau 300 de lei un ţol din ăla din iută sănătos, care nu e ca turceştile astea care se strică într-o săptămână. După aceea trebuia să aibă 5–6 cuverturi pentru toate camerele din casă, 5–6 cearşafuri cu dantelă. Ce credeţi că se cumpăra dantelă de la magazin? Se împletea cu igliţa ierni întregi şi îşi făcea fata zestre ca să se mărite şi îşi făcea câte doi, trei metri de dantelă din aia şi punea la un cearşaf şi albeşte-o la soare şi pune-o la spălat şi du-o şi o ghileşte la râu vara ca să iasă albă ca damascul, aşa se spunea, era vorba de pânza de damasc pe care acuma o găseşti în toate magazinele. Trebuia să aibă 5–6 plapume, 10 perne mari şi 10 perne mici, adică dacă ai 3–4 camere, să ai câte 2 perne pe pat, fie că stai tu, fie că stau copiii sau musafirii şi 3–4 perne de rezervă. Dacă vreodată ai cumva musafiri să nu te faci de râs sau dacă o să faci la rândul tău copii, deja să poţi să-i ploconeşti, să pleci cu ei cu ceva la drum, să nu plece cu mâna goală. Acuma s-a obişnuit şi acest model – ca oamenii să dea fie cheia la maşină ca zestre, fie cheia la apartament, este o chestiune modernă, nu e legată de vrednicia fetei sau a băiatului.

Pe vremea când eu am tinerit sau am crescut, băiatul trebuia să ştie să plugărească, adică să ţină coarnele la plug şi să are, trebuia să ştie să poarte calul în brazdă, să umble cu căruţa, să semene. Şi ca să vedeţi câtă artă era şi la semănat, el trebuia să ştie câte oca de lucernă merg la 10 ari sau, la un hectar sau la un ar. Erau lucruri ştiute, păstrate din bătrâni, de care pot să spun că mă bucur că le cunosc şi le am în minte şi astăzi. Trebuia să ştii când trebuie arat pământul, când trebuie semănat, când trebuie pusă una, când trebuie pusă alta. De exemplu, primăvara se ştia, până nu răsare leorda nu trebuie să dezveleşti via; până nu iese potbalul, nu te apuci de greblat ograda că strici mugurul la iarbă sau lucerna sau trifoiul, pajiştile astea pe care noi le foloseam la făcut fânaţ pentru animale; până ce nu iese brusturele cât palma nu se pune porumbul; până ce nu înfloreşte păpădia nu se pune fasolea şi păstăile; până ce nu dă prima brumă în septembrie nu pui grâul, ca să poată să răsară. Erau legi care ţineau de ştiinţa populară, nu era vorba de cultura agronomică modernă, cea pe care o avem noi astăzi. Cu toate acestea, lucrurile erau exacte şi-mi aduc aminte, unde nu ştiai ceva, spunea: Ia du-te la moşu-tu şi întreabă cât ovăz trebuie pentru bucata asta de pământ sau, du-te la moşu-tu şi întreabă când trebuie să cosim iarba asta? El venea, lua o floare de acolo din trifoi: Ei, mai lăsăm 3 zile că n-a pocnit floarea de tot, îi numai pe jumate. De exemplu, dacă era puţin trecută floarea: Gata, gata, îl dăm jos că se face vârtos şi nu-l mănâncă vaca şi nu mai dă lapte. Deci erau nişte lucruri din astea tradiţionale păstrate.

Când trebuia să se mărite o fată, trebuia să aibă ograda plină şi să aibă de toate, primul lucru care se cerea – trebuia băiatul să aibă casă. O fată nu-l lua pe flăcău de bărbat dacă el nu avea casă sau stătea cu părinţii lui. Atâta îi era îngăduit flăcăului să stea cu părinţii lui, dacă era

singur la părinţi, asta una, iar doi, flăcăul mai putea să stea cu părinţii lui numai dacă erau bătrâni şi aveau bucătărie. Ce însemna bucătăria? Lângă casa mare, cea de care vă spuneam eu, cu streaşină, cu ganguri frumoase, cu cerdac, trebuia să fie o casă cu două camere, se intra din una în alta, unde bătrânii se retrăgeau pentru bătrâneţea lor că-i mai mic, că-i mai cald, că nu-i aşa de multă muncă, iar fata cea tânără sau nora era cea care se ocupa de toată casa mare – să miroase frumos, să aibă busuioc, să aibă tămâiţă, să aibă frunză de nuc. Deci trebuia să fie mentă, să răscolească terele când era cald ca să nu dea molia într-însele.

Nu era ca acuma, spray-uri, am dat cu spray, am terminat, nu. Luai şi puneai sumanul la soare, îl băteai cu bâtul, muiai cârpa în oţet sau cu puţin petrol şi frecai frumos materialul ca să ia miros, să nu tragă gângania să strice şi oamenii trăiau numai din lucruri făcute natural. Bunicii mei n-au purtat vreodată şosete cumpărate, afară de obiele din postav. Bunicii mei spuneau: Iar vii cu laibăre din astea nemţeşti! Aţi străcat cu totul rânduiala în satul ăsta! Suntem atâta de pociţi şi atâta de coloraţi de ţi-i şi ruşine să ieşi prin sat, bre. Parcă-i sat de ţigani. Nu mai vezi tu femeia cu cămaşă albă şi cu şpicniţă neagră. Era un fel de tipic. Şpicniţa era dintr-un fel de pânză neagră, un fel de pânză moale asemănătoare cu piersica de azi. Nu ştiu ce material era. Mai foloseau termenul ăsta, mie mi-a rămas în minte doar ca amintire – diftină. Şi şpicniţa aia de culoare închisă avea o cordelă şi brâu iar cămaşa era albă şi când puneai brâul, ăla ţinea loc de sutien. Omul era cinstit, încuiat tot la gât, nu se umbla dezlăibărat; baticul frumos legat aici sub barbă să nu se vadă pieptul deloc la femeie sau la bărbat, să se vadă la gât că nu-i îngrijit, spălat, totul era curat. În special la biserică se mergea numai cu boanda,

cu cojocelul, numai cu cămaşa naţională, iar femeile toate cu batic şi cu catrinţă.

Pe lângă această zestre, fata avea o ladă, poate aţi auzit de lada de zestre. În lada de zestre fata avea încălţări făcute manual la cizmar, încălţări de două, trei feluri, să aibă pentru ea, avea opincuţe de câteva feluri dacă erau mai săraci, se făceau din piele de porc sau piele de viţel. Cele din piele de porc se făceau pentru lucrat pe afară la muncă grea – la pământ, la glod, la pădure, că pielea de porc e mai rezistentă; cea de viţel se moaie mai repede şi atunci, ca să nu treacă apa prin ea şi să nu se vadă urâtă în contact cu zăpada, cu noroiul când mergi, pentru că, călcai cu talpa direct pe pământ, era aşa ca la platfus, nu mai stăteai cu tocul să-ţi deformeze coloana. Aţi văzut, majoritatea oamenilor se plâng de hernia de disc. Păi, se plâng de hernia de disc, dar femeile mai au oleacă şi se suie în pod în încălţămintea asta înaltă, făcută taman invers, parcă mergi pe vârful degetelor.

Ei, această opincuţă se ducea pe Lunca Sucevei, cojea cu toporul cruşin, aşa se chema lemnul ăla, era amar şi rău la gust, dacă îl luai în gură credeai că ai mâncat potroace, după aceea se rodea arin şi se puneau la fiert toate alea, se punea sovârf în cruşeala[21] aia, lăsai pielea să se usuce, din câte îmi amintesc, se punea sare şi se lăsa o săptămână, două, pielea cu sare, apoi se scutura şi se usca şi se punea tărâţă cu lapte acru şi cu chişleac, se învelea pielea sul şi se punea într-un butoi cu apă caldă, de fapt nu se chema butoi, ci obroc. Obrocul avea un ciubăr jos, ciubărul se umplea cu apă, avea o scândurică, se punea un alt polobocel mai mic, obrocul respectiv şi se băgau toate pieile acolo, stăteau pe scândură, nu luau contact, să stea pe

[21] Cruşeală înseamnă foarte concentrat.

fundul apei, să nu se lipească de lemn, ele stăteau în apă şi se zoleau, se înăcreau şi tot turnau apă caldă pe ele şi tot turnau apă caldă pe ele şi jos curgea un fel de zamă albă.

La un moment dat, tăbăcarul, că în satul meu a existat această tradiţie a cojocarilor, aşa spunea: Ia du-te până la nea Ion Cojocaru şi spune-i să vină la noi deseară că om da o mâncare caldă şi o băutură să vadă îs bune pieile de scos de la tăbăcit? Şi nea Ion venea, că am învăţat şi eu după aia ce făcea, dar el era şmecher, era taina lui, el din asta trăia, îi dădeai 10 lei din ăia roşii de pe vremea lui Ceauşescu, îi dădeai un păhăruţ de vin şi o mâncare caldă şi el venea şi proba părul. În momentul în care se desprindea pe partea de interior de unde ai jupit, partea putredă se ducea de pe piele. El venea cu un fel de răşpăluitor de mână, îi spunea talpă cojocărească, pe două scânduri mari puse, bătute ca un schelet de geam, bătea pielea în cuie, o lăsa să se zvânte un pic şi aşa zvântată era ca o pânză, era flască, nu mai era vârtoasă. Avea un cot aşa, ţinea de aici de un mâner, aici avea ca o talpă, intra cotul aici şi se sprijinea în el, şi aici ea era rotundă ca o patină de sanie şi avea nişte dinţi cum sunt raşpele de lucrat în tâmplărie şi odată se sprijinea şi lua cotul de aici şi trăgea şi pielea toată se ducea ca un rând de putregai de pe ea şi dedesubt rămânea albă şi curată, parcă era dubită cromat, cum spunem noi astăzi. După aceea trecea pe partea respectivă cu nişte brice, întâi trecea la mână şi perciuna tot părul, îl lua de pe piele. Ăsta era de fapt secretul dubitului, să putrezească părul, să se desprindă de pe piele şi după aceea trecea iarăşi cu răşpăluitorul ăla şi o curăţa şi pe partea aia, şi ăla îl freca cu peria de sârmă sau de paie ca să se ducă părul ăla, să-l cureţe şi iarăşi îl lua la răşpăluit.

Pieile se croiau frumos, pe urmă se făceau fâşii. Cum se măsura? Dintr-o piele de viţel, câte perechi de

opinci îţi ies? Venea opincarul, te punea jos pe hârtie şi îţi desena talpa piciorului şi venea cu talpa piciorului decupată cu foarfeca şi punea pe pielea de viţel dintr-un capăt o talpă şi făcea un pătrat. Ştiu să fac. Şi în ziua de azi ştiu cum se fac opincile. El de acolo trebuia să iasă gurguiul, marginea, îndoitura, tivitura, bordura, călcâiul şi ştaiful, întorsul, pentru că întorsul trebuia legat şi băgat pe dedesubt cu două veriguţe pe unde se băga mai târziu şnurul ăla negru care ţinea ştaiful de picior că altfel ţi-ar fi clămpănit ca un şlap. Deci nu stătea ca papucul pe picior, că ea nu mai avea ca papucul tocul şi distanţa aia care să nu-i permită să facă flandarea aia, mergea de-a totul pe picior. După ce tăia pătratele alea, de exemplu făcea pentru piciorul drept, pentru piciorul stâng. Pe unul, de exemplu, făcea cu potricala, era un instrument de făcut găuri pentru tivit. Se tivea cu cureluşă tot din piele dubită, făcea două găuri, să spunem, pentru piciorul drept, o gaură pentru piciorul stâng, le împerechea cu sârmuliţă şi le dădea drumul din nou în obroc, în polobocul din care era acuma scoasă înăcreala aia. Mizeria aia se arunca că mirosea urât şi se turna cruşeala aia cu cruşin, cu arin şi cu sovârf şi se înroşea pielea şi se făcea maro cum e geanta pe care o purtaţi dumneavoastră în umăr. Aşa se făcea pielea. După aia venea opincarul şi spunea: Ia să văd cum arată. O zgâria şi vedea dacă a intrat bine cruşala aia în piele şi a colorat-o. Hai că de-acuma vi le fac.

Şi pe atunci era tradiţia şi se ştia. Unii mai săraci dădeau opincile cu untură nesărată. Dacă dădeai sare, sarea distrugea pielea. Mai târziu, când au început şi pe asfalt să arunce cu nisip şi cu sare şi se distrugeau tălpile la opinci şi începuseră să spună oamenii: Doamne, cu ştiinţa asta şi cu asfaltul ăsta, uite ce s-a prostit lumea asta de tot. Uite, toate opincile astea se rod şi se strică. Era firesc că pe pământ

contactul cu pielea era altul, era firesc că pe asfalt era forţa de frecare şi dacă era unul din ăsta împiedicat care nu ştia să ridice piciorul, la un drum de 10 km, când venea, nu mai avea opinca talpă.

Şi atunci se inventase ceva nou – se băga opinca în gumari. Ieşiseră nişte gumari din cauciuc, cred că-s ruseşti după formă că erau ciudaţi tare. Se băga tearfa aia în botul opincii, aplecai gurguiul în jos ca să nu-l strici, şi o trăgeai şi mergeai până unde aveai de mers cu gumarul ăla. În schimb, ăla purta reumatism, purta frig, puteai să te caliceşti cu el, cum se spune, dar unde ajungea îl dădea jos, îl punea într-o sacoşică, o pungă de pânză sau un sac, ce avea omul la el, le lăsa sub fânul la căruţă şi când intrai în casă, unde erai om gospodar, se vedea frumos vârstatul obielii, opincile curate, iar cei mai deştepţi, începuseră să facă rost, tot tăbăcarii ăştia, de untură de peşte. După ce o cruşai frumos şi o dădeai cu untură de peşte, nu se mai lua culoarea aia, puteai să-i dai lustru cu pânza moale, o frecai cu o bucată de finet şi opinca strălucea, aşa de frumoasă era! Erau extraordinare. Eu am umblat cu aşa ceva. Am purtat, am avut din mândrie după armată, ca să mă dau ţăran autentic, numai că n-am putut rămâne ţăran autentic. Au fost frumoase, nu mi-a fost ruşine.

Şi o fată dacă se ducea la horă şi nu avea opinci la joc, nu în sensul că era săracă, chiar dacă ieşise acuma modelul mai nou cu papucaşi, cu cizmuliţe, cu săndăluţe din alea, se puneau flori cu fluturi. Era frumos, adică o fată era cochetă. Vreau să vă spun că în Bucovina, un tânăr sărac dacă se însura şi erau două feluri de căsătorii: căsătorii între bogaţi, bogaţi, bogaţi, bogaţi, căsătorii între săraci, săraci, săraci, săraci, şi când mă refer la săraci, fata săracă poate avea şi ea un scorţar, o plapumă, două covoare, o cuvertură, 3–4 perne, deci n-avea zestre. De

obicei trebuiau să plece 5 care cu zestre de la casa părintească, dar erau împărţite în aşa fel ca să pară zestrea mai multă decât ar fi: într-unul se punea lada şi câteva plapume că alea sunt din lână şi sunt înfoiate şi-s mari, iar în unul se puneau pilotele din pene de gâscă. Dacă aţi dormit vreodată într-o pilotă din aia din pene de găscă spuneţi că v-aţi născut a doua oară, dă o căldură! Dacă aţi pus vreodată mâna sub cloşcă când cloceşte ouăle, aşa dă o căldură pilota aia că-ţi scoate toată răceala şi din creierul mic şi din creierul mare. Nu simţi că ai dormit, spui că eşti un prunc nou născut. În aia te lua somnul numai din lene. Punea 3–4 pilote din alea pe ladă să pară plină, o căruţă o umplea numai cu perne, în altă căruţă punea terele astea de saci, de ţoale, covoare de iută, ce mai punea, şi în una mai dădea mama – fie că mai dădea un pat, fie că dădea o masă, fie că dădea un dulap.

Nu era moda ca acuma – mobile din astea sofisticate – dulap de scândură dat cu baiţ negru, cu balamale, era dulap, era zestrea fetei. Ei, când se căsătoreau săracii, ăştia plecau cu o căruţă, două, mai cu nimica toată, dar era tradiţie. Se ştia, măi, asta-i nuntă mai de sărăntoc, nu ne ducem că aşa-i de când lumea. La bogaţi te duci că-i fala şi obrazul. Mai erau căsătorii, hai să spun aşa, mixte. De exemplu, dacă era o fată frumoasă, frumoasă, frumoasă, dar săracă, se întâmpla să o ia un băiat bogat. De ce? Că era frumoasă, adică avea cu ce face faţă, prin prezenţa ei jumătate din sărăcia ei era dată la o parte. Nu mergeau acele familii şi de ce vă spun că nu mergeau acele familii? Pentru că chiar bunica mea, mama mea avea doar carte. Tata, când s-a căsătorit îşi începuse casă. Aşa era tradiţia, trebuia să ai casă. Ea când se mai certa şi mai avea câte un schimb de replici, cu toate că mama era gospodină, era harnică, spăla, călca, ştia tot felul de meşteşuguri din astea de mână, nu

uita să-i spună: Să mulţumeşti lui Dumnezeu că băiatul meu nu te-a adus în drum, ai avut oleacă de căsuţă, nu prea ai avut tu cu ce o umple şi ce pune în ea, dar hai, Dumnezeu să ne ierte acuma că e gata. Ai doi copii, te iartă Dumnezeu. Adică avea grijă tot timpul să strecoare o vorbuliţă. Vreau să vă spun că crea disensiuni. E o explicaţie, cred că aici s-a născut divorţul.

Deci aici, legea dragostei lui Dumnezeu a dispărut dintre oameni, când oamenii au început să cântărească ce ai tu şi ce am eu. De fapt la căsătorie nu vii cu ce ai tu şi ce am eu, la căsătorie vii cu dragostea că aşa-i toată taina. Dar se vede că în lume oameni fiind şi materia stăpânind pe om, şi dracul dându-ne acest simţ puternic al proprietăţii ca să poată spurca materia îndumnezeită, atunci a dat oamenilor acest simţ urâcios al reproşului în care noi am început să ne scoatem ochii că tu ai avut atâta sau eu am avut atâta.

Şi mai erau căsătorii foarte reuşite din fire, dar foarte nefericite lăuntric, căci din timiditate, erau planificate de părinţi fără voia tinerilor. Se întâmpla următorul lucru, un băiat sărac, de pildă, dacă era frumos, era prezentabil, era bărbat, era legat, era gospodar bun, era să spunem cosaş bun, plugar bun, dar era sărac, putea să năzuiască la cea mai vrednică fată din sat pentru că toată lumea spunea: Ce faci, fată atâta gălăgie, că doar nu eşti aşa frumoasă, ai avere, dar uite, băiatul ăsta îi cât un brad. Spune tu unde mai găseşti aşa o frumuseţe de flăcău? Şi începuse să se strice uşor, uşor acea tradiţie că dacă sunt săraci să se ia săraci, dacă sunt bogaţi să se ia bogaţi. Şi a început să apară acest mixaj între sărăcie şi omenie şi s-au format aşa zisele familii, să vă spun un termen popular folosit la ţară: Să mă laşi cu bogaţi din ăştia făcuţi aşa din coadă de câine. Adică el fiind un om dintr-o speţă proastă, se trezeşte deodată bogat că ia o fată bogată. De exemplu,

bunica mea, când trăia, mai folosea o vorbă foarte des. Mie mi-o spunea în special după ce am terminat armata.

– Vezi, poate vii şi tu cu una din asta care-şi poartă furculiţa în buzunar şi strachina în sacoşă, adică în trăistuţă, gamela în care mănâncă.

– Lasă, bunică, oi găsi eu una gospodină.

– Să te duci să o iei pe cutare că are mobilă, să te duci să o iei pe cutare că-i dă tat-su casă, să te duci la cutare că eu am fost la ei la hram şi are casa plină de avere, ai cu ce o umple, eşti bogat şi trăieşti bine toată viaţa.

Aici vă fac afirmaţia că în Bucovina, o fată, dacă-şi vinde toată averea pe care o primeşte în dar de zestre de la părinţi, poate face o casă, atâta avere primeşte o fată de la părinţi. E şi tradiţia populară care spune în Bucovina, câte fete am măritat, de-atâtea ori mi-am ars casa. De ce? Pentru că pleca şi lăsa totul gol. Aici v-am spus că se făceau clăcile. Se ajutau femeile între ele şi ce făceau aceste femei? Se uneau 7, 8, 10, 15 războaie de ţesut, stative şi spunea: Hai să facem pentru cutare covoarele. Hai să-l ajutăm pe cutare să termine scorţarele. Hai să facem pentru cutare să-şi termine pânza de albit. Hai să facem pentru cutare să-şi termine pernele. Şi ce făceau? Tot satul găgăia de gâşte. Erau atât de multe gâşte, ştiai unde-i casă de fete pentru că erau 30–40 de găşte la poartă. Ei, vreau să vă spun că de la 30–40 de gâşte, reuşeai, cu darul lui Dumnezeu, într-o vară, să faci două perne. Carnea se mânca, se folosea toamna. Iar unde era obiceiul şi erau fete multe, turma de gâşte sporea şi erau şi 50, smulse de trei ori pe vară, şi asta era clacă de scărmănat pene, se dădea ceva de mâncat, ceva de băut, după aia se punea oleacă de scripcă şi oleacă de acordeon şi se juca în ogradă, se dormea în ogradă, se stătea în ogradă ca un fel de priveghi din ăsta cu muzică, cu petrecere şi cu voie bună.

În satul în care m-am născut eu, mai este un obicei, statul la poveşti, de **şezătoare**. În sat, fiecare casă are o băncuţă la poartă. Şi când era sărbătoare mâncai, te odihneai şi când te plictiseai, ieşeai la buletin de ştiri. Te îmbrăcai frumos şi ieşeai pe băncuţă şi ceilalţi pândeau, să vadă: Măi, a ieşit la Lina cineva? A ieşit la Măriuţa cineva? A ieşit la Coca cineva? A ieşit la Aglaia cineva? Dar la Maria lu' Costan a ieşit cineva? Da' la Veronica lu' Roşca a ieşit cineva? Da' la Veronica lu' Roşioru, a ieşit? Şi unde apărea prima babă se mai strângeau 4–5. Şi-apoi vedeau cine s-a mai însurat, cine s-a mai despărţit, ce mai este de făcut, cum e vremea, cum îi timpul. Şi-mi aduc aminte odată că am participat la un şănţuc, ăsta era, radio şanţ îi spuneam noi când am mai crescut. Zic:

– Hai, moşică, iar ieşi la radio şanţ?

– Da' du-te duşlanule şi lasă-mă în pace că-ţi dau una de-ţi scapără ochii. Îmi spui tu mie ce să fac, femeie bătrână? Iaca stau şi eu de vorbă cu fetele de sama me[22].

Da' ea avea 80 de ani. Şi se strângeau într-adevăr pe vârste, iar dacă era una mai bătrână, povestea aceea şi ascultau cele tinere. Am prins două şezători din astea frumoase, aşa femei mai hireşe[23], ca să spun eu, în sat la noi, a fost una Rodica Bolocan. Aceea a fost o femeie, unde era ea, era voie bună. Era Lina lu' Neculai a lu' Precup, nora lu' Precup de care v-am povestit eu cum a murit, care, tot aşa, era o femeie, cumva gospodină dar râzătoare. Ea cam ştia tot ce-i prin sat şi dânsa ştia orice, se interesa, nu mai trebuia să întrebi pe cineva, întrebai pe Lina că ea ştia tot, era cu informaţia la zi. După aceea era Coca lui Aurel, după aceea era una a lui Boca, iar o femeie sfătoasă.

[22] De sama me = de seama mea sau de vârsta mea.

[23] Adică femei şmechere cărora le merge mintea, isteţe.

Şi ce se întâmplă? Era una bătrână, eu am cunoscut două Zenovii, două babe interesante, una Zenovia lui Ciubotari. Moşica mea era prietenă cu dânsa, care s-a dus în evacuare cu vreo opt copii şi povestea cum a pus copiii în car şi a venit rusul să-i ia vaca de la căruţă şi ea a spus în ruseşte: Dacă îmi iei vaca de la căruţă, întâi împuşcă toţi copiii ăştia că n-am cu ce-i hrăni. Şi a zis că rusul a scos batista, a plâns şi s-a şters la ochi şi a scos ruble sau bani ce avea prin teşcherea şi i-a dat în mână ca să ia să cumpere mâncare la copii şi a lăsat-o şi a trecut cu vaca, că a trecut pe podul de la Siret şi a venit cumva în zona Botoşanilor şi s-a refugiat. Nu ştiu unde i-a fost refugiul, nu mai ţin minte. Când a murit bătrâna aceea eram un copil, aveam vreo şase ani. Şi-acuma mi-aduc aminte că la înmormântarea ei, a zis moşica mea: Măi, mă duc la Zănovia s-o petrec că eu am împărţit cu ea 40 de ani în satul ăsta – şi bine şi rău. Ea a avut vreo 9 copii, eu am avut 8, că ei, moşicăi, i-a murit unul de tifos în război, de mititel. Şi zice: Mă duc să vadă că mănânc la masa ei. Şi ne-a dat ardei cu carne şi zamă de vită cu mămăligă şi cu pâine, cu colac, cum se dă la înmormântare. Şi în timp ce mânca, tot făcea cruce şi spunea: Zănovia, am mâncat şi oleacă de borşuc de pe urma ta, uite, am mâncat şi un ardei umplut. Măi, gospodină te-am cunoscut, gospodină te-am lăsat, gospodină te-ai dus. Ea grăia cu dânsa la masă ca şi cum era vie, dar mortul era în groapă de la amiază, dar aveau ei tipicul lor.

Anii de şcoală

Ce am uitat să vă povestesc şi ce mi-a scăpat mie, să spun aşa, zic eu că am trecut uşor, amintirile de la şcoală. Şi

de ce spun că am uitat o parte din amintirile de la şcoală? Când am intrat în clasa a I-a eram un fricos. Nu eram obişnuit cu societatea. Stătusem prea puţin pe la grădiniţă, nu era o grădiniţă severă ca acuma cu program, ai dus copilul şi l-ai lăsat, când aveau timp să mă ducă – o dată pe săptămână, de două ori pe săptămână.

Am învăţat o poezioară, care îmi pare rău că n-o ţin minte. E prima poezie a vieţii mele, învăţată de la bunica mea, foarte frumoasă. Era o poezie despre mamă şi despre tată. Ea mă învăţase să o spun şi nu reuşesc să-mi aduc aminte măcar un vers din ea şi mereu mi-aduc aminte că în momentul când am spus-o toată lumea a bătut din palme şi a spus: Vai ce frumos a spus-o. Tare mare om are să ajungă. Bunica mea, atunci, ca să completeze peste educatoare: Băietu' ăsta a să ştie şi toaca-n cer. Şi de câte ori îmi aduc aminte de vorba ei stau şi mă gândesc, dacă vreţi să mă credeţi, şi acum două seri în pat, mi-am adus aminte de ea. Asta, apropo că vorbisem cu dumneavoastră şi încercam să-mi reculeg amintirile.

Ieri încercam să-mi aduc aminte şi mă gândeam la vorba asta: Măi, de ce-o fi spus ea vorba aia când eu aveam atunci doar 6 ani? Te pui tu cu băietu' ăsta? Ăsta o să ştie şi toaca-n cer. Ei, vorba asta mi-a rămas aşa ca o amintire de la ea după ce am spus eu poezia. Şi vă spun şi în ce consta poezia. Dumneavoastră fiind poate în domeniul limbii române, sau având vârsta, că noi am trăit ca generaţie, în Abecedarul de clasa I-a era o poezie cu un gâscan care, ori pe apă ori pe punte a trecut şi a pierdut papucii. În Abecedar, desenul era cu un gâscan foarte frumos alb, cu papion la gât şi în labele lui două sandale roşii cu puncte albe, asta ţin minte exact, dar nu mai ştiu poezia şi mereu am întrebat de orişicine să încerc să mi-o amintesc. Era o poezie populară a vremii de atunci pe care eu am avut-o de

învăţat la grădiniţă pentru serbare şi în felul ăsta am reuşit eu să cuceresc publicul, se spune. Chiar şi atunci eram mândru că la premiu am primit, ce? Am primit un fel de crin din plastic, ştiţi, flori din astea ţigăneşti care acum nu mai sunt o modă, s-au aruncat, nu mai există. Iar pe lângă acel crin, un pachetel de biscuiţi şi două, trei pachetele Eugenia. Nu se dădea ceva important, erau premii minore, simbolice şi se dădeau coroniţe făcute din frunzuliţe de stejar cu crenguţe de stejar care se puneau pe cap. Mă aduce bunica mea bucuros, cu trăistuţa, mi-a scos pachetul de biscuiţi pe masă, alea trei Eugenii, floarea aia din plastic, ce primisem eu acolo, şi-mi spune:

– Ei, vezi, băietu', dacă o fost cuminte, iată, vezi, a primit premiu. Vezi, coroniţa asta arată că-i deştept.

Era împletitura aia făcută de doamna educatoare. Şi mi-aduc aminte de doi colegi de şcoală, nu care mi-au fost dragi, dar care mi-au rămas în suflet şi nu mai ştiu nimic despre ei – un copil pe care-l chema la vremea respectivă Bătinaş Florin. Nu mai ştiu nimic de el nici până a crescut mare şi mereu îl pomenesc la rugăciune că nu mai ştiu dacă mai trăieşte, dacă mai există, dacă este familist, dacă o fi murit. Un alt coleg de clasă pe care l-am avut din clasa I-a până în clasa a VIII-a, Dorel îi spunea, vecinul meu, care era mai slăbuţ la învăţătură şi aveam acea îngâmfare cumva în oase că eu trebuia în clasa I-a să-l învăţ să facă liniile drepte, să-l învăţ să scrie frumos, să-l învăţ să nu mâzgălească, să nu păteze caietul. Şi pe toate caietele, de exemplu când luam 10, că pe vremea aia nu se puneau ca acuma calificative, moşul meu scotea de aici din chimir un ban de 1 leu. Ei, cu un ban de 1 leu puteai lua aşa: 6 napolitane, sau 3 Eugenia duble sau 8 bomboane sau 5 biscuiţi. Şi spunea:

– Ei, mâine nu mai e nevoie să-ţi iei pâine de acasă.

Ce-mi punea la şcoală mie bătrâna să mănânc? Îmi tăia două felii de pâine neagră, le ungea cu untură de porc, presăra puţină sare, le punea una peste alta şi mi le punea într-o hârtie şi spunea: Ca să nu râdă băieţii de tine, ia şi tu pacheţelel ăla în buzunar, eu n-am de unde să-ţi dau bani de biscuiţi şi de bomboane în toată ziua. Dacă tată-tu nu-mi dă şi n-are nici el că face casă, cu ce să te ţin eu? Ia, ia asta în buzunar. Şi ce făceam? Mă ascundeam în spatele şcolii să nu mă vadă nimeni şi mâncam pachetul ăla de pâine unsă cu untură. Era superbă că ţinea de foame, dar, na, nu era un pachet sofisticat, cum fac acuma, copiii: Mă duc să iau un snack sau produse de la Mac Donald's. Nu era aşa ceva.

Şi eu am învăţat să-mi strâng bani pentru pachet la şcoală. De pildă, să vă povestesc un lucru frumos. De ce v-am spus că-s interesanţi anii de şcoală? Pentru prima dată, chiar dacă am luat bătaie cu cureaua, am furat din casă 100 de lei cu Bălcescu, din ăia albaştri şi mi-am cumpărat glob pământesc. Eram eu foarte fascinat de globul pământesc. De unde au ştiut ai mei că eu am luat banii? Cel care vindea la librărie era văr cu tata şi l-a întrebat:

– Cum ai avut, măi Dumitru, îndrăzneală să trimiţi neastâmpăratul ăla de copil mititel cu 100 de lei la el? Atâta i-am dat de grijă să ducă restul acasă.

Că globul n-a costat mult – 39 de lei la vremea aia. Iar restul banilor i-am băgat toţi în caiete de dictando. Eu aveam o boală – stăteam şi scriam toată ziua şi dacă nu-mi ieşea cum am scris, rupeam foile şi iar mă puneam să scriu, că trebuia să iau 10.

Odată mi s-a dat o autodictare, dar cum autodictare? Să iei un text din Abecedar şi să scrii. Ce-am făcut? De ciudă că înloc să-mi pună învăţătoarea mea, vara tatei, în loc să pună 10 mi-a pus 9, am uitat, mi-aduc şi-acuma aminte: *Vântul bate, a sosit toamna*. Era fraza respectivă şi

eu am scris *vântu*, scurt, nu l-am articulat cu *l*. Ea mi-a pus *l*-ul ăla şi mia spus: *Uite ai o greşeală – 9*.

Eu ce-am făcut? M-am dus acasă, am rupt foaia cu dictare, cu notă cu tot, am mai copiat-o încă o dată corect, m-am chinuit trei ore să urmăresc după carte, să nu fie nici o greşeală şi m-am dus a doua zi la ea şi am zis:

– Tovarăşa învăţătoare, ieri când am vorbit cu dumneavoastră, mie nu mi-aţi corectat autodictarea. Să vă uitaţi şi la mine, să vedeţi ce am scris eu aici.

Şi a zis:

– Pentru că m-ai deranjat şi mi-ai tulburat ora, n-am să-ţi dau 10. Îţi scad două puncte şi-ţi pun 8, şi înloc să iau 9 am rămas cu nota 8.

Pentru că ea avea altă temă la oră, dar eu m-am dus ca să vadă ea că am scris eu exact acolo corect, numai ca să mă duc cu 10 acasă că mai căpătam 1 leu. Altădată, tot aşa mi-a spus tata: Dacă-ţi trebuie bani de caiete, strânge-ţi! Şi ce am început să fac? La vremea când am făcut eu şcoală, un caiet de 48 de file era 33 de bani. Cred că l-aţi prins şi dumneavoastră acel caiet ieftin. Am început în fiecare zi să iau din buzunarul tatei câte 25 de bani. Ăsta n-o să-şi dea seama niciodată, crede că i-a pus pe undeva. Şi ce-am făcut? Am îngropat un borcan în pământ – ăla era CEC-ul meu, că nu puteam să-i ţin în casă că mi-i găsea mama, tata. Sub un copăcel, sub un păr care este şi astăzi, am făcut o groapă, am îngropat un borcan de un litru şi i-am tăiat cu cuţitul capacul şi l-am dat într-o parte şi am pus o bucată de folie deasupra, o pietricică şi l-am pus în pământ, parcă era un muşuroi de cârtiţă, nu ştia nimeni, şi cum prindeam 25 de bani – pac, zic: Mă duc oleacă, am oleacă de treabă prin livadă. Mă duceam şi feream folia aia şi băgam 25 de bani. Şi până toamna, într-o vacanţă întreagă, până să înceapă

şcoala, s-a umplut borcanul ăla cu monede de 25 de bani. Când am început şcoala, tata îmi spune:

– Nu pot să-ţi dau decât 10 lei pentru caiete. Înveţi să nu le rupi, înveţi să le cruţi, înveţi să fii atent.

Eu am scrisul frumos dar necaligrafic. Nu-s un om ordonat. Pe vremea mea aveam o călimară, un fel de toc, îl dădeai de-o clamă, se băga o peniţă, cumpărai câte o mână de peniţe şi scriam cu tocul ăla. Ăla scria cel mai frumos, pixurile astea stricau caligrafia, se întindea pasta aia, spuneai că au trecut raţele. De aceea scriam cu tocul. Am luat cei 10 lei de la tata mândru şi am spus:

– Mă duc că am oleacă de treabă în livadă şi vin imediat.

M-am dus şi am dezgropat borcanul ăla şi l-am pus în ghiozdan şi m-am dus cu borcanul ăla la magazin. Ce-am făcut? Am spus:

– Dă-mi 10 caiete de matematică cu pătrăţele, dă-mi 10 caiete de dictando.

Zice:

– Da' nu-ţi ajunge de 10 lei.

– Stai liniştit că mai am, am eu aici economiile mele.

Şi am răsturnat tot borcanul ăla pe tejghea. S-a enervat librarul ăla, nenea Dumitru Şorodoc, care-i mort, Dumnezeu să-l ierte:

– Măi, băiete, măi, da' tu ce-mi faci mie în magazin depozit de fier vechi? Tu te-ai stricat cu capu'? Las' că vorbesc eu cu tat-tu. Tu ai luat-o razna, măi băiete. Ăştia trebuia să-i arunci undeva. Ce-mi aduci tu mie bani din ăştia? Ce să fac eu cu trăistuţa asta de bani?

Era vreun kil şi ceva de metal că erau dintr-un inox, nu ştiu din ce erau, erau greuţi. Şi i-am zis:

– Sunt bani. Nu mi-i iei, te dau pe mâna poliţiei.

Am fost foarte arţăgos. Şi mi-a dat moşneagu' dar mi-a zis:

– Ţi-i iau toţi dar să ştii că-ţi dau şi caiete de maculator pentru treaba asta.

Şi mi-a dat un teanc mare de caiete de maculator, dar aveam ce face, teme, desena, avioane, aveam ce face cu ele. Şi am venit acasă cu ditamai braţul de caiete. Şi-mi spune tata:

– Da' de unde ai luat tu atâtea caiete?

– Atâtea mi-a dat libraru' de banii pe care i-am avut.

– Tu, cred că ai furat.

– Caută să vezi dacă-ţi lipseşte vreun ban.

De unde să ştie el că lipsea vreun ban când eu din luna iunie şi până-n septembrie, în fiecare zi sau când aveam timp şi găseam 25 de bani, mă duceam şi-i căram acolo la CEC. Ăla era CEC-ul meu. Chiar am avut în minte, acuma bătrân fiind, pentru că pomul ăla există, să mă duc să caut să văd dacă borcanu' ăla, că doar sticla nu putrezeşte, o mai fi fiind acolo. Mi-am adus aminte de el şi râdeam singur: Uite, măi, cât de deştept ai fost tu în viaţa asta, câtă minte ai avut! Dar era o metodă de a-mi păstra economiile ca să nu dea nimeni peste ele. Adică am fost puţin egoist, ca să spun, puţin zgârcit, că soarta m-a învăţat să jonglez, cum se spune, cu anumite elemente ale vieţii.

O altă trăsnaie frumoasă de la şcoală, din anii când eram elev – trebuia să ducem flori. Fiecărui băiat îi venea rândul la un moment dat să aducă să pună o floare pe catedră. Eu ce făceam? Ca să nu mai iau de acasă sau să cer, mă făceam că scap geanta în câte-o grădină şi mă duceam la poartă şi spuneam:

– Mătuşă, un băiat mai mare mi-o aruncat geanta în grădină la mata. Nu-mi dai voie să merg s-o iau?

– Intră, măi băiete şi ţ-o ie, da' ce treabă am eu cu geanta ta?

Şi cât mă duceam prin grădină, luam trei flori de acolo ca să am pe la şcoală de pus pe masă ca să vadă învăţătoarea că elevul de servici şi-a pus florile acolo ca să nu le mai car de acasă că mi-era greu.

Ce-mi aduc aminte frumos, un lucru important, dar nu ca eveniment, ci interesant ca gest, nu ştiu cum de s-a aflat prin clasă, eram de-acuma printr-a IV-a sau a III-a, cred că era mama asta de-a doua şi învăţătoarea mi-a zis:

– Vezi că mâine-i ziua ta, aduci şi tu acolo nişte bomboane să dai la elevi.

Era tradiţia când era ziua unui elev, să se cumpere o pungă cu bomboane şi să-i serveşti pe fiecare. Eu îi spun tatei, uite ce mi-a zis învăţătoarea, să iau nişte bomboane şi să servesc elevii că-i ziua mea.

Da' el se uită aşa ironic la mine şi spune:

– Ştii ceva, îi spui învăţătoarei că ziua ta e-n altă zi. N-am bani acuma să-ţi dau.

– Dar ea ştie de acolo din catalog, că de acolo mi-a zis: Vezi că mâine-i ziua ta, să aduci bomboane.

– N-am.

Mă duc la mama şi-i spun:

– Dă-mi şi mie 10 lei să iau ceva. Cum să mă duc aşa la şcoală fără nici o bomboană?

Atunci mi-am dat eu seama cum îmi serbam eu ziua mea de naştere. Asta, apropo de cum se serbează astăzi o zi de naştere. Şi-mi spune mama:

– N-am decât 5 lei. Atâta pot să-ţi dau. Uite, tat-tu nu mi-a dat nici un ban. I-am cerut şi ştia pentru ce cer şi n-a vrut să-mi dea.

Şi m-am dus eu şi am luat de 5 lei bomboane din astea chiparate. Noi eram 36 de elevi în clasele I–IV. Am

numărat bomboanele. De 1 leu îţi dădea 10 bomboane chiparate. De 5 lei îţi dădea 50. Dar mergând la şcoală, unul mi-a zis: Măi, dă-mi o bomboană. Altul mi-a zis: Măi, dă-mi şi mie o bomboană. Ăla m-a văzut: Măi, dă-mi şi mie o bomboană. Cum să nu-i dai? Şi am mai rămas numai cu vreo 30 şi nu-mi ajungeau. Atunci am zis: Las' că ştiu eu ce fac. Am luat şi m-am pe ascuns undeva în spatele şcolii, le-am mâncat pe toate şi am zis că am uitat bomboanele acasă şi n-am dat nimic de ziua mea. Macar m-am săturat de bomboane chiparate. Dacă vreţi să mă credeţi, singurul lucru pe care-l cumpăr şi-n ziua de astăzi cu pasiune, dacă veniţi la mine în chilie, bomboane chiparate am şi acuma. E o atracţie personală faţă de bomboanele chiparate şi atât de bune mi-au părut alea atunci că eu şi astăzi când mă duc într-un magazin după dulciuri, întreb:

– Aveţi bomboane mentolate, chiparate?

– Am.

– Daţi-mi 1 kg de bomboane de alea.

Şi am tot timpul în casă. Dimineaţa, după ce am luat anafora şi agheasma sau când slujesc, după ce m-am împărtăşit, îmi scot din buzunar bomboane chiparate şi mănânc. Asta-i plăcerea mea de când eram copil. Astea-s nişte lucruri banale de când eram mai mic. Altă dată, am întâmpinat o întâmplare mai comică în sensul că un coleg de-al tatei, nenea Dumitru Remezeanu, care era cântăreţ la biserică, un om credincios, dar eu nu ştiam că el îl ştie pe tata, mergând la şcoală, m-am intersectat cu el exact în zona unei bariere. El mergea spre casă, eu mă duceam la şcoală. Era un om scunduţ, grăsunel, venea cu mapa subsioară. Eu plecam la ora 12 la şcoală că intrai la ora 1 şi ieşeai la 5 seara, aşa se făceau 5 ore. El venea de la trenul de prânz, probabil de la lucru. Eu trec pe lângă el, mă uit la el aşa sfidător, nu spun nimic şi el zice:

– Măi, da' tu nu eşti băiatul lui Dumitru?

– Da şi care-i treaba şi ce dacă-s al lui Dumitru? Ce treabă ai tu?

– Măi, da' tu eşti tare îndărătnic. Cum să treci să nu dai bună ziua?

– Iaca n-am avut chef să-ţi dau bună ziua.

Şi-a lăsat geanta din mână şi a luat-o la fugă după mine. Eu am luat-o peste linii, fiind mai sprinten, mai tânăr, şi el mititel şi el după mine. Şi ce i-a trecut lui prin minte? Să vină la învăţătoare să mă pârască. A intrat în clasă. Eu când l-am văzut la ora 1 am înlemnit. Am pus aşa capul în jos, am deschis Abecedarul, ce carte era pe bancă, nu mai ştiu şi răsfoiam cartea şi mă făceam că nu văd. Doamna învăţătoare, Dascălu Stela, cumsecade şi pacifistă, zice:

– Ce s-a întâmplat, Domnu' Remezeanu?

– Vreau să vă dau un model de copil needucat.

– Cum aşa?

Păi, zice:

– Uite, băiatul lui Dumitru Chifan, a lu' mătuşa Maria, s-a întâlnit cu mine la barieră şi l-am întrebat:

– Tu eşti băiatul lui Dumitru, al mătuşii Maria? Şi a zis: Ce te doare capul? L-am întrebat eu: Măi, tu nu dai bună ziua? Şi nici n-o vrut să-mi dea bună ziua.

Şi eu am zis:

– Tovarăşa învăţătoare, vă rog frumos să mă iertaţi, eu am vrut să-i dau bună ziua dar am crezut că vine trenul şi mă grăbeam să trec linia.

O perioadă scurtă de timp am purtat pică pe el şi i-am spus tatei. Şi tata îmi spune:

– Măi, da' ăsta-i coleg cu mine de-o viaţă. Ăla poate să-ţi fie tată, măi, nesimţitule. Eu am să vorbesc cu el să-i treacă, dar când îl vezi pe om să-l saluţi de departe.

De-atuncea, ca să scap de dat bună ziua, ca să nu trec prin faţa casei lui, când mă duceam la şcoală, că el anume mai stătea în poartă ca să mă vadă şi să mă tachineze, eu ocoleam pe alte uliţe ca să mă duc la şcoală, numai ca să nu mă întâlnesc cu el şi să nu-i dau bună ziua, numai pentru faptul că m-a turnat la învăţătoare la şcoală. În rest eram renumit. De exemplu naşa mea, care era moaşă medicală, o femeie foarte aspră şi tăioasă. Era cumnata tatei, mătuşa Stela. O întâlnesc eu odată şi ea nu zice nimica. Zic, i-o fi ruşine că s-a întâlnit cu mine. Îi zic:

– Ce faci nănaşă? Bună ziua sau săru' mâna!

Ea zice:

– Măi, da' de unde eşti tu aşa de educat că tat-tu e un necioplit.

Adică ea, tot să mă înghimpe. Şi-i spun:

– Eu nu ştiu cum îi tata, eu te-am salutat şi mata ar trebui să răspunzi că aşa-i obligaţia.

– Bine, măi, bună ziua.

Apoi, ca s-o tachinez:

– Bună ziua nănaşă. Bună ziua. Eu nu-s necioplit ca tata.

Eu i-am spus tatei.

– Las-o încolo de fandosită. Ce, dacă a făcut Liceul sanitar şi eu am 7 clase, îi deşteaptă?

Erau orgoliile astea dintre neamuri dar erau orgolii de vârstă, de atitudine, de statut social. Ea este şi astăzi, are aproape 70 de ani. O duce bine, e sănătoasă, dar relaţia este una frumoasă dar distantă. Nu ne-am vizitat. Am mai sunat-o la telefon cât a lucrat prin Italia dar n-am avut o relaţie aşa apropiată. În schimb, sunt clipe frumoase, amintiri rămase din copilărie.

Acum am să povestesc cum am ajuns eu din clasa a VIII-a în clasa a IX-a la liceu. De obicei, în momentul când

terminam școala, în fiecare vară mă duceam la stână. În clasa a IV-a v-am povestit că am făcut lăzi și mi-am cumpărat tot ce mi-a trebuit. În clasa a V-a m-am dus la stână, în clasa a VI-a m-am dus la stână, în clasa a VII-a m-am dus la stână, și când am trecut în clasa a VIII-a n-am mai vrut să merg la stână. De ce? Începuse să fie foarte greu și banii foarte puțini. De exemplu, eu mă duceam și lucram la stână dar mie mi se dădea un preț foarte mic. De exemplu, dacă ceilalți luau 1000 de lei pe lună, mie, ciobanul care era fratele și cumnatul tatei îmi dădea 500 de lei pe lună. Erau buni la vremea aia. O uniformă era 250 de lei, o pereche de papuci era vreo 300 de lei, caiete mai luam de maxim 100 de lei și atunci nu erau o problemă bănuții ăia dar eu munceam la fel cât unul mare. Atunci, ce am făcut? Am început să neglijez școala. Dar am neglijat școala la ce mod? Am pierdut ritmul la matematică. Eu n-am fost un matematician bun și-mi pare rău și astăzi. Lucrul ăsta m-a făcut să mă simt întotdeauna complexat când cineva știa matematică. Nu am avut fericirea asta de a învăța o limbă străină. Toată lumea vorbește o engleză, o franceză, toată lumea vorbește o limbă de circulație internațională. Eu am rămas doar cu limba asta țărănească, românească. Nu am putut avansa. În școală am făcut limba rusă, nu mi-a plăcut, am făcut puțină franceză, nu s-a prins de mine. Prin clasele V–VIII mi se pare că am făcut și puțină engleză vreo doi ani cu doamna profesoară Viorica, care este moartă (Dumnezeu s-o ierte!) și am rămas un copil mai simplu, mai needucat în lumea elevată a lucrurilor bune.

Când eram în clasa a VIII-a se discuta în clasă cu diriginta mea, profesoara Bengescu Crina, olteancă, dar o femeie foarte înfiptă și cuminte, care a chemat pe profesoara de română în clasă, care este tot o doamnă

respectabilă și o bună profesoară de română. Nu s-a prins româna de mine cât a fost ea de instruită ca să ne învețe. Și a zis așa:

– Doamna Hinighei Violeta, avea un nume mai ciudat, vă rog frumos să-mi spuneți ce copii am putea da noi la admitere din clasa a VIII-a în clasa a IX-a la liceu?

Și ea a început să strige catalogul. Îmi aduc aminte:

– Pe fata lui Coroamă o putem da la Liceul Economic că-i bună la matematică; pe băiatul domnului Tudose, care era un fel de dispecer la dispensar, făcea injecții, îmbălsăma morții, nu știu ce mai făcea el acolo, o să-l dăm la Liceul Alimentar pentru că este tot un băiat bun; pe fata domnului Vlad, secretarul comunei, care era văr drept cu tata, pe ea o s-o dăm la un liceu filologic pentru că citește și are romantism Mărioța, vara mea de-a doua, era o fată foarte romantică, era elevată. E căsătorită prin America. Era o fată Doina Pârghie care învăța foarte bine despre care a zis: Pe ea o s-o dăm la Liceul Alimentar că are înclinații de bună gospodină. Era foarte bună la chimie și se cerea chimia la Liceul Alimentar. Mai era încă o fată foarte cuminte și harnică în clasă, Georgeta Cârdei care era foarte bună în domeniul sanitar. Este asistentă șefă la Maternitatea din orașul Rădăuți. Ea a dat la Liceul Sanitar.

Când a ajuns în dreptul meu a spus:

– Pe ăsta n-avem la ce să-l dăm. Știe ceva română, la matematică-i slab, ne facem de râs dacă-l trimitem la o admitere. Mai luăm și o bilă neagră din cauza lui.

Atunci diriginta spune:

– Dar totuși, mintea-i sclipește. Dacă s-ar pregăti puțin.

– Dar cine să-l pregătească? Mătușa Maria care n-are carte sau moș Gheorghe care are 4 clase? Ăsta de cioban îi bun.

Atunci m-am supărat aşa de tare şi m-am înverşunat şi m-am dus acasă şi i-am spus tatei:

– Tată, ştii ceva? Eu mă duc să-mi fac bani, nu cer de la voi nimic şi eu la toamnă plec la liceu.

Atunci, dintr-odată mi s-a destupat mintea de la sine putere şi fără să-ntreb de nimeni şi de nimic, m-am dus pe la tot felul de elevi din sat care erau cu un an mai mare să văd pe la ce liceu sunt ei. Şi dau de o vecină de-a mea care făcea Liceul Agricol.

În momentul în care s-a făcut în clasă acea analizare a fiecărui elev, ce-ar putea el să facă sau ce ar putea el să fie sau unde ar putea să meargă, în momentul când s-a ajuns la litera C, eram trei băieţi care purtam acelaşi nume dar nu cu corespondent de familie, ci doar din întâmplare aveam acelaşi nume. Eram Chifan Constantin, Chifan Nicolae şi Chifan Dorel. Profesoara de română, doamna Violeta, spune:

– Ăştia sunt elevi mediocri, ăştia cred că nu ajung la nici un liceu. N-are rost să ne batem capul. Mai ales băiatul domnului Dumitru, că n-are cine să se ocupe de el, mamă-sa este moartă, ce ăsta o să înveţe la liceu? Acolo este responsabilitate.

Atunci eu am tăcut din gură şi după ce am plecat de la şcoală, m-am întâlnit cu o colegă de-a mea, Calancea Maria, era o nepoată a unui prieten de-al tatei şi o întreb:

– Tu unde faci liceul?

– Fac liceul la Agricol.

– Şi-i greu acolo?

– Nu. Acolo se pune accentul pe biologie şi pe chimie. Nu ai treabă cu matematica.

– Măi, chiar e foarte bine că eu nu prea le ştiu astea două bine, dar să ştii că în toamnă vreau să mă duc şi eu să mă înscriu.

În momentul în care am mers, am dus dosarul, n-am spus nimănui nimic, am tăcut din gură, m-am înscris. Am mers şi am dat proba scrisă la română, iar la matematică a fost ceva simbolic. În vara respectivă, Ceauşescu ţinuse o conferinţă despre agricultură, în anul 1980. Era lupta cea puternică de terminare a datoriilor externe şi se pusese mare accent pe creşterea vitelor, pe grânarul ţării – Bărăganul, care producea grâul, porumbul, culturile duble. Şi atunci s-a pus problema specialiştilor din agricultură. Am zis, gata, acuma este momentul cel mai potrivit să fac pasul ăsta.

Când s-a făcut toamna, spre marea mea bucurie şi împlinire sufletească, cea mai mare realizare a fost aceasta – înloc de 7 clase a IX-a s-au admis 9 clase. Eram clase a IX-a într-o veselie. În momentul în care au ieşit două generaţii, la vremea respectivă se dădea examen la intrarea în liceu, la jumătate, se chema treapta a II-a, iar la urmă se dădea bacalaureatul.

Bineînţeles, în primul an, în contact cu liceul, lucrurile au fost puţin greoaie. Aveam băieţi buni în clasă, aveam băieţi de bani gata, aveam băieţi pregătiţi, aveam băieţi crescuţi de mama profesoară sau tata funcţionar public, cu diferite statuturi sociale. Eu eram copilul bietului ţăran, care era muncitor mecanic la Fabrica de Mobilă în Rădăuţi. Tata îmi spune de acasă:

– Tu unde te-ai înscris?

– Ca să-ţi spun sincer unde m-am înscris, sunt la Rădăuţi, la Liceul Industrial.

Eu nu am spus că de fapt eram la Liceul Agro-Industrial Rădăuţi.

Când a auzit el că am ales partea asta cu industrialul, că el mereu spunea:

– Trebuie să ajungi domn, trebuie să ai şi tu o prestanţă, trebuie să te respecţi.

Eu am tăcut din gură, mi-am văzut de treabă, a început primul trimestru. În primul trimestru eram învăţat puţin ca la ţară, la şcoală în sat unde răsfoiam un pic cartea, speculam 2–3 lucruri din mers, mai copiam o temă în clasă şi luam un 6, un 7, un 5, un 8, şi gata, erau notele. În momentul când am intrat la liceu, profesorii erau mult mai exigenţi şi fiind şi la oraş, îmi aduc aminte că profesoara de franceză, Semciuc o chema, mi-a pus următoarea întrebare:

– Copile dragă, am şi eu o întrebare, dumneata de ce ai venit la liceu?

Şi atunci eu, cu ton ironic pentru că nu învăţasem lecţia, îi spun:

– Ca să mă simt la şcoală mai departe.

Şi zice:

– Da, dar acest mai departe cum îl înţelegi dumneata în calitate de elev? Uite, de pildă, e păcat să depui două eforturi – să cari şi ghiozdanul în clasă şi să nu înveţi, să mai cari prostia rurală de la sat şi să o aduci în mediul urban, în mediu civilizat, nu este posibil. Eu nu pot să vă dau azi decât nota 2.

Am zis:

– Bine, puneţi-mi 2, dacă atâta merit, atâta merit. Eu pe parcurs am să învăţ. După aceea, după anumite străduinţe, bineînţeles că n-am reuşit să rămân corigent niciodată la franceză, dar nici cu note prea strălucite. Dar de câte ori venea la ora de franceză şi nu învăţam, mă întreba:

– Iarăşi eşti la şcoală mai departe?

Era un termen popular – ai plecat la şcoală mai departe. Când s-a terminat primul trimestru, eu n-am scos o vorbă. Mi-a ajutat îngerul, n-am rămas corigent la nimic, am luat toate mediile. În general notele mele n-au fost note de elev strălucit. Eu fiind navetist şi făcând naveta cu trenul tot timpul, erau note pe măsura străduinţei minore, o

capacitate de 30%, în sensul că îmi pregăteam cărţile în geantă şi dacă mi se părea mie un obiect mai greu, mai citeam ceva, dacă mi se părea uşor, le luam cumva în râs: Ei, asta ştiu, nu-i greu. Anual, media de învăţământ a fost 7 şi media la bacalaureat 7 şi la treaptă tot 7 şi ceva. Deci am fost întotdeauna un fel de codaş de la mijloc, nici din coada clasamentului, dar nici din fruntea clasamentului. Diriginta mea, săraca, Dumnezeu să-i dea sănătate, profesoara de matematică, care era o femeie distinsă şi mamă de doi copii, avea întotdeauna o vorbă. Eu, pentru că mi-era frică de obiectul matematică şi pentru că nu voiam să mă stric cu profesoara, cumva, să nu mă lase corigent sau să am probleme, învăţam o mulţime de exerciţii pe de rost, fiindcă mă ajuta memoria. Le copiam cu pixul acasă pe caiet până le învăţam cu tot cu rezultat, cum se rezolvă şi le expuneam pe tablă exact cum ai expune o compunere pe care o înveţi pe dinafară. Vedea că eu scriu acolo de zor şi deodată mă opresc brusc, şi ea mă întreba câteodată:

– Să-mi explici, de unde ţi-a dat rezultatul ăsta?

Eu învăţasem un termen de natură matematică, dar foarte elevat:

– Păi, cum rezultă din problemă.

Şi ea spune:

– Ia tu problema de la capăt şi te rog să-mi explici bucăţică cu bucăţică ce rezultă din problemă.

Eu îi mai citeam o dată exerciţiul.

– Nu, nu, nu, lasă asta. Tu spune-mi după ce formulă ai calculat, după ce derivată te-ai luat, după ce integrală din tabloul de integrale şi de derivate te-ai luat.

Ei, vă daţi seama că eu eram în afară. Nu dibuisem. Tot ce învăţam, învăţam mecanic. Iar în momentul în care a văzut că totuşi mă străduiesc, a spus:

– Pentru mine rămâi un fenomen la capitolul matematică pentru că eşti singurul elev pe care l-am întâlnit în cariera mea de profesoară care să înveţe exerciţii pe dinafară cum se învaţă poveştile lui Ion Creangă. N-o să te las corigent pentru această străduinţă, nu-ţi voi face niciodată vreun rău, dar vreau să fii de o seriozitate şi de o conştiinciozitate, să ai tot timpul temele scrise, caietele liniate, învelite, manualele îngrijite, planşele desenate tot timpul la geometrie, la trigonometrie. Şi mai fac o glumă că în clasa a XII-a spunea la o oră de dirigenţie:

– Măi, elevul Chifan, ţi-aş pune o întrebare pentru cultura mea generală. Eu am pe masă 4 obiecte, când tu ai în orar matematică, ştii pe care ar trebui să-l alegi?

Erau atât de grele! Era analiza matematică, trigonometria, algebra, geometria, erau 4 obiecte. Până în clasa a XII-a de liceu eu chiar nu reuşisem să le dibuiesc, care trebuia luată de acasă şi care nu, şi ca să nu greşesc, le căram pe toate 4 în geantă. Când mă întreba diriginta:

– Ai obiectul care îţi trebuie pe astăzi?

Eu mă uitam la celălalt din spate sau din faţă ce carte are pe bancă şi rapid o scoteam din geantă.

– Da, tovarăşa dirigintă, am nimerit-o pe cea care trebuie. Vedeţi că ştiu.

– Bine, stai acolo în banca ta şi fii cuminte.

Astea sunt momente din liceu dar mă întorc la început. Când a trecut primul trimestru, diriginta n-a spus nimic. A tăcut. În trimestrul al II-lea, îmi spune:

– Aş dori şi eu să cunosc pe unul din părinţii dumneavoastră. N-a fost nimeni la şedinţa cu părinţii.

– Ştiţi, părinţii mei sunt ocupaţi, n-au timp, sunt casnici, ei sunt preocupaţi cu alte probleme.

Ea a tăcut din gură şi a scris o carte poştală. Într-o zi îmi spune mama:

– Măi, a venit o ţidulă de la şcoală, să-ţi arăt cum arată, că-i şedinţă cu părinţii. Tată-tu-i foc şi pară.

– Da' de ce?

– Păi, tu i-ai spus că eşti la Liceul Industrial şi când colo, pe hârtia aia scrie agro-industrial.

– Aaa, nu, că m-a detaşat în toamnă, nu ştiu cum s-a întâmplat, erau mai multe locuri aici, dar eu sunt tot la varianta industrială.

Atunci, tatăl meu care era un mecanic desăvârşit care şurubărea tot felul de lucruri, mi-a spus clar:

– Pentru un liceu de păscut vaca eu nu-ţi dau bani. Eu pentru aşa ceva nu plătesc şcoala. Dacă îţi trebuie liceu de păscut vacile, n-ai decât să munceşti ca să-l faci.

Şi am făcut 4 ani de navetă doar cu 28 de lei pe lună, preţul abonamentului, ceea ce înseamnă 6 luni de învăţământ. Vă daţi seama că se ridica la vreo 200 de lei – transportul pe tot anul şcolar. Şi n-am îndrăznit niciodată să-i cer absolut nimic pentru că se supăra foc şi pară. I-am spus odată:

– Uite, să vii la şedinţa cu părinţii o dată, să vezi cum se roagă părinţii de elevi să înveţe şi uite, pe voi chiar nu vă interesează deloc.

La care tata îmi spune:

– La moşu-tău în şură mai există jug, boi şi cai se găsesc, furcă şi târnăcop şi hârleţ încă nu s-au desfiinţat, agricultură este, colectiv este, n-ai decât să nu înveţi. Pământ şi la muncă, tată! De ciobani şi de proşti este nevoie la orice pas. Eu la şcoală n-am să mă duc niciodată. Cum să mă duc eu să mă prezint la şedinţa cu părinţii să spun că copilul meu face şcoala de crescut vaci?

Adică era o ruşine pentru el Liceul Agricol. Nici nu voia să audă. Prin clasa a XI-a sau a XII-a, se hotărăşte mama odată şi-mi spune într-o împrejurare mai apropiată:

– Uite, m-am sfătuit cu tată-tu că e prea mare efort să te scoli dimineaţa la 4 să mergi la şcoală. O să-ţi luăm o bicicletă Tohan. Ieşise la vremea aceea o bicicletă foarte bună, marca Tohan, era vreo 3600 de lei. Dacă înveţi bine primul trimestru şi dacă eşti serios, îţi promit că în momentul când se termină trimestrul, ai bicicleta.

Când am auzit de bicicletă, era prima realizare din viaţa mea. M-am ţinut trimestrul acela de învăţat, ţin minte că era trimestrul al II-lea după vacanţa de iarnă spre Paşti. Am reuşit şi am luat vreo 20 de 10, afară de matematică, rusă şi franceză, obiectele mele insuportabile. În rest aveam 10, 9, 10, 9, 10, 10. Îi spun mamei:

– Uite, acum poţi să mergi la şedinţa cu părinţii să vezi ce note sunt în catalog.

Şi taman la română eram la *Moara cu noroc* de Slavici. O scoate pe o colegă de-a mea Gâscă Emilia care acum e zootehnistă printr-un sat. Ea a terminat specialitatea zootehnie, mai era Secrieru Rodica, foarte isteaţă şi foarte luminată la minte.

Mai era una Ursan Dorina care terminase pedagogicul, dar voise să se facă veterinară când auzise de creşterea asta în agricultură şi unchiul ei era directorul şcolii şi era activist de partid, dar ea într-adevăr învăţa, merita, nu era o problemă că o promovase dintr-un liceu pedagogic într-un liceu agricol. A terminat chiar veterinara cu notă mare.

O scoate pe o colegă de-a mea Ovadiuc Adriana, era de prin Dărmăneşti, Măreţei, Suceava. Nu ştia absolut nimic din personajele astea. O întreabă profesoara:

– Dragă, cine-i personajul principal în Moara cu noroc? Mâine-poimâine aveţi bacalaureat.

Şi eu îi şoptesc: Ghiţă şi Lică Sămădău. Eu, din cauza ochelarilor, stăteam ori în prima ori într-a doua ori

într-a treia bancă. Astea erau băncile mele preferate. Nu stăteam niciodată în spate ca să pot vedea la tablă. De obicei, în spate stăteau cei care erau mai comozi sau care aveau chef de copiat. Nu prea se chinuiau cu învăţatul. În momentul în care eu şoptesc, profesoara spune:

– Foarte bine. Uite, ai un 9 şi un 8, acuma o să-ţi trântesc un 3.

– Zi, Ovadiuc, cine este personajul principal?

– Lică Semeteu.

Deci, ea n-a înţeles Lică Sămădău, a înţeles Lică Semeteu. La care, profesoara Cârdei, distinsă, foarte prestantă, cu un ton iritat:

– Dragă, nu se mai spune SMT-u, s-a schimbat regula, acuma se spune SMA – Staţie de Mecanizare a Agriculturii, nu a tractoarelor.

Şi ei îi pune 1 că n-a învăţat iar mie îmi pune 3 că am şoptit. Duminică era şedinţa cu părinţii. Merg ai mei, tata o duce pe mama cu maşina, ajunge la şcoală, intră în clasă. Diriginta – o femeie sobră, un fel de ţărancă crescută la rădăcina sănătoasă a satului, dar ridicată prin gândire la un nivel standard înalt, de om cultivat. Şi zice:

– Elevul Chifan, este venit cineva?

– Da, mama.

– Ce să vă spun despre acest elev? Hai întâi să vedem catalogul.

Se uită diriginta – 10, 10, 9, 10, 8, 10. Măi, da' mă uimeşti, eu cred că am greşit pagina. Se uită diriginta, da, erau notele lui. Îi spune diriginta mamei:

– Doamnă, pentru mine băiatul ăsta rămâne un fenomen – în primul trimestru, toate notele de 7 şi de 8, în al doilea trimestru, iată, o căruţă de 10. Ce credeţi că va face elevul acesta în trimestrul III?

La care mama spune:

– Nu, că şi acasă, stă numai cu cartea în mână.

– Nu-i de ajuns, doamnă, s-o ţină în mână, mai trebuie să şi citească din ea.

Şi o invită în trimestrul III la şedinţa cu părinţii. Când a venit în trimestrul III, eu, dacă am avut medii bune pe primele două trimestre, că aşa aveam chef de învăţat întotdeauna, în primul şi al doilea trimestru, că se mirau toţi profesorii de progresul meu geometric la învăţat, în trimestrul III, îmi spunea profesoara de fizică, Emanuela Mihuţ:

– Elevul Chifan, pregăteşte o lecţie că-ţi trebuie a doua notă.

– Vă rog să-mi puneţi 3 din oficiu că-i cald afară şi nu sunt pregătit.

În momentul când vedea că nu vreau aşa, zicea:

– Hai, toată clasa – o lucrare de control şi ne dădea 2–3 întrebări să scriem.

Şi ce pătesc la lucrarea de control? Deşi eleva Stângu Ionela, din spate, copiase de la mine, şi un alt băiat din faţă, Cimpoieşu, se orientase şi copiase de la mine, cei doi iau – 7 iar mie îmi pune +6. Când să se dea lucrările, profesoara spune:

– V-am împărţit lucrările, acuma dictaţi-mi notele să le trec în catalog.

Eu n-am spus +6, am spus –7. Ionela cea din spate, invidioasă, îi spune:

– Tovarăşa profesoară, daţi-mi voie să vă spun: Elevul Chifan nu a spus nota reală. El are +6, n-are –7.

Profesoara spune:

– Ia dă foaia încoace.

– Să vedeţi că nu ştiu unde am pus-o, a luat-o nu ştiu care.

– Foarte bine. Uite, pe lângă acest –7 ai să ai şi un 2 pentru că ai minţit profesorul. Să mai învăţi pe data viitoare o lecţie că altfel îţi stric media.

Şi mi-a picat o lecţie cu difracţia luminii, cu cristalul, cum loveşte lumina în el şi face un unghi, nişte teorii pe acolo. Le-am învăţat şi eu pe de rost rapid: refracţia şi difracţia. Şi iau frumos şi învăţ tubul cu gaz. Mai era o lecţie cu forţa în fizica aia. Îmi spune:

– Din materia asta am să te ascult.

Şi ce am făcut? Ca să nu se prindă profesoara ce-am făcut, erau 3 formule mai grele şi le-am scris cu pixul pe creta cu care scriam la tablă. Le-am zgâriat cu pixul direct pe cretă. Am scris lecţia, am înşirat-o toată pe tablă şi unde nu ştiam, luam creta şi mă făceam că o port în mână şi mă uitam la bucăţica aia de formulă zgâriată şi o puneam pe tablă. Şi la urmă, ca să nu se prindă profesoara ce fac eu acolo, am luat o bucăţică de burete ud, cum se ştergea tabla şi tot mă jucam cu creta pe buretele ăla ud până s-a făcut spumă şi s-a mascat zgârietura aia, să nu se mai vadă bucăţica aia de formulă de pe cretă. Şi zice:

– Ei, pentru că ai învăţat, uite că am să-ţi dau un 9.

– Dacă-i aşa, mai bine ascultaţi-mă o dată ca să-mi puneţi 10.

– Nu, lasă de data asta îţi pun 9 şi data viitoare îţi mai pun un 2 că ştiu că n-ai să înveţi.

În final mi-a ieşit media 7 şi oleacă. Dar a fost frumos la şcoală în sensul că pentru mine liceul a fost o distracţie. Nu mi-a fost greu niciodată, nu am făcut efort, nu am simţit oboseală. Aş avea păcat dacă aş spune înaintea lui Dumnezeu că Duhul Lui nu m-a ajutat. Când am dat eu treapta, ştiam un băiat care era fiul unui mare om al timpului de atunci, nu contează numele. Mi-am făcut o gumiţă scoasă dintr-un elastic şi cu bucăţele de hârtie

trăgeam în el. El repeta de zor, era examenul la biologie. Nu ştiam unde are deschisă cartea şi mă gândeam ce repetă ăsta de zor şi nu mai schimbă foile. El spune:

– Măi, linişteşte-te. Mai bine repetă ceva că începe examenul.

– Lasă dragă că nu îngraş porcul în Crăciun. Zic, uite, dă-mi voie să-mi iau cârligele şi am plecat.

El nu s-a prins de figură şi cât m-am apropiat de el să iau cârligele, m-am uitat la ce pagină învăţa în carte. M-am dus rapid, şi cu o oră înainte de examen am repetat tot şi am luat 9. Deci aia era lecţia care se dădea la examen. El fiind un băiat din clasa mai de sus, sigur că de undeva cineva îi şoptise ce să pună la punct. Eu zic, dacă o fi, nu mor eu dacă repet asta şi într-o oră am repetat *Celula, unitatea fundamentală a materiei vii*, şi am luat nota 9 la treaptă în scris la biologie. Iar la chimie tot pe lângă el m-am dat, fără să spun nimănui, mă jucam cu el şi am văzut că repetă *Teoria protolitică a acizilor şi a bazelor*. Am luat repede un pix, am început să le bifez şi să le analizez. Nu ştiam eu exact toţi coeficienţii, cum se egalează reacţiile redox, că şi în chimie mă izbeam de matematică. Erau transformările astea din moli în kilomoli, trebuia să transformi din unităţi mai mari în unităţi mai mici. Dacă nu ştiai să faci coeficientul tot de matematică te izbeai. Atunci am scris bine toată teoria, am văzut exact ce citea şi am luat nota 6. Şi am trecut şi de chimie la treaptă. Restul învăţăturii – din cultura generală, fără să-mi bat capul. Când am ajuns să dau bacalaureatul, deşi eu nu eram considerat unul dintre elevii străluciţi ai clasei, profesoara care pregătea pentru facultate, aici am fost puţin spinos la capitolul ăsta, când ajunge în dreptul meu spune:

– Cu note de 7 şi de 8 n-o să vezi domnia ta niciodată Institutul Agronomic „Ion Ionescu de la Brad".

I-am spus:

– Tovarăşa profesoară, permiteţi-mi să vă spun deschis şi sincer că toţi colegii mei cărora le-aţi pus 10, nu ştiu dacă vede facultatea unul sau doi din ei.

Şi într-adevăr doar doi colegi de-ai mei au intrat la facultate din 23 care erau socotiţi viitori studenţi şi pronunţau deja cu un anumit ton, cu o anumită alură:

– Unde veţi fi studenţi? Erau întrebaţi la orele de dirigenţie.

– La „Ion Ionescu de la Brad". Vreau să rămân în cadrul facultăţii ca preparator.

Eu habar n-aveam, pe vremea aceea, ce înseamnă preparator, ce înseamnă student. N-aveam nici o treabă. Când le-am spus alor mei de facultate au zis:

– Da' ce, s-au terminat pământul şi vacile, îţi trebuie şcoli mai sus? Nu te-ai săturat de rupt papucii? Gata, lasă, munca o să te călească mai bine decât şcoala. Lasă, şcoală dacă ştii prea multă, înnebuneşti.

Şi-mi dădea pildă de vreo 2–3 din sat care au făcut oleacă de carte mai multă şi s-au ţăcănit puţin. Şi spunea: Vezi, îţi trebuie carte ca acela ca s-o iei razna? Lasă, aşa puţin şi cu socoteală îi de ajuns. A intrat un coleg de-al meu la Timişoara la Agronomie, Sturzu Dorel, care s-a şi înecat în anul II de facultate, săracul, dintr-o greşeală, în râul Bega. A intrat un coleg de-al meu Sorin Strugaru, care era un elev strălucit al clasei, undeva prin Bucureşti, că este şi acolo un institut agronomic. A terminat, a plecat în străinătate şi am înţeles că acuma este undeva prin Canada sau prin Statele Unite. A emigrat, face cu totul altceva decât agricultură. Tatăl lui fiind inginer agronom, având un frate, Claudiu care era copil foarte cultivat, terminase veterinară, era pe profil agronomie, şi mama lui era profesoară de biologie. De la el învăţam eu multe lucruri, că el era cult,

era citit, era din lumea asta titrată şi eu îl ascultam cu atenţie în cercul nostru de elevi, când vorbea, ce povestea, ce spunea şi băgam la cap. De exemplu, la ora actuală, tot ce se întâmplă, şi asta o spun cu simpatie când îmi aduc aminte, am avut o profesoară de economie politică, o chema Palievici Maria, soţia directorului şcolii. Această doamnă, când ne preda economia politică, ea nu ne preda manualul, ne vorbea despre viaţă în general, cum a privit-o ea în cele două războaie mondiale – în primul război, când era o copilă şi în al doilea război mondial, când era în prag de pensie. Când am terminat eu liceul, ea era în pragul pensiei, dacă a mai predat un an sau doi după aceea. Ea trăieşte şi în ziua de astăzi. Mila lui Dumnezeu face că n-a murit. Are vreo optzeci şi ceva de ani. Mi-a spus o doamnă din Rădăuţi:

– Să ştiţi, părinte, că doamna Palievici trăieşte, dar nu mai merge. Este acasă.

Îmi aduc aminte trei lucruri aşa ca o proorocie a ei. Această doamnă ne-a spus aşa:

– Dacă-mi doresc ceva frumos, este să vă scoateţi din cap următorul lucru că în anul 2000 va fi sfârşitul lumii. Asta e o prostie, e o aberaţie. Eu nu sunt împotriva lui Dumnezeu şi a Bisericii, dar Dumnezeu nu termină generaţiile. Dumnezeu are o chemare şi o treabă cu noi pe care, până ce n-o împlineşte nu se sfârşeşte nici un pământ. Şi dacă eu nu voi mai fi, vă rog să vă aduceţi aminte cu plăcere de ce vă spun acuma: Sunt foarte curioasă cât de frumoasă va fi trecerea dintre cele două milenii: din mileniul II în mileniul III. Şi zice, sigur vor fi nişte sărbători pe cinste. Eu cred că pe vremea aia va fi o tehnică mult mai avansată decât astăzi.

Dar de ce ne spunea lucrurile astea? Ea citea la vremea aceea o carte din America, care circula pe sub

mână: *Sfidarea mondială*. Şi mai citise o carte: *Noua Ordine Mondială*, care există şi astăzi. E tipărită.

Al doilea lucru pe care ni l-a spus:

– Măi băieţi, ţineţi minte de la mine, noi nu ne dăm seama ce facem acuma, noi ne plângem că-i rău, că nu-i bine, că nu-i aia, că nu-i aia. Eu vă spun, zice, nu sunt un patriot desăvârşit, poate că nu am în sufletul meu ceea ce ar trebui să simt pentru conducerea ţării acesteia la măsura la care ea ne protejează. Dar vă spun un lucru, zice, o să vedeţi dumneavoastră peste cel puţin 15 ani, ca să vedeţi din 1980, şi asta se întâmpla în 1989, cel puţin peste 15 ani, veţi vedea dumneavoastră cu ochii dumneavoastră, ce înseamnă în România şomaj, haos, dezordine, lipsă de locuri de muncă, studenţi anapoda, cadre universitare slab pregătite. Voi nu ştiţi cât de mult revoluţia asta ştiinţifică, sub papucul partidului comunist a crescut oameni de valoare! Eu vă spun că am avut profesori cărora nu îndrăzneam să le ridic privirea, spunea doamna. Voi nu ştiţi ce a înghiţit perioada celor două războaie mondiale şi unde au dispărut somităţile. Ne vorbea voalat nişte lucruri! Nu pomenea niciodată de legionari, nu pomenea nimic de închisori, de Piteşti, nici vorbă dar ne vorbea într-un mod foarte interesant. Şi zice, veţi vedea dumneavoastră, o să v-aduceţi aminte de cuvintele mele. Şi zice, ţineţi minte, vedeţi voi ferma asta de vaci pe care o avem noi aici, pe care facem practică experimentală? Zice, se vor inventa aparatele de muls care sunt deja în fermele mari din ţară şi înloc să ai 10 muncitori, ai să ai un singur muncitor care o să manipuleze aparatele astea. Înloc să ai 10 tractoare la arat, vei avea unul singur care va face el cât 10. Zice, vom avea o agricultură atât de intensivă, încât pe aceeaşi suprafaţă vom obţine producţii ca de pe 5–6 suprafeţe.

Când aveam economia, spuneam colegilor:

– Măi, eu nu lipsesc, mă duc la economie, iar vorbeşte doamna din Jules Vernes.

Eu citeam toate volumele de Jules Vernes, şi numai el a avut *De la pământ la lună, Cinci săptămâni în balon, O călătorie în centrul pământului, Insula misterioasă*, el avea numai submarine, tot felul de OZN-uri şi de instalaţii şi abia aşteptam să vină ora ei şi învăţam din plăcere. La ora ei, toată lumea avea 10, învăţai din plăcere, numai să o poţi declanşa să înceapă să povestească ea lucrurile ei personale, să nu mai vorbească numai din lecţii – două-trei lucruri ce erau acolo în carte.

Era o profesoară extraordinar de modestă prin faptul că în momentul când intra în clasă, dacă un elev greşea, ea nu vorbea urât, spunea aşa: Tovarăşul elev, dacă am intrat în clasă şi v-am deranjat din programul pe care îl aveaţi, permiteţi-mi măcar să vă dau bună ziua şi apoi vă continuaţi activitatea. Şi nimeni nu scotea o vorbă. Toţi din respect se aşezau frumos în banca lor. A venit doamna Palievici la oră şi nimeni nu mai vorbea, se făcea o tăcere de înmormântare. Era o doamnă extraordinară. Şi am mai avut un profesor foarte bun, Aristide Palievici, soţul ei care a fost director, a murit de cancer, de tânăr, bănuiesc radiat la vremea aceea, pentru că el era un om care ştia multe. Pusese bazele zootehniei la câteva ferme mari din preajma Rădăuţilor, erau ferme de îngrăşare a taurinelor.

Era epoca modernă când animalele nu mai erau hrănite numai cu furaj verde ci începuse să se dea acel şorot care era făcut din găinaţ de păsări, din aşternut de păsări, din resturi de la păsări. Îmi aduc aminte, când mergeai în fermă pe linia de furajare şi găseai chiar păsări moarte. Eu ştiam de acasă că n-ai voie să laşi vreo pană în fân, erau nişte restricţii. El era foarte atent pe consumul ecologic. La vremea aceea el vorbea de consumul ecologic. Îmi aduc

aminte, când mergeam cu clasa în ferma experimentală şi ne punea să copilim la roşii fiecare frunză mănată. Spunea: Nu dăm cu sulfatul de cupru. Mai devreme sau mai târziu va dăuna cu ceva. La vremea aceea, gândacul se combătea cu o substanţă numită Birlen, era adusă de la americani, foarte bună. Dar s-a constatat că acea substanţă intra în cartof şi omul o mânca şi era substanţă cancerigenă. El spunea: Nu, gândacul trebuie strâns din faza incipientă şi ne trimitea pe rândul de cartofi. Spunea aşa: Ora noastră asta este astăzi. Câţi elevi sunteţi? 30. Nu vreau mult, câte 10 tufe de elev, curăţaţi-mi toate ouăle de gândac şi aduceţi-le într-un borcan la mine că am nevoie de ele. Şi el ce făcea? Punea ceva motorină cu o cârpă şi le dădea foc, ca să nu se înmulţească. Nu era adeptul acestor chimicale date pe plantele tehnice de cultură pe care le lucram, plantele astea de grădină. Era total împotrivă.

Un alt profesor distins a fost profesorul Coroamă, cel care a pus baza tehnologiei creşterii animalelor, era recunoscut ca doctor, ca scriitor de carte. Am făcut ore cu el şi de la el mi-a rămas până în ziua când stăm noi de vorbă, atracţia faţă de animale. Atât de frumos ne vorbea la *Patologia furajelor* sau când ne preda *Tehnologia creşterii animalelor*, încât te îndrăgosteai de fermă indiferent că erai orăşean, că erai sătean. Erai, parcă, dornic să ajungi în fermă şi să pipăi cu mâna ta ce a spus el la oră. Aşa avea un model de lucru.

Şi am rămas cu ideea asta că în momentul în care voi termina şcoala să am ferma mea. M-am dus la mânăstire şi mi-a rânduit Dumnezeu, după 20 de ani, chiar să am ferma mea de care să am eu grijă. Nu-i în directa subordine a mea, dar tot ce ţine de tratament, de verificare, de montă, de sănătate, de selecţie, de tot, mă ocup eu personal şi mă informez la orice oră şi la orice clipă, numai

din plăcerea asta rămasă în sânge de la orele de la liceu. Mie nu mi-a fost niciodată ruşine cu Liceul Agricol. Oile mi-au plăcut, dar nu mai sunt rentabile şi am renunţat la ele, pentru că deşi sunt frumoase, sunt animale defavorizate la noi în România pentru că lâna este foarte ieftină, brânza este foarte ieftină, costul de producţie este foarte scump şi întreţinerea este foarte meticuloasă cu toate problemele care sunt. Păsările îmi plac şi în ziua de azi şi mă ocup în continuare de ele. Caii mi-au plăcut dar mai puţin. Nu mai sunt atras de cai. M-am plafonat la capitolul ăsta. În schimb, pentru vitele mari, pentru bovine, am rămas cu acea atracţie din vremea când eram elev. Nu mi-a mai ieşit din sânge. Atât de frumos!

Şi spunea aşa: Măi băieţi măi, voi vă supăraţi că vă pun câte un 2 şi câte un 3, dar ştiţi de ce nu avem noi astăzi mâncare în piaţă? De ce nu găsim noi lapte la alimentară sau nu găsim carne? Pentru că deştepţi ca voi nenorocesc fermele de stat. Uite aşa ieşiţi de pe băncile şcolii şi nu ştiţi ce vreţi, ne omorâţi pe noi cu zile. Înloc să prospere ţara că suntem o ţară agrară, noi trebuie să murim de foame că nu avem specialişti. Erau specialişti dar el avea stilul lui. Te umilea în aşa fel că te făcea să te simţi vinovat că nu-ţi înveţi specialitatea pe care o ai. Trântea 2 şi 3, la un moment dat, din 36 de elevi, 32 erau corigenţi la *Tehnologia creşterii animalelor*. Bineînţeles, în trimestrul al II-lea trecea o jumătatea iar în trimestrul al III-lea trecea jumătatea cealaltă. Nu-i lăsa, îi scotea dar cu nişte medii foarte slăbuţe. Când era raportul anual de activitate a profesorilor, exact aşa spunea: Îmi pare rău, eu vă duc într-o fermă, vă duc în ferma noastră de la şcoală şi o să vedeţi că elevii nu ştiu să descrie măcar părţile componente anatomice ale unui animal, darmite să-mi facă mie control de specialitate şi patologia furajelor.

Mai aveam iarăşi un profesor foarte distins, Sava Octavian, preda *Agrochimie* şi *Fitopatologia plantelor*. El ne învăţa cum trebuie combătuţi toţi dăunătorii, toate bolile, cu insecticidele, cu fungicidele, cu pesticidele, tot felul de reacţii chimice dar ne venea uşor că făceam chimia, care era de bază, am dat-o şi la bacalaureat. Când intrai la ora de *Agrofitotehnie*, cum se numea obiectul lui, şi de aici am rămas cu un lucru frumos; eu în momentul în care am scara pehametrică[24] cu mine şi am indicator, mă duc pe orice tarla şi fără să-mi mai bat capul, doar din mers, după buruienile care sunt pe marginea drumului sau sunt pe tarlaua respectivă, ştiu exact ce fel de sol este şi ce ar merge acolo, cum se fac amendamentele, cum se fac drenajele, tot, tot, tot, toate le-am învăţat dintr-o obişnuinţă, nu dintr-o obligaţie sau dintr-o impunere.

Când am terminat liceul, ca să vedeţi că sunt un agronom şi un zootehnist desăvârşit, diriginta era preocupată cui să dea menţiune, iar eu în bancă cu un băiat târguiam o pereche de iepuri albi cu ochii roşii. Nu ne înţelegeam de la preţ şi l-am scăpat din bancă jos şi diriginta zice:

– Da' ce-i momâia aia acolo?

– E-un iepuraş, doamna dirigintă. E pe profil zootehnic. E pentru lucrarea de diplomă.

– Bine, bine. Băgaţi-l într-o bancă, puneţi-l într-o lădiţă, să nu-l ucideţi că mi-e milă de el.

Noi ne jucam în bancă cu iepuraşi, n-aveam nici o grijă. În felul ăsta au trecut 4 ani de liceu fără nici o problemă. Cel mai frumos era în vacanţele de toamnă, din care eu am mai învăţat ceva extraordinar pentru mine în special. Liceul avea şi profil de patiserie, cofetărie,

[24] Termen tehnic, pe culori, a gradului de aciditate în sol.

bucătărie. Când am dat eu treapta, s-a făcut o mare restructurare, pentru că s-a constatat că elevii nu învaţă, cum e şi acuma. Chipurile nu-i o pregătire suficientă şi au venit doi de la minister care au spus aşa: Nu vor mai fi 2 clase de veterinară, nu vor mai fi 2 de contabilitate, nu vor mai fi 2 de zootehnie, nu vor mai fi 2 de agronomie, nu va mai fi una de bucătărie, patiserie. Vom avea o singură clasă de veterinară, o singură clasă de agronomie, o singură clasă de contabilitate, care din anul următor s-a desfiinţat definitiv. Nu s-a mai făcut contabilitate deloc pentru că nu mai interesa pe nimeni, a rămas doar bucătărie şi patiserie.

La această secţie am avut de câştigat pentru că pe vremea aceea, în fiecare toamnă, elevii trebuiau să presteze munci agricole în folosul obştesc. Noi, elevii de la Liceul Agricol eram duşi de obicei la una dintre cele 4 mari IAS-uri, IAS Dorneşti, IAS Negostina, IAS Vişani, IAS Senauţi care răspundeau de fermele zootehnice şi asigurau nutreţul, baza materială furajeră şi atunci eram trimişi la sfeclă, la cartofi, la floarea soarelui, la porumb, la tot ce se lucra şi era nevoie de câte un om la bucătărie şi toată lumea fugea de curăţat ceapă, de curăţat usturoi, de curăţat cartofi.

La vremea aceea am cunoscut un om distins, un om valoros. Era tânăr, avea doar 35 de ani, un bucătar, noi îi spuneam nenea Mitică, dar pe el îl chema Dumitru. Era din zona Sucevei, de pe lângă Călineşti sau Calafindeşti, un gospodar desăvârşit, un om atât de harnic şi de priceput, un om atât de dotat! El era profesorul, ne învăţa chimia sau cum se aprinde aragazul, cum se frământă aluatul, sau câtă proteină trebuie să ai în făină, cât amidon şi altele din astea, dar cu el făceam practică în bucătărie. Ne spunea aşa: Îmi trebuie un băiat isteţ, doi, la bucătărie. Eram cu un băiat Popovici de prin Bosanci, eram amândoi ca doi slugarnici la bucătărie. În schimb ce avantaj aveam? Nu stăteam

niciodată în soare, nu căram şi nu munceam niciodată din greu. Noi trebuia să asigurăm baza materială pentru hrana din ziua respectivă şi ziua următoare. De exemplu, într-o zi curăţam şi 10 bidoane de 25 de litri de cartofi. Ne aşezam jos şi cu cuţitul hai-hai, până seara tot asta făceam. La un moment dat, când a văzut nenea Mitică că ne-am obişnuit cu el şi ne-am deprins şi am început să ne dăm mâna la lucru, a spus aşa: Măi, dacă tot munciţi aicea, haideţi să vă fac şi ucenicie.

Nu staţi numai şi munciţi din greu, hai să vă învăţ cum se face. Şi efectiv, în 3 luni de practică – septembrie, octombrie şi o bucăţică din noiembrie, cam în jur de 15 noiembrie deja am intrat la ore. Unii mai terminaseră de strâns, porumbul şi sfecla care se lăsau cel mai târziu, iar în preajma lui 1 noiembrie deja ne aducea la şcoală, nu ne mai lăsa decât septembrie şi octombrie. Ne învăţase cum se face mâncarea, cum se gramează, cum se dă gustul şi avea un proverb foarte interesant. Zice: Măi, bucătarul slab ori e prost ori îi bolnav. Şi zicea: Ştiţi care-i formula unui bucătar adevărat? Din puţin şi rău să facă mult şi bun. Şi mă uitam la el, de exemplu, când făcea mâncare, cum le condimenta şi le aranja. La carne adăuga, de exemplu pâine sau cartofi. Când făcea piftele, tu credeai că-s pur numai din carne, dar erau băgate tot felul de ţeline, de pătrunjel, de ceapă, tot felul de ingrediente din astea, ceea ce te făcea să crezi că ai mâncat piftele din carne. Dar era nişte carne de oaie îmbâcsită şi nişte burţi de vită, cum se aducea la şcoală, fiind instituţie cred că lua dintr-un abator, dar nu lua carne de calitatea I. Carnea de calitatea I pleca la export la vremea aia. Erau spinări, erau gâturi, erau coaste, erau burţi. Şoldurile şi buturile, care erau mai sănătoase plecau împachetate. El făcea mâncare şi hrănea 400 de elevi în practică în fiecare zi.

Dimineaţa la ora 9, când începea munca, se dădea ceaiul, untul, margarina, ochiurile sau ce se dădea acolo, scrob, o tocăniţă de cartofi sau ce făcea; la prânz ne dădea felul I, care era obligatoriu o zamă în care se fierbeau tot felul de oseminte de animale ca să prindă gust bun ciorba, iar la felul II era un pireu ori cu aripi de pui sau ceva în genul ăsta iar seara – un ceai, o macaroană, o budincă. Am învăţat de la el pur şi simplu şi de la soţia lui care era bucătar ajutor. El era bucătar principal cu diplomă care şi semna atestatul la copiii care învăţau specializările astea, şi el îmi spunea întotdeauna: Măi Costică măi, dacă tu ai fi oleacă mai mare, eu m-aş face prieten cu tine dar tu eşti un copil, n-ai nici 18 ani. Eu aveam 16, 17, eram elev.

Avea o vorbă pe care o folosea tot timpul şi spunea aşa: Uite, chiar dacă mâine mor, nu-mi pare rău că măcar te-am învăţat să faci mâncare. Şi sunt ferm convins că ai să fii singurul care o să-şi aducă aminte de mine şi o să mă pomenească, că, zice, ăştia o să uite că au făcut şcoală cu mine. Vreau să vă spun că au trecut 22 de ani. Când eram eu în anul IV, ultimul an de liceu, el a făcut o leucemie cruntă şi pe la 38 de ani s-a curăţat. A murit subit. Nu se ştia la vremea aia de citostatice. L-a dus la spital i-a făcut ceva medicamente, s-a îngălbenit tot, am fost şi am donat sânge pentru el şi noi din clasă, care am vrut, că se schimba, nu ştiu cum, sângele la bolnav, la vremea aia, cum era prin anii 1983–'84 şi de câte ori îmi aduc aminte, întotdeauna îl pomenesc, îi aprind o lumânare şi zic, uite, datorită omului ăstuia am învăţat să fac plăcintă, cozonac, ciorbe, fripturi, orice fel de mâncare, supe, tot, tot, tot, tot.

Şi ştiţi când mi-a prins bine, abia? Când am ajuns la Bârnova în 1991. Am făcut 6 ani de bucătărie permanent. Nu avea cine face mâncare. Am învăţat în liceu şi el îmi spunea: Nu eşti făcut pentru agronom şi pentru zootehnist.

Nu-i treaba ta asta. Pentru asta trebuie să fii prost, să tragi baliga la vacă. Se considera că agronomia şi zootehnia sunt pentru ţărani. Nu, nu, nu, tu să înveţi bucătăria că asta ţi se potriveşte. Şi cât am făcut cei 4 ani de liceu, în toate toamnele, la începutul anului şcolar, spunea: Costică-i omul meu. Eu fără el nu plec în fermă la muncă. Mă duceam cu el şi intram direct la bucătărie ca boierul – cu halat alb, cu bonetă, cu şorţ. Îmi cumpărasem din vară de acasă un set de cuţite, ca să am pentru ceapă, pentru cartofi. El îmi arătase cum, polonic de aluminiu, polonic smălţuit de gustat mâncarea. Ei, gata, acuma începi să semeni a bucătar. Uite, când termini 4 ani, îţi semnez diploma.

Dar eu n-am rămas pe patiserie, ci pe agronom, mecanizator, pe veterinară. Am avut amintiri frumoase din liceu. Când am terminat liceul şi am venit în mânăstire, mi-a prins extraordinar de bine pentru că s-a împletit cu ceea ce v-am povestit eu altădată – mama mea, înainte de a muri, spunea aşa: Hai să te învăţ cum se spală o rufă că nu ştii, eu am să mor şi nu ştii dacă o să te înveţe cineva; hai să te învăţ cum se mătură. Şi îmi aduc aminte şi acuma că, de obicei, bărbaţii când iau o rufă o storc aşa. Ei, mama spunea, nu, aşa o pui pe mână şi aşa o storci ca femeile, că o rupi, o strici, dacă tragi aşa de ea. Avea exact reguli – cum s-o ţii, cum s-o storci, cum s-o scuturi, cum s-o pui pe sârmă, tot felul de lucruri din astea şi mi-au rămas până-n ziua de astăzi. Le ştiu şi le mai spun şi eu la alţii.

De exemplu acuma, când mă mai duc în vizită pe undeva, ştiu dacă bucătarul a făcut mâncarea bine şi îi spun, de exemplu: Uite, ai făcut borş şi ai pus borşul de putină nefiert, l-ai pus crud. Ai să vezi că o să facă fermentaţie, îi spun: vezi că ai pus zăr în timp ce clocotea şi l-ai stricat; aici ai pus ouă prea multe şi ai făcut cutare. După miros se simte imediat mâncarea, ce este cu ea şi am învăţat şi aşa au

trecut 4 ani de liceu. Imediat ce am terminat liceul am intrat în producţie. Am terminat la 15 iulie şi îmi aduc aminte, am venit acasă, au văzut ai mei diploma şi au zis:

– Ei, şi acuma ce faci?

– Ce să fac? Aranjează-mi şi mie undeva să mă duc, să prind un post, ceva.

Şi tata îmi spune:

– Du-te în sat aici. Ce, aici nu este colectiv ca să te primească?

La vremea respectivă, era în sat, într-adevăr, un om care mă cunoştea şi mi-a zis:

– Vino la noi aici, la ferma vegetală şi ai să lucrezi cu mine la magazie.

Două săptămâni, până am plecat în armată, am lopătat de-a grâu de mi-a ieşit pe nas. Am prins exact sezonul de treiere a grâului de la 1 august, când se seceră şi începând cu 1 august 1984 şi până în clipa când vorbesc cu dumneavoastră, eu am carte de muncă permanent, fără nici o întrerupere de la vârsta de 18 ani fără trei luni. Ăsta a fost singurul lucru bun pe care l-a lăsat Ceauşescu, că a lăsat cultul ăsta al muncii. Tânărul nu era lăsat de capul lui. În momentul când termina şcoala, automat era băgat în pâine.

Armata

Mi-aduc aminte că în data de 14 sau 16 septembrie 1984 am plecat în armată şi am nimerit, iarăşi, o armată extraordinar de frumoasă, am făcut la Cluj la transmisiuni. Am fost boier. Comandanţii mei au fost şi iarna asta, în luna februarie, eram încă la Bârnova, înainte de a veni în Vlădiceni, au venit în vizită la Bârnova şi ne-am întâlnit. Ei

sunt pensionari acuma dar ţinem legătura permanent, ne mai dăm câte un SMS, câte un telefon, câte o scrisoare, câte o vedere. Încă mai ţinem relaţia cu şefii unde am făcut armata. Ei m-au sfătuit la vremea aia, când făceam armata, să mă duc să fac Şcoala de ofiţeri la Sibiu şi să rămân în armată pentru că, trebuie să recunosc, armata mi s-a părut mai uşoară ca liceul. Acolo mâncai, lucrai, învăţai, eram toată ziua la sală, învăţam toată ziua, tot felul de lucruri pe care le ştiu şi în ziua de azi, excepţionale şi uşoare.

Eu am fost pe specialitate radiolocaţie, am învăţat frecvenţă, am învăţat telefonie, am învăţat centrală. Atâta n-am reuşit să deprind morsele, n-am reuşit să le stăpânesc. N-am luat niciodată calificativ bun la morsele alea. Cel mai bun am fost la telefonie şi la radio. Staţiile radio le ştiu şi în ziua de astăzi, după 25 de ani de la terminarea armatei. Şi acuma îmi aduc aminte toate staţiile – staţia cu canal de undă, staţia catar 405 HR, R 105, R 1075, toate le ţin minte, şi cum funcţionează, cum se folosesc şi tot am prins când am făcut armata, schimbarea celor doi mari capi ai armatei – înlocuirea generalului Olteanu cu generalul Milea, cel care a fost ucis la revoluţie. Generalul Milea era atât de sever şi de drastic, era atât de aspru, iar când a vizitat unitatea noastră, timp de două săptămâni s-a muncit, cred că n-a rămas în unitate colţ nespălat, nevopsit, pătură veche uzată neschimbată, bocanc uzat neschimbat, uniformă neschimbată, farfurie din porţelan ştirbită, furculiţe din inox zgâriate, strâmbate, ruginite, tot, tot, tot.

La vremea respectivă era norma 14, aşa se chema pentru militari în armată. Venea PSB-ul, aşa se chema sergentul de servici pe bucătărie ori numărul de soldaţi şi cântărea personal gramajele de carne, de salam, de tot ce se punea în mâncare; nu cumva să lipsească ceva, atât de sever era acest Milea şi atât de mult respect impunea, prin ce

fapt? Armata în general, şi ştiţi că sunteţi de aceeaşi generaţie şi aţi trăit, că armata asigura şi muncile în România. Foarte multe unităţi militare făceau munci. Fiind la Cluj pe transmisiuni, eu am prins trei categorii de munci: culesul merelor în Dealul Feleacului. Aveam normă de 40 de lăzi din astea P-ul micuţ, cu două rânduri de mere, trebuia să culegi fiecare măr cu mâna, să-l înveleşti într-o hârtie frumos, să-i scoţi codiţa prin capătul hârtiei şi să dai hârtia sub el, să-l pui în lădiţă. Erau nişte cartonaşe care se puneau între ele, puneai o folie şi apoi puneai rândul doi. Fiecare militar avea 20 de lădiţe din alea de făcut pe zi, iar alea plecau la export. Când a început să se culeagă pentru China şi Germania merele pentru compot şi pentru sirop, vreau să vă spun că scuturam până la 40 de tone de mere pe zi din livezilea alea. Vă închipuiţi ce livezi erau acolo. Astăzi ar fi abandonate, ar fi distruse, nu se mai ocupă nimeni de ele. Vreau să spun că 100 de militari, când intrau într-un lan din ăsta de meri, că stăteau pe sârmă, nu erau înalţi, cât nişte salcâmi, mult mai scurţi, aveau nişte tulpine de vreo jumătate de metru şi stăteau legaţi pe 5–6 sârme.

În momentul în care intrai şi începeai să culegi în flux continuu, un excavator din ăsta cu elevator care ridică, căra containere toată ziua până seara în urma noastră. Şi ce făcea cu merele alea? Le băga în nişte bazine mari, era un strivitor, cum ar fi un mixer mare. Şi ce făcea strivitorul ăla? Mustul ăla proaspăt care ieşea din merele alea, se trăgea în nişte cisterne de oţel sau din inox şi luau drumul spre Germania, Austria, unde se mai cerea atunci. Tot borhotul ăla cu codiţe, cu urme de frunze, cu sâmburi, trecea prin nişte site mari puternice, parcă era un fel de dig care mergea înainte şi-napoi, iar dedesubt curgea un borhot uniform, care se încărca şi se ducea direct la fabrica de marmeladă. Nu ştiu dacă astăzi aţi mai văzut marmeladă,

dar mie chiar mi-e dor de ea de când n-am mai mâncat. Erau nişte calupuri mari, se vindea la magazin, stăteam la rând să prindem şi cumpăram câte un kilogram, două, şi aia se tăia felii, puneai pe pâine şi mâncai, erai boier dacă prindeai din aia. Puneam şi în ceai înloc de zahăr, că era criză de zahăr.

Apoi am lucrat la o fermă de porumb de sămânţă, se chema Ferma de Porumb Mamă şi Tată. Tot militarii în termen eram duşi. Nu aveam normă. Se lucra în genul ăsta – erau şase rânduri de porumb, toate de un fel, cu spicul tăiat şi două rânduri de un alt fel, cu spicul netăiat. Alea cu spicul netăiat le strângea la nimereală şi le arunca, n-avea nevoie de porumbul ăla, iar cel cu spicul tăiat îi alegeam pe diferite dimensiuni, şi-i puneam în coşuri şi plecau în saci legaţi la gură cu o etichetă care li se punea la ferma respectivă şi-i ducea şi-i desfăca în agrosemuri de unde îi trimitea şi îi usca sau erau pentru sămânţă în anul viitor.

Cât am stat în armată şi am lucrat, pentru că nu fumam şi nu foloseam băutură sau ţigări, mi-am strâns toată solda într-un ciclu militar – 1250 de lei cu care am venit acasă. N-am avut pe ce să-i cheltuiesc. Mâncare era suficientă şi ce rost avea să-i cheltuiesc. Am zis: Lasă-i acolo, că o să-mi prindă bine. Mi-am luat din ei o bluziţă că nu aveam, o pereche de pantofi mai ieftini şi un cadou la mama mea când a născut-o pe sora mea, ceva ieftin, un fel de serviciu că l-am văzut şi azi pe acasă. Acuma-i depăşit, e primitiv, dar la vremea aia părea interesant.

Vreau să spun că am făcut o armată frumoasă – un an şi patru luni. Unii spun că dacă nu faci armata nu eşti bărbat. Rămâi bărbat dar armata te ordonează: înveţi să te scoli la timp, înveţi să te culci la timp, înveţi să te scoli la program, să te culci la program, să mănânci la program, să nu faci ce vrei tu, adică dacă te faci călugăr, armata îţi

prinde bine că deja te formează ca monah pentru că acolo tot singur trăieşti, tot n-are cine să-ţi spele, să-ţi calce, să-ţi cureţe. De exemplu, mergeam câteodată la instrucţie şi dacă era un comandant mai aspru, ce făcea? Dădea câte un culcat din ăsta unde era mizerie şi noroi mai mult, şi spunea: Atâta-i pedeapsa pe ziua de azi. Mergeţi şi vă curăţaţi uniforma! A doua zi trebuia să ai pantalonul călcat la dungă, mantaua călcată la dungă, vestonul, la dungă, puşca curăţată, bocancii lustruiţi să se vadă oglindă pentru că trecea dimineaţa inspecţia de front şi trecea comandantul de companie şi spunea:

– Tu de ce ai rama la bocanci cu glod? Tu de ce n-ai arma curăţată? Tu de ce ai geanta murdară? Tu de ce ai noroi pe veston?

Şi automat mai mâncai şi o zi de arest dacă nu erai atent. Adică pur şi simplu te ordona într-un mod strict. Nu te ruga: Tovarăşul soldat, aţi vrea dumneavoastră să faceţi un culcat, sau să luaţi masa, sau vii somn, ce chef aveţi? Nu. Te instruia şi percutai exact cum e glontele, când ai apăsat pe trăgaci, el a şi zburat, adică te aducea cu picioarele pe pământ, pe linia de plutire.

Am terminat armata în ziua de 26 ianuarie. Dimineaţa la ora 9 am plecat din unitate şi seara la ora 11 am fost acasă. Atâta am făcut din Cluj până în Suceava. Am luat un accelerat în jurul prânzului, din gară, cu foi de drum şi seara am ajuns în Suceava, la ora 11 am intrat în casă.

Am avut satisfacţii şi în armată. Ştiu că cel mai mult mi-a plăcut că am prins 4 mari aplicaţii. Am prins aplicaţia de la Baia Mare – Cavnic, aia a fost cea mai frumoasă. De acolo am cea mai frumoasă amintire. Pot să spun că acesta a fost singurul model (ca să spun în termeni călugăreşti) de neascultare. Ne-a pus să ducem nişte cablu subţire pentru două staţii releu dintr-o parte a muntelui în cealaltă parte a

muntelui şi a spus comandantul: Băieţi, nu mă interesează cât de bine îl ancoraţi prin pădure sau de ce îl agăţaţi, dar vă rog să respectaţi distanţa de 2 metri de la pământ, ca să nu aveţi neplăceri pe timpul nopţii pentru că mai trec braconieri, mai trec oameni, mai trece unul, altul şi să nu pună mâna să vă taie din cablu sau să vă treziţi cu vreo surpriză pentru că e în defavoarea noastră.

Ei, pe o ureche a intrat şi pe cealaltă a ieşit. Am întins noi cablul o vreme, cât s-au uitat ei după noi, şi când am ajuns într-o poiană frumoasă, mare, am zis noi: Măi, da' ce mai stăm noi să ocolim toţi copacii şi toate prostiile? Vezi' de treabă, dar cine mai trece prin păşunea asta? Îi dăm drumul prin iarbă. Am derulat vreo 500 de metri de cablu din ăla finuţ, subţire, se chema C 67, era o bobinuţă mică de vreo 4 kg, se punea în umăr, într-un fel de banderolă, era ca un mosoraş şi ea curgea după tine. Tu mergeai cu ea şi unde era capătul numai făceai nod şi plecai mai departe, montai altă bobinuţă. Şi de ce nu ne găsim noi să o întindem prin iarbă şi seara, exact la ora 11, când am dat legătura între staţii, deodată, telefonul care făcea legătura a scos un ţiuit, gata, semn că nu-i semnal. Măi, vezi că au ieşit mustăţile, nu-s matisate cum trebuie, nimic. Comandantul ne spune:

– Pe unde aţi întins cablul?

– Cum aţi spus, la doi metri în sus, nici o problemă.

Zice:

– Uite, vă dau un sfat. Ca să n-avem probleme dimineaţă cu comandantul, acuma uşurel la ora 11, mâncaţi, să fiţi sătui, puneţi-vă ceva în raniţă, luaţi cu voi două lopăţele şi un toporaş, luaţi pe spate o sârmă cu câteva role să aveţi la voi de rezervă, luaţi un buzunar de holtşuruburi şi daţi-i drumul, ţineţi-vă de cablu că-i noaptea şi mergeţi să vedeţi unde vi s-a întrerupt, undeva s-a întâmplat ceva.

Când am ajuns în poiană, de fapt, ce era? Un cârd de ciute sau de mistreți, când au trecut, au agățat cablul cu piciorul că alea nu știu să scuture. Probabil l-au luat și l-au întins până a pocnit. Și ce am făcut? A trebuit să stăm vreo oră la miezul nopții, era 2–3, prin poiană, să bâjbâim, cam pe unde am venit din cealaltă parte, să dăm de celălalt cablu căutându-l cu lanterna că el era tot verde ca iarba, nici nu-l vedeai prin iarbă, pe pipăite, cu bățul și cu lanterna, luată poiana la metru, până ce am dat de bucată și am unit din nou capetele și le-am legat și ia-o pe fir. Dimineață la 5 eram uzi de rouă până-n brâu că era o rouă puternică, era frumos, era luna iunie și prin pădurile Maramureșului era o frumusețe, o minunăție, numai brazi, numai dealuri. Am ajuns tocmai la Cavnic unde-i marea mină de bentonită, unde au fost deținuții. Nu aveam noi treabă, noi stăteam la Casa Armatei, în Baia Mare aveam sediul aplicației. După ce am terminat, dimineața la 5, morți de oboseală, numai cât am apucat a întinde niște saltele prin mașina cu care am venit, să ne odihnim două ore și vine comandantul și zice:

– Ia, să dăm legăturile între stații ca să vadă inamicul că noi am acoperit frontul. Mă rog, cum era exercițiul ăla. De-acuma, zice, luați masa și peste o oră să-l strângeți.

Du-te iarăși și fă kilometri și deapănă căblișorul ăla pentru o discuție de un sfert de oră pe stație de dat niște repere, niște coduri. Dar a fost o chestiune frumoasă, adică mai mult a fost o aventură în sensul că am umblat o noapte întreagă bâjbâind după două fire ca să le înodăm acolo, să fie cum trebuie.

După aceea am prins o aplicație, iarăși, foarte frumoasă de două săptămâni la Zalău la Zimand, tot în munții ardelenești. Acolo, tot așa, luncuțe și pădure, tot fel de fel de dealuri cu livezi, cu pomi, cu meri, extraordinar de

frumos, în schimb, o unitate militară foarte săracă. Față de a noastră unde am făcut eu armata, când am intrat acolo, ăia încă mâncau din gamelă de inox și cu lingură cu gaură la capătul ei, purtată la centură și cu gamela legată la masca de gaze la lopățică. Am rămas uimiți, noi învățați cu șervețel și cu farfurii că aici era unitate curată, îngrijită, iar singurul avantaj pe care l-am avut în armată, pentru că aveam scrisul mai caligrafic, mi-a ajutat și tot timpul am făcut lucruri din astea de birou – scrie caietul comandantului, copie foile de observație, copie calificativele, fă opisurile, deci tot timpul aveam de desenat și stăteam și le pictam cu grijă. Aveam tot timpul treabă de birou. Când alții mai lucrau pe afară, eu mai chiuleam, eram la lucru din ăsta mai îndemânatec.

După aia am făcut vreo 6 luni ca sergent de serviciu, după aia am făcut vreo 2 luni de gardă din asta de caporal de schimb, iarăși era frumos. Gărzile, știți de ce erau frumoase? Cum vedeți dumneavoastră livada asta de salcâmi de aici, dar închipuiți-vă 14 hectare, nu 2–3 salcâmi. Era depozitul de muniții al garnizoanei Cluj, avea 9 posturi de pază, de la un post la altul erau 500 de metri. Dar cum era? Pe o parte păzea unitatea militară de la tancuri, iar noi aveam posturile noastre începând de la postul 1 de la poartă și până la postul 9. Noi aveam latura de sud-est a dealului Borza și cu depozitul de muniții, iar ei aveau latura de nord-vest unde păzeau depozitul. Mergeau seara cu pușca, cu șuba, te suiai într-un foișor de observație cu picioare cum ar fi stâlpii ăștia, aveai un bec cu reflector. Nu aveai voie să aprinzi reflectorul ăla oricând, numai în cazul când s-ar auzi ceva și să-l fixezi pe locul unde se aude. Dar ce trecea? Un câine, o vulpe, un mistreț, o altă sălbăticiune. Atunci am avut ocazia pentru prima oară și am avut impresia că am văzut mâța sălbatică, ca un fel de râs

mititel, porumbac, ca uliul, dar foarte agresiv față de păsările de noapte pe care le prindea prin copaci, că făcea câte o hărmălaie din asta în întuneric când prindea câte o dihanie din asta și se răzvrătea și atuncea aprindeai reflectorul și-l fixa iar în rest, trebuia să știi consemn. Cel mai mult era mersul pe jos până ajungeai la posturi. Aia era, de fapt, toată frumusețea, lipa, lipa, cu toți soldații după tine. Și apoi când aveai control trebuia tot timpul să le știi la toți consemnul că dacă-ți venea controlul, nu puteai să te faci de râs. Și vorbeai cu el și-i spuneai: Măi, să mă somezi de la vreo 100 de metri. De exemplu el spunea: Caporal de schimb, stai pe loc, luminează-ți fața, la mine. Tu ajungeai la el și el întreba:

– Tovarășul caporal, ce consemn am că nu mai țin minte.

– Măi, am latura de sud-est a depozitului de muniții cu dealul Borza și cu râul Murăturii, am în pază un foișor, am mitralieră, am 14 cartușe, am mantia, am radio-recepția, telefon ATI 52, deci tot ce era în dotare, am groapa de tragere, am reflectorul de control pe care le dau în bună funcționare, având în pază și apărare obiectivul unității, nu aveai voie să spui ce este acolo 01607 Someșeni.

Celălalt avea latura din cutare loc până în cutare loc, de la pilonul numărul borna cutare până la borna cutare. Trebuia să mai știi uzul de armă, că n-aveai voie să-l faci la femei, la copii, la gravide, în mulțime, în aglomerație, trebuia să știi regulamentul serviciului interior – când se somează, cum se somează. Așa era la armată. Până ajungeai la toți, trebuia să spui la toți câte oleacă. Și ca să-i ai pe toți bine, să-ți pună calificativul foarte bine, tu trebuia să le înveți pe toate, să le știi. Dar într-o săptămână le știai. Că militarii se schimbau din 3 în 3 zile că dacă în unitate erau 1400 de militari, vă dați seama. Eu am prins în armată

generația cum se spune pe vremea lui Ceaușescu – decreteii.

N-aș vrea să spun cu mândrie, că nu-i de spus cu mândrie, dar ca o observație de spirit, poate că cei mai inteligenți copii atunci s-au născut, în vremea aceea. Câți băieți frumoși, deștepți, pregătiți, elevați, civilizați am văzut în armată! Eu am făcut armata cu 1700 de militari în termen, din care 400 erau studenți, cu termen redus. Să vedeți acolo ce tineri elevați, ce cultură aveau! Se vedea că România a avut o cremă, o spumă, adică nu chiar au fost comuniștii ăștia fără minte și gata, am aruncat tot, am întors țolul pe dos și a venit occidentul și ne-a dat toate bune și frumoase, nu, oameni deștepți, oameni cultivați. Eu cred că de acuma încă vreo 5–10 ani, generația asta a lui Ceaușescu, decreteii ăștia încă vor mai ține echilibrul normal a ceea ce numim noi societatea românească.

De-abia după aia va fi un pic mai greu. O să se resimtă o schimbare bruscă dintr-un socialism din ăsta democratic sau comunist spre un libertinaj efectiv occidental. Adică ne vom îndrepta spre, nu cum spun ăștia, că nu putem folosi noi termenul de non valoare, că valori au existat tot timpul și Dumnezeu le știe când trebuiesc puse în valoare, dar vom traversa o etapă din asta în care oamenii nu au rădăcină și direcție, adică îi bate vântul ca pe o rufă pusă pe sârmă, care se plimbă de-a lungul sârmei dar fără azimut, la întâmplare. Deci lucrul ăsta o să se simtă.

Regret sufletesc

Vreau să vă spun că eu cât am făcut armată un an și patru luni cu acești băieții, dacă e să-mi reproșez ceva după

25 de ani, ştiţi ce-mi reproşez? Că n-am ştiut de *Vieţile sfinţilor* pe vremea când eram în armată! Cred că pe jumătate îi făceam călugări. Pot să spun lucrul ăsta. Ştiam de *Tatăl nostru*, ştiam *Crezul*, ştiam şi citisem din *Biblie*, mersesem la biserică dar n-aveam o noţiune cum am acuma. Unul dintre defectele pe care nu pot să mi-l controlez nici până în ziua de astăzi, este această idee de a vorbi cât mai mult la predică, ideea de a-i destupa pe oameni la minte, nu ca să mă dau eu deştept.

Singurul regret sufletesc pe care l-am avut acuma de când sunt călugăr, după armată, de când sunt în mânăstire, este că în vremea lui Ceauşescu nu existau *Vieţile sfinţilor*. Eu, după ce am citit *Vieţile sfinţilor* după ce am intrat în mânăstire, am regretat tot timpul lucrul ăsta, că n-am avut ocazia să cunosc învăţătura patristică, pentru că erau foarte mulţi soldaţi credincioşi, erau foarte mulţi soldaţi cu caractere pozitive, oameni modeşti, curaţi, cinstiţi, oameni de calitate, care, cred eu, ar fi ieşit preoţi sau călugări buni. De ce explic lucrul ăsta? Chiar am mai specificat şi cu altă ocazie.

Pe vremea când am făcut eu armata, dacă nu intrai la Institutul Teologic şi aveai doar seminarul, făceai armata şi am făcut armata cu doi băieţi de prin Craiova: Părintele Ciontu, până nu demult inspector la Craiova la Mitropolie şi un alt băiat, Bidilici Ion. Ei aveau seminarul terminat dar acest băiat, Teodor, care era de profesie frizer în viaţa civilă, când vorbeam cu el, el îmi vorbea foarte mult din Scriptură, îmi citea din Înţelepciunile lui Solomon şi eu eram fascinat de modul lui de a se mira. Spunea câte o chestiune bisericească şi eu mă gândeam: Măi, ce-o fi având băiatul ăsta? O fi deplasat psihic, ce se bucură aşa singur? Nu prea le dădeam eu importanţă, nu prea ştiam amănuntul, esenţa lor. Dar el, dacă făcuse seminarul şi

făcuse dogmatică şi făcuse spiritualitate şi făcuse patristică şi făcuse liturgică, făcuse practică liturgică, omiletică, catihetică, avea altă viziune despre ceea ce citea din cărţi.

Citisem şi eu la vremea aceea, eram destul de cultivat. Citisem pentru prima oară Patericul românesc, iar cartea cea mai frumoasă care întotdeauna mi-a plăcut şi mi-a rămas la suflet până în ziua de astăzi, este cartea Înaltului Antonie Plămădeală, *Tradiţie şi spiritualitate*. Am considerat dintotdeauna că nu există o carte de poveşti bisericească sau spirituală mai frumoasă ca acea carte a Părintelui Antonie Plămădeală, a Mitropolitului Ardealului trecut la cele veşnice, în care el povestea toate întâmplările cu Părintele Ioanichie Moroi, cu Părintele Cleopa, cu Părintele Paisie Olaru de la Sihăstria, de la Slatina, dar puse într-un iz aşa de frumos de parcă aveai impresia, pe parcurs ce înaintai în paginile cărţii, că intri într-o biserică pictată şi vezi, pur şi simplu real, ca şi cum s-ar petrece aievea, exact cum vezi scenele din Sfânta Scriptură când pictezi biserica, exact aşa erau poveştile astea despre toate întâmplările pe care le-a trăit el ca monah la Slatina şi la Sihăstria. Şi-atunci, rămas cu puţinul bagaj de cunoştine, eu aveam viziunile mele despre viaţa bisericească.

El, dacă făcuse seminarul, avea altă viziune. Atunci, în timpul liber nu făceam altceva decât să stau cu el să discutăm până ce comandantul de companie, odată, m-a luat uşor deoparte şi mi-a zis aşa: Ai grijă că eu ştiu că îţi place Biserica dar nu fă pe aici politică şi prozelitism. Fiţi mai discreţi că nu trebuie să avem probleme nici noi, nici dumneavoastră. Pune-ţi cruciuliţa ceea de la gât în valiză sau poart-o undeva într-un buzunar, n-o purta aşa sfidător la vedere, în sensul că se vedea aţa cu care era legată. Nu-ţi foloseşte şi nici nu-ţi ajută să ai de undeva vreo problemă din cauza asta. De ce spun lucrul ăsta? Pentru că şi în

armată, cum se spunea în vremurile de demult, atunci când faci armata, se zice că te maturizezi ca bărbat.

Te maturizezi, într-adevăr, din ce cauză? Întâlneşti oameni cu care iei contact pentru prima dată şi pot să spun că am cunoscut 4 sau 5 oameni, care tratau pe soldat, cu adevărat, aşa cum şi-ar trata un părinte copilul lui. Când greşeai, el nu-ţi dădea ordin că era el mai mare şi voia să-ţi ordone, să arate că e superior. Nu. Pur şi simplu, îţi explica de ce ai greşit. Îşi bătea capul cu tine şi explica: Tu eşti viitorul om al societăţii. Dacă tu asta nu ştii, asta nu ştii, asta nu faci, asta nu iei în seamă. Eu am făcut armata în specialitate, nu am prins armata care era numai pe bază de muncă. Fiind transmisiuni era de învăţat şi teorie şi atunci, care nu se selecta îi mai dădea la grădină, la GAZ, la bucătărie. În general erau toţi băieţi cu liceu, erau studenţii care făceau armată numai 6 luni, erau nişte oameni excepţionali. Comandantul unităţii, Ion Vătăşescu, un om impecabil, cred că într-un an şi patru luni, n-am văzut pe cineva să spună că s-a supărat pe el. Avea un mod atât de paşnic. Dacă veneai să-i spui o problemă: Ei, hai să o cugetăm bine şi să găsim o soluţie. Nu trebuie să ne tulburăm. Viaţa merge înainte. Era un om de o calmitate excepţională.

Un alt om vrednic, un ofiţer din Târgu Mureş, maiorul Şerban Mircea, care, pur şi simplu când greşea un soldat, făcea pedagogie cu el ca dirigintele la şcoală: Măi, ai 20 de ani, lumea ştie că eşti în armată, ştie că porţi o armă, ştie că aperi ţara, ştie că reprezinţi o cauză, ai depus un jurământ. Cum poţi să ai atâta minte şi să bei până nu mai poţi? Cum poţi să fumezi ca un descreierat? Nu te gândeşti la sănătatea ta, la tinereţea ta? Tot timpul încerca să-i aducă la realitate vorbind lucruri concrete. Vorba cea mai mare pe care a scăpat-o o singură dată şi de aici mi-am

dat seama că era credincios, aveam să aflu mai târziu, a zis aşa: Măi băieţi, ţineţi şi voi minte, pe vremuri omul se jura pe cuvânt. **Cuvântul e ceva greu** dar acuma există cuvântul de onoare iar **dacă nu mai există cuvânt de onoare nu poţi fi om.** Ei, când vă daţi cuvântul de onoare, să aveţi grijă pentru ce-l daţi. Asta era vorba lui. Dar eu, de fapt, eu îmi dădeam seama că el când vorbea de cuvântul de onoare, el nu vorbea de cuvântul de onoare, **adică omul care nu-L are pe Dumnezeu, nu are nici cuvânt,** e un om de nimic. Era foarte evlavios şi reţinut. Nu vorbea urât, nu ridica tonul. Odată, că am trecut pe lângă el, şi dacă ne cunoşteam că am făcut atâtea luni de armată, i-am spus:

– Să trăiţi, tovarăşe colonel.

Şi el îmi spune:

– Drepţi. Înapoi, fuga, marş. Pas de defilare, înainte, marş. Cu onor, spre dreapta, marş. Stai, pe loc repaus.

Eu mă apropii de el şi zic:

– Iertaţi-mă, dacă am greşit.

Asta dintr-o întâmplare, mi-a venit mie în clipa aia. Şi a spus:

– Nu, nu m-am supărat. Dar învaţă un singur lucru, să nu confunzi prietenia cu disciplina. Când eu te chem să discutăm atunci ne permitem să ne tutuim sau să discutăm de la egal la egal, iar când sunt prin unitate, sunt superiorul tău. Iar dacă vede cineva, mie îmi scade autoritatea. Nu, că eu aş vrea să mă respecţi.

Şi de atunci până am terminat armata, nu mi s-a mai întâmplat niciodată. De multe ori spunea el:

– Lasă, lasă.

– Lăsaţi să respectăm regulamentul.

Şi el zâmbea tot timpul şi spunea:

– Lasă că-i bine să-ţi intre în fire, ai să fii şi tu mare la rândul tău şi ai să vezi că o să-ţi prindă bine lucrul ăsta. Să ţii minte de la mine că nu-ţi dăunează.

Am mai avut încă doi ofiţeri foarte cuminţi, comandantul de companie care era de undeva din zona Pojorâtei, tot sucevean, Jora Constantin, iar un suceveam de-al nostru, tot din zona Pojorâta, Munteanu Filip, iar un băiat excepţional. El nu te certa. Dacă greşeai, el îţi dădea un exemplu de când era el în şcoala militară. Ştii, când eram eu în şcoala militară, am făcut odată aşa, aşa. Măi, şi aşa de ruşine ce mi-a fost. Ţie îţi venea pe loc să intri sub masă că îţi dădeai seama că ţie îţi bate obrazul. Nu l-am văzut pe omul ăla măcar odată supărându-se sau spunând ceva de rău. El te corecta dintr-o mare bunătate. Se vedea că sunt oameni aerisiţi, oameni care, nu neapărat că armata era o vocaţie pentru ei. Nu. Era o datorie dar o făceau ei cu vocaţie. Aşa cum preotul îşi tratează penitentul la spovedanie, aşa îşi tratau ei soldatul. Pentru că erau şi alţi ofiţeri care spuneau: Nu mă interesează, să treacă ora, să se facă amiază, să dau raportul, sănătate. Ei, nu. Aceştia erau oameni de o conduită şi vreu să spun că mi-au rămas la fel de bine în amintire şi spuneam de multe ori: Dacă ar fi să mai fie de făcut vreo 10 ani de armată dar cu ei, m-aş duce s-o fac pentru că întotdeauna am avut o amintire frumoasă. Şi până în zilele de astăzi ţin legătura, îi sun la telefon, vorbesc cu ei, i-am adus pe la mânăstire, le-am dat cărţi, i-am spovedit, am discutat cu ei, le-am vorbit despre Dumnezeu, le-am dat Scriptură, carte de rugăciuni, Ceaslov, Psaltire şi chiar mi-a spus comandantul Munteanu:

– Dacă vrei să mă crezi, în clipa în care te-ai liberat şi ai plecat, tu cu generaţia voastră, referindu-se la Părintele Teodor de la Craiova, care era un băiat foarte cuminte, întotdeauna am simţit că parcă-i un gol în companie. Şi a

trecut un an, au trecut doi, au trecut trei, dar n-am crezut vreodată că o să dai un telefon la sărbători sau la Paşti sau o să scrii o scrisoare sau o vedere, că de obicei, militarii, când termină armata, abia aşteaptă să plece. Dar de câte ori primeam scrisoare, ce scrisoare? Îi puneam la Paşti: Cu ocazia Învierii, vă doresc multă sănătate, mântuire, să aveţi grijă de suflet. La mulţi ani! Hristos a înviat! Depinde ce sărbătoare era – Paşti sau Anul Nou. Dar a rămas acea legătură care nu s-a mai şters niciodată. Acuma, chiar mi-a spus că a plecat la fiicele lui în America, unde sunt plecate, cum e tineretul, migrează, şi zice: Când îmi era mai greu, ştii ce mă gândeam? Oare, Părintele Calistrat se roagă pentru mine? Oare, mă pomeneşte? Oare, el e cu gândul la mine? Că dacă ar fi cu gândul la mine, sigur rezolv şi treaba merge bine. Şi s-a creat acea legătură sufletească care n-a mai dispărut. Efectiv, am rămas mirat când anul ăsta, înainte de postul mare cu aproape două săptămâni, numai am văzut că intră un ARO de armată şi s-au dat toţi jos civili, nu erau în uniformă, şi zice:

– Îl căutăm pe Părintele Calistrat.

Zic:

– Haideţi, că vă duc să-l aşteptaţi în chilie.

Ei vorbeau cu mine dar nu ştiau. Zic:

– Să vă servesc cu o prăjitură, să vă servesc cu un pahar de vin, nu am altceva. Să gustaţi ceva, un dulce.

– Da, dar am vrea neapărat să-l vedem şi pe el.

Zic:

– Eu cred că deja l-aţi şi văzut.

I-am lăsat să mă dibuiască. Unul din ei mă ştia dar a tăcut. Sunt amintiri care fac parte din viaţa sufletului în sensul că ele rămân impregnate ca nişte momente. Iarăşi, un lucru care mi-a plăcut întotdeauna şi am fost foarte marcat sufleteşte – am avut ocazia, cum v-am spus, să prind cele

două mari aplicaţii – cea de la Piteşti, Trivale, unde am avut ocazia să văd cam cu ce oameni lucra armata română. Deşi sistemul comunist era cu defectele lui, totuşi era o conştiinciozitate şi o seriozitate în sensul că îşi făceau datoria chiar la modul convingător, că ceea ce fac, fac interesant iar şase săptămâni, cât am stat în aplicaţii, pentru că se dormea în cort, maşinile alea cu antene erau toate instalate acolo într-un fel de platou, efectiv, vedeai că ofiţerul doarme cu tine pe aceeaşi saltea, mănâncă din aceeaşi gamelă, merge cu tine şi face cot la cot operaţiunea respectivă.

La Piteşti, chiar am întins telefonie subţire, pentru că v-am spus, telefonia mi-a plăcut extraordinar de mult, am fost fascinat de treaba asta, am întins peste 60 de puncte de telefonie în toată unitatea aia unde aveam noi obiectivele; erau nişte numere – indicativ 42, indicativ 36, indicativ 28, de exemplu eu aveam indicativ 15, nu ştia nimeni cine sunt. Dar când sunam la telefon, celălalt spunea: Te-am auzit, te-am recepţionat, indicativ 15 dă-mi parola. Îi spuneai, erau acolo nişte cuvinte, de exemplu: Vulturul a decolat sau şi-a luat zborul sau cireşul a înflorit. Aveau nişte semne ale lor, ce însemnau. Iar în momentul când s-a terminat aplicaţia, mi-aduc aminte, eram pe o clădire destul de înaltă, nu chiar până în vârful bisericii, dar poate până la geamurile de sub turlă, era un fel de bloc de pavilion şi eu eram cu o centură cum au electricienii, cu funii, şi mă căţăram cu cârlige din alea ca să instalăm nişte fire de telefonie să trecem într-o altă cameră, la un etaj superior. La care, comandantul, care acum este trecut la cele veşnice, îmi spune:

– Măi, soldat, măi, să nu cazi de acolo.

– Lăsaţi că mă păzeşte Dumnezeu.

– Taci măi din gură şi fă-ţi treaba acolo cu credinţă.

El a folosit termenul de credinţă în sensul că dacă crezi că nu cazi de acolo, e bine, dar la ideea de a da impresia că a spus fă-ţi treaba cu credinţă faţă de patrie. Şi atunci eu am spus:

– Servesc patria.

– Ei, serveşti patria! Ai grijă să nu cazi de acolo că eşti tânăr.

Şi când m-am dat jos, mă întreabă:

– Câte indicative ai?

– Eu am de la 15 în sus până la 62.

Iar celălalt coleg de-al meu, Luca, era botoşenean, avea de la 1 la 18, nu ştiu câte linii pe care le supraveghea.

– Aţi avut vreo întrerupere?

– N-am avut nici o întrerupere.

– Aţi avut toate comunicările şi stenogramele?

– Am avut toate comunicările şi stenogramele.

– Foarte bine, măi comandant, să-i faci sergenţi.

Şi ne-a făcut sergenţi pentru aplicaţia aia că a ieşit foarte bine. Ne-a dat un fel de diplomă, brevet se chema. N-ai ce face cu el în viaţa civilă, că telecomunicaţiile au trecut pe telefon mobil. Nu se mai pun fire, dar erau nişte satisfacţii care au rămas doar ca pură amintire. Tot acolo în aplicaţii au fost frumoase tragerile de noapte, când vedeai ţinta la 200 de metri, doar un bec care pâlpâia şi vizorul de la luneta armei avea fosfor şi-l aprindeai cu lanterna şi o fixai şi în momentul în care se stingea becul respectiv însemna că ai lovit ţinta. Astea erau calificativele şi am primit pentru treaba asta o tablă de şah cu piese şi atunci în armată am învăţat să joc şah şi joc până astăzi. Tot atunci am primit un fel de echipament sportiv, deşi eram militar, el era civil şi l-am avut multă vreme şi după ce m-am liberat. Era dintr-un material bun, nu se găsea oriunde, ştiţi că se dădea mai greu pe vremea lui Ceauşescu. Era ceva de sport,

mai de calitate, pentru că armata era cu echipa Steaua şi atunci aveau în posesie.

De acolo am plecat la o altă aplicaţie la Şimleul Silvaniei. Cred că întotdeauna am spus că-i frumoasă ţara asta a noastră şi peste tot pe unde am fost mi-a plăcut, dar ca în acea zonă, Şimleul Silvaniei – am spus că acuma bătrân m-aş duce să-l vizitez o dată, să văd exact locurile pe unde am trecut atuncea ca militar, pentru că aveam alţi ochi, dar atât de fascinat am fost – în clipa în care ne-am dat jos în gară şi doar eram cu arma după noi, bineînţeles, rabatată, cu sectoarele în gentuţă, cu masca de gaze după noi, cu raniţa în spate, cu mantaua legată de-a curmezişul. Eram ca nişte Moş Crăciuni în plină vară. Nu simţeai căldura şi era luna august, ieşeau ochii din cap de căldură, dar nu simţeai căldura, nu simţeai oboseala. Era elanul ăla tineresc pe care nu-l puteai controla.

Vreau să vă spun că dimineaţa la 5, când ne-am pornit, trebuia să ajungem la o unitate care era la 8 km de gară şi ăsta era un marş forţat, intrase în planul programului de dimineaţă. La un moment dat, ca să ajungem la acea unitate, trebuia să străbatem nişte dealuri de parcă cel care le-a făcut sau le-a creat Dumnezeu, era pictor, uite aşa, se termina o colină şi numai vedeai merii puşi frumos în zig zaguri, urcai colina aia, era un pic de platou, începea o altă colină şi iar meri în zig zaguri, iar dimineaţa în rouă, era dimineaţa la 5 o rouă groasă, groasă, groasă. Era o zonă ca un fel de deal montan, nu erau nici piscuri înalte şi păduri exagerate, dar nici câmpii întinse, era un pic mai abrupt ca la Bârnova, cam cum ar fi şi dealurile astea, puţin mai line dar mai înalte, mai masive. Am mers aproape 8 km printre dealurile alea fără să simt oboseala. Dar ce se întâmpla? Cum a răsărit soarele dintr-o margine de pământ, cum se

ridica el la orizont, când au început să sclipească toate pajiştile alea cu flori – erau de toate culorile.

Era atâta iarbă şi atâta floare împrejur! Am zis că dacă acuma aş muri, aicea mi-ar plăcea să stau. Atâta era de frumos locul ăla! Şi sclipeau boabele alea de rouă, parcă erau mărgăritare, în toate felurile de culori. Le-am spus: Măi, care are la el sau are posibilitatea, hai să vorbim să facem nişte poze să avem de amintire de aicea. Eu cred că în locul ăsta n-o să mai călcăm niciodată. Am stat acolo două săptămâni, n-am simţit foamea, n-am simţit setea, numai să stau şi să colind potecile şi dealurile alea. Era ceva ca în basm – să nu vezi casă de om, să nu vezi gard, să nu vezi şosea, era drum cu pietriş cum se mergea spre unitate şi-n stânga şi dreapta doar pomi. Dar nu erau pomi puşi pe şpalieri, erau pomi cu coroană normală, nu erau din ăştia înşiraţi la sârmă. Cred că acela a fost cel mai frumos loc pe care l-am văzut vreodată. Acela m-a marcat. Nu am crezut că la noi în ţară există un loc atât de frumos!

Atât de mult mi-a plăcut locul ăla ca aşezare, nici Sihăstria, nici Sihla. Poate, ştiţi unde am mai văzut aşa de frumos? Numai că sunt munţii prea abrupţi, în Oltenia, la Polovragi, am mai simţit ceva de genul ăsta când am trecut odată. Iar, prima oară când am văzut Mânăstirea Cozia, tot în armată eram când plecam în aplicaţii la Piteşti şi tot ce am găsit scris despre Mircea cel Bătrân, tot ce era prin bibliotecă şi ce am putut afla, şi istorie, tot am citi despre el numai de frumuseţea, cum mi-a părut mie mânăstirea când am văzut-o din tren că are un perete în apă, Oltul scaldă zidul mânăstirii. Era poezia aia *Umbra lui Mircea la Cozia*. De la aia m-am îndrăgostit de ea şi până am terminat armata, tot ce scria de Mircea cel Mătrân, tot am citit numai de frumuseţe.

Apropierea de mânăstire

După ce am terminat armata şi am intrat la mânăstire, am reuşit să ajung de două ori, pur şi simplu să opresc, să stau să mă uit să văd cum se mişcă apa şi se izbeşte de mal. Am stat o dată o oră jumătate şi altă dată două ore, şi special pentru lucrul ăsta am mers. Am plecat astăzi de dimineaţă la 5, am ajuns după amiază în Oltenia, nu ne-am dus la nimeni să dormim, n-am deranjat pe nimeni, aveam pâine şi fructe în maşină, am spart o căpiţă de fân pe o tarla la un om acolo sub poteca muntelui cum era intrarea în gura vâlcii, cum se intră pe drumul ăla al mânăstirilor, Valea Oltului. Am dormit acolo pe nişte pături chiar pe fân afară, fără nici o problemă, cu maşina încuiată la marginea drumului şi dimineaţa la ora 5, primul lucru pe care l-am făcut, am oprit la Cozia să ascultăm Sfânta Liturghie. Am zis, ei, ca să pot să simt şi să trăiesc istoria trebuie să ascult o liturghie în locul ăsta. N-a ştiut nimeni, nici că-s preot, nici că-s călugăr, liniştit, cu o dulamă pe mine, cu un brâu încins, cu şlapi fără ciorapi în picioare, cu un fes vechi, cu o bluză ruptă cu nasturi, dacă m-or vedea or crede că-s un călugăr cerşetor şi n-o să-mi aibă grija. Bineînţeles că stareţul a avut ochiul mai format şi l-a iscodit pe şoferul nostru care era un civil:

– Da' cine-i părintele ăsta?

– Nu-i părinte. E frate de mânăstire, e de prin Moldova. Ne-a rugat să-l luăm şi pe el cu noi ca să vadă Mânăstirea Cozia şi să prindă liturghia undeva.

– Da' poate îi foame să mănânce sau ceva.

Nimic. Şi când am văzut că insistă, le-am spus:

– De acum e *Tatăl nostru*, să-mi aduceţi o bucată de anafură, am ieşit şi am luat-o singur pe drum, mă ajungeţi voi din urmă.

N-am vrut să mă ştie absolut nimeni, nimeni, nimeni. Am stat şi am ascultat o liturghie la Cozia. Într-adevăr, nu pot să spun că s-a cântat frumos, dar sobrietatea mânăstirii, aerul acela medieval cu ferestre micuţe, închise, semiîntunericul ăla, lumânările alea, nu era aprins nici un bec, totul era la lumânare, preotul se auzea numai din altar şi la strană se auzeau câţiva băieţi, câţiva călugări între 30 şi 40 de ani. Atât de frumos au cântat că am zis că dacă ajung la anul, primul lucru asta facem – venim şi ascultăm Sfânta Liturghie la Cozia, numai ca să se poată lega sufletul de amintirile alea de când eram în armată. Deci asta am spus, că singurul lucru pe care-l regret, dacă aş fi ştiut câte ştiu acuma, cred că din toată compania câţi am fost noi, 150 de militari, jumătate ar fi fost preoţi sau călugări – atâta le-aş fi vorbit de Dumnezeu! Întotdeauna mi-am reproşat treaba asta! Cum am putut să fiu aşa de prost să nu ştiu că există *Vieţile sfinţilor*?

Eram înainte de armată când am auzit la o femeie bisericoasă termenul: Vai, sfinţii părinţi ce spun! Eu m-am gândit că se referă la preoţi, n-am dat importanţă. Zic, cine ştie ce sfinţi părinţi? Prinde şi asta fluturi. Cine ştie ce i s-a părut? Nu-mi era termenul edificat în cap. Ca, după ce am venit la mânăstire, să-mi dau seama că există *Vieţile sfinţilor*. Eu nu ştiam ce sunt alea. Da! Şi asta mi-am reproşat tot timpul că n-am avut ocazia să cunosc lucrul ăsta. Am considerat că a fost un gol sufletesc al meu personal în viaţa civilă, că am umblat atâta la mânăstire. Prima carte pe care am citit-o după armată a fost cu predicile Părintelui Cleopa la praznice împărăteşti şi sfinţi de peste an, dar în versiune scrisă la maşină. Se punea

indigo şi mai multe foi şi se dactilografia. Aia a fost prima carte bună pe care am citit-o şi atunci imediat, în 26 ianuarie 1986 m-am liberat, a fost trecerea în rezervă, în martie am prins eu cartea şi am citit-o. Mi-a dat-o o femeie, Irina, pe care o ştiam eu că umblă la biserică. Zice:

– Uite, îţi dau ceva bun scris de Părintele Cleopa, extraordinar.

Bineînţeles că mi-au plăcut toate. Cel mai mult mi-a plăcut, eu am doi sfinţi la care ţin mult – Sfântul Pantelimon şi-l recomand tot timpul. De exemplu, nu că sunt răutăcios, îi mai aud pe unii: Vai, Sfântul Nectarie, te vindecă de cancer; Sfântul Ioan Rusul, sfântul cutare. Eu, când cineva este bolnav, îi spun: Fă Sfântul Pantelimon că ai să reuşeşti. Eu, când am citit viaţa Sfântului Pantelimon, am zis aşa: Toţi sfinţii au pătimit, dar parcă ăsta a fost prea deştept, prea interesant şi efectiv i-am citit viaţa ori de câte ori am avut ocazia şi am văzut şi un filmuleţ, pe vremuri, dacă ştiţi, circulau nişte filme cu vieţile sfinţilor, după revoluţie, am reuşit să văd şi filmul cu viaţa Sfântului Pantelimon, cu şarpele, cum se ducea el la doctorul creştin şi învăţa leacurile, cum l-au pizmuit. Şi un alt sfânt de care am fost legat sufleteşte a fost Sfântul Nicolae.

Când am mers prima oară la Părintele Cleopa în 1986, după ce am avut eu banii mei şi am avut serviciul meu, prima excursie am făcut-o la Sihăstria. Mai fusesem o dată în 1985, dar atunci nu ne-a lăsat, am avut un ghid, am intrat aşa, cred că ştiţi şi dumneavoastră cum se vizitează mânăstirile – ai intrat, ai făcut o cruce, ai aprins o lumânare, dacă ai scris un pomelnic, hai la poartă şi plecarea. Aia nu se cheamă vizită la mânăstire. Aia e un fel de plimbare anapoda. Dar în 1986 m-am dus eu personal până în Târgu Neamţ cu trenul, de acolo am luat autobuzul, am ajuns, am stat, am dormit o noapte la Sihăstria, după aceea am mers o

noapte la Sihla şi am stat acolo ca să vedem că era mult mai frumos. M-a fascinat Sihla dintotdeauna, dar nu cea de acuma.

Din 1990, de la revoluţie, eu n-am mai călcat în Sihla ca să nu-mi schimb memoria imaginii despre Sihla pe care am cunoscut-o când eram eu tânăr. Am văzut câteva poze noi acuma, cum ar arăta toată betoane, flori, clădiri, dar Sfântul Ioan Botezătorul a fost pustnic, n-a fost urban. Deci trebuia păstrat. Acolo a existat o casă din bârne negre, care era atât de frumoasă. Când am ajuns la ora 11 noaptea, bătea luna, era cât o pâine. Ne-a zis Părintele Sava, el acuma e duhovnic la Sihăstria, era tânăr pe vremea aia, era flăcău, avea treizeci şi ceva de ani, patruzeci. Zice:

– Unde vreţi să dormiţi?

– Dacă ne daţi o pătură, noi vrem să dormim afară.

Şi ne-am culcat pe prag la biserică, luna bătea în casa aia veche, ieşise toată înnegrită, bârnele erau negre, negre, negre. Luna oglindea în bârnele alea. Stăteam întins pe pătură şi mă gândeam: Oare, nu iese un sfânt să zboare? Oare nu iese vreun sfânt să se vadă lumină. Mă uitam pe deasupra pădurii să văd dacă nu se aprind săgeţi cum citisem la Sfânta Teodora. Ne-am dus noaptea cu lumânarea la peşteră, poate dăm de duhul Sfintei Teodora şi se roagă acolo. Aveam mulţi fluturi din ăştia în închipuire. Şi-atunci, când am văzut Sihăstria prima dată am zis aşa: Dacă am să ajung sănătos, cred că aici am să mă fac călugăr. Părintele Pamvo, duhovnicul meu, nu prea a fost încântat, el ar fi vrut mai mult Putna, dar eu n-am ales-o niciodată că era aproape de casă. Îmi plăcea, mă duceam la toate slujbele, mă duceam la privegheri, acolo mă spovedeam, dar eram mai legat de Sihăstria.

Pur şi simplu, numai prezenţa Părintelui Cleopa şi a Părintelui Paisie, tot timpul m-a atras acolo. N-am putut să

mă duc la Putna deşi la Putna am fost legat şi de Părintele Pamvo, care a fost un om extraordinar, poate aţi auzit de el sau l-aţi cunoscut, după aceea era Părintele Iachint care nu cred că are egal ca finețe, ca să spun aşa. Îmi aduc aminte când stătea la spovedit, că este o rugăciune pe care şi eu o mai zic dar din ruşine de multe ori n-o mai zic, pentru că parcă mi-i jenă de cei care o ascultă: Iată, eu sunt numai un martor, Hristos stă de faţă, în cele ce veţi spune să n-ascundeţi vreun păcat că îndoite le veţi avea, căutaţi, de vreme ce aţi venit la doctor să plecaţi vindecaţi, nu să vă împovăraţi. Şi când Părintele Iachint a citit molitfa şi a spus pentru prima oară bucăţica aia de rugăciune, eram în faţa lui în genunchi şi el se uita în ochii mei şi spunea bucata aia de rugăciune şi eu am zis: Cred că mie îmi spune. Şi zic:

– Da, Părinte Iachint, să ştiţi că sunt păcătos. Într-adevăr am venit la spovedit, n-am postit, dar să ştiţi că postesc trei zile ca să nu rămână.

Şi a zis:

– Nu, nu, nu, că nu-i pentru tine, e pentru toţi, la toţi se potriveşte asta.

Şi de câte ori mă duceam, ascultam molitfa, numai ca să spună, avea un fel aparte. Când el spunea bucăţica aia de rugăciune care e de fapt o mustrare, un îndemn, efectiv aveai impresia că-ţi vorbeşte Dumnezeu. Atât de frumos vorbea! Atât de blând! Eu am avut marea bucurie să văd că cineva a adus un CD, asta mi-a fost cea mai mare bucurie sufletească, a adus cineva un CD cu poze vechi din Putna şi zic, hai să văd şi eu şi când le-a pus pe calculator, la un moment dat, îmi sare în faţă o imagine pe care eu o aveam din copilărie în minte. Zic: Ia opreşte oleacă. Şi m-am dus cu mintea să caut în poză exact locul unde la acea slujbă eu eram de faţă, ca să-mi găsesc figura când aveam vreo 9 ani exact în poza respectivă şi am zis: Te rog, salveaz-o pe

calculator şi păstreaz-o că asta-i figura mea. Uite, dacă aş fi plătit cuiva să mi-o facă, n-o aveam. Uite aici eu eram suit pe trepte, slujea patriarhul Teoctist, era mitropolit al Moldovei [atunci], era Efrem Chişcaru, trăia Părintele Iachint, Gherasim Putneanu, Mitrofan Băltuţă, mai mulţi erau iar eu m-am cocoţat după bunelul meu şi am zis:

– Vreau şi eu să-i văd pe preoţi de aproape.

Şi a zis:

– Vino după mine că n-o să te lase. Crede că faci gălăgie şi m-a luat el de mână şi a spus la un călugăr de acolo: îi nepotul meu. Eu l-am luat aproape aici, să stea cuminte.

Şi mi se vede capul aşa până la bust dintre scări, cum stăteam în buza scărilor, chiar aproape acolo de slujbă. Nu ştiam ce grade au preoţii dar dacă făceau ei cruce făceam şi eu, dacă se închinau ei mă închinam şi eu, dacă se rugau ei, ziceam şi eu din gură ce pricepeam din slujbă şi chiar m-am bucurat. Am zis: Uite ce amintire interesantă pentru că eu fusesem atunci, în 1978–79, cam aşa ceva era, până în 1980, şi eu fusesem de faţă la slujba respectivă.

Graţia: Aveţi fotografia aceea?

Părintele Calistrat: Este prin calculator, pe la băieţii ăştia. E alb-negru, cum se făceau pozele pe atunci. Dar eu mi-am recunoscut figura. Am ştiut că-i a mea şi m-am bucurat. Viaţa mea religioasă n-a fost o viaţă din asta, cum să vă explic, aţi văzut că în general se tinde spre o chestiune dinspre partea asta grecească se vine cu treaba asta. Eu nu sunt de acord. Cred că fiecare a fost chemat la mânăstire involuntar de voinţa lui, de Dumnezeu, în ce mod şi în ce măsură, nu pot şti şi asta nu poate nimeni să explice. Că dacă întrebi pe cineva: Frate, de ce te-ai dus la mânăstire? Răspunsul corect este: Nu ştiu. Pentru că dacă spui: *M-am dus să mă mântuiesc*, eşti fals pentru că tu nu ştii ce-i aia

mântuire pentru că nu ai luat contact cu ea. Dacă spui *ca să-mi plâng păcatele*, iarăşi e fals pentru că nu poţi şti câte păcate ai sau câte păcate n-ai. Dar cred că momentul cheie în care faci pasul spre mânăstire, aia e o pornire a lui Dumnezeu pe care n-o poţi controla sau nici n-o poţi gestiona, pur şi simplu o faci dintr-o pornire sau dintr-un impuls.

Eu personal, în momentul în care am hotărât să plec la mânăstire, de ce mi-am dat seama că a lucrat Dumnezeu undeva, fără să vreau eu? Mă codeam. Mă porneam, iar mă opream. Am avut două tentative. Prima tentativă am avut-o în 1987, în postul Crăciunului. Am venit la Sihăstria, am stat o săptămână, m-a trimis la stupină să crap nişte lemne acolo la Părintele Ghervasie. Am dormit seara şi m-am supărat că mi-a furat cineva cizmele. Şi am zis: Dacă se trăieşte aşa aici, mie nu-mi place. Mi-am luat bagajele şi am plecat acasă. Nu mi-a convenit, măi, nu se poate, stăm 4 într-o cameră, cum să-ţi fure cizmele? Erau noi. Acuma nu cred că le-a luat vreun călugăr, tot vreun mirean sau vreun muncitor care mai lucra pe acolo, erau mulţi ţigani la cerşit şi nu era moda să încui uşa, stând 4 într-o chilie, tot timpul stătea deschisă, dar probabil neglijenţa şi nebăgarea de seamă. Eu m-am supărat din pricina asta şi nu mi-a convenit. Am venit acasă. N-am avut răbdare.

Am stat până în februarie şi m-am mai dus o dată la Părintele Paisie Olaru. Zic: N-o să mă mai cunoască şi o să-mi spună altceva. Aveam eu în minte, dacă el îmi spune aşa: Du-te la mânăstire că aşa-i tradiţia sau aşa-i obligat un călugăr să spună. Când ajung la uşă, era sora Maria Păvăleanu care acuma-i maica Maria, trăieşte în Sihăstria, are vreo optzeci şi ceva de ani, o femeie vrednică. Eu eram lângă uşă, dar îmi aduc aminte şi aici ceva frumos. Ştiu că mi-am pricopsit eu nişte bănuţi şi când am fost la Părintele

Paisie prima dată, l-am văzut pe Părintele Gherasim, cel care îl îngrijea. Eu nu ştiam că el este postitor, că-i ascet şi am făcut un gest involuntar în mintea mea, fără să gândesc, şi am zis: Vai, şi Părintele Paisie Olaru e slab şi bătrân, dar şi părinţelu' ăsta parcă-i prea slab, poate n-o avea ce mânca. Şi când am venit a doua oară am luat două pungi de zahăr, două de făină, două de ulei şi două de orez, că zic, cumva să-i ajungă şi lui, să aibă şi el. Poate să nu fie numai la unu şi la celălalt, ştiţi, să nu-i ajungă. Să iau să fie pentru amândoi, în ideea mea. Când am ajuns cu bagajul ăla la uşă, l-am târât după mine, am străbătut atuncea, în ziua aia am suit şi pe la Agapia în deal.

Eu am cunoscut la Agapia în deal o maică foarte evlavioasă, un suflet de om nemaipomenit, maica Iulia. Maica Iulia a fost una dintre cele mai cuminţi monahii pe care eu am cunoscut-o de când eram copil de vreo 15–16 ani şi la vremea aceea era în putere. Nu s-a schimbat până în ziua morţii ei nici caracterul, nici dragostea, nici bunătatea, nici bunăvoinţa, nici omenia aia din ea.

Ce-am întâlnit eu la Sihăstria în 1986, când am intrat pentru prima dată şi m-a fascinat şi m-a atras spre mânăstire şi ce-am întâlnit la maica Iulia tot prin 1984–'85, cred că şi mai devreme, 1982–1983, nu-mi mai aduc aminte exact când am fost prima dată la ea, eram un copil, ea era o femeie în putere, avea patruzeci şi ceva de ani. Acuma când a murit avea aproape 89, şi vreau să vă spun, acelaşi gest de bunătate:

– Da' poate sunteţi obosit, da' poate staţi oleacă, da' poate gustaţi ceva, da' să pun oleacă de apă să vă spălaţi picioarele că poate-s umflate din papuci, cum aţi venit atâta drum, da' poate să vă fac un ceai să beţi oleacă, da' poate vă întindeţi oleacă să vă odihniţi.

– Nu, măicuţă, nu, nu, nu.

Şi n-am mai mers prin Agapia datorită conjuncturii monahale în care trăim, n-am mai mers vreo 13 ani şi într-o zi, pur şi simplu m-a luat un dor aşa absurd deodată, în 2008, lapoviță, nu era încă postul Crăciunului, se lupta iarna cu toamna, se îmbinau anotimpurile, se termina toamna şi începea iarna, cred că o fi fost după Cuvioasa Parascheva sau înainte de 1 noiembrie, nu am data exactă. Mi-am amintit, cu o zi, două înainte de Sfinții Arhangheli, pentru că de Sfinții Arhangheli am fost în Agapia la cealaltă maică, care-i nepoata patriarhului Teoctist, nu-mi amintesc cum o cheamă, şi-i spun şoferului:

– Astăzi plecăm la Agapia în deal, vreau s-o văd pe maica Iulia.

Ne-am suit în maşină, am ajuns la Agapia din deal, ea era la chilie, împletea un ciorap, eu mai aveam nişte cărți prin maşină şi am făcut un schimb de cărți.

Vreau să vă spun că în momentul când am ajuns la Agapia în deal, primul lucru pe care l-am avut ca un fior de bucurie, am încercat să mă văd ca atunci când aveam 13, 14, 15 ani şi mă duceam exact pe aceeaşi potecuță, nici bara de fier nu s-a schimbat, nici lespezile alea, nici bucățica de gard, era o trecătoare, două bucăți de bârnă, făcute la fel, probabil ele or fi putrezit între timp şi când am intrat la maica Iulia, o mânuță de om, uscată, pe un pat împletea un ciorap şi zice:

– Săru' mâna, părinților. De unde sunteți?

Zic:

– Maică Iulia, mă mai cunoşti?

– Nu, nu vă ştiu.

– Ba trebuie să mă ştiți. Eu sunt Părintele Calistrat.

– Mâncate-ar raiul, nu te-am văzut de două decenii. Ce-ai făcut mamă de m-ai uitat şi n-ai mai venit pe la mine?

Zic:

– Măicuță, v-am pomenit, dar timpul nu mi-a permis să ajung.

Conjunctura care m-a făcut să n-ajung la ea a fost faptul că noi am avut o colegă de-a noastră de şcoală, care s-a dus măicuță la ea şi noi i-am pus cuvânt ca s-o primească, iar ea după vreo 10 ani a fugit şi a lăsat-o baltă pe maica. Şi maica s-a supărat aşa cumva, a pus la inimă. Asta se întâmpla cu vreo 7–8 ani în urmă. Cumva, de jenă, nu m-am mai dus. Dar acuma am avut aşa o chemare dar să ştiți că chemarea a fost tot de la Dumnezeu pentru că în primăvară a murit. Deci a trecut iarna şi am zis că o să vin înainte de Paşti, să-i mai aduc nişte bani să aibă de lemne, că spunea că îi este frig. I-am lăsat şi atunci câțiva bănuți şi a zis:

– Nu-mi trebuie nimica, doar dacă vreți să lăsați un pomelnic.

I-am spus:

– Măicuță, n-am mulți la mine dar am vreo 500 de lei, luați câteva lemnuțe, că altceva. Mata ştii mai bine ce-ți trebuie. Ce rost are să aduc eu lucruri inutile?

Şi zice:

– Chiar mă bucur că o să mai iau vreo două lemne că eu sunt rea de frig că-s în vârstă.

Şi am auzit în primăvară că a murit. M-a sunat o măicuță. Mi-a fost drag că a fost un suflet cu adevărat plăcut lui Dumnezeu. Agapia din deal a avut o echipă din asta duhovnicească formată din câteva maici cu viață sfântă: A fost maica Iustina, soția Părintelui Varsanufie protosinghelul de la Sihăstria, a fost soția Părintelui Ambrozie, economul, nu a protosinghelului Dogaru, ci a monahului Ambrozie, maica Mihaela, care tot, ajunşi ei la o vârstă, Părintele Cleopa spovedindu-i, pe foarte mulți i-a adus în mânăstire – soții la mânăstiri de călugări şi femeile

la mânăstiri de maici, şi s-a făcut punctul acesta duhovnicesc Agapia în deal. Apoi a fost maica Olimpiada, sora maicii Mihaela, care n-a fost căsătorită niciodată. După aceea a fost maica Iulia, care a fost soţia Părintelui Doroftei de la Vorona, dacă mai trăieşte. Am înţeles că şi el era bolnav. Grupul acesta de maici mai avea pe aceste două maici bătrâne, maica Iulia şi maica Singlitichia, prima egumenă a Agapiei încă din vremea Părintelui Cleopa. Apoi au fost Chiriachia şi Anatolia. Pe amândouă le-am cunoscut şi ele au murit. Iar această egumenă bătrână avea vreo 96 de ani. Şi cu o săptămână înainte de a muri a venit la maica Iulia şi i-a zis aşa:

– Iulica, dragă noi două am mai rămas din cele de demult, toate au plecat. Dar tu chiar nu te gândeşti să plecăm şi noi să nu mai încurcăm tineretul ăsta pe-aicea?

Dar maica Iulia, că ea mi-a povestit cu gura ei, a zis:

– Dacă aş putea şi mâine m-aş duce. Aşa mi-i de dor de Dumnezeu, m-am săturat de stat aicea.

Şi ea spune:

– Uite, eu îţi promit că-ntr-o săptămână mă duc.

Şi la 10 zile a murit egumena, maica bătrână Singlitichia. Avea un nume frumos. În momentul când s-au despărţit a zis aşa:

– Iulia, eu dacă plec, să nu ai impresia că te las pe tine vreo zi după mine.

Şi când i-a făcut înmormântarea maicii astăzi, seara după ora 4 a murit maica Iulia. Da! Deci s-au dus una după alta. S-au chemat şi au plecat odată. Şi am avut ocazia să fiu ca vizitator pentru ultima dată la maica Iulia. Ea era ucenica Părintelui Paisie Olaru, a Părintelui Cleopa. Ei, acolo au fost unitatea asta cu maica Agapia, cu mama Părintelui Cleopa, cu sora Părintelui Cleopa. A fost nucleul ăsta duhovnicesc cu Părintele Elefterie care a plecat la

Dervent în Dobrogea, cu Ghervasie Hulubaru care a fost o vreme sus la Agapia, cu Teodul cel care l-a văzut pe Ioan cel din Munţii Sihlei. A fost un nucleu foarte frumos. Eu i-am cunoscut pe părinţii ăştia care au fost partea lor bărbătească. Au urmat ca viaţa Sfintei Teodora, s-au căsătorit şi apoi au urmat lui Hristos. Părintele Cleopa punea foarte mult accent, după ce se nasc copiii sau dacă soţii ajung la o vârstă să păstreze curăţenia şi să meargă pe viaţa asta duhovnicească. Chiar avea o istorioară Părintele Cleopa, o ţin minte, odată şi râdeam şi el zice:

– Nu râde măi nătărăule, măi. Adică, tu nu crezi ce spun eu?

Era odată la o predică, era seara şi cum stătea el acolo în cerdac spune: Habar n-aveţi voi ce-i fecioria. Am eu o pereche de creştini, după ce au făcut trei copii, au treizeci şi ceva de ani de feciorie, adică de când trăiesc în curăţenie şi nu se mai ating unul de altul. Ştiţi voi cum e la casa lor? Atâta lapte dă vaca că stau copiii cu sticlele la gard. Cartofii îs de-un kilogram în grădină, poamele – se rup copacii, iarba creşte până la brâu şi porumbu', mamă, face câte trei ştiuleţi. Adică, spunea nişte lucruri aşa de convingătoare, că te uluia. Şi am zis, poate că Părintele Cleopa glumeşte. Eu am început să zâmbesc şi el de-acolo: Nu râde măi cecănăule, măi nătărăule. Tu ştii ce-nsamnă asta? Avea darul ăsta de a convinge sufleteşte. Era un om depăşit de realitatea intelectuală. Asta era ceva care trece, vine şi se duce dar cuvântul lui avea o greutate pe care n-o puteai explica. Pur şi simplu în momentul în care-l ascultai pe Părintele Cleopa, erai furat aşa ca de o vrajă, parcă erai copil în leagăn şi cineva îţi spunea o poveste să te-adoarmă. Şi stăteam până la 11, până la 12 şi nu ne plictiseam niciodată, lucruri extraordinar de frumoase.

Graţia: Ce vă povestea?

Părintele Calistrat: Păi, majoritatea istorioarelor pe care le ştiu şi le spun şi eu la predică, toate le-am auzit la el – şi cea cu inimă de mamă. Aicea vă spuneam cu Sfântul Nicolae, că în momentul când am povestit povestea aia cu covorul, cum s-a dus la târg să-l vândă. Vreau să vă spun că în momentul în care m-am întors acasă de la mânăstire, am calculat câţi ani am eu, câte sărbători cu Sfântul Nicolae au fost şi atâtea pâini am dat de pomană de Sfântul Nicolae, ca să mă ajute şi într-adevăr m-a ajutat şi chiar m-a ajutat Dumnezeu şi am reuşit paraclisul de la Mânăstirea Vlahuţă, care are hramul Sfântul Nicolae, bisericuţa mică de iarnă, cu toate că biserica mare are hramul Naşterea Maicii Domnului, dar am ţinut eu prima dată să am răsplată faţă de Sfântul Nicolae şi de Sfântul Spiridon că ei m-au ajutat şi mi-au luminat [calea]. La Sfântul Spiridon nu că nu aveam evlavie, ştiam de el dar nu ştiam cine este, dar în momentul în care am auzit la Părintele Cleopa povestite minunile Sfântului Spiridon, din clipa aia am avut impresia pur şi simplu că Sfântul Spiridon este lângă mine, adică dacă îl chem, mă ajută.

Vreau să vă spun, nu-i o minciună, e o realitate, când odată cu o arătură, când am intrat noi în Mânăstirea Bârnova, săraci, vai de noi, că n-aveam nici după ce bea apă, ăsta este poate şi un motiv sufletesc pentru care întotdeauna eu am fost legat de Bârnova, aşa dărâmată cum e ea, pentru faptul că acolo mi-a trecut tinereţea cu toate amintirile ei frumoase. Era poarta legată cu sârmă, de frică să nu dea cineva peste noi noaptea, eram doar trei inşi în toate dărâmăturile alea, în toate hrubele alea şi la un moment dat, să te trezeşti că-ţi ciocăneşte cineva la uşă că vrea să facă un pomelnic la ora 12 noaptea ora 2 noaptea aproape după utrenie.

– Tu de unde eşti? Pe unde ai intrat? Ce-i cu tine?

Şi când am mers la poartă, sârmă desfăcută, a lăsat 500 de lei cu Brâncuşi, cum erau ieşiţi atuncea: Constantin, Domnica şi Gheorghe, că ţin minte şi-acuma numele pe care le-a dat la pomenit şi am întrebat:

Cine te-a trimis?

– Păi, nu, că aşa mi-a zis să intru moşu' ăsta bătrân cu barbă albă.

– Unde vezi, bre, ce moş, ce barbă albă?

Pur şi simplu, cât m-am foit ca să caut o hârtie să scriu pomelnicul, când am ieşit, nici beţivul, nici moşul, nici nimeni. M-am trezit singur la poarta mânăstirii, noaptea pe întuneric, cu lanterna-n mână. Am legat poarta şi a doua zi, din acei bani am plătit arătura la mânăstire, 500 de lei, că atâta aveam de dat, da.

Graţia: A fost o întâmplare reală?

Părintele Calistrat: Asta a fost o întâmplare reală trăită de mine. Singurul martor al acestei întâmplări este fostul primar, de la Mitocul Dragomirnei din Suceava cu care eram prieten şi pe vremea când s-a deschis mânăstirea, el ne mai aducea de la Suceava cartofi cu maşina şi alimente pentru că eu stând la Dragomirna, eram vecin cu casa lui şi noi ne-am împrietenit acolo, fiind cam de o generaţie. El e cam cu vreo 10 ani mai mare decât mine. Fiind prieteni mai venea la Bârnova şi în seara aia era venit la noi şi a dormit la noi la mânăstire. Şi el mă întreabă:

– Dar cine vine la voi aşa aiurea la miezul nopţii?

– Nu ştiu, măi. Eu habar n-am cine-i ăsta.

Şi de-atunci, n-am cheltuit banii până a doua zi la amiază că zic: Măi, s-a deştepta vreo femeie din sat, o veni şi o zice: Uite, barbatu' meu a venit şi a adus salaru'. La vremea aia 500 de lei era o treime de salar. Salarul era între 1200, 1300, 1500 de lei şi zic, el nu ştie ce-i cu el şi-i dă aiurea. N-a mai venit nimeni, niciodată.

Graţia: Au fost oameni adevăraţi, reali?

Părintele Calistrat: Da. Asta a fost o întâmplare adevărată, trăită real. Seara când ne-a arat nouă tractoristul, a zis aşa:

– Îmi datoraţi 500 de lei.

Şi eu am zis:

– Da, o să vii dăm mâine că acuma n-avem.

Şi eu, după ce s-a terminat slujba de noapte, am zis:

– Hai să punem Acatistul Sfântului Spiridon că ştie el ce are de făcut. Nu-i treaba noastră.

Iarăşi o întâmplare de genul ăsta, tot aşa petrecută, în iarna anului 1994. Aveam o maică la mânăstire, nu ştiu de unde era oploşită, o bătrânică, care făcea mâncare la noi la bucătărie. Maica asta Gabriela era venită de undeva de la Mânăstirea Moreni, oploşită la noi. Dar noi, pentru că avea vreo 60 de ani, ne-am mulţumit cu ea: Ei, lasă că avem şi noi o babă în ogradă, are cine spăla o farfurie, cine da cu mătura. O ştiam că o mai văzusem la Sihăstria la spovedit, la părinţii duhovnici de acolo. Stareţul Antonie, că el era atuncea stareţ, o ştia bine, iar femeia asta era întotdeauna pesimistă. Ea avea un stil, orice s-ar fi întâmplat, ea trebuia să spună ceva negativ. Şi venise, era cu două zile înainte de Crăciun. Nu ştiu cum s-a întâmplat atuncea, venise o persoană, o maică, cu care, la fel, nu am avut treabă niciodată, a ajuns şi aia, a auzit de Bârnova. Era o maică grasă, în vârstă, avea vreo 40–50 de ani şi a zis aşa:

– Aş vrea şi eu să dorm o noapte aici la dumneavoastră, să prind o liturghie, să prind o slujbă şi aş vrea, dacă se poate, să mănânc ceva.

Şi maica fiind puţin iritată şi nervoasă, îi spune:

– Ce să-ţi dau? N-am nimic de mâncare. Ce, ce să-ţi dau? Ce mâncare la ora asta? Mergi să te culci. Mâine mâncare.

Şi i-am zis:

– Maică, dă-i oleacă de borş şi oleacă de pâine.

– Şi mâine ce mâncaţi? Chiar aşa s-a exprimat. Mâine ce mâncaţi, pe dracu? Nu pot să umblu în oală până mâine.

Aveam lapte, brânză, cartofi, dar nu erau mâncăruri din astea superioare, când îţi vine cineva să-i poţi da ceva deosebit. Erau mâncăruri din astea ţărăneşti, cum se face acasă – un borş, un cartof, un ceva. Zic:

– Lasă, maică, dă-i că ne dă Dumnezeu.

– Peste două zile-i Crăciunul. Am să văd ce-o să mâncaţi de Crăciun. Eu nu fac nimica.

Zic:

– Lasă, maică, că ne dă Sfântul Spiridon. Uite, punem în seara asta Acatistul la Sfântul Spiridon şi mâine seară îl punem iară şi dacă n-a avea grijă Sfântul Spiridon, ai să te convingi singură.

Vreau să vă spun că era în jur de ora 8 seara, în ajun când copiii umblă cu [colinda]. Noi n-am făcut nimic. I-am spus maicii:

– Mâine de Crăciun faci fidea cu lapte, borş de cartofi dres cu smântână şi brânză cu smântână cu mămăligă. Asta avem, asta mâncăm. Sănătate şi la mai mare. Care-i treaba? Ce a trăit lumea numai cu cozonaci şi cu portocale şi cu prăjituri?

La ora 8 seara, noi eram la priveghere, băiatul care s-a dus să bată toaca la litie, îmi spune:

– Părinte, e un ARO la poartă şi-s nişte oameni care caută Mânăstirea Bârnova.

Zic:

– Asta-i dragă, Bârnova, spune-i să intre.

Intră o femeie slăbuţă şi cu-n om cu un ARO albastru şi spune aşa:

– Părinte, 4 ore am orbecăit Iaşul ăsta, am ajuns la Hlincea, am ajuns la Cetăţuia, am ajuns la Bucium, am ajuns la Tărâţa, numai nu nimerim la Bârnova.

– Domnii mei, asta este Mânăstirea Bârnova. Dacă vreţi, vă arăt ştampila.

– Nu, nu-i nevoie aicea vrem să ajungem. Da' putem băga maşina-n ogradă?

– Sigur că da.

Am deschis lacătul de jos de la poartă, am deschis porţile mari şi ce credeţi că ne-au adus? 20 de cozonaci, un sac de fasole, un sac de zahăr, un sac de făină de grâu, cum erau portocalele în nişte plase transparente, împletite, vreo 10 plase din alea de portocale, câte or fi având, vreo kilă, două, banane, că n-am mâncat până atunci banane. A fost prima dată când am mâncat banane, că am zis, nu mai dau eu bani pe prostii din astea. Sarmale gata făcute într-o oală din aluminiu şi a spus s-o păstrăm la mânăstire şi jumătate de sac de peşte gata curăţat, să ne facem noi borş. Şi zic:

– Uite, maică, ţi-o trimis Sfântul Spiridon de mâncare, să nu mai fii nesuferită şi zgârcită.

Şi de asta vreau să spun că de câte ori i-am făcut Acatistul, Sfântul Spiridon ne-a ajutat.

Graţia: În ce an era?

Părintele Calistrat: Cred că în 1994 că eu eram preot deja, înainte de Crăciun. N-avea cum să fie mai devreme pentru că eu slujeam la vremea aia. Da. Ne-a făcut Sfântul Spiridon şi atuncea întâmplarea aia şi ne-a arătat încă odată că Dumnezeu ne hrăneşte. Şi nu aveam nimic, că noi nu aveam bani să dăm pe astea. Erau ceva bani la biserică dar trebuia de îmbrăcat, de încălţat, de lemne, de curent, nu-i puteai da oricum şi nu veneau oamenii pe atunci, prin 1994 cum vin acuma. Veneau, de exemplu, se strângeau la slujbă 3000 de lei, 2000 de lei, 1500 de lei, 4000 de lei. Cam

aceştia erau banii care se adunau la slujbă că ştiu că se dădeau bani de 10 lei, de 5 lei. Astea-s lucruri trăite la Bârnova. Când îi spuneam stareţului câteodată:

– Uite, părinte, aţi văzut cum are grijă Sfântul Spiridon?

– Prostii de-ale tale, nebuneli din capul tău. Toate întâmplările şi coincidenţele le pui pe seama sfinţilor. Aşa spunea, prostii, aşa a vrut omul ăla să vină. Putea să se ducă în altă parte. Iaca a avut chef să aducă la Bârnova. Ce-i cu asta?

Şi să vedeţi odată, chiar tot cu Sfântul Spiridon, o întâmplare interesantă. Ştiu că s-a terminat slujba şi au zis băieţii de la strană:

– Facem în seara asta Acatistul la Sfântul Spiridon?

Şi eu am zis în glumă:

– Facem Acatistul la Sfântul Spiridon cu o singură condiţie, să ne aducă perne şi pături ca să aveţi cu ce vă înveli că de-acuma vine frigul.

Am terminat Acatistul, l-am citit şi la o zi sau două, cine credeţi că a venit? Părintele Stoian de la Biserica Sfântul Spiridon din Iaşi şi a adus 10 pături, 5 perne şi 800 de lei, cum a strâns el de la credincioşi, nu era 1000 de lei în capăt. Şi i-am zis atunci stareţului:

– Asta-i tot coincidenţă?

El nu credea în treburi din astea, nu avea tragerea aia de inimă, era o fire rece, era raţionalist, vedea totul pe direcţia: asta da, asta nu.

Un alt lucru frumos pe care l-am prins la Părintele Cleopa şi l-am văzut şi l-am păstrat, adică tot timpul am ţinut să nu-l încalc de pe vremea lui Ceauşescu, deşi era criză, deşi era oarecum strict, oricine venea nu pleca ori cu cruciuliţă, ori cu iconiţă, ori miruit ori cu carte de rugăciuni. Deci tot timpul căra şi cumpăra şi se aproviziona

și găsea tot timpul ceva să nu plece omul cu mâna goală și am păstrat lucrul ăsta și până-n ziua de astăzi, întotdeauna – ori o carte de rugăciune ori un acatist ori o iconiță ori ceva. Păstrez lucrul ăsta și am zis să rămână așa ca o continuitate în sensul că el spunea: Lasă că bietul om o să țină minte că i-am dat-o și o să mă pomenească. Știu că dădea cărți de rugăciune pe sub mână. De exemplu, spunea cineva:

– Părinte, de unde să iau o carte de rugăciune? Părinte, n-am din ce mă ruga.

– Măi, David, măi, vezi că la mine în chilie, pe masă unde mă rog eu, era o carte de rugăciune din care citesc eu, ad-o încoace s-o dau la omu' ăsta.

Și spunea următorul:

– Părinte, nu s-ar putea și pentru mine una?

– Măi, David, măi, parcă mai era una în raft, ad-o și pe-aceea.

Ca să nu bată la ochi că adică el împarte și distribuie colportaj. Iar în Sihăstria cât am stat, că aici am rămas, plecarea la mânăstire nu este ceva, cum încearcă astăzi fiecare cumva să legitimeze: Da, am avut o trăire aparte, am avut o descoperire aparte. De mic se cunoștea că avea nu știu ce semne, de mic se cunoștea că nu știu ce minuni făcea, nu. Vreau să spun că am avut doi părinți simpli, simpli și modești în același timp. N-am avut nici bani prea mulți, nici casă prea mare, nici prea multă știință, carte sau cultură, dar au fost doi oameni în limita normalului, care nu au pus accent, de exemplu, pot să spun așa, nu știu dacă eu am avut vreodată ocazia să-l văd pe tatăl meu când se ruga sau dacă se ruga. Asta n-aș putea-o spune.

În schimb știu un singur lucru, că mama mea m-a învățat *Tatăl nostru* și mi-a spus: Nu te culci până nu-l înveți. M-am chinuit vreo oră jumătate, două, trei, nu știu cât o fi durat sau cât m-a foit, până ce ea mi l-a spus bucată

cu bucată și eu tot să repet după ea, hai, zi asta – un băț de chibrit, zi asta – punea alt băț de chibrit, hai, zi asta – punea alt băț de chibrit, până ce l-am învățat. O să-ți prindă bine, nu știi ce-ți rezervă viața. E bine să-l știi.

Și cel mai interesant lucru din care spun că Dumnezeu a lucrat, a fost că în ziua în care m-a călugărit pe mine, când am intrat eu în monahism, cum se spune, tunderea propriu zisă, am avut două evenimente deosebite. Pe data de 28 noiembrie 1989, a murit Arsenie Boca, în ziua în care la Sihăstria s-a făcut slujba tunderii și m-a făcut călugăr. Era biserica goală. Era într-o zi de luni, marți sau duminică după amiază, nu erau oameni, nu era nimeni, nu era nimic. Iar întâmplarea face că pe 3 decembrie, când e ziua mea de naștere, am ieșit de sub mantie, deci am stat sub mantie de pe 28 noiembrie exact până la ziua de naștere, 3 decembrie. Și ce credeți că am visat în ziua de 3 decembrie, de ziua mea de naștere? N-o visasem pe mama, dacă asta se întâmpla în '89 și ea era moartă din '75, erau 14 ani. O visez că era în sicriu și eram la înmormântare și eu îi spuneam preotului din sat:

– Părinte, de ce nu vrea să vorbească cu mine? Ce are? Zi-i să zică ceva!

Și întoarce la mine capul din sicriu și-mi spune:

– Tu știi ce înseamnă călugăria?

Și eu îi zic:

– Nu.

– Să spui toată viața ta Psalmul 50, să te crezi nimica.

Și a pus capul în sicriu și a adormit și de atunci n-am mai visat-o decât o singură dată dar nevorbind. Și-s exact 20 de ani, anul ăsta. Deci asta mi-a spus de ziua mea, exact când am ieșit de sub mantie, dimineața. Iar când eram copil, pe la litera f și învățam alfabetul din Abecedar și ea

era bolnavă, era o lecție cu Fabrica de pâine, așa se chema în Abecedar și eu mă chinuiam să citesc, să scriu frumos și ea cum stătea pe pat și era bolnavă, zicea: Lasă, ia și învață bine acolo, să știi că dacă aș trăi eu popă te-aș face, că am să mor și să aibă cine să mă pomenească. Dar asta a spus-o așa instantaneu. Și i-am zis: Da, da, da, n-ai să mai mori. Bineînțeles că a murit. A mai durat vreo doi ani și când eram în clasa a III-a vara a murit că ea avea o boală nesuferită de plămâni care la vremea aia nu se putea trata, un fel de rană ca o cangrenă. Nu știu ce o fi fost, un fel de cancer nenorocit. S-a înnegrit o parte din trup și tot negru, negru, negru și curgea până s-a uscat de tot pe picioare, a rămas de vreo 30 de kg. Vă dați seama ce boală nesuferită!

În momentul când a fost să intru la mânăstire, eram cu prietenul meu, starețul de la Pojorâta, cu Părintele Visarion și am zis: Măi, noi cât mai tragem de timp? Mergem sau nu mai mergem? Zic, uite, eu am fost din nou la Părintele Paisie Olaru, că așa am intrerupt mai înainte, și când am ajuns la Părintele Paisie Olaru, el a zis dinăuntru, din chilie: Deschide să intre băietul nostru! Îi spune surorii Maria Păvăleanu. Și eu intru și-i spun:

– Părinte, binecuvântați și mă iertați, dați-mi și mie o blagoslovenie.

Asta știam de la Părintele Pamvo că așa se zice. Dar el întoarce capul la mine și-mi spune:

– Ce blagoslovenie? Nu ți-am spus până acuma de două ori să te grăbești să vii la mânăstire? Ce mai pierzi vremea? Hai, te-ai hotărât?

Și eu de rușine am zis:

– Da, m-am hotărât.

– Când vii? Vii acuma în postul Paștelui? Hai, vii să fii de Paști aicea?

– Vin, Părinte.

Și atuncea, el atâta mi-a spus, am și scris pe o carte. Mi-a dat o carte groasă cu pereții de lemn îmbrăcată în piele se chema Ilie Miniat, *Cuvinte duhovnicești*. Multă vreme am predicat după ea. E foarte frumoasă. Sunt panegirice la praznice împărătești. Și mi-a scris acolo cu mâna lui: *Spre folosul fraților*. De la smeritul ieroschimonah Paisie Olaru. O am, o păstrez că vreau să o pun într-un muzeuaș când o să fie la vremea cuvenită. Și în momentul în care am ieșit de acolo am zis: Domnule, gata, nu mai am ce să socotesc. De-acuma vin. Nu mai are rost. Și ce credeți? Este mort din 1990.

Și o altă întâmplare. În ziua când m-a hirotonit pe mine diacon, în ziua aia Părintele Paisie Olaru a murit. Eu, de la hirotonia în diacon, m-am dus să-l văd pe Părintele Paisie Olaru mort, după ce m-a făcut Înaltul Pimen diacon la Dragomirna, pe 18 octombrie 1990.

Și când am venit în Bârnova, eu n-am vrut prima dată să stau în Bârnova. Nu mi-a plăcut Bârnova. Nu eram legat de ea, era o dărâmătură groaznică. Haideți să folosesc un termen sincer: Nu cred că există loc mai mizerabil și mai insalubru de viețuit. Ceea ce m-a făcut să stau la Bârnova a fost, dacă știți pilda aia la Sfântul Arsenie, cred că Sfântul Arsenie, când s-a dus în pustie și era văzător cu duhul, a mers să vadă un alt văzător cu duhul și pe ăla l-a găsit stând pe-o rogojină, cu sandale în picioare, cu un lemn sau o piatră sub cap, cu o rogojină pe el, cu un fel de șiac de lână pe el, încins cu funia la mijloc, și a zis în sinea lui: Am venit să văd un sfânt și ăsta umblă ca boierii în loc să fie călugăr!? Cel de pe rogojină îi răspunde: Măi, tu din lume ai venit calic. Să fii mai sărac ca mine. Eu în lume am fost fiu de împărat. Am dreptul de la mătăsuri la o rogojină că trupul meu e firav, nu-i obișnuit încă cu asprimea călugăriei. Tu ai dormit acasă pe paie, eu am avut perne

moi din puf şi din pene alese, mi se cade o piatră sub cap. Tu nu trebuie să comentezi. Şi i-a comentat fiecare lucru pe care l-a gândit acela în mintea lui ca să-şi dea seama că a venit la un văzător cu duhul. Atunci acela îi face metanie şi-i spune: Avva, cu adevărat eşti sfânt. Ei, totdeauna mă gândeam la ideea mea, asta era ideea care mă consola: Lasă, dragă, da' ce acasă ai stat în palate împărăteşti?

Fii mulţumit, ai ce mânca, nu te plouă în cap, lasă că n-ai să mori! Şi m-am învăţat acolo în dărâmătura aia. M-am obişnuit în holurile alea, le-aţi văzut cum arată. Zici că eşti la fermă da' asta era! Şi n-am vrut să stau la Bârnova. Şi într-o seară m-am dus în biserică, aşa mi-a trecut mie ideea, şi am citit Acatistul Sfântului Fanurie, aşa mi-a trecut deodată mie prin minte.

Şi-n seara aia când m-am culcat, am visat că Părintele Paisie Olaru stătea lângă uşa bisericii la Sihăstria, pe un scăunel. Şi am zis: Binecuvântaţi Prea Cuvioşia voastră, dar oare ăştia v-au înmormântat de viu? Eu am fost la înmormântarea cuvioşiei voastre, cum de staţi aicea? Şi el s-a întors aşa şi a spus: Nu e treaba ta. Tu învaţă să ai răbdare dacă vrei să dobândeşti răbdare. Şi m-am trezit. De atunci nu l-am mai visat vreodată şi nici până atunci nu l-am visat vreodată. Şi în 1996, înainte de a pleca la Sfântul Munte Athos, atunci când am intrat în conflict cu stareţul puţin mai aprig şi voia cu orice preţ, fusese iarăşi un eşec de a pleca din Bârnova. Era încă fostul stareţ Antonie. Nu ştiam ce decizie să iau. Şi acolo în sat la Bârnova este o femeie credincioasă, îi spune Catinca. Eu când mă mai întâlneam cu ea îi spuneam:

– Să te rogi şi pentru mine, să mă pomeneşti că şi eu te pomenesc.

– Părinte, mata pomeneşte-mă la liturghie că eu te pomenesc la Psaltire.

Intrarea în Mânăstirea Sihăstria

Şi să vedeţi ce-mi spune femeia aia, n-am dat importanţă atuncea. Mi-am dat seama de vis după ce am venit de la Sfântul Munte. Vine într-o dimineaţă ea, încă nu eram plecat la Athos, asta se întâmpla în primăvară că eu am plecat imediat după Sfântul Gheorghe, era în Duminica Mironosiţelor. Aia a fost ultima predică, că luni dimineaţă am plecat. Şi duminică am predicat la biserică. Cu câteva zile înainte, ea vine la mine şi-mi spune:

– Părinte, am avut un vis şi nu ştiu ce-nseamnă.

Zic:

–Da' ce te iei după prostii din astea? Ce crezi că poate să-ţi arate un vis?

–Nu, Părinte. Îi legat de mata. Eu n-am fost în viaţa mea la Sihăstria, nici nu ştiu unde-i mânăstirea asta. N-am avut ocazia, dar se făcea că am plecat de la biserică din Bârnova de la liturghie şi suiam dealul la Todirel. Deodată am rătăcit dealul. Nu mai era dealul pe care l-am cunoscut eu. Şi cum mergeam pe deal, vedeam că se apropie cineva micuţ în negru şi am zis: Ei, o fi vreun om şi s-a oprit în dreptul meu un călugăr şi-a spus aşa: Sunt Părintele Paisie de la Sihăstria. Când mergi la Părintele Calistrat, să-i spui să aibă răbdare că o să fie bine.

Zice:

– Eu nu ştiu cine este călugărul ăsta.

Zic:

– Eu ştiu cine este călugărul ăsta. Să nu fie o înşelare.

– Părinte, înşelare, neînşelare, eu ţi-am spus că asta am visat. Mata ia-o cum vrei.

Şi într-adevăr eu n-am avut răbdare, am plecat la Athos, am stat vreo 6 luni şi m-am întors înapoi. Şi-a fost bine. Da. Iar atunci când a fost plecarea la Athos, n-a fost o plecare neapărat că aş fi vrut să plec, a fost un orgoliu din ăsta: Mă duc acolo în Athos şi nu mă mai întorc niciodată. Dar întâmplarea face că n-a fost să fie aşa, că în viaţă nu faci ce vrei tu, faci şi ce vrea Dumnezeu.

Am intrat în Athos, a fost frumos, a fost bine, a fost plăcut dar nu m-a încântat niciodată, nu m-a legat sufleteşte. Sunt primul călugăr care am călcat în Athos şi n-am vizitat măcar o mânăstire. În Prodromul am intrat cu autobuzul de la Careia, de acolo, când am plecat din capitală şi am stat 6 luni, din Prodromul am plecat cu autobuzul şi am oprit în Careia şi m-am suit pe vas. Am venit jos la Daphne cu autobuzul şi m-am suit pe vas şi am plecat acasă. Deci n-am fost fascinat să văd icoane făcătoare de minuni, să mă închin la moaşte. Am zis, eu ştiu că Dumnezeu este, n-am nevoie de mărturii şi nu m-am dus cum îi aud acuma pe câte unii: Abia aştept să mă duc oleacă să vizitez Ţara Sfântă, Ierusalimul, să vizitez Sfântul Munte. Nu mă atrage, nu mă mână ceva, nu mă impinge. Mă simt bine. Dacă fac liturghie şi m-am împărtăşit, sunt mulţumit. În rest nu mă fascinează.

În felul ăsta am ajuns la mânăstire. I-am spus lui Visarion:

– Măi, plecăm sau nu plecăm?

Şi el a zis:

– Măi, plecăm în ultima duminică din luna aprilie.

I-am zis:

– Bine, dacă-i vorba să plecăm în ultima duminică din luna aprilie, o să plecăm în prima din luna aprilie că doar e tot aia.

Şi exact după Sfintele Paşti am ajuns în Sihăstria cu bagajul după noi. De ce vă spuneam că plecarea la mânăstire e ceva incontrolabil? După ce am ajuns în mânăstire, abia atunci a început războiul gândurilor: Da' oare am făcut bine? Da' oare am fost corect? Da' poate n-am făcut-o prea devreme? Da' poate n-am făcut-o prea în pripă? Poate mai trebuia să stau vreo săptămână. Poate că trebuia să stăm până-n ultima duminică. Tot felul de gânduri. Nu le împrăştiam, nu le spuneam dar rodeau înăuntru adică lucrau, până ce uşor, uşor, m-am luat cu treaba şi-ntr-o lună, două am uitat. Parcă eram acolo de când lumea. De asta am vrut să spun, când ieşi din casă şi pleci, te mână Dumnezeu şi te conduce îngerul, iar când vrei să te întorci, te aduce dracul. Deci de acolo încolo, el lucrează, nu Dumnezeu te scoate din mânăstire.

Graţia: Când e vorba de orice drum?

Părintele Calistrat: Indiferent. Când te-ai pornit să faci ceva, acolo te duce Dumnezeu şi îngerul de mână indiferent de voinţa ta, poate faci lucruri mai grele decât le-ai putea îndeplini, dar Dumnezeu îţi dă sporul să le faci, când te-ai întors înapoi şi abandonezi şi spui: Nu, gata, mă întorc, e prea devreme, sau nu ştiu ce, de acolo e pur şi simplu lucrarea lui Sarsailă, să te facă exact să te scoată din lucrare. Şi am simţit lucrul ăsta. Am simţit întotdeauna că Sarsailă a fost viclean pentru că mi-a adus 100 de argumente. Dacă astăzi, după 22 de ani sunt la mânăstire, încă am prieteni, cunoscuţi, rude şi persoane care-mi spun: Te-ai gândit bine? Oare n-ai făcut pasul ăsta la întâmplare? Încă n-ar fi prea târziu să te întorci. Zic: Ba da, eu mă mai întorc de pe stânga pe dreapta când dorm. În rest nu mă mai întorc. Sau chiar când am mai avut problemele astea care au mai fost, îmi spunea:

– Da' stai aşa să rabzi de pomană?

– Da' nu rabd nimica, nu mă doare nimica, nu mă supără nimica, nu mă deranjează nimica. N-am ce răbda. Asta este. Ăsta-i felul vieţii, aşa curge ea, involuntar de voinţa noastră.

Asta vreau să spun – chemarea nu este dată de cineva. Nu. Dumnezeu îţi dă impulsul, nu contestăm un Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile sau să spunem, Ioan Colibaşul, cred că nu ar fi nimeni în măsură să facă ceea ce au făcut ei, sau mă rog, Părintele Cleopa care a avut vocaţia vocaţiilor, dar să ştiţi, exact cum spune Evanghelia, din pietre Dumnezeu poate face fiii lui Avraam, din cei mai nemernici părinţi pe care nu dai doi bani, poate să iasă un călugăr bun sau poate chiar călugărul să-i întoarcă la dreapta credinţă. Eu am rămas mirat doar de două lucruri: În momentul când eu am plecat la mânăstire eram încă la Sihăstria, m-am dus să-mi fac buletinul şi pentru prima dată aveam nevoie de o semnătură de la tatăl meu că mă primeşte în spaţiu şi m-am dus să-l caut la servici. Era după revoluţie, în 1990, nu mai era Ceauşescu. Şi ce făcea? El stătea acolo la maşinăriile alea pe care le supraveghea şi citea poezii de Ioan Iacob şi am zis:

– Da' ce faci cu cartea asta?

– Tu ştii ce frumoase sunt? Eu am citit multe feluri de poezii, dar astea parcă te învaţă de bine, parcă-ţi mai curăţă mintea. Tare-s frumoase. Eu nu prea am citit. Am luat-o de-acasă, mi-a picat în mână şi am zis: Hai, ce să fac o noapte întreagă, să adorm acolo cu capul pe masă? Am luat şi-am citit.

Eu, la ora 8 am ajuns la el să-mi semneze că mă duceam să depun dosarul ăla, că Sihăstria nu mi-a făcut mutaţie de flotant, am avut domiciliul tot pe Vicov. Abia în Bârnova mi-a făcut mutaţie stabilă pe Bârnova, după ce a trecut 1 an de zile. Am rămas mirat şi acuma, mai încoace,

eu le-am dus Biblia, Ceaslov, Psaltire şi chiar îmi spune mama mea de-a doua:

– Măi, rămân şi eu mirată că-l văd pe tat-tu că citeşte câte o catismă din Psaltire.

Zic:

– Lasă, dragă, fiecare om are mântuirea. Nimeni nu-i ia dreptul la mântuire. Probabil, ştie el de ce citeşte.

Şi l-am întrebat:

– Mai citeşti prin Psaltire?

– Ei, citesc! Mai urmăresc şi eu aşa. Eu ştiu să fac rugăciune?

Adică, cumva îi este jenă să-mi spună mie că citeşte. Dar vreu să spun că fiecare om are lăuntrul lui. Când Dumnezeu rânduieşte, el vine la calea adevărului, indiferent cine-ar fi. Din 1994 eu spovedesc tot felul de oameni. Nu pot folosi termenul [sărac], că noi nu avem oameni săraci, când folosim termenul de sărac eu mă refer doar la oligofren, la surdo-mut, la schizofrenic, ăia sunt săraci; spovedesc lume şi mai modestă şi mai înstărită, şi mai cu şcoală şi mai fără şcoală, dar vreau să vă spun, persoane care n-ai fi crezut în viaţa ta că au treabă cu Dumnezeu, au devenit credincioşi, şi nu pot spune altceva decât un singur lucru – cunosc un om care vreo 17 ani s-a ţinut de nişte procese şi i-am spus: Citeşte Psaltirea şi Sfântul Mina şi când l-am întrebat odată:

– Ce mai faci cu procesele?

– Părinte, am terminat procesul dar să ştii că nu-s păgubit sufleteşte.

– Da' de ce?

– Ştiu Acatistul Sfântului Mina pe de rost şi acuma îl zic cumva din plăcere că m-am obişnuit cu el iar Psaltirea în fiecare zi o citesc, că dacă o las, parcă nu mă simt bine.

Zic:

– Da' o faci ca pravilă?

– Nu, o citesc să mă ferească Dumnezeu de rău.

Și am întrebat:

– Da' o pricepi?

– Părinte, nu pricep eu ce scrie acolo, da-mi place.

Vedeți? Eu de asta merg pe principiul, am mai auzit și discuția asta când au spus unii că Părintele Calistrat nu face altceva decât să dea rețete. Da, le dau rețete. Așa este, dar am observat un singur lucru – când omului îi dai rețetă, omul se roagă. Când îi spui roagă-te și fă ce vrei tu, nu face nimic. Pentru că ce se întâmplă? El se simte mustrat: Măi, carte de rugăciuni mi-a dat, canon ce să fac mi-a dat, ia să citesc oleacă să nu mă duc să spun că n-am citit nimic. Și unii au descoperit rugăciunea citind porțiunile astea de canon și m-am orientat și eu: Dacă am văzut că-i mai puțin priceput i-am dat un paraclis; dacă am văzut că-i mai puturos i-am dat de 12 ori Tatăl nostru și câteva metanii; dacă am văzut că-i mai râvnitor i-am dat un Canon de pocăință; dacă am văzut că-i mai fricos i-am dat un înger păzitor că, zic: Ai nevoie de el. Dacă vrei să nu se întâmple nimic, uite, fă-l în fiecare zi și n-ai să mai ai probleme și-n felul ăsta i-am învățat și au zis: Părinte, da' citesc și aia, citesc și aia, citesc și aia, citesc și aia. Adică s-au învățat pur și simplu să fie ortodocși.

Cel mai mare canon pe care l-am auzit din gura Părintelui Cleopa, eu nu le-am spus acestor băieți ca să nu devină o generalitate, s-o ia ca pe o frază: Hai să ne aflăm în treabă. Părintele Cleopa spunea așa: Cel mai mare canon pe care poți să-l dai unui om este să-l obligi să meargă duminica la biserică pentru că, zice, folosul mersului la biserică este mai important și decât al rugăciunii și decât al nevoinței pentru că el în biserică aude tot ce-i trebuie. Și așa este: auzi Evanghelia, auzi cântarea, auzi rugăciunea,

auzi dezlegarea, auzi binecuvântarea, auzi cuvântul preotului, auzi epicleza, auzi cântările Sfintei Liturghii. Nu poți să pleci nefolosit din biserică.

Vreau să spun cu satisfacție sufletească, că la ora actuală, la orice praznic sau sărbătoare împărătească te-ai duce în Iași, a unui sfânt, a unui praznic împărătesc cum ar fi Înălțarea sau Învierea sau Constantin și Elena sau Arhanghelii Mihail și Gavriil sau Bunavestire, toți oamenii din biserica respectivă unde este hramul dacă te duci, mai bine de trei sferturi sau de jumătate sunt spovediți la Bârnova. De ce? Ei s-au învățat să se ducă la biserică. Ei știu că dacă nu merg la biserică nu primesc împărtășania. Și prin canonul ăsta eu i-am educat fără să urlu, fără să-i jignesc, fără să le vorbesc urât. De exemplu eu am spovedit și 52 de avorturi și 32 de avorturi și 45 de avorturi și 60 de avorturi maxim, dar eu n-am zis niciodată: Vai ce multe ați făcut sau de ce ați făcut? Ei, zic, aveți grijă, încărcătura-i destul de mare. Aicea trebuie pocăință pe măsură.

– Păi, Părinte, ce-ar trebui să fac?

– Tot ce-ți stă în putere să faci. Nu există un lucru care să nu-l faci – de la aprins lumânări și dat milostenii, de la citit și stat în genunchi, de la mers la biserică și de la îmbrăcat săraci, de la botezat copii și până la făcut milostenii la necăjiți sau a hrăni nebunii din Socola sau bolnavii de prin spitale, orice.

– Părinte, să știți că fac.

Și să știți că am văzut efectul, sub ce formă? Și-a conștientizat păcatul, prin ce treabă? A plecat de la mine de la spovedit și s-a dus la alt preot și i-a spus:

– Știți, părinte, sunt păcătoasă.

Și când a auzit ce-a făcut, i-a spus:

– N-ai ce căuta la mine.

Și s-a întors la mine. Și-i zic:

– Ştii de ce te-a fugărit? Pentru că nu ştia câte fapte bune ai făcut. Stai liniştită. Stai calmă. Mergi în continuare şi fă ce ţi-am spus.

Şi chiar mi-a plăcut întrebarea unei femei care a zis:

– Părinte, acuma te-ntreb sincer, consideră că eşti Hristos, la păcatele pe care le am eu, mă mântuiesc sau nu?

– Sunt ferm convins că te mântuieşti.

Şi ştiţi ce-a spus?

– Apăi, Părinte, să ştiţi că de biserică şi de rugăciune nu mă las.

A vedea El Dumnezeu ce-a face. E treaba Lui, dar pierdut nu rămâne. Cum a spus Mântuitorul că cel ce bate la Mine n-am să-l dau afară. Dar dacă el stă în nepăsare: Da, sunt păcătos, nu mă mai iartă Dumnezeu, ce rost mai are să mă rog?

Mie mi-a plăcut extraordinar, cred că ştiţi cartea, Stareţul Gavriil. Acolo este o pildă în care el a dezlegat un păcat pe care nu l-a dezlegat nimeni. Şi s-a căit o noapte întreagă iar în timpul Sfintei Liturghii s-a deschis cerul şi s-a arătat Hristos. Şi ştii ce-a spus de pe tron? Sângele meu nu pentru tine se varsă ci pentru cel pe care l-ai iertat.

Graţia: Părinte Calistrat, la ce dată aţi intrat în Mânăstirea Sihăstria?

Părintele Calistrat: În ordine cronologică, pentru prima dată, din momentul în care am terminat armata, în iunie 1986 am avut prima întrevedere reală cu Părintele Cleopa, când i-am spus că aş avea de gând să fac un pas spre mânăstire şi el mi-a spus aşa: Vino şi vezi. Stai câteva zile, dacă-ţi place, bine, dacă nu, faci ceea ce crezi. În septembrie 1986 a fost a doua vizită la Mânăstirea Sihăstria, în care Părintele Paisie Olaru, când m-am dus cu Părintele Visarion, stareţul de la Mânăstirea Pojorâta,

prietenul meu din viaţa civilă, ne-a zis *de mănăstire*, iar în februarie 1987, am fost şi am stat o săptămână întreagă din nou la Sihăstria, am crăpat lemne cu Părintele Ghervasie la stupină şi apoi m-am întors din nou la servici pentru că mi s-a părut greu, mi s-a părut că nu mă pot obişnui, iar în decembrie 1987, în postul Crăciunului am mers din nou şi am stat trei zile şi atuncea, Părintele Paisie Olaru, când am bătut la el la uşă şi am intrat, i-a spus surorii Maria Păvăleanu, care acuma este maica Maria, nu ştiu dacă mai trăieşte, am auzit că a murit, îi spune: Dă-i drumul că este băiatul nostru. În momentul în care am dat să iau binecuvântare de la Părintele Paisie, mi-a spus aşa: Tu de ce mai pierzi vremea şi nu vii? I-am spus: Părinte Paisie, mă duc acasă să rezolv problemele şi vin. Iar oficial, fără nici o abatere, nu consider anul 1987 pentru că acela e un an mai mult de tranziţie, ci anul 1988 definitiv şi irevocabil, deci fără întoarcere, data de 18 aprilie, aceea a fost data de intrare în Mânăstirea Sihăstria, era exact în preajma Paştilor, trecuse Paştile cu câteva zile. Fusesem la horă în sat, fusesem la sărbătorile de Paşti, fusesem la Înviere, la toate zilele astea. Asta se petrecea într-o sâmbătă seara.

Am mers la Mânăstirea Putna, am vorbit cu Părintele Pamvo, cu Părintele Visarion care era pe atunci fratele Vasile, Părintele Pamvo a spus: Atunci mergeţi la Sihăstria şi să fiţi buni plecaţi, înapoi să nu vă întoarceţi. Am lăsat bagajul în gară la Vicov şi când ne-am întors noaptea de la Putna ca să dăm impresia că suntem plecaţi la priveghere, ca să nu bănuiască nimeni, cu trenul de 3 noaptea am plecat la Suceava, dimineaţa la ora 8 eram în Târgu Neamţ, iar la ora 12 eram în Mânăstirea Sihăstria, după amiază eram deja în ascultare la trapeză, spălam veselă pentru oamenii care mâncau pentru că Mânăstirea Sihăstria era o mânăstire care dădea hrană la credincioşi,

care veneau ca închinători. După ce am ajuns în Mânăstirea Sihăstria şi am predat actele, la două săptămâni, pe Părintele Visarion l-a trimis în ascultare la vaci, iar pe mine m-a trimis la oi şi am stat la oi un an de zile. Asta a fost prima ascultare.

Graţia: Cum se consideră data intrării în mânăstire, data de 16 aprilie?

Părintele Calistrat: Eu pe aceea o consider pentru că de atunci n-am mai fost acasă trei ani, până în clipa în care am fost făcut şi călugăr şi am avut aprobată şi tunderea în monahism, care a fost rezolvată de stareţul mânăstirii cu binecuvântarea Patriarhului Teoctist, fostul Patriarh de veşnică pomenire şi tot în 1988, în acelaşi an, ne-a făcut şi încadrarea în câmpul muncii, deci ne-a făcut contract colectiv de muncă. Aşa era regula în vremea lui Ceauşescu la Mânăstirea Sihăstria pentru că nu aveau voie să primească tineri datorită faptului că era decretul acela din 1959 care nu fusese abrogat şi orice tânăr venea era considerat ca un muncitor necalificat cu contract anual de muncă.

Graţia: Şi totuşi cum se îngăduia de către regimul comunist intrarea în mânăstire, după ceea ce fusese în 1959?

Părintele Calistrat: În primul rând, eu cât am fost în Sihăstria am fost o generaţie doar de şapte tineri. Din generaţia mea mai este Părintele Serafim, care este actulmente la Sihăstria inspector cu pădurile, care îmi este şi frate de călugărie; după aceea este Părintele Dosoftei care este la Athos la Schitul Lacul la una dintre chilii, parcă a Acoperământului; Părintele Găinuţă Petru, acuma parcă îl cheamă Proclu, egumenul de la Mânăstirea Boureni, de lângă Codrii Paşcanilor, undeva lângă Paşcani. A mai fost din generaţia noastră Iustinian Pascal zis Cobzarul despre

care nu mai ştiu nimic, este prin ţară pe la o altă mânăstire; a fost un băiat Capătă Neculai care s-a îmbolnăvit cu capul şi a plecat acasă. A făcut o depresie nu ştiu pe ce fond, pe ce motiv, Dumnezeu le ştie şi a mai fost Părintele Visarion, prietenul meu şi cu Părintele Ciprian diaconul de la Schitul [Daniil] Sihastru, de la Părintele Pamvo, care şi azi există, Ciprian Găinaţ, rămas din cei vechi din generaţia noastră, atâţia am fost în generaţia noastră şi toţi am fost la ascultări fixe. Părintele Proclu de la Paşcani se ocupa de bolnavi, avea în grijă palierul cu bătrânii mânăstirii, ducea mâncare, îi spăla frumos, chiar îmi amintesc o întâmplare extraordinară că într-o dimineaţă a venit la trapeză foarte supărat că Părintele Partenie Nechifor nu voia să servească masa şi l-a ocărât şi i-a spus: Păcătosule, tu îmi aduci de mâncare înloc să faci pravila de dimineaţă. Numai la mâncare ţi-i mintea, nici n-o trecut Sfânta Liturghie şi tu gata – mâncare. Dă-mi cartea de pravilă. Şi i-a pus o pernă în faţa lui cum stătea în pat, i-a pus cartea de pravilă şi bătrânul cu degetul dădea foile şi citea pravila, avea 88–89 de ani, iar în momentul în care s-a întors părintele de la masă cu mâncarea pe care i-o pregătise în castron şi o lăsase să se răcească, el era mort, trecuse la cele veşnice. Şi n-a vrut să mănânce pentru că probabil ştia că pleacă în călătorie. Ăsta-i Părintele Proclu iar Părintele Visarion era la vaci, eu eram la oi, Părintele Ciprian era tot la oi la stână, Părintele Serafim era cu chelăria mânăstirii, un fel de administrator, de magaziner, Părintele Vlad era la viţei, creştea tineretul.

Pe vremea comunismului, Mânăstirea Sihăstria dădea animale îngrăşate la contract, era cotă de viţei, de viţele de prăsilă, de taurine. Nicolae Capătă era tot la stână şi apoi a plecat acasă, iar acest Iustinian, pentru că el ştia muzică psaltică pe note, era cu strana, era un fel de cântăreţ.

Deci fiecare avea o ascultare fixă. Una dintre regulile de bază ale stareţului era şi aceasta: Măi, nu staţi în picioare să vă vadă cineva şi în vremea aceea mai trecea împuternicitul de la culte, un domn Cumpănaşu mi se pare că-i spunea. El de câte ori venea se ducea şi lua masa în stăreţie, discuta cu stareţul, iar noi ne vedeam liniştiţi de treaba noastră şi într-adevăr circula acel murmur permanent că Ceauşescu va pune din nou decretul în vigoare, că va strânge toţi călugării, îi va trimite în producţie, de fapt era un fel de sperietoare ca toată lumea să stea liniştită şi să-şi vadă de treabă, pentru că mânăstirea mergea foarte bine, nu-ţi avea nimeni grija, dar oricine era atent.

Spre deosebire de monahismul de după revoluţie, era o foarte mare disciplină în mânăstire, nu se compară. Monahismul anilor 1987, 1988 şi 1989 nu se compară cu nici un an de după revoluţie, monahismul ăsta care a luat acuma amploare cu libertinajul ăsta. Sunt două mari catastrofe: telefonul mobil şi libertatea de mişcare. Dacă un călugăr vrea să stea astăzi în mânăstirea asta, mâine pleacă în cealaltă, poimâine în cealaltă, deci acest libertinaj nu era acceptat decât cu ştirea stareţului pentru că plecai cu hârtie scrisă, pentru că te trezeai în drum, nu făceai ce voiai, nu mergeai unde voiai. Eu am intrat definitiv în mânăstire pe data de 16 aprilie 1988, în afară de vizitele şi călătoriile răzleţe ale lui 1987 şi n-am mai ieşit din mânăstire decât după martie 1990 şi am mers până acasă. Dar am mers cu o treabă, schimbasem buletinul. Ăsta era motivul pentru care am ajuns până acasă. Trebuia să schimb buletinul.

Graţia: Cum vă puteţi explica diferenţa aceasta atât de mare între disciplina care era în vremea comunismului care era şi în societate şi în mânăstiri şi debandada de acum?

Părintele Calistrat: Simplu de tot: disciplina avea impuse trei reguli mari. În primul rând era o disciplină generală şi

în societate pentru că toată lumea era angrenată în marşul ăsta cincinal al epocii de aur, toată lumea muncea. Dacă ţineţi minte la vremea respectivă erau acele gărzi patriotice făcute din tineret, din studenţi, din elevi, din tot, tot, tot, tot, şi participau la munci agricole, la dezvoltarea ţării. Aşa cum a fost Ceauşescu socotit un om îngust, el a strâns lângă el oameni de capacitate şi oameni cu gândire mare şi a reuşit într-adevăr; este foarte uşor să vorbeşti şi să cleveteşti un regim din punct de vedere totalitar al doctrinei, este foarte uşor să arunci cu noroi fără să-ţi dai seama şi de realizări datorită disciplinei comuniste care a fost destul de severă; nimeni nu contestă că n-a avut lacune, dar s-au construit oraşe, s-au construit reţele electrice, s-au construit drumuri, s-au construit mânăstirile.

Deci Iustin Moisescu, marele Patriarh, înaintea Patriarhului Teoctist şi distinsul Mitropolit al Moldovei după Irineu Mihălcescu sau Iacob Stamate sau care erau renumiţi mitropoliţi ca Veniamin Costache, care erau renumiţi ca mitropoliţi, au reuşit într-adevăr, era şi supranumit „gospodarul", atât de categoric era, sub mâna lui Ceauşescu a dat bani şi a restaurat toată opera UNESCO din Bucovina, toate mânăstirile sucevene şi vă spun că la vremea respectivă 10.000.000 de lei au costat numai materialele pentru restaurarea Mânăstirii Dragomirna, care începuse în 1965 şi se terminase în 1985, dar nu restaurare din asta cum ne-am învăţat noi cu termopan şi cu var lavabil. Era vorba că unde trebuia o grindă de stejar se căuta o grindă de stejar, unde trebuia o piatră cioplită se punea o piatră cioplită, unde trebuia o floare dăltuită reprezentativă secolului cutare, se făcea matriţă, venea specialist şi floarea respectivă o obţinea, stemă, emblemă, tot ce era nevoie, nimeni nu se juca de-a restaurarea. Deci mânăstirile au fost aduse într-adevăr la valoarea lor

standard istorică, au prins conturul. Turismul sucevean, turismul din Bucovina e cel care a cărat fonduri, fonduri, fonduri nenumărate la vistieria statului în vremea lui Ceauşescu şi a dus la dezvoltarea ţării. Este un lucru care nu poate fi contestat.

Disciplina era pentru următorul lucru – nimeni nu ştia cu cine discută în ograda mânăstirii. Toată lumea era prudentă şi atentă. Pe când acuma, dacă stăm să ne uităm atent, fiecare călugăr, dacă-l iei la bani mărunţi, el are 15–20–30 de mireni către care se spovedeşte şi povesteşte şi ce ispite a avut el şi ce-a păţit în mânăstire şi ce i s-a întâmplat, îl consideră om de aproape şi în felul acesta a început această poveste la adresa călugărilor, legende, maici, călugări, întâmplări dorite, nedorite.

În vremea lui Ceauşescu se auzea de câte un lucru din ăsta aşa instantaneu sau bănuit sau dedus dar pentru că ochiul partidului, ochiul comunismului era permanent pe aceste locaşuri de cult, care însemnau de fapt focarul de credinţă a României şi era de fapt focarul moral al conduitei umane din societatea românească, partidul era permanent cu ochii pe mânăstire şi într-adevăr mânăstirile aveau un număr respectabil de călugări, adică foarte restrâns, foarte controlat, toţi erau oameni cu responsabilitate.

N-o să mai găsim, eu n-o spun cu răutate. Când spui Arhimandritul Cleopa şi te uiţi la fotografia lui, simţi fiorul, dar când spui astăzi un arhimandrit, deja e o chestiune de normalitate ca şi cum ai spune de profesorul cutare sau doctorandul cutare sau când spui învăţătorul cutare. Deci e o funcţie normală, e ceva ce se atribuie în mod instantaneu. Nu mai e acea greutate spirituală care atârna în mâna acestor titluri. Îmi aduc aminte că Părintele Ambrozie la Mânăstirea Sihăstria avea ani de mânăstire, era unul din duhovnicii cei mai aspri, ecleziarhul bisericii şi slujitor şi

avea aproape 80 de ani şi făcea zilnic la biserică şi avea peste 70 de ani când l-a făcut protosinghel. Păi poţi să pronunţi cuvântul Protosinghelul Varsanufie sau Protosinghelul Ambrozie sau Protosinghelul Ioanichie Moroi şi să spui un proposinghel modern din ziua de astăzi care e un copil, are 15, 20, 30 de ani şi el e cu cruce la gât. Sau când spuneai arhidiaconul, să nu luăm mai departe, profesorul, perla Neamţului, Ioan Ivan, unul dintre cei mai valoroşi slujitori şi profesori de dăscălie teologică ai Seminarului Neamţu, 40 de ani director de seaminar la Mânăstirea Neamţ, Arhidiaconul Ioan.

Graţia: A fost înmormântat săptămâna trecută.

Părintele Calistrat: Da. Eu am avut ocazia să-l cunosc, să vorbesc cu el de aproape. Când a intrat în 1987 în ograda Mânăstirii Sihăstria, cu o barbă lungă şi cu un chip ca de vultur pleşuv aşa şi când a pus nişte veşminte din astea modeste pe el şi a luat orarul în mână şi a spus într-un ton baritonal ecteniile la Sfânta Liturghie, toată lumea a rămas blocată. Avea o voce inconfundabilă şi nimeni nu putea să o imite, inimitabilă şi când a spus o predică despre Maica Domnului, exact aşa a început predica: Iată, zice, e un izvor tulbure aici lângă o apă limpede – Părintele Cleopa, sunt pus să vorbesc despre cea care a făcut cerul şi pământul. Ce aş putea eu să spun despre Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu? Am să spun ceea ce a spus femeia din Evanghelie: Ferice de pântecele ce Te-a purtat şi sânii de la care ai supt. Îmi aduc aminte cum şi-a început predica şi pe un ton grav atât de frumos, la care Părintele Cleopa, când s-a terminat predica, spune de acolo de pe scenă: M-a depăşit Părintele Ivan. Este cu adevărat profesorul profesorilor. Asta era structura.

Deci, cred că comunismul a avut două calităţi pozitive: a selectat valorile chiar dacă nu le-a recunoscut şi

a exploatat valorile chiar dacă nu le-a expus. Asta este emblema comunismului. Nu i-a dat niciodată omului impresia că ştie, a ştiut despre fiecare cât poate şi i-a folosit acolo unde a avut nevoie dar toate realizările au fost puse în emblema comunistă, dar ele erau făcute de nişte minţi luminate şi de nişte gândiri celebre care ştiau ce înseamnă valoarea. Comunismul s-a bazat pe valori şi pe munca culturală şi pe sudoarea unor oameni care nu au fost nici cunoscuţi nici recunoscuţi dar a avut la temelie ceva ceea ce astăzi nu mai găsim.

Astăzi dacă ai terminat un masterat eşti master indiferent dacă ştii sau nu ştii. Azi dacă ai terminat o facultate eşti teolog sau eşti profesor sau orice grad universitar dar nu contează ce ştii, dar ai terminat. Pe când în vremea comunismului, doar dumneavoastră sunteţi de aceeaşi generaţie, aţi văzut cum era. La o facultate erau 70–80 de locuri, se ducea toată lumea şi se înscria pe specialitatea respectivă, dădeau examen. Să spunem că erau 5, 6, 10 locuri aranjate, dar 60 erau reale şi atunci intrau într-adevăr nişte valori care puteau da valori.

Comunismul a prins zerul spumei interbelice. Deci cultura interbelică a murit sub lespezile comuniste, nu mai este. De ce? Pentru că nişte oameni de valoarea lui Nae Ionescu sau a lui Eugen Ionescu sau a lui Cioran, mari oameni de cultură, un Noica sau un Eliade sau un Stăniloae, ăştia nu puteau accepta doctrina comunistă că-şi dădeau seama că e materialist dialectică şi distrugătoare de suflet, fără Dumnezeu dar ce se întâmplă? Apărea altceva. La rândul lor şi-au format ici colo căte o sclipire, câte o umbră şi atunci aceste umbre nu au fost altceva decât valorile care au dat valoare comunismului pentru că comunismul se mândrea cu realizările lui: uite ce am făcut, uite ce am realizat.

Şi era şi în biserică acelaşi lucru. La vremea respectivă Arhimandritul Efrem Chişcaru sau Arimandritul Iachint, stareţul Putnei sau Arhimandritul Grigore la Sfântul Ioan sau Înaltul Pimen sau Ioachim Mareş care era cel mai bun predicator socotit în vremea de atunci şi un interesant teolog, vorbea, l-am ascultat la o predică la Neamţ, cu toate că eram în plin comunism, a ţinut o predică de o oră în 1988 de a fascinat toată ograda aia, era umplută, ticsită, stătea toată lumea cu gura căscată. A circulat predica aia sub formă de casetă 5 ani de zile, că după revoluţie şi-a pierdut valoarea, nemaiavând autenticitate. Ştiţi că orice lucru e autentic într-o anumită etapă istorică. Ei, predica şi-a pierdut valoarea pentru că la vremea respectivă era adaptată zilei de atunci. Dar atunci era foarte incisivă şi categorică la adresa sufletului omenesc. Şi atunci sigur că aceste valori s-au epuizat. A venit aşternerea vremii.

Noi ne schimbăm ca nişte covoare de frunze toamna, vrând-nevrând, generaţiile se succed şi atunci s-au dus şi aceste valori şi atunci s-au creat noile valori care au în spatele lor şi slăbiciunea sistemului în care trăim. Nu poţi să scoţi dintr-o societate liberă şi democratică, cu libertinaj absolut, dezinvolt, necontrolat, negândit, necenzurat, ne nimic, nu poţi să scoţi valori. Deci povestea cu mărul şi cu lada rămâne valabilă. Un singur măr stricat strică o ladă de mere bune. Dar o ladă de mere stricate pe un măr bun? Imediat l-a epuizat. Acesta a fost sistemul de atunci. Aşa se explică [faptul] că atunci călugării erau de o etichetă şi de o valoare incontestabilă pentru că erau trecuţi prin filtrul, în primul rând, al exigenţei doctrinei, care era cu ochii pe mânăstiri ca pe butelie, exigenţa stareţilor, care, la rândul lor, se temeau şi nu voiau să aibă elemente problemă, să se trezească cu surprize prin mânăstire. Fiecare căuta să-şi vadă de treabă mai ceva ca la grădiniţă, să fii corect, să-ţi

spui poezia, cum se spune, fiecare avea norma lui şi treaba lui şi munca lui şi fiecare îşi vedea de treaba lui şi plus de asta, chiar mânăstirile aveau un respect extraordinar. De exemplu, Mânăstirea Sihăstria, în vremea lui Ceauşescu, primea 5–6 autocare pe zi.

Vă închipuiţi, în vremea lui Ceauşescu, în plină doctrină comunistă când materialismul dialectic şi congresul al XII-lea, de acuma ducea la dezvoltarea cosmosului şi a spaţiului şi se vorbea de zborul pe lună şi de toate, Părintele Cleopa venea şi spunea la predică: Ei, o ieşit Iuri Gagarin ca o albină din stup, s-o învârtit de două ori în jurul stupului şi nu L-o văzut pe Dumnezău. El crede că Dumnezău stă aşa la întâmplare. Ei, vă închipuiţi că era un afront la adresa comunismului care făcea elogii că pentru prima oară Gagarin şi cu Prunaru s-au suit pe lună. Ce ştiu ei? Şi numai începea din Camil Flamarion să arate că din coada carului mare de la ultima roată şi până în vârful oiştei trebuie să trăieşti 500 de ani şi să mergi cu viteza luminii ca să parcurgi distanţa dintre două stele. Ştiu ei cine-i Dumnezău!

Vă închipuiţi că au fost elemente de înaltă trăire mistică, incontestabile [pe] care nici comunismul nu le comenta. Se plecau cu smerenie asupra valorilor spirituale chiar dacă ei le-au călcat sau le-au umilit sau le-au înjosit sau le-au astupat sau le-au aplanat, mai ales mânăstirea Bistriţa unde toţi comuniştii îşi botezau copii, îşi cununau familiile, mânăstirea Putna, acelaşi lucru. Sau dacă o să citiţi o carte Iachint al Putnei, o să vedeţi acolo cum cineva povesteşte despre Părintele Iachint şi ştiam lucrul ăsta, se ducea şi asculta toate glumele proaste sau toate bancurile răutăcioase, toate mizeriile spuse la mesele de protocol, dar numai pentru binele mânăstirii şi pentru a proteja obştea. Ce însemna 12 călugări la vremea respectivă sau 15? Nu

era vorba ca acuma să ai o mânăstire cu 100 de călugări să-ţi permiţi ce vrei sau ce nu vrei.

Eu am copilărit. Putna este leagănul copilăriei mele. Eu în Putna am copilărit din clasa a IV-a, a V-a, a VI-a. În clasa a IV-a am călcat pentru prima dată. Şi de ce spun lucrul ăsta? Părintele [Constantin] Chirilă care este acuma la Mitropolie preot slujitor, la vremea aceea era ghid. Am intrat în muzeul Mânăstirii Putna la ora 9 jumătate dimineaţa şi am ieşit la 4 după amiaza şi nouă ni s-a părut că a trecut o oră. La vremea aia era un tânăr frumos, brunet, simpatic şi vorbea vrute şi nevrute şi istorie şi de toate şi acuma mă uit la Mitropolie şi-l văd că este cărunt şi trecut de vârsta a doua, cred că peste 50 de ani. Eu eram un copil, aveam 11 ani în clasa a IV-a. Gândiţi-vă, acum 33 de ani.

Graţia: Părinte, vorbeaţi despre investiţiile majore pe care le-a făcut comunismul în mânăstiri şi punerea lor în valoare cu demnitate.

Părintele Calistrat: Ei nu le spuneau mânăstiri, [ci] complexe medievale româneşti. Acesta era titlul pe panoul de vizitare a unei mânăstiri: Vizitaţi Complexul Medieval Muzeistic Suceviţa, Complexul Medieval Muzeistic Dragomirna, Complexul Medieval Ortodox Românesc Putna sau spunea la mormântul lui Ştefan cel Mare.

Graţia: Pe de altă parte, în Bucureşti, se ştie, că în vremea lui Ceauşescu s-au dărâmat mai multe biserici ortodoxe, unele care făceau parte chiar din patrimoniu. Cum se explică?

Părintele Calistrat: Aşa este. Simplu se explică. Trebuie să înţelegeţi că Bucureştiul istoric, cel de acum 50–100 de ani, deci înainte de vremea comunismului, era plin de mahalale. Nenorocirea este că târgul Bucureştilor datează din vremea lui Vlad Ţepeş, nu-i de azi de ieri, poate şi mai vechi, târgul lui Bucur. Dar, ce se întâmplă? În momentul

în care Ceauşescu a vizitat marile state ale lumii şi a văzut grandoarea occidentului sau a ţărilor dezvoltate sau a ţărilor cu mândrie, ca să spunem, demografică sau urbană, el ce-a făcut? A trecut la reaşezarea capitalei şi dacă ne uităm atent, la Bulevardul Socialismului, la Bulevardul Victoriei, drumul care leagă Casa Poporului şi nu ştiu ce instituţie care e în linie dreaptă, deci Ceauşescu a avut şi el ca orice om – şi slăbiciuni şi lucruri bune.

Slăbiciunea n-a fost asta, arhitectul care proiecta aceste lucruri, el era în primul rând duşmanul acestor biserici, el nu era prea ortodox, dar patriarhul Iustin Moisescu, tot prin inteligenţa lui a reuşit să transleze şi să mute vreo 11 din aceste biserici. Eu pun în balanţă aşa şi spun, e adevărat că un ghimpe pentru Ceauşescu a fost Mânăstirea Mihai Vodă, e adevărat că un ghimpe pentru Ceauşescu a fost Mânăstirea Văcăreşti, a boierilor moderni de dincoace, după 1700, dar dacă punem în valoare şi faptul că a avut puterea şi dorinţa să transleze anumite biserici istorice, biserica Domniţa Bălaşa sau Antimul sau care le-a mai scos din calea urgiei şi le-a dat pe după blocuri, nu putem spune că am avut de-a face cu un regim ateu.

Putea să radă totul cu lama şi să nu discute cu nimeni cred eu, este părerea mea şi vreau să mi-o păstrez. De ce vreau să mi-o păstrez? Nu sunt nostalgic după comunism şi nici după Nicolae Ceauşescu, dar nouă ne-a fost de folos un conducător ca el pentru că altfel, poporul ăsta, dacă nu-l mâi un pic şi nu-l instruieşti şi nu-l pui la muncă nu faci [mare lucru], ori comunismul a fost o doctrină care a avut în ea forţă şi a avut disciplină de fier, poate mai dictatorială decât partidele istorice, dar în felul ăsta s-a putut realiza ceva. Ce a dărâmat el în raport cu ce a translat, se face un echilibru. S-au demolat câteva biserici, care acuma după revoluţie, dacă este inimă bună şi caldă şi

este bunăvoinţă, se puteau reface, ca drept dovadă că nu ne-a mai interesat românismul de dinainte de 1989.

Chiar şi dărâmarea acelor biserici a fost un pretext pus sau antrenat sau angrenat în mod samavolnic şi să fim foarte atenţi asupra unui lucru. Am discutat punctul meu de vedere cu persoane autorizate minţii care înţeleg că ceea ce spun nu-i o minciună. De ce s-a pus accentul pe aceste demolări în special în anii 1987, 1988 şi 1989, exact înainte de căderea regimului comunist? Pentru a-l scoate înaintea naţiunii ca un regim total ateu, ca un regim total neadecvat poporului şi latinităţii române, neadecvat total spiritualităţii româneşti, dar nimeni nu şi-a dat seama că de fapt în spate era răsturnarea unui regim şi intronizarea altui regim de altă structură, mai periculos decât regimul comunist. Deci asta trebuie să aveţi în minte. Este punctul meu de vedere şi nu-l dau la o parte şi l-am discutat cu oameni avizaţi şi nu puteai manipula populaţia unei ţări decât prin religie pentru că ştiau că este punctul forte în care dacă atingi, ucizi.

Comunismul, la început, când a intrat în România, a intrat cu uciderea. Şi-au dat seama că uciderea nu este bună. Tot satana i-a luminat să nu mai umple calendarul de sfinţi. Tot satana. Măi, ce-a zis: Măi, voi nu faceţi altceva decât să-i sporiţi lui Dumnezeu numărul de sfinţi, omorând oameni nevinovaţi, oameni deştepţi, oameni de cultură, oameni tineri, studenţi, pentru că în toate puşcăriile se ucidea în masă. Nici nu se mai discută, inutil. Citiţi toate cărţile astea de doctrină politică, nu neapărat cu tentă legionară pentru că în ţara asta n-au existat numai legionari, au existat şi români, deci tot românul a suferit datorită unei transformări istorice, dar să nu uităm că o parte din capii mişcării legionare au plecat în străinătate fără nici un fel de oprelişti şi au trăit bine până astăzi. Deci nu toţi au suferit cot la cot cum a suferit Părintele Iustin în puşcărie sau nu

ştiu care alt martir sau oameni ai Bisericii sau oameni de vază din cultura românească.

Dar vreau să ajung în altă parte, când a văzut satana că se umple calendarul de sfinţi, a venit Ceauşescu în 1964, a dat domiciliu forţat, a eliberat şi a golit toate puşcăriile pentru că totul a ţinut din 1944 până în 1964, când a fost lichidarea totală, a tuturor deţinuţilor politici.

Graţia: La 14 mai 1964 a fost Decretul de graţiere.

Părintele Calistrat: Da, s-a scos tot, tot, tot. În momentul când a intrat Ceauşescu la conducerea ţării, comunismul a luat o altă faţă, şi-a luat o faţă umană. În ce sens a luat o faţă umană? Ceauşescu fiind român şi naţionalist cu adevărat, altfel nu s-ar fi turnat filme istorice, nu s-ar fi făcut statui de oameni români de marcă, poeţi, voievozi ş.a.m.d., nu s-ar fi reparat bisericile astea UNESCO despre care vă spun, pentru că a făcut şi bine, n-a făcut numai rău, nu trebuie să gândim aşa, s-a urmărit un alt punct de vedere – s-a încercat distrugerea omului prin bună sporire.

Dacă luăm anii 1970 până în 1980, în România au existat 10 ani de huzur. Aduceţi-vă aminte că luai de 1 leu ce voiai de la alimentara şi erai sătul, ori luai 10 biscuiţi ori luai 3 Eugenia ori luai de 1 leu 100 gr. de salam că era 7 sau 8 lei kg şi o felie de pâine şi mâncai, aveai de un sandviş. Şi aveai tot ce voiai – ulei la liber, zahăr la liber, mâncare la liber, îşi hrăneau oamenii animalele cu pâine, îşi făceau oamenii depozite.

După aceea, s-a introdus legea ilicitului pentru că lumea începuse să se îmbogăţească subteran fără să gândească, fără să le fie necesar. Omul este făcut din structură să nu fie atent, să cadă în lăcomia asta care nu duce la bine. Asta este lucrarea satanei. Lui Hristos i-a spus în Carantania: Fă-mi din pietre pâine. N-a spus: Fă-ţi o pâine şi mănâncă să nu-ţi fie foame. Fă-mi pâine. Ei, şi

românii şi-au făcut din pietre pâine, şi-au umplut hambarele cu orez care s-a stricat, cu zahăr care s-a stricat şi atunci comunismul a întors faţa umană şi s-a intrat pe o faţă ideologică.

Ei, când s-a aplicat ideologia şi s-a scos ţara din datorii, lucru pe care-l ştie toată lumea şi a început să se pună în mod forţat din 1980, agricultura a produs intensiv, fermele au produs intensiv, fabricile au produs intensiv, oraşele s-au dezvoltat intensiv, învăţământul – intensiv. Nimeni nu mă poate minţi sau să-mi spună poveşti pe care eu le-am trăit şi le-am văzut. În anul 1980 noi eram la liceu 9 clase a IX-a la un singur liceu şi închipuiţi-vă că în Rădăuţi erau 5 licee – era Liceul Industrial, era Liceul Alimentar, era Liceul Eudoxiu Hurmuzache, renumit de matematică, erau şcoli de 10 clase.

În primul rând, ce a făcut bine Ceauşescu în doctrina comunistă, a fost acel decret împotriva avorturilor, care pentru Dumnezeu, la judecata lui, va cântări cum va şti El de mult sau de puţin sau de bine pentru că atunci s-a curmat firul multor morţi de vieţi care astăzi sunt oameni de folos ai societăţii sau sunt oameni care au contribuit la dezvoltarea societăţii. Deci a avut şi faţa bună iar în 1986, când mişcările mondiale au urmărit distrugerea lagărului comunist, pentru că şi-au dat seama că comuniştii ajung să se dezvolte şi dacă au văzut că au impus o doctrină forţată, păi, ce a fost Rusia pravoslavnică înainte de comunism? O ţară ţaristă împărţită în mii şi mii de segmente, cu mânăstiri, cu călugări, cu mujici, cu pravoslavnici, cu adunătură, cu tot ce era acolo. Şi ce a ajuns împeriul sovietic sub dominaţia comunistă? Pe lângă că s-au sălbăticit şi au pierdut noţiunea de Dumnezeu dar au ajuns şi ţara cea mai dezvoltată şi cea mai de temut putere a lumii.

Deci Dumnezeu cumpăneşte nişte lucruri despre care nu ne întreabă pe noi. Dacă noi vom întreba de ei vreodată de ce a existat comunismul în Balcani, nu avem un răspuns. Dumnezeu ştie din proorociile Lui şi din întâmplările Lui, de ce peste aceste ţări pravoslavnice a trebuit să vină această teroare. Ei, această teroare nu a avut decât rolul de cernere şi de discernere şi de umplere a sinaxarelor cu sfinţi. Şi Dumnezeu a fost Cel care a repetat una caldă, cum spunem noi în popor, una rece. Şi acuma din nou suntem într-o perioadă călduţă – omul face ce vrea, se roagă când vrea, munceşte când vrea, doarme când vrea, mănâncă când vrea, trăieşte când vrea, crede când vrea, face ce vrea, nu-l întreabă nimeni de nimic, nu are nici o opreliştе. Vorba Apostolului Pavel, toate îi sunt îngăduite dar nu a ajuns omul la măsura să creadă că şi toate îi sunt de folos, să înţeleagă ce nu îi este de folos.

Ei, la noi când s-a ajuns la această fază când oamenii de bine s-au sălbăticit, şi noi ştim prea bine, primul element care a făcut dovada necredinţei în România în timpul sistemului comunist, din 1980 şi până în 1989, până la căderea regimului comunist, a fost pierderea credinţei în rândul tineretului. Ce fel de tineret? Nu tineret care a fost împins să nu creadă în Dumnezeu şi şi-au ascuns patimile, şi-au ascuns plăcerea de a trăi liberi dincolo de povestea că nu ar exista Dumnezeu. Deci ei foloseau termenul sunt ateu, nu pentru că era convins că este ateu, ci pentru a scăpa de o responsabilitate morală. Şi atunci dincolo de aceste responsabilităţi morale s-au săvârşit tot felul de atrocităţi, nimeni nu le ştie. Istoria şi Dumnezeu le cunoaşte pentru că ele nu sunt scrise. Incesturi au existat şi în vremea comunismului şi există şi astăzi mai multe ca atunci, crime au existat şi atunci şi există şi acuma, imoralitate exista şi atunci şi există şi acuma, avorturi au existat şi atunci şi

există şi acuma. Acuma sunt chiar 1.000.000 pe an, avem cifră fixă, deci suntem, ca să spunem aşa, campioni la a îndeplini această cifră şi a nu o pierde şi atunci în momentul când s-a văzut că sistemul comunist totalitar duce la o dezvoltare, el a trebuit eliminat din bazinul balcanic.

Şi s-a început cu perestroika lui Gorbaciov, s-a început cu căderea preşedintelui Bulgariei, s-a început cu Iugoslavia, s-a început cu Muntenegru, cu Serbia, cu Cehoslovacia şi în cele din urmă am intrat noi la rând. De ce am intrat noi la rând? De acuma trebuia să vină o altă domnie care să vină să aducă alte valori şi alte repere. Iar aceste valori şi repere s-au ancorat în ce? În trecut. Dar unii veneau şi spuneau că trecutul e mizerabil şi atunci valorile se dezancorau. Unii veneau şi spuneau că trecutul este bun şi valorile încercau din nou să se ancoreze. Iar veneau alţii şi spuneau că valorile au fost negative şi iar se dezancorau şi aşa uşor, uşor s-au schimbat toate sistemele.

Şi la ora actuală avem un sistem informaţional nou care poate fi manipulat sau dirijat, avem un sistem de apărare nou care poate fi oricând dirijat într-o direcţie greşită dacă ar fi o minte diabolică care ar vrea să distrugă şi atunci sigur că s-a lucrat la o imagine negativă a comunismului şi ajungem la ceea ce v-am spus dumneavoastră. Eu ce v-am povestit acuma dumneavoastră sunt povestite de bunicul meu care a murit la vârsta de 88 de ani chiar în anul revoluţiei. Asta a fost neşansa lui căci cred că s-ar fi bucurat dacă el mai trăia să apuce ziua de 1 ianuarie 1990 să vadă cum ar arăta poporul liber, cred că atunci vorbea mult mai liber.

Graţia: În decembrie a murit?

Părintele Calistrat: Da. De Sfântul Ştefan, în preajma revoluţiei. Ei, de ce lucrul ăsta? Nu au apucat să se bucure

de această libertate şi să o înţeleagă fiindcă ei ar fi înţeles-o la vremea lor altfel sau ar fi dat nişte repere altfel. Eu atâta am ca reper şi ţin minte o singură chestiune. Eram cu bunicul meu, păşteam vacile, mă lua cu el să pasc vacile şi aşa dintr-odată stând la discuţie, la un moment dat îmi spune o vorbă: Vezi, tu măi băiete, vaca asta? Vaca asta dacă o tai şi o îngrijeşti cum trebuie şi o pui, ai ce mânca din ea un an.

Eu am prins vremuri, măi băiete, când cu banii de-o vacă de-abia cumpărai un ou şi să ţii minte că şi tu ai să prinzi. Şi du-te să vezi cât e un ou în magazin, e 4000 sau 5000 de lei, iar la vremea când eu păşteam cu el vaca, o vacă era 4000–4500 de lei. Şi a spus: Şi tu ai s-o prinzi. Să ştii că binele ăsta n-o să ţină, zice. Dumnezeu ni l-a dat să vadă dacă noi suntem buni sau răi, dar noi nu meritäm asta. Să ţii minte, zice. Şi pe vremea regelui s-a murit de foame, el îmi spunea şi pe vremea comuniştilor s-a murit de foame, s-a murit de foame şi pe vremea partidelor. Nu le spunea partide istorice, ci brătienii, cuziştii, aveau ei nişte denumiri de-ale lor pe care eu nu le ştiu. Şi spunea: şi atunci s-a murit de foame.

Eu am crescut opt copii, zicea, dar i-am crescut cu ţapina şi cu barda în pădure şi veneam cu 400 de lei acasă la sfârşitul lunii, dar moaş-ta, spunea de bunica mea, ea era cea care prăşea pe ogor cu ei şi ea era cea care păştea vacile şi punea de trei ori pe zi mâncare în opt farfurii. Eu nu ştiam cum se hrănesc copiii, eu mă duceam pentru un bănuţ ca să avem cu ce ne plăti impozitul că ne lua pământul. Deci au trăit vremuri grele. Şi ei spuneau întotdeauna: Comunismul, zice, acuma au făcut o egalizare între oameni. Dar are şi el slăbiciunile lui. Zice, mă rog la Dumnezeu să trăiesc să văd şi eu o vreme când toţi oamenii or fi egali, dar asta-i greu. Până la sfârşitul lumii n-o să fie niciodată

pentru că cei ce ne conduc întotdeauna or să aibă tendinţa să fie mai bogaţi decât cei care muncesc. La care eu îi spun:

– Da, dacă-i vorba de comunism şi să fie toţi egali.

– Da, măi, toţi egali la ani, că aici îţi dă Dumnezeu cât să trăieşti, dar în rest nu-i nimic egal pe pământ. Vezi tu degetele la o mână, nu-s egale, aşa nici oamenii între ei n-o să fie niciodată.

Ei aveau nişte elemente simple, sănătoase după care se ghidau şi în momentul când începuseră restrângerile astea că totuşi în 1987, în 1988 şi 1989 au fost puţine frământări. Ei aveau semnele lor şi spuneau aşa:

– Lucrurile se strâcă, lucrurile se strâcă.

Şi eu întrebam:

– De ce spui vorba asta?

– Ei, ai să vezi tu, lucrurile nu-s tocmai bune. Nu-i treabă bună, zice. Cineva se amestecă unde nu trebuie.

Ei simţeau în calitatea lor de oameni cu 4 clase, cu 3 clase, cu 2 clase. Deci s-a luptat şi s-a muncit ca imaginea comunismului din 1985, din 1986 până în '89 să fie deformată şi după ce i-au deformat imaginea, l-au răsturnat. Acesta este comunismul, o victimă a altei dinastii totalitare – democraţie, socialism, ce mai vor ei să se cheme, ceea ce trăim noi astăzi, capitalism. De asta s-au dărâmat biserici.

Dar dacă punem în balanţă ceea ce a făcut totuşi comunismul pentru bisericile istorice şi restaurările şi tot ce a făcut, în raport cu câteva biserici, care, eu cred că nu trec de 20, dacă e să le luăm şi dacă luăm în considerare că şi atunci s-au clădit, construit biserici şi s-au reparat. De exemplu eu ţin minte că la mine în sat când eram copil ploua în biserică şi preotul satului meu a pictat-o, i-a pus lumină, i-a pus parchet, i-a pus tablă de aluminiu, cum era la vremea aia, era ceva, şi a sfinţit-o în plin regim comunist şi nimeni nu l-a oprit. Deci se vede că dacă era gospodar şi

ştia să se poarte cu partidul şi cu autorităţile, nu era o problemă. Bănuiesc că erau şi preoţi care poate puţin îşi depăşeau anumite atribuţii şi atunci automat intrau direct în conflict cu autoritatea şi nu se putea face. Dar trebuie să vedem lucrurile realist, aşa cum sunt ele.

Aceste biserici dărâmate sunt nişte elemente de structură negativă a doctrinei comuniste dar nu reprezintă comunismul în totalitatea lui. Pentru că şi comunismul, dacă stăm să ţinem cont de anumite măsuri, să nu uităm că în momentul când a fost instaurat la noi, cei care au venit sub numele de stăpâni comunişti, nu aveau nume adevărate, erau nume conspirative.

Graţia: Dacă vreţi să-mi spuneţi până la Sihăstria şi în Sihăstria ce duhovnici aţi avut şi ce influenţă au avut asupra sfinţiei voastre, cum au rămas în amintirea şi în sufletul sfinţiei voastre?

Părintele Calistrat: Până prin vara clasei a IV-a, cel care a fost preot la noi în sat a fost un preot Teodorescu. Mai mult nu ştiu despre el. A plecat la vremea respectivă, probabil, cum îi muta, a ajuns protopop de Arad, cum se auzea despre el; avea un băiat, Ovidiu, cu care eu eram de-o seamă şi cu care chiar ne-am jucat, ne jucam în curtea şcolii; doamna era o femeie foarte cuminte iar bunica mea, pentru că bătrânii au fost tot timpul consilieri în consiliul parohial până ce au murit, mă ducea tot timpul la împărtăşit şi bineînţeles că nepotul mătuşii Maria nu avea niciodată oprelişti să nu se împărtăşească pentru că era nepotul mătuşii Maria.

– Mătuşă Marie, ţi-ai adus nepotul?

– Da.

– Hai, adă-l încoace să-l împărtăşim.

Şi bineînţeles că posteam doar trei zile la vremea aceea. Eu îmi aduc aminte că miercurea şi vinerea se făcea

mâncare de post în casă, dar nu pot să spun că eu ceream lucrul ăsta. Nu. Conştient şi adevărat din clasa a VII-a, ştiu că-mi aduc aminte că ai noştri, a început postul mare şi mâncau carne, părinţii mei şi eu am zis:

– Da' voi de ce nu puneţi poame la fiert cum pune moşica.

Şi au zis:

– Dacă nu-ţi convine, du-te la ea. Aici asta este, asta se mănâncă.

Şi eu am spus:

– Nu, dacă ea posteşte, postesc şi eu.

Şi am început eu primul să postesc şi a început după aceea mama de-a doua, pe care o am acuma. A început şi ea să postească, că a văzut că postesc eu şi după o săptămână tata a spus:

– Dacă voi mâncaţi aşa, eu să mănânc singur? Hai că postesc şi eu.

Şi i-am făcut de au postit tot postul mare şi de atuncea au postit în continuare posturile tot timpul numai de încăpăţinarea că n-am vrut eu să cedez să mănânc de dulce că *de ce la moşica fierbe poame şi voi nu fierbeţi poame*? Erau foarte bune. Bătrânii, vara tăiau merele care căzeau pe jos în patru, scoteau sâmburii şi cotorul şi le puneau pe nişte zaplazuri din carton şi se uscau acolo şi după ce se uscau frumos, le puneau în nişte saci prin grindă şi când începea postul, le băga în nişte oale de lut, punea un pic de zahăr, băga mere, pere, prune. Prunele se făceau pe nişte lăzi de nuiele, băga fum în ele şi se zbârceau, se făceau ca stafidele şi când le fierbeai se umflau înapoi şi erau aşa de bune! Mâncam într-o zi câte-o oală de 10 litri, o puneam pe marginea plitei la fiert şi ea zăcea acolo, se făcea ca un compot, avea un gust foarte interesant pentru că aveau şi fum prunele în ele, merele aveau dulceaţa lor. Sau

făcea must din mere. Toca merele şi le zămuia şi le strângea la râşnă, nu era storcător cum i-acuma şi zama aia, după ce le chisălăia bine, aia o beam înloc de suc. În făn umpleam de mere, în beci, în lăzi punea pere şi le punea în făn ca să se păstreze şi din verzi se făceau peste iarnă galbene. Deci erau foarte multe metode de pregătit mâncare de post dar mâncarea de post care era, era ciorba de cartofi, era pilaful de orez şi sarmalele. Asta era.

Graţia: Fasole.

Părintele Calistrat: Miercurea şi vinerea se făcea fasole, atât. Borş de fasole era în ziua de miercuri şi de vineri, nu se făcea tot timpul şi mai ales că eu sunt din zonă de munte şi uneori brumează, nu se făceau fasole chiar multe. Făceau un sac de fasole sau jumătate de sac de fasole că le punea prin porumb să crească, să se agaţe de porumb. Dar de bază cartoful era. Cel mai des, ce am mâncat şi mi-a plăcut şi în ziua de azi, chiar mi-am dorit într-o zi să mănânc când am fost acasă şi am spus să-mi facă – cartofi fierţi, copţi pe plită cu mămăligă şi cu mujdei, cred că am mâncat 3 kg de cartofi într-o zi, atât de poftă mi-a fost, mi-am adus aminte de atunci şi am zis asta aş vrea să-mi faci. Cu alea posteai şi erai sătul toată ziua. Astea erau mâncărurile de post.

Pâine mâncam numai sâmbăta şi duminica, în rest mămăligă de porumb. Nu mâncai pâine toată ziua pentru că pâinea era scumpă. Nu-ţi permiteai să dai 5 lei de-o pâine chiar în toată ziua. Se lua vinerea pâine ca să fie pe sâmbătă şi duminică că dacă vine cineva la masă să nu-l serveşti numai cu mămăligă.

Eu acuma rămân mirat de un lucru, n-am înţeles niciodată de ce de câte ori veneau musafiri la ţară, primul lucru care li se dădea era un ou ochi, un ou fiert, brânză cu smântână, lapte fiert, lapte cu cacao şi era considerată o mâncare valoroasă, zicea că a fost cutare la mine, i-am dat

brânză cu smântână, i-am făcut ouă. Ei, acuma mie mi se pare ceva firesc, asta mănânci în mod obişnuit.

Acuma dacă-ţi vine un musafir îi faci grătar, îi faci cârnaţi, nu se făcea pe atunci aşa. Asta se dădea la musafir, ce era în gospodărie, proaspăt, rapid, încropit. Acuma, lumea s-a stilizat şi s-a boierit, cum am şi spus odată, postul ăsta cu salam de post, cu lapte de post, cu caşcaval de post, cu crenvurşti de post, asta nici nu se mai cheamă post, e un fel de schimbare a bucatelor, adică schimbi compoziţia chimică, nu că te mai gândeşti la post. Dar atunci aşa se postea. Şi de obicei ştiu că miercurea nu se mânca până la ora 12. Asta am prins: Măi, nu-i 12, ai răbdare oleacă.

Din clasa a IV-a, când a plecat Părintele Teodorescu şi a venit Părintele Popescu care este şi în ziua de astăzi, nu pot să spun că am folosit termenul de duhovnic. Deci noi nu mergeam la preot ca la duhovnic, mergeam la părintele să ne împărtăşim că aşa trebuia făcut. Mergeam la împărtăşit, ăsta-i cuvântul propriu-zis. Iar Părintele Popescu care ne cunoştea, nici nu ne punea întrebări prea multe:

– Eşti nepotul mătuşii Maria.

– Da.

– Ai postit? Ştiu că mătuşa Maria posteşte.

– Da, am postit că ea posteşte.

– Tot postul?

– Tot postul. Ei, treci la împărtăşit. Apoi întreba: Asculţi de mamă-ta, înveţi bine, nu furi, nu vorbeşti prostii, nu înjuri?

Bineînţeles că mai spuneam: am mai înjurat aşa de vorbe rele, nu ştiu ce. *Ia, du-te la Maica Domnului şi fă acolo 5 mătănii* sau *fă 3 Tatăl nostru*, sau, mă rog, ceva aşa simbolic. În general, nu era cazul să te duci să spui nu ştiu ce că dacă erai crescut tot timpul pe lângă casă şi plus de asta, până pe la 18 ani, eu nu prea am ieşit de acasă că nu

am avut instantanee din astea. Dacă mă duceam la un film la căminul cultural, dar veneam repede înapoi că erau bilete de cinema se chema matineu dimineaţa, dădeai 3 lei sau 2,50 lei şi în rest mai aveam un unchi de-al meu care mi-a fost şi naş şi el lucra la suc şi tata îmi spunea:

– Să treci pe la uncheşu-tu şi să-i spui să-ţi dea un suc în contul meu. Nu i-l mai plătea şi apoi când veneam, el ştia că tata-i mai zgârcit şi spunea:

– Te-a trimis Dumitru să-ţi dau un suc în contul lui. Uite, ia-ţi două. Spune-i că ţi-am dat două, nu unul.

Şi beam două sucuri. În ce consta sucul? Era apă minerală, se punea nişte sirop de zmeură dintr-o sticlă, ţi-l amesteca cu-n băţ şi ţi-l dădea să-l bei, asta era. El vindea legume şi fructe şi răcoritoare la chioşcul CLF-ului, lângă un complex acolo lângă căminul cultural. Şi asta era toată distracţia şi apoi, înapoi acasă, la citit, citeam cărţi din Biblioteca Pentru Toţi, tot timpul eram cu poveştile. Eu şi acuma, bătrân dacă sunt şi acuma îmi plac poveştile şi le citesc. Chiar mi-am cumpărat din anticariat Poveştile lui Petre Ispirescu. Am crescut cu ele şi mie mi-au plăcut tot timpul. Nu m-am putut dezbăra de ele. De exemplu acuma într-o zi am avut plăcerea să citesc povestea lui George cel Viteaz, cum l-a crescut o capră sub o tufă şi-mi închipuiam, cât de copil eram atunci, când mă gândeam acuma cum plouă, cum e iarna, de unde să vină capra să hrănească puiul. Dar, erau poveşti şi aveau rolul lor.

Când am trecut de clasa a VII-a şi am trecut pentru prima dată la spovedit la mânăstire, am ajuns la Părintele Stareţ Iachint, la Putna. El a fost primul duhovnic care mi-a spus aşa: Să înveţi Tatăl nostru, Crezul, Psalmul 50 şi Împărate ceresc, atât. Nu mi-a dat o sută de sfaturi.

Graţia: Vi s-a păru mai greu la părintele duhovnic Iachint?

Părintele Calistrat: Mi-a dat 12 mătănii înloc de 6.

Graţia: Şi vi s-a părut mai greu?

Părintele Calistrat: Nu, nu, 12 mi-a dat înloc de 6. Părintele Popescu, ştiu că i-am spus odată că am vrut să fumez, mi-a spus aşa:

– Să-i spui mătuşii Maria să treacă pe la mine.

Eu i-am spus că m-a întrebat preotul dacă mai mergi pe la el. Nu i-am spus altceva. Şi a zis:

– Lasă că eu mă întâlnesc cu părintele la biserică.

De spus, cred că i-o fi spus, mie nu mi-a spus nimic. Dar i-am spus că fiind cu mai mulţi băieţi pe apa Sucevei la scăldat, era un fel de, noi îi spuneam iarba câinelui, aşa se chema, era un fel de rădăcină uscată, poroasă care, când o aprindeai şi trăgeai din ea se comporta ca o ţigară şi jăraticul ăla avea un miros înecăcios, avea ceva scârbos în ea, avea ceva foarte amar. Ştiu că am tuşit şi mi-a fost rău şi am zis că eu nu mai vreau din astea. Atunci au zis: Las' că-ţi dăm de mătase de porumb şi ne-am dus chiar la o rudă de-a mea şi rupeam mătăsurile alea din porumb şi au fost mai înecăcioase că după primul fum m-am îngălbenit şi mi-a fost rău şi de atunci m-am lecuit chiar de tot. Adică de felul meu nu am fost fumător niciodată. Nu mi-aduc aminte să fi cumpărat vreodată ţigări sau să fur, să iau de undeva. Tata nu era fumător, deci nu aveam pe nimeni în casă. Asta e singura chestie care poate a stat la baza moralei – tatăl meu nu a fost nici beţiv din fire, nici fumător din fire. El tot timpul era foarte categoric pe treaba asta: Dacă te prind îţi tai degetele. Dacă te prind te-am nenorocit. Dacă te prind ţi-am luat zilele. Adică avea nişte vorbe dure. Dar nu a fost. Boala mea, când prindeam bani, era să-mi cumpăr bomboane. Eu am avut o boală cu bomboanele, asta a fost singura mea slăbiciune până în ziua de astăzi.

Graţia: De mentă.

Părintele Calistrat: Da. Dar acuma m-am boierit. Am văzut la Peco, sunt nişte bomboane frumoase pe care stă scris Solano, cu caramel, sunt extraordinare, cum erau caramelele de când eram copil. Eu am fost întotdeauna cu bomboanele şi acuma bătrân, sau îi spun unui băiat: Măi, mie mi-i ruşine, du-te şi ia nişte bomboane. Spune că trebuie pentru ceva, că ce zice aia când te vede de 2 metri şi cumperi bomboane.

Dar n-am fumat niciodată. După ce am început să merg la Putna, într-a VIII-a, a IX-a şi a X-a, pe urmă am mers mai rar, într-a XI-a am mers mai rar, după clasa a XII-a am plecat în armată şi m-am dus la Putna de câte ori eram în permisie. Deci noi mergeam la Putna cum merge lumea la Mall: Hai să mergem la Mall să vedem ce mai este. Noi mergeam la Putna cu 5 lei, puneam două lumânări de un leu la morţi şi două la vii şi de un leu se dădea o hârtie cu numele, aşa era tipicul, aşa se făcea. Orice timp prindeam: Mă duc până la Putna. Tata era cumva mai nervos, spunea: Da, ce, preotul din sat nu-i bun? Ce tot toată ziua la bărboşii ceia? Vezi că, într-o zi poate îţi vine prin cap să dispari pe acolo. Era doar o idee. Nici nu-i trecea lui prin cap într-a VIII-a, a IX-a. Am avut o tentativă într-a VII-a. I-am luat 100 de lei fără să-i spun, dar şi el foarte diplomat, zice: Mi se pare că lipseşte 100 de lei. Eu nu m-am uitat bine, am să număr. Dar mai bine număraţi voi şi vedeţi dacă este tot şi să-mi spuneţi. Eu i-am îndoit în două şi i-am pus cu ceilalţi ca să pară că nu i-a văzut când i-a numărat şi a zis: Ei, l-am găsit. Uite, era îndoit în două aicea. Uite, era să mă iau de voi degeaba. Să nu puneţi mâna că nu-i voie. Să nu puneţi mâna că nu-i frumos. Cine fură azi un ou, mâine va fura un bou. Avea tot felul de formule din astea.

După ce am terminat armata, numai la Putna am mers. La un moment dat, după ce am început serviciul, în

1986, ştiu că pentru prima dată am început să dau bani la biserică, cum se dă pentru ce probleme sunt şi chiar aici pot să-mi atribui un merit. Ai mei, chiar şi bunica mea, chiar şi mătuşa mea şi alte rude tot îmi spuneau:

– Ce tot dai atâta bani la biserică?

– Măi, ştii ceva? Îi dai lui Dumnezeu. Nu te interesează ce face preotul cu ei. Tu dă-i acolo că aia-i treaba preotului. El răspunde la judecată de ce i-a luat sau ce a făcut cu ei.

Şi m-am obişnuit cu lucrul ăsta în aşa fel că de fiecare dată când luam salarul, 100 de lei, scriam un pomelnic la vii şi la morţi şi mie îmi convenea că părintele mă pomenea întotdeauna cu glas tare la daruri şi îmi spunea [câte unul] care mergea la biserică: Iar ţi-am auzit pomelnicul, că o ştia pe mama că o chema Verginia şi pe bunicul meu, că-l chema Anton. Şi îmi spuneau dintre neamuri: Ei, iar te-a pomenit Popescu în biserică. Iar ai dat bani la biserică. Eu întotdeauna dădeam 100 de lei ca să fie daţi la biserică, ca să fie acolo, ca un fel de zeciuială.

Chiar cred că pentru că am fost eu bun cumva cu Dumnezeu şi n-am fost niciodată lacom la capitolul ăsta bani şi El n-a ţinut cont şi mi-a dat bani tot timpul. Nici n-am fost legat de ei, nici nu-s legat sufleteşte, nici nu m-a pasionat vreodată ideea ca să-mi fac stoc, să strâng, să adun, să-mi pun, nu. Dar nici lipsă n-am dus. De când am început munca, de când am intrat în servici până când am venit la mânăstire în Sihăstria, eu aveam strânşi 30.000 de lei, cum erau banii pe vremea lui Ceauşescu, jumătate de maşină. Că mă gândeam că dacă o să fac cumva nuntă sau ceva, să am cu ce plăti, nu cumva să rămân dator, ca să nu rămân cumva de râs în sat, că se putea întâmpla şi o treabă de genul ăsta. Mai erau nunţi la care nu veneau invitaţii sau era cheltuiala mare sau se strica nunta, nu ieşea cum trebuie

şi totdeauna mă gândeam la treaba asta, să nu rămân dator. Dar Dumnezeu mi-a purtat de grijă totdeauna, chiar şi până în ziua de astăzi. În calitate de preot, niciodată nu am dus grija banului. Zic, măi, dar din ce oi lua o pastilă? Nu. Totdeauna Dumnezeu a dat şi am însemnat şi întotdeauna am simţit nevoia ori de câte ori am văzut un sărac, chiar dacă-i mai judec la prima vedere şi-s mai dur cu ei, pentru că dacă-i laşi, se suie în cap, dar un ban îi dau la orişicare ca să nu plece cu mâna goală că zic, măi, dacă aş fi în locul lui, cum m-aş simţi când nu-mi dă nimica? Şi atuncea îi dau ca să-mi iau de-o grijă că nu s-a mâniat Hristos.

Asta am învăţat mergând la biserică pentru că în sat când mergeam la biserică după ce am crescut, nu mergeam neapărat dintr-o credinţă, dintr-o convingere, aveam şi noi orgoliul ăsta de tineri – să ne laude părintele că suntem la biserică. Scrie în Filocalie, că am găsit, când eşti în lume faci de slavă deşartă, de mărire, de părere de sine. Ei, eu făceam lucrul ăsta, îmi plăcea să nu lipsesc duminica, să mă vadă preotul în faţă, să citesc psalmii utreniei la strană, să cânt acolo cu corul, să dau pomelnicul la altar, să mă duc să duc liturghia, să aprind lumânări la morţi, să nu rămână mormintele [fără lumânări].

Şi acuma am un canon pe care mi-l respect tot timpul, de câte ori slujesc şi fac Sfânta Liturghie, deşi au trecut de la hirotonie 15 ani de când sunt preot, eu niciodată n-am uitat morţii din sat pe care-i ţin minte de când eram copil, aşa fac o grămadă la proscomidie, pe toţi, pe toţi îi pun, zic: Ei lasă-i acolo, poate se roagă şi ei pentru mine. Mi-i aduc aminte cu diferite împrejurări, cu ăsta am mers cu vaca, cu ăsta am fost la târg, ăsta m-a luat cu căruţa, ăsta mi-a dat bomboane, cu ăsta am mers în cutare loc, cu ăsta am făcut cutare lucru, cu ăsta m-am întâlnit în cutare loc şi pe toţi îi pomenesc.

După ce am început să merg la biserică şi să fiu cunoscut, ca să zic aşa, de părintele, aveam atu – mă punea să ies cu lumânarea la vohod. Îmi aduc aminte odată că a fost un maslu şi nu mi-a dat şi mie să zic un Apostol şi m-am întors eu foarte îmbufnat acasă şi în duminica următoare, sau nu ştiu cum s-a întâmplat maslul, părintele mi-a spus: Hai să citeşti Apostolul şi să mai citeşti unu că data trecută ţi-a sărit rândul, adică cumva m-a recompensat să nu rămân mai jos.

Şi în ziua de astăzi îmi păstrez în sufletul meu credinţa aia pe care am dobândit-o de acasă de copil, credinţa aia simplă. Nu pot să-i uit pe aceşti moşnegi ai mei care nu au fost nişte oameni sfinţi. Eu nu m-am născut din oameni cu pronii sau cu descoperiri sau din oameni care au excelat în ortodoxie. Dar am avut aceşti bunici, părinţii tatei, care au fost două modele de simplitate, pot să spun că au fost două modele de smerenie, doi oameni proşti fără carte. Bunicul meu avea 4 clase, atâta tot, dar făcea orice lucru, ştia să feţuiască case, să ridice case, să construiască case, să cosască, să facă stoguri, orice ştia, cum era munca asta cu plug, cu grapă, cu cai, cu orice, cu pădurea şi bunica mea care n-avea carte, în schimb era o femeie care avea nişte răspunsuri logice la orice chestie formată din două cuvinte. De exemplu dacă spuneam:

– Ei, şi preotul ăsta pierde vremea, ce a lungit azi atâta predica că mi-i foame?

– Nesâmţâtule, da' cum îndrăzneşti tu? Tu ai făcut carte cât el ca să vorbeşti? Eu, mi-ar fi ruşâne în locul tău. La ce ai mai venit la biserică? Du-te la Maica Domnului şi fă o mătanie ca să te ierte! Nu vezi că eşti mare şi prost?

Adică, erau nişte vorbe scurte, care, lor nu le permitea să depăşească dincolo de preotul ăla în veşminte. Asta m-a surprins întotdeauna. Ei nu au văzut niciodată

omul din preot, numai preotul din om. Nu era permisibil să te apuci tu să-l comentezi.

Grația: De unde moșteneau înțelepciunea asta?

Părintele Calistrat: Cred că era o chestiune populară. V-am spus, eu m-am trezit în 1974, de când mă țin eu minte, că aveam de acuma 6–7 ani și până în clipa când am plecat la mânăstire, în 1988 definitiv, n-a fost o sărbătoare sau o duminică ca ei să nu treacă amândoi îmbrăcați național la biserică. Încă tatăl meu, mi-aduc aminte într-o duminică dimineață, noi stăteam la televizor, era filmul *Cireșarii*, o poveste, o comedie cu niște tineri pe niște dealuri și tatăl meu ne spune nouă:

– Măi, stinge televizorul că vine moaș-ta pe aicea. Îi cu moșu-tu, merge la biserică.

Ea când a intrat pe ușă:

– Iară prăpădiți vremea cu satana ceea? Amu lumea-i la biserică, pune lumânări și se gândește la moarte. Hai, gata, îmi dai băietu' să plece la biserică cu mine. Măi, nu prăpădi vremea că acela nu-ți dă de mâncat!

Și gata, m-a echipat și m-a luat la biserică. Deci și tata, că era fiul ei, a zis:

– Stinge-l că vine moaș-ta că merge la biserică.

Deci îi știa de respectul ăsta că nu trebuie să te bagi în treaba lor. Și mă îmbrăca și mă ducea cu ei la biserică. Nu se comenta lucrul ăsta. Nu erau oameni cu carte. Ei nu știau teologie. Îmi aduc aminte odată, aveau ei o iconiță cu Sfântul Mina sau un sfânt oarecare și s-a rupt. A lipit-o cu făină de grâu. Nu se făcea pe vremea aia clei, a lipit-o cu făină cu apă, a făcut aluat din acela numit pap, a lipit-o pe un carton, i-a pus niște celofan pe margine, i-a pus niște staniol mai neted și a bătut-o pe un perete și am zis:

– Ce mai pui aceea pe perete, ce-ți mai ține? Nu vezi că-i ruptă și stricată?

– Măi, sfântul dintr-însa știe ce are de făcut. Vrei să mă rog la tine?

Adică nu aveau noțiunea de doctrină. Aveau noțiunea de respect față de Dumnezeu. Cred că asta era. Asta i-a ținut. V-am povestit eu când am mai discutat cum era tipicul, se întâmpla ceva: Ia, du-te la Rahila să-ți citească Psaltirea sau du-te și îmbracă biserica. Era o poveste asta cu îmbrăcatul bisericii, pe care eu am prins-o de copil că trebuia să duci ulei, zahăr, făină de prescuri, lumânări și o sticlă de vin și să dai la altar în ziua aceea, să se facă slujba din toate ale tale, să plătești prescurile, era 25 de lei, o bancnotă din aceea cu Tudor Vladimirescu, așa se dădea pe vremea aia, și chipurile, liturghia aia era a ta. Doamne, și se împlinea cererea. Gata, am rezolvat. Apoi se și știa, duminica viitoare cutare îmbracă biserica, deja s-a înscris la părintele. Erau niște tradiții populare.

Grația: Se mai obișnuiește și acuma?

Părintele Calistrat: Nu știu. Eu nu m-am văzut cu părintele paroh care trăiește și acuma de când am intrat la mânăstire. Este foarte supărat pe mine că nu m-am dus niciodată să slujesc cu el. Dar eu nu m-am dus din rușine, adică am zis că să nu mă duc să mă dau mare față de el, știi eu sunt marele Calistrat sau nu știu ce. A rămas distanța aia de respect față de el în sensul că acuma e și el un om în vârstă, are 60 de ani, deci e și el un om matur și n-am avut curajul niciodată. Am zis că dacă voi avea odată timp, m-oi duce la el să vorbesc și să slujim. A vrut să mă invite un preot mai tânăr și am zis că nu pot. Părintele Popescu m-a crescut când eram copil la biserică și acuma cum la tine să slujesc și la el nu. Dacă mă duc întâi la el, după aceea vin și la tine, dar așa nu, nu pot. Și nu m-am dus.

Asta era, așa m-am trezit, deci nu se poate folosi noțiunea de duhovnic. Primul duhovnic oficial, dacă ar fi să

iau numărul de spovedanii sau contactul, ar fi Părintele Iachint, primul călugăr pe care noi l-am cunoscut, tata Bucovinei, noi aşa îl ştim. Oricare avea o problemă: Ei, mă duc eu la Iachint la Putna că rezolv eu problema cu el. Era o tradiţie. Du-te la stareţ că se rezolvă. Stareţul ştie ce are de făcut. Noţiunea asta de stareţ suna în ureche cumva un om care discută direct cu Dumnezeu, era cumva interpretată ca fiind ceva cât mai aproape de Dumnezeu. Să nu vorbeşti cu altcineva. Pe stareţ să-l cauţi, ai auzit? Dacă-i dai lui pomelnicul în mână, rezolvi problema. Asta se practică şi astăzi, mai există încă noţiunea asta între creştini, chestiunea asta păstrată. Dar primul duhovnic oficial cu care eu m-am împrietenit, am stat de vorbă, m-a învăţat, m-a sfătuit, a fost Părintele Pamvo, imediat cum am terminat armata, în 1986.

Graţia: Cum l-aţi cunoscut pe Părintele Pamvo?

Părintele Calistrat: O femeie m-a dus la el.

Graţia: Era tânăr.

Părintele Calistrat: Da. Era tânăr. Nu avea nici 40 de ani, ori 35 ori 36, nu cred că avea mai mult. Dar nici atâta nu cred că avea. Eu cred că l-am cunoscut pe Părintele Pamvo în preajma lui 30 de ani. Cam aşa l-am cunoscut pentru că în 1986 a fost primul contact al meu cu el. Această femeie care m-a dus la Părintele Pamvo, astăzi este călugăriţă la Mânăstirea Galata. E vorba de maica Veronica, cu atela la mână care intră în biserică. Ea a fost cumva un fel de mentor al meu spiritual fiind vecina noastră cea mai apropiată care era bisericoasă, ea era cu oastea Domnului. Eu mă mai duceam la ea în casă.

Cu stareţa Valentina de la Galata eu am copilărit, numai că între noi s-a răcit relaţia pentru că i s-a suit ei mândria mai sus decât trebuie şi a uitat că ne-am cunoscut. În vremea Mitropolitului Daniel a făcut o afirmaţie din asta

că: Părintele Calistrat trebuie urecheat, el îi obraznic, îşi permite prea multe. Doar ea mă ştia pe mine, nici că-s violent, nici că-s virulent, nici că-s tupeist sau obraznic. Ştia că-s un om care-şi vede de treaba lui. Deşi putea să intervină că Părintele stareţ Paisie îi era duhovnic şi ea putea să-i spună: Măi, Paisie, eu îl cunosc pe Calistrat, nu-i fă rău, te rog eu frumos. Avea această putere dar nu. Consider şi poate-i o greşeală şi nu vreau s-o magnetizez, să-i dau influenţă, dar consider că a simţit o satisfacţie că eu am probleme. Ne-am întâlnit odată instantaneu, ea s-a întors cu spatele, s-a prefăcut că lucrează ceva, eu am trecut pe lângă ea, n-am băgat-o în seamă şi ea a zis:

– Eşti supărat de ceva.

– Nu, n-am nici un motiv, sunt foarte fericit.

Asta a fost singura discuţie, dar cred că-s vreo 9 ani de atunci, de când nu ne-am mai văzut. Eu aş vrea să mă văd cu maica bătrâna, cu mama ei, pentru că eu am copilărit cu ea, eu am mâncat din mâna ei, m-a învăţat rugăciuni, îmi dădea cărţi cu Sfântul Antonie, cruciuliţe, tămâie, poze de la Sihla, de la Sihăstria, îmi povestea de Părintele Calinic Lupu care a murit, de Părintele Ioil. Eu de la ea am învăţat multe lucruri bune că mama mea lua lapte de la ei. Ei aveau o vacă bună de lapte şi ne dădea nouă lapte. Mie mi-i dor de ea câteodată dar nu m-am dus din orgoliu.

Graţia: E în mânăstire?

Părintele Calistrat: Da. E la Mânăstirea Galata. Trăieşte.

Graţia: Şi mama maicii Valentina?

Părintele Calistrat: Da şi mama maicii Valentina. Şi ea când era mai în putere venea pe la mine la Bârnova. A fost de multe ori la Bârnova la mânăstire când eu slujeam. Dar după ce s-a înrăutăţit relaţia între mine şi părintele Paisie, probabil le-a interzis să mai vină şi nu a mai călcat nici ea. Ea m-a dus la Părintele Pamvo, ea se spovedea deja la

Părintele Pamvo. Bineînţeles că eram şi eu şcolit. Eu nu m-am dus la Părintele Pamvo ca un necunoscător, m-am pregătit de dinainte cu post ca să-l impresionez, am ţinut o săptămână de post când m-am dus la spovedit. Am luat un îndreptar de Nicodim Măndiţa, mi-am scris toate păcatele, m-a ascultat frumos după rânduială. Mi-a dat voie duminică şi m-am împărtăşit şi eram eu mândru acolo la altar că-s cu lumânarea. Adică-s cineva, mă credeam important cum se spune, eram ucenicul Părintelui Pamvo. Era la Putna, Daniil Sihastru e după revoluţie, e începută prin anii 1992–1993. El a stat la Putna, avea chilie la holul al doilea sus la mansardă şi avea chiliuţa imediat cum urcai pe dreapta şi alteptam la el la uşă. Era atât de bun şi de cumsecade, prietenos, ăsta-i cuvântul.

Nu pot să spun că l-am moştenit pe Părintele Pamvo cu nici o calitate, nu am eu calităţile lui. În schimb, în ciuda faptului că am avut belele sau întâmplări sau anumite probleme, n-am vrut niciodată să-mi schimb stilul. Am zis că măcar atâta să moştenesc de la el – ce avea în chilie îţi dădea să guşti, avea o carte ţi-o dădea s-o citeşti, avea ceva împărţea. Dacă veneai şi era nevoie, te primea toţi grămadă pe jos şi-l ascultam ce spunea. Nu era un om distant: stai la uşă, intră, pupă mâna, ieşi şi pleacă. Nu. Era o apropiere. Mata ai păţit vreodată să munceşti toată săptămâna, să aştepţi să se facă sâmbăta, să ajungi mai repede să te întâlneşti cu el? Era un fel de dor. Era un eveniment când se făcea sâmbăta, ziua aia era mai scurtă, începând de la unu, două, nimeni nu se gândea la altceva decât numai la mers la Putna la Părintele Pamvo ca să ne întâlnim cu el. Mergeam cu un tren la 4 şi slujba începea la 6. Noi la 5 eram în mânăstire. Ei, timp de o oră eram în preajma lui. Aia era hrană pe toată săptămâna.

După aia am mai dus eu pe toţi prietenii mei, pe un prieten Vasile care e inginer agronom acuma, căsătorit, pe un prieten care şi acela-i căsătorit şi are familie, Precup, pe un alt prieten Constantin care-i cântăreţ de muzică populară. Pe toţi prietenii mei i-am cooptat şi i-am dus la Părintele Pamvo la spovedit că am zis să fim toţi aceeaşi familie. Sunt bine toţi, sunt căsătoriţi, la casa lor dar nu s-a îndreptat nici unul spre mânăstire. Nu s-au atras dar eu pe toţi i-am dus. Pe care i-am cunoscut: hai la Părintele Pamvo, tot i-am târât după mine. La un moment dat eram în grup vreo 11 de toţi: era Visarion, era fratele lui, era George, era Vasile, era Precup, era Cristi, alt George, era Silvia, era Măriuţa, era Doina, eram un grup întreg care mergeam. Când venea Părintele Pamvo: Ei, uite vin scorpiile la spovedit. Ia staţi voi aici jos să vă fac molitfa. Aveţi hârtiuţele făcute? Hai, cât spovedesc eu unul, ceilalţi scrieţi-vă păcatele pe hol rapid. Şi ne dădea pix şi hârtie ca la extemporal ca să nu-l ţinem mult. După aia spunea: Ei, uite, am vreo două mere, uite, una din voi, care-i mai gospodină, treci şi le curăţă rapid şi pune-le pe o farfurie, când termin de spovedit şi vă dau anaforă şi agheasmă, hai toţi, ca să mâncaţi oleacă, după aceea mergem la slujbă.

Ascultări în Sihăstria

Graţia: Mă întorc la discuţia de data trecută când aţi fost trimis în Sihăstria la ascultare la oi. Noi nu ştim din lume, ascultarea pe care o are un călugăr sau o maică într-un anumit loc, dacă înseamnă exact acelaşi fel de muncă ca şi în lume sau nu. În ce a constat această ascultare la oi şi cum se împletea, eventual, cu starea de monah?

Părintele Calistrat: Bine, frumos. Prima dată când am apărut în Mânăstirea Sihăstria pentru acomodare, o săptămână, două, ne-a lăsat la obște, așa se cheamă, adică ascultările zilnice. Într-o zi am greblat niște tarlale, cum era primăvara, să nu rămână rădăcini, ierburi uscate, ca să poată, când intră cosașii, să nu dea de pietre, de lemne, de crengi, de altceva. În altă zi am fost la tuns oi la stână. Dar în momentul când m-a rânduit la stână, nu a fost neapărat un moment epocal, ci a fost un moment creat de cineva. Părintele stareț m-a întrebat:

– Tu ce școală ai?

Și eu am spus:

– Am Liceul Agricol.

Și cineva, nu știu cine era persoana, poate că diaconul Murgoci care nu mai este, un econom bătrân care a murit sau celălalt econom tânăr care era un așa zis econom, unul Damaschin care nu știu dacă mai este sau nu prin Sihăstria, a zis: Dacă ăsta are Liceul Agricol, hai să-l dăm la oi, să-i iasă pe nas agricultura, crezând că eu n-aș cunoaște ce sunt alea oi. Și chiar au bătut pareu, am aflat mai târziu. Zice: Oho, dacă punem liceanul la oi, în două săptămâni nu-l mai vezi pe aici. Dar ei nu au știut de fapt că dându-mă la oi, m-au dat în habitatul meu natural pentru că eu făcusem 4 ani la stână și știu cum se face cașul, știu cum se face brânza, știu cum se încheagă, orice, să fac cheag, să mă ocup de stână, cum se pornesc oile, toate rânduielile le știu, că dacă un frate de-al tatălui meu a fost oier 60 de ani și eu cu el am fost la stână în clasa a IV-a, a V-a, a VI-a și a VII-a. Am fost cu el 4 ani la stână, în 4 vacanțe și știam exact toate rânduielile. Pot să spun că în clasa a IV-a deja știam să mulg vaci și mulgeam 7–8 vaci, ceea ce însemna cam 50 de litri de lapte dimineața și 50 de litri de lapte

seara, și la mână, nu ca acuma modern cu aparate de muls și nu mi s-a părut greu deloc.

Eu când am intrat la stână, domnul Dumitru Berea, așa îl chema și cu domnul Manole, erau doi creștini cumsecade, m-am împăcat foarte bine cu ei. Ei credeau că eu sunt un călugăr din ăsta, cum mai veneau pe la stână, cu ifose, cu mofturi, unul era de la oraș, nu se pricepea, unul se temea să meargă noaptea pe afară, unuia îi era greu, unul obosea sau ce probleme aveau ei. Într-o zi îmi spune baciul Dumitru:

– Frate, dacă tu neapărat te pricepi sau știi, eu n-am nimic împotrivă, uite, poți, dacă vrei, să rămâi tu în stână că mă duc eu cu oile.

El neștiind ce știu eu, i-am spus:

– Da, foarte bine. Uite, eu am fost de dimineață cu bădia Emanuel cu oile, acuma mergi dumneata cu oile cu Părintele Ieronim.

Părintele Ieronim e acum la Sfântul Munte Athos, nu știu la ce chilie, e fratele Părintelui Pahomie, egumenul de la Sihla și eram împreună la oi. Eu m-am apucat, am făcut brânza, am fiert urda, am stors tot, am măturat stâna, am făcut o mămăligă caldă, am pus-o sub pernă, am pregătit de-un borș acolo să fie pentru seara, să fie făcut și pe la ora 4, am lăsat zerul să se așeze că zerul după ce-l fierbi, se trage urda din el, lasă așa ca un fel de smântână deasupra și aia se ia cu polonicul și se poate folosi la borș, un fel de zară, așa se cheamă, ce-i mai bun de pe zer, restul rămâne limpede ca o apă chioară. Am strâns zara într-un borcan ca să fac pe seara niște borș. El vine și mă întreabă:

– Ai scos cașul?

– Nu, că nu mi-a spus nimeni.

Dar eu am făcut-o în glumă.

– Măi băiete, măi, da' de la ora unu să laşi laptele până la cinci nescos! Tu îţi dai seama că ăsta-i gata, e terminat caşul ăsta.

A băgat el mâna repede în aia, a văzut că-i scos, zice:

– Aaa, da' tu îţi baţi joc de mine. Tu cunoşti la oi.

Şi n-am avut fericirea să stau mult. Am stat cu ei toată vara la stână, am tomnat cu ei, am prins datul berbecilor şi a apucat a se lăuda ciobanul la stareţ şi a spune că: Uite, Părinte Stareţ, dacă vreţi, pe fratele Costică poate ni-l lăsaţi că noi ne împăcăm foarte bine cu el, el ştie rânduiala, nu ne este frică. Şi atunci stareţul a spus:

– Ei, nu, în mânăstire-i tăierea voii ca lutul în mâna olarului, ca fierul în mâna fierarului. Trebuie să dăm altă ascultare unde nu-i place, nu unde-i place că dacă îşi face voia nu-i bine.

Şi m-a luat de la stână şi m-a dat la vaci. Zic eu aşa că în ce a constat de fapt esenţa? Toţi ceilalţi care mai mergeau prin stână obişnuiau să mai spună că ciobanul a luat o sticlă de lapte, că a tăiat o bucată de brânză, că a pus radio să cânte. Pe mine nu mă interesa treaba asta, niciodată. Când mă întreba stareţul ceva, eu îi spunem:

– Frate Costică cum merge treaba?

– Foarte bine, de la foarte bine în sus.

Da' ce treabă ai tu ce-i în ogradă la mine? În primul rând în stână trăiesc eu, nu trăieşti dumneata. Eu trebuia să am linişte cu cei care lucrau acolo. Şi întotdeauna îmi spuneau ciobanii: Eşti singurul călugăr cu care noi n-am avut probleme la stână şi am avut linişte. Dar se vede că ştii de la oi de undeva. Şi mulgeam cot la cot cu ei, de exemplu, când mulgea ciobanu' găleata era şi a mea plină; când era ciobanu' cu oile, oriunde era. La ora 6 era deşteptarea, până

la 7 mulgeai, la 7^{30} deja oaia era în pădure, la ora 1 eram cu ele sătule, la muls.

Deci eu ştiam toate rosturile astea, aşa se spune porneală, propteală, plimbare, păscătoare, odihnă, adăpat. Toate rânduielile astea le-am învăţat, pentru că e un proverb popular care spune: Du-te măi că eşti cioban. Asta-i o ruşine să spui. A fi cioban înseamnă cu totul şi cu totul altceva. A fi ciobănos, a fi prost şi necivilizat sau needucat asta înseamnă să fii un fel de neşcolit, ca să zic aşa. Dar nici ăsta nu-i un termen clar, adică să fii necioplit. Dar a fi cioban înseamnă cu totul altceva. Exact cum spune Mântuitorul în Evanghelie: Ciobanul îşi cunoaşte oile sale şi ele îl cunosc pe el şi aud glasul lui şi ascultă de el, nu-i un lucru oarecare.

Ce mi-a plăcut frumos la stână, asta mi-a fost, libertatea – terminam seara la 8 treaba, îmi luam trăistuţa, coboram de la Piciorul Crucii, mă suiam la Părintele Cleopa acolo unde veneau creştinii la bănci şi stăteam până pe la 11–12 şi ascultam toate poveştile alea ce le spunea. Parcă şi-acuma le aud. Eu când le mai aud pe casete, sau majoritatea din aceste 16 volume care sunt, alea toate sunt făcute din casete. Alea toate le ştiu pe dinafară. Le-am ascultat faţă către faţă, când le spunea direct la credincioşi.

La vremea aia, mi-aduc aminte şi chiar pot să argumentez lucrul ăsta, nu era atât de preţuit Părintele Cleopa cum este acuma, în sensul că ne mai spuneau uneori preoţii: Hai măi că astea-s poveşti pentru mireni. Poveşti, nepoveşti, modul cum le spunea, cum le tâlcuia sau cum le destăinuia sau cum le spunea dânsul erau frumoase pentru că îţi încărcau sufletul dar nu neapărat că erau interesante. Poate şi starea cu care le povestea şi era de exemplu seara, era răcoare, era o livadă de meri acolo în faţa chiliei, erau bănci, mai cânta mierla seara, numai îl auzeai pe Părintele

Cleopa: Măi, gata, să ascultăm profesoara cum spune rugăciunea de seară şi ţinea mierla, că ea are vreo 15 triluri pe care le tot repetă într-una. Spunea, vezi, mamă? De unde a citit asta note muzicale să cânte aşa? Ia faceţi voi ca dânsa. Ei, şi era o chestie foarte interesantă. Odată era un păianjen mare şi o doamnă a dat să întindă mâna să-l rupă de acolo dintre deregii[25] ceardacului, şi a spus: Da' ai fost tu când a făcut pânza aia, l-ai ajutat tu cu ceva, i-ai măsurat ceva? Ia lasă-l acolo, nu te-atinge de profesorul meu, el ştie ce a făcut acolo. Vezi, pânza lui e mai puternică că el mănâncă o pradă mai mare. Ia uite, fratele lui, dacă-i mai mic acolo în colţ, are o pânză mai mică. În felul ăsta s-a născut şi cartea aia *Cunoaşterea lui Dumnezeu din zidire*, că spunea Părintele Cleopa, întotdeauna mi-a plăcut să mă uit cum îşi cară pisica puii în gură, câinele cum îşi duce puii şi-i ocroteşte, păsările cum îşi hrănesc puii. Era fascinat de lucrul ăsta. Şi chiar aşa este că dacă ai pune un om să facă o muscă, nu-i în stare. Asta a fost etapa de la oi şi a ţinut din luna aprilie până în luna noiembrie, deci tot anul 1988, integral pentru că la 1 decembrie, când a dat prima zăpadă la Moş Nicolae, deja eram cu ascultarea la grajd la vite.

Iar la grajd atuncea am intrat dintr-o necesitate mai mult psihologică şi practică decât dintr-o necesitate a ascultării pentru că părintele stareţ avea un grajd mai modern. La ora aceea Sihăstria avea poate cel mai modern complex zootehnic dintre toate mânăstirile româneşti din Moldova prin faptul că ajunsese la performanţa, era pentru prima oară apa adusă din bazin şi curgea direct în grajd, avea presiune constantă şi se umpleau lădiţele alea de unde beau animelele. Era linie de furajare, frumos, instalaţii făcute ca la fermă, din metal ca să nu le distrugă animalele,

[25] Dereg = stâlp de lemn.

cu lanţuri ca să le deschizi toate odată, să cadă singure la gâtul animalului, era bandă cu racleţi de scos gunoiul, tocătoare automate de sfeclă sau furaje rădăcinoase pe care le tocam şi le dădeam la animale ca să le mănânce. Nu tăiai cu cuţitul la mână la fiecare animal în parte. Erau nişte îndemânări, dar nu ştia nici unul să lucreze cu ele.

De exemplu, ce-mi era mie distractiv, hai să vorbesc de un lucru care nu ţine de călugărie, ţine de partea practică a călugăriei. Când am intrat eu în ascultare la grajd, la vremea aceea erau 6 călugări care făceau ascultare la animale. Ce-i trecuse stareţului atunci prin minte, să dea la fiecare cu norma ce să facă şi i-a spus: tu ai 5 vaci, tu ai 5 vaci, erau 26 de vaci cu lapte, 3 sterpe, vreo 12 junincuţe, 12 tauri de producţie, că v-am spus, mânăstirea avea contract cu statul, că trebuia să arăţi că ai activitate. Mânăstirea producea la fondul de stat, cum s-ar spune, la vremea aceea pentru fondul statului – animale, carne, ş.a.m.d. dar nu ştia nici unul să lucreze şi dăduse la fiecare în parte ceva de făcut şi ei cum făceau, săracii? Dacă nu erau învăţaţi, unul dădea mâncare, unul mulgea, unul dădea apă, unul dădea tain, unul peria animalele, celălalt dădea apă, ăla termina de dat apă, ăsta începea să dea fân. Şi vacile alea erau tot timpul zăpăcite săracile, era o nebunealã şi un răget în grajd că ele se întindeau – una după apă, una după tain, una voia mulsă, una voia periată, era halandala.

La vremea respectivă, ca personaje, era o femeie, Viorica, care îngrijea nişte viţei, dacă o mai fi trăind, Dumnezeu s-o ştie, bună gospodină, dar proastă organizatoare, le făcea toate aiurea, pe dos. De exemplu, dădea la un viţel tain şi se ducea cu apa să-l spele pe altul. Era un domn Moisincu, aşa-l chema care răspundea de scos gunoiul. Când dormeau vacile, el venea şi dădea drumul la bandă să iasă gunoiul. Ei, eu am stat vreo 3, 4, 5 zile aşa, şi

m-am uitat în tot vacarmul ăla, n-am luat nici o decizie dar cel mai mult m-am supărat când un oarecare Ianoş, un muncitor civil, după ce a muls vacile şi a pus laptele în bidoane, la un moment dat, a dat drumul la un robinet, a umplut o găleată de la lapte cu apă şi a dat cizmele acolo şi le spăla şi i-am spus:

– Măi nene, dar tu ce faci? Nu poţi să dai cu mâna direct la robinet să curgă jos?

– Da' cine eşti tu, mă, să-mi comanzi tu mie?

– Da' tu unde te crezi aicea, mă? Tu calci pe la WC cu cizmele sau prin bălegar şi a doua zi mulgi lapte în ea? Ce călugării ăştia sunt animale sălbatice? Unde te trezeşti?

M-am dus eu de la mine iniţiativă, că asta este firea mea, eu sunt mai căpos, mai hotărât şi îmi place să organizez lucrurile cum trebuie. Şi m-am dus la părintele stareţ şi i-am spus:

– Părinte, am o rugăminte, vreţi să mă lăsaţi să mă ocup eu de grajd şi să-l pun la punct aşa cum trebuie?

El a zis:

– Da' cum adică?

– Luaţi tot personalul ăla de acolo, lăsaţi-mi doar femeia de la viţei că aia nu mă deranja cu nimic, nu aveam treabă cu ea. Lăsaţi-mi omul care este cu boii pentru scos gunoiul dar să asculte ce-i spun eu, nu ce vrea el şi îmi daţi un om care vreau eu să lucreze cu mine şi l-am luat pe prietenul meu, pe Visarion l-am luat la vaci pentru că eu îl ştiam de acasă şi dacă noi eram prieteni, să fim amândoi.

Şi vreau să vă spun cum am învăţat eu a face treabă la vaci. Unchiul meu care m-a crescut, fratele tatei, care era cioban şi toamna animalele se duceau la colectiv, la fermă, avea căruţă cu cai şi câteodată îmi spunea:

– Îi duminică astăzi, ca să pot veni repede acasă, vrei să vii un pic să mă ajuţi?

Zic:

– Hai că vin şi ajut. Dar eu mai mult ca să mă merg cu căruţa era toată povestea.

Şi el când intra în grajd din fermă, era cu un băiat de-al lui, care nu mai trăieşte nici el, Aurel, a murit, şi spunea aşa: Aurel, tu dă drumul la apă şi bagă fân pe linie la vaci şi dă tainul. Mie îmi spunea: Tu trage tot gunoiul şi dă cu ţăsala pe ele. Eu intru să mulg repede. Dar ştii cum? Spală-mi şi perie-mi din capătul ăla ca eu să trec cu gata, să nu rămână în urmă mizerii. Şi când termina el de muls mai trăgeam o dată gunoiul, închidea apa, mai punea ceva în iesle, un pic de fân, arunca rumeguşul ca aşternut, sub vite să nu se murdărească. La Sihăstria, tot rumeguşul îl ducea într-o râpă şi îi dădea foc. I-am explicat: Părinte, acest lemn, rumeguşul ăsta când putrezeşte în două cu gunoi şi fermentează, ăsta-i celuloză, la pământ e sănătate curată. În pădure, nu frunzele putrezesc ca să se facă mraniţa aia? De ce-l aruncaţi şi-i daţi foc? Şi avea munţi de rumeguş lângă grajd depozitat acolo frumos, era un fel de lemnărie, era tot numai şantier, în Sihăstria se construia enorm.

Stareţul era foarte bun gospodar. Şi tot rumeguşul ăla îl puneam la vaci. Le-am spălat pe toate, le-am periat, le-am tuns cozile, le-am făcut tot până ce sclipeau. Şi cum făceam programul? În două ore era gata toată treaba. La ora 6 dimineaţa ne sculam, de seara aveam băgată căruţa cu fân pe linia de furajare ca să fie încărcată şi cum ne sculam, primul lucru, strigam rapid comanda, erau învăţate vacile şi dacă auzeau din capătul grajdului: Ehei, hai scoală! Gata, erau sus, numai când puneai mâna pe prima furcă de fân, toate erau în picioare şi umpleai rapid ieslele cu fân şi ele mâncau. Cât mâncau noi trăgeam gunoiul, banda mi-o aducea de seara, era o căruţă mare, pătrată, ca un fel de remorcă, o trăgeau doi boi uriaşi, frumoşi, avea, cred, peste

1000 de kg unul din ăla. Puneam căruța și dimineața la 6 dădeam drumul la bandă și din urmă începeam cu măturoiul să măturăm tot de pe linie, tot, tot, tot, să plece cu banda, să ducă tot la căruță. În momentul când terminam și era măturat tot, tot, tot, tot, prima dată intram și periam că asta era cea mai mare mizerie, cea mai nesuferită ascultare, era șperlă, bălegar, dar dacă erau cu rumeguș și le întrețineam și erau curate, dura periatul un sfert de oră. Erau 26 de vaci cu lapte, Visarion începea dintr-un capăt, eu dintr-un capăt și la mijloc ne întâlneam. În urmă măturam și dădeam rapid rumeguș, făceam curat, spălam animalele și începeam mulsul.

Credeți și conștientizați că dresasem acele animale? Ultima dată lăsam tainul de dat și ele știau că ultimul e tainul, nu se culcau și cum terminam de muls, spălam și ungeam țâța cu osmatin[26] sau cu margarină amestecată cu praf de penicilină ca să nu facă bube pe țâță, să strice mameloanele, sfârcurile, și ce făceam? O terminam de muls, îi puneam două castroane de tărâțe în iesle și ea știa că și-a primit tainul. Era un instinct. Singure așteptau să le mulgi. Se uita la tine și când o mulgeai, te lingea pe cap, era bucuroasă, știa că-și primește rapid plata și-i puneam tain în iesle. Termina de mâncat tainul, se uita o dată în stânga, în dreapta și se culca jos. Noi când terminam de muls în capătul celălalt, ea deja dormea, n-aveai nici o grijă.

Odată știu că a venit starețul la grajd, era pe la ora 9^{30} și noi am pus un drug în ușă și el vine roată și începe a striga:

– Măă, unde-s ăștia de la grajd? Unde umblați aiurea? Eu am ieșit dintr-o chilie și zic:

– Ce aveți părinte stareț, ce s-a întâmplat?

[26] Medicament veterinar.

– Măi, de ce ați închis grajdul?

– Părinte, vă rog frumos, nu-mi deranjați animalele de la somn.

Și el a spus:

– Cum adică de la somn?

– Păi, haideți să vedeți.

Și l-am dus ușor din capătul grajdului și a văzut cum toate animalele dormeau și rumegau într-o liniște deplină și i-am spus:

– Nu vreau gălăgie la animale.

– Măi, da' astea-s nebune ca tine, măi, nu se poate așa ceva! Cum adică?

– Dacă vreți să vă convingeți, uitați-vă, pot să le dresez, dacă vreți, le culc pe toate cu capul la ușă, sau dacă vreți, le culc pe toate cu capul la perete.

Și ce făceam? Dacă voiam să doarmă toate cu capul la ușă, periam din fundul grajdului spre ușă, ea tot se uita la noi cum periam și tot se culca următoarea, următoarea. Dacă voiam să se culce cu capul în grajd, periam de la ușă spre fundul grajdului și ele tot uitându-se după noi până adormeau și se puneau jos să se culce, se uitau la noi și dormeau cu capul în partea cealaltă, da.

La vremea aia ne elogiase, ne ridicase, că ne face diaconi, ne-a călugărit repede să nu ne piardă. Pe vremea aia îmi spunea *îngerul păzitor*. Asta a fost etapa iar acest lucru l-am făcut tot anul 1989, până în septembrie 1990, până am plecat la Dragomirna, deci doi ani am stat la vaci, din decembrie 1988 până în septembrie 1990.

Ați pus o întrebare, cum se împacă ascultarea din mânăstire cu cea laică. Cea laică, fie că o faci din responsabilitate sau din mai puțină responsabilitate, indiferent de ce simți tu în interior, îți iei salariul și puțin îți pasă, adică, efectiv, chiar nu te interesează că nu-i animalul

tău, nu-i, asta e şi problema de care azi toţi patronii se izbesc, nefiind responsabilitatea muncii, numai drepturile muncitorului, nimeni nu poate trage pe nimeni la răspundere şi fiecare îşi bate joc de investiţia celui ce o gestionează.

Pe când în mânăstire nu era aşa, era interesul nostru. Chiar pot să spun şi n-are cine să nege că există doi martori la această problemă: Părintele Visarion de la Pojorâta care trăieşte şi Părintele Ciprian duhovnicul de la Sihăstria care mi-a fost ucenic la vaci şi Părintele Pantelimon care-i stupar acum la Secu deci a fost şi el un an cu mine la vaci. Îmi plăcea, le tratam, le luam sânge, aveam grijă de ele când fătau, le însămânţam, mă ocupam de ele şi le schimbam care erau bătrâne, care erau reformă.

Eu când am intrat în Sihăstria am găsit 28 de vaci cu lapte dintre care 3 sterpe, deci vreo 26 sau 25 dădeau lapte. Am făcut reformă şi am dat 12 la abator şi am crescut 12 junince tinere, toate alegându-se de bună calitate. La ora actuală, la Mânăstirea Bujoreni şi Vlahuţă, eu am încă vaci din sămânţa Sihăstriei, din cea mai bună vacă de lapte pe care o avea mânăstirea. Am luat o viţică când am plecat la Bârnova după revoluţie şi din ea tot am scos sămânţă, am scos sămânţă, şi până în ziua de astăzi am păstrat, două la Bujoreni şi la Vlahuţă numai una, că una a dus-o la abator că ajunsese la al 14-lea viţel, de-acuma de-abia mai putea merge, era bătrână şi urâtă, de-abia îşi mai ţinea zilele. Eu le îngrijeam, eu le păstram gena să nu se piardă. Mă uitam când făta, zic, măi, asta trebuie să aibă calităţile mamei ei ca să poată să fie bună.

Şi am nimerit anul ăsta, cu ajutorul lui Dumnezeu, una care la prima fătare are 20 de litri de lapte pe zi, exact cum avea mama ei în Sihăstria, şi-i o mână de văcuţă, i-o uscăciune, dar e păstrată sămânţa din aia de la Sihăstria.

Asta numai în amintirea că am stat la vaci în Sihăstria şi îmi erau dragi, eu făceam cu toată pasiunea, ascultarea n-o faci în bătaie de joc, chiar ne întreceam. Am ajuns de la 28 de vaci cu lapte când am mers eu în Sihăstria, mulgeau patru bidoane şi jumătate, am făcut reforma şi am înnoit tot, tot, tot, şi de la 18 vaci cu lapte, cât am lăsat eu când am plecat, dar performante, mulgeau tot patru bidoane şi jumătate. Deci erau cu 10 mai puţine. Creşteam în schimb tineret şi viţele din astea de prăsilă şi tauri pentru producţie.

A dat odată stareţul un tir mare, cu grilaj, 15 vite, le îngrijea foarte bine, era baba aceea Viorica, le dădea resturi, le plimba, avea foarte mare dragoste de animale, le îngrijea cu grijă. Aveam animale pe care le dresasem şi erau aşa de cuminţi, de exemplu, în primii ani când se duceau cu vacile prin pădure, le pierdeau prin plantaţie, le pierdeau prin pădure, umblau după ele.

Eu când am fost la vaci cu Părintele Visarion era o boierie. Ce făceam dimineaţa? După ce terminam de muls, luam două găleţi de tărâţe şi eu turnam tărâţa jos şi celălalt bătea într-o găleată şi scotea un semnal: nenea, nenea, nenea, nenea, nenea, nenea, le strigam şi ele veneau. Puneam un şirag de tărâţe de vreo 20–30 de metri şi ele se înşirau toate cu botul în tărâţa aia şi mai presuram câte o mână de sare sau puneam drobuleţe de sare prin tărâţa aia şi ele ce făceau? Ele se înşirau pe şiragul ăla de tărâţă şi îl mâncau, îl rodeau până la pământ, curăţau tot. Ei, seara când trebuia să vină la muls, nu mai stăteam să alerg după ea s-o caut, ieşeam în vârful dealului cu găleata şi numai băteam în găleată: nenea, nenea, nenea, nenea. Începeau a rage de pe unde erau, veneau toate de prin fundul pădurii că ştiau că, capătă tărâţă, cunoşteau semnalul, deci îşi formaseră instinctul la ureche şi numai le vedeai că vin în galop, în galop. Visarion zice:

– Tu eşti nebun, nu eşti sănătos la cap.

– Taci, măi, de ce să faci munci în plus, dacă animalul ştie să te asculte. De ce să depui eforturi bolnave? De ce să-l chinui, când el înţelege de voie bună?

Şi râdeam totdeauna când spunea Părintele Cleopa, că el spunea din Cântările lui Moise: Cunoscut-a asinul ieslea stăpânului său, dar Israel nu m-a cunoscut pe mine. Ei, aşa erau animalele astea, ele cunoşteau că-i vremea mulsului. Şi într-adevăr, în momentul când băteam în găleată şi ele veneau, veneau după mine. Eu mă duceam cu găleata goală, luam o găleată de tărâţe şi înşiram pe jos ca să găsească, că dacă o chemi şi nu-i dai, a doua oară nu-ţi mai vine, adică ea ştie că ţi-ai bătut joc de ea. Deci aşa cât o crede omul de proastă, dar ea ştia că de fiecare dată când baţi în găleată şi o strigi, ea capătă şi atunci veneau că ştiau că-i tainul lor. Şi în felul ăsta le-am învăţat şi făceam asta seara şi dimineaţa. Dimineaţa le dădeam ca să se înveţe şi să-şi aducă aminte, seara le dădeam ca să-şi aducă aminte că au primit. Şi le dădeam drumul, umblau prin toate pădurile alea, nu le avea nimeni grija.

Şi mai este un secret la animale, animalele au, ca şi oamenii, ierarhie superioară. Ce făceam? Cumpăram 10 clopote, şi acuma chiar, şi la mânăstire la Bujoreni, unde-i ferma de vaci a mânăstirii, tot eu le-am rânduit clopotele pe animale, le-am cumpărat şi le-am pus, din astea, cum fac ţiganii, din bronz, galbene. De exemplu întotdeauna când dai drumul în cârd, te uiţi la vaca cea mai rea, care bate toate animalele şi pe aia pui un clopot mare, aia-i stăpânul turmei. După aia încep luptele între animalele mai mici, mai tinere, mai proaste, alea între ele se bat, dar una pe alta se domină şi atunci ce facem? Cea care o domină îi pui clopoţel mai mic, nu toate primesc clopote la fel că dacă le pui toate la fel, le zăpăceşti şi ce se întâmplă? Aia mare

merge înainte şi alea mici îi aud clopotul şi se duc după ea, ele zăngăne clopotul şi astea fără clopot se ţin după ele că dacă pui clopot la una proastă, aia se desparte şi-ţi poate duce aiurea o bucată de cârd şi te trezeşti că le-ai împărţit în două. Ăsta este secretul în turma de animale.

Graţia: Şi de unde aţi învaţat acest secret?

Părintele Calistrat: De la unchiul meu care era cioban şi când mergea cu oile primăvara, timp de o săptămână aşeza clopotele pe oi, erau 30–40 de tălăngi din astea cu curea şi se punea la gâtul animalului şi de exemplu, numai îl auzeai: Să-mi prinzi oaia aia roşie, ia, dă-mi duba după oaia aia, că nu-i bună, aia-mi bate latura, îmi rupe oile, nu merge cum trebuie, pune pe asta. Să-mi iei clopoţelul ăla care sună ascuţit şi să-l pui pe oaia aia cu coarne că aia ţine bine fruntea. De exemplu era o oaie, îi spuneam *nebuna*. Nebuna se speria de la orice şi unchiul meu, ca să o poată stăpâni, îi pusese un clopoţel mai mic, dar oile se învăţaseră că în momentul când se zburlea ea şi se agita prin pădure, toate fugeau după clopotul ăla mare că o vedeau că ea s-a agitat. I-a pus odată o talancă mare şi a împrăştiat oile pe tot dealul pentru că dacă ea nu ştie să-şi poarte clopotul ăla la gât, face trăsnăi în stână, nu merge cum trebuie şi nu se pun oile aşa: Aaaa, am văzut o stână, să vezi ce frumos se auzeau clopotele, nu. Toate au rolul lor, toate ţin.

Când mergi în pădure şi urmăreşti o stână de oi, nu se aude decât atât: dâg, dâg, dâg, dâg, dâg, dâg, dâg, dâg, dâg, cum bat clopotele, ele bat în ritm, e un ritm închis, un ritm compact. Nu-s clopote dispersate aşa aiurea, că mai am o oaie pe colo, una pe colo, nu. Un cioban merge înainte, că aşa se pasc oile. Dacă turma este mică, doi ciobani: unul în faţă, unul în spate, cel din spate urmăreşte coada şi ţine totdeauna aripa de la deal să nu se rupă în două, cel din faţă urmăreşte să n-o ia oile în vale şi le abate pe direcţia care

are nevoie, aşa se cârmuieşte. Dacă cârdul este mai mare, îl pasc trei ciobani, unul merge totdeauna în faţă şi unul merge în spate iar pe latura din deal întotdeauna stă un om pentru că vitele vor merge totdeauna numai în vale, iar oile vor merge totdeauna numai în deal, aşa-s făcute ele de Dumnezeu. Când prăpădeşti un animal, nu te duci să-l cauţi prin vârful munţilor, numai pe poale, pe unde-s poieni, când se prăpădeşte o oaie, n-o cauţi pe poale, numai la deal, pe vârfuri, prin ţancuri o găseşti. Astea-s învăţate de la stână.

Graţia: Nu se ştiau lucrurile astea în Sihăstria?

Părintele Calistrat: Nu. Eu le ştiu de la unchii mei cu care am fost la stână.

Ascultarea la vaci

Graţia: Dar în Sihăstria nu se ştia?

Părintele Calistrat: Nu se ştia, cine să ştie că doar pentru prima oară eu am pus clopote pe vaci în pădure şi ştiam, mergeam şi ascultam clopotele şi spuneam: Vezi că vacile sunt în cutare loc. Uite, ia-o de aici, taie-o drept în direcţia asta şi, zic, strigă-le că vin. Şi n-aveam nici o treabă. Alţii se enervau, le băteau, eu niciodată n-am bătut vacile.

Aveam o vacă care bătea cu piciorul la muls şi aveam un ciocan de bătut coasa şi când ridica piciorul îi dădeam peste unghii la picior şi o durea şi la un moment dat, ca să n-o mai doară, nu mai ridica piciorul şi altă dată nu mai era nevoie. Deci, când începeam mulsul, luam ciocănelul lângă mine şi dădeam o dată în podea să audă ea zgomotul şi ea ştia şi stătea cuminte că ştia că o doare dacă se mişcă şi eu terminam de muls şi ea nu ridica piciorul niciodată şi nimeni n-o putea mulge, că aruncă.

Sunt tot felul de instincte naturale. Şi vreau să vă spun că la vaci cât am stat şi la oi, la oi am reuşit şi am citit vreo 6 volume din *Vieţile sfinţilor*, aia a fost singura

petrecere frumoasă a timpului pe care am avut-o, că se mai enerva câteodată bădia Manole: Hai, măi că adormi pe cioată cu cartea în mână, hai să mai mergem oleacă, hai să ne mai plimbăm oleacă, se înfierbântă oile astea. Zic: Hai, hai că mergem, acuma termin Viaţa la sfântul ăsta, o pun în trăistuţă şi plecăm. Altă dată când ploua nu puteai lua cărţi iar cât am stat la vaci, am citit toate 4 Proloagele pe tot anul dar pe chirilică, nu pe româneşte, le buchiseam cu creionul. Aşa am învăţat să citesc chirilica, acolo am citit Viaţa Sfântului Spiridon, Viaţa Sfântului Avacum, Naum, Sofonie, Agheu, Viaţa Sfintei Varvara, cum a stat ea în turn, Viaţa Sfintei Ecaterina, care-i în două variante. Părintele Cleopa o are în varianta frumoasă, când se plimba cu struţul cu careta de aur.

Sunt amintiri care întotdeauna m-au făcut să-mi dau seama că eu am trăit călugăria frumos. Călugăria nu are cum să-ţi placă dacă ţie nu-ţi place să ţi-o faci frumoasă. Sunt în mânăstire călugări care nu se regăsesc, nu-şi dau seama ce-i cu ei sau se plictisesc şi aşteaptă să treacă o zi de la alta dar lucrul ăsta se întâmplă numai pentru faptul că ei nu ştiu să-şi folosească timpul. De exemplu, eu, dacă am învăţat ceva în Sihăstria, după ce m-a dat la vaci mai pierdeam vremea. Stăteam seara la discuţii, cum se spune, la vorbe goale, mai pe un cerdac, mai nu ştiu ce.

Şi tot în Sihăstria am reuşit cât am stat la vaci şi am citit foarte multă istorie. Tot ce-am prins de istorie am citit că era pasiunea mea să citesc. Singura carte la care eu am o slăbiciune deosebită şi sunt foarte încântat, este cartea lui Sadoveanu *Fraţii Jderi*. Cartea aceea, cât am stat la vaci în Sihăstria, am citit-o de 13 ori. O ştiu aproape pe dinafară. Şi de fiecare dată, unde o văd într-un magazin sau într-un anticariat, o cumpăr din plăcere. Cred că o am în 10 exemplare. Întotdeauna mi-a plăcut cartea aia, mi s-a părut

cea mai frumoasă din tot ce a scris Sadoveanu, că a scris şi el destule, dar Baltagul e cumva prea dureroasă. *Fraţii Jderi* e prea savuroasă, prea te fură, prea te duce în peisajul timpului de atunci şi eu am citit-o cu foarte mare plăcere.

Ce făceam? Stăteam seara pe cerdac şi mai citeam şi-mi plăcea să ascult cum curge pârâul la vale. Stăteam şi pierdeam vremea până la 11 noaptea, îmi puneam o pernă pe băncuţă şi îmi plăcea să aud sur, sur, sur, sur, sur, sur, cum curge apa, până ce adormeam. Şi odată a dat de mine Părintele Ilarion (Dumnezeu să-l ierte!) îl pomenesc tot timpul, nu l-am uitat niciodată. În 15 ani de preoţie nu cred că mi-a rămas în vreo zi să fac liturghie să nu-l pomenesc. Maica Alexandra de la Dragomirna mi-a dat Filocaliile de la 1 la 10 şi a spus: Mamă dragă, eu nu ţi le dau că vreau să mă dau deşteaptă, ţi le dau cu condiţia de a nu mă uita în sfintele tale rugăciuni. N-am nevoie, să spui Alexandra cu casa ei şi tot satul că eu nu ştiu pe cine trebuie să pomenesc şi pe cine nu. Dacă mă uiţi, e păcatul dumitale, n-ai să ţii minte ce citeşti în cărţile asta. Aşa mi-a spus.

Eram în Dragomirna de o lună de zile şi trecuseră atâţia oameni pe acolo şi preoţi şi călugări şi Maica Alexandra avea 76, a murit de vreo optzeci şi ceva de ani, deci mie mi le-a dat şi le am şi acuma şi le păstrez de la ea. Dar n-am făcut odată liturghie, să încep morţii, n-am pomenit-o pe mama sau rudele mele, întâi pe ea şi pe Părintele Ilarion. Totdeauna mi-a rămas în minte şi Părintele Ilarion m-a îngrămădit prin ograda mânăstirii, umblam eu aşa, nu ştiu ce făceam, mă duceam undeva, ori la bucătărie ori la chelărie şi zice: Ia, vino încoace! Eu te urmăresc pe tine de mai multă vreme, tu seara pe la 8 cam umbli aiurea. Da' de ce umblam aiurea? Veneam cu laptele. Dacă la 7 începeam mulsul, la 8 treceam cu laptele. Luam restul şi-apoi mai pierdeam vremea la o glumă în chelărie,

la o vorbă în bucătărie, la o vorbă în trapeză, se mai pierdea timpul. Şi zice:

– Uite ce drăguţă, trebuie eu, pe lângă toate pe care le faci tu bune, să te învăţ să citeşti Psaltirea.

– Şi cum trebuie aă citesc Psaltirea? Lămuriţi-mă că eu chiar nu am talentul ăsta cu cititul la Psaltire.

– Păi, uite ce este, fă în felul următor, eu sunt de la 6 la 8 la Psaltire, de la 8 la 10 ia tu schimbul. Tu mă schimbi pe mine şi uite cum facem, tu nu veni la 8 fix, vino la 8 fără un sfert, când termini treaba, vii, ca într-un sfert de oră să putem discuta, să am eu timp să-ţi povestesc.

Mi-a povestit el mai multe, mi-a dat tot felul de sfaturi, uite aşa, uite aşa, uite aşa, doi ani, cât am stat la grajd la vaci, tot 1989 şi 1990 până am plecat, acest simpatic şi onorabil preot bătrân, de o modestie incontestabilă, cunoştea buruienile, îmi dădea leacuri, avea grijă de mine, ţinea la mine, îmi aducea un covriguţ în buzunar ori o bombonică ori ceva. Era aşa de sufletist, să nu pleci de la biserică, cum s-ar spune, cu mâna goală. Îmi făceam, cât stăteam în biserică, în două ore, 11, 12, 13 catisme, terminam, veneam la chilie la ora 10, doar nu te mai lua somnul până la utrenie că eşti şi tânăr, e şi vremea frumoasă, mai citeam 2–3 catisme, aţipeam un pic, mă duceam la utrenie, veneam de la utrenie şi începeam să citesc Psaltirea până o terminam şi eu aveam pe a doua zi toată pravila făcută, făceam doar Rugăciunea de dimineaţă, de seară şi Paraclisul sau Canonul de pocăinţă, le făceam fără probleme. Şi am mers aşa doi ani de zile, cât am stat în Sihăstria, permanent aveam o Psaltire pe zi făcută. Când mă duceam la Părintele Cleopa la spovedit mă întreba:

– Ţi-ai făcut pravila?

– Da, Părinte. Cu ajutorul lui Dumnezeu mai fac o Psaltire pe zi.

– Da' ce, ai trecut pe la Ilarion?

Că ştia că Părintele Ilarion când îi prinde pe călugări, îi pune la citit Psaltirea.

– Da, zic, eu am schimbul la Psaltire de la 8 la 10.

– Atunci mergi sănătos şi te împărtăşeşte că cu tine n-am treabă, da.

Noi am fost singurii văcari din Sihăstria care mergeam noaptea la utrenie. Dar de ce mergeam la utrenie? Noi ne terminam treaba la 8–9 şi la 12 când începea utrenia, că văcarii erau scutiţi pe vremea când era o căruţă de văcari în grajd şi nu făceau treabă. Erau scutiţi văcarii de utrenie că adică e o *muncă asiduă, trebuie să ţii animalul în spate*. Mergeam la utrenie, dar ce ne convenea? Sculam vacile şi ele se bălegau, curăţam frumos, măturam, şi la două când veneam, le sculam din nou pe toate şi iarăşi se bălegau, făceam curat iar dimineaţa la ora 6 când ne sculam, nici nu mai aveam de periat că ele erau aproape curate. Ici colo, dacă se murdărea câte una mai obraznică sau mai mizerabilă şi aveam şi curăţenie în grajd pe treaba asta.

După aia începuserăm să mai mergem şi la liturghie, dar a început stareţul să ne înmulţească ascultările: Aaa, dacă aveţi timp, staţi că vă dau eu de timp. Şi atunci ce am făcut? Ne-am descurcat, am înregistrat o Sfântă Liturghie pe o casetă şi ne puneam în genunchi în chilie, aduceam sfeclă la tocător, pregăteam tot de treabă acolo să vadă stareţul că suntem în plină activitate, puneam la uşă un băţ ca să trăncăne când trăgea cineva de băţ ca să auzim că a intrat cineva pe hol şi stăteam îmbrăcaţi în ţinuta de muncă, cu halat, cu şorţ ca să se vadă că suntem pregătiţi de muncă şi când venea stareţul, numai ieşeam:

– Ce faceţi voi, tată, măi, ce lucraţi voi aici?

– Părinte, numai am venit să vedem cât e ceasul că trebuie să începem la tocător să dăm sfecla.

Şi ce făceam? Porneam casetofonul, ascultam Sfânta Liturghie, stăteam în genunchi, citeam la Psaltire sau o carte de care aveam nevoie şi nu ne rupeam cu munca, adică eu aveam ascultare fixă.

Asta-i diferenţa între mânăstire şi mirean, mireanul dacă vrea să aibă răspundere are sau are bun simţ sau conştiinţă şi face cu simţ de răspundere, pe când călugăru-i interesat. Noi ne întreceam cu cât mai mult lapte dau vacile, cu cât sunt mai curate, cu cât terminăm mai repede, dacă până şi la muls ne întreceam, care termină primul – eu aveam 13 vaci de muls, Visarion 13 şi le împărţiserăm echitabil, de exemplu care aveau lapte mult erau fix în două şi îi spuneam: Alege-o tu care o vrei. Care aveau lapte cam de tura a doua le împărţeam în două şi care se mulgea greu, îi spuneam: Iei tu una sau două, iau eu una sau două. Nu se mulg toate la fel, sunt mai tari la pulpă, se mulg mai greoi, cu mai mult efort şi spunea:

– Uite eu iau asta şi asta.

– Bine, eu iau asta şi asta.

Şi le rânduiserăm, care erau ale mele, le aveam pe o parte, care erau ale lui erau pe partea cealaltă şi începeam mulsul, de la mijloc spre capăt sau de la capăt spre mijloc ca fiecare să şi le mulgă. Ne străduiam şi ne întreceam şi la muls. În 4 minute mulgi o vacă, o găleată de lapte. Asta a fost ascultarea la Sihăstria, n-a fost grea deloc, ne-am dus odată la Părintele Paisie Olaru şi a întrebat:

– Măi, tu unde ai ascultare.

Eu zic:

– Părinte Paisie, la vaci sunt acuma.

– Ei, să ai grijă să nu fie pietre prin aşternut, să doarmă animalu' bine că eu, uite, când eram pe vremuri la ascultare la mânăstire mă dădeam de-a dura prin aşternut ca animalu' să nu doarmă, să fie ceva prin paie să se pălească.

Zic:

– Ei, noi nu facem chiar aşa că avem rumeguş şi-i curat.

– Da, da, să vă uitaţi, să nu chinuiţi animalele.

Graţia: Aţi fost învăţat în timpul activităţilor pe care le aveaţi atât la oi cât şi la vaci şi ceilalţi călugări la ascultările pe care le aveau să rostiţi în gând *Rugăciunea inimii*?

Părintele Calistrat: Asta ne spunea Părintele Cleopa că să nu facem ascultare fără rugăciune că-i argăsie. Dar de obicei ce se întâmplă? Uneori se poate spune *Doamne Iisuse*, uneori nu. De exemplu dacă periai puteai să zici *Doamne Iisuse*, dacă mulgeai, puteai să zici *Doamne Iisuse*, dar la încărcat fân, la tocat, la cărat sau când era ceva treabă din asta, nu prea aveai cum dintr-un motiv, trebuia să fii atent la cu totul altceva să nu se întâmple dar în general, Părintele Cleopa spunea: Măi, 1000 de *Doamne Iisuse* pe zi şi aveam aţa aia, mătania care, când prindeam timp liber sau ceva, ziceam ca să avem cota, ca să nu mergem la spovedit să zicem că n-am zis *Doamne Iisuse*. Deci nu era un *Doamne Iisuse* calitativ, era cantitativ.

Cel mai bine se poate zice *Doamne Iisuse* în timpul liturghiei, să ştiţi, foarte bine prinde şi foarte bine intră pe motor, adică te simţi bine. Uneori te fură liturghia atât de bine şi atât de frumos că ai impresia că o faci mecanic, tu nici nu-ţi dai seama că ea curge, parcă trece prin tine. Dar când spovedeşti, eu de exemplu, mai spun *Doamne Iisuse* când vine câte cineva şi-mi povesteşte prostii care nu mă interesează sau mai vine cineva şi mă ţine de vorbă şi vorbeşte în plus şi fără rost lucruri inutile de mătuşă-sa, de soră-sa, de bunică-sa, de nu ştiu ce prostii de prin străinătate, mă rog, fiecare îşi povesteşte păsul, şi ca să nu mă plictisesc, zic *Doamne Iisuse* că oricum eu nu-s atent şi nu mă interesează că deja ştiu despre ce este vorba sau ce

treabă are dar omul simte nevoia să se descarce şi atunci eşti obligat să-l laşi să spună sau când consider eu că m-a iritat sau mi-ajunge, zic: Bine, bine, fă ce ţi-am spus şi lasă că se rezolvă, că deja mă derutează, mă încarcă.

Dar *Doamne Iisuse*, să ştiţi, am să vă spun un lucru, la început îl zici foarte greu, e foarte greoi la început, chiar îţi dă stare de enervare. De ce? Nu suferă sarsailă. După aia intri într-o etapă când îl zici dar nu poţi să spui că-ţi place. Te trezeşti că zici *Doamne Iisuse*, dar să ştiţi că eu pot să merg cu mintea aiurea şi zicând *Doamne Iisuse*, deci să nu fie acasă mintea, să o ia pe tarla.

Graţia: Automat.

Părintele Calistrat: Da, da. După aceea intră într-o obişnuinţă, zici *Doamne Iisuse* dar fără să gândeşti ce spui, adică e un fel de rugăciune a lui Iisus *Doamne Iisuse* dar cum să spun eu? Mecanică, ea intră în obişnuinţă. Aia nu-i valoroasă. Şi după aceea e *Doamne Iisuse* chiar când stai cu aţa în mână şi ... Eu câteodată mai circul cu maşina şi apoi ca să vorbeşti toată ziua, ce ai să vorbeşti cu şoferul în fiecare zi când te duci în stânga sau în dreapta? Am pe maneta de la viteză o rotiţă cu 33 de bobiţe, o iau în mână şi încep să zic şi la un moment dat mă întreabă şoferul:

– Dar azi mai grăiţi sau numai vă rugaţi?

– Nu, nu mă rog, sunt atent la drum.

Dar de fapt mă uit cum conduce şi zic *Doamne Iisuse*. Te fură gândul şi-i frumos. Pot să spun că de câte ori spun *Doamne Iisuse*, parcă mă regăsesc în toate amintirile. Mă fură, e ca o poveste ca să spun aşa. Nu ştiu dacă aţi fost atentă luni, cât de frumos a ţinut predica Prea Sfinţitul[27], parcă a fost ca o poveste, ca un basm. Nu a avut o predică teologică, care să zici: Doamne, uite ce somitate, nu. Pusese

[27] Prea Sfinţitul Adrian a ţinut predica de hramul Sf. Ilie în 2009.

pe Sfântul Ilie în contradicţie cu Dumnezeu, parcă era un voinic care se lupta cu ceva mai puternic ca el, că la un moment dat chiar m-a încântat modul de abordare a problemei, zic: Uite, ce înseamnă experienţa şi se vedea că trăieşte ce spune.

Rugăciunea lui Iisus, la modul că hai să spun Doamne Iisuse, pur şi simplu trebuie să ţii cont de câteva repere, adică până nu te copilăreşti înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu nu vine El să se plece în faţa ta.

Graţia: Frumos spus.

Părintele Calistrat: Da, nu te primeşte, nu vrea inimă împietrită. De ce spune în finalul Psalmului 50, ... şi *Duhul Tău cel bun nu-l lua de la mine*. Dacă nu avem duh bun, nu vine Duhul Sfânt pentru că El cunoaşte duhul cel rău.

Graţia: Asta nu e inimă de copil altfel spus?

Părintele Calistrat: Da, e acelaşi lucru. La finalul Psalmului 50, *Fă, Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului*, deci până nu-şi croieşte inima cărare nouă şi drum nou după Dumnezeu, nu vine Hristos să stea pentru că nu-i Ierusalimul acolo şi El nu stă în altă parte decât în Ierusalim.

Graţia: Asta nu se dobândeşte prin tehnică.[28]

Părintele Calistrat: Normal.

Tunderea în monahism

Graţia: Vă amintiţi la ce dată a avut loc călugăria?

Părintele Calistrat: Da, cum să nu? Chiar e o zi foarte însemnată, să ştiţi că-s mândru de asta.

[28] Arhimandritul Sofronie, *Rugăciunea – experienţa vieţii veşnice*, p. 121, 124–132, Ed. Deisis, Sibiu, 1998.

Graţia: Vreau să ne povestiţi.

Părintele Calistrat: Am descoperit lucrul ăsta târziu de tot.

Graţia: A fost rasoforie mai înainte sau nu?

Părintele Calistrat: Nu, frate îmbrăcat, în Sihăstria nu se făcea rasofor.

Graţia: Frate îmbrăcat la ce interval de timp după intrarea în mânăstire?

Părintele Calistrat: Repede, repede de tot, la 6 luni. La Paşti în 1989 m-a îmbrăcat, atunci mi le-a dat cu rugăciune, dar eu dulamă şi rasă am purtat de toamna, de prin septembrie, octombrie, cum ziceţi dumneavoastră – rasofor, dar nu mi-a schimbat nume, numai mi-a spus aşa: Du-te la Părintele Clement să-ţi dea haine şi vină să ţi le binecuvintez. Făcusem armata şi creasem impresia de seriozitate, zic eu, nu ştiu ce se întâmplase.

La Paşti ne-a chemat pe toţi în biserică. Ne-a dat haine nou-nouţe, ştoc, făcute la cheie, tot, tot, tot, tot şi ne-a citit părintele stareţ o rugăciune, cred că rugăciunea de rasofor că am zis Psalmul 50, mi-aduc aminte când a citit din Molitfelnic, *Tu Doamne întru jugul Tău cel bun, pe robii Tăi aceştia* şi aşa, şi ne-a dat la toţi haine noi şi de Paşti eram ca nişte cocoşi americani toţi înfoieţi, 8 odată am fost îmbrăcaţi: fratele Nicolae Capătă, fratele Ion Pascariu, Iustinian e din călugărie, fratele Dumitru, care-i Dosoftei de la Sfântu Munte, Părintele Visarion care-i fratele Vasile, fratele Costică, adică eu, Părintele Serafim – Sorin Andriuţă, Costică Găinat, care-i acuma Ciprian, diaconul de la Părintele Pamvo, de la schit, a mai fost Petrică Găinuţă – Proclu, care-i acuma egumen la Boureni, tot de o generaţie cu noi. Noi ăştia am fost în generaţie, odată veniţi toţi, 8 inşi şi din ăştia 8 s-a pierdut fratele Nicolae Capătă care s-a îmbolnăvit cu capul. În rest au rămas toţi, nimeni nu s-a pierdut din generaţia noastră, iar

mai târziu de tot după revoluţie încoace, am înţeles că ar fi avut o încercare, nu ştiu mai e la mânăstire, nu mai e, acest frate Iustinian care era mai rebel, mai impulsiv. Odată a fost dat cu ascultarea la grajd şi m-a supărat, a tot bătut o vacă cu lopata, i-a dat o dată, de două, de trei, de patru ori şi am întrebat: Măi, da' ce ai cu animalul ăsta? Îmi venea să-i zbor o palmă şi să-l lungesc cât era grajdul de lung. Da' tu unde te trezeşti aici? Da' ce crezi că eşti mai deştept ca ele? M-am dus la stareţ şi l-a scos din ascultare de la grajd. Nu l-a mai lăsat că şi animalele astea, dacă le baţi, se sălbăticesc, încep să reacţioneze refractar ca şi omul, adică nu mai sunt morale – te azvârlă, te împung, se agită, sar pe pereţi, fac urât. Un animal, dacă-i nervos, te poate omorî.

Aceştia am fost îmbrăcaţi în joia mare, de spălarea picioarelor, iar călugăria mea s-a făcut de sărbătoarea Sfântului Andrei care era cu cruce neagră la vremea aia. Sărbătoarea Sfântului Andrei a prins contur la noi, la români, de când Înaltul Daniel a adus la Mitropolie moaştele Sfântului Andrei de la Patras în România şi a trecut-o cu cruce roşie. Era vorba să se facă călugării şi ştiu că atunci s-a făcut un consiliu la biserică şi Părintele Stareţ a citit o dare de seamă. Am fost făcuţi 6 călugări atunci. Pe data de 28 noiembrie am intrat sub mantie eu cu părintele Serafim Andriuţă, care este şi azi în Sihăstria, el e inspector cu pădurile, arhimandrit sau protosinghel, nu mai ştiu ce grad are, dar oricum e ceva în grad că a terminat şi Teologie. El când a venit avea numai profesionala, dar stareţul l-a avut la evlavie şi a făcut şi seminar şi ISE şi Drept şi Teologie, a strâns multe diplome.

În seria a doua a fost făcut Visarion cu Ciprian. Noi eram atunci într-o neînţelegere. N-am vrut să ne călugărim odată. La un moment dat nu ne mai înţelegeam la grajd din anumite probleme şi s-a creat puţină disensiune între noi. În

seria a treia a fost călugărit Părintele Vlad Dosoftei de la Sfântul Munte cu Iustin Cobzaru şi după aceea a fost călugărit Părintele Proclu cu Părintele Iustinian. Din generaţia noastră nu s-a pierdut nici unul, n-a plecat nimeni, toţi am venit, toţi am rămas că nu eram mulţi, 8 inşi într-o generaţie am venit. Toţi în vara lui 1988 eram cârlănaşi pe plantaţie la Sihăstria, toţi tineri. Fratele Neculai s-a îmbolnăvit după primul an l-a trimis la Tulgheş, nu s-a mai întors, nu mai ştiu nimic de el, nici măcar dacă mai trăieşte. Când s-a hotărât călugăria, ştiu că era o luni seara că aşa s-a întâmplat. Vine Părintele Stareţ la trapeză la masa de la ora 5 şi spune aşa: Diseară avem călugării şi ştiu că a întrebat cineva:

– Cine?

– Ăsta de la vaci, îngerul bun, aşa-mi spunea la vremea aceea, când ţinea la mine.

Nu ştiu cum mai e azi situaţia dar aşa era la vremea respectivă şi cu cel de la chelărie, la care ţine stareţul, ăştia-s primii. Eram amândoi mari, înalţi, „mari valori spirituale" şi ne-a băgat în prima serie şi ne-a anunţat în biserică, ca tot în ziua respectivă seara să vină cineva şi să spună, la vremea aia nici nu ştiam cine e. Citisem nişte foişoare, auzisem de Arsenie Boca, dar nu ştiam cine este. Măi, tu ştii cine a murit astăzi? Arsenie Boca de la Prislop. Am fost călugărit în ziua în care a murit Arsenie Boca anul şi ziua, în seara lui 28 noiembrie 1989 şi am fost scos de sub mantie în ziua în care l-a înmormântat pe Părintele Arsenie Boca, pe 4 decembrie dimineaţa, că eu pe 3 sunt născut. Pe 3 a fost ziua mea de naştere şi pe 4 am ieşit de sub mantie.

Graţia: Dar nu se stă 40 de zile?

Părintele Calistrat: Nu, eu aveam treabă la vaci. Am stat numai pe 30, pe 1, pe 2 şi pe 3, atâta am stat 4 zile.

Graţia: Cine v-a fost naş de călugărie?

Părintele Calistrat: N-a fost un singur naş, noi atunci fiind şi Serafim sub mantie şi eu, eu mă spovedeam la Părintele Varsanufie la vremea respectivă, ca începător, că aşa eram rânduit, şi Părintele Serafim tot la Părintele Varsanufie. Eu îl voiam pe Părintele Cleopa, el îl voia tot pe Părintele Cleopa. Părintele Stareţ Victorin a spus aşa: Măi, ca să-i împăcăm pe amândoi, luaţi-i amândoi odată şi noi am stat la mijloc, unul lângă altul şi Părintele Cleopa cu Părintele Varsanufie au ţinut mantiile legate laolaltă, nu a luat unul unu şi unul unu, pe amândoi odată, suntem gemeni, cum s-ar spune. Doi naşi am – Părintele Varsanufie şi cu Părintele Cleopa. Asta voiam să spun că după ce am ieşit de sub mantie, stareţul m-a chemat la el şi mi-a spus: Uite, am avut încredere în tine, te-am călugărit, vreau să fii om serios şi atunci ştiu că l-am supărat, am fost puţin caustic. Zic, ştiţi ceva Părinte, dacă mi-aţi dat călugăria sau consideraţi că mi-aţi dat-o, vreau ca şi de-aci încolo să putem face călugărie tot după legile călugăriei, nu vreau să devin slugă. Adică am fost un pic rece cu el. El a fost respectuos cu mine şi mi-a spus aşa: Certa-mă-va dreptul cu milă şi mă va mustra. Nu i-am înţeles cuvântul, dar de atunci nu prea m-a mai avut la suflet. Adică pentru vorba aia, eu am fost oleacă dur cu el că el mi-a cerut atunci: dacă observ ceva să-i spun, dacă am să văd ceva să-i spun. Şi am zis: Părinte, eu am ascultare la grajd, n-am timp să le văd pe ale mele, d-apoi să le mai văd pe ale altuia. El mai avea talentul ăsta, să ştie tot ce se întâmplă. Recunosc, eu mai mult îl dezinformam: Da, e totul bine, e totul în regulă, nu s-a întâmplat nimic, e totul cum trebuie. Bine, că nu te întreba nu ştiu ce: de ce n-a fost ăla la utrenie, cine a intrat în chilie la ăla, ce-a căutat în chilie la ăla, chestii de genul ăsta. Nu ştiu, n-am fost atent. Adică o cam scăldam. Fratele meu de călugărie mi-a zis şi el odată:

– Măi, să ştii că principiul meu de funcţionare e altul ca al tău.

– Dar de ce spui vorba asta?

– Măi, pe mine, dacă mă iubeşte stareţul, poate să mă urască toată obştea, nu mă interesează.

Eu i-am zis aşa:

– Pe mine dacă mă iubeşte Dumnezeu, poate să mă urască toţi că mie nu-mi pasă. Aşa că nu vreau să fac clică cu nimeni, nu-mi trebuie nici cu stareţul, nici cu obştea.

Şi culmea că la revoluţie, atunci în 1989, m-am lăsat antrenat, deşi eram neutru şi eram foarte suspicios la toate problemele, atunci m-am lăsat antrenat într-o chestie care nu mi-a plăcut, ea a fost benefică dar nu a avut efect. Tare mare dreptate a avut înţeleptul Solomon când a spus aşa: Dă pricină înţeleptului şi mai înţelept va fi şi nu zi de rău celui rău să nu te urască.

Când au fost evenimentele alea cu căderea lui Ceauşescu, vremea m-a prins tot la grajd şi ajutam seara la spălat la veselă în bucătărie că mânca multă lume, era foială de oameni şi a venit la mine un călugăr, Părintele Nifon, acuma e mare duhovnic acolo în Sihăstria şi mi-a zis:

– Măi, ştii că pe Macarie de la Secu l-au dat călugării jos şi l-au fugărit din mânăstire?

– Şi ce vrei acuma?

– Păi, hai să-i punem şi noi stareţului nişte condiţii.

Şi eu am zis:

– Condiţia pe care ar trebui să i-o punem e să ne lase la biserică, că în rest, ce-ţi lipseşte, ce nu ai în mânăstire aici?

Şi a zis:

– Da, dar cine are curajul să-i spună?

– Las' că-i spun eu.

Şi m-am lăsat antrenat, m-am dus la Părintele Cleopa, i-am cerut sfatul şi a zis:

– Măi, spuneţi-i dar de Victorin n-o să se prindă treaba asta. Mai bine taci, el mi-a zis. Dar dacă tu vrei să-i spui, poţi să-i spui.

Şi seara la trapeză, când a aflat el ce s-a întâmplat la Secu ne-a adunat şi ne-a spus ca să fim cuminţi, ascultători, mă rog şi a zis:

– Dacă are vreunul vreo problemă, s-o spună.

Şi am spus:

– Părinte, eu am o problemă, chiar am o problemă.

Şi a zis:

– Da, Părinte Calistrat, că eram călugăr de-acuma, trecuse o lună şi ceva, dacă pe 28 noiembrie m-a călugărit şi asta se întâmpla pe data de 8 ianuarie, deja erau petrecute evenimentele cu împuşcarea lui Ceauşescu. Şi zic:

– Uitaţi, Părinte, în numele mai multor călugări care nu au curajul să vă spună în faţă, dar clevetesc pe la colţuri şi eu nu suport treaba asta, nu mi se pare ortodoxă şi creştinească şi călugărească, poate ne mai lăsaţi şi pe noi la acatist, poate ne lăsaţi la biserică, poate mai reduceţi din muncile astea inutile sau haideţi să facem şi noi o schimbare care să ne zidească sufleteşte.

S-a supărat şi a început să ţipe la mine:

– De ce, vrei să mă dai jos din scaun?

Zic:

– Părinte, nu interpretaţi greşit, nu vă dă nimeni jos din scaun, nici nu v-a cerut lucrul ăsta.

– Na, ia-ţi cheile, condu tu.

Adică a avut o ieşire din asta necontrolată şi apoi a transformat-o, a eronat-o şi a modificat-o şi a păstrat-o pentru foarte multă vreme, adică Calistrat l-a înfruntat şi a vrut să-l dea jos. Asta nu a fost niciodată adevărat. A fost o

iluzie optică. După aia i-a luat pe fiecare călugăr la rând şi l-a întrebat: Tu ce-ţi doreşti? Să mă mântuiesc. Tu? Să mă mântuiesc. Tu? Să mă mântuiesc. Şi atunci m-am supărat şi când s-a terminat toată povestea, am spus:

– Părinte, blagosloviţi şi mă iertaţi, eu sunt singurul vinovat dar dacă de astăzi înainte văd pe vreunul cârtind sau dacă de azi înainte văd pe vreunul clevetind, să ştiţi că-l şi plesnesc pentru că pe la spate vorbesc şi vă judecă iar aici toţi doresc mântuirea.

Nu mi se pare corect şi n-am suportat treaba asta. Însă majoritatea din ei n-au rămas prin mânăstire. Şi am zis că uite, mai devreme sau mai târziu pedeapsa lui Dumnezeu vine şi nu iartă pentru că pornirea mea a fost pură, sinceră. Oricum eu aveam liber, mi-a părut rău că m-am băgat. Am fost singurul călugăr din Sihăstria care nu m-am temut de stareţ niciodată. Îi vedeam uneori pe călugări:

– Vai, Părintele Stareţ.

– Lasă, dragă că doar nu mănâncă oameni, e stăpânul tău. Ce, te temi de tat-tu acasă? Ce poate să-ţi facă?

Şi m-a întrebat:

– Ce faci, Părinte Calistrat?

– Uite, mă duc la bucătărie să iau nişte resturi.

Chiar dacă n-aveam treabă acolo, dar îi spuneam ceva ca să nu-l supăr. Sau mă întâlneam câteodată cu el şi-mi spunea:

– Ei, ce-ai robotit astăzi?

– Părinte, m-am luptat cu păcatul dar nu l-am învins.

Şi-mi spunea câteodată:

– Măi, tu eşti cam căpos, tu eşti cam căpos.

– Da, Părinte, am capul mare, ce vreţi să fac dacă aşa m-am născut? Probabil că gena-i defectă.

Dar nu ca să-l jignesc sau să-i vorbesc urât. Întotdeauna am căutat să am un echilibru, dar am mai deranjat. A fost şi defectul meu că nu prea am suportat uneori prostiile astea. Se pot face nişte lucruri fără să te cramponezi de ele, poţi să le elimini şi să le dai la o parte. Călugăria este atât de frumoasă şi atât de interesantă şi e atât de uşoară dar să nu-i pui tu singur pene la căruţă să nu meargă, dacă-i bagi bâtul în roată, normal că ea nu funcţionează.

Grația: Cine v-a dat numele Calistrat?

Părintele Calistrat: Starețul mânăstirii, Victorin. Eu port numele schimonahului Calistrat de la Sfântul Munte Athos şi al lui Calistrat Bobu de la Vasiova care a fost trimis în misiune la Timişoara şi acolo a şi murit şi a fost îngropat, ucenic de-al Părintelui Cleopa. Eu îmi doream la vremea aceea să mă cheme Ciprian, dar n-a fost să fie. Acuma îmi dau seama că nu mi se potrivea, Ciprian e nume de copil.

Grația: Cum vă amintiţi slujba de călugărie? Mie mi se pare o slujbă fără de asemănare?

Părintele Calistrat: Vreau să vă spun un lucru interesant, nu neapărat slujba pentru călugărie, că o ţin minte, erau câţiva călugări într-o stranã şi câţiva într-o stranã, hai să spunem 20–30, că nu erau mai mulţi, restul erau pe la ascultări sau pe la problemele lor. Era un fel de litie la Sfântul Andrei, se făcea priveghere cu litie. Şi acuma mi-aduc aminte, ne-a adus în biserică, Părintele Victorin a fost cel care ne-a împărţit hainele, la strană a cântat părintele Nifon şi cu cei care cântau mai frumos. A fost un moment deosebit, dar momentul deosebit a fost altul. Ştiţi că imediat după călugărie se stă sub mantie câteva zile. În prima noapte de stat sub mantie, chiar în ziua călugăriei, am visat-o pe mama mea într-un sicriu, nu vorbea dar era preotul din sat, Părintele Popescu parcă-i făcea slujbă şi i-am zis:

– Părinte, roag-o să-mi spună măcar ceva, ce stă aşa ca muta, ce are, de ce nu vorbeşte?

Şi ea s-a ridicat aşa în capul oaselor, s-a uitat la mine şi a zis:

– Tu eşti călugăr! Ei, dacă vrei să vorbesc, uite îţi spun eu, zi Psalmul 50 toată viaţa că asta înseamnă pocăinţa şi lasă prostiile!

Şi m-am trezit. Acesta a fost sfatul de la ea în ziua când m-am călugărit şi după aceea n-am mai visat-o 7 ani. Ăsta a fost sfatul din ziua călugăriei, iar chestia asta m-a urmărit multă vreme, totdeauna am avut-o pe creier ca un punctişor. De ce mi-a zis ea vorba aia? Avea un ton aspru şi poruncitor. N-avea un ton blând. Da, da, s-o crezi tu, eşti călugăr! Să zici Psalmul 50 toată viaţa şi tot nu-i deajuns ca să faci pocăinţă.

Grația: Un sfat duhovnicesc de unde nu v-aţi aşteptat.

Părintele Calistrat: Nu că nu m-am aşteptat, îl ţin minte şi-n ziua de azi, dar aşa de aspru a fost şi cu acest ton dur! Pentru că eu, parcă, o întrebam: Mamă, da' ce cauţi aici? Ai murit, eşti îngropată, şi numai nu vorbea, dar parcă dormea. Ăsta este lucrul care m-a marcat pe mine în toată călugăria. Slujba, văzusem călugării până atuncea, eram foarte încântat, nu era problemă. Vreau să vă spun că într-adevăr la Sihăstria, fastul călugăriilor are ceva deosebit, duhovnicesc. Părintele Cleopa ţinea nişte predici extraordinar de frumoase, Ioanichie Bălan, mai vorbea Părintele Vartolomeu Florea, dar Părintele Cleopa când vorbea de călugărie, îmi aduc aminte la călugăria mea cum s-a întâlnit Constantin cel Mare cu Paisie cel Mare şi l-a întrebat:

– Tu cine eşti, eşti Hristos?

– Nu, eu sunt Sfântul Paisie. Dar tu cine eşti?

– Eu sunt Împăratul Constantin.

– Ei, dacă tu ai vedea ce slavă au călugării şi unde stau călugării şi ce-i acolo, toată lumea s-ar călugări.

Avea un dar frumos. Vreau să vă spun, asta poate ar fi esenţa, chiar din prima zi de călugărie m-am gândit aşa: Să dea Dumnezeu să am răbdare până la sfârşit şi să nu mă întorc vreodată sau să bat pasul înapoi. Dar am fost şi orgolios, adică aş minţi dacă nu v-aş spune drept, din prima zi în care m-a călugărit, din prima zi când am intrat în cinul ăsta, am fost preocupat până în ziua de astăzi, cred că de aici şi ispita, probabil e vorba de slava deşartă sau nu ştiu cum să zic, dar am fost preocupat tot timpul ca să nu trec anonim prin viaţă ca găina prin buruieni, adică: Aa, a existat un călugăr Calistrat.

Tot timpul am simţit nevoia să fac ceva. Îmi aduc aminte, să vă dau o pildă, îl auzeam pe Părintele Cleopa: Ei, ce ştiţi voi când am luat eu în cincizăci şi nu ştiu cât, şi doi şi unu, stăreţia la Mânăstirea Sihăstria, cancelaria, mamă, acte, griji, probleme, responsabilităţi, construieşte paraclisul, fă chilii, stareţul era bolnav, mânăstirea săracă, era foamete şi mă gândeam: Oare am să ajung eu vreodată să fiu în stare să fac vreo biserică sau am să ajung vreodată să fiu în stare să ştiu să întocmesc un act? Şi din orgoliu am învăţat a face şi acte, am învăţat de toate, numai să nu rămân mai jos. Totdeauna mă gândeam, dar Părintele Cleopa cum a putut? Eu de ce să nu pot?

Graţia: Pe **Prea Fericiul Daniel**[29] l-aţi cunoscut de pe vremea când eraţi în Sihăstria?

[29] La 1 martie 1990, PC Protosinghel Dr. Daniel Ciobotea este ales, la propunerea ÎPS Mitropolit Nicolae Corneanu, în rangul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, cu titlul „Lugojanul", fiind hirotonit întru arhiereu în Catedrala Ortodoxă din Timişoara la 4 martie 1990. La 7 iunie 1990 este ales, iar la 1 iulie 1990 este înscăunat ca arhiepiscop al Iaşilor şi mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. A fost ales ca patriarh

Părintele Calistrat: Ca frate în Sihăstria.

Graţia: Îmi puteţi spune câteva cuvinte?

Părintele Calistrat: În data de 6 august 1987 l-a călugărit, pe 5 seara, l-a luat Părintele Cleopa sub mantie. L-a călugărit şi s-a suit într-un autocar cu mulţi oameni şi a plecat că el era secretar la sinod la vremea aia, avea funcţii. A doua zi a fost făcut diacon, iar pe 15 august acelaşi an a fost făcut ieromonah. Eu personal am fost la hirotonia dânsului în ieromonah, era sora cu flori. Pe dumnealui l-am văzut călugărindu-se la Sihăstria. Nu ştia nimeni atunci cine-i Înaltul Daniel, era monahul Daniel Ciobotea care la vremea aia venise din străinătate cu studii, cu doctorate, cu funcţii, fusese director la Bossey ş.a.m.d. nu se ştia; abia târziu, după revoluţie, gândiţi-vă 1987, '88, '89. Tot în Sihăstria am avut ocazia să-l văd predicând de vreo două, trei ori, la sărbătoarea hramului, la 8 septembrie, când venea şi slujea permanent. La un moment dat a fost făcut protosinghel în data de 16 octombrie 1988, când s-a sfinţit Sihăstria după ce pictorul Vartolomeu Florea a repictat toată Sihăstria veche. De atunci nu l-am mai văzut că avea treabă la Bucureşti. Imediat după revoluţie a fost ales mitropolit, la 1 iulie.

Graţia: Deci n-a vieţuit în Sihăstria?

Părintele Calistrat: Nu, mai mult la Sfântul Sinod la Bucureşti, la Mânăstirea Antim. Acolo a făcut 3 ani de călugărie. Aici doar s-a călugărit la Părintele Cleopa. Cred că a stat în Sihăstria cam vreo săptămână. După aceea a plecat la Bucureşti.

Graţia: În perioada aceea a stat în Sihăstria?

al Bisericii Ortodoxe Române, de către Colegiul Electoral Bisericesc la data de 12 septembrie 2007, fiind înscăunat în această demnitate la 30 septembrie 2007. http://ro.wikipedia.org/wiki/Patriarhul_Daniel

Părintele Calistrat: Nu, nu sub mantie. Alea erau câteva zile înainte de călugărie cât a stat în Sihăstria, printre noi, printre călugări. Era tânăr, n-avea barbă albă, era brunet, era subţire, era cum e tot tânărul – simpatic şi frumos. Imediat după revoluţie, vara, când a fost ales Mitropolit al Moldovei a venit în Sihăstria frumos şi l-am cunoscut şi noi oficial, chiar aşa a spus: Eu sunt călugărul vagabond şi iată că în sfârşit m-am întors acasă şi în Moldova.

Hirotonirea întru diacon

Graţia: Când aţi fost hirotonit diacon?

Părintele Calistrat: În ziua în care a murit Părintele Paisie Olaru, 18 octombrie 1990, la Mânăstirea Dragomirna, de către Înaltul Pimen. Pe 18 octombrie 1990, eu nu mai făceam parte din Mânăstirea Sihăstria, eram detaşat ca preot slujitor la Mânăstirea Dragomirna care n-avea preot şi acolo cred că am făcut o greşeală a vieţii mele, rânduită din pronia divină. Eu eram prieten cu un părinte Antonie, era foarte chinuit, avea foarte multe probleme sufleteşti şi îi murise şi lui mama şi noi ne ataşaserăm un pic, cumva sufleteşte şi eram mai prieteni, dar pe lângă două calităţi bune pe care le avea, că era tipicar şi cânta foarte bine, era un tipicar bun că de la el am învăţat multe lucruri, era şi un om foarte maliţios, ca să spun aşa, adică m-a învăţat şi multe rele. Ne-am înhăitat un pic amândoi şi stareţul Victorin m-a văzut de vreo câteva ori cu el şi mi-a zis: Ascultă ce-ţi spun eu: nu umbla cu ăsta că o să-ţi pară rău şi ai să regreţi, dar o să fie prea târziu. Şi cumva nu l-am ascultat. Mi-am dat seama că am greşit când, aşa-zisă prietenie sufletească, lucram noi la coasă împreună, că vara mă mai duceam şi trăgeam câte o brazdă când mă lua dorul, şi odată a zis stareţul:

– Dacă vreţi şi puteţi, uite, în 2–3 zile am nevoie de cosaşi la tăciune. Te pricepi?

– Mă pricep părinte. Mi-l daţi pe fratele Viorel şi pe fratele Alexandru că mă duc eu cu ei şi cosesc eu. Şi noi luăm dealul Teciunelui de sus şi-l ducem până-n vale.

Aveam nişte coase bune, frumoase, de un metru, numai făşcâiau prin iarbă. Nu luam aşa cum se coseşte moşnegeşte la rotund, câte o porţiune. Am zis aşa: Fii atent, plecăm din vale, de la Părintele Atanasie şi ne mai oprim la cruce sus, acolo luăm masa. Luam câte o brazdă de două ore şi când ne-am mai întors încă o dată cu câte o brazdă, am făcut un hectar într-o zi. Era frumos, era mai mare dragul. Atuncea cumva ne-am legat noi sufleteşte. El era foarte gospodăros dar foarte maliţios în viaţa lui personală, era un om cu carenţe, acuma pot să spun că sunt de educaţie, depinde şi din ce părinţi te tragi. Dacă nu ai părinţi care să aibă puţină verticalitate, uşor te perverteşti, în sensul că ţi se pare că totul e permisibil. Mai ciupea câte o sticlă cu vin din chelărie, mai lua de aici câte ceva, de colo câte ceva şi îi spuneam de multe ori:

– Părinte, da' cum spui la spovedit?

– Aaa, că trebuie să spui toate prostiile la spovedit.

Adică îl vedeam că greşeşte dar trăiam cu impresia că eu pot depăşi asta, adică mă vedeam în măsura că pot să acopăr. Ei nu prea am putut să acopăr. Au avut efect nefast şi negativ asupra mea prin faptul că în momentul când eu am ajuns la Dragomirna, am zis: Măi, hai să-i dau o şansă, să-l ajut să zvâcnească şi el. Şi i-am zis maicii stareţe: Maică, mie mi-i urât că voi sunteţi maici şi eu sunt singur aici, am un prieten Antonie, el era diacon în 1990, când vorbesc eu de el, şi zic, aş vrea, dacă vreţi, să-l primiţi şi pe el, să-l faceţi preot şi eu să stau diacon. Eu să fiu cu slujba şi cu strana şi el să fie cu altarul şi cu oamenii.

Ei, a profitat de această bunătate a mea, s-a văzut preot şi a fugit. Cum mai fac călugării şi astăzi, se duc se hirotonesc şi apoi pleacă. Şi atunci am picat de prost şi faţă de maica stareţă, am picat de prost şi faţă de Înaltul Pimen care s-a supărat foc şi pară. Este un om extraordinar dar cu o corectitudine din aia sângeroasă, strictă, adică l-ai supărat o dată, nu trebuie să aştepţi iertare, trebuie s-o primeşti că n-o primeşti când vrei tu, când crede el de cuviinţă că la el cuvântu-i cuvânt, adică-i călugăr din ăştia mai vechi. Nu-i din ăştia moderni, azi spui da şi mâine faci ba. Şi am avut de suferit din cauza asta că, spun eu, puteam să fiu preot din 20 octombrie 1990. Ei, aşa, am stat diacon până în 1994 în februarie, şi culmea, am mai făcut o greşeală, după ce m-am fript cu el acolo.

Graţia: Părinte, să reluăm momentul în care aţi fost hirotonit diacon.

Părintele Calistrat: Pe data de 18 octombrie 1990, în Mânăstirea Dragomirna, de către Înalt Prea Sfinţitul Pimen, pe atunci episcop vicar al Moldovei şi Sucevei, cum se numea pe atunci eparhia Iaşului. Tot atunci eu am avut aprobată, de către Înaltul Daniel, hirotonia în preot şi duhovnic, dar cum am mai spus anterior, fiind prieten cu Părintele Antonie, primul stareţ al Mânăstirii Bârnova de după revoluţie, ne dăduserăm cuvântul să ne ajutăm unul pe altul, eu am refuzat preoţia pe motiv că sunt tânăr şi nu cunosc tipicul şi rânduiala. Într-adevăr eram tânăr, aveam, doar 24 pe 25 de ani, deci nu eram atât de vechi în vârstă ca să pot să fiu preot şi duhovnic. El era cu un an mai mare decât mine, dar avea în faţă doi ani de diaconie şi în momentul în care eu m-am adresat stareţei, stareţa mi-a spus: Dacă ai încredere în el, adu-l iar Înaltul Pimen, la vremea respectivă episcopul vicar al Iaşilor a spus aşa: Eu îl hirotonesc, dar dacă pleacă, pleci şi tu cu el.

Şi într-adevăr, Părintele Antonie, după ce s-a văzut hirotonit în treapta de preot, întâi o vreme a slujit mai răruţ, după aia a invocat motive că are păcate canonice ca să nu slujească, dar era o glumă pentru că altfel nu ar fi fost diacon şi în calitate de diacon deja slujise. După aceea au început să apară anumite şicane între maica stareţă, obşte şi Părintele Antonie şi ele au început să-mi reproşeze că: De ce aţi făcut pasul ăsta că doar aţi ştiut, era prietenul dumneavoastră? Nu l-aţi cunoscut ce are el în cap? De ce aţi admis lucrul ăsta şi în felul acesta s-a adâncit puţin, s-a ştirbit relaţia şi el şi-a luat bagajul şi a plecat din Mânăstirea Dragomirna.

Atunci Înaltul Pimen s-a supărat şi a spus aşa: Dacă a plecat el, pleci şi frăţia ta, aşa cum am spus. Uite, dacă vrei alegi, ori mergi la Râşca de canon. La vremea respectivă, Mânăstirea Râşca avea personal mai puţin, tocmai plecase la Iaşi în vederea hirotonirii în episcop Prea Sfinţitul Calinic care fusese stareţ al Mânăstirii Râşca şi atunci era o vreme în surdină, nu era încă o stabilitate. Acum este Arhimandritul Mihail Bălan stareţ al mânăstirii. Eu am plecat la Mânăstirea Sihăstria, n-am mai stat în Dragomirna.

Graţia: V-a trimis în Mânăstirea Dragomirna pentru că nu era personal?

Părintele Calistrat: Nu, eu mă ştiam cu maica stareţă; eu mergeam la Mânăstirea Dragomirna încă din viaţa civilă, la slujbe, la biserică. Ele văzând că m-am făcut călugăr au zis: Lasă să vină băiatul nostru la noi, chiar aşa îmi şi spuneau. Eu am prins nişte maici foarte duhovniceşti, care mi-au fost ca nişte mame, ca să spun aşa: Maica Teodora Aramă care era o femeie excepţională şi un caracter deosebit. Toate maicile care aveau ispite sau probleme se duceau la ea şi ea le citea din Pateric câte o pildă, din Patericul românesc, din

Filocalie, adică era un fel de mamă duhovnicească. Am prins moartea ei. Săraca a murit mai de tânără, a fost suferindă. Am prins-o pe maica Efrema care era economă; ea mai folosea termenul ăsta:

– Părinte, da' să mă asculţi că eu pot să fiu mama ta.

– Mamă, aici nu mai suntem mamă şi fiu, aici suntem fraţi şi surori. Hai la datorie, gata, la biserică.

După aceea era maica Marchiana Tucaliuc care cânta frumos, era maica Alexandra care era o femeie extraordinară. V-am spus de ea că mi-a dat Filocaliile. Când vedea că cineva se tulbură: Mamă, nu te tulbura, dacă nu reuşeşti să te ridici singură, să-ţi cumperi macara. Imediat făcea o glumă. Ea a stat 5 ani în pustie într-un ocol silvic într-un bordei şi într-o noapte pe când citea la Psaltire, asta este mărturie din gura ei, mi-a povestit ea:

– A venit Hristos şi m-a privit cu o seriozitate înfiorătoare.

Aşa era termenul. Şi am zis:

– Dar cum, maică Alexandra?

Mi-a spus aşa:

– Dacă te vei osteni, te vei mântui.

Şi nu L-a mai văzut de atunci. Şi şi-a pictat un tablou cu Hristos însângerat aşa cum i-a apărut ei în faţă în momentul în care a avut vedenia, arătarea respectivă, vederea aia duhovnicească. Într-adevăr, era foarte instruită. Vara făcea ascultare, se ocupa de brânză, de treburile mânăstirii, iar iarna ţesea câte un covor la gherghef că spunea călugărul nu trebuie să stea degeaba în mânăstire pentru că altfel îi dă diavolul ispite.

Am mai prins, iarăşi, o maică foarte bună duhovnicească, care este şi în ziua de astăzi, maica Fevronia, era maica Teofana, prescurăreasa, iarăşi o femeie cuminte şi evlavioasă. Şi am mai prins-o pe maica Macrina

care a plecat în Grecia, la o mânăstire de grecoaice, era cântăreaţă la strană şi cânta foarte frumos. Ea mi-a fost chiar vecină din copilărie.

Graţia: Cum s-a desfăşurat perioada ca diacon, între 1990 şi 1994?

Părintele Calistrat: 1991, că au fost două etape, una în Dragomirna şi una în Bârnova.

Cât am stat la ele aproape 9 luni de zile, eu m-am ocupat de partea gospodărească, eu am avut pasiunea pentru animale şi m-am ocupat de oi, le-am făcut un saivan, m-am ocupat de vaci să fie curate, îngrijite, le-am ajutat pe maici să le spele, să fie toate animalele curate, îngrijite, le-am schimbat pe cele bătrâne, am cumpărat altele tinere, ne ocupam de problema fânului, a lemnelor. Mă pot considera, spun eu aşa, cu modestie, că dacă aş spune cu mândrie, ar fi de la diavol, mă pot considera un fondator mic de-o şchioapă al vieţii duhovniceşti în Mânăstirea Dragomirna pentru că în clipa în care eu am mers în această mânăstire, o aveam la evlavie, e o mânăstire extraordinară, o cetate, un monument de piatră ca un bibelou, viaţa era de sine, fiecare maică bătrână avea câteva măicuţe în subordine. Ce m-a şocat pe mine venind din Sihăstria, m-a şocat faptul când măicuţele se duceau la chioşc şi cumpărau pâine, eugenii, ulei, zahăr şi am zis:

– Dar ce vă trebuie vouă asta?

– Păi, zice, aici trebuie să-ţi mai cumperi singur dacă ai nevoie. Aici, atât, o singură masă la prânz mâncăm cu toatele pentru că viaţa-i de sine, nu are cum mânăstirea să ne întreţină pe toate.

Şi atunci, ca să nu exagerez, mi-am dat *doctoratul* la amvon, am început să învăţ din toate cărţile şi din toate predicile, zic: Trebuie să atrag oamenii la biserică, nu poţi să stai într-o mânăstire aşa de frumoasă şi să mori de foame

şi mi-am pus mantia în spate, mi-era jenă să ies în orar de diacon ca să nu par ciudat şi cu camilafca pe cap, ca un călugăr simplu şi prima mea predică pe care am ţinut-o a durat o oră şi jumătate, nu mai terminam de vorbit. Am spus şi eu tot ce ştiam sau tot ce am citit în 4 ani de călugărie.

Graţia: Ce sărbătoare era?

Părintele Calistrat: Învierea fiului văduvei din Nain. A fost prima mea predică la amvon după aproape 3 ani de călugărie.

Graţia: În ce an?

Părintele Calistrat: În anul 1990, picase atunci într-o dată de 11 septembrie, 12 sau 19 picase Evanghelia respectivă. Ei, primul efect pe care l-a avut acea predică, că în a doua duminică oamenii s-au dublat în biserică. Deci înloc de 30 acuma erau 50 la slujbă şi în duminica următoare s-au adunat 70, în alta s-au adunat 100, după aceea au început să umple biserica, după aceea au început să nu încapă, după aceea au început să se adune unii şi alţii să mai tragă cu casetofonul ăsta, să înregistreze.

Graţia: A fost o încurajare, cred, pentru sfinţia voastră.

Părintele Calistrat: Nu n-a fost o încurajare, o făceam cu toată convingerea şi pasiunea că oamenii trebuie să vină, să asculte slujba, să se pocăiască, să se îndrepte şi că trebuie să ajute mânăstirea, să dea ceva acolo pentru maici că nu se putea continua aşa, făcând ca o estimare, nu neapărat ca scop financiar. Părintele Sava era un bătrân foarte îmbunătăţit, eu de la el am învăţat diaconie, preoţie.

Graţia: De unde era?

Părintele Calistrat: Era duhovnicul bătrân al Dragomirnei, îl pomenesc la toate slujbele, nu-mi scapă absolut niciodată; toate maicile stareţe, toate maicile din cimitir, pe toate le-am învăţat şi când fac proscomidia le pomenesc tot

timpul că eu auzeam poveştile din una în alta, cine a fost aia, cine a fost aia, cine a fost aia şi eu m-am ataşat sufleteşte pentru că eu chiar am iubit Mânăstirea Dragomirna. Dar a fost eşecul ăsta cu diaconia şi eu nefiind preot, nu mai aveam ce căuta acolo, era clar.

Graţia: În perioada aceea la cine v-aţi spovedit?

Părintele Calistrat: Mă duceam tot la Părintele Cleopa. Părintele Sava pe care îl aveam acolo, avea 72 de ani. Era un om care a făcut singur 25 de ani Sfânta Liturghie zilnic. Deci aşa duhovnic. Este trecut în Convorbiri duhovniceşti I al Părintelui Ioanichie Bălan, se numeşte Protosinghelul Sava Parascan.

Eu îmi aduc aminte că el a zis aşa, într-o discuţie amicală, sufletească cu el. M-a chemat în chilie de un Crăciun şi mi-a dat un pachet de biscuiţi, o eugenia, o sticlă de Pepsi-cola care după revoluţie era o noutate şi un ciorchine de banane verzi, m-a rugat să le pun lângă sobă că s-or coace ele, şi a spus aşa: Vezi, eu nu-s supărat, el avea o predică foarte frumoasă, o frază pe care o ţin minte şi astăzi şi mi s-a părut foarte interesantă, zice, eu nu sunt supărat că n-am ucenici, eu nu-s supărat că n-am format ucenici sau ucenice, nu. Eu am fost un preot de altar, eu mi-am făcut datoria, mi-am văzut de slujbă, mi-am văzut de călugărie şi sufleteşte sunt mulţumit, dar ţinta mea a fost ca a unui florar – întotdeauna să ţin floarea la geam, să aibă lumină ca să înflorească că dacă o ţii la întuneric, face nişte frunze galbene şi proaste şi moare.

Aşa-i şi omul, dacă-l ţii la întuneric şi nu-l aduci la biserică îşi pierde sufletul, dar matale văd că faci treabă bună şi îmi place dar dacă ţi-ai aduce aminte de mine, m-ai pomeni şi dacă nu-i vrea nu m-ai pomeni. Şi mi-a rămas lucrul ăsta întipărit că dacă ai vrea m-ai pomeni dacă nu, nu. Şi tocmai pentru lucrul ăsta permanent l-am pomenit şi

niciodată nu l-am uitat în proscomidie, tot timpul este între morţii pe care-i pomenesc când fac liturghia pentru că a fost un om de la care am avut ce învăţa, modest. A ieşit odată la predică, într-o sărbătoare şi a spus:

– Lasă că tu ai predicat destul, trebuie să mai vorbesc şi eu dar nu cu răutatea aia de invidie sau vanitate, zice, mă cunosc oamenii, am şi eu o vârstă, trebuie să mai spun şi eu.

Zic:

– Spuneţi, Părinte Sava.

– Aşa cum v-a spus părintele diacon dacă faceţi, toţi vă mântuiţi. Eu altceva n-am ce să vă mai spun. Doamne ajută! Amin.

Graţia: Atâta a fost tot?

Părintele Calistrat: Atâta a fost predica. Cumva, el a vrut să mă aprecieze, să întărească, că ceea ce spun eu e ceva valoros, o confirmare. Această perioadă de diacon a ţinut până în duminica samarinencei, după Paşti, al doilea an.

Din punct de vedere economic, am reuşit să aducem să fie toate lemnele de obşte, adică toate maicile să poată lua lemne de la o singură grămadă şi era o maică stareţă foarte vrednică, pe atunci economă, maica Melitina, venită de undeva din Buzău, de la Răteşti şi era stabilită în Dragomirna, foarte gospodină. Maicile, când au votat-o stareţă, eu nu mai eram în Dragomirna şi m-au întrebat:

– Între cutare şi cutare pe cine să votăm?

– Puneţi-o pe Melitina că-i gospodină, deşi nu eram noi prea amici sau prea apropiaţi.

Dar m-a ascultat şi în anul ăla a cumpărat, dar a şi fost cu ce plăti, vreo 400 m^3 de lemne de foc şi am umplut toate şoproanele alea, le-am tăiat cu muncitori, le-am despicat că maicile erau neputincioase, nu puteai să le pui să muncească peste puteri. După aceea am rărit din oi şi am

ales tot ce era bătrân, eu fiind şi cioban de meserie, cunoşteam la stână, am luat berbeci de prăsilă, după aceea am schimbat vacile bătrâne, după aceea am umplut magazia mânăstirii, aveam o maică Anastasia se numea, este moartă (Dumnezeu s-o odihnească!), îmi aduc aminte şi o pomenesc, o mai uit câteodată. Era un fel de om, dacă-l dădeai pe uşă, intra pe geam, dar ea cu maşina goală din oraş nu venea. Îşi lua bani la ea şi era magazia plină de orez, magazia plină de făină, magazia plină de lucruri din astea strict femeieşti, ce trebuie în dieta şi igiena unei femei, pastă de dinţi, măsline, untdelemn, mâncare, pâine, cozonaci, banane. Ce n-aducea! Numai o vedeai: Iar am venit cu maşina plină, să mă ajutaţi oleacă la descărcat! Avem de toate, avem de toate.

Când am venit eu am găsit vreo 22 şi când am plecat erau vreo 32, deci se mai strânseseră vreo 10. Au rămas maicile mirate că tot stabilisem în acord cu obştea ca în fiecare săptămână fiecare maică să primească o sticlă de untdelemn de candelă, un săpun, o periuţă şi un prosop ca să aibă pentru igiena lor, sau dero era la vremea aia la cutii, ca să aibă de spălat. Am reuşit atunci şi a cumpărat maica stareţă şi un tractor care uşor, uşor după aceea s-a achitat, după aceea a luat o maşină nouă. Uşor, uşor, lucrurile s-au demarat. Am lăsat o viaţă de obşte care se păstrează până în ziua de astăzi.

Şi acuma dacă merge cineva în Dragomirna şi întreabă, sunt şi unele care cârtesc pentru că li s-a stricat un ritual din 1965, deci 35 de ani de viaţă personală, cu care, e mai greu, când omul se învaţă de unul singur, mai greu să-l aduci pe cărarea cea strâmtă, dar sunt acuma şi maicile tinere care au îmbătrânit şi ele după 20 de ani, au şi ele 40 de ani şi-şi aduc aminte: De la Părintele Calistrat avem viaţa de obşte. Pentru mine asta-i o bucurie pentru că acolo

sunt cei doi oameni de suflet ai mei: Anastasie Crimca, cel care este fondatorul Dragomirnei, dar şi duhovnicul lui Miron Barnovschi care a zidit Bârnova, locul unde am stat eu la mânăstire, deci ctitorul mânăstirii de unde am plecat.

Culmea că având evlavie la Sfântul Gheorghe şi la Sfântul Nicolae n-am fost lipsit. În catapeteasmă era o icoană cu Sfântul Nicolae deşi n-avea treabă cu Sfântul Nicolae, hramul era Sfântul Gheorghe, deci Sfântul Gheorghe m-a luat dintr-o parte şi m-a pus în alta: *Hai că avem treabă*. Şi aici la fel am reuşit să instituim timp de 19 ani tot viaţă de obşte, adică nu am lăsat să se ducă. În plus, măicuţele cântând frumos şi ştiind note şi tradiţii păstrate vechi, din maici bătrâne, din mânăstiri de bază. De exemplu, maica Iulia stareţa, venise de la Agafton, mare mânăstire renumită a Botoşanilor înainte de decret; erau maici venite din Văratec, care-i şcoala monahală a Moldovei împreună cu Agapia. Erau maici de prin Agapia, erau maici de prin Suceviţa, de peste tot, cheagul acesta de maici bătrâne.

Vreau să spun, când intra maica Marchiana şi cânta la strană, deşi era femeie în vârstă, ducea slujba ca un robot, iar maica Melitina, cât am stat eu 8 luni de zile, în calitate de economă se culca ultima, iar pravila în Mânăstirea Dragomirna începea dimineaţa la 5 ca la 9 să fie gata cu tot cu liturghie, ca să ai timp să munceşti la lucrul câmpului şi la ce era nevoie. Şi ce credeţi că făcea? La ora 5 era în biserică, eu aveam chilia deasupra paraclisului şi numai auzeam că era o tradiţie să se pună permanent Acatistul Maicii Domnului şi al Sfintei Cruci, aşa era tradiţia locului, şi numai o auzeam: *Bucură-te lemn fericit*, nu-mi mai trebuia ceas, zic: Hai că Melitina-i în biserică.

Şi mă sculam şi mă duceam cu Părintele Sava şi pomeneam şi slujeam. Slujeam foarte des că mie îmi era

drag, îmi plăcea. Vreau să spun că am lăsat utrenia la miezul nopţii, nu ştiu dacă astăzi se mai ţine, am lăsat privegherile toate de la a la z, liturghia zilnică pe care o păstrase şi părintele, le-am făcut la maici pomelnice de obşte la vii şi la morţi pentru că sunt vieţuitoare acolo, să aibă caietul să nu mai plătească, îşi mai puneau ele colive, biscuiţi. S-a întâmplat odată o minune, chiar Părintele Sava şi cu maica stareţă au oprit pe o maică bătrână să mai pună biscuiţi, cum puneau ele cu lumânări la parastas. Era o mare taină, chiar am prins-o pe maica Fevronia făcând lumânări din ceară la roată şi am întrebat-o:

– Maică Fevronia, dar de ce, nu poţi să cumperi lumânări gata făcute din ceară curată?

– Nu, morţii trebuie să vadă că te jertfeşti pentru ei. Şi zice, eu de câte ori aprind lumânări făcute de mine, simt că parastasu-i primit, dacă pun lumânări cumpărate n-am nici o mulţumire sufletească.

Adică nişte concepte sănătoase, o mistică simplă, dar plină de esenţă. Părintele Sava s-a culcat odată şi a visat că a terminat parastasul şi strigau tot felul de oameni:

– Dă-mi şi mie, dă-mi şi mie.

Şi el a zis:

– Ce să vă dau?

Şi morţii au spus:

– De ce n-ai lăsat maicile să pună biscuiţii pe masă?

Deci morţii s-au arătat că ei aveau nevoie de acea pâiniţă, biscuiţi, eugenia, ce puneau ele pe masă. Deci alea valorau lângă coliva pe care o punea mânăstirea zilnic, pentru ei era ca o mângâiere.

El era un mare slujitor, sub ce formă? Nu un întrecut cu vocea pentru că era şi un pic surd şi nu se auzea câteodată bine, dar parastasul în fiecare zi cu toată rânduiala, cu Evanghelie, cu canon, cu dezlegări. Era Maica

Veronica de la vaci, care a murit şi ea, tot aproape de vreo optzeci şi ceva de ani, nouăzeci, care, cât am stat 8 luni acolo, niciodată la *Tatăl nostru* n-o vedeai făcând altceva decât mantia în spate, se punea în genunchi şi începea Catisma 17 a morţilor şi întrebam:

– Dar de ce faceţi maică, treaba asta?

– Acuma trebuie să se hrănească şi ei şi să vadă lumină.

Era lege. Aceasta este etapa Dragomirna ca diacon, apoi m-am întors la Sihăstria.

Graţia: În timpul acesta preot slujitor cine a fost?

Părintele Calistrat: Părintele Sava bătrânul era, că Antonie plecase, s-a întors înapoi în Sihăstria.

Întoarcerea în Sihăstria

Graţia: În ce dată aţi plecat din Dragomirna?

Părintele Calistrat: În duminica Samarinencei, duminica după Paşti, ştiu că Paştile picase atunci pe 16 aprilie şi sunt vreo două, trei duminici, patru eventual. În orice caz era undeva spre finalul lunii aprilie, începutul lunii mai, pentru că am stat 3 luni la stână după care am plecat. Când m-am întors în Sihăstria, starețul de acolo, crezând că eu o să fiu infatuat şi plin de sine că cine sunt eu, mare predicator sau ce mă cred eu, credea că n-am să vreau să fac ascultare sau n-o să-mi placă să fac ascultare şi mi-a spus:

– Trebuie să mergi de ascultare la stână. Şi am zis:

– Da, nu-i nici o problemă. La stână mă duc.

Şi parcă atunci satana s-a pus împotrivă – a plouat toată luna mai şi iunie şi iulie, nu ştiu dacă am văzut de trei ori cerul senin sau soarele răsărind dintre nori, dar am zis trebuie să fac smerenie şi răbdare.

După ce m-am întors din Dragomirna, m-a pus din nou la oi, dar asta ca o pedeapsă, crezând că eu am să mă

supăr. Într-adevăr, a fost foarte greu atunci o bună parte din aprilie, mai, iunie, iulie, am prins un an ploios, în 4 luni nu ştiu dacă au fost 5 zile cu soare, numai ploaie. Apoi când te prinde ploaia la stână în mizerie, îţi vine să fugi şi să nu mai mănânci brânză şi să nu vezi oi toată viaţa.

Dar totdeauna mă gândeam când era mai multă ploaie şi mai mizerie, zic: Uite aşa-i mizeria lumii între oameni. Curge pe ei, curge pe ei şi totuşi, cum rezistă oaia în toată nămoleala asta şi în toată mizeria asta, aşa rezistă şi omul şi nu se pierde. Pentru că acuma trăgeai cu cociorba din ocol tot nămolul ăla şi oile dacă au unghiuţele alea mici şi subţiri şi picioruşul ăla mic, tot plouând şi ele tot foindu-se iar făceau cir din ăla. Te sculai dimineaţa, în ocol parcă era pireu din ăla făcut moale, trebuia să razi, era nămolul de 10 cm şi iar trăgeai toată tămârzala[30] aia la vale că nici nu le puteai mulge.

Dacă ploua tare, tare, tare, laptele era în două cu zoaie din aia care curgea de pe lână; adică e puţină muncă, e puţină foială, dar nu are treabă una cu cealaltă.

Vieţuirea în Mânăstirea Bârnova

Când se aşezaseră lucrurile pentru deschiderea Mânăstirii Bârnova, că între timp se vorbise de Bârnova că trebuie deschisă, cu Înaltul Daniel şi cu starețul de la Sihăstria, pe cine să trimită? Hai să-l trimită pe Calistrat. Am fost la Părintele Cleopa şi Părintele Cleopa a zis:

– Du-te.

Am zis:

[30] Noroi moale.

– Bine, mă duc, dar veniţi şi binecuvântaţi locul, altfel nu intru în ogradă.

Şi a venit cu ARO Sihăstriei, a stat în ogradă la Bârnova, a băut un pahar de apă, am şi acuma băncuţa aia veche de atuncea.

Graţia: Sub tei.

Părintele Calistrat: Da, da. A scos-o stareţul Paisie, n-a suportat-o. L-a ars băncuţa aia, nu ştiu de ce. Eu am strâns-o, am pus-o într-un şopron; am zis, măi, pe asta a stat Cleopa, las-o acolo, nu trebuie aruncată. Vreau să vă spun că atât mi-a spus Părintele Cleopa la plecare: Eu nu vă spun 100 de cuvinte de folos, ţineţi biserica şi biserica vă va ţine pe voi, dacă nu, veţi pustii locul acesta.

Graţia: În 1991?

Părintele Calistrat: În 1991, în data de 18 iulie.

Graţia: Deci cât aţi stat din nou în Sihăstria?

Părintele Calistrat: De la duminica Samarinencei până în 18 iulie 1991, câteva luni. Iar în momentul când am venit în Bârnova, am făcut această greşeală fatală de a nu asculta sfatul Arhimandritului Mitrofan Băltuţă.

Graţia: Vă cunoştea?

Părintele Calistrat: Nu mă cunoştea, mă ştia din auzite. A venit personal cu ARO de la Cetăţuia, era exarh.

Eu eram mai necopt atuncea, cred că eram oleacă pălit de sfinţenia asta cum sunt tinerii când vin la început în mânăstire, iau toate lucrurile rigid, după literă, adică vor ca totul să zboare, adică nu aveam naturaleţea asta a lucrului obişnuit. Totdeauna aveam impresia că totul trebuie făcut la perfecţiune, totul trebuie făcut exact şi îmi ieşeam uneori din tipar în sensul că asta dăuna, sub ce formă? Ori deranja pe alţii ori, cel mai mult l-a deranjat chiar pe stareţ care, săracul, el avea problema asta cu neorânduiala. Avea darul

ăsta, cânta frumos, era un tipicar bun, dar nu-i plăcea biserica. Îi spuneam:

– Uite, părinte, au venit oameni la spovedit.

– Du-te şi-i spovedeşte tu.

Eu cum să-i spovedesc că eram diacon?

Graţia: Părintele Antonie, prietenul de demult?

Părintele Calistrat: Da, prietenul de demult. Dar afirmaţia cea mai urâtă pe care a făcut-o faţă de mine în raport de binele pe care eu am încercat să i-l fac, sau să am grijă de el, a fost că în momentul în care eu i-am zis:

– Măi, dacă tu nu vrei să spovedeşti, du-te şi vorbeşte cu Înaltul Daniel, zi-i să mă facă pe mine preot şi mă ocup eu de biserică. Nu mă pot duce eu să-i spun: Fă-mă pe mine că-s deştept, nu e potrivit.

Şi a spus:

– Nu, trebuie să-ţi spun un mare adevăr: Cât voi fi eu stareţ, tu nu vei fi preot niciodată.

Deci el era vanitos şi orgolios şi nu suporta ca cineva să-l corecteze şi nu suporta ca să-l îndrepte când greşea. Adică faptul că el avea vreo 9 ani de mânăstire şi eu aveam numai vreo 3, nu suporta să fie îndreptat. Îl ardea lucrul ăsta. Nu încăpea în mintea lui că eu pot să-i dau lui sfaturi şi era foarte orgolios.

În rest, nu pot să spun, am lucrat împreună 6 ani de zile, aproape 7. Nu s-a băgat în treburile bisericii că nu-l interesa, am învăţat de la el a face prescuri şi ştiu şi astăzi, am învăţat de la el tipicul la strană şi-l ştiu şi astăzi, am învăţat de la el a face lumânări şi ştiu şi astăzi, am învăţat de la el glasurile, cântările lui Moise, rânduielile din Postul Mare. Avea acest talent, nu poţi să spui că un om are numai caractere rele, dar avea caracterul sufletesc ascuns, adică nu era un om sincer, era genul omului vulpe, una vorbea în faţă şi alta făcea în spate. De exemplu, când ne-am întâlnit

odată instantaneu cu vicarul, Prea Sfinţitul Calinic în curtea Mitropoliei, eu am dat să-l evit, aveam acea strângere de inimă că nu trebuie să le apari în faţă la şefi, să te fereşti de ei. Şi el m-a văzut şi m-a chemat şi a spus:

– De ce fugi de mine?

– Nu fug dar mi-i jenă să mă întâlnesc cu Prea Sfinţia voastră.

Zice:

– Unde-i stareţul tău?

– Este pe aici pe la Mitropolie.

Şi mă întreabă:

– Tu ce eşti?

– Sunt diacon.

– Dar cum, nu te-a hirotonit preot?

– Nu. Cine să mă facă?

Şi el a zis:

– Dar ai adresa aprobată de anul trecut din august, din permanenţă. Eu eram în permanenţă când s-a aprobat adresa voastră de la mânăstire pentru că erai singurul preot.

Cum ajunsese adresa aia pusă la Mitropolie? De către un alt preot Victor, care stătuse la noi şi el a plecat. El vrând să scape, că se dusese la un alt schit, în altă parte, el a făcut o cerere: Hirotoniţi-l pe Părintele Calistrat care-i diacon să stea în locul meu să slujească, pentru că eu mă retrag şi plec în altă parte. Iar Antonie, în momentul când a auzit lucrul ăsta a avut o reacţie de împotrivire.

Atunci am rămas mirat de atitudinea lui, am rămas chiar şocat pentru că eu ştiam că muncim împreună şi mâncăm împreună dar nu m-am aşteptat să fie în dedesubt atâta orgoliu, atâta vanitate. Prea Sfinţitul a tăcut din gură, a pus mâna pe telefon chiar atunci, l-a sunat pe Înaltul şi a zis:

– Înalt Prea Sfinţia voastră, uitaţi-vă, am în faţa mea pe Părintele Calistrat, ce spuneţi, îl hirotonim preot? Are adresă din august, de anul trecut.

Eram lângă el. Am ascultat răspunsul: Eu sunt ocupat, am o delegaţie, urmăreşte adresa, dă-mi numărul adresei, caută-ţi ziua sau fereastra când ai liber şi fă-l ca să fie şi acolo al doilea preot la Bârnova pentru slujbă. Nu a fost împotrivă, n-a fost orgolios, n-a fost ambiţie, n-a fost nimic. Relaţia era una perfect normală.

Hirotonirea întru preot

Până în 1994 a fost linişte. În 16 februarie 1994, ţin minte, într-o miercuri a picat hirotonia, aici la Cuvioasa Paraschiva la Catedrala Mitropolitană, nici nu ştia nimeni că trebuie să mă facă preot. Eu am venit dimineaţa, că l-am rugat pe stareţ:

– Cum se procedează la hirotonie?

– Cine te face să te înveţe. Cu mine nu ai ce discuta, nu te-am hirotonit eu.

M-am suit şi eu într-un autobuz la ora 5 dimineaţa, m-am dus la Catedrala Mitropolitană, m-am lipit în strană acolo cuminte, am citit un tropar, am cântat ce mi-au dat călugării care erau de rând la strană. Trăia Părintele Partenie care a murit, arhimandritul de la Neamţ şi vine la mine şi chiar aşa m-a întrebat:

– Măi, găgăuză, ce-i cu tine?

– Mi s-a spus să vin astăzi la ora 7 să fiu aici pentru hirotonia în preot.

El mi-a răspuns pe un ton foarte aspru:

– Nu se face nici o hirotonie astăzi, eu nu ştiu, pe mine nu m-a anunţat nimeni.

În clipa aia, cum să spun, nici nu m-am bucurat dar nici nu m-am dezumflat. Ei, am bătut drumul degeaba până

aicea; mai bine stăteam acasă, la biserică, adică la mânăstire. Se venea greu din Bârnova atunci, veneai mai mult pe jos. Era un singur autobuz dimineața la 5, unul dimineața pe la 8^{30} și unul pe la 3 după amiaza, nu erau dese ca acuma. Acuma cu maxi-taxi, în 5 minute ai ajuns. M-am așezat acolo într-un colț, am zis că dacă tot a început ceasurile, ce să plec aiurea? Lasă că stau și ascult liturghia la Mitropolie. Când a început ceasul 6 numai văd că intră Prea Sfințitul Calinic în Catedrală cu diaconii, cu veșmintele alea pe brațe și se uită la mine și mă întreabă:

– Dar nu ești în altar, nu ești în veșminte? Ce stai ca picat din plop, ce-i cu tine?

– Mi-a spus un părinte mai în vârstă de aici că nu se face nici o hirotonie.

– Treci măi înăuntru că nu i-am spus eu. În mod intenționat nu i-am spus pentru că nu știam sigur dacă îmi permite programul și să nu pun lumea în alertă.

Și într-adevăr la ora 11 s-a terminat Sfânta Liturghie și m-am văzut și eu ieșind la rugăciune și am zis, uite, acuma chiar sunt și eu preot, adică nu mă puteam obișnui cu ideea, dacă fusesem diacon atâția ani, de acuma diaconia era ... știam rugăciunile pe dinafară. Acuma nu mai știu câte rugăciuni știam atunci că atunci dacă eram tot timpul acolo, trebuia să fiu atent ce face preotul, să nu greșesc.

Pe lângă calitatea lui de om sucit, Antonie era un bun slujitor, ținea mult la tipicul ăsta – să nu atingi Sfânta Masă, să nu pui cartea pe Sfânta Masă, să nu atingi pe antimis, să fii curat, să nu dai pe jos, să lucrezi cu grijă, deci avea și calități native călugărești, dar avea și suceli.

În momentul în care am ajuns acasă a început un război care nu s-a mai terminat decât după 3 ani, cu plecarea mea la Athos.

Prea Sințitul mi-a spus așa:

– Ar fi bine să mergi să faci practică la Cetățuia.

Și nu m-am tras. Nu m-a încântat și am zis:

– Lăsați că eu am făcut ani mulți de diaconie și știu cum trebuie slujit, o să stau cu cartea înainte și plus că Părintele Antonie se pricepe și știe, lăsați că mă învață el.

N-am vrut să se știe că lucrurile nu stau chiar bine. Am venit acasă și i-am spus:

– Uite, mi-a spus Prea Sfințitul Calinic ca mâine dimineață să-mi arăți la prima proscomidie cum trebuie făcut.

Și el mi-a zis:

– Ai carte? Este tipic? Este planșa cu proscomidia? Citește și fă.

Și am stat și am buchisit atunci proscomidia o oră cu mare băgare de seamă, cu râvna aia care te ridică în sus fără să-ți dai seama, nu cumva să greșești ceva și cu toată străduința. Când am terminat prima liturghie eram transpirat tot că am mutat un mare bolovan și îmi aduc aminte și ce greșeală am făcut, în momentul când am venit la vecernie tot în ziua aia după liturghie, în loc să spun: *Binecuvântat este Dumnezeul nostru totdeauna acum și pururea și-n vecii vecilor. Amin.* Am spus tot *Binecuvântată este Împărăția Tatălui, Fiului, și a Sfântului Duh. Amin.* Dar Antonie care era la strană:

– Măi, aiuritule, nu-i liturghie, e vecernie. Ce faci acolo, dormi? Vezi, corectează-te, uită-te în carte.

Am învățat și în câtva timp am prins toată rânduiala. Ne-am respectat în toți acești 3 ani, n-a fost absolut nici o problemă, în schimb s-a creat o treabă care nu era tocmai bună – dacă eram eu de rând nu slujea el cu mine. Fugea de altar, nu conta că-i sărbătoare, că-i zi de lucru, stătea la strană. Dacă am văzut că el face așa, când slujea el, nu intram nici eu în altar să-i stric duminica, adică să-l tulbur,

să-i stric pacea, zic, lasă să slujească, să se împărtăşească, e treaba lui. Ştiţi, acea formulă: *Iertaţi-mă. Dumnezeu să vă ierte*, care e firească şi cu asta n-ai rezolvat nimic. Adică totul rămâne ca înainte. Bine că am dat cu vopsea să nu se vadă rugina. Dar a rămas acel război surdo-mut care a durat 3 ani, bineînţeles cu hârtii, cu ţiple, cu poveşti, cu invenţii, sfătuit de doi apropiaţi de aici din Iaşi, nu mai contează numele. Răul se adună şi îi spuneau: Măi, scapă de Calistrat că o să-ţi ia scaunul, scapă de Calistrat că o să-ţi ia scaunul. I-am spus: De ce poţi să crezi lucrul ăsta şi de ce trăieşti cu insatisfacţia asta în sufletul tău, dacă atunci când Mitrofan Bălţuţă, arhimandritul exarh de la Cetăţuia a venit şi mi-a spus în faţă, de faţă de tine: Calistrat, haide să te numesc stareţ că te văd dezgheţat că nu se ştie mai târziu ce-o să fie, ai văzut că eu am spus nu. Sunt tânăr şi n-am experienţă, lasă să fii tu. De ce te temi de mine? Crezi că eu m-aş băga vreodată să-ţi iau ţie scaunul?

Tot timpul a trăit cu această teamă şi cu această teroare ca nu cumva eu vreodată să-i iau scaunul, lucru care s-a transferat mai târziu şi către Părintele Paisie când a venit, chiar în prima zi când a intrat ca stareţ în Mânăstirea Bârnova a făcut afirmaţia: Calistrat, să nu uiţi, eu sunt stareţ aici. Un stareţ trebuie să-şi demonstreze valoarea, nu neapărat trebuie să şi-o arate prin autoimpunere pentru că nu ai nevoie să te autoimpui. Într-o familie omul şi femeia lucrează îndeobşte la binele casei, nu-i spune bărbatul femeii: Nu cheltui banii că i-am produs eu. Sau îi spune: Nu te du tu la piaţă că eu am muncit pentru banii ăia. Femeia se duce şi cumpără ce ştie ea că trebuie, bărbatul, ce ştie el că trebuie ca armonia să fie deplină. Ei aşa trebuia să fie şi într-o mânăstire.

Mie mi-a rămas mai tot timpul atribuţia de econom. Eu mă ocupam tot timpul cu administrarea, aveam 10 ha de

pământ arabil, aveam vreo 7 vaci, nu erau bani ca acuma, adică nu veneau oamenii într-o avalanşă nestăpânită. Erau foarte mulţi oameni la Bârnova dar şi banii erau mici şi banii se câştigau greu. A fost perioada de după revoluţie când multă lume a rămas fără servici, o criză de lipsă de organizare mai mult decât economică, când foarte multă lume trăia din puţin, chiar când făceam 1000 sau 2000 de lei la liturghie, ni se părea mult, pe când la Suceava la Dragomirna aveam duminici când făceam câte 12000 de lei la o liturghie, iar în noaptea de Paşti s-au vândut atunci lumânări de vreo 20000 de lei că ne miram şi noi cum de au cumpărat oamenii atâtea lumânări. S-au vândut pachete întregi, au adus de la protopopiat vreo 2-300 de kg şi s-au vândut aproape toate lumânările alea. Oamenii le iau şi le aprind pe la morminte.

Bârnova nu era unica mânăstire din zonă. Bârnova era a 8-a, a 9-a mânăstire pe hartă: Era Hlincea deschisă cu un an înainte, imediat după revoluţie, era Hadâmbu deschisă cu un an înainte, era Cetăţuia mânăstire de tradiţie, era Catedrala Mitropolitană mânăstire de tradiţie, se deschisese Trei Ierarhi mânăstire de cultură, frumoasă, voievodală, cu lucrări artistice, bun gust, nu veneai în cocina de la Bârnova, vorba Înaltului Daniel – să vezi păduchii cum colcăie prin ogradă. Nu erau păduchi, dar aşa spunea el. Mai era Mânăstirea Bucium, Golia s-a deschis după noi, după aia s-a deschis Tărâţa, după aia s-a deschis Galata, după aia s-a deschis Copou. Deci nu eram noi singura mânăstire în Iaşi care, vai de mine, lumea nu avea unde să se ducă, abia ne aştepta pe noi.

Plus că mijlocul de transport era neconvenţional, nu era la îndemâna credinciosului, nu-i convenea nimănui să vină dimineaţa pe la 5, 7 şi să mai plece seara la 5 acasă. Unii mai făceau drumul pe jos din evlavie. Dar cu acei

mulţi, puţini bani am reuşit atunci şi am luat un tractor pentru că era mult pământ, am luat o remorcă, am făcut un grăjduţ de vaci care acuma-i deteriorat şi nenorocit că nu s-a mai îngrijit nimeni de el, apoi am făcut o căsuţă cu vreo 10 chilii jos şi vreo 10 sus că n-aveau unde sta.

Chiar ne ajutase Dumnezeu şi se strânseseră 31, am fost cei mai mulţi în Bârnova. Asta se mira Înaltul, cum stau în sărăcia aia şi nu pleacă. Dar nu era o sărăcie din asta care te sfida de la legile naturale, era o sărăcie în sensul că nu era lux, nu erau flori, nu erau trandafiri, nu erau vase spoite, nu erau pahare de cristal. Era modest – castroane de plastic, de aluminiu, castroane de inox cu linguri de metal şi trăia fiecare, n-a murit nimeni de foame. Aveam vaci, aveam oi, aveam găini, aveam păsări, aveam pământ, deci ce ţinea de partea gospodărească nu duceam lipsă, numai atâta factorul acesta al stabilimentului, al înţelegerii.

Eu am primit odată o replică care m-a durut: atunci când eşti beat să mergi să te culci. Aşa mi s-a spus odată într-un context, într-o discuţie. M-a durut vorba asta sub ce formă? Adica atunci când munceşti şi tragi şi faci eşti beat, iar când unul distruge şi sabotează şi îşi bate joc, ăla este treaz. Asta a fost chestiunea care m-a deranjat sufleteşte. Dar am considerat că vorba lungă-i sărăcia omului. Atunci am lăsat toate lucrurile baltă şi nu mi-am mai bătut capul. Pentru că în momentul când Antonie a plecat numai din orgoliu, când a văzut că eu nu cedez şi nu vreau să plec din Bârnova, a plecat el.

Tot învăţat de cineva a făcut acest pas, a zis aşa: Păi, dacă Înaltul o să vadă că a plecat stareţul dintr-o mânăstire, apoi sigur elimină pericolul. Dar probabil că şi el cu discernerea pe care o avea, şi-a dat seama că e o chestiune de vanitate şi ce-a spus: Te-ai dus? Du-te sănătos. Numai că am păţit şi noi ca ăla: Am fugit de mama pâinii şi

am dat de mama îngerului adică am sărit din lac în puţ, cum se spune. A fost vreun an de zile linişte dar după aceea au început din nou aceleaşi temeri, aceeaşi consistenţă de mizerie care s-a acumulat, s-a acumulat. Singura mulţumire sufletească pe care am avut-o este că în 22 de ani cât am stat la mânăstire, n-am scris niciodată nici o reclamaţie. Am spus nu scriu nimic. Dacă Dumnezeu m-a adus aici şi vrea să mă apere, foarte bine; dacă nu, sănătate, înseamnă că nu are nevoie de mine, dar eu cu jalba-n proţap n-o să mă duc niciodată să mă plâng, indiferent de situaţie.

Vreau să vă spun că am avut ocazia să mă trezesc în 1999 cu prima staţionare de slujire de 9 luni de zile şi după nişte eforturi mai exagerate şi nişte strădanii mai intense tot ale Înaltului Daniel, a cedat stareţul Paisie şi ne-am împăcat, ca apoi să urmeze episodul din 2003, pe care îl ştiţi şi nici nu are rost să-l comentăm cu un dosar de 10 kg de acuze, consistent. Am spus că în istoria universală există doar 3 cărţi de asemenea anvergură: Biblia, dumnezeiasca Scriptură, Shogun care-i vreo 3 volume şi urmează dosarul de consistoriu al Părintelui Calistrat care-i tot în 3 mape sau în 2 mai consistente, cam 5 topuri de hârtie. Nici opera lui Eminescu nu a ajuns fantastica şi metafora şi hiperbola pe care a reuşit să o creeze părintele stareţ Paisie, probabil asta şi din pasiune că uneori omul dacă simte nevoia scrie.

Graţia: Când aţi fost hirotesit preot duhovnic?

Părintele Calistrat: În aceeaşi zi în care am fost hirotonit am fost făcut şi duhovnic. Prea Sfinţitul Calinic, când s-a terminat slujba, m-a întrebat aşa:

– Ai măcar 30 de ani?

– Nu, am 27.

– Şi când faci 30?

– Peste doi ani şi jumătate, în decembrie fac 28 şi peste doi ani fac 30.

– Păi, uite, după canoane, n-ar trebui să fii făcut că eşti prea tânăr şi poţi cădea. Dar eu te fac cu o singură condiţie – unde nu te pricepi sau nu ştii, mergi la Cleopa la Sihăstria şi întreabă.

Am respectat canonul acesta sub ce formă? Ori de câte ori am avut o problemă sau ori de câte ori am avut un caz, eu am trecut frumos în caiet şi m-am dus şi am întrebat: Părinte, aici cam ce canon daţi, aici cam cât daţi, aici cam cum daţi, până ce într-un an, doi de zile – 1996–1997, că în 1998 deja Părintele Cleopa a trecut la cele veşnice, mi-am pus la punct toate problemele de spovedanie. În ziua de astăzi consider că cea mai frumoasă artă e să spovedeşti. Dacă mi-aş pune mintea sau voinţa, dar sunt şi eu leneş şi nici nu mă prea consum, nu prea vreau să fac abuz, aş putea spovedi 300–400 de oameni pe zi fără nici o problemă, indiferent că general, indiferent că recapitulativ, indiferent că la zi, nu mi-ar fi greu.

Mi-a ajutat Dumnezeu şi consider eu că tot ce a fost, a fost deprins, că deştepţi nu suntem niciodată; un singur păcat te poate mântui sau duce în iad, dar pe măsura celor scrise în pravilă. Pe măsura celor auzite şi învăţate şi păstrate dintr-o tradiţie în alta, am reuşit să păstrez acest echilibru să ştiu exact ce-i cu un om, mă uit la el, îi pun câteva întrebări, discut cu el, văd despre ce-i vorba şi ştiu dacă trebuie împărtăşit, dacă nu, dacă trebuie ocărât, dacă trebuie lăudat, dacă trebuie miluit, dacă trebuie fugărit, dacă trebuie certat, dacă trebuie mângâiat.

Este cartea *Regulii pastorale* a lui Grigore Dialogul, papa Romei, reactualizată de Înaltul Antonie Plămădeală, trecut la cele veşnice, Mitropolitul Ardealului. Este o carte extraordinar de frumoasă şi mai este, iarăşi, o carte foarte bună care mie mi-a folosit extraordinar de mult *Pravila lui Sachelarie*. După astea m-am ghidat dar în general, eu am

considerat o vorbă pe care am auzit-o la Părintele Cleopa: Dacă ai inimă de tată şi de mamă şi voinţă de judecător şi suflet de doctor, poţi şi vindeca şi ierta, adică bucuria mea sufletească pe care o am nu-i că am dat ani mulţi de oprire de împărtăşanie, nu-i că am dat mătănii cu sutele sau canoane de să meargă omul ghebos, nu. Faptul că i-am putut face să nu mai facă păcate şi faptul că cei care aveau un copil au 3–4, cei care erau necununaţi s-au cununat, cei care s-au cununat nu au divorţat, cei care nu mergeau la biserică merg permanent, cei care nu posteau postesc toate posturile, pentru mine e cea mai mare realizare. Când văd în fiecare duminică că sunt oameni care se împărtăşesc, pentru mine e cea mai mare satisfacţie sufletească. Am dat şi postul acesta, chiar a râs într-o zi un călugăr şi a spus:

– Părinte, am terminat 20 de litri de agheasmă mare în două săptămâni.

– Şi ce, putem termina şi 100. Cine nu merită, nu merită, dar dacă sunt care merită, merită.

Nu am păstrat această tradiţie. Încă se păstrează această rigurozitate – sunt mânăstirile de gen tradiţionalist cum ar fi Petru Vodă sau Sihăstria care consideră că atunci când omului îi dai un canon greu îl conştientizezi sau îl marchezi. O fi, nu contest, dar Mântuitorul a spus o vorbă foarte înţeleaptă: *Calea cea mai scurtă de a veni la mântuire este iubirea*. Şi dacă ştii să lucrezi şi dacă ştii să-l îndrepţi, într-un an, doi, scoţi din el soldat de cazarmă, adică vreau să spun că se rup zidurile la biserică şi nu încap oamenii în biserică şi-L caută pe Dumnezeu mai mult decât ar sta la rând la pâine. Dar trebuie să ştii să lucrezi în sufletul lui, să înţeleagă că fără el în biserică, liturghia aia este mai săracă. Şi atunci el vine singur la biserică. Lucrul ăsta nu-l mai spun eu că nu foloseşte. Dacă veniţi vreodată duminica o să vedeţi câţi vin la biserică şi slavă lui

Dumnezeu câți nu încap înăuntru stau afară dar nu rămâne nimeni fără liturghie.

Grația: Când și prin ce împrejurare ați primit schima cea mare?

Părintele Calistrat: Legat de schima cea mare a fost o taină mai mult personală. Eu am avut un orgoliu și când spun că am avut orgoliu, a fost o dorință foarte mare de a face pasul ăsta, eram tânăr, aveam 24 de ani, citisem Viața lui Pahomie de la Gledin, episcopul Romanului, care a întemeiat schitul Procov și chiar le-o recomand tuturor s-o citească și să vadă ce scrie în ea că dacă spun eu sunt părtinitor. Îl cunoșteam pe acest Stelian Șoimu, ucenic al Părintelui Ioil Gheorghiu de la Sihăstria care în tinerețe i-a fost duhovnic, am avut față de Părintele Ioil o stimă și un respect deosebit. Nu mi-a rămas niciodată ocazie să nu-l elogiez doar din cât l-am cunoscut și cât l-am văzut pentru că eu când am intrat în mânăstire, el era deja mort de doi ani. Nu l-am mai prins în viață ca preot, ca monah, era bolnăvior la pat, dar figura Părintelui Ioil eu nu pot să știu, cineva sau poate alții mai vechi ca mine ar putea să spună: Lasă, că tu nu știi cine a fost el.

Pentru mine Ioil Gheorghiu a fost un model. Mi-a relatat în cuvinte cineva că acest Părinte Ioil a fost un pravilist excepțional, un călugăr model, era cu toată administrația Mânăstirii Sihăstria. Părintele Cleopa era plecat la Slatina și el rămăsese stareț după Părintele Cleopa, a condus mânăstirea, cred că vreo 12 ani, dar de oriunde ar fi venit, el întâia dată intra în biserică, nu conta pe unde este slujba, nu mânca, nu bea, nu se odihnea. Dacă era slujbă în biserică, se oprea în biserică. Pentru el acest lucru era lege.

Și spune că în momentul când s-a îmbolnăvit, mai mulți călugări i-au cerut să-i facă pravila, cum se dă, călugării tineri să slujească la bolnavi. În Sihăstria nu exista

bolniță dar existau chilii pentru bătrâni. Starețul rânduia niște călugări mai evlavioși, mai cuminți să facă pravila bătrânilor, să le ducă mâncarea, să-i spele, să-i îngrijească. Și în momentul în care s-au perindat câțiva călugări, Părintele Ioil a început să murmure, cum era el așa în vârstă, cu călugăria veche în oase: S-a stricat rânduiala, nu mai sunt călugării de altădată. Unde-i izul ăla de tămâie, unde-i mirosul ăla de Ceaslov cu foi pline de ceară? Unde-s privegherile alea de toată noaptea? Îmi plânge sufletul când văd călugării că nu le place rugăciunea.

Și-ntr-o zi Dumnezeu a rânduit un băiat, monahul Iulian Crăciun, care și el este mort de tânăr, și a zis starețul mânăstirii: Uite, tu ai să mergi. Asta este povestită de Părintele Ambrozie Filip care era cu cârlanii, el mi-a fost mie povățuitor în primele începuturi că mai venea la stână și mă ajuta la curățat unghiile la oi, mă ajuta la anumite treburi și fusese și el econom în tinerețe. El s-a călugărit cu tot cu soție, maica Mihaela se călugărise la Agapia, Părintele Ambrozie era fiu duhovnicesc al Părintelui Cleopa din tinerețe. Și spune că acest Iulian Crăciun s-a dus la Părintele Ioil și a început să-i facă pravilă și Părintele Ioil avea pretenții – să-i faci catismele la zi, ceasurile la zi, pavecernița, Bogorodișna Maicii Domnului, Plânsurile lui Efrem Sirul, Cuvinte de folos din Prolog la zi. Și a început acest Iulian să-i citească până ce Părintele Ioil a început să spună că așa spune: Domnul smerește pe cei ce se înalță, dar nu ca să-i dărâme ci ca să-i zidească: Dar frăția ta nu te duci să te culci că pe mine m-a luat somnul? Adică ăsta de acuma citea cât Părintele Ioil nu mai putea asculta și când i-au slăbit puterile, a zis așa: Dacă am să iau îndrăzneală la Dumnezeu voi face următorul lucru, de mă voi mântui, voi pune cuvânt și am să chem la cer doi oameni: pe părintele Iulian, pe monahul acesta Crăciun care mi-a făcut pravila

pentru că bun călugăr a fost şi mi-a intrat la suflet şi pe preotul paroh din satul meu Clit care în vremea decretului mi-a dat cheia de la biserică, îmi făceam singur prescuri pentru că ştiam a face prescuri şi mă duceam noaptea pe ascuns şi făceam liturghia, că el era protosinghel, iar din mila lui Dumnezeu reuşise la Mânăstirea Horaiţa să se lipească de o pereche de boi şi să scoată pentru mânăstire să exploateze lemne din pădure, când l-a dat cu decretul afară. El fiind protosinghel şi duhovnic şi stareţ ajunsese şi căra lemne cu boii la Horaiţa.

Şi într-adevăr după ce a murit Părintele Ioil în preajma Paştelui, la 40 de zile, la Înălţare, a murit părintele Iulian Crăciun şi la vreo 2–3 zile a murit şi preotul din satul lui de la Clit, de unde era el din Neamţ. Acest Stelian Şoimu era fiul lui duhovnicesc de mantie şi-i fusese duhovnic şi eu l-am rugat aşa, între timp, dobândisem evlavie la Părintele Hristofor de la Mânăstirea Văratec. Era un bătrân mai puţin cunoscut dar cuminte şi evlavios, poate că mai trăieşte şi astăzi, nu vă pot spune. Eu îl am în rugăciune întotdeauna îl pun: Doamne, dacă-i viu rânduieşte-i sănătate; dacă-i mort odihneşte-i sufletul, că nu mai ştiu nimic de el, n-am reuşit să întreb de nimeni. Am fost odată la bătrânul ăla şi atât de mult m-a captivat, semăna cam cu Părintele Ilarion din Sihăstria, celălalt care m-a învăţat să citesc Psaltirea. Mi-a spus aşa: Frate, de nimic nu se teme dracu, numai de psalmi şi de Dumnezeu dacă-i spui nu fuge, dar când îi zici psalmi, îl arde.

Eu m-am îndrăgostit cumva de părintele ăsta, avea vreo 70 de ani atunci şi am zis: Dacă o să mă fac schimnic, Hristofor să mă cheme! Şi am vorbit cu Părintele Cleopa şi a zis aşa: Eu îţi dau voie dar să nu uiţi un lucru, ai să ai ispite de n-ai să le poţi duce. Şi slavă lui Dumnezeu că pot să spun că am încărcat schima şi cu suficiente păcate şi

cârteli dar şi cu suficiente ispite, adică m-au dat pe dinafară. Ce a zis dracul: Vrei război cu mine, lasă că te lucrez eu ca să mă ţii minte. Şi într-adevăr, mi-a făcut şicanii suficiente, nu s-a plictisit. A lucrat aşa ca într-o claie de fân când intră vaca cu capul, atâta a răvăşit până a întors tot pe dos. Asta s-a petrecut în noaptea anului 1991, la data de 31 decembrie, exact în noaptea de anul nou, când eram diacon. Părintele Stelian Şoimu m-a luat sub mantie, exarhul Mitrofan Băltuţă ştia, mi-a spus: Taci, fă şi vezi-ţi de treabă, doar nu trebuie să te lauzi, asta-i o taină a sufletului. Părintele Cleopa mi-a spus:

– De acuma citeşti la Psaltire până te plictiseşti şi slujeşti tot timpul, numai nu ştiu ce-ai să faci că trebuie să vorbeşti cam mult şi schimnicii trebuie să tacă.

– Ei, eu am să fiu în ceata schimnicilor vorbăreţi, Părinte Cleopa.

– Apoi, la cât eşti tu de zăbzăuc, o să-ţi dea Dumnezeu pe vreun colţ pe vreun capăt de rai, nu te-a lăsa pe afară. Du-te sănătos!

Graţia: V-a rămas numele Calistrat?

Părintele Calistrat: Nu, Hristofor mi l-a pus atunci la schimnicie, dar a rămas doar aşa ca taină. Când mă împărtăşesc eu îl pronunţ, dar oficial sunt Părintele Calistrat, aşa mă ştie toată lumea şi n-are rost să fac paradă sau să mă apuc acuma să afişez schima sau să mă dau mare. Stareţul Antonie m-a tuns la vremea respectivă. Încă eram în relaţia de început, venisem din iulie şi acum eram în decembrie, erau 5 luni de vieţuire împreună. Mulţumesc lui Dumnezeu, ştiţi de ce m-a ferit lucrul ăsta, schimnicia asta? M-a ferit întotdeauna de trei lucruri: de băutură. Am avut fericirea să trăiesc pe lângă călugări foarte pofticioşi la capitolul băutură. Ei, ştiind că Părintele Cleopa mi-a spus: Eu nu-ţi spun de 10 ori, o singură dată. Dacă până la 40 de

ani ai să pui vin în gură, curvia o să umble după tine cum umblă lanțul după animal. Ai grijă! Mi-a spus Părintele Cleopa: fără vin, fără băutură și fără tărie.

Și 2, mi-a spus așa: Niciodată în viața ta, cât vei sta în mânăstire, mai ales că te-ai făcut schimnic, să nu mănânci carne. Deci, o altă rânduială de bază care trebuie să o țină schimnicul și tot așa, mulțumesc lui Dumnezeu că până la vremea asta am scăpat. Nu m-a interesat niciodată de ce cineva mănâncă sau nu mănâncă, e treaba fiecăruia. Eu nu stau să-i cercetez amănuntul sau conștiința. Pe mine m-a ferit Dumnezeu și chiar pot să spun că mi-a dat acest impuls de înfrânare atât de simplu că mi s-a întâmplat de foarte multe ori să fiu în anumite locuri și ocazii în care eu nu mă duceam să spun: Eu mănânc carne sau nu mănânc carne, dar era masa plină cu de toate. Ei, de aici luam o roșie, de aici luam o zacuscă, de aici luam o salată de vinete, de aici luam o brânză, de aici o măslină. Și spunea:

– Dar nu mâncați un pic de cărniță?

– Iau niște pastile de stomac, că am o colită iritativă și nu pot să gust. Lăsați, dacă vreți, puneți-mi un pic la pachet că o să gust acasă mai târziu.

Și acasă o dădeam la pisici sau o dădeam cuiva de pomană dar n-am jignit pe nimeni niciodată. Teoria cărnii, că eu nu mănânc, că nu-i voie, că-i păcat, nu. Mi-am văzut de treabă. Ce m-a ajutat lucrul ăsta folositor sufletește, legat de schimnicie ca taină, ca formă de viețuire, din 1994, când m-a făcut preot și până în 2003, până ce m-a oprit, mie nu mi-a rămas liturghia niciodată, am slujit-o zi de zi acești 9 ani, în fiecare zi. Și Dumnezeu a fost tare bun și minunat, adică spune așa: Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne și nici un lucru nu este de ajuns în lauda minunilor Tale. Deci mi-a dat Dumnezeu să văd și frumoase și foarte frumoase și

minunate și super minunate și corectez cu afirmația unuia dintre ucenicii mei care era martor și a spus:

– Înșelare de la draci.

Și am zis:

– Măi, dacă dracul face înșelări în timpul liturghiei, înseamnă că sublimul dumnezeirii n-o fi liturghia.

Dar au fost lucruri extraordinar de frumoase. Acuma, de exemplu, sunt mai leneș. Acuma nu mai am acea râvnă de rugăciune, îmi place să slujesc, dar sunt luptat de un duh lăuntric, care undeva macină acolo ceva și clocotește, chinuiește, îl învârte așa pe suflet ca-ntr-o salată. Nu-i duhul ăla de altădată. Probabil că omul cu cât îmbătrânește se strică înloc să se rafineze. Deci slăbește duhul. Spune acolo undeva, într-una din rugăciuni: La vremea bătrâneților mele nu mă părăsi pe mine, ajutorului omenesc nu mă încredința, ci singură mă apără și mă mântuiește. Nu-i minciună bucățica aia de rugăciune.

Într-adevăr, când îmbătrânim începem să credem că aia-i permis, că aia-i voie, aia nu-i păcat, că aia-i mai puțin păcat, aia-i îngăduit; devenim un pic prea iubitori cu noi, devenim prea iubitori de sine, devenim prea iubitori de noi înșine, devenim prea iubitori de persoana noastră. Dar într-adevăr, pot să spun că până în 2003, nu pot să spun că după 2003 mi-aș fi bătut joc de mine sau de călugărie dar până în 2003 pot să spun că am avut întotdeauna convingerea că Dumnezeu este aproape și chiar L-am simțit, nu textual.

Îi auzi pe unii, încep să tragă niște texte din Filocalie cu rugăciuni, rugăciunea minții și fraze din astea încărcate cu borangic din ăsta literar, nu. Pe Dumnezeu dacă nu-L simți, nu Îl trăiești. Dumnezeu nu-i o cutie de conserve, o legi după tine și sună și o vezi, nu. În cel mai mic gest sau în cel mai mic amănunt de care nici nu-ți dai seama, El e prezent acolo. Deci, ceva te îndeamnă să faci

lucrul ăsta, ceva te îndeamnă să faci lucrul ăsta, ceva te îndeamnă să faci lucrul ăsta, ceva te îndeamnă să faci lucrul ăla şi Acela-i Dumnezeu. Tu nici nu-ţi dai seama. Exact cum spune la Apostolul Petru, când eşti tânăr te încingi şi mergi unde vrei, mai la bătrâneţe te poartă alţii. Tocmai această vrere curge ca un izvor fără ca tu să-ţi dai seama.

Slujirea ca preot şi duhovnic

Graţia: Părinte, vreau să zăbovim puţin asupra vieţuirii în Mânăstirea Bârnova, cu partea cea frumoasă, slujirea ca preot şi ca duhovnic şi relaţiile pe care le-aţi avut cu credincioşii şi nevoile pe care le aveau credincioşii, cu care veneau la sfinţia voastră.

Părintele Calistrat: Etapa cea mai frumoasă la Mânăstirea Bârnova a fost în perioada 1991, exact de la deschidere, din vara anului 1991, la Sfântul Ilie. Hramul Sfintei Marii, Adormirea Maicii Domnului a fost primul praznic împărătesc pe care l-am prins în Mânăstirea Bârnova şi ea a ţinut până în 1996, respectiv Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil, ziua în care a fost instalat starețul actual Paisie Furdui venit de la Mitropolie, numit de la centru, dar şi sub el a fost un an de linişte. El când a venit, era student, nu avea terminate studiile teologice şi atunci, el având de învăţat şi având sesiuni [de examene], a spus că nu se amestecă în problemele mânăstirii, în administraţie, în slujbe pentru că are cu totul alte probleme.

Deci 1996, 1997 până în vara anului 1998, până ce părintele stareţ şi-a dat licenţa şi avea de învăţat şi avea alte preocupări, a fost mult mai uşor. După aceea lucrurile s-au schimbat un pic pentru că terminând licenţa a luat şi

atribuţia de econom a mânăstirii şi atunci, în calitate de stareţ şi de cel mai mare, avea dreptul să controleze toate şi atunci s-au stricat şi rânduielile la biserică.

Deci în 1991, când am venit, la început eram doar 3 inşi, v-am mai spus lucrul acesta. Dar din 1994 până în 1997, aici a fost perioada cea mai bună pentru că eu, fiind hirotonit preot, am putut sluji permanent toate slujbele la biserică şi nu mai depindeam de nimeni. Fiind diacon, deja faptul că mai vorbeam duminica la amvon, începuseră oamenii să se strângă şi biserica era tot timpul plină, deci nu eram ocoliţi şi consider că la vremea respectivă fusese o performanţă pentru că Bârnova fusese ultima din seria mânăstirilor deschise după revoluţie. Paralel cu noi, atunci s-a deschis şi Mânăstirea Dobrovăţ care şi ea a avut un renume mai uşor, mai lent, datorită faptului că locul în care era poziţionată, la 30–40 de km de Iaşi şi fiind un drum mai greu accesibil, nu prea puteau credincioşii să meargă. Astăzi este modern, s-a turnat şi acolo asfalt, s-a pus mijloc de transport, s-a îmbunătăţit şi obştea, dar la vremea respectivă, Dobrovăţ era considerată mânăstirea cea mai săracă. La vremea când s-a deschis Mânăstirea Bârnova, deja funcţionau Mânăstirea Hlincea, Mânăstirea Cetăţuia care era de tradiţie, cu Părintele Teofan şi era cea mai căutată de toţi vasluienii, din zona Moldovei, de toţi botoşănenii, ieşenii se duceau la Părintele Teofan ca la un odor. Era Părintele Ieronim la Bucium, iar un alt mare duhovnic şi consider că o parte din formarea mea duhovnicească, ca să zic aşa, dacă există, să folosesc termenul ăsta, a fost şi pe baza acestor duhovnici care veneau cu anumite exigenţe şi atunci, ca să nu pic cumva, mai jos ca ei, când venea câte cineva întrebam:

– La ce duhovnic aţi mai fost? Era ca o interogare subtilă, sub formă de spovedanie.

– La Părintele Ieronim.

– Dar ce canon v-a dat? Cum v-a sfătuit? Cât va zis să postiţi?

De exemplu, Mânăstirea Sihăstria îl avea pe Părintele Cleopa, care era în vogă la vremea aceea, era în vârful gloriei, autocare întregi mergeau, era Părintele Varsanufie şi Ambrozie, la Mitropolie era un părintele Nectarie, foarte căutat, care trăia pe atunci. Eu eram undeva mititel, am plecat chiar din marginea de jos a Bisericii şi trebuia să cresc câte o leacă, câte o leacă, dar cum? Nici să ies cu ceva în evidenţă să deranjez pe ceilalţi duhovnici sau să arăt că sunt eu cumva superior dar nici ca să rămân mai jos ca să nu-l impresionez pe credincios cu nimic şi atunci trebuia să găsesc echilibrul cel mai potrivit.

Şi la vremea respectivă mai trăiau cei doi mari duhovnici renumiţi – Părintele Visarion de la Clocociov, unde toată lumea mergea la făcut spovedanie generală în masă şi mai era un duhovnic renumit tot al vremii respective, unde se ducea toată lumea, Părintele Iachint la Putna, părintele stareţ al Putnei. Toată Bucovina era acolo şi atunci cine eram eu? Un nimeni printre ei. Şi încet, încet, cu ce am învăţat de la unul, cu ce am auzit de la altul, de la altul, am început uşor, uşor să-i câştig pe oameni, adică mânăstirea să se ridice. Şi am început să spovedesc până ce, cu darul lui Dumnezeu, ajunsesem într-un post să vină chiar la câteva mii de credincioşi la spovedit.

Pentru unii a fost prilej să spună că e un motiv de mândrie că la vârstă atât de tânără cineva iese în faţă fără experienţă duhovnicească, dar eu nu aveam nevoie de această experienţă duhovnicească, că eu ce nu ştiam îmi scriam tot pe un caiet, numele omului şi ce problemă am cu el şi trăgeam o fugă la Sihăstria, la Părintele Cleopa şi întrebam: Dacă v-ar veni un caz aşa, ce răspuns i-aţi da sau

dacă aţi avea un păcat de cutare gen, cum l-aţi canonisi? Şi îmi puneam la punct toate lucrurile pe care nu le ştiam.

A rânduit Dumnezeu că în 1998, când a murit Părintele Cleopa, era deja mai bine de un an de zile, timp în care orice problemă, căreia îi dădeam eu răspuns de la sine putere, când mă duceam să o verific, bătea cu el şi eram bucuros că puteam să fiu sigur de ceea ce canonisesc la spovedit şi plus că din spovedanie am făcut un act care devenise o modă a Iaşului la vremea aceea. Chiar părintele stareţ Paisie fiind şi teolog şi venind într-o mânăstire puţin mai pustie şi văzând atâţia oameni, oricine venea, spunea:

– Am venit să mă apovedesc general la Părintele Calistrat.

– Da, da, e o modă în Iaşi. Trebuie să te spovedeşti neapărat la Părintele Calistrat că altfel nu intri în rai.

Deci era o chestiune mai mult de orgoliu decât de răutate. Dar reuşisem să aşez nişte întrebări ale spovedaniei în aşa măsură încât să cuprind totul, nici să-l irit pe om, să-l plictisesc, nici să-l deranjez sau să-l răscolesc în intimitatea lui, dar nici din prostiile astea săvârşite de-a lungul vieţii să fac un motiv de ruşine, adică omul se degaja foarte uşor.

În general femeile, „sfintele băbuţe", în momentul în care simt ele un loc unde le place, automat îşi dau vestea din una în alta şi imediat: Du-te acolo că am găsit eu un preot bun. Du-te acolo că te ascultă. Du-te acolo că are răbdare. Şi dacă am câştigat eu teren în faţa duhovniciei, nu a fost faptul că aş fi inventat eu vreo carte nouă sau vreo religie nouă, nu, aceeaşi ortodoxie de 2000 de ani. Dar faptul că la orice oră venea omul găsea uşa deschisă la biserică, că era dimineaţa, că era noaptea, că era seara, că era la amiază, că era după amiază, că era dimineaţa de noapte, că era seara târziu, faptul că găseau preot şi fiind în concurenţă, era Mânăstirea Trei Ierarhi, era Mânăstirea

Golia, era Mitropolia, era, între timp, Galata, făcută de maici, toate mânăstirile astea ale oraşului, iar noi eram cei mai izolaţi. Şi într-adevăr, am reuşit să-i captivăm în aşa fel, şi poate unul dintre motivele cu care am câştigat cel mai mult încrederea oamenilor, eu la toţi credincioşii nu am fost atât de aspru la metanii sau atât de aspru la pravile, pe cât am fost de aspru cu prezenţa la biserică, pentru că dacă am văzut că omul se ţine de biserică, am zis că este imposibil că din tot ce aude el duminică de duminică, să nu rămână ceva în urechea lui şi în mintea lui şi atunci acesta este cel mai mare canon.

Şi chiar astăzi, nu cu mândrie, deşi în Psaltire scrie: Dumnezeu răsplăteşte celor ce se mândresc cu prisosinţă. Pot să spun cu prisosinţă că la orice hram te-ai duce în Iaşi la orice biserică, mai bine de trei sferturi din credincioşi sunt credincioşi spovediţi de mine. Când mă duc la câte o biserică şi intru în biserică, eu îi cunosc, intru ca într-o familie şi ştiu: Ăsta a fost, ăsta a fost, ăsta a fost. Eu îi recunosc pe toţi sau ei îmi spun, dacă e vreo unul care mi se pare că l-am uitat: Părinte, ştiţi, eu m-am spovedit la dumneavoastră. Pe mine m-aţi spovedit. Mă mai cunoaşteţi? Mă ţineţi minte? De atunci şi până azi eu merg la biserică, să ştiţi că am învăţat lucrul ăsta. Ei, şi pentru mine este o bucurie.

Uneori s-au creat discuţii de genul ăsta: Măi, ce le face Calistrat la Bârnova de se duc acolo şi trag ca la miere. Nu le face nimica. Le spuneam o predică la sfârşitul slujbei, îi spovedeam şi-i chemam la împărtăşit în fiecare lună sau la 40 de zile şi învăţându-i cu spovedania şi cu împărtăşania, ei s-au ataşat singuri de biserică. După aceea am căutat să păstrez linia Părintelui Cleopa cu privire la cititul Psaltirii. Omul, dacă citeşte Psaltirea îşi rezolvă toate problemele, nu este nevoie să mai alergi la vrăjitoare, la

ghicitoare, la prostii de genul ăsta. În momentul în care ai luat psalmii lui David, lucrurile îşi iau singure făgaşul, că scrie acolo, în înaintarea Psaltirii, împacă familiile, rezolvă certurile, duşmănii, vrăjmăşii, răutăţi, necazuri, probleme, pagube, toate le pot rezolva psalmii lui David. Şi învăţându-i cu Psaltirea sau dându-le câte o catismă să citească sau o Psaltire în 40 de zile, că de multe ori nici nu era nevoie la canon dar eu spuneam:

– Dacă aţi face şi o Psaltire, nu ar fi rău.

– Părinte, o citesc, nu-i nici o problemă.

– Bine, v-o trec aici o dată în 40 de zile.

Omul citea Psaltirea şi spunea:

– Părinte, ştiţi că am rezolvat problema.

Acesta este un lucru care se cheamă tactică duhovnicească dar folosul mânăstirii şi creşterea ei a fost cu totul altceva – am încercat să păstrăm rânduiala de la Sihăstria aşa cum am găsit-o şi să ştiţi că este un lucru cercetat vizibil şi văzut: în momentul în care eşti milostiv Dumnezeu îţi umple mânăstirea. În momentul în care eşti zgârcit Dumnezeu îţi ia sporul şi binecuvântarea mânăstirii.

Vă dau o pildă, uitaţi-vă la Sihăstria câtă lume mănâncă şi nu-i mânăstirea săracă, uitaţi-vă la Petru Vodă, câte guri se hrănesc acolo şi mânăstirea nu-i săracă. Am urmat aceeaşi practică şi la Bârnova deşi eram o dărâmătură, aveam două oale mari de 50 sau de 60 de kg cum erau la vremea aceea şi le făceam de două ori pe zi nu cu mâncări speciale: ori un pilaf ori un borş cu zer sau cu smântână sau un borş de post cu doi, trei peşti trecuţi prin el, numai să miroase a peşte, o mănăligă mare iar oamenii aduceau pâine cu sacul. Uneori, pâinea uscată o muiam şi o dădeam la păsări. La un moment dat, pentru că eram personal puţin, aveam o masă mare afară în cerdac la Bârnova, avea o muşama pe ea, două lighene mari cu apă

puse acolo pe cerdac, unul cald şi scria – apă cu dero de spălat castronul, celălalt – apă limpede de clătit castronul, ştergar pentru şters. Şi ce făceau? Veneau unii oameni, vedeau că eşti la treabă sau eşti plecat, mâncau un borş singuri – se serveau din oală, luau pâine din dulap, dacă era sărac, îşi lua şi două, trei pâini că nu-l întreba nimeni.

Nu fura nimeni, nu punea nimeni mâna şi aici chiar remarca cea mai interesantă. A venit părintele Paisie stareţ la noi în 1996 şi până în primăvara anului 1998, nu a încuiat niciodată poarta mânăstirii. Iar în prima noapte când a încuiat poarta mânăstirii, cineva a sărit poarta şi a furat geamurile de la tractor. Deci pentru prima oară, când s-a încuiat mânăstirea. Iar până atunci nu a luat nimeni niciodată nimic, să lipsească un obiect, o sapă, un animal, o pasăre, orice, nimeni nu punea mâna. Din clipa în care s-a încuiat poarta a început să se fure. Pentru că în momentul în care era deschis, ei credeau că este paznic, în momentul în care era deschis, ei credeau că cineva veghează, în momentul când au văzut încuiat, şi-au dat seama că nimeni nu mai păzeşte şi în ziua aceea a şi furat.

Vreau să spun că era mâna Sfântului Gheorghe care întotdeauna a vegheat lucrurile astea fără bătaie de cap. Iar slujbele erau permanent pentru toată obştea, cel mai mult am ajuns 31 ca vieţuitori.

Graţia: Cam în ce perioadă?

Părintele Calistrat: În 1994, 1995, până în primăvara anului 1996. În toamna anului 1995, Înaltul Daniel, actualul patriarh a vrut să ia din vieţuitori să ducă la Dobrovăţ şi mulţi au plecat, care pe la Sihăstria, care pe la Petru Vodă, deci nu au vrut să se ducă la Dobrovăţ pentru că era o mânăstire mai pustie ca a noastră, chiar dacă ea era ştefaniană şi era frumoasă, dar nimeni nu se trăgea acolo în dărâmăturile acelea. Era o şcoală mare din vremea lui

Carol, frig cât încape şi atunci nimeni nu se trăgea. Aici la noi, chiar dacă era dărâmătură dar era cald în acea dărâmătură. De exemplu era o cameră cu sobă făcută de noi cu 12 paturi şi dormeau într-o cameră ca la armată 12 inşi. Erau şi paturi suprapuse şi normale.

Nimeni nu simţea că-i urât sau nu-i place, plus că prezenţa la liturghie era obligatorie, prezenţa la utrenie era obligatorie, prezenţa la vecernie era obligatorie şi atunci ei se învăţaseră cu biserica şi era foarte frumos. Erau două mese pe zi, ascultarea era pământul şi gospodăria că la vremea de atunci exact din asta trăiam şi erau banii cei mai mulţi, din animale. Creşteam animale, le sacrificam sau le vindeam. Şi iarăşi un lucru frumos, la vremea respectivă fiecare se întrecea, cât să citească de mult la Psaltire, cât să se străduiască de mult la biserică, adică ei între ei şi erau majoritatea tineri, chiar dacă astăzi au ajuns oameni mari sau poate au uitat dar oricine s-ar întâlni, de exemplu Ioil este stareţ undeva pe la Constanţa, Hristofor este mare preot prin Muntenia, pe la Bucureşti. Din cei vechi, fiecare s-a dus în drumul lui, Efrem trăieşte până astăzi, Nicodim este până astăzi, unul este în Sfântul Munte de vreo 14 ani şi acuma-i tot acolo. Deci nu au crescut nişte elemente care să smintească Biserica. Chiar am avut odată o discuţie foarte împotrivă cu cineva dintre stăpânitori ai noştri şi mi-a spus:

– Ce-i Bârnova asta, o adunătură de nebuni?

– Nu ştiu cât sunt de nebuni sau ne-nebuni, dar ştiu un singur lucru, din Bârnova nu s-a însurat nici unul, n-a desfrânat nici unul, nu a băut nici unul şi nu a făcut sminteală nici unul. Toţi sunt călugări şi există şi la ora actuală, Hrisostom e pe la Petru Vodă, un băiat Prodromul e prin Ardeal plecat. Oricare s-au împrăştiat dar toţi au ajuns bine, adică sunt în mânăstire, sunt la locul lor, cei din generaţia de atunci.

După 1996, când a venit părintele stareţ, deja lucrurile s-au schimbat, Irineu care e preot a plecat, este stareţ la Bucium, Ambrozie Botez, pe care îl ştiţi şi voi, a plecat în lume, în viaţa civilă, cu toate că e ieromonah şi era un slujitor şi un băiat bun. Celălalt, Teofil, s-a căsătorit, şi-a luat o femeie cu 5 copii. Nu prea s-a mai ţinut cont de nişte reguli. Şi revoluţia a adus cu ea nişte scăderi duhovniceşti în sensul că fiecare a crezut că face ce vrea el. Dar epoca cea mai frumoasă, v-am spus, a fost din 1991 până în 1996, dar 1994–1998, cuprinzând şi anul cât stareţul a fost la şcoală a fost foarte frumos. După aceea a început un întreg vacarm şi o întreagă bulversare, care nu se mai termina, s-a terminat aşa cum ştiţi prea bine că aţi trăit-o, că aţi fost contemporani – orgolii, vanitate, răzbunări, kilograme de reclamaţii, dosare, discuţii inutile, vorbe.

Perioada 2003 – 2009

Graţia: Perioada aceasta de 6 ani din 2003 până, iată, în 2009, n-a contribuit în sensul acesta, a fost neutră?
Părintele Calistrat: Nu, perioada din 2003 până în 2009 a avut 3 factori hotărâtori asupra vieţii mele. Cel dintâi factor a fost neîncrederea în oameni, pentru că eu eram credul şi-l luam pe fiecare de bun sau îl interpretam aşa cum vorbea, neţinând cont ce-i dincolo de el şi mă gândeam, dacă eu sunt corect, ce rău să-mi facă? Chiar afirmam câteodată, când venea cineva, sincer să fiu, consider că am şi eu o calitate, nu-i nici spirituală, nici morală, e o calitate obişnuită – dacă vine cineva să-mi spună ceva de cineva, ascult, dar întâi caut să mă conving eu dacă e aşa sau nu.

Dacă mi se confirmă, am reţinerea mea, dacă nu, mă duc înainte şi mă fac că plouă.

Ei, în unele situaţii am greşit şi eu pentru că nimeni nu-i perfect. Şi atunci oameni cu caracter urât, ştiţi, este proverbul, care-i culmea înţelepciunii? Să le ştii pe toate. Ei, culmea prostiei e să te prostească unul mai prost ca tine, asta-i de fapt definiţia. Acest cor Bizantion a fost culmea prostiei, ei sunt cadrul legal pentru aceşti 6 ani, a întâmplării în sine ai acestor 6 ani. Dar vreau să spun că n-am crezut niciodată că dincolo de umanitatea unor oameni lipsiţi de sens în viaţă sau lipsiţi de direcţie, pentru care pui trup şi suflet, ei să vină ca un bumerang asupra ta şi să te lovească la modul cel mai murdar, dar nu la modul sincretist, viclean, adică a o face dezinvolt, ci în mod diabolic şi vanitos, adică până la distrugere, o răutate nelimitată, o răutate nemărginită, o răutate nejustificată, o răutate de neexplicat.

V-am spus, primul factor a fost neîncrederea în oameni. Asta nu înseamnă că eu de acum nu am încredere în oameni, dar sunt mai circumspect, sunt mai atent, sunt mai distant, sunt mai rezervat. Acum cercetez omul o vreme şi după ce mi-a adeverit mie convingerea că ar fi ceva serios în el, continui să depăşesc o limită sau un prag.

Al doilea lucru care m-a pus într-o postură foarte bună, este că am reuşit să devin foarte radical. În momentul când a greşit unul, l-am şi executat, nu aştept să se mai târâie ca înainte: lasă că iertăm, iertăm, iertăm. Frate, du-te şi toacă tu nervii cui vrei, oboseşte pe cine vrei, stresează pe cine vrei, iar pe mine lasă-mă în pace să-mi văd de păcatele mele că am suficiente păcate de cărat după mine, ca să mai trebuiască să am grija păcatelor tale. Indiferent, am repezit şi credincioşi la spovedanie şi am spus: Nu mă mai cauţi, te rog frumos. Pentru mine nu eşti altceva decât o

măsură a unui chin. Lasă-mă, nu mă mai deranja, nu mă mai căuta, te rog frumos. Nu încerca să mă măgulești că nu ţine, am fost foarte ferm. În rest m-am purtat normal dar întotdeauna dacă s-a sărit calul, am făcut observaţie imediat: Vezi că acolo greşeşti, nu-i bine aşa. S-a spus chiar o vorbă a unui om de suflet: Măi, tu nu mai ai încredere nici în tine. Ba da, am încredere în mine dar nu suficient. Am încrederea că pot greşi din nou dacă nu sunt atent. Acesta este răspunsul.

Şi 3, am spus-o şi o repet, şi eu, în calitate de om vanitos, nu suportam vreodată să aud o vorbă rea despre mine de la cineva dacă nu era adevărată. Căutam să mă justific, căutam să dau explicaţii, eram în stare două ore să explic lucrul ăla că nu-i aşa şi-i aşa, adică voiam întotdeauna să am o imagine din asta ca la televizorul Samsung, adică colorată perfect.

După evenimentul din 2003, după bălăcăreala din presă, după bălăcăreala din mass media, televizor, toate vorbele, discuţiile inutile pe care le ştiţi şi le cunoaşteţi şi nu are rost să fie măcar discutate, nu pomenite, m-am învăţat, adică ce a făcut Hristos? M-a luat de mantie şi de schimă, m-a băgat prin noroi şi m-a târât bine aşa şi mi-a spus: Acuma stai în poziţia de drepţi şi spune: Mă mai iubeşti? Ei, pot să spun că-L iubesc.

M-a învăţat, nu să nu fiu mândru, m-a învăţat să nu mai am o părere bună despre mine sau să n-o mai fac pe smeritul, să n-o mai fac pe perfecţionistul. A zis: Măi băiete, eşti şi tu ca toţi ceilalţi, opreşte-te! Ia linia pe care merg toţi, nu sări mai sus decât alţii. Şi tot ce nu mi-a plăcut mie sau am condamnat întotdeauna, a adunat în jurul meu ca lovitura să fie atât de bine încapsulată, ca temelia să se zguduie toată. Acuma chiar pot să spun ca la Psalmul 50: *Şi când va zidi Domnul Sionul, zidurile Ierusalimului,*

atunci va binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Său viţei.

Aceşti 6 ani au creat alt Calistrat care a învăţat să mai stea în banca lui sau a învăţat să-şi mai ţină gura sau a învăţat să mai lase de la el sau a învăţat să nu mai facă pe grozavul sau a învăţat să nu se mai irite din orice sau a învăţat să nu se mai supere din orice, să se obişnuiască şi cu lauda şi cu ocara, că de fapt ocara e cea care te zideşte. Prietenii te laudă dar ei te surpă, pe când duşmanii te critică dar te îndreaptă. Şi atunci, dacă aud ceva de rău, chiar nu mă mai interesează. Dacă înainte simţeam nevoia de justificare, acuma când aud ceva: Astea-s prostii, nu mă mai interesează. Doamne ajută, zic. Cine a spus să le păstreze pentru el. Aşa o fi, dacă ştie el că-i aşa înseamnă că aşa este. Şi chiar am avut într-o zi o doamnă, care, cu o obrăznicie ieşită din comun, mi-a adresat nişte cuvinte foarte mizerabile şi mi-a spus că sunteţi aşa, sunteţi aşa, sunteţi aşa. Doamnă, dacă ştiu că asta vă face bine, vă satisface şi vă linişteşte, consideraţi că tot ce aţi spus e adevărat. Doamne ajuta! La revedere, haideţi că am altul la rând şi am treabă. Adică nu mă mai afectează.

Graţia: La spovedanie?

Părintele Calistrat: Nu la spovedanie. Eram aici la mânăstire şi a venit să-mi facă observaţie, că iau lumea bună în faţă, că nu iau decât oamenii care îmi dau bani, că nu discut decât cu oameni care îmi dau cadouri, că m-am înconjurat numai de oameni sus-puşi, că nu discut decât cu lumea înaltă. Dar eu consider că aici nu este niciodată lume înaltă sau joasă, toţi vin cu acelaşi gând – să-şi mântuiască sufletul. Nu i-am spus eu la unul vreodată: Vino tu în faţă că eşti de la poliţie sau vino tu în faţă că eşti de la universitate. Eu i-am tratat pe toţi la fel. Dar dacă aşa a

simțit ea în clipa aceea să-mi reproşeze, că toată ziua stau şi mă autoascult vorbind.

– Da, doamnă, mă autoascult vorbind, sigur că trebuie să mă autoascult că dau canoane şi dacă dau la unul greşit dau eu răspuns, nu dai dumneata.

Doamna avea chef şi chiar aşa s-a încheiat discuția:

– A fost bine ce-ați pățit în ăştia 6 ani pentru că numai aşa vă învățați minte.

– Ai perfectă dreptate. Să ştii că aşa este, mi-ai spus adevărul. Nu mă deranjează, dacă nu păteam asta, nu învățam. Acuma chiar am învățat, mă simt fericit.

Deci, aşa au fost aceşti 6 ani, n-au fost ziditori de suflet, sub ce formă? Nu a fost un spor duhovnicesc, adică nu a fost o stare de bucurie. Ca să fim sinceri, cui îi place să fie ocărât sau luat la rost, ca să spunem aşa? Dar au fost buni că au zbuciumat sufletul ca un fel de mare neliniştită, pentru că proverbul popular spune aşa: Cine nu-i mâncat de rele, nu ştie a cânta de jele. Ei, dacă te-ai învățat cu răul, ştii ce înseamnă.

Şi mai este o chestiune, noi duhovnicii avem acest tipic: răbdare soră, răbdare frate. Ei, probabil că punându-i eu pe prea mulți la răbdare şi dându-le sfat de răbdare, Dumnezeu a cumulat toate răbdările acelea şi a zis: Ia ia-le puțin asupra ta să vezi cum sunt că Eu le duc mai de demult ca tine. Şi atunci s-a făcut o răbdare mai mare. Deci toate au fost cu rostul lor, nimic nu a fost la întâmplare. Totu-i bine când se termină cu bine. Asta e.

Am rămas în schimb puțin marcat de un simplu fapt: N-am putut să cred vreodată şi pentru mine rămâne o stare nu de şoc sufletesc, mai mult de trac psihologic, cum poate un om să confecționeze nişte lucruri sau nişte mizerii şi să le susțină cu tărie? Adică, că a fost călugărit sub un copac, că a fost călugărit într-o maşină, că a fost călugărit

pe un deal, că nu i s-a citit toată rânduiala, că a fost făcut cu forța, că a fost făcut sub presiune, că a fost făcut nu ştiu cum.

Mi-am însuşit şi lucrul acesta în sensul că am zis că trebuie să pun odată punct şi am zis da, aşa este, ca să se încheie. Dar las la seama lui Dumnezeu lucrul acesta şi sincer vă spun, iată, sunt deja cinci luni şi ceva de când slujesc, de fiecare dată când am pus părticele la liturghie, am zis aşa: Doamne, dacă am greşit eu în tot ce s-a întâmplat, dă-mi mie un semn să mă corectez să nu se mai întâmple niciodată; de au greşit ei, iartă-i ca să nu am eu absolut nimic pe suflet, să fie judecata numai a Ta, dar cercetează-i să Te cunoască, că pe Tine Te-au mințit, nu pe mine. Şi Dumnezeu îi va cerceta El cum va găsi de cuviință, va şti El. Eu am abținere asupra acestui fapt.

Acest fapt încă mă frământă, chiar şi în fiecare zi, poate şi de când vorbesc cu dumneavoastră m-am mai gândit de două ori la treaba asta, dar astea vin în minte ca o măcinare, nici ca o mustrare de conştiință, nici ca o apăsare pentru că eu ştiu că dragostea şi bunătatea şi bunăvoința mea au fost pur constructive şi ziditoare, deci nu am apăsare. Dar pentru mine lucrul ăsta rămâne o mare îndrăzneală. Tu, în calitate de monah să treci peste această mare taină ca şi cum nu a fost.

Vârful şi esența răului. Asta este o blasfemie la adresa lui Dumnezeu şi Duhului Sfânt, pentru că Părintele Cleopa avea o vorbă şi spunea: Nici în glumă dacă te-ai călugărit, nu se mai dezleagă jurământul pentru că aşa cum un botez nu poate fi absolvit, eu i-aş spune acuma unui om: Gata, te dezbotez, tu nu mai eşti botezat. Nu există aşa ceva, e taină veşnică, intrată în firea omului, s-a îndumnezeit în clipa respectivă.

Această enigmă rămâne să o port în suflet până la judecată, adică îmi doresc în clipa în care trâmbița va suna și vom fi cu toții în fața Dreptului Judecător, să aibă puterea să mă privească în ochi acești prunci, acești copii și eu să-i întreb: Ei, cum vă cheamă pe voi? Cum v-ați ales numele când ați ales această cale sau cum v-ați ales patimile și v-ați stabilit drumul după neputințe și căderi? Pentru că ei L-au mâncat pe Hristos sub această formă euharistică, deci pâinea și vinul sfințită în liturghie sub numele lor de monahi atunci când și-au tuns perii capului. Deci, n-or să zică: Doamne, 24 de ore m-a chemat Onufrie, dar de 6 ani nu mă mai cheamă așa, sau 3 ani m-a chemat Onufrie sau Serafim sau Emanuel sau Mihail și acuma nu mă mai cheamă așa. Aici pentru mine este o groapă adâncă pe care nu am vrut niciodată să o escaladez cu mintea mea. Am zis că Dumnezeu trebuie să o escaladeze.

Am primit un cuvânt foarte frumos de suflet, mi-a trecut prin minte să-l întreb pe Prea Sfințitul Calinic exact ce v-am povestit dumneavoastră, acuma, ultimele fraze i le-am povestit lui și mi-a dat un cuvânt de folos care, nu că m-a liniștit, m-a copleșit dar nu m-a convins suficient. Zice:

– Măi, Părinte Calistrat, cine este Adam și Eva?

– Protopărinții noștri.

– Cine i-a creat pe ei?

– Dumnezeu.

– Și lângă cine a rămas Adam și Eva până la urmă?

– Păi, zic, lângă cine? S-au înhăitat cu diavolul.

Și atunci, dacă Adam și Eva L-au văzut pe Dumnezeu și au fugit de El, de ce rămâi tu mirat că acești oameni au fugit de ceea ce și-au luat asupra lor. Lasă-L pe Dumnezeu, îi va căuta ca și pe Adam și Eva. Nu-i treaba noastră. În liberul arbitru al omului nu te poți băga. Acesta a fost răspunsul.

Dar, v-am spus, acolo înăuntru, în cutia sufletului există o umbră de întuneric în sensul că e mai ușor a spune: Iertate îți sunt păcatele tale, ia-ți patul tău și umblă decât a vindeca o boală nevindecată. Lor le era mai ușor să-și ierte păcatele decât să se afunde mai adânc în boală, ca să se însănătoșească, dar așa a fost.

În rest, în acești 6 ani de zile am reușit să-mi fac pravila, am reușit să-mi fac canonul, am ascultat zilnic Sfânta Liturghie sau am cântat la strană, am ascultat zilnic radio Trinitas – are și ăsta un drog care dă o dependență, apuci a te fixa cu urechea în el și nu mai scapi, adică folosește, din tot ce se petrece și tot ce se macină acolo rămâne ceva și pe doaga minții. În rest am mai citit cărți, am citit teologie contemporană, au apărut foarte multe cărți. Nu pot să spun că am parcurs tot ce se cheamă material teologic nou de vreo 5–6 ani încoace.

Un lucru care m-a făcut să râd, ca să spun așa, o parte dintre ucenicii mei pentru care eu cândva am pus sufletul sau am pus inima pe tavă, s-au prefăcut că nu mă cunosc și și-au schimbat identitatea. Găsesc recent o carte, nu contează cum se cheamă și nici preotul respectiv, om trăit în Bârnova ani de zile, călugărit de mine cu aprobarea Înaltului Daniel, sub patronajul mânăstirii, încă era Părintele stareț Antonie, era superiorul mânăstirii, luat sub mantie, l-am învățat rânduielile călugărești, l-am ajutat, l-am sprijinit la hirotonia în diacon, la hirotonia în preot pentru că este știut că dacă n-ai om să te arunce în scăldătoare, greu nimerești când se tulbură apa, dar în limita bunului simț și al curajului duhovnicesc, pentru Hristos și pentru biserică am mai făcut-o, că m-a întrebat:

– Părinte, este bun?

– E bun, fă-l, toată încrederea, toată garanția.

Numai ca să poată şi el să pună un epitrahil în gât şi să zică un Doamne miluieşte. A plecat de la mânăstirea de unde a fost, s-a întors în Mânăstirea Petru Vodă, a vieţuit o vreme acolo, iar acuma când a dat un interviu într-o carte şi şi-a spus viaţa, povestea cum a învăţat el primii paşi ai călugăriei la Mânăstirea Sihla, cum s-a zidit sufleteşte de Părintele Iustin şi l-a marcat pentru toată viaţa că nu i-a spus prea multe cuvinte. Ce să-i spună că el venise la Petru Vodă după 7–8 ani de mânăstire, nu venise acum 20 de ani sau 15 ani, cât are el de mânăstire. Nu-şi mai aduce aminte ce a vorbit cu Părintele Iustin dar ştie că din prima l-a marcat şi a rămas acolo şi câtă călugărie a învăţat el acolo la Petru Vodă şi câtă duhovnicie a învăţat la Petru Vodă şi câte lucruri minunate despre monahism a învăţat el acolo la Petru Vodă!

Îmi venea să-i scriu o scrisoare şi să-i spun: Părinte, mai bine ţi-ai aduce aminte şi te-ai spovedi de câte ori trăgeam de tine să te scoli noaptea la utrenie, să-ţi faci pravila, să te spovedeşti, să te împărtăşeşti, câte cărţi ţi-am recomandat să citeşti, câţi bani ţi-am dat când umblai aiurea dintr-o mânăstire în alta şi nu aveai linişte, câte haine ai cheltuit în ograda mânăstirii, câţi nervi ai tocat celor din jurul tău ca să te suporte şi să te formeze ca duhovnic, iar acuma, deodată devii mare pustnic şi cu mare aureolă!

Şi ce m-a distrat că avea poze făcute în cojoc care semănau exact cu ale Părintelui Cleopa. Era Părintele Cleopa în cojoc şi el în cojoc, adică unde se zidise marea avvă! Era Părintele Iustin cu epitrafirul în gât, era şi el la dreapta lui, adică peste două generaţii când nu vor mai fi bătrânii ăştia ca să vorbească sau cei care i-au mai format pe ei şi i-au învăţat, ei vor fi toţi Serafim Rose, Sofronie Saharov, Siluan Athonitul, Gherman de Alaska, deci nu vei mai putea sta de vorbă cu oameni obişnuiţi. Şi am spus că şi

ăsta este un mod de a perverti bunătatea lui Dumnezeu şi a te ascunde de propria ta identitate şi de propria ta persoană.

Dar de ce să-mi fie ruşine că am trăit în Mânăstirea Bârnova, dar de ce să-mi fie ruşine că l-am avut duhovnic pe Părintele Calistrat, de ce să-mi fie ruşine că am mâncat în Mânăstirea Bârnova şi am muncit, că am fost călugărit acolo, că m-a ajutat la hirotonie, că m-a ajutat la preoţie, că m-a ajutat să mă întorc de prin mânăstiri? Eu personal m-am dus şi am vorbit cu Părintele Iustin: Vă rog să-l primiţi, să nu stea pe drumuri că nu-i bine. Dacă-l primiţi aici o să vă fie de ajutor şi ţie să-ţi fie ruşine să pomeneşti numele duhovnicului tău?!

Nu din mărire, căci cred că este suficientă mediatizare la adresa numelui, dar din bun simţ, să-ţi fie ruşine să spui: Da, mama şi tata sunt doi oameni obişnuiţi care pot avea şi probleme, nu numai realizări. Şi asta am considerat din nou că este o falsă identitate spirituală şi înaintea lui Dumnezeu este tot un snobism şi un fariseism urât. Nu-i o demnitate bărbătească, îngerească de a fi tu monahul demn căruia nu-i este ruşine?!

Mie nu mi-a fost ruşine niciodată să spun că sunt din Bârnova sau că am trăit în Bârnova. Eu când pronunţ numele Bârnova mă gândesc la tot secolul XVI şi la toată cultura lui Barnovschi sau a lui Macarie ieromonahul care a scris şi a cântat de a uimit tot Bizanţul. Sau alţi călugări care au fugit din Bârnova în perioada respectivă 2003–2009 şi au spus: Dar cât am să port emblema asta a lui Calistrat în spate? Parcă Calistrat păta ortodoxia, adică îi păta steagul biruinţei lui Hristos de la Înviere şi nu era convingere suficientă să spui: Da, l-am cunoscut pe omul ăsta şi mi-a îndreptat paşii spre mânăstire.

Dumnezeu m-a călăuzit, nici eu nu-mi dau seama cum am ajuns în mânăstire. Cred că a fost o chemare sfântă.

Dar când a umblat 4 ani la facultate şi a tocat 20 de milioane în fiecare an, asta nu şi-a adus aminte, asta nu mai era chemare. Lucrul ăsta m-a deranjat, nu ca formă de milostenie nerecunoscută sau milă sau bunătate sau ajutorare, ci ca formă de bun simţ: Da, am stat în Mânăstirea Bârnova, am fost călugărit, nu-mi este ruşine, am terminat un institut teologic, îl cunosc pe Părintele Calistrat, mi-a fost duhovnic, m-a povăţuit, m-a îndemnat să vin la mânăstire. De ce trebuie să umbli cu jumătăţi de măsură şi să te dai pe după gard? Nu, eu l-am cunoscut pe părintele cutare şi cutare, adică să-ţi dai o identitate falsă.

Mânăstirea Vlahuţă

Graţia: Părinte, perioada celor şase ani 2003 – 2009 a fost pentru sfinţia voastră o perioadă de cugetare, de rugăciune şi adâncire duhovnicească.
Părintele Calistrat: Şi concediu duhovnicesc.
Graţia: Dumnezeu, v-a întărit prin încercări mari venite din mai multe părţi deodată. Totuşi în această perioadă aţi avut parte şi de bucurii şi mulţi credincioşi s-au bucurat alături de sfinţia voastră şi v-au sprijinit într-un fel sau altul la ridicarea celor două mânăstiri – Vlahuţă şi Bujoreni din judeţul Vaslui. Cum şi când a început totul? Care a fost prima mânăstire, care a fost începutul începutului?
Părintele Calistrat: Pe tema acestor mânăstiri s-au speculat foarte multe poveşti din acestea pământeşti dar realitatea este foarte frumoasă şi foarte simplă. Din 1992 eu o cunoşteam pe doamna Colomei Rodica care de foarte multă vreme îmi spunea că acolo în zona dumnealor, la Vaslui şi dumneavoastră ştiţi cum e Vasluiul, satele acelea

pe dealuri, pe văi, exact ca în vremea răzeşiei lui Ştefan cel Mare, zice: Nu prea avem mânăstiri. Singura mânăstire e la vreo 40 de km, la Floreşti şi bisericuţa de parohie unde la vremea respectivă nu avea preot, mai târziu episcopia a rânduit preot în satul respectiv, Alexandru Vlahuţă, pentru că aşa se cheamă comuna, mânăstirea se cheamă Naşterea Maicii Domnului. Atunci eu am condiţionat-o şi i-am spus: Dacă vrei să faci mânăstire, trebuie să respecţi nişte reguli: Întâi şi întâi roagă-te ca să fie de la Dumnezeu şi i-am spus, în locul unde vrei să faci mânăstirea pune o troiţă cu Mântuitorul Iisus Hristos, o răstignire, ca lumea să se închine acolo unde ai dumneata moşia şi casa, ca să ştie lumea că există Dumnezeu în sat.

Într-adevăr, doamna a făcut o troiţă, aprindea permanent candela, vecinii veneau şi puneau lumânări, duminica veneau şi citeau o rugăciune, bătrânica care a murit la 98 de ani, făcea permanent căndeluţa, făcea curat. Era o mare sărbătoare şi noi i-am dat troiţei respective intuitiv, hramul Sfântul Nicolae şi au trecut 7 ani de atunci.
Graţia: Era o simplă cruce sau avea şi o mică încăpere?
Părintele Calistrat: Cruce cu o cameră din sticlă cu cornier acoperită.
Graţia: Şi se intra?
Părintele Calistrat: Da, 4 metri^2, ca o gheretuţă, cum ar fi o cabină de paznic la poarta unei instituţii, cât o jumătate de modul de piaţă.
Graţia: Era încuiată în timpul zilei?
Părintele Calistrat: Ziua era deschis, intrau oamenii şi puneau lumânări sau ziceau o rugăciune şi se închinau. Era o troiţă pictată frumos de un băiat care pictează bine, acuma-i călugăr la Mânăstirea Sihăstria, era vecin cu Mânăstirea noastră Bârnova. Şi au mai trecut vreo 7 ani şi ea a venit şi mi-a spus într-o dimineaţă.

Graţia: Când a avut loc acea discuţie cu doamna Colomei?
Părintele Calistrat: Troiţa am pus-o undeva în anul 1994 şi lucrurile au rămas suspendate. Nu a mai avut nimeni grija, s-a trecut, s-a închis subiectul. Abia în anul 1999, ea mi-a spus din nou dacă o să mai facem vreodată ceva, vreo mânăstire pe moşia respectivă şi atunci i-am spus: Nu ştiu ce să-ţi spun. Aici sunt nişte formalităţi, când va fi şi va fi cazul o să-ţi comunic şi o să ne interesăm.

În toamna lui 2001, asta era înainte de Cuvioasa Parascheva, a venit într-o dimineaţă şi mi-a spus aşa: Părinte, poate ai să mă crezi ţăcănită sau că vorbesc prostii, sunt femeie la 70 de ani, am visat astă noapte că mergeam pe o cărare pe acolo pe unde este moşia la noi şi mi-a apărut un bătrânel în faţă îmbrăcat în chip de călugăr şi mi-a zis aşa: De ce nu te apuci odată de mânăstite? Ce pierzi vremea? Şi ea a întrebat: Cu ce să încep că nu am bani? La care, respectivul bătrânel din vis îi spune aşa: Tu apucă-te singură că Dumnezeu o să lucreze. Şi dacă am văzut că forţează nota şi insistă, i-am spus: Atunci, haideţi să începem nişte demersuri pur legale şi dacă e de la Dumnezeu să se împlinească se va împlini şi dacă este de la Dumnezeu să nu se împlinească nu se va împlini. Şi primul lucru pe care l-a făcut, a făcut o adresă Episcopiei Huşilor, la Prea Sfinţitul Ioachim cu ce are de gând să facă. Prea Sfinţitul la început a fost foarte sceptic şi a spus: Pe 2,5ha nu se poate face o mânăstire, e puţin, trebuie măcar 5.
Graţia: Pământul era al ei?
Părintele Calistrat: Al doamnei, moşia părinţilor ei, de fapt este pe pământul bunicii dumneaei, iar bunicul lor a fost un fel de boiernaş, un om mai cu stare materială. În momentul în care s-a dus la Huşi şi s-a spus că mai trebuie nişte pământ, o rudă de-a dumneaei care era primar în sat, domnul Paiu, un credincios cumsecade, a spus aşa: Nici o

problemă, Rodica, îţi mai dau eu de la un om două hectare lângă bucăţica ta, şi din rolul Primăriei îl despăgubesc pe el şi e tot aia, nici o problemă. Şi ne-a dat 5ha. Am făcut titlu pe ele frumos, întâi am avut titlu, acte tot, în Primărie. Am luat totul legal, cu hârtie.
Graţia: Cine a fost proprietarul?
Părintele Calistrat: Doamna Rodica, a făcut totul pe numele ei. În momentul în care a făcut acest act cu pământul, s-a dus frumos la Huşi la Prea Sfinţitul şi Prea Sfinţitul a spus aşa: Tot nu pot, trebuie să ştie Mitropolia Moldovei pentru că noi ne supunem Mitropoliei de Iaşi. Aici la Iaşi era Înaltul Daniel. Se ştia că nimeni nu va trece uşor cu aceste acte peste exigenţa canonică dar eu am învăţat-o: Roagă-te, scrie ce simte inima dumitale mai bine, scrie ce crezi că simţi tu în sufletul tău şi dacă cuvintele îl cuceresc, îţi va semna, dacă nu, nu. I-a trecut prin minte şi a scris aşa: Am să vând averea mea care se ridică la un miliard, şi într-adevăr ne-a ajutat, a dat bani foarte mulţi la mânăstire, dau pământul, băiatul meu este în Anglia şi va mai ajuta şi el, ginerele era şi el cu funcţie bună, fata cu funcţie bună, au mai ajutat şi ei, rude de ale dumnealor, a trecut acolo în cerere dar a spus aşa: Nu vă cerem nimic decât înalta binecuvântare care să fie prima piatră de temelie. Înaltul a citit şi a spus aşa: Atâta timp cât nu-mi cereţi nimic, faceţi ce vreţi, vă semnez, se aprobă.

Pe baza acelei hârtii s-a mers la Huşi şi Prea Sfinţitul a spus: Ei, acuma vrem să ne convingem de ceea ce aţi scris: Donaţi casa şi pământul episcopiei. Şi am făcut actele pe cele 5ha şi pe casa doamnei de la ţară. Bineînţeles că după aceea căsuţa a fost renovată, văruită, s-au pus geamuri noi, parchet nou, pregătită să se poată locui în ea. Era o casă cu 4 camere chiar la marginea pământului unde s-a făcut mânăstirea. Şi bineînţeles că doamna a înzestrat cu

covoare, cu veselă, au început oamenii să aducă. Dumneavoastră ştiţi cum e în Moldova, când începi ceva oamenii sunt ca furnicile, imediat fiecare dă ce are la sufletul lui fără nici o problemă.

Unii cred şi trăiesc cu impresia că această mânăstire a început în 2003, atunci când a fost şi problema conflictului, nu. Ea a început în 2001, când a venit conflictul ea era deja ridicată, devenise un pic de măr al discordiei pentru că cineva cu influenţă negativă în suflet s-a dus la Înaltul Daniel şi i-a spus: Vedeţi că acolo nu este mânăstirea doamnei Colomei, de fapt Părintele Calistrat este cel care este în spatele acestei ctitorii, dar asta ca să facă rău, nu cu gândul că ar fi un cuvânt de laudă, era mai mult ca o impresie negativă, adică, uite cum s-a lucrat, adică nu s-a lucrat cinstit, a fost ceva puţin mai neloial.

Dar eu i-am spus: Tu taci din gură, vezi-ţi de treabă, lasă lucrurile să meargă de la sine. Doamna s-a dus la episcop, episcopul a venit şi a verificat locul, s-a uitat cum arată casa, impecabil, mobilată, îngrijită, tot, ca să poată sta părinţii şi întâmplarea face că doamna avea chiar aici în Iaşi un băiat, nu rudă directă, ci al unei nepoate, care era călugăr la Petru Vodă. Şi am profitat de această ocazie, aici ne-a ajutat Părintele Iustin şi i-am spus: De ce umbli tu după călugări străini, când nepotul dumitale e aici. Îl luăm de aici şi-l transferăm la Vlahuţă. Şi atunci doamna a făcut demersuri şi l-a luat pe Hristodul de la Petru Vodă, i-a făcut transferul frumos prin exarhat şi cu părintele Fanurie.

Întâmplarea face că pe el îl cheamă Iustin dar tot Popa îi spune, ca şi părintele stareţ, au acelaşi nume. Pe amândoi din lume îi cheamă Popa Iulian, numai că unul e Popa Hristodul şi unul e Popa Iustin. Deci numele de familie coincide. Şi aceştia trei au fost transferaţi frumos la Vlahuţă, Înaltul a aprobat numai ca să aibă linişte, să

termine, să scape de obligaţii şi când au fost duşi acolo, Prea Sfinţitul a văzut că are cine să supravegheze locul, a spus aşa: Păi, nu pierdem vremea. Haideţi, începând de la Cuvioasa Parascheva să puteţi face şi un pic de pravilă călugărească, să nu staţi aşa ca nişte ciobani.

L-a hirotonit pe Părintele Hristodulos care are două facultăţi, are Facultatea de Geografie şi are Facultatea de Teologie Dumitru Stăniloae terminată aici la Iaşi, ne-a dat antemis cu hramul mânăstirii. Ideea mea a fost să punem Naşterea Maicii Domnului în cinstea Mânăstirii Sihăstria care din toată vremea a fost cea mai renumită în Moldova şi chiar la agheasmatarul de vară am pus identic ca la Sihăstria, Sfinţii Părinţi Ioachim şi Ana, ca să se păstreze tradiţia în amintirea că şi din Sihăstria sunt foarte mulţi călugări plecaţi în toate zonele şi au repopulat după revoluţie mânăstirile şi am spus să fie ceva omogen în cinstea Mânăstirii Sihăstria pentru că şi eu de acolo mă trăgeam.

În momentul în care s-a dat aprobarea şi s-a început liturghia, chiar din prima zi a venit domnul Iulian din Bârlad care este expert contabil, cu doamna Todosia, cu soţia lui şi a spus aşa: Donăm şi noi 200.000.000 de lei. Dar în 2001, 200.000.000 erau bani, era 45 de lei un sac de ciment, respectiv cum e acum 5 lei, 5 lei, îţi dădea şi rest de la un sac de ciment. A venit iarăşi, asta este cea mai interesantă, de asta am spus ca să vă spun lucruri mai frumoase decât astea obişnuite. A venit într-o zi o doamnă pe când eu spovedeam şi a spus aşa: Părinte, am o icoană veche cu Sfântul Nicolae, e de pe la bunicii mei, nu prea am ce să fac cu ea, una că e bisericească, doi că e foarte veche şi asta bănuiesc că v-ar trebui la biserică, nu-i o icoană modernă ca să mi-o pun eu în casă înrămată, e ceva care se vede că aparţine bisericii. Daţi-mi cât vreţi pe ea şi v-o dau.

Şi mie mi-a trecut ideea, cum erau banii atunci, văzând că e ceva de secolul XVII–XVIII, am spus:

– Uite, vă dau 2.000.000, bun?

– Vai, bogdaproste. Chiar aşa a zis: Bine că aţi cumpărat-o că am scăpat, mi-am luat de-o grijă.

Eu l-am rugat pe Sfântul Nicolae şi am zis, ăsta este semnul că primul lucru care trebuie să se facă la această mânăstire, trebuie să fie hramul tău. Şi la paraclisul de iarnă care e prima bisericuţă zidită pe teritoriul acelei mânăstiri Alexandru Vlahuţă, am pus Sfântul Nicolae după întâmplarea cu icoana. În aceeaşi după amiază, apare o doamnă care lucra în Anglia şi a spus aşa: Părinte, am ascultat foarte multe CD-uri cu dumneavoastră şi ştiu că la dumneavoastră vin mulţi oameni şi faceţi multe milostenii, filantropii. Vreau să vă las nişte bani pe care să-i folosiţi la făcut ceva la o biserică, la o pictură, la ceva. Şi cât credeţi că mi-a lăsat? 200.000.000 de lei. Nici nu am umblat la ei, i-am împachetat aşa cum i-am primit, cu tot cu icoană şi am anunţat-o pe doamna să vină să-i ia şi a plecat cu maşina şi i-a dus direct acolo. Începutul mânăstirii s-a făcut cu aceşti 400.000.000 de lei dăruiţi de două persoane principale. Bineînţeles că după aceea, domnul Iulian a mai dat odată o sută, o dată o sută, el în final a dat la mânăstire undeva la 6–700.000.000 în total. După aceea sponsori au tot urmat.

Graţia: Toate acestea s-au întâmplat în 2001?

Părintele Calistrat: În 2001. În iarna lui 2001 spre 2002 am umblat după toate aprobările legale care se fac pe linie ierarhică, pentru că Prea Sfinţitul Ioachim, după ce a obţinut hârtia de la Iaşi, a trebuit să introducă în permanenţă, a trebuit să supună sinodului mitropolitan, să supună consilierilor locali de la Huşi, a trimis adresa la sfântul sinod, iar în postul Crăciunului, în sinodul de iarnă de după Sfântul Dumitru, atunci pentru prima oară am

văzut apărut în revista Candela Moldovei – *Noi aşezăminte monahale* şi scria comuna Alexandru Vlahuţă, mânăstire de călugări, trei vieţuitori, hramul Naşterea Maicii Domnului şi paraclis de rugăciune Sfântul Nicolae.

Prea Sfinţitul a spus că de-abia atunci când apare această aprobare, să mă chemaţi să sfinţim locul. În zona Vasluiului, pentru că terenul este foarte moale când plouă şi asfaltul e foarte rar, nu s-a putut intra în iarna aceea absolut deloc pentru că era numai ploaie şi umezeală, te înfimgeai în pământ până la genunchi. Şi chiar Prea Sfinţitul a făcut o remarcă: Cum veţi căra materiale aici, în coclaurii ăştia plini de noroi, nu-mi dau seama! Dar Duhul Sfânt a lucrat. Abia s-a zvântat în vara lui 2002, în luna mai de Duminica Tomii, n-a căzut întâmplător Duminica Tomii! În momentul în care a venit şi aprobarea oficială de la sfântul sinod, i-a chemat Prea Sfinţitul şi a spus:

– Copii, de acuma, cu ajutorul lui Dumnezeu, anul acesta nu mişcaţi nimic, procuraţi-vă materialele ca să nu începeţi ceva, să zacă aici pe dealurile astea vreo temelie ani de zile, cum se obişnuieşte acuma, după revoluţie, se începe câte un locaş din ăsta şi rămâne temelia ani de zile.

Doamna Rodica a spus:

– Prea Sfinţia voastră, dacă Dumnezeu ne ajută, n-o să ne hazardăm la ceva mare, o să facem ceva modest, îngrijit, frumos.

Prea Sfinţitul se aştepta la ceva de proporţii mici dar în momentul în care s-a dat binecuvântarea şi s-a luat hotărârea asta, eu m-am gândit că şi aşa am stat în Bârnova degeaba atâţia ani şi nu am făcut nimic, am să procedez eu într-un fel.

Şi ce am făcut? Pe masă, unde spovedeam, sub sticlă, am pus un anunţ mititel şi am scris aşa: Ajutaţi Mânăstirea Naşterea Maicii Domnului Alexandru Vlahuţă

pentru construit şi am semnat Părintele Calistrat. Oamenii mă întrebau: Da' unde este mânăstirea asta? Zic: Este un ucenic de-al meu acolo, e stareţ şi e mai sărac şi are nevoie şi dacă ai mei mă cunoşteau toţi au început să aducă. Că m-au întrebat:

– Părinte cât e ctitoria?

– Nu-i scumpă, e 5.000.000. Dar puteţi strânge de la cât mai mulţi şi să aveţi făcute pomelnice de la vii şi morţi pentru că liturghia se face în fiecare zi şi veţi fi pomeniţi.

Ei, din mai 2002 până la 1 august 2002 s-au strâns 6 miliarde din ctitorii, bani daţi de oameni cu destinaţia Vlahuţă. În momentul în care s-a zvântat, Prea Sfinţitul a spus aşa: Ei, acuma vă sfinţim locul. Şi în Duminica Tomii a venit şi a pus crucea pentru sfinţirea locului unde să se facă mânăstirea.

Graţia: Cine a ales cu precizie locul bisericii?

Părintele Calistrat: Prea Sfinţitul, unde a hotărât, a spus, cam aici ar trebui, dar pământul era al doamnei Rodica. Pământul era un pătrat perfect, vezi în toate direcţiile, este o esplanadă excepţională, parcă stai sub cupola cerului, nu ai alunecare, nu ai apă să stea. E o pantă uşoară de se scurg apele, indiferent cât de mult ar ploua, în două zile pământul e zvântat, deci poţi lucra fără vreo problemă. Prea Sfinţitul a spus: Mie cam aici, pe platoul ăsta îmi place. Şi unde a pus el crucea, acolo am pus noi altarul bisericii mari.

După aceea am calculat vreo 20 de metri în dreapta, de fapt ce am făcut? Am făcut o imitaţie a Bârnovei, am făcut un careu mare de 100m x 100m ca să ştim cam care ar fi incinta mânăstirii. Pe o latură este un corp de chilii cu un paraclis şi biserica în mijloc. De atunci s-au mai făcut lucrări, s-a închis cu zid, s-a făcut clopotniţa şi acuma urmează când vor fi bani sau va fi sănătate în timp şi în vreme, să se mai facă un corp de chilii cu încă un paraclis

care să poarte hramul Sfântul Spiridon, cei doi mari apărători ai ortodoxiei. Biserica mare are şi hramul Sfântul Gheorghe pentru că în familia doamnei sunt foarte mulţi de Gheorghe dar hramul de bază este Naşterea Maicii Domnului, praznicul de la 8 septembrie, iar praznicul mic este Sfântul ierarh Nicolae la paraclisul de iarnă.

Când s-au demarat lucrările, eu am avut noroc de două lucruri importante, cunoscând foarte mulţi oameni de la spovedit, am avut şi cu cine lucra, am avut-o pe doamna arhitectă Mirela din America care este românca, soţie de preot paroh în Dallas, au 5 copii.

El este acolo la biserica greacă, a făcut facultatea la noi în ţară, este medic, are ISE-ul terminat, iar pe lângă toate celelalte practică şi preoţia pentru comunitatea românească de acolo şi vin şi grecii din împrejurime. Este sub un Înalt grec de acolo, nu ştiu cum îl cheamă, iar domnul Vasile, având soţia arhitectă, ne-a ajutat şi toate proiectele pe care le-am avut de făcut, ni le-a făcut gratis, nu ne-a luat un leu.

Încă, s-au mai străduit şi au trimis pentru mânăstire vreo 8000$ de acolo de la ei, pe parcurs tot aşa, când două, când trei, când două, când trei, până ce am adunat mai mulţi şi cu acei bani am luat toată tabla pentru acoperit tot ce aveam de acoperit la vremea aceea. Unii oameni care erau mai neîncrezători pentru că erau poate şi mulţi călugări care se duceau după ajutor sau erau văzuţi în alte ipostaze, spuneau: Părinte, noi vă putem ajuta dar nu cu bani, cu materiale şi unii aduceau 10 metri de scândură, 100 de saci de ciment, o tonă de fier, ne întreba ce fier ne trebuie, ce mărime? Păi, ne trebuie de 8, de 10, de 6, de 12, de 16, de 20, ce cerea domnul care conducea şantierul.

Ca să poată conduce şantierul, domnul ceruse la început 24 de milioane pe lucrare ca să o scoată la centură.

I s-au dat banii prin contract, s-au făcut studii geo, s-a făcut tot după regulă şi de la 1 august până la 1 ianuarie 2003, şi chiliile, şi bucătăria şi trapeza şi baia şi bucătăria şi magaziile şi biserica au fost toate ridicate şi acoperite, atât de rapid au mers lucrurile.

Meşterii care au venit să facă tot ce era din lemn, ne-au luat preţul la jumătate, au zis: Pentru că e iarnă şi nu avem de lucru, nu vă iau 100 vă iau numai 50 de milioane şi restul treceţi-ne şi pe noi ctitori. Meşterul care a bătut tabla a spus: Pentru că este prima mânăstire în zona asta, o să vă iau numai 100 lei/metru de bătut, deci 1000 de lei. Pe toată tabla am dat de bătut vreo 70 de milioane. O nimica toată, era un preţ mult sub preţul obişnuit şi era bătut în fâşii, în gen mânăstiresc, nu lucrat în glumă.

Iar după aceea am avut noroc, cei de la Consiliul Judeţean Vaslui ne-au tras gratis curentul prin contract de sponsorizare care la vremea aceea costa cam 800 de milioane şi nu-i tras pe stâlpi, prin tub prin pământ, ca să fie protejat de seism, de furtuni, de orice, curent trifazic, cablu performant. Era un domn credincios, Manole Vasile, el s-a ocupat. Deci şi forurile superioare din Vaslui erau oameni de calitate, când ai bătut în uşa lor au întins mâna.

După aceea a venit o firmă Doly care se ocupa aici în Iaşi cu distribuirea citricelor, banane, chivi, etc. ne-au dat toţi banii de curent, tot ce înseamnă instalaţie electrică şi plus că au trimis ei specialşti de am îmbrăcat toată biserica în glet, în var lavabil, iar constructorul principal la biserică care cunoştea armătură şi toate tainele astea a fost unul dintre cei mai buni şi cunoscuţi prieteni ai mei, era domnul Gabi Muşat, consilierul Părintelui Vicovan de la Cuvioasa Parascheva, Prodecanul de la Teologie.

El este primul ctitor trecut la cele veşnice, a murit de cancer la 42 de ani, chiar în anul în care am sfinţit

biserica. A apucat să vadă sfinţirea în 2003 şi în noiembrie şi-a descoperit boala iar în anul următor în mai, nici nu s-a împlinit anul de la sfinţirea locului, a trecut la cele veşnice. El ne-a dat echipă de muncitori, el ne-a dat zidari, el ne-a dat zugravi, el ne-a dat tot şi a spus un singur lucru: Le daţi mâncare, îi cazaţi, le plătiţi transportul şi benzina cu care circulă iar manopera o suport toată eu. Manopera s-a ridicat la câteva sute de milioane, plus faptul că ne-a trimis odată materiale de vreo 300 de milioane. A spus: Vi le trimit, dar într-o lună, două, vin să văd ce aţi făcut cu ele, nu vreau să le găsesc vândute. Şi i-a spus: Bine, dacă nu aveţi încredere o să vă convingeţi la faţa locului. Într-adevăr când a venit i-a plăcut că după aceea a prins el curaj şi ne-a trimis meşterii, zice: De acuma încolo, lăsaţi-mă pe mine că intru eu. El avea firmă de construcţii în Iaşi. Şi aşa s-a făcut Vlahuţă. De ce am spus lucrul acesta? Ca să înţelegeţi că nu este ctitoria mea personală ci este a credincioşilor care au avut bunăvoinţa şi au vrut să dea şi tocmai de aceea când am scris pisania respectivă, i-am spus stareţului: Nu pune nume ca să creezi discordie, nu da diplome ca să creezi invidie. Mulţumeşte tuturor credincioşilor, iar în pisanie scrie ce-ţi spun eu. Pisania este scrisă şi pictată de Părintele Irineu, stareţul de la Bucium, ucenicul Părintelui Paisie de la Bârnova, chiar el a lucrat pergamentele care au fost lipite deasupra uşii, erau făcute pe o pânză specială.

Graţia: La paraclis?

Părintele Calistrat: La paraclis, biserica mare încă nu e sfinţită. Am scris acolo: Această ctitorie s-a zidit în timpul Prea Sfinţitului Ioachim sub îndrumarea părintelui stareţ Hristodul Popa Iulian cu soborul de către credincioşii din întreaga Moldovă şi credincioşii din întreaga ţară, fără nume, fără titlu şi la final am scris şi creştinii din oraşul Bârlad, fiindcă şi ei au contribuit extraordinar de mult.

Bârlădenii s-au ataşat foarte mult de mânăstire pentru că ei aveau mânăstire dar aveau una de maici la Grăjdeni, iar la Bujoreni la vremea respectivă nu era încă viaţă duhovnicească performantă, erau câteva măicuţe mai chinuite, mai necăjite, un preoţel care făcea şi el probabil după cum putea, nu trebuie contestată lucrarea.

În sfânta masă s-au pus 6 caiete de ctitori vii şi adormiţi care au fost pomenite la liturghie din clipa începerii mânăstirii şi până în clipa în care au fost sigilate de Prea Sfinţitul acolo când s-a sfinţit biserica şi după aceea permanent. În fiecare zi e o regulă care se respectă la această mânăstire, se citeşte Evanghelia de mulţumire la Maica Domnului în numele tuturor credincioşilor: Când a intrat Iisus într-un sat şi L-a întâmpinat pe El Marta şi Maria şi s-a aşezat la picioarele Lui şi a ascultat cuvintele Mântuitorului. Deci acea Evanghelie se pune zilnic în mulţumirea tuturor credincioşilor care au ajutat, pe urmă principalii şi acuma sunt în registre şi-i pomenesc.

La sfinţire au fost o mulţime de credincioşi, deci am mai pus vreo 6 pachete de pomelnice tăiate toate frumos tip, copiate, în piciorul sfintei mese, am lăsat loc că ne-a învăţat Prea Sfinţitul, le-a spus cum să facă şi au zidit după aceea masa să rămână şi alea acolo, să nu rămână aruncate la întâmplare. Bineînţeles, ctitorii principali sunt pomeniţi şi acuma dimineaţa la proscomidie, dar nu mai e problemă că în momentul când se face liturghia, ctitorii oricum sunt ai lui Dumnezeu, pe aceia nu-i mai schimbă nimeni că episcopul când sfinţeşte spune: Veşnică pomenire ctitorilor sfântului locaşului acestuia.

Cineva chiar a pus această întrebare: Părinte, de ce nu v-aţi scris numele pe această ctitorie şi le-am explicat: Nu era nevoie să scriu pentru că în fond nu era iniţiativa mea, cine a venit cu iniţiativa era doamna Rodica, cel care a

fost cu bunăvoinţa a fost Prea Sfinţitul Ioachim şi cu Înaltul Daniel care au aprobat şi apoi sinodul iar eu dacă am văzut că într-adevăr au bunăvoire şi doresc să facă ceva pentru Dumnezeu le-am întins o mână de ajutor dar cum?

Graţia: I-aţi îndrumat.

Părintele Calistrat: Da, adică aici cot la cot, le-am spus: aici aveţi arhitect, aici aveţi fierar, aici aveţi echipă de construcţie, aici aveţi electricieni, aveţi tot ce trebuie. Le-am dat oameni de bine care au avut dorinţa de a face şi au făcut gratis, deci nu s-au chinuit, n-au făcut ceva, să spună: Mie îmi dai 300 de milioane că eu îţi pavez, nu.

Primarul ne-a dat zilnic, când s-a construit mânăstirea, de la ajutorul social, câte 40 de muncitori gratis, iar Primăria plătea ajutorul social. Deci atât de binevoitor a fost, numai din dorinţa de a se face la ei o mânăstire. Şi ce era interesant că la vremea respectivă nu avea curent acolo sus pe deal unde s-a făcut mânăstirea, curentul s-a tras în al doilea an.

La sfinţire, lumina care era avea o căsuţă specială din ciment, cu un generator care avea două plapume pe el şi cu vată minerală, ca să nu producă zgomot afară, avea numai ţeavă de reşapare a gazelor iar din două în două ore cineva ştia când slăbea un pic becul că trebuie să se ducă să alimenteze cu benzină. În ziua sfinţirii şi în noaptea respectivă, ca să meargă staţiile, becurile, policandrele, s-au consumat vreo 25 de litri de benzină ca să întreţină atmosfera să fie curent electric, să nu stea lumea să-şi scoată ochii prin întuneric, dar lumina s-a tras abia în al doilea an. Iar ideea cu generatorul a fost tot a mea.

Doamna Irina Anea cu soţul ei Ion au fost cei care ne-au dat hangaraua respectivă, la vremea aia costa mult, vreo 45 de milioane au dat pe ea cu factură cu tot şi au spus: Părinte, luaţi-o şi să o folosiţi sănătoşi să aveţi

lumină, cabluri, butuci cu cablu de intins unde e nevoie, iar până atunci, tot lemnul care s-a făcut modele, scânduri, abric, circular, totul s-a lucrat în sat la şcoala comunei Alexandru Vlahuţă. Au lucrat muncitorii în atelierul şcolii iar şcoala a avut atâta bunăvoinţă! De aceea am spus că sunt oameni care cu adevărat merită stimaţi şi merită cinstiţi. Profesorii şi directorul au spus: Plătim noi curentul să fim ctitori la mânăstire. Nu era mult la vremea aceea, era vreo 7 milioane dar era mult pentru mânăstire, pentru că fiind cheltuieli, era o sumă. Dar ei au plătit curentul. După aceea, câte facturi au mai urmat că s-a lucrat din septembrie până în luna ianuarie, nu a fost uşor până s-a terminat tot, tot, tot. După ce a fost lumină sus şi s-a tras generatorul, după aceea am lucrat la faţa locului. Singurul aport pe care l-am avut eu, am urmărit tot timpul să fie materiale. Cum observam că nu este ciment, imediat sunam:

– N-aţi mai putea să ne ajutaţi cu 100 de saci de ciment? Era ieftin la vremea aceea, era 10 milioane 100 de saci de ciment. Ştiţi, tocmai suntem la finalizare, nu spuneam că sunt la jumătatea construcţiei.

– Părinte, mâine să treacă stareţul să-i ia.

– N-aţi putea să ne mai ajutaţi cu vreo 50 de kg cuie, uite aşa Dumnezeu vede?

Ei, oleacă de strategie duhovnicească, mai mult insistenţă. Ştiţi, vă rog să-mi daţi, dar foloseam n-aţi putea. Iar ei din respect şi bună cuviinţă ne serveau. Spuneau: Lăsaţi, Părinte, că-i pentru mânăstire şi vreau să spun că acea mânăstire nu aparţine nimănui, ci credincioşilor. Credincioşii au fost cei care cu adevărat au dorit ca acea mânăstire să fie acolo.

Toate vorbele alea, dacă vă mai aduceţi aminte, că Părintele a luat banii de la mânăstire de aici şi i-a dus dincolo, nu era nimic adevărat. Singura neclarificare care

nu s-a putut demonstra atunci logic a fost faptul că eu nu am scris niciodată în mod intenţionat cheltuielile mânăstirii. Eu predam banii la stăreţie zilnic şi oricum nici unul nu preda stareţului mai mult ca mine în Bârnova, niciodată. Bineînţeles că dacă aveam nevoie de o carte sau miluiam un sărac sau îmbrăcam un călugăr nu-i ceream voie, pentru că era munca mea, eu stăteam şi spovedeam. În fond, un leu sau 2 lei pe care mi-i dădea mie creştinul, îmi dădea mie pentru că am stat şi l-am ascultat o oră, deci nu erau furaţi. Mi s-a reproşat că milostenia se face cu blagoslovenie dar asta când iei din cămara mânăstirii, nu când îmi aduce mie Ileana o pâine şi i-o dau eu lui Vasile că-i mai flămând ca mine. Aia nu se cheamă milostenie, aia-i dar din dar.

Au încercat să se facă tot felul de înscenări şi vorbe din astea mai putrede, că vezi că Părintele face, că Părintele drege, că Părintele nu ştiu cum, Părintele nu ştiu ce, dar eu i-am lăsat să vorbească şi i-am spus stareţului: Voi aveţi nevoie aici de seriozitate, de slujbă şi de disciplină şi dacă o să faceţi lucrul acesta, Dumnezeu o să vă aducă de toate şi la ora actuală, mânăstirea are ca existenţă al 8-lea an, la 8 septembrie a intrat în al 9-lea an de existenţă şi a dat Dumnezeu şi au 17 vieţuitori, au vreo 6 cu Teologie, 3 au câte 2 facultăţi, sunt care au liceul, sunt care sunt la seminar. Prea Sfinţitul a fost un om de bine, i-a lăsat pe toţi să se ducă la şcoală, să înveţe, i-a hirotonit. Mânăstirea are 6 preoţi şi 2 diaconi.

Graţia: Cum s-a format obştea pornind de la cei trei călugări?

Părintele Calistrat: Cei trei călugări există şi astăzi, deci se vede că au fost sămânţă bună. Nu se poate reproşa absolut nimic pentru că ei şi astăzi sunt: Părintele Fanurie este şi el preot şi duhovnic, licenţiat în teologie, pe atunci avea doar liceul, stareţul este protosinghel, licenţiat în

Teologie, pe atunci avea Facultatea de Geografie iar Părintele Iulian care este diacon şi astăzi, datorită faptului că are numai liceul, nu s-a simţit el în stare să meargă la şcoală. A zis că nu dă călugăria pe carte, e mai zelos. El a rămas slujitor diacon şi slujeşte permanent Sfânta Liturghie pentru că are şi o voce frumoasă şi este un tipicar foarte bun. E omul potrivit la locul potrivit.

Pe lângă ei s-au adunat alţi tineri care veneau la Bârnova să rămână călugări sau să se facă călugări şi eu le spuneam că aici nu ai ce perspectivă să ai, nu pierde vremea degeaba. Dacă vrei, du-te cu bileţelul ăsta la cutare, mergi din partea mea şi ai să rezolvi problema şi-i trimiteam spre mânăstirea lor. Unii s-au dus, alţii s-au dus în Petru Vodă, alţii s-au dus în Sihăstria, s-au dus fiecare unde au vrut ei dar care a vrut s-a dus.

În momentul de faţă mânăstirea vieţuieşte, există în toată deplinătatea rânduielii, se face zilnic Sfânta Liturghie, se face maslu de două ori pe săptămână – vinerea şi duminica pentru credincioşi, are utrenie la miezul nopţii, este nemâncare de carne, călugării sunt serioşi, sunt educaţi. Cel mai bine s-au format toţi băieţii veniţi din lume. Mai venea câte unul rătăcit şi spunea: Ştiţi, aş vrea să rămân să mă fac călugăr aici la dumneavoastră, stătea o lună, două şi pleca, nu aveau răbdăcină, deci nu se poate face treabă cu ei, nu au statut de seriozitate.

Cei care vin din lume se formează din lume şi din lume rămân şi ies călugări buni. În momentul de faţă, Prea Sfinţitul, din ziua hramului n-a mai fost la Vlahuţă niciodată să slujească, numai în vizită canonică. În schimb, Prea Sfinţitul Corneliu care acum este episcop plin a slujit de foarte multe ori. Este o tradiţie în Vaslui, pentru că nu-s mânăstiri multe, unde este hram, episcopul este permanent în mijlocul credincioşilor.

Sunt maturi, acuma se descurcă singuri, media de vârstă este de la 40 la 21–22 şi de acuma, cum se spune, şi-au luat avânt, adică au închegat, au gospodărie. Între timp şi-au mai luat pământ pentru că oamenii văzând că s-a făcut mânăstire şi este seriozitate, au donat pământ. Închipuiţi-vă, au luat un ha de pământ cu 5 milioane, e o nimica toată. Mânăstirea are acuma în total cu acte 20 ha de pământ, tot în jurul mânăstirii. Toate platourile alea pe care le-aţi văzut la sfinţire, că aţi fost, toate sunt ale mânăstirii, de o parte şi de alta, pe o latură de peste 100 de metri iar în vale din deal până-n drum până la şoseaua principală, până în casa bătrânească a ctitorei, a doamnei Rodica. Primarul ne-a ajutat şi oamenii din sat, are mânăstirea pământ să tot trăiască, să-l poată munci. Se pune porumb, lucernă, floarea soarelui, masă verde, iarbă, tot ce e nevoie.

Graţia: Când s-a început biserica mare?

Părintele Calistrat: Biserica mare a fost începută un pic mai târziu pentru că de la sfinţirea locului, după ce s-a construit şi s-a terminat, mânăstirea a rămas cu nişte datorii pentru că s-a forţat un pic nota să se termine mai repede ca să nu stea călugării prea mult rupţi de mediul lor călugăresc. Şi atunci s-a făcut un împrumut de vreo 800 de milioane care le-a revenit lor să-l plătească după aceea din munca lor, din crescut animale, au vândut grâu, din pomelnice, din Sfintele Masluri, din liturghii.

Pe lângă datoriile de bază ale mânăstirii care mai erau, administraţie, hrană, îmbrăcăminte şi după aceea din donaţiile pe care le-au mai dat credincioşii, iar timp cam de doi ani nu s-au mai făcut prea multe. Doi ani aproape s-a plătit până s-a terminat cu datoriile, şi bineînţeles cu finisajul. O mânăstire terminată mai avea nevoie de frigider, de veselă, de butelii, de aragaze, de paturi, de dulapuri. Ea era la cheie ca un apartament când îl cumperi

dar într-o casă de om îţi trebuie de toate. Călugării s-au dotat cu cărţi, cu ce au ei nevoie, au fost taxele la facultate pentru că nu-i uşor să porţi 5 călugări la şcoală şi sunt 20 de milioane pe an numai taxa, afară de cheltuieli aferente, un papuc, o hrană, o gazdă, o chirie, o bucată de pâine.

În momentul în care s-a stagnat în aceşti doi ani, a urmat şi valul acesta inflaţionist pe care l-aţi prins până anul trecut, lucrurile s-au demarat un pic mai uşor. S-a creat imediat oportunitatea de a mişca şi atunci s-a făcut beciul, grajdul, bucătăria de vară, clopotniţa, zidurile de incintă, trotuare noi şi atunci s-a ridicat şi biserica.

Biserica s-a ridicat cam între 2006 şi 2008. În 2008 a fost adusă în faza de pictură iar anul acesta, 2009 s-a pictat tot anul pe afară. Veneau oamenii şi spuneau: Sfântul ăsta îl plătesc eu, sfântul ăsta îl plătesc eu şi în felul acesta s-a făcut lista cu sfinţii care trebuie făcuţi, creionaţi în cărbunele pe care îl are pictorul şi fiecare spunea, ăsta-i al meu, ăsta-i al meu şi numai scria numele. A dat drumul şi oamenii au adus banii.

Graţia: Şi pictorul scrie pe fiecare sfânt?

Părintele Calistrat: Da, pe veşmântul fiecărui sfânt, la mare discreţie şi atenţie, este trecut numele ctitorului, în dantela hainei, nici ca să apară aşa strigător, ţărăneşte, numele cum apare pe maşină numărul, ci puţin mai discret. Biserica este frumoasă, este ca o bijuterie, a început şi pictura interioară cu o echipă de pictori pe care i-au cunoscut părinţii iar la ora actuală, că orice mânăstire are un vârf cum se spune, cel mai destoinic este Părintele Zaharia, licenţiat la Sibiu şi cu Facultatea de Litere în viaţa laică, fiind profesor, bun predicator şi bun gospodar şi bun econom.

El este economul mare, nici un ban nu trece fără el şi fără ştirea lui dar îi gestionează extraordinar de bine. Este

genul acela de om care tot timpul îşi freacă mâinile că n-are bani dar tot face, tot face, tot face. Când îl întrebi: Dar aia cu ce o mai faci? Ei, ştie Dumnezeu, ştie Dumnezeu. Deci e secretul lui, cum se spune, are el relaţiile lui. Au reuşit în momentul de faţă să-şi poată duce independenţa singuri, fără nici un sprijin.

Bineînţeles, legătura între Iaşi şi Vaslui a rămas în sensul că ieşenii sunt în fiecare an la hram la Sfântul Nicolae, merg cu autobuzele sau cu autocarul şi în fiecare an la 8 septembrie e o regulă, mergem la Vlahuţă la hram. Pentru că am păstrat două tradiţii pe care eu le-am prins la Sihăstria şi mi-au plăcut. Sihăstria n-a fost o mânăstire deosebită de celelalte mânăstiri nemţene dar a avut această anvergură a milosteniei. Când era hram era şi pentru sărac şi pentru bogat, deci toată lumea era tratată la fel.

Şi atunci, s-au făcut hramuri care devin sărbătoare, omul se simte bine, găseşte o apă minerală, un cozonac, o sarmală, peşte prăjit, se simte el degajat. Se fac slujbe de toată noaptea la fiecare hram, cu liturghie noaptea pentru cei care postesc până la 12 pentru liturghia de noapte şi a doua zi vine arhiereul şi slujeşte liturghia arhierească pentru cei care vin a doua zi, deoarece seara vin o parte, unii pleacă la servici dacă e zi de lucru şi a doua zi vin alţii de prin toate satele cu căruţe, pe jos, cu caii, cu maşinile, deci se umplu poienile cu autovehicule.

Graţia: Am o întrebare. În timp de 24 de ore se face liturghia în acelaşi loc?

Părintele Calistrat: Nu. Sunt două altare, în biserica mică se face noaptea că e răcoare iar ziua în ageasmatar când iese soarele, se face pentru lumea multă care se adună şi nu mai poate încăpea în biserică, sunt două antemise diferite – antemis cu Sfântul ierarh Nicolae şi antemis cu Sfinţii Ioachim şi Ana, deci fiecare altar are antemisul lui.

Încă un lucru pe care trebuie să-l ştiţi, mi-am pus şi eu multe întrebări, cum a rânduit Dumnezeu să se ajungă la a face această mânăstire. A venit vremea să-i scriem istoricul şi am zis că în primul rând trebuie să te legi de locuri, să vezi ce este cu ele, ca să aflăm că zona aceea, vatra monahală a domeniului Alexandru Vlahuţă era de fapt renumită prin sora lui Vlahuţă care era maică la Agapia unde este şi casa memorială Alexandru Vlahuţă.

După aceea, istoric intrând în vechime au mai existat trei schituri – unul de călugări ruşi spre Mânzaţi, la 4 km de mânăstire unde se mai văd şi astăzi ruinele, biserica este până sub streaşină dar este dărâmată şi există o pisanie în limba poloneză. Biserica a fost abandonată şi toate lucrurile au fost luate şi duse, strânse de cei care se ocupă de patrimoniu, iar pe cealaltă latură a mânăstirii, pe latura de est, au mai existat două mânăstiri, un metoc al maicilor care se cheamă *La iazul maicilor*, tot un loc mânăstiresc unde au fost maici, Floreştiul, cam în perioada 1700–1800, iar cea de la Mânzaţi s-ar crede că este din vremea boierului Palade, încă de la o mie şapte sute şi ceva, ar avea o vechime şi mai mare, la originea ei fiind alta de dinainte.

Dar, cum merg istoriile, nouă ne place să ne legăm de Ştefan cel Mare, că Ştefan ar fi făcut prima dată pe locul acela o bisericuţă din lemn iar călugării când au venit au făcut acea biserică mare din cărămidă care are ruinele astăzi. Iar pe Bogdăniţa, pe partea opusă este altă mânăstire, unde, tot aşa, nişte călugări râvnitori, din nimic, au făcut şi ei un schit tot cu hramul Sfântul Nicolae, neştiind că la noi este Sfântul Nicolae şi atunci arhiereul slujeşte la ei de Sfântul Nicolae iar la noi de 8 septembrie ca să-i poată împăca şi pe ei să aibă sărbătoare, la noi nu vine şi de Sfântul Nicolae şi de hram, şi ei sunt vis-a-vis de noi. Deci în zonă sunt 3–4 mărturii monahale.

Finalul cel mai fericit care m-a bucurat – în momentul când am căutat arhiva istorică a satului Alexandru Vlahuţă[31], el nu s-a chemat Vlahuţă ci s-a chemat Pribeşti, ţinea de plasa Tutova, aşa era pe atunci organizarea teritorială, iar în vechime în sec. al XVI-lea, a fost moşia de zestre a doamnei Dafina, soacra lui Duca Vodă, ctitorul Bisericii Mânăstirii Cetăţuia şi ctitor al Mânăstirii Bârnova. Deci doamna lui Dabija Vodă, cea care l-a pus domn în Moldova, este de fapt moşiera şi stăpânitoarea pământului de zestre exact unde este mânăstirea, iar acolo unde este mânăstirea, undeva sub un deal mai abrupt, o latură mai abruptă, se spune spre lutărie, există încă şi astăzi o fântână veche şi ei spun că ar fi (vezi Doamne!) fântâna boierului.

Dar în final şi după documente, se demonstrează că tot pe acele locuri, undeva în zona teritoriului respectiv, pe acelaşi amplasament, de fapt au fost conacele de pământ, de chirpici, cum e zona Bârladului, piatră, pământ şi lemn, au fost conacele doamnei Dafina de domnişoară când a fost tăiat Ştefan Serdarul de Vasile Lupu pentru trădare şi ea s-a retras pe moşia de la Vlahuţă, din vechiul Pribeşti, din vechea plasă Tutova, spre ţinutul Similei. Iar Dabija Vodă când o ia de soţie o ia de la acele moşii, iar ea fiind de acuma fără domn şi săracă, nu a mai apucat să termine biserica, deşi şi-ar fi dorit să facă o biserică şi dacă a fost de la Dumnezeu, după 400 de ani, acolo s-a făcut biserică.

Şi eu m-am mirat şi toată lumea ne întreba: Cum aţi găsit tocmai locul acela? Nimeni n-a ştiut de el niciodată şi

[31] Oprea, N. Ion, Vaslui – Capitala „Ţării de Jos" în presa vremii – 1875-2005, cu o postfaţă de Constantin Huşanu, Iaşi 2005, ISBN 973-8422-95-7. Se poate consulta la adresa http://www.scribd.com/doc/281250/Vaslui-Capitala-Tarii-de-jos-in-presa-vremii-

nici să fi gândit cineva vreodată că acolo ar fi mânăstire, dacă această doamnă nu venea să-mi povestească ce a visat ea, că i s-a arătat pe moşia ei un bătrânel mergând pe cărare, că acolo era nişte vie părăsită şi nişte pârloagă unde arau oamenii şi puneau porumb şi i-a spus aşa: De ce nu te grăbeşti să faci aici mânăstirea? Ea a întrebat: Cu ce să o fac? Începe-o tu singură că are grijă Dumnezeu. Acesta a fost începutul bisericii mânăstirii de la Vlahuţă. Aşa a început Mânăstirea Vlahuţă.

Toate celelalte poveşti pseudoadăugate şi pseudoconfecţionate, toate sunt pure invenţii. Eu sunt cel care am trăit şi nu exagerez dacă aş spune că în aceşti 7 ani cred că am călcat de 100 de ori locurile acelea cu maşina ori să mă uit să văd dacă lemnul acela nu-i putred sau dacă cei care pun tabla n-o încheie cum trebuie, să curgă apă sau dacă zidurile nu sunt înclinate sau dacă fierul se pune cum trebuie pentru că nu cunoştea nimeni.

Eu îmi permiteam să fac observaţii, de exemplu, cineva ne-a lucrat şi nu tencuia cum trebuie şi i-am dat telefon şefului şi i-am spus: Vedeţi că ne-aţi trimis nişte oameni care îşi bat joc. A doua zi au fost schimbaţi şi au fost aduşi alţii. Trebuia să fie un ochi supraveghetor. Dar repet, Mânăstirea Naşterea Maicii Domnului este mânăstirea vasluienilor pentru că este în primul rând dragostea lor şi mânăstirea credincioşilor. Nu este de fapt ctitoria nimănui, nici a Bârnovei, nici a Părintelui Calistrat, nici a Mânăstirii Petru Vodă, ci este pur şi simplu voinţa lui Dumnezeu, râvna acestei doamne, Colomei Rodica, care a insistat până la disperare, câteodată chiar mă plictiseam şi mă ascundeam de ea: Spune-i că nu sunt acasă, că iar venea să mă toace la cap că ce-ar mai trebui şi cum să procedeze şi chiar mă plictisisem la un moment dat că eu aveam problemele mele la Bârnova, iar aicea mă lua de odihnit, de

liber şi de bine dispus ca să mă duc să rezolvăm cutare problemă: Hai la domnul cutare. Uite m-am dus la cutare şi nu mi-a dat cutare, sună-l, rezolvă. Domnule, te rog să duci alea acolo, mi-ai promis.

Deci fiecare şi-a adus obolul pentru Dumnezeu şi consider că e o jertfă cinstită şi curată. De ce spun că e o jertfă cinstită şi curată? Nu se poate vorbi de bani infracţionali, adică nu sunt bani dobândiţi prin sustragere de nu ştiu unde sau o înşelăciune nu ştiu unde, nu. Sunt bani cinstiţi ai oamenilor de bine care într-adevăr au vrut să facă ceva pentru Dumnezeu, nu mulţi dar buni.

În total, cred că întreaga investiţie, aşa cum este ea în clipa de faţă, trece undeva peste 20 de miliarde, cărate de popor acolo cu hârtiuţa şi cu lumânărica şi cu prescura. Dar asta este vorba Părintelui Cleopa şi aici pun punct la capitolul Vlahuţă: Măi băieţi, dacă o să faceţi liturghie la biserică, o să vă ţină Dumnezeu pe voi, dar dacă n-o să vă ţineţi de pravilă şi de rugăciune, locul se va pustii.

Graţia: V-aţi luat totuşi o sarcină, chiar dacă spuneţi că nu sunteţi ctitor principal, prin aceste îndrumări, pentru că eu ştiu că cel mai mult contează în reuşita unei acţiuni îndrumarea, urmărirea pas cu pas şi a însemnat şi oamenii, să-i alegeţi cu rugăciune, să ne spuneţi cum, şi materialele, adică fiecare pas a fost sub îndrumarea sfinţiei voastre şi materialele şi dimensiunile clădirilor şi pictura.

Părintele Calistrat: Acestea le-am stabilit de comun acord cu doamna Mirela, cu soţia Părintelui Vasile din America. Ea şi-a dat cu părerea cercetând mai multe proiecte în care ne-a arătat – o cameră nu este confortabilă dacă nu are măcar 3/3 m, să nu le facem mai mici că devin incomode, nu poţi băga un obiect, nu poţi scoate un obiect, holurile trebuie să fie cam aşa pentru că în caz de incendiu, înălţimea unei camere, ca să nu fie frig, trebuie să fie

într-un anumit fel. Ea, în calitate de arhitect cunoştea toate treburile astea şi noi ne sfătuiam.

Închipuiţi-vă că ea venea doar de două ori pe an în ţară, în luna iunie, când dădea soţul sesiunea, o lua din America în vizită în România şi rămânea bona cu copiii şi cu o soră de-a dumneaei şi din nou în luna decembrie sau ianuarie, venea imediat după Bobotează, când avea iar examene, şi în rest comunicam numai prin e-mail şi prin desene trimise prin internet. Noi fotografiam ce vrem să facem, îi arătam cum, iar ea ne dădea dimensiunile. Într-adevăr creier ars şi puţină contribuţie a fost dar nu a fost greu pentru că eu am avut o altă experienţă mai înainte, bine că mi-am adus aminte.

Cât am stat cele 6 luni la Athos, am avut ocazia să cunosc un om gospodar şi când folosesc termenul de gospodar spun că oameni sunt mulţi dar gospodari sunt puţini. Schitul Prodromul are un călugăr care se numeşte ierodiaconul Iustinian, el este econom al Mânăstirii Prodromul. Omul acela, într-o vară, a făcut un şantier cât ai repara 2–3 blocuri, decopertat, curăţat ziduri, consolidat temelii, acoperiş, tencuieli, geamuri, uşi, poduri, plăci, o muncă titanică.

Bineînţeles, nu el era cel care le făcea, echipa de construcţii a Sfântului Munte care era acolo contractată, dar nu se mişca un pai. Şi l-am întrebat: Părinte Iustinian, în cât timp preconizaţi să terminaţi tot ce aţi demolat aici? Era o demolare generală. A zis aşa: Cu ajutorul lui Dumnezeu, până la Sfânta Maria trebuie să le văd acoperite iar până dă frigul trebuie să le văd terminate în exterior, că în interior toată iarna pot lucra pentru că aici nu-i frig, doar plouă.

Şi într-adevăr, în 6 luni, cât am stat eu, două laturi ale Mânăstirii Prodromul care aveau cel puţin câte 50–60 de metri de clădire demolată, părăginită de sute de ani, până

în toamnă arătau bijuterie. Şi atunci am zis aşa: Dacă omul ăsta la 50 de ani are aşa un dor de viaţă şi aşa o poftă de a face ceva, oare eu chiar sunt atât de puturos? Nu sunt în stare de nimic? Şi atunci mi-a izvorât ideea, dacă am să mă duc în România, primul lucru pe care-l fac, mă apuc de reparat Bârnova iar dacă nu, indiferent ce va fi, trebuie să fac ceva de pe pământul gol, să nu stau degeaba.

Şi chiar pot să spun că multe dintre lucrurile care sunt la Vlahuţă sau chiar şi la mânăstire la Bujoreni, ca elemente de arhitectură, sunt păstrate în minte de la Prodromul. Predomină albul în Schitul Prodromul şi atunci şi eu am considerat că toate clădirile trebuie să fie frumoase, albe, impecabile, să dea simbolul purităţii, al curăţeniei. Am păstrat lucrul acesta de acolo şi simetria perfectă. O clădire nu trebuie să fie cu 100 de balcoane, cu 100 de colţuri, cu 100 de unghiuri, trebuie să fie perfect mânăstirească, când te uiţi la ea să nu-ţi fie urât să te uiţi la ea. De aici a fost ideea, restul a fost făcut din plăcere pentru că eu văzând deja, că eu dacă mă uit şi face cineva ceva şi am văzut cum se face, după aceea ştiu să fac, nu am nevoie să mă rog de cineva. Prind tipicul, cum se spune şi de acolo nu mă poate întoarce că ştiu că aşa trebuie făcut.

Graţia: Chiar dacă nu aveţi nevoie de lucrul acela în momentul acela?

Părintele Calistrat: Nu, dar mă uit. De exemplu, eu am învăţat a face sobe de teracotă văzând la cineva, făcea o sobă şi am întrebat:

– Dar asta de ce o pui aşa?

– Da' ce te interesează?

– Ca idee, că n-am văzut niciodată.

– Uite, asta se pune aşa pentru că e aşa, asta aşa.

Am mai venit peste vreo jumătate de oră am văzut ce a făcut şi după aceea am făcut eu vreo 10 sobe singur. Şi

numai cât am văzut cum se face. Mi-a explicat el, uite trebuie să urmăreşti tot timpul să fie aşa, să cadă aşa, sunt chestiuni simple dar totul ţine de voinţă. Dacă vrei, poţi.

Şi au fost momente când câte un muncitor îmi dădea sfat că nu aşa se face. Şi-i spuneam: Uite, eu îţi arăt cum îmi place mie, tu aşa faci că aşa vreau eu. Şi nu mai putea să mă întoarcă. Noi avem iarăşi un domn care a fost cel mai bun inginer, domnul Virgil, un bătrân pensionar, are peste 60 de ani, acum 10 ani avea cincizeci de ani, lucrează cu fiul lui în Bucureşti, a fost inginerul care a proiectat toată Calea Victoriei, blocurile alea frumoase ale lui Ceauşescu până la Casa Poporului. Şi când au venit arhitecţii capitalei au spus aşa: Dacă se răstoarnă vreun bloc la vreun cutremur, înfunzi puşcăria. Şi el a spus: Dacă se răstoarnă un singur bloc, mă ucid singur. Atât de sigur era pe ceea ce face. Când aveam nevoie de ceva îl sunam şi îi spuneam:

– Domnul Virgil, am nevoie de un calcul de structură de rezistenţă pentru asta, asta, asta.

– Să treacă cineva să le ia peste două zile de la sora mea, că era în Bârlad.

Şi venea personal, se uita ce trebuie făcut şi spunea: Cumperi asta, cumperi asta, bagi asta. Şi toate proiectele, tot ce este calcul de rezistenţă, deşi este pensionar, el ni le-a întocmit pe toate, el s-a ocupat de PSI, de tot. Fiul lui, şeful tânăr semnează şi pune ştampila. Dar el îl întreabă: Tată, aici ce facem, cum lucrăm? Deci am lucrat numai cu oameni de bine, asta este.

Şi m-aţi întrebat cum i-am ales, nu prin rugăciune. Când vrei să faci un lucru bun, îţi scoate Dumnezeu în cale cine trebuie să te ajute. Nu trebuie să-ţi baţi tu capul. Eu nici astăzi nu-i cunosc pe toţi oamenii, dar în momentul când am avut nevoie... Să vă dau o simplă chestiune interesantă petrecută în vara lui 2002. Eram în luna august

şi mai trebuia încă vreo 50 m^3 de scândură. Stăteam şi mă gândeam de unde găsim noi bani, ce facem noi, cum dăm de bani. După ce am terminat liturghia, după amiaza, pe la ora 4 când eram la vecernie, intră un om în ogradă, creţ, mai voinic ca soţul dumitale şi zice:

– Eu sunt Stelian din Italia. Mata îl cunoşti pe Părintele Calistrat?

– Eu sunt.

– Mama mea e din Văcăreşti, vă ştie şi a fost la dumneavoastră cu autocarul. Faceţi o mânăstire pe undeva.

– Da, facem, dacă vreţi, puteţi lăsa un pomelnic ca o ctitorie.

– Nu, vreau să las plicul ăsta.

Cât credeţi că era în plic? 5000 euro, era sigilat, nici nu m-am atins de el. Şi a venit în ziua în care după amiază trebuia să vină de la domnul Ioachim de la Suceava lemnul pentru astereală, scânduri care trebuiau puse la uscat în luna august pentru decembrie, când se ajungea la acoperiş. Vreau să spun că Dumnezeu îi trimite, nu noi, totul este să te rogi. Eu am o vorbă întotdeauna când fac proscomidia: Doamne rânduieşte-mi cele de folos că Tu ştii mai bine ce trebuie că uneori noi cerem dar nu ştim exact ce vrem dar El ştie exact ce ne trebuie.

Am omis să vă spun, a rânduit Dumnezeu şi aici a fost tot iniţiativa mea că băieţii au spus să punem sfinţirea bisericii vara, am spus nu. Un certificat de naştere la un copil se face atunci când se naşte. Părerea mea este că dacă hramul ei este 8 septembrie şi noi am început-o toamna, trebuie să o sfinţim toamna, chiar dacă am început-o noi la Cuvioasa Parascheva. Atunci este prea rece, dar dacă hramul este pe 8 septembrie, aşa punem şi întâmplarea a făcut că 8 pica luni iar 7 septembrie era duminică şi am pus sfinţirea ca să fie legată de Naşterea Maicii Domnului. Am

pus-o duminica şi a rămas acel 7 septembrie care seara e priveghere pentru 8 şi e o frumuseţe impecabilă şi oamenii s-au învăţat, ei nu ştiu că vin la hram, ei cred că ceremoniază permanent data de sfinţire a mânăstirii:

– Părinte, aproape că e aşa de frumos ca la sfinţire.

Zic:

– E ca o sfinţire, cu atâţia preoţi.

Păstrăm rânduiala asta, ei având tot felul de colegi şi de prieteni, se adună şi fac Sfântul Maslu, fac agheasmă, citesc la credincioşi rugăciuni de dezlegare, a doua zi se face din nou Sfânta Liturghie cu arhiereu, slujesc câte 10, 7, 12, 15, câţi se adună sobor şi este extraordinar de frumos, adică e o atmosferă plăcută. Chiar dacă Prea Sfinţitul Corneliu a sfinţit locul atunci de Duminica Tomii în 2002, pe 7 septembrie, Prea Sfinţitul Ioachim a venit personal şi a sfinţit-o, frumos, dacă vă mai aduceţi aminte, cu călăreţi, cu cai, cu flori. Eu am văzut-o doar înregistrată pentru că eu în acea zi eram la Bârnova aveam treabă.

Graţia: Este o tradiţie populară?

Părintele Calistrat: Da, aşa se obişnuieşte la sfinţirea bisericilor. Eu am văzut înregistrat pe casetă şi a fost frumos, soare, cald, bine şi slavă Domnului, zic eu că jumătate din cei care au fost atunci acolo, cred că peste 1000 au fost numai de la Iaşi.

Graţia: Tot platoul era plin de oameni.

Părintele Calistrat: Da, da, a fost într-adevăr foarte frumos. Eu, cum să spun? Duhovniceşte şi sufleteşte mă simt legat de loc dar material nu, m-am detaşat. Chiar îmi spunea odată cineva că dacă călugării de acolo v-ar spune într-o zi să nu mai veniţi pe la ei. Asta să fie singura supărare pe care aş avea-o eu vreodată pe suflet pentru că orice edificiu sfinţit în clipa când arhiereul îi pune antemis şi îi pune pecete de sfinţire aparţine episcopiei, deci nu este

a călugărilor. Noi trecem, lucrurile rămân pentru posteritate şi istorie, nu-s particulare.

În clipa în care ai plecat dintr-o mânăstire nu iei cu tine nici ziduri, nici terenul, nici peretele, nici pomul, nimic. Toate sunt ale lui Dumnezeu şi consider eu că acel loc a fost binecuvântat de Dumnezeu. Să ştiţi că în primul an au fost ispite: irascibilitate, iuţime, nervi, stres, era muncă multă, se începea dimineaţa când răsărea soarele, se termina seara la ora 12. Într-un an de zile ca să termini totul şi să ai şi iarna la mijloc, când am stat degeaba, nu a fost uşor! Am avut meşter zidar care făcea 60 de metri de tencuială pe zi, atât de mult se muncea. O maşină pleca cu materiale şi una venea, o maşină pleca şi una venea. Odată chiar a spus cineva: Dar oare ce o fi pe deal acolo, o fabrică, ce se întâmplă acolo? Noi am avut grijă, după ce am terminat construcţia tot, am şters orice urmă, zidărie, schelărie, var, tot, nimic n-a rămas, era totul flori şi gazon.

Şi într-adevăr, Prea Sfinţitul când a venit atunci la sfinţire a spus: Asta cu adevărat minune, într-un an de zile să vin să o sfinţesc, când eu, cu adevărat vă spun sincer, aici nu am crezut niciodată că se va face nimic. Deci era sceptic pentru că ştia că zona este săracă, şi judeţul Vaslui e sărac dar a fost mila şi bunătatea oamenilor din Constanţa, din Bucureşti, din Bacău, din Iaşi, din Suceava.

Graţia: Şi din străinătate.

Părintele Calistrat: Da, da, au fost şi din afară, dar mă refer la ai noştri din ţară, dar şi aceia tot români erau. Într-adevăr s-a simţit mâna lui Dumnezeu, cum se spune, mânăstirea a crescut ca o pâine caldă.

Graţia: Părinte, când am fost împreună la Mânăstirea Vlahuţă, am observat că sfinţia voastră cunoaşteţi multe elemente de pictură, ştiţi să daţi sfaturi şi cu privire la folosirea materialelor, la tehnici folosite.

Părintele Calistrat: Asta din cauză că în momentul în care nu cunoşti nimic sau nu ştii nimic despre un lucru pe care vrei să-l faci, cel care lucrează poate să facă greşeli enorme şi tu dacă nu ştii, rămâi cu paguba, cum se spune, pentru că o frescă odată făcută, ea nu mai poate fi restaurată ci trebuie rasă, o frescă pusă greşit, chiar dacă ai dat banii la metru şi ai plătit-o, ea va fi întotdeauna un ban consumat şi nu va avea rezistenţă în timp şi atunci trebuie respectate toate tehnicile. Atunci te interesezi din om în om şi din meşter în meşter şi din sugestie în sugestie până găseşti calea cea mai autentică, cât mai aproape de adevăr.

Graţia: Adică trebuie să ştii tu mai mult decât meşterul?

Părintele Calistrat: Absolut, ca să ştii ce să-i ceri. El îţi execută dar dacă tu nu ştii, el îţi face ce vrea el. De exemplu, prima pictoriţă care a pictat aicea a făcut cantitate şi metraj. Pictorul actual a descoperit, erau sfinţi care nu erau conform cu erminia, un sfânt avea 4 metri, iar un om în realitate are maxim 2 metri şi atunci au fost de stricat vreo 5 sau 6 sfinţi care erau făcuţi anapoda şi făcuţi din nou, că vine cineva şi se uită, mai râde dar nu spune.

Graţia: Dar nu avea Teologie?

Părintele Calistrat: Ba, avea de toate, dar ştiţi cum este, graba strică treaba. Pictorii ce fac în general? Iau mai multe şantiere şi atunci trag de timp şi întind timpul dar secunda e tot clipă şi minutul e tot minut şi atunci nu se mai încadrează şi dau peste cap, ca în orice domeniu, nu-i o noutate.

Graţia: Am constatat că v-aţi documentat până într-acolo încât aţi dat îndrumări precise pictorului care are studii specifice. De unde şi cum v-aţi pregătit şi aş vrea să vă opriţi asupra acelor îndrumări speciale cu Maica Domnului, cu cheia în dreptul pântecelui, cu elementele de pictură interioară, elementele de pictură exterioară?

Părintele Calistrat: În general, să ştiţi că ceea ce ţine de pictură se numeşte ermeneutica bizantină şi pentru că întotdeauna nu am fost un cunoscător a ceea ce înseamnă pictura dar pentru că întotdeauna mi-a plăcut pictura frumoasă, eu, în general, toate vizitele pe care le-am făcut la mânăstiri, s-au bazat numai şi numai, nu pe vederi de ansamblu, generale, gata, am văzut construcţia şi cu asta am rezolvat problema, nu.

Am încercat tot timpul să mă uit să văd cum este forma acoperişului, cum este forma ferestrelor, cum este alcătuirea interioară a bisericii, cum sunt distribuite registrele picturii şi pentru că la Mânăstirea Dobrovăţ, trecând odată de demult şi însoţind un grup pe care doamna Puşcaşu, care era arheolog îl însoţea spre această ctitorie, s-a ajuns în interior să se vorbească foarte mult despre pictură şi acel expozeu despre pictură a ţinut vreo două ore şi jumătate în care doamna a vorbit extraordinar. Nu am cuvinte să mă exprim cât de frumos a pus accentul pe ceea ce înseamnă pictura Mânăstirii Dobrovăţ.

Ajungându-se la un moment dat la altar, unul dintre oameni a întrebat: Dar de ce această firidă micuţă în formă de cheie? Ea a explicat atunci: Din tradiţia bizantină se păstrează ideea şi s-a luat ca precădere că Maica Domnului este uşa cea nedescuiată pe care a descuiat-o Hristos şi atunci, în acel loc se pictează Maica Domnului în care veşmântul are o formă ca de portiţă care are exact o [gaură de] cheie în care Hristos a băgat cheia tainei mântuirii, adică cheia întrupării, chenoza şi pe acolo a trecut El din lumea cerească de mai înainte de toţi vecii, din sânurile Tatălui în mamă sub vremi, deci s-a arătat nouă oamenilor din Maria Fecioara.

Acel lucru m-a fascinat extraordinar şi atunci, întâmplător când s-a făcut mânăstirea de la Vlahuţă, le-am

spus: Să aveţi grijă la acest mic detaliu, care, unii care construiesc mai nou biserici sau mânăstiri nu sunt atenţi dar mie mi-a plăcut foarte mult, iar când a venit momentul să pictăm pe dinafară, pictorul neştiind ce vine acolo, în firida respectivă, ca să nu se împiedice de acea ferestruică, el a pictat un înger şi i-am spus: Aici nu vine un înger, aici vine pictată Maica Domnului care este de fapt Biserica cea vie pentru că aşa este numită în acatist şi în momentul în care am ajuns la detaliul respectiv, i-am arătat că aş dori ca acea ferestruică să fie încadrată în aşa fel ca din veşmintele Maicii Domnului să dea impresia de portal cu cheie prin care va intra Hristos.

Alte elemente de colorit sau de erminie generală le-am păstrat citind două cărţi frumoase pe care bănuiesc că le-aţi întâlnit probabil în viaţa laică. Mi-a plăcut foarte mult *Necunoscuta de la Suceviţa* iar în această carte, acest autor care scrie cartea vorbeşte foarte frumos despre istoricul picturii de la Suceviţa în care se crede că a lucrat un ucenic numit Ieronim care la rândul său a fost ucenic de mare valoare ai pictorilor care au pictat Capela Sixtină şi aduce la noi în ortodoxie uşor influenţa picturii apusene, dar nu neapărat ca şi colorit ci ca idee de aşezare în registre.

Şi pentru că mi-a plăcut acea carte am citit-o de câteva ori la rând, pentru că era o carte care te fascina, cum se obţineau culorile, cum se făceau schiţele, cum trebuiau îmbinate între ele acele sinaxare şi atunci când a venit ideea să pictăm biserica pe dinafară, ne-am gândit că decât să punem nişte praf de piatră cum se obişnuieşte în general pe biserici, care mai târziu să se prăfuiască şi să se murdărească, mai bine, hai să facem ceva inedit care să fie mai nou în pictura bizantină, adică o biserică cu toţi sfinţii români pe ea.

Şi am profitat de calendarul făcut de Mânăstirea Diaconeşti, de către maica stareţă Evloghia, care a făcut artă sacră şi pictează extraordinar de frumos şi cred că aţi văzut vreodată vreun calendar lucrat de mâna ei şi pentru că acolo sunt mii de chipuri de sfinţi făcute după ermeneutica bizantină, am preluat din acele chipuri iar veşmântaţia aparţine pictorului ca idee pentru că, aşa cum aţi spus, are şi el studiile lui.

Pentru turlă am păstrat acel joc al îngerilor cu stelele şi cu meteoriţii şi cu planetele, cu astrele cereşti ca să împlinim cuvântul acela din Scriptură care spune în cartea lui Iov: Când am făcut luminătorii cei mari şi soarele şi stelele şi luna m-au lăudat toţi îngerii Mei. Pentru că îngerii s-au mirat de armonia cu care Dumnezeu a creat universul şi constelaţiile şi atunci au început să se joace cu stelele şi să-L laude pe Creator că le-a făcut atât de frumoase.

Dacă vreţi să înţelegeţi acea imagine, ea are un singur anotimp din timpul anului când poate fi la adevărata ei valoare. De obicei iarna când este imaculat şi este nins tot, acea turlă, în momentul în care răsare soarele dimineaţa în albastrul acela intens pe care l-aţi văzut, spre azuriu mai mult deschis decât un albastru intens, dă impresia că o bucată de cer s-a rupt şi e aplicat pe clopotniţă. Cel mai frumos element care este cel mai straniu şi mai minunat este atunci când ninge cu fulgi de zăpadă, turla aceea albastră cu îngerii aceia care se joacă cu stele şi cu bulgări şi cu bucăţi de soare, dă exact o atmosferă de basm.

Eu am spus că aceea este icoana Naşterii, a venirii Mântuitorului în lume, exact în noaptea de Crăciun, când este etapa aceea a colindelor, când îngerii şi păstorii cântă. Întotdeauna îmi place să mă uit şi să o admir. Aceea este o creaţie şi o compoziţie personală şi aţi văzut pe fiecare

parte a turlei este câte un înger, doi, în culori şi în veşminte diferite care se joacă cu stele şi cu bulgări de soare. Este ceva mai nou.

Întotdeauna ermeneutica, ca şi tradiţia ortodoxă, ca şi Sfânta Tradiţie a Bisericii, este dinamică, ceva se mişcă în ea, nu-i întotdeauna bătută în cuie. Teofan Cretanul este o regulă a picturii, Rubliov e o regulă a picturii, Sfântul Munte o regulă a picturii, Bizanţul de odinioară o regulă a picturii, deci nu toţi pictorii au copiat identic.

Ei au venit şi au îmbunătăţit ceva din istoricul picturii şi cele mai frumoase mânăstiri pe care le-am văzut pictate rămân – Moldoviţa, Voroneţ şi Sucevita. Sucevita tronează ca frumuseţe, apoi Voroneţ şi Moldoviţa iar în partea de jos a ţării, cred eu că cea mai frumoasă rămâne Horezu şi Polovragi cu Mânăstirea Govora care sunt esenţa valorică brâncovenească.

Sunt lucruri care de câte ori m-am dus, având ocazia şi aparat bun de fotografiat, mereu, mereu am fotografiat şi am studiat tot felul de picturi pentru frumuseţea lor şi chiar i-am spus pictorului că atunci când va fi să se lucreze în interior, să încercăm să respectăm anumite lucruri care ţin din pictura veche, nu neapărat ca şi culoare sau ca registru dar ca idee biblică pentru că în general pictura modernă se bazează pe kilo-uriaşii sfinţi mari de câţiva metri şi mult fond albastru şi stele, un scris rapid, cum se cheamă sfântul sau cine este şi prin asta s-a rezolvat pictura bisericii.

În general este multă pictură naivă şi foarte multă imitaţie, foarte multă pictură nu neapărat superioară. Legat de pictură, să ştiţi că la ora actuală, cel mai greu lucru este să găseşti pictori consacraţi. La ora actuală, pot să spun că în general am întâlnit pictori care fac metri de pictură, pictori care fac pictură consumistă, apoi sunt pictori care într-adevăr pun suflet în ceea ce fac dar sunt foarte rari şi

bănuiesc că sunt căutaţi şi nu sunt găsiţi, nu sunt la dispoziţia oricui, au şi ei legătură, de exemplu cu episcopul locului, cu anumiţi stareţi de mânăstiri, cu preoţi de biserică, au aconturi luate şi atunci nu-i găseşti aşa uşor.

Dar am întâlnit, de exemplu, pictură făcută de pictorul Carp care mi-a plăcut extraordinar, în biserica de la Pângăraţi, o pictură atât de sobră şi atât de elegantă şi de plăcută că te copleşeşte sufleteşte. Mi-a mai plăcut o pictură undeva la o biserică din Suceava, nu ştiu de cine era executată, dar era foarte îngrijită, o îmbinare foarte armonioasă a culorilor. În general, pentru că oamenii au devenit irascibili şi nervoşi, au devenit rapizi, energici, neliniştiţi, agitaţi, stresaţi, şi pictura este uşor schimonosită, adică începe să aibă culori obositoare, nu care te liniştesc, care te incită. Sunt îmbinări cromatice iritante şi atunci, pentru cine nu cunoaşte, începe să vadă o armonie bizară de culori, crede că a văzut ceva extraordinar: Vai ce pictură încărcată, vai ce pictură extraordinară, dar nu-i totul asta.

Dacă ne uităm la sobrietatea picturilor lui Petru Rareş din sec. XV că atunci s-au pictat, atunci s-au făcut marile picturi în Moldova şi toate mânăstirile UNESCO. Ştiţi unde am văzut o pictură extraordinar de frumoasă? La Mânăstirea Probota unde au curăţat japonezii pictura în biserica lui Petru Rareş, este una dintre cele mai încântătoare picturi care există, poate, la concurenţă cu Mânăstirea Sucevita sau poate chiar superioară ca valoare artistică şi aceste lucruri sunt greu de realizat.

Nimeni nu mai face astăzi miniatură picturală, toată lumea face kilometri, adică, cantitate, deci nu mai contează calitatea şi starea interioară, mai mult, este o pictură doar de compoziţie. M-am interesat de multe lucruri şi chiar băiatul care pictează, deşi pictează destul de frumos, nu pictează la măsura la care ar putea să picteze sau nu-şi dă interesul la

măsura la care ar putea să-şi dea interesul, pentru că sunt atâtea albume de pictură acum încât poţi imita cel puţin compoziţia coloristică sau imaginea biblică respectivă, detaliul pictural întru totul, schimbând puţin armonia culorilor ca să fii tu original, dar nu este interes.

Toată lumea vrea să termine repede, să ia banii, să plece şi atunci sigur că eşti nevoit, eu aşa spun întotdeauna când vorbesc cu un pictor sau mă abordează câte cineva şi întreabă: Părinte, ştiţi, eu am terminat Patrimoniu. Şi zic: Ce ştii să faci, icoane sau maimuţe? Adică, deschis: Adă-mi o iconiţă, ceva pictat ca să văd cum pictezi şi o să-ţi spun. Şi îi spun: Vezi că ar trebui să mai lucrezi un pic, mai dă-ţi mâna pentru că nu eşti în măsura la care ar trebui să fii. Este loc şi de mai bine.

Un Sofian Boghiu nu se naşte la tot pasul, un Popescu nu se naşte la tot pasul. Sunt pictorii aceştia grei pe care i-a avut Biserica noastră Ortodoxă Română şi pe lângă ei mai sunt mulţi alţii, Carp sau câţi alţi pictori de valoare dar trebuie să pui puţin suflet, nu pictezi doar aşa. Omul acesta care lucrează acuma este atestat, a fost ucenicul Părintelui Sofian Boghiu, a lucrat cu el, nu este la măsura Părintelui Sofian dar un 40–50–60% atinge uşor valoarea, în momentul în care intri în biserică să te simţi fascinat de imaginea sfântului, să te copleşească. Acesta este rostul picturii, să-ţi inducă în suflet cunoaşterea Scripturii înainte de a o citi.

Graţia: Părinte, am observat la Mânăstirea Vlahuţă un element deosebit pentru partea noastră a Moldovei, catapeteasma care în general este sculptată şi pictată. La Mânăstirea Vlahuţă am întâlnit o catapeteasmă zidită cum am mai văzut în Ardeal.

Părintele Calistrat: Da, chiar şi în partea Olteniei. Este vorba de catapeteasma zidită care are două roluri: are unul

de susţinere şi fortificare a zidurilor bisericii, ea fiind un element de legătură pentru că în ea se toarnă nişte centuri mari din beton care fac legătura între pereţii care ţin altarul, pentru că ei fiind în formă circulară, la un cutremur, prin seism pot produce nişte fisuri, dar mai mult decât atât, ca să fiu sincer, dacă ar exista nişte sculptori de artă care să mă copleşească sufleteşte, sincer, aş fi optat pentru o catapeteasmă sculptată.

Dar am fost întotdeauna împotrivă şi recunosc lucrul acesta deschis că sunt total împotriva strugurilor şi a florilor şi a registrelor acestora făcute cantitativ la nimereală în care o catapeteasmă arată ca un papagal sau ca o femeie vopsită în mii de culori, când se machiază fără gust şi ea se numeşte frumoasă.

Eram tot cu doamna Voica Puşcaşu, intrând într-o biserică (nu contează numele ei, ca să nu deranjăm pe nimeni) şi a spus aşa: Uită-te la românul nostru cât este de inventiv! Nu-i păcat de stejarul acesta care s-a consumat? În comisia aceea, la vremea respectivă, doamna nu era singură, era un microbuz al Ministerului Culturii de la Patrimoniu şi au vizitat mai multe mânăstiri din zona Iaşului, ajungând şi la Bârnova care în vremea aceea, fiind eu acolo, au vizitat-o pentru mormântul lui Dabija Vodă.

Intrând apoi prin mai multe biserici, povesteau, în momentul când am intrat în biserica respectivă, care părea a fi tot monument dar avea o catapeteasmă înzorzonată puternic, a spus: Uite cât este de inventiv românul nostru! Oare ce ne defineşte pe noi ca români? Şi a început să dea elemente de sculptură care merg la noi, la români şi a spus: Asta nu suport, asta nu suport. Astea sunt kitch-uri.

Şi atunci, decât să fac o catapeteasmă din asta, care oricum costă câteva sute de milioane bune, aproape de miliard, iar sculptori buni de valoare se găsesc foarte greu

sau cine ştie cât sunt de ocupaţi, am preferat să o fac zidită în ideea, ea este îmbrăcată integral în frescă şi pe o parte şi pe alta, pentru viitorul celor care vor veni. Ideea mea a fost să aibă două atu-uri: Unu, ea nu va putrezi niciodată, fiind îmbrăcată toată în frescă, va fi pictată integral şi pe verso este pregătită Jertfa lui Avraam care e primul semn al Jertfei lui Hristos şi apoi împărtăşirea apostolilor şi Sfânta Treime a lui Rubliov sus care este simbolul împărtăşirii la stejarul din Mamvri, ca să facă legătura între împărtăşirea euharistică a Noului Testament cu Vechiul Testament, iar pe faţă, dacă aţi văzut, toată acea lucrătură cu ocniţe rotunde, semicirculare ovale.

Ea va fi pictată ca şi cum ar fi bande sculptate, când va fi terminată va arăta exact ca o sculptură şi lucrul acesta l-am inspirat. Mi-au plăcut trei lucruri, mi-a plăcut biserica de la Surpatele, mi-a plăcut biserica de la Iezerul Vâlcii, mi-a plăcut bisericuţa de la Sinaia şi bisericuţa de la Lainici, biserica veche, toate astea aveau catapeteasma zidită şi era pictat direct pe catapeteasmă. De acolo a fost ideea mea şi m-am inspirat şi i-am spus stareţului: Părerea mea este să vorbiţi cu constructorul şi faceţi catapeteasmă solidă din cărămidă, o îmbrăcaţi în frescă, este îmbrăcată în frescă groasă, în frescă neagră, e îmbrăcată în frescă cu câlţi de două ori, o dată cu var, numai cu nisip şi cu câlţi şi o dată toată compoziţia respectată pentru pictură şi va arăta extraordinar de frumos.

Uşile împărăteşti vor fi sculptate tot din lemn, uşile diaconeşti vor fi tot din lemn, crucea şi Mântuitorul şi Maica Domnului vor fi lucrate tot din lemn. Sus la Ioan Evanghelistul şi Răstignirea, fiind şi pictată îngrijit, va arăta frumos şi nu neapărat ca element nou, cât ca bun gust, în primul rând curăţenie, nu vor fi niciodată păianjeni, nu vor fi niciodată cari. Apoi, când timpul va permite şi se va isca

o artă a sculpturii în Biserica Românească, bănuiesc că valorile se vor redescoperi pentru că noi trebuie să ne întoarcem la izvoare, când se vor descoperi pictori de valoare sau sculptori de valoare, nu este greu ca în faţa acestei catapetesme să plasezi o catapeteasmă sculptată, numai să ornezi acea zidărie şi să o prinzi frumos în şuruburi şi atunci are şi dublu sens, are şi rezistenţa şi ai şi catapeteasma de înaltă artă. Deci se poate face.

Acuma este la modă sculptură acoperită cu foiţă de aur, deci au învăţat românii să fie ţigani la modul impropriu spus, totul să sticlească, dacă sticleşte este frumos, nu mai contează valoarea sau calitatea, să sticlească, este o vorbă: Părinte, da' nu sticleşte frumos? Este o chestiune distractivă. Eu când mă duc pe undeva, mai întreb: Da' aici de ce aţi făcut aşa? Părinte, strălucirea, frumuseţea, sticleşte, aşa-i vorba la noi, la români, trebuie să sticlească. Şi atunci nu are valoare.

Graţia: Mă bucur că am cuprins foarte multe aspecte cu privire la Mânăstirea Vlahuţă.

Părintele Calistrat: Eu, v-am spus, sunt legat sufleteşte de ea prin această doamnă Rodica care, în sec. XXI, cât suntem noi acuma, când lumea e preocupată doar câte etaje să-şi pună la casă sau ce maşină să-şi mai schimbe, totuşi, ea, în naivitatea ei sufletească, în credinţa ei simplă, aşa a spus şi Ioan Gură de Aur, credinţa adevărată o găseşti în omul simplu. Acolo-i credinţa curată pentru că el nu gândeşte ce trăieşte, el spune ce trăieşte. Filosofii întâi gândesc o frază şi apoi o emană. Omul credincios nu, el spune ceea ce simte şi acest simţământ e destul de sacru.

Acesta a fost lucrul care m-a făcut să fiu implicat, să pun suflet că ea mereu îmi spunea că trebuie să facem, trebuie să facem, trebuie să facem. O să facem, zic, dacă ai răbdare şi credinţă şi-i de la Dumnezeu, pe asta merg tot

timpul. Deci eu, orice problemă am întâmpinat, eu am mers întotdeauna pe această idee, dacă este de la Dumnezeu, se rezolvă şi ce s-a rezolvat a fost într-adevăr de la Dumnezeu. Şi asta consider că a fost de la Dumnezeu.

Mânăstirea, în final, când va fi gata, că acolo o să mai fie încă cel puţin 10 ani de muncă, trebuie terminate incintele, spaţiul verde, florile, pictura interioară, strane, încălzire, sunt suficiente probleme, dar să arate totuşi că şi în lumea modernă, omul poate să fie un bun gânditor, adică nu facem lucruri cantitative.

În general eu când mă duc şi văd o biserică nouă sau văd o mânăstire, încep să mă uit să văd ce a gândit când a pus fereastra, ce a gândit când a pus uşa, ce impresie a avut când a pus acoperişul, ce l-a determinat când l-a aşezat aşa, adică să văd ce fel de om sufletesc e acela, ce a trăit el. Pentru că în momentul când intri într-o mânăstire cum e Putna sau Neamţ sau Voroneţ sau Sucevita, acolo simţi trăirea autentică a culturii româneşti. Acolo trăieşti cultură. Când intri într-o mânăstire sau biserică făcută la viteză, pentru că ai văzut că în general fiecare episcopie are un arhitect, nu le dă voie la fiecare să construiască ce vor ei. Vă daţi seama ce tărăşenie ar apărea dacă n-ar fi şi puţină ordine de genul ăsta. Dar scapă multe elemente.

Şi acuma, de când cu proprietatea privată şi cu dreptul de stăpân sau autor moral, cum se spune, al unui lucru, poţi să faci tu ce vrei. Dar nu chiar trebuie să faci ce vrei, trebuie să faci ceea ce te defineşte, adică nu poţi să dai drumul la lucruri la întâmplare, eu am bani şi fac ce vreau cu ei, nu. Chiar dacă ai, hai să facem ceva ce să-I poată plăcea lui Dumnezeu, adică cei care vin şi se uită să zică: Da, nu-mi oboseşte ochiul, pot să privesc.

Graţia: Mare bucurie ne-ai făcut cu prezentarea Mânăstirii Vlahuţă.

Părintele Calistrat: Aţi văzut-o, este modestă, nu este ieşită cu nimic extravagant care să izbească în contrast cu ceea ce se cere de la o mânăstire şi în general, elementul acesta lemn, piatră, var sau tencuială şi acoperiş este echilibrat şi ca formă şi ca îmbinare. Nu-i nici prea mult lemn să sară în ochi, nu-i nici prea multă piatră să obosească, nici prea multă tablă să sufoce, nu-i nici prea mult zid ca să te apese, adică să te bage în ceva care devine presant, nu. Este o largheţe a locului la mânăstirea Vlahuţă, cerul păstrează mânăstirea ca sub o cupolă de sticlă.

Trei lucruri sunt frumoase acolo: răsăritul soarelui când mânăstirea capătă o culoare roşie, parcă-i toată vopsită în sânge, apusul soarelui când mânăstirea este roşie şi este toată vopsită în sânge şi iarna când albastrul picturii şi sfinţii în fulgii de zăpadă sunt exact ca o bucată de rai aruncată undeva într-un câmp, pur şi simplu ei merg prin zăpadă, deci sunt contemporani cu noi. Asta îmi place tot timpul să mă uit când ninge, e plăcerea mea, să văd cum cad fulgii şi cum se văd îngerii aceia printre fulgii de zăpadă cu aureolele acelea aurite. Fiecare simte ce simte el, eu asta simt.

Şi aţi văzut, este spaţiu destul de deschis şi platoul acela de aşezare. Pot să spun că platoul este prima talpă pe care s-a început biserica. În general mânăstirile, aţi văzut, astea mai noi de după revoluţie, fie din lipsă de spaţiu, fie din lipsă de imagine generală, încearcă omul să îngrămădească lucrurile. Ei, acolo fiind platoul acela imens, îţi dă o stare de degajare, parcă eşti pe un câmp de bătălie, mânăstirea apare parcă ea e singurul stăpân acolo. Chiar a spus cineva, nu ţin cont de asta pentru că era încărcat cu puteri din astea pozitive. Venise cu autocarul şi îşi scosese el ansa să măsoare pe acolo nu ştiu ce puteri, să explice că pe aici au trecut dacii.

Până la daci, zic, au trecut diavolii, oamenii, cultura comunistă, porumbul, cartofii, floarea soarelui, din pământul ăsta ne-am hrănit şi acuma el este moştenirea neamului. I-am spus, dacă vei citi istoria vei vedea că Dafina doamna pe aici îşi păştea oile, caii şi domeniul ei boieresc se plimba în aer liber. Zic, încearcă să vezi o doamnă care, cândva a fost doamna Moldovei plimbându-se în aer curat. Nu vedea neapărat daci că e prea departe.

Deci mânăstirea stă ca pe un tron, acesta-i cuvântul pentru că este înconjurat, aţi văzut, are o dună înaltă în partea de vest şi către nord şi către est, deci ea stă ca şi cum ar fi aşezată într-un tron, într-un chivot.

Episcopul, Prea Sfinţitul Ioachim, când a sfinţit acolo, s-a terminat slujba, sfinţirea şi a stat la masă. Era o zi frumoasă cu soare şi a zis aşa: Ştiţi cum am văzut eu mânăstirea asta? Când am venit prin sat şi am văzut satele astea răsfirate aici prin văile astea ascunse şi pitulate şi mânăstirea asta sus mi s-a părut că-i un fel de loc al Potopului. Raiul pământesc s-a ridicat la cer iar cei de după Potop au rămas jos pe pământ pentru că acolo-i tumultul, vacarmul şi am stat şi m-am gândit cum au pus băieţii ăştia mânăstirea în haosul ăsta, maşini, căruţe, cai, oameni, zgomot şi când am venit aici deasupra ... acolo nu v-aţi uitat niciodată că nu aţi avut ocazia.

De la 50 de metri din faţa mânăstirii se vede tot satul ca într-o farfurie. Vezi tot ce se întâmplă în sat, toată suflarea, exact Dumnezeu tronează şi veghează şi trimite rugăciunea şi pronia spre sat din vârful dealului. Tot satul se vede la picioarele mânăstirii. Casa lui Dumnezeu este cea mai sus. Sunt locuri frumoase, v-am spus, eu sunt legat sufleteşte dar nu-s avid sau vanitos, nu. Este Mâna lui Dumnezeu, este voia lui Dumnezeu şi osteneala creştinilor.

Mânăstirea Bujoreni

Graţia: După Mânăstirea Vlahuţă a urmat Mânăstirea Bujoreni.

Părintele Calistrat: Mânăstirea Bujoreni are o istorie mult mai frumoasă. Să ştiţi, Mânăstirea Bujoreni este chiar plină de legendă şi legenda s-a transformat în adevăr abia în momentul în care a fost restaurată biserica istorică. Acea biserică a suferit de-a lungul timpului mai multe transformări.

Cel dintâi lucru care s-a întâmplat cu precădere a fost pustiirea locului. Când a venit regele Carol al II-lea la domnia ţării, acea mânăstire a fost deposedată şi de terenuri şi de pădurile pe care le avea, vreo 42 ha şi ea a rămas cumva muritoare de foame, nu a mai avut din ce supravieţui, nu a rămas cu nimic şi fiind pe domeniul coroanei trăia din mila credincioşilor. Pur şi simplu s-a pustiit şi obştea, s-au pustiit şi vieţuitorii că dacă este necaz şi sărăcie nici omul nu stă la un moment dat şi tot timpul era sub regulile coroanei regale pentru că nu aveau voie să taie lemne din pădure, drum de acces nu era, curent nu era, sursă de hrană nu era, era ceea ce se creştea în poienița aia, probabil o găină, o oaie sau o vită, cine mai ştie exact.

Oricum, bucăţica de scriere a lui Radu Antonovici, acest om de cultură al locului la vremea respectivă din clerul bisericesc spune aşa, îmi aduc aminte fraza şi v-o expun: *În momentul când intri în Poiana Bujoreni, găseşti o mânăstire tristă şi părăsită ca şi locul uitat de oameni. Dar ea stă falnică prin prezenţa câtorva conifere uriaşe care o străjuiesc dându-i parcă curajul şi imboldul – să*

mai trăieşti, încă nu te prăbuşi, încă nu a venit vremea ta. Respectivii pini există şi astăzi, nu i-a distrus nimeni, ei există la mânăstire.

Arată că se trăia din daniile credincioşilor, arată că există o doamnă anume Ruxanda Roznovanu din familia boierului Roznovanu, având o legătură de rudenie cu Ioanichie Conachi după 1840. O vreme a ajutat ea mânăstirea până pe la anul 1900 şi apoi regimul comunist, nu judecând regimul, v-am spus, pe mine asta niciodată nu m-a mişcat a arunca cu barda şi a spăla putina. Când comunismul a venit cu decretul din 1959 şi a secularizat totul, acolo nu a rămas decât stareţa şi secretara.

Secretara a fost mai târziu angajată de către comunişti să lucreze undeva în Bârlad şi odată cu moartea stareţei că era cea mai bătrână, pe moşia domeniului Zorleni, mânăstirea s-a închis şi a fost transformată în fermă de pui. Acolo existau un fel de saivane lungi din chirpici, un fel de case lungi cum sunt şurile acestea la CAP. Bineînţeles că după revoluţie, mânăstirea a stat a nimănui, plus, un mare avantaj la vremea de acum dar un mare dezavantaj la vremea de atunci, din ordinul celor de la cultură sau de la culte, este scoasă şi din circuitul patrimoniului naţional cu toate că atestarea ei documentară venea de la 1602, 27 martie.

Deci o scoate din patrimoniu chiar dacă este veche dar asta a ajutat foarte bine la restaurare pentru că dacă ar fi fost acest implicit patrimoniu, probabil ca şi multe alte monumente, ea de fapt nu era un monument, era o bisericuţă din cărămidă descrisă cu toată forma ei, cu toate elementele specifice timpului şi zonei de atunci, distruse şi ruinate şi terminate, distruse de la putreziciunea ploilor, zidurile s-au mâncat de ploaie şi s-au măcinat, era un dezastru, nici nu mai încap cuvinte!

Eu, ca cel care am văzut ce au lucrat acei meşteri când au reconsolidat pereţii originali, pentru că nu s-a atins nimeni de forma originală a bisericii, m-am speriat în ce hal arăta. Cred că la cel mai mic cutremur care ar fi urmat după anul 2000, cred că era grămadă, pentru că ea stătea gata să cadă, chiar fusese abandonată pentru a fi închisă. Prea Sfinţitul Ioachim, văzând că merge treaba binişor la Vlahuţă, i-a zis doamnei Rodica:

– Am o rugăminte, dacă ai putea să mă ajuţi cu ceva, tare aş fi de acord.

– Dacă îmi spuneţi ce, eu vă spun.

– Poate îmi găseşti un băiat bun să-l pun stareţ la Mânăstirea Bujoreni pentru că dacă ai şti cât e de mirific locul acela, câtă încărcătură frumoasă are în el, are şi icoană făcătoare de minuni şi are şi liniştea aia acolo în codru dar nimeni nu vrea să stea acolo. Nu am avut decât nişte maici care nu s-au descurcat şi sunt femei şi nu se pricep şi sunt şi ele neputincioase că-s femei şi ce putere şi ce forţă să aibă ele, financiară sau economică să se mişte, de-abia supravieţuiesc ele. Mi-ar trebui să o transformăm în mânăstire de călugări şi aş vrea măcar unul, doi.

Şi atunci s-au luat doi călugări de la Vlahuţă. Asta a fost tot atunci, în 2002. În 2001 s-a înfiinţat Vlahuţă şi-n 2002 Mânăstirea Bujoreni s-a repopulat din maici în călugări. A plecat ca preot slujitor Părintele Agatanghel care pe vremea aceea era doar călugăr la Vlahuţă, a venit un băiat de la Sihla care acum este pe la altă mânăstire şi a venit stareţul actual, trei inşi, atâta erau în momentul în care au deschis-o. Stareţul actual nu era nici el prea în vârstă, avea 26–27 de ani, terminase Academia de Studii Economice la Bucureşti.

A fost avantajul că el având frate care lucrează la o bancă în străinătate, a fost şi o uşoară sursă financiară. S-au

obţinut foarte uşor şi anumite credite, au mai fost donaţii din partea familiei lui, pentru că sunt dintr-o familie bună şi destul de înstărită, dar cel mai important lucru a fost colaborarea pentru că între Vlahuţă şi Bujoreni a rămas prietenia aceea, fiind doi călugări de la ei, automat s-a format şi prietenia asta şi atunci s-a păstrat duhul acesta de rugăciune cu liturghie zilnică, s-a făcut din prima zi liturghie zilnică.

Dar am să vă spun un lucru neştiut sau poate scăpat şi uitat. Până ce nu s-a luat această măsură, în primăvara lui 2003 la hram, lucrurile nu s-au aşezat în matcă cum trebuie. Călugării, fraţii care veneau la Mânăstirea Bujoreni şi vieţuiau, stăteau un pic şi plecau, era un duh nestatornic al locului. Ceva s-a petrecut în locul acela nepoftit, nedorit, neştiut. Ce mai era interesant? La un moment dat, în toată biserica era invazie de furnici, de fluturi, de tot felul de gâzoabe din astea de pădure, şoareci, şobolani, de aceea era şi toată putredă şi toată mâncată, din orice cotlon puteau apărea, nu aveai unde să te fereşti. La un moment dat, starețul de acolo întreabă:

– Oare ce am putea să facem? Eu simt că aici este o încărcătură negativă, ceva se petrece în locul ăsta, ceva nu-i după duh, cum se spune. Pentru că locul te cheamă, e frumos, te îmbie, dar e o stare de nelinişte.

Ideea mea a fost şi am spus aşa:

– Dar pentru ce aveţi episcop la Huşi? Ia-o pe doamna Rodica, suiţi-vă frumos în maşină şi mergeţi până la Prea Sfinţitul şi povestiţi-i această întâmplare.

I-a povestit Prea Sfinţitului care a spus aşa: Pentru că este timp de iarnă şi acum nu am timp, vom proceda în felul următor: Peste 2–3 săptămâni e hramul la voi, o să vin mai de dimineaţă şi să-mi aduci aminte şi o să fac ceea ce se cuvine. I-a pregătit nişte ulei sfinţit, nişte agheasmă

mare, ce a cerut Prea Sfinţitul, şi-a pus omoforul, a citit vreun sfert de oră prin biserică şi spre răsărit şi spre sud şi spre nord, în formă de cruce, a citit pe afară tot dimprejur, a stropit cu agheasmă, păcat că nimeni nu a înregistrat la vremea aceea, nu ştiu ce a citit Prea Sfinţitul.

Dar vreau să vă spun că din ziua aceea totul a fost cu linişte şi a fost cu spor de parcă nu a fost nimic niciodată. Imediat s-a statornicit obştea, a ajuns la 11 vieţuitori din 6, imediat s-au hirotonit încă doi preoţi, s-au făcut liturghii şi utrenii la miezul nopţii, rânduială tot după tipic zi de zi, n-au mai intrat gâze în biserică, n-au mai intrat şobolani, n-au mai intrat şoareci, n-au mai intrat dihănii, nimic, nimic.

Bineînţeles că deja în vara anului 2004 s-a demarat repararea mânăstirii. S-a demolat totul până sub ferestre, tot ce era putred şi terminat, numai din pod, cred că la vremea aceea, s-au scos câteva căruţe de bălegar de liliac şi cred că au zburat câteva sute sau mii de lilieci. În momentul când a ridicat acoperişul şi a dat soarele, ei stăteau sub acoperiş în pod prinşi aşa cum stau stirigiile în hogeag, parcă erau frunze înşirate pe aţă la uscat, în lanţuri se ţineau. Şi când a început să ia tabla şi au dat de lumină, în pod s-a făcut ceaţă, negru de lilieci toată ograda mânăstirii. S-au dus prin pădure, cine ştie unde au plecat pentru că a fost demolat tot, inclusiv tavan, acoperiş, tot, numai pui de liliac mititei cât degetul, mari, de toate mărimile, uriaşi, când întindeau aripile aveau jumătate de metru, din generaţie în generaţie.

Acolo era stăpânia întunericului, acolo era domnia lor, dacă nimeni din 1972 nu mai urcase în podul bisericii de când oamenii, în mod abuziv, au acoperit cu tablă peste tabla veche pentru că ploua în biserică şi se năruia şi n-au mai ţinut cont de cei de la Culte şi de la sine putere, pe ascuns, au tăbluit-o ca să nu se năruie. Şi ei acolo au fost în

împărăţia lor, acolo se simţeau ei regi. Odată cu demolarea şi cu repararea, aţi văzut-o acuma în poziţia în care este.

Graţia: Pictura e foarte frumoasă.

Părintele Calistrat: Aici e Sfântul Gheorghe care în momentul în care îl ucide pe balaur pe vremea lui Diocleţian, de fapt îl ucide pe diavolul, păgânismul. Ouăle de struţ sunt aplicate pe candelabru. Pe ele sunt pictaţi voievozi: Ieremia Movilă, Miron Barnovschi, Vasile Lupu, Mihai Viteazu, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare. În altar e masa în care se află trunchiul original care e zidit înăuntrul mesei. Se vede că sunt două picturi, una este din 1932 şi asta este pictura pe care am făcut-o noi când am stricat, am încercat să o imităm, sus, pe plafon, e pictura nouă.

Pe plafonul din altar este Maica Domnului foarte reuşită şi frumoasă. Îi spuneam pictorului să-L facă pe Mântuitorul cu raze că e soarele dreptăţii. Am făcut o singură intervenţie, în acest brâu pe care-l vedeţi trecut dintr-o parte în alta, aici este o arcadă mare, pe arcadă este o grindă mare din beton care are 1m/1m şi traversează ambele laturi ale bisericii sprijinită pe doi contraforţi în picioare şi preia toată greutatea turnului care stătea să se cam ducă la vale. Aici se observă puţin cum au fost fisurile, turnul era crăpat şi voia să plece, nu mai voia să stea în picioare, era obosit. Podul era picat tot, era plouat. Acum este consolidat, are 4 stâlpi înalţi şi placă. Pe plafon sunt pictate stele, fiindcă bate lumina din geam, zici că e pe cer noaptea.

Bineînţeles că Prea Sfinţitul a fost foarte încântat pentru că între timp, până în 2005, până la sfinţire s-a ajuns la vreo 16 vieţuitori şi deja în 2006 erau 20 şi Prea Sfinţitul era foarte încântat pentru că acolo nu fusese niciodată viaţă de obşte, adică stăteau 2–3, plecau, stăteau 2–3, plecau şi mereu spunea Prea Sfinţitul: Nici eu nu mai ştiu câţi s-au

rânduit pe aici şi unde s-au dus. Dar dacă nu aveau şi ei un sprijin!?

Prea Sfinţitul a fost trup şi suflet, îi chema permanent, îi mai ajuta, îi sfătuia, venea în vizită, venea şi se implica în problemele mânăstirii, dacă au nevoie de ceva, adică cumva, prin această doamnă Rodica care-i foarte sufletistă şi se împăca foarte bine cu Prea Sfinţitul, erau într-o relaţie foarte bună sufletească şi de exemplu le spunea: Uite, spuneţi-le să facă aşa sau spuneţi-le să facă aşa sau să facă asta, să facă asta şi e altfel când te coordonează cineva din aproape.

Chiar a spus Prea Sfinţitul la ultimul hram când a fost în 2005, şi de voi merge în mormânt merg împăcat că am văzut şi locul acesta salvat de la pieire pentru că era păcat ca o biserică cu o vechime de 400 de ani să se şteargă de pe harta Vasluiului. Niciodată nu am crezut că aici va mai fi viaţă de obşte, după greutăţile întâmpinate. Parcă satana se punea permanent de-a curmezişul.

Când s-au făcut restaurările şi s-a scos şi pardoseala din biserică, că era numai mucegai şi apă pentru că cineva când săpase nu a săpat cum trebuie şi apa care se scurgea de la ploaie, fiind mai jos, se scurgea toată sub biserică, putrezea podeaua şi mirosea tot timpul a igrasie. Apa trecea pe sub ziduri că ele erau mâncate, trecea printre piatră şi cărămidă şi venea în biserică şi era umezeală sub biserică. Atunci s-au găsit tălpile de la biserica de la 1602, cea originală din stejar, care erau cam de 4 degete mâncate, putrede şi în mijloc sănătoase, încă stejar ca fierul de pe vremea voievozilor, pentru că ea are originea până la Ieremia Movilă, atâta este de veche, 27 martie 1602.

În altar s-a găsit sfânta masă originală, cea din stejar care a fost făcută de primul ctitor, atunci când a donat Ion Breţcanu banii, când măgarul s-a rătăcit singur la stejar şi a

văzut luminiţele şi a găsit icoana făcătoare de minuni. În felul acesta, după aceea făcând atestări, ne-am interesat şi s-a mai umblat prin arhivele Muzeului Vaslui, s-a găsit că la 1560, pe dealul Recea, acuma este pusă acolo o troiţă mare, frumoasă, a existat o mânăstire ridicată de un contemporan sau cunoscut apropiat şi prieten al Sfântului Daniil Sihastrul şi al lui Leontie de Rădăuţi, tocmai de aici din Bucovina. Călugărul acesta Drăghie care avea un frate Toader în Bârlad, el ştia de această Mânăstire Recea care nu mai exista, era arsă din timpul invaziilor turceşti şi de unde a ajuns de fapt icoana în pădure, icoana exista mai de dinainte, nu a venit cineva şi a aruncat o icoană în pădure. Dacă aţi citit *Taina stejarului*, nu ştiu dacă aţi primit-o.

De documente, ca să iasă cărticica aceea[32], eu m-am preocupat, ca să aibă mânăstirea o istorie frumoasă, adică să nu fie ceva povestit după ureche. Atunci când au făcut mânăstirea originală cu tulpina din stejar în formă de sfântă masă, aceea au găsit-o şi există originală, era îngropată în altar, deci nu era o poveste după ureche. Atunci ne-am dat seama, într-adevăr, că lucrurile au existat în realitate. Mai nou, am mai aflat încă un lucru, undeva la o biserică de prin zona Bârladului de acolo din jurul mânăstirii există şi catapeteasma originală de la 1602 care a fost luată de comunişti şi dată la această parohie.

La 1840, în locul celei din lemn, ctitorul Ioanichie Conachi a zidit biserică nouă din cărămidă, cea de astăzi, şi atunci boierul Palade din Grecia a făcut o catapeteasmă nouă dar cea veche, nu se ştie prin ce împrejurări, a fost luată de la mânăstire şi dăruită la o biserică de parohie. Am descoperit şi acest lucru, este filmată, este în atenţie şi dacă va fi vreodată să fie adusă în muzeul mânăstirii, şi acolo, să

[32] Muscalu, Ion, *Taina stejarului*, Ed. Danaster, 2006.

le facă la parohia respectivă o catapeteasmă nouă de stejar cum se face acuma. Cea originală de patrimoniu istoric să fie readusă în muzeul mânăstirii, adică să nu rămână să se distrugă că este o piesă destul de importantă. Nu ştiu dacă cineva îi cunoaşte valoarea ca să o respecte. În felul acesta a luat fiinţă Mânăstirea Bujoreni.

În momentul de faţă oamenii sunt împărţiţi, unii iubesc mai mult Bujoreniul, alţii iubesc mai mult Vlahuţă, după cum s-au legat ei sufleteşte. În general merg la cele două mânăstiri. Pentru zona Bârladului sunt ca două fântâni de apă rece în sensul că oamenii au mânăstiri.

Mai este Mânăstirea Moreni, dar este lângă Vaslui şi e departe, mai este Mânăstirea Adam care a fost cândva metocul Mânăstirii Bujoreni sau Bujoreni a fost metocul Mânăstirii Adam care acuma ţine de Episcopia Galaţiului, dar acum este mai puţin frecventată pentru că sunt acestea două aproape şi mai este Mânăstirea Grăjdeni din timpul lui Petru Rareş unde se schimbau poştele de cai, unde este mânăstire de maici. Oamenii nu prea se duc la mânăstire de maici că nu sunt preoţi şi nu sunt duhovnici, doar preoţii care le slujesc lor şi atunci merg cei care-i iubesc pe preoţii respectivi, cum e poporul, fiecare se duce în direcţia lui, unde simte el că-i place.

Mai nou, a prins amploare şi putere Mânăstirea Floreşti care ca şi Agaftonul nostru sau Miclăuşeni, a fost spital, azil pentru oameni bolnavi psihic, pentru copii, nu ştiu ce a fost acolo. Acuma a intrat mânăstirea pe tot domeniul şi restaurează şi are grijă de tot patrimoniul respectiv.

Mai este un schituleţ de călugări mai nou Bogdăniţa, are hramul Sfântul Nicolae. Şi ei au pus la fel ca la Vlahuţă şi atunci episcopul merge odată acolo şi odată dincolo ca să nu se supere nimeni. Nu merge în acelaşi loc

de fiecare dată ca să nu fie discrepanţă. În felul acesta s-a format această mică vatră a Huşilor.

Şi de ce spun lucrul acesta că mă simt eu sufleteşte mulţumit? Când era Prea Sfinţitul Ioachim şi eu eram începător la Sihăstria, eram doar frate îmbrăcat, el era pe vremea aceea episcop vicar la Roman şi a venit odată la hramul Sihăstriei la 8 septembrie şi în timp ce miruia cu Prea Sfinţitul Gherasim Cucoşel, zice: Măi, când văd Sihăstria asta câţi călugări are, cât este de frumos şi ce oameni sunt, tare mi-aş dori şi în zona asta la noi, la Roman şi la Huşi şi la Bacău să avem şi noi o Sihăstria noastră.

În această idee, când s-a format Bujoreniul, eu le-am spus acestor băieţi: Dacă vreţi să fiţi pe placul Prea Sfinţitului, faceţi rânduielile şi toate slujbele ca la Sihăstria, cu utrenia la miezul nopţii, cu liturghia zilnică, cu vecernia, cu nemâncarea de carne. Şi ei au ţinut cont de rânduiala asta, o respectă şi Mânăstirea de la Vlahuţă şi Prea Sfinţitul totdeauna spunea: Uite, am cerut o Sihăstrie şi mi-a dat două! Acuma am una şi la Bujoreni, am una şi la Vlahuţă. Pot să zic că sunt permanent dator lui Dumnezeu şi dacă mor, mor împăcat că n-am văzut eparhia asta pustie pentru că ea fiind înfiinţată după 1990, vă daţi seama, nu avea tradiţia Neamţului care are zeci de mânăstiri, Suceava, chiar şi Botoşani care avea mânăstirile vechi: Vorona, Agafton, Sihăstria Voronei, mânăstiri cu greutate.

Erau nişte mânăstiri mai noi, trecute prin sabia comunistă, fusese distrus totul până la temelie, fără urme. Şi iată încet, încet a reînviat şi eu am zis întotdeauna că asta e o bucurie sufletească, că am putut da un sfat bun sau un îndemn bun pentru o eparhie care nu a avut atâtea posibilităţi cum este Neamţul, unde piatra cade pe tine, lemnul cade, credincioşii stau acolo ciucure parcă roiesc

albinele, tot timpul sunt în zonă. Zona aceasta a Vasluiului era mai neglijată.

Oamenii sunt foarte credincioşi, sunt foarte darnici şi foarte săritori, chiar aşa cum sunt ei, fără posibilităţi materiale exagerate dar să ştiţi că din puţinul acela vin şi aduc şi bisericii, niciodată nu vin cu mâna goală chiar dacă e un 5 lei sau un 2 lei sau 3 lei dar e din toată inima. Şi să ştiţi că o fac cu convingere, ori îţi aduce o sticlă de vin, ori câteva ouă, ori un pic de făină, ori o pâine, ori o pătură, ori o pernă. Dar în fond şi alea tot bani costă, dacă nu le ai ar trebui să le cumperi. Ei le aduc din toată inima şi tocmai cimentarea asta între credincioşi şi bisericile lor locale arată că omul dacă are oază de linişte şi are fântâni de adăpare duhovnicească, el nu umblă.

Se duce o dată pe an, cum e pelerinajul Cuvioasei sau Nicula sau Sfântul Ioan sau Putna sau Sfântul Dimitrie dar în general sunt la bisericile lor. Să ştiţi, bârlădenii şi vasluienii permanent frecventează mânăstirile din zonă, sunt pline tot timpul. Vin cu toată dragostea şi sunt bucuroşi că au aceste locuri în judeţul lor. Tot timpul spun: Dacă aţi şti cât de bine ne e aici aproape, ne-am suit în microbuz, într-o oră suntem la mânăstire. E un mare lucru ca să baţi drumul, să vii din Vaslui, tocmai de la hotarul cu Tecuciul şi să mergi până la Sihăstria, la Neamţ sau să mergi până la Petru Vodă sau până la Secu sau până la Putna, nu-i uşor. În felul acesta au luat fiinţă cele două locuri de rugăciune.

Graţia: Ce hram este la Bujoreni?

Părintele Calistrat: Acolo sunt două hramuri, este hramul mare Adormirea Maicii Domnului la biserica istorică.

Graţia: Păstrat dintru începuturi?

Părintele Calistrat: Păstrat de când s-a făcut mânăstirea. Al doilea hram este Izvorul Tămăduirii care după

argumentele istorice ale locului, ar fi existat un mic paraclis din lemn, cum ar fi paraclisul nostru Sfântul Ilie. Vă daţi seama că paraclisul de iarnă era mai mic. Probabil cum era în zona Vasluiului, undeva la 10–15 metri. Când a venit regimul comunist, în 1959, când s-a dat decretul, dintr-o întâmplare a luat foc.

Au rămas doar temeliile unde a fost şi se obişnuia ca vieţuitorii de după revoluţie făceau tot timpul o cortină unde ţinea arhiereul slujba arhierească şi atunci pe locul respectiv s-a săpat, s-a curăţat locul, s-a scos tot ce era temelie şi s-a făcut o temelie sănătoasă şi s-a făcut agheasmatarul slujbelor de vară, unde l-aţi văzut cel din incintă, din faţa trapezei şi a bucătăriei. Acel agheasmatar poartă hramul Izvorul Tămăduirii iar sfânta masă este exact pe locul unde era crucea în grădină. Acolo era o grădină în 2002 cu nişte copăcei şi era o cruce. Pe cruce scria: Aici a fost sfânta masă, deci acolo s-a păstrat locul ca să nu se calce şi călugării puneau restul de ulei de la candelă, muc de la candelă, cenuşa de la cadelniţă, puneau în gropiţa aceea de la cruce pentru că astea sunt lucruri sacre şi nu se aruncă oriunde. Şi atunci pe locul acela s-a făcut agheasmatarul şi acuma este sfânta masă originală unde se slujeşte Sfânta Liturghie.

Dumnezeu şi-a revanşat lipsa şi în locul respectiv se aduce Sfânta Jertfă. Prea Sfinţitul a sfinţit masa dar fără sfinte moaşte, a spus: Dacă sunt sfinte moaşte, puneţi-le cu tot cu cutiuţă în piciorul sfintei mese, eu sfinţesc doar masa cu agheasmă, o îmbrăcăm şi ea devine sfântă prin faptul că vă dau antemis şi este antemis cu Izvorul Tămăduirii. A zis că dacă vreodată se va sparge sau ceva, aşa era la vremea respectivă, să nu se profaneze un loc sfinţit tip altar biserică dar ea rămâne tot timpul biserică că-i făcută sănătoasă şi acolo se fac toate slujbele vara când stau credincioşii ca să

nu stea îngrămădiţi în biserica de iarnă, să nu fie căldură multă.

Graţia: Cum se numeşte stareţul şi care sunt ceilalţi vieţuitori ai Mânăstirii Bujoreni?

Părintele Calistrat: Acuma la Mânăstirea Bujoreni sunt 25 sau 26 de vieţuitori, din care vreo 4–5 din cei vechi îi cunosc şi eu că am fost prieten cu ei. Pe cei mai noi îi ştiu după nume, după fizionomie, personal nu-i mai ştiu că deja sunt din altă generaţie, din altă structură. Dar din preoţii vechi care au fost la fondarea mânăstirii este ierodiaconul Iustinian care a plecat în altă parte şi nu mai este în Mânăstirea Bujoreni. Din cei care au fiinţat în 2002, mai este părintele diacon Siluan care există şi astăzi, este părintele Agatanghel care există şi astăzi, este părintele Atanasie care există şi astăzi, este părintele Iorest care există şi astăzi, este preot slujitor la catedrala episcopală din Huşi, este părintele stareţ care există şi astăzi, părintele Euharist şi mai este încă un călugăr vechi, părintele Cleopa care este tot diacon, dintre cei vechi dintru începuturi.

Graţia: Câţi preoţi şi câţi diaconi?

Părintele Calistrat: În momentul de faţă sunt 6 preoţi şi vreo 3 sau 4 diaconi, de toţi sunt 25 sau 26 de vieţuitori, dar dintre cei vechi 3 sau 4 nu mai sunt. Dintre cei de la fondare este părintele Andrei care a plecat pe la Constanţa, este părintele Ignatie care a plecat pe la Constanţa, este părintele Filotheu care a plecat pe la episcopie şi Iustinian care s-a pierdut în timp, este prin ţară, pe la vreo mânăstire. Iar dintre cei împrumutaţi de la Petru Vodă, că Petru Vodă a dat doi preoţi slujitori o vreme să ajute acolo, cu ştirea Prea Sfinţitului: părintele Tudor este plecat la un schit de maici, trimis de Părintele Iustin, iar părintele Mina s-a întors la Petru Vodă, de unde a plecat. A stat numai un an de zile şi după aceea s-a întors. După ce a hirotonit aici

preoţi şi a avut, Prea Sfinţitul spusese dacă ar vrea Părintele Iustin să ajute cu un preot, doi, măcar pentru un an de zile până îi formăm pe aceştia ai noştri şi cum i-a hirotonit pe părintele pe Agatanghel şi pe părintele Atanasie, Mina şi Tudor s-au întors în Petru Vodă, Mina este tot în Petru Vodă iar Tudor este detaşat pe undeva pe la maici.

Graţia: Foarte frumos ne-aţi spus că Mânăstirea Vlahuţă este ca un tron împărătesc care veghează asupra satului. Dar ce ne puteţi spune despre minunatul relief de la Bujoreni, aşezarea de acolo?

Părintele Calistrat: În primul rând, Bujoreniul e mai vechi, e din vremea lui Ieremia Movilă, prima atestare documentară e 27 martie 1602 şi ea tocmai din contra, dacă Vlahuţă pe timp de pace a fost construită, undeva la vedere şi pe un platou însorit, Bujoreniul, pentru a fi ferită de hoardele tătare, este construită ca într-un fel de amfiteatru, în valea dintre doi versanţi de deal, pe valea unui pârâu, chiar aşa se cheamă, pârâul Bujoreni. El nu mai curge astăzi. Am înţeles că a existat un izvor care cu timpul a secat datorită formelor de relief şi zonei secetoase. Ştiţi că zona Vasluiului e considerată Sahara Moldovei.

Dar aşezarea ei este tocmai una protejată prin faptul că era ferită din calea năvălitorilor. Ea, la vremea de atunci, când a fost construită, fiind mai mult o biserică de familie şi fiind mai mult o biserică care servea necesităţile localnicilor de acolo, aşa arată mai departe cronicile respective, că satul Zorleni s-a format cu oameni credincioşi în jurul vetrei Bujorenilor pe care boierul Bujoreanu, mai târziu, cumpărând moşia Bujorenilor şi reparând mânăstirea, i-a dus şi i-a întins de-a lungul satelor pentru că acolo au fost multe sate care au dispărut.

Acolo aproape de Bursuci este şi o cetate de pământ tocmai din vremea lui Ştefan cel Mare. Aproape de

Bujoreni sunt două localităţi care sunt marcate de doi mari călugări care au trăit prin pădurile seculare de atunci – Gherman şi Isaia, de aceea se şi numeşte satul Ghermăneşti, satul lui Gherman.

Este consemnat şi în *Vetre de sihăstrie românească* a Părintelui Ioanichie. Iar pustnicul Isaia se crede că ar fi chiar pustnicul din pădurea Bujorenilor la vremea lui Ioan Vodă cel Cumplit când s-a găsit icoana pentru că era vorba de singurul pustnic care trăia în zonă necunoscut de Eftimie Păduraru. Ştia că este un pustnic dar nu-l tulbura nimeni pentru că pustnicul nu suporta să fie deranjat. Nu-i plăcea să fie vizitat, era un om retras. Stătea undeva pitit sub un copac foarte mare, uriaş, şi era o scobitură de pământ cu un altar mic de piatră şi cu un pat din crengi de pom şi el acolo se nevoia, cu poame.

Se spune că ar fi rămas acest filon pustnicesc acolo tocmai de la Daniil Sihastrul pe toată valea asta a Vasluiului pentru că este o hartă la Muzeul de Istorie din Vaslui, muzeul judeţean, unde este un grafic al tuturor acestor locaşuri de închinăciune unde sunt peste 60 de schituri şi mânăstiri şterse, care nici nu mai există. Deci nu sunt acestea actuale, câte are acuma Episcopia Huşilor 10–15–20. Peste 60 sunt pur şi simplu dispărute, dar sunt rămase: fântâna lui Miron, fântâna lui Chiriac, fântâna nu mai ştiu cui, groapa nu ştiu cui, după numele călugărilor care au fost în zonele respective. Toate s-au şters.

Eu am văzut o documentaţie de genul respectiv la xerox, adusă de un profesor din Bârlad, Teodorescu şi nu mai ştiu cum, el răspunde de Casa de Cultură din Bârlad şi de tot ce ţine de istorie. A dat odată o documentaţie în vederea realizării documentaţiei de la Bujoreni şi acolo erau arătate foarte multe locuri care s-au şters, nici nu se mai ştie de ele că au existat. Dar acolo sunt consemnate, sec. XVI,

sec. XVII, sec. XVIII, sec. XIX, însă cele mai de referinţă, care nu s-au şters au rămas: Grăjdeni care este din vremea lui Petru Rareş şi acolo se schimbau străjile domneşti, poştele, caii, cum se spune, când plecau curierii mai departe până în jos la Dunăre la Brăila.

Apoi a rămas Moreni care, iarăşi are o legătură istorică de pe la 1560, a rămas Floreşti care e foarte veche, a rămas Măgarul, Bujoreni. Au mai fost două mânăstiri de la care există astăzi numai ruinele. Alături de una există un schit nou, se cheamă Bogdăniţa, iar în satul Mânzaţi, vis-a-vis, tot prin nişte margini de pădure, există tot ruinele unei biserici cu inscripţie poloneză, dar nu se ştie dacă e din sec. XVII sau XVIII, rămasă de la, se spune că prin apropiere, undeva, ar fi existat un loc unde a fost bătălia lui Ştefan cel Mare la Soci, aşa se cheamă pădurea. În amintirea acelei biserici care a ars şi nu mai există, s-ar fi făcut aceasta mai târziu care s-a păstrat până pe la 1900, dar după cutremurul din 1940 s-a dărâmat, s-a luat inventarul şi comuniştii au strâns tot ce a fost valoros şi au dus pe la muzee şi pe la patrimoniu, au depozitat iar locurile au rămas abandonate.

De exemplu este o piatră cu inscripţie, un fel de pisanie, despre care, a venit odată cineva de la Patrimoniu şi a întrebat: Unde este pisania? Şi cineva a spus că nu este. Găsiţi pisania că băgăm jumătate de sat în puşcărie. Şi s-a găsit că era la cineva în ogradă, nici nu ştia că aceea e o pisanie. El a luat-o de la biserică şi a strâns-o. Nu vă atingeţi de ea că e piatră de patrimoniu. Noi o avem înregistrată, nu se atinge nimeni de ea.

Dar nu le-a mai ţinut nimeni evidenţa. Când cauţi acul în carul cu fân nu ai ce să găseşti. Iar Bujoreni a rămas izolat, mai mult, scăparea sau existenţa ei a fost datorită faptului că zona dimprejurul Mânăstirii Bujoreni a aparţinut Coroanei Regale şi, mai nou, faptul că familia Roznovanu

care era rudă îndepărtată cu Ioanichie Conache a preluat mânăstirea cumva ca o mânăstire de familie şi Ruxanda Roznovanu, una dintre ctitore, foarte multă vreme, până încoace 1920–1930, până ce s-a stins din viaţă, a ajutat mânăstirea cu bani, 100 de galbeni pe an ca să poată să trăiască, să-şi ducă existenţa, altfel de mult nu ar mai fi existat.

Dar faptul că la 1840 a fost făcută din cărămidă, i-a dat rezistenţă, cărămida nu moare chiar aşa de rapid. Nu s-a mai ocupat nimeni de ea. Vremea lui Carol al II-lea i-a fost cea mai neprielnică. Atunci i s-a luat toată moşia, nu a rămas cu nici o palmă de pământ, iar călugării şi maicile care au existat atunci s-au pustiit şi au rămas doar 2–3 vieţuitori ca un filon, ca o continuitate.

Graţia: Am văzut acolo şi mi s-a părut extraordinar de educativ, copii de şcoală, fraţi ai părinţilor de acolo, care erau în vacanţă şi spuneaţi că stau până începe şcoala.

Părintele Calistrat: Da, era fratele părintelui Iorest, era fratele părintelui Eftimie, în vacanţă stau şi ajută, pasc vacile, udă în grădină, prăşesc, fac treburi mărunte prin mânăstire ca să nu piardă vremea. Doar ce poţi să înveţi în oraş sau în sat în lumea modernă de astăzi, televizorul, drogul, ţigara, vorbele murdare, josniciile astea care sunt promovate peste tot, legate de problema sexualităţii şi atunci, sigur că în mânăstire ei sunt puţin mai protejaţi în sensul că sunt pe lângă ruda lor acolo, fiind preot, frate, călugăr, ce este.

Eu când mă uit sau văd lucruri din astea, îmi aduc aminte cum eram eu în clasa a V-a, a VI-a şi a VII-a, când mergeam la mânăstire la Putna şi bătrânul Damaschin, un preot care a murit, într-o duminică dând mâncare la păsările din mână, aşa de cuminte şi de evlavios era, îmi dădea bomboane, da. Şi mă duceam numai pentru faptul că

îmi dădea două, trei bomboane. Hai să-l mai vedem pe părintele că ne dă bomboane. Nu era o chestiune de credinţă, nu era ceva care să te marcheze dar a rămas, adică a avut efect neaşteptat altă dată, mai târziu, dar atunci, la vremea respectivă devenise ca o parte din familie: Mergem să-l vedem pe părintele.

Graţia: Mie mi s-a'părut această implicare a acestor copii în viaţa mânăstirii cu un efect de foarte lungă durată. Am văzut aspectul educativ, erau şi în grajd, la muls şi la toate muncile care erau acolo, pe la curăţat la păsări şi am văzut şi nişte aşternut afară sub un copac, că acolo dormeau noaptea.

Părintele Calistrat: Da, dar fiind cald, căci zona Vasluiului e o zonă foarte caldă şi atunci seara ca să dormi la răcoare, dormi în aer liber.

Graţia: Am văzut şi participarea la slujbe, în grajd ascultau permanent cântări.

Părintele Calistrat: Asta ţine de organizarea interioară, chiar am râs odată şi am spus cuiva care a spus:

– Dar ştiţi că la mânăstire la Bujoreni vacile au muzică în grajd?

– Ca să nu se streseze.

Asta ţine de organizare, este difuzor tocmai ca cel care munceşte acolo să nu fie lipsit de slujba de la biserică.

Graţia: Dar nu este orice fel de muzică.

Părintele Calistrat: Da, muzică bisericească. În momentul în care începe liturghia, ştie şi se duce şi ascultă Sfânta Liturghie că animalul stă singur, nu trebuie supravegheat, doar dacă e o întâmplare strict importantă. Dar prin lucrurile astea care par mărunte sau poate care par simple, din generaţiile care vin, ei rămân cu ceva cât de puţin şi chiar dacă, să spunem, soarta schimbă cursul vieţii, noi nu ştim ce ne aşteaptă pe fiecare, unul poate să devină bun,

unul poate să devină rău, unul poate să devină beţiv, unul poate să devină desfrânat, unul poate să devină necredincios dar lucruşoarele astea mărunte îl marchează, îi rămân şi undeva, cândva, ele sclipesc ca nişte luminiţe în întunericul vieţii şi alea sunt uneori mai de efect decât o Scriptură întreagă.

De exemplu, eu nu pot uita niciodată o chestiune banală, eram un copil de 6 ani şi tatăl meu lucra pe un tractor imens la vremea aceea şi căra lemne de la Fabrica de Mobilă din Rădăuţi la Mânăstirea Sucevita şi era stareţă la acea vreme maica Adriana care a murit acum câţiva ani, eu eram de acuma mare, eram la mânăstire şi când ieşea tata după ce descărca, îi spunea:

– Stai, stai oleacă. Stai să-ţi dau câţiva biscuiţi sau o eugenia să duci la băieţi acasă.

Tata spunea:

– Unu-i cu mine cu tractorul.

– Da, da, da, dă-i patru biscuiţi că-s de la mânăstire şi-s buni, sunt dulci.

Ei, erau de la mânăstire şi eu o ţin minte. Şi dacă i-aş fi spus eu, maică când eram mititel, mata îmi dădeai biscuiţi, n-ar fi crezut, adică nu şi-ar fi adus aminte. Dar au rămas.

Graţia: Vreţi să ne vorbiţi şi despre partea administrativă, sunt multe clădiri în construcţie acolo, este o adevărată gospodărie cu vaci, cu păsări, cu iepuri, cu raţe.

Părintele Calistrat: Să ştiţi un singur lucru, toate mânăstirile, nu numai acolo că aţi vizitat şi aţi văzut, toate mânăstirile la ora actuală au gospodărie şi dacă vă aruncaţi ochii numai în dreapta, o să vedeţi şi aici că e tot gospodăria că la asta mă uitam de ce se zburătăcesc, crezând că a dat ceva la ele – sunt vite, sunt păsări, sunt câini, sunt cai.

Orice mânăstire este obligată să aibă această parte administrativă pentru că de obicei se crede, acesta e filonul principal al omului necredincios, călugării sunt un fel de oameni care nu se pot acomoda în societate, se retrag că nu se acomodează cu societatea sau cine ştie ce probleme au. Mulţi chiar aşa spun: Se duc acolo şi stau degeaba şi aşteaptă să le care oamenii. Nu, nu este aşa întotdeauna.

Poate a fost pe vremea comunismului, când, să spunem, nu se permitea o anumită dezvoltare administrativă, tocmai pentru că se urmărea distrugerea bisericii şi nicidecum zidirea ei. Dar acuma toate mânăstirile şi-au format o bază agro-zootehnică pentru că este şi o lege dată de Patriarhie şi de guvern în care mânăstirile au câte 10ha de teren iar schiturile 5ha. Inclusiv parohiile, deci preoţii de mir, la parohia lor au 5ha de pământ.

Preotul dacă vine, el nu poate să ceară din sat, el trebuie să aibă unde să-şi pună un zarzavat, ce are el nevoie, dacă e gospodar şi-i serios. De exemplu, mânăstirea de la Vlahuţă, pentru că a dispus de zonă, călugării de acolo au cumpărat pe lângă cele 10ha care, de drept ar trebui să le aibă mânăstirea, încă 10ha şi au 20ha. Nimeni nu te opreşte să-ţi faci fond funciar. Păsările îţi asigură ouăle care sunt o necesitate, vacile îţi asigură laptele care-i hrana de bază. Nu se consumă carne şi atunci ai nevoie de alimente proaspete, iar pământul îţi asigură grădina, grâul, porumbul, iarba pentru animale, porumbul pentru animale, deci tot ce ai nevoie. Deci e absolut o necesitate.

De exemplu la Vlahuţă au doi cai şi patru vaci cu lapte pentru că atâta consideră ei că au nevoie în baza lor de consum, iar la Bujoreni, pentru că mai mănâncă credincioşi şi mai invită şi stau duminica la masă, [după] obiceiul Mânăstirii Sihăstria, biserica trebuie să facă filantropie,

milostenie şi atunci se face un cazan imens de mâncare, din grâul pe care-l are de la pământ, este dusă făina la brutărie şi se aduc 200 de pâini în fiecare săptămână şi duminica vin oamenii şi mănâncă o ciorbă caldă sau un pilaf, ce are mânăstirea şi le oferă.

În felul acesta se face o milostenie ca să se vadă că şi călugării în calitate de creştini ştiu să facă milostenie cum făceau apostolii în primele veacuri creştine, adică mânăstirea nu mai aşteaptă să-i aduci tu o sticlă de ulei sau un zahăr, are şi ea ale ei, se dotează. De exemplu, anul trecut nu, pentru că a fost un pic de secetă, dar acum doi ani de zile a fost atât de mult ulei, am avut de la asociaţie aproape 1200 de litri şi neavând ce face, ca să nu se strice l-a dat, 300 de litri la Casa de Copii din Bârlad, 300 de litri la Murgeni, la Spitalul de bolnavi psihic, 300 de litri la Spitalul de boli infecţioase.

Nu avea ce să facă cu el, doar când se râncezeşte îşi pierde valoarea şi atunci l-a dat pe bază de proces verbal şi a intrat ca filantropie, ca să scape de el că nu avea de ce să-l adune de pomană că nu poţi să mănânci 30 de inşi 1000 de litri de ulei într-un an, ar fi să mănânci 3 litri pe zi. Plus că şi candelele, la rândul lor, dacă sunt făcute cum trebuie şi sunt îngrijite, nici ele nu consumă ulei foarte mult. Cu un litru de ulei ţii candele din mânăstire să ardă toate într-o zi, deci cu un litru pe zi, dacă ştii să faci mucul cum trebuie, exact cum spune Sfântul Teodor Studitul, să fie ca sâmburele de cireaşă, nu faci o flacără de îţi afumă pereţii şi îţi ia foc casa.

Dar baza administrativă este obligatorie. De exemplu la Bujoreni sunt 9 vaci cu lapte, sunt 2 cai, sunt păsări, sunt câini care păzesc de porci, de hoţi. S-au întâmplat situaţii, de exemplu, când într-o iarnă, cu ani în urmă, când mânăstirea era mai nouă şi erau mai puţini, a

venit cineva să fure o vacă din grajd şi n-a putut-o fura pentru că ea nefiind învăţată legată, în momentul când i-a pus în coarne, ea s-a zbătut, acela a scăpat-o şi vaca a venit şi a dormit singură sub biserică până dimineaţa.

Dimineaţă, de-abia şi-au dat seama că cineva a dezlegat-o că au găsit urmele prin zăpadă cum a plecat spre pădure. Era un om, cred că din acesta rău-credincios, de undeva de prin zonele alea de pe acolo, ce-o fi zis, sunt sărbătorile de iarnă, călugării nu-s atenţi, erau numai vreo 8 vieţuitori, ce-o zis? Cine iese acuma să mă urmărească?

Ei, acuma fiind un grajd, poţi să-l încui, câinii umblă slobozi, este lumină electrică, e totul sub control.

Se mai merge cu mentalitatea că a fi cioban sau a fi văcar sau a fi agricultor e o ruşine. Nu este adevărat. Agricultura la ora actuală cunoaşte cele mai mari performanţe. S-a inventat tehnică în care gestionează o suprafaţă de teren, poate să umble cu cravată şi costum de la aruncatul boabelor în pământ până la împachetatul produsului finit în magazin în pungă, fără să atingă cu nimic pământul. Sunt maşini de ierbicidat, maşini de prăşit, maşini de recoltat, maşini de selectat, maşini de vânturat, maşini de măcinat, maşini de preparat, maşini de împachetat, maşini de transportat, elevatoare de dus în raft şi tu întinzi mâna şi vinzi la client.

Graţia: În străinătate?

Părintele Calistrat: Nu, şi la noi. De exemplu la Bujoreni că sunt mai multe animale, este şi aparat de muls. Care vrea şi este plictisit sau se grăbeşte, pune aparatul în priză, speli vaca frumos şi numai îi pui alea pe ţâţe şi laptele curge şi-l deşerţi în bidon. Tu numai supraveghezi şi muţi la următoarea. Dar ei, dacă sunt învăţaţi şi simt nevoie să bea o cană cu lapte proaspăt sau simt nevoia să se delecteze, stau şi o mulg manual din pasiune nu din primitivism, ci din

dragul de a face ceva, pentru că natura nu întotdeauna e duşmanul omului.

Unii văd munca asta brută ca fiind o ruşinare. Nu-i adevărat, munca te fortifică, munca te întăreşte. Omul crescut în aer liber nu se aseamănă cu omul crescut în oraş, în mediu urban. În oraş, oamenii întotdeauna sunt mai sensibili la o viroză, la o răceală, la o oboseală, la un efort, acuşi îl doare coloana, el urcă toată ziua scări, merge cu liftul, are stresul ăsta căruia noi nu-i dăm importanţă dar zgomotul zilnic de maşini, zgomotul de claxoane, huruiala, nu se compară cu cel care trăieşte în natură şi aude cântând păsările. Când vei face o analiză măruntă medicală a unui cortex crescut la marginea pădurii cu răgetul vacii şi vei face o analiză medicală neuro-psihiatrică la un om trăit în oraş, vei vedea că cel din oraş are creierul îmbătrânit cu cel puţin 10 ani mai mult la acelaşi nivel de vârstă pentru stresul căruia noi nu-i mai dăm importanţă.

Spun unii oameni, dar eu m-am obişnuit, mie nu-mi mai sună maşina în cap. Ea nu-ţi mai sună pentru că s-a autoreglat creierul să suporte [zgomotul] dar înăuntru transformarea are loc.

În Sfântul Munte Athos

Graţia: Când şi în ce împrejurare aţi plecat în Sfântul Munte?

Părintele Calistrat: La Sfântul Munte am ajuns în 1996, în ziua de Sfântul Gheorghe am plecat din Mânăstirea Bârnova. Şi acolo a fost mâna Maicii Domnului şi am să vă spun de ce, să nu credeţi că fabulez sau spun de la mine. Eram într-o după amiază la program administrativ, urma o

sărbătoare şi noi înainte de sărbătoare scoteam din biserică toate ţoalele, tot, tot, tot, făceam curat, spălam, ştergeam cu motorină, spălam strane, candele, tot, tot, biserica să sclipească pentru sărbătoarea care venea. Cum scuturam ţoale acolo şi le frecam cu peria şi cu oţet, deodată mi-a venit ideea: Dacă aş pleca eu la Sfântul Munte ce ar fi?

M-am dus, pur şi simplu, la icoana Maicii Domnului, am făcut 3 metanii, am pus pe un bilet *da* şi pe unul *nu*, şi am zis aşa: am nevoie de 3 mărturii. Dacă îmi iese *da* mă duc la Bucureşti după viză, dacă mi-o dă e de la Dumnezeu şi dacă intru în Sfântul Munte e tot de la Dumnezeu. Vreau să vă spun că de când vorbesc cu dumneavoastră acuma, deja la ora 6 seara am fost în tren, am plecat spre Bucureşti cu un personal, am dormit în gară până dimineaţa la 5, am ajuns la Consulatul grec şi când am intrat acolo era o doamnă Marina, şi în ziua de azi o pomenesc, şi m-a întrebat:

– Părinte, ce-i cu dumneavoastră?

– Aş vrea să vizitez un pic Grecia, dar nu mult, 3 zile că atâta am liber de la stareţ, o săptămână.

– Dar vreţi la Sfântul Munte?

– Nu, doamnă, eu vreau să mă închin la moaştele Sfântului Dumitru, la moaştele Sfintei Cuvioase Teodora din Tesalonic, la Sfântul David, la Grigore Palama, nu mă interesează pe mine Sfântul Munte, dar eu acolo ţinteam.

Şi a zis:

– Bine, ai paşaportul la tine?

– Îl am.

– Dă-l încoace şi pe loc mi-a pus viza. A muiat în cerneală, a dat o dată aşa şi o dată aşa, în stânga şi-n dreapta, mi-a umplut paşaportul de desen grecesc şi mi-a spus: Ai 7 zile. Mergi cu Domnul şi să te rogi şi pentru mine pe unde ajungi.

M-am întors acasă, mi-am pus 3 boccele într-o trăistuţă din covor ţesut cum se ţese la ţară din naţional şi acolo am pus rasa, doi pantaloni, un pantof, o bluză şi câteva şosete şi două, trei schimburi, le-am învelit cu un prosop, le-am pus în gât şi am fugit la autocarul Paneras.

Am dat 80$, cât era atunci biletul, şi dimineaţa la ora 6 mă întorsesem de la Bucureşti, după amiaza la 4 am fost în Iaşi şi îmi spusese: Viza este valabilă din ziua în care v-aţi suit în autocar şi a doua zi dimineaţă m-am suit în autocar şi am plecat în Grecia. Când am ajuns în Grecia nu cunoşteam, cum nu cunoaşteţi dumneavoastră acuma ce este în Grecia că poate nu aţi fost niciodată. Când am ajuns în Tesalonic unde a oprit autocarul, lângă tribunal, se chema *Die Castilia* în greceşte, eu am întrebat autobuzul Halkidiki şi cineva mi-a arătat peste drum: Uite ăla. M-am suit în el şi acela mi-a spus aproape într-o română ştirbită: la capăt. Adică să merg până se opreşte autobuzul. Şi când am ajuns acolo, de bucuria de a ajunge mai repede la Sfântul Munte am dat unui taximetrist 100$ şi m-a lăsat exact la port, la Uranopolis şi ce credeţi? Vaporul era tocmai în port, încărca.

Am pus şi eu traista aia în gât, am luat rasa şi am pus-o pe traistă, am luat o metanie în mână şi m-am dus direct pe vapor. Ascultam şi eu ce fac cei din faţă şi ăştia tot întrebau: *Diavatiriu*? Şi ăia spuneau: *Ne, ne*. Am zis şi eu: *Ne, ne*. Şi mi-a făcut semn să urc şi m-am trezit la Dafni.

De acolo am dat cealaltă sută de dolari pe care o aveam la mine şi m-a dus un alt taximetrist călugăr de acolo direct în ogradă la Prodromu. Deci dimineaţa la 6 eram la Uranopolis, la ora 4 eram la vecernie în Prodromu, eu, care nu am călcat în Athos niciodată şi am stat 6 luni de zile.

Am citit 24 de cărţi în bibliotecă, am lucrat în grădina mânăstirii, am slujit permanent, am făcut privegheri

de toată noaptea, m-am întâlnit cu tot felul de călugări, am fost şi eu pe Athon la 6 august de Schimbarea la Faţă. În schit stăteai în maieu, pe Athon era bruma de două degete, îmi clănţăneau dinţii în gură, eu eram numai într-o cămaşă şi-ntr-o dulamă. Norocul meu că a avut cineva o bondiţă din postav şi mi-a dat-o şi mă mai rânduiam, stăteam lângă uşa bisericuţei, că rădeai bruma cu cuţitul, e peste 2000m înălţime şi s-a făcut noaptea un frig de nici creierii nu-i mai puteam mişca în cap. Şi am stat la slujba de Schimbarea la Faţă pe Athon şi la întoarcerea acasă cum credeţi că a fost? Într-o dimineaţă când eram la liturghie am adormit, era pe la Heruvic şi am visat că în ograda Prodromului nişte sfinţi îmbrăcaţi ca ostaşii romani aduceau nişte moaşte şi cântau Heruvicul, Heruvicul se cânta în strană, dar eu auzeam Heruvicul cântat de acei sfinţi şi la un moment dat eu am zis: Da' oare, de ce nu cădeşte sfintele moaşte? În clipa aceea sfinţii s-au oprit, s-au dat jos moaştele de pe catafalcul acela, cum era mătasea aia stacojie, vişinie, a venit la mine călugărul acela cu o trăistuţă în gât, cu o dulamă, cu un fes jerpelit şi mi-a zis aşa:

– Sunt Sfântul Patapie. Luni dimineaţă pleci în ţară.

– Dar de unde mă cunoaşteţi pe mine? Măcar daţi să vă sărut mâna ca să mă sfinţesc şi eu am făcut cruce.

Sfântul mi-a spus prin somn:

– Nu-ţi fă cruce că nu-s înşelare de la demon. Luni te duci acasă.

Ce credeţi? Asta era într-o vineri. Am stat duminică, m-am dus la părintele stareţ şi i-am spus: Părinte, nu mai stau pentru că luni trebuie să fiu în ţară. Şi luni pe 1 octombrie m-am suit în Dafni, m-am dus direct la Careia, am luat vaporul, am ieşit în Tesalonic, seara la 4 am luat autobuzul Paneras şi pe 2 la 4 după amiază eram în Iaşi. Şi

nu am stat o zi în plus de la visul respectiv şi sunt şi în ziua de azi în ţară.

Graţia: Ce vă amintiţi din Sfântul Munte şi va rămâne în timp în sufletul sfinţiei voastre?

Părintele Calistrat: Vreau să vă spun un lucru, o să vă aşteptaţi să vă povestesc poate ceva care nu s-a mai auzit sau poate aţi citit pe la părinţii athoniţi, nu. Să ştiţi că eu am privit Sfântul Munte cu toată seriozitatea.

Nimeni nu m-a văzut. Când am intrat în Sfântul Munte, fără să mă observe cineva, foarte frumos, am simţit nevoia să sărut pământul acela iar la plecare am simţit nevoia de întoarcere în ţară.

Graţia: Erau numai români?

Părintele Calistrat: Eu am stat numai în Prodromul între români. E o problemă pe care nu mi-o explic nici astăzi. După 6 luni, am aşteptat să plec din Sfântul Munte, deci puteam să plec şi într-a cincea lună şi într-a şasea lună, dar am avut ambiţia asta: Stau măcar jumătate de an că poate e o aparenţă de moment.

Sfântul Munte are 3 valori, are una sacramentală, e Sfântul Munte şi grădina Maicii Domnului. Vreau să vă spun nişte lucruri extraordinare, în momentul când te duceai la Peştera Sfântului Atanase şi te uitai la icoana Hodeghetria[33] nu aveai cuvinte să te rogi, simţeai nevoia să

[33] Această icoană a stat mult timp în biserica centrală din Mânăstirea Vatoped. În anul 1730, aceasta a disparut brusc de la locul său, cu toate că porţile mânăstirii erau încuiate, şi a apărut la Mânăstirea Xenofont. S-a crezut că icoana a fost furată şi dusă în Mânăstirea Xenofont. Călugării au luat icoana înapoi şi i-au purtat mare grijă. La scurtă vreme, icoana a dispărut din nou din Lavra Vatoped şi a apărut în cea de la Xenofont. Călugării au înţeles lucrarea Maicii Domnului şi au lăsat-o acolo. http://www.crestinortodox.ro/diverse/88348-maica-domnului-icoanele-facatoare-de-minuni-din-Sfântul-munte-athos

o priveşti o oră, o jumătate de oră, două ore sau să zici Doamne Iisuse în minte. Ţi se încleşta gura şi nu puteai să spui cuvinte. Dacă intrai în biserică la icoana Prodromiţa[34], lucru pe care l-am văzut şi eu, când am intrat la privegherea de toată noaptea, ştiu că starețul a spus cuiva să intre şi a spus, eu nu stau o noapte întreagă în picioare, sunt obosit, eu am muncit toată ziua. Şi eu am spus:

– Stau eu, părinte stareț.

– Măi, dar tu eşti tânăr, nu prea ai voie să faci protos.

– Faceţi o excepţie, fac eu în seara asta protos.

Şi am făcut 5 acatiste în acea noapte, cât s-a cântat, toate slujbele alea, eu nu le înţelegeam că multe erau în greceşte chiar dacă era în schit românesc. Am făcut vreo 3 Psaltiri, mi-am făcut toată pravila de împărtăşit şi s-a făcut dimineaţa, a început Sfânta Liturghie.

Când am intrat la priveghere, icoana era maro închis iar când am ieşit de la priveghere icoana era cafeniu roşcat

[34] Icoana Maicii Domnului Prodromiţa se află în Schitul Prodromu, în Sfântul Munte Athos. Icoana Maicii Domnului „Prodromiţa", nefăcută de mâini omeneşti a fost zugrăvită în chip minunat în anul 1863, în Ţara Românească. În acel an, Părinţii Nifon şi Nectarie, ctitorii Schitului Prodromu, din Sfântul Munte Athos, mergând în ţară pentru trebuinţele schitului, doreau o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care să fie aşezată în biserica cea nouă. Astfel, ei au aflat un zugrav bătrân, Iordache Nicolau, cu care s-au învoit să le facă această icoană, să lucreze numai cu post, adică: de dimineaţă să nu ia nimic în gură, iar după-masă să nu mai picteze. Mai multe informaţii la: http://www.crestinortodox.ro/diverse/88348-maica-domnului-icoanele-facatoare-de-minuni-din-Sfântul-munte-athos

cum e blana vulpii deschisă, deci într-o singură noapte ea s-a deschis cât a ţinut privegherea. Icoana Prodromiţa, nu te saturi să o priveşti! În schimb, eu nu am putut să stau. După o lună de zile mi s-a făcut urât dar am zis: Trebuie să mă înving, trebuie să mă înving, trebuie să mă înving, şi am stat 6 luni, de la 23 aprilie până la 1 octombrie. Am zis, indiferent ce s-ar întâmpla, nu trebuie să plec din Sfântul Munte, trebuie să am răbdare – mai, iunie, iulie, august, septembrie şi o bucată de aprilie, că mai mult n-am stat că aşa am avut atunci.

Când am intrat, am intrat cu aşa o bucurie că am zis că nu mai plec niciodată şi ca drept dovadă, singur mi-am luat canon – nu am vizitat Sfântul Munte. Am spus nu, nu vreau să văd nimic, până nu am să văd dragoste între călugări şi bunătate şi omenie şi trăire şi iubire şi apropiere. Ei pe mine m-au preţuit dar eu nu am putut să stau, nu m-am putut lega sufleteşte. Eu când am călcat prima dată în Sfântul Munte am crezut că plutesc, am zis că-s în rai. Ei, când am plecat, abia am aşteptat să plec mai repede.

Eu de asta sunt legat de România, poate să fie cât de greu ar fi aici. Ca în România nu este nicăieri şi nu că România este ţara noastră sau aş fi eu mare patriot, nici pe departe. Duhul evlaviei ortodoxe la români nu-l găseşti nicăieri, ca să ţineţi minte. Duhul evlaviei ortodoxe, aşa cum sunt ei, că-s beţivi, că-s fumători, că-s călugări mai leneşi, că-s mai răi, că-s mai iuţi, că-s mai buni, nu-l găseşti.

În Sfântul Munte la ora actuală, dacă nu se va pune o regulă de bază în timp, că Prodromul era una dintre mânăstirile bune, călugării se vor transforma într-un fel de mici boieri, adică ei acolo se roagă când vor, mănâncă când vor, dorm când vor, pleacă când vor, vin când vor, au o libertate a lor aparte pe care nu le-o poate opri nimeni.

Dar cel mai frumos lucru pe care îl am ca amintire şi va rămâne din Sfântul Munte, sunt aceşti trei călugări pe care i-am cunoscut – pe Părintele Iulian Lazăr, un om deosebit, pe Părintele Serafim Văduva, un om deosebit şi Părintele Nectarie Pintilie care cânta foarte frumos şi era un om deosebit, toţi bătrâni, trebuie să aibă peste 80 de ani toţi. Şi aş putea să spun, fără jenă, că cel mai gospodar călugăr pe care l-am întâlnit şi într-adevăr, m-a făcut să am curaj în viaţă şi să schimb radical optica despre frica de a face sau de a munci sau de a crea a fost Iustinian, economul de la Prodromu.

Omul acela dacă-şi punea în gând ceva să facă, de seara până dimineaţa lucrul acela era făcut. Nu ştiu cât mă simpatizează el. S-ar putea să nu aibă nici cea mai mică evlavie la mine, pe mine nu mă interesează dar om la măsura dorinţei lui de gospodar şi de a face ceva pentru Dumnezeu şi pentru mânăstire nu am întâlnit până la el! El era cheia şi lăcata în tot Prodromu. În rest, am văzut călugări ca oricare alţi călugări. Ce rămâne frumos în Sfântul Munte, sunt mânăstirile astea împărăteşti, sute de moaşte, mânăstiri vechi, icoane făcătoare de minuni, dar ele sunt un tezaur al ortodoxiei.

Graţia: Cum s-a întâmplat că aţi stat în plus faţă de cele 7 zile pentru care aţi avut viza?

Părintele Calistrat: Toată lumea ştia că dacă ai apucat a intra în Athos nu te mai scoate nimeni. În Athos sunt călugări care nu au acte legale şi de 10–15 ani pentru că nu se dau acte legale decât numai prin mari intervenţii, prin mari relaţii. Nu ştiu acuma cu Uniunea Europeană cum mai este, s-or fi schimbat dar la vremea aceea aşa era.

La întoarcere în autocar, mi-a văzut la vamă paşaportul, am dat o taxă de 200$ amendă pentru că am întârziat. Şi aşa am scăpat şi m-am întors, nu mi-a dat

paşaportul până nu am dat 200$. Dar aveam bani pentru că Părintele Petroniu mi-a dat 200.000 de drahme atunci când am plecat din Athos. Mi-a spus: Lasă să ai că acolo unde mergi tu la Bârnova cred că-i suficientă sărăcie. Cred că el ştia cum arată Bârnova şi ce-i acolo. Din acei bani am cumpărat o vacă cu lapte, am acoperit casa şi am cumpărat vesela, l-am primit pe Părintele Paisie când l-am instalat stareţ.

În Mânăstirea Bârnova – etapa a II-a

Graţia: Ce primire frumoasă i-aţi făcut!

Părintele Calistrat: Ei, toată instalarea a fost făcută cu banii Părintelui Petroniu Tănase. M-a costat 700000 de lei cum erau atunci, aproape 300$, că 250$ dădusem pe o vacă. Părintele Petroniu mi-a dat valoare de 1000$ când am plecat de acolo. A zis: Ia să-i ai că ai ce face cu ei în România că la voi nu sunt bani ca aici. Şi cu acei bani l-am primit pe Părintele Paisie ca stareţ în mânăstire.

Graţia: Da, îmi amintesc dragostea cu care l-aţi primit.

Părintele Calistrat: Să ştiţi un singur lucru, uneori nu l-aş condamna nici pe el. Mai degrabă sunt înclinat să cred că el a fost manipulat şi împins să facă ceea ce a făcut pentru că în primii doi ani de zile cât a fost student, mânăstirea a mers fenomenal de bine şi a fost liniştită. Apoi nu ştiu ce s-a întâmplat. Nu a fost aşa de la început pentru că eu am vrut să plec când a venit el. Am vrut să plec la Dagâţa. Dacă plecam atunci la Dagâţa mult mai bine făceam. Cu mine plecau atunci 17 călugări odată. Noi eram din start obşte, nu muream de foame acolo. Dar el a zis:

– Şi eu ce să fac? Să stau stareţ peste o mânăstire pustie?

Şi atunci eu i-am spus:

– Pune cuvânt la Înaltul şi dacă mă lasă aici, stau cu tine, doar suntem din Sihăstria amândoi.

Dar, să ştiţi că persoana despre care nu-i nevoie să vorbim şi o cunoaşteţi, din prima zi a început să-i aducă aminte că este stareţ şi să nu mai fie apropiat cu călugării, să fie distant faţă de călugări. Eu mai vorbeam aşa cu el dar să ştiţi, în 12 ani de stăreţie, indiferent, poate să spună Părintele Paisie ce vrea el sau să povestească că a păţit sau a pătimit, în 12 ani de stăreţie, nu ştiu dacă noi am stat o oră de vorbă, o oră adunat, afară de un da sau blagosloviţi sau nu sau da, fac sau blagosloviţi să fac, nu am avut niciodată discuţii. El nu era un om comunicativ, era un om distant, închis, tot timpul se ferea. Atâta mi-a spus:

– Din banii ce iei de la spovedit ţii obştea, te ocupi de mânăstire, din ce fac eu şi am eu treburile mele alea-s treburile mele.

– Fă, părinte, tot ce vrei.

Până în 1999, până s-a iscat primul conflict din partea călugărului Teofil, care o făcea pe economul, până atunci a fost linişte. De atunci încolo, prima dată mi-a luat economatul ca să nu mai fiu cu economatul, apoi mi-a luat actele mânăstirii ca să nu mai fiu cu actele, să nu văd ce se întâmplă, dar oricum eu nu am scos o vorbă niciodată.

V-am spus, asta-i bucuria mea că în 22 de ani nimeni nu poate găsi măcar o reclamaţie scrisă de mine împotriva stareţului, niciodată, nici de bine nici de rău. Asta a fost şi una dintre întrebările tulburătoare ale tuturor minţilor răzvrătite că de ce, ce motiv are Calistrat de nu se apără niciodată? Acesta a fost motivul şi nu o spun cu mândrie sau cu slavă deşartă – dacă Hristos în faţa lui Pilat

a tăcut şi a fost Fiul lui Dumnezeu. Atunci nu se cădea să mai vorbesc eu, să mă justific, considerând că smerenia şi ascultarea sunt cele mai bune şi mai potrivite, fără să mai discutăm.

Minţile şi ideile noastre erau două lumi paralele diferite. El vedea călugăria din punctul lui de vedere, eu o vedeam din punctul meu de vedere. Eu am format călugării din Bârnova, ca drept dovadă, Mânăstirea Bârnova nu are călugări vagabonzi sau rătăciţi aiurea, eu i-am învăţat cu biserica, cu împărtăşania, cu spovedania, cu pravila, cu canonul, el a reuşit să înveţe toată obştea taman invers: nu bisericã, nu spovedit, nu împărtăşit, nu pravilă, nu canon.

Şi după 12 ani de mânăstire, tot Părintele Efrem ţinea strana, omul meu, fratele Neculai ţinea paracliseria şi prescurăria, om format de mine, iar ceilalţi ai părintelui, unul câte unul, chiar ei l-au părăsit şi au plecat pentru că nu au mai putut sta în jurul lui. Avea o gândire dificilă pe care eu nu pot să i-o înţeleg, nici nu vreau să pătrund în ea, nu m-ar interesa! V-am spus, eu cred uneori că cei 6 ani în care eu am stat lângă el, pentru că el aşa se laudă peste tot: tot timpul a depus eforturi uriaşe ca noi să ne putem împăca, dar el unde mă prindea mă tot întreba: N-ai dispărut? Nu ţi-ai luat bagajul? Încă mai eşti în Bârnova? Ce cauţi? De ce nu pleci? Nu înţelegi că ăsta este ordinul de la Înaltul, că trebuie să dispari din mânăstirea asta? Asta îmi spunea tot timpul.

Dar eu am tăcut din gură, l-am lăsat, nu l-am provocat, mi-am dat seama că n-are rost dar vreau să vă spun că eu consider că şi şederea mea lângă el în Bârnova va fi un argument la judecată, pentru că s-ar putea să-l întrebe Hristos: Bine, n-ai ştiut Legea, dar pe nebunul de Calistrat nu l-ai avut permanent lângă tine? Nu ţi-ai mâncat tu zilele cu el şi creierii şi vedeai că are altă vedere despre

călugărie decât cea pe care o practici tu? Şi sunt ferm convins că s-ar putea să fiu o piatră de poticneală şi el mie la judecată, şi eu lui. **Cea mai frumoasă pedeapsă pe care mi-aş dori-o ar fi ca Dumnezeu să ne pună în rai faţă în faţă şi să ne pună toată ziua să spunem unul altuia: Te iubesc. Te iubesc.** Cred că asta ar fi cea **mai mare minune pe care ar putea-o face Dumnezeu în ziua judecăţii.** Să stăm faţă în faţă, dar ştiţi cum e? În veşnicie, nu mai stai o zi, stai veşnic. Da, cred că asta ar fi **esenţa acestor 6 ani.**

Graţia: Da, minunat!

Istoricul cărţii „Mângâiere şi mustrare"

Graţia: Părinte, când a apărut cartea „Mângâiere şi mustrare"?

Părintele Calistrat: Ca să vă pot spune când a apărut cartea „Mângâiere şi mustrare", trebuie să vă spun istoria acestei cărţi.

Graţia: Asta voiam să aflu.

Părintele Calistrat: Da. În vara anului 2002, a trecut prin Mânăstirea Bârnova Danion Vasile, de la Bucureşti, care este teolog şi mi-a zis aşa: Părinte, şi aşa vă cunoaşte atâta lume, v-au ascultat casete, v-au ascultat CD-uri, n-aţi vrea să scoatem aşa o broşurică mică de 100–200 de pagini cu întrebări şi răspunsuri pentru publicul cititor? Şi bineînţeles că eu am întrebat ce condiţii trebuie să îndeplineşti ca să nu ai probleme nici cu cei de la conducere pentru că nu vreau să iasă o chestie care să semene ceva a mândrie. Şi a spus: Nu, pentru că mă voi axa pe probleme strict teologice şi călugăreşti.

Graţia: El este călugăr?

Părintele Calistrat: Nu. El este teolog dar a spus că va pune întrebări numai legate de problemele teologice şi călugăreşti, evitând politica, polemica, cearta.

Graţia: Dar el ştie călugărie? Asta întreb.

Părintele Calistrat: El consideră că ştie călugărie prin faptul că este umblat prin mânăstiri şi chiar în momentul de faţă este ucenicul Prea Sfinţitului Varsanufie de la Bucureşti de la Mânăstirea Radu Vodă, toată familia se spovedeşte la el, este doctorand în teologie pe la Tesalonic, este mare ucenic şi sfetnic de taină al Părintelui Iustin Pârvu de la Mânăstirea Petru Vodă. De la apariţia cărţii şi până în prezent noi nu am mai ţinut nici o relaţie. El cumva s-a dezis de mine şi m-a dat la o parte. Nu m-a deranjat pentru că n-am fost prieteni nici până atunci.

Mi-a spus că o astfel de broşură l-ar ajuta şi sufleteşte că ar putea face un lucru frumos pentru credincioşi dar şi financiar pentru că s-ar vinde. Am discutat ambele probleme. El m-a întrebat dacă am pretenţii de drepturi de autor şi am spus ce pretenţii să am atâta timp cât ce povestesc e din cărţi, deci nu-i emanarea gândirii mele personale. Dar am stabilit atunci când am început înregistrările, fiindcă a fost material de 12 casete de câte 90 de minute cu întrebări şi răspunsuri.

Iniţial, dumnealui, ca mare om de litere, a pregătit toate îmbinările acelea dintre texte, dintre întrebări cu păreri, cu idei şi am avut hotărârea ca în momentul în care cartea va ieşi în ciornă, să o putem comenta şi să vedem ce trebuie dat la o parte şi ce trebuie lăsat. Bineînţeles că nu a fost respectată tocmai această chestiune.

El s-a scuzat şi mi-a spus aşa, că în momentul când a citit-o Prea Sfinţitul Galaction care i-a şi pus prefaţa, a spus aşa: Te rog să nu mai scoţi nimic din cartea asta şi s-o laşi aşa cum este. Dar cartea are câteva **elemente**

primordiale cu tentă provocatoare. Capitolul 1 *Păcatele preoţilor*, în realitate, când noi l-am discutat, se numea *Probleme eclesiale de duhovnicie*, cum ar trebui să reacţioneze duhovnicul la anumite păcate, episcopul la anumite păcate, stareţul la anumite păcate, chiriarhul sau cel care este în conducerea Bisericii.

Şi bineînţeles, dacă veţi citi materialul, veţi vedea că el nu este incendiar dar relatează câteva lucruri în care dacă pui o virgulă mai în faţă sau mai în spate, dai o formă cuvântului sau îi mai adaugi o apoziţie, un verb, un adverb, faci imediat din propoziţia respectivă un principiu de ceartă, adică imediat poţi să iriţi pe cineva. Şi atunci cartea, pentru că eu ştiu ce scrie în ea, iar 80% din ideile acelei cărţi îmi aparţin în totalitate şi le-aş mărturisi şi la ora actuală la fel, nu m-aş dezice de ele, dar au fost **uşor adăugate, răstălmăcite şi uşor transformate, aranjate ca şi cum ar fi din gura mea**. Au fost convorbiri ca între doi prieteni, când discută neoficial, mai scapă şi câte o vorbă, aşa este gura omului, este făcută ca să alunece poate spre păcat, poate spre o clevetire, poate spre o judecată sau spre osândire sau spre un comentariu care poate nu-i la locul lui, dar el n-a ţinut cont să scoată aceste elemente paralele anumitor teme sau subiecte şi le-a trântit acolo în carte.

Un alt lucru pe care l-a greşit într-unul dintre capitolele cărţii, la *Viaţa spirituală*, eu am făcut o remarcă pe care o remarc şi astăzi şi spun că la fel aş susţine-o că mi-a părut rău că la marile praznice ale Maicii Domnului, cum ar fi praznicul Mânăstirii Nicula, praznicul Mânăstirii Putna, praznicul Mânăstirii Rohia, praznicul Cuvioasei Parascheva, praznicul Sfântului Dimitrie Basarabov, în loc să se pună accent pe predicile duhovniceşti despre amploarea şi valoarea sărbătorii şi a praznicului în sine, se face prea multă introducere şi prea multă alocuţiune, prea

multe mulţumiri, prea multe cosmetizări – mulţumim politicianului cutare sau cutare, iar el a scris acolo pur şi simplu, a simplificat şi a spus aşa: Preoţii şi episcopii să nu mai spună predici politice.

Graţia: A schimbat cu totul mesajul.

Părintele Calistrat: Sigur! Prin sensul acestei fraze eu am devenit duşmanul direct al arhiepiscopului că eu îl corectez pe el cum trebuie să vorbească într-o predică. Deci, vă daţi seama că e un lucru deranjant.

Un alt lucru care este strecurat în carte şi din nou nu am fost de acord din start şi i-am spus chiar de atunci când am pregătit materialul, a fost **capitolul autobiografiei**. El mi-a spus aşa: Putem să trecem o autobiografie? Şi eu am spus: Te rog să scrii aşa, titlul să fie Repere biografice. Pentru că în momentul în care aţi citit cartea sau v-aţi uitat prin ea, aţi văzut că, şi ţin foarte mult la lucrul acesta, aţi văzut că eu am spus în începuturile cărţii: Nu m-am născut dintr-o familie cu revelaţii, nu m-am născut dintr-o familie cu semne dumnezeieşti sau minuni ci un om foarte normal într-o familie foarte normală unde mama era o femeie mai cizelată sufleteşte şi intelectual şi mai răsărită puţin ca femeia obişnuită, casnică a satului, iar tata era un om obişnuit, spre necioplit datorită doctrinei comuniste care a îndobitocit la vremea respectivă, şi prin neglijenţa creştinului, v-am spus, eu nu am avut niciodată şi păstrez această explicaţie – nu comunismul i-a ateizat pe oameni, ci plăcerea lor de a se complace în asemenea doctrină: Bine că nu ne lasă la biserică, că ne-am luat de-o grijă.

Ei, la el a fost acest lucru, faptul că n-a avut de mers la biserică sau i s-a interzis, el a fost perfect liniştit şi datorită acestui fapt s-a trezit la 40 de ani că s-a spovedit poate prima dată în viaţa lui ca tată şi atunci, sigur, el era

mai necioplit, mai dintr-o bucată, muncitor, lăcătuş mecanic la Fabrica de mobilă din Rădăuţi. Ei, în momentul în care el a scris viaţa Părintelui Calistrat a lovit deja în autoritatea morală a duhovnicilor mai bătrâni care au 80 de ani ca Părintele Cleopa, 90 de ani ca Părintele Iustin, 96 de ani ca Părintele Arsenie Papacioc, 80 de ani ca Părintele Teofil Părăian sau mulţi alţi duhovnici pe care i-a avut Biserica şi nu se putea vorbi de o viaţă la un tinerel care nu împlinise 40 de ani. La 38 de ani ce viaţă să ai? Acesta a fost încă un motiv care a iritat opinia pentru că ştiţi că întotdeauna ochiul pizmătăreţului vede cel mai bine lucrurile rele decât cele bune.

Un alt lucru pe care l-a strecurat în carte dar foarte fin, Danion Vasile, fără o cenzură amplă înainte de tipărire, a încercat în micile comentarii pe care le-a făcut, **să scoată persoana mea ca fiind o persoană superioară**, mai sus decât alţii, sub ce formă? Că adică eu aş face parte dintr-o clasă de duhovnici mai nu ştiu cum decât ceilalţi, când toate canoanele sunt la fel, învăţăturile sunt la fel şi atunci, sigur că **această cosmetizare şi poleire a persoanei mele pe unii i-a iritat** sau chiar l-a înrăit sau i-a aprins şi au zis: Ia stai, dar tu cu ce eşti mai sus decât mine, adică ce canon dai tu şi nu dau eu sau ce liturghie faci tu şi ce liturghie nu fac eu sau ce rugăciune faci tu?

Şi atunci, sigur, acestea s-au cumulat şi cu **finalul de pe coperta IV a** cărţii, care este o discuţie pur amicală şi în frica lui Dumnezeu, mărturisesc că acel dialog între mine şi Părintele Iulian Lazăr din Sfântul Munte a existat pentru că noi am fost foarte buni prieteni. Înainte de a pleca în ţară m-a rugat în mod deosebit: Astăzi mergi cu mine până-ntr-un loc că am treabă şi mi-a zis: Ştii, îmi pare rău că te duci în ţară.

Eu povesteam cu el toată ziua din Filocalie, povesteam din cărţi, mai stăteam de vorbă în grădină, citeam amândoi cărţi la bibliotecă pentru că Părintele Petroniu, poate rău fiind eu în felul meu, dacă voi avea vreodată ocazia şi am să dau că ştiu că există scrisorica, am să v-arăt o scrisoare scrisă de la Sfântul Munte Athos când am venit în ţară, în care Părintele Petroniu mi-a pus ştampila Sfântului Munte şi a Schitului Prodromul în care mi-a arătat că activitatea pe care am desfăşurat-o la Prodromul a fost una corectă şi în acelaşi timp deosebită şi de seriozitate şi nu m-am dus în Sfântul Munte Athos ca să mă plimb sau ca să umblu din schit în schit sau din chilie în chilie, nu. În Schitul Prodromul am intrat, din Schitul Prodromul am plecat. Mulţi îmi spuneau:

– Nu mergeţi să vizitaţi Muntele?

– Maica Domnului e la fel peste tot.

Eu n-am simţit nevoia să mă plimb în stânga şi-n dreapta. M-am suit în autobuz şi am venit la Dafni, în Careia şi acasă în România. Când am plecat mi s-a dat o scrisoare de recomandare în care s-a arătat că am fost serioşi; bine, că eu am acoperit nişte probleme în calitate de duhovnic, nişte mici nereguli pe care eu le-am văzut dar nu le-am vorbit şi pe undeva faptul că le-am acoperit mi s-au atribuit şi mi s-au pus în spate dar eu am tăcut şi am zis: Lasă că-i bine aşa, nu-i nici o problemă. Mi-am văzut de treabă, n-are rost să complic lucrurile şi bineînţeles că mi-a spus Părintele Iulian: Dacă vreodată ai să te întorci în Athos, să vii aici ca să aibă şi românii duhovnic la cine veni că eu sunt bătrân şi am să mor.

Dar nu că eu aş fi duhovnicul care nu s-a mai găsit pe pământ, nu! Ci la modul că a văzut că eu cât am stat în Schitul Prodromul, cele 6 luni de zile, toţi românii de peste tot care veneau, Părintele Iulian spunea: Eu sunt cam

bătrân, mergeţi la Părintele Calistrat că-i mai tânăr. Eu îi spovedeam şi-l scuteam şi mă duceam numai şi-i spuneam: Uitaţi, i-am dat canonul cutare, i-am dat canonul cutare şi el se bucura şi-mi spunea: Chiar mă bucur că spovedeşti uite aşa în duhul Părintelui Cleopa, dar eu chiar de la el am învăţat să spovedesc, deci nu a fost ceva de ascuns.

Eu consider că sunt cel mai rău dintre toţi duhovnicii, nici nu m-am crezut vreodată bun. Mulţumirea mea sufletească asta este: dacă văd că omul îşi îndreaptă viaţa şi o ia spre biserică. Atunci creştinul fiind bun îşi face şi duhovnicul bun, poate să aibă duhovnicul şi o mie de studii şi nici un studiu. Dar dacă creştinii nu se fac buni înseamnă că nici duhovnicul nu-i bun. Eu i-am povestit lui asta aşa de suflet, ei, el a trântit-o în plină carte şi n-a făcut altceva decât să stârnească o întreagă teorie şi polemică, care, bineînţeles, nu aş vrea să mă ascund după deget, cred că 50% a factorizat şi problema începerii conflictului din 2003 pentru faptul că doi sau trei dintre ucenicii mei pe care eu îi purtam la Teologie: Mirel Iamandi, Ciprian Maxim şi Jugrin Daniel, Filaret cum îl cheamă din călugărie, mi-a spus:

– Dar ce te crezi de acuma Pahomie cel Mare, şi construieşti mânăstire, şi scrii cărţi şi faci ucenici şi spovedeşti şi predici? Cine te crezi?

I-am spus:

– Nu mă cred nimeni. Astea toate trebuie făcute şi sunt de obligaţia unui duhovnic sau preot.

Atunci, sigur, ei s-au dus în stânga, în dreapta, pe unde nu trebuia şi au vorbit, au stârnit polemica, ea a clocit uşor, uşor, şi după aceea s-a declanşat întreaga poveste.

Graţia: Vreau să mă opresc mai mult la această carte. Şi vă spun de ce. Era într-o seară, abia apăruse în ziua aceea cartea şi m-am întâlnit cu nişte peietene de-ale mele

credincioase care mi-au spus: A apărut carte cu Părintele Calistrat, s-o iei repede, nici nu se mai găseşte.

Părintele Calistrat: Vă spun eu de ce nu se mai găsea, pentru că n-au fost făcute decât 5000 de bucăţi. De asta s-au terminat rapid.

Graţia: S-au vândut ca pâinea caldă, bun. În momentul când am citit-o, întâi am rămas dezamăgită pentru că nu v-am recunoscut în această carte, era doar fotografia de pe carte dar era cu totul şi cu totul altcineva, o coincidenţă de nume, probabil. Un alt Părinte Calistrat decât cel pe care îl cunoşteam eu.

Părintele Calistrat: **Cartea a avut o tentă uşor impulsivă, de a zgândări, de a provoca, de a deranja, de a irita. Dar asta a fost în substrat, în subliminal**, cum se spune, asta a fost indusă de acest teolog civil doctorand Danion Vasile. A fost făcută, cum am spus, că eu dacă aş fi citit-o i-aş fi spus: Asta e bine să dăm jos, asta să punem altfel, să aşezăm, să îndulcim pentru că noi putem ucide din scris sau putem zidi din scris.

Graţia: Eu nu sunt nici preot, nu sunt nici teolog, nu fac parte nici din ierarhie, sunt un simplu creştin. Am citit într-adevăr sute de volume printre care şi multe PSB-uri. Puţini au citit PSB-urile, am fost pregătită de preot duhovnicesc ani foarte îndelungaţi cum trebuie cunoscut un duhovnic în adâncul sufletului lui ca să te poţi folosi de partea lui duhovnicească.

Ei, citind acea carte şi văzând că e un alt Părinte Calistrat care avea fotografia Părintelui Calistrat pe care eu îl ştiam, era singura asemănare, m-am întrebat cine este acest Danion Vasile şi ce a urmărit. Asta s-a confirmat, în nişte mânăstiri, nişte credincioşi vorbeau de Părintele Calistrat: „Nu face ascultare, e un răzvrătit, pune lucrurile la punct, vorbeşte de ierarhi, vorbeşte de preoţi, spune toate

păcatele lor." Am întrebat: „Îl cunoaşteţi pe Părintele Calistrat?" „Îl cunoaştem din carte." „Din această carte chiar nu-l puteţi cunoaşte, Părintele Calistrat este cu totul şi cu totul altfel." „Nu-i adevărat că-i cartea publicată." Vedeţi ce greutate are o carte publicată şi cum poate deforma imaginea unui om?

Părintele Calistrat: Netrecută printr-o cenzură.

Graţia: Mai vreau să spun, la pregătirea pe care am avut-o eu pentru a cunoaşte adâncul sufletesc, duhovnicesc şi teologic al duhovnicului, mi-am dat seama că el din start a fost rău intenţionat, chiar după întrebările pe care le pune. Le pune în mod tendenţios de la început până la sfârşit, le pune agresiv.

Părintele Calistrat: Aici vă fac o remarcă, şi eu am sesizat că întrebările sunt foarte în ton şi înţepate dar am căutat să am răspunsuri pe cât posibil ancorate în Scriptură sau în ce citisem, chiar dacă ele au fost puse **cu un ghimpe la început şi cu unul la sfârşit**. Adică ori m-am ancorat într-o istorioară din Pateric ori am încercat să găsesc un text în Sfânta Scriptură ori am încercat să găsesc un text din ceva din ce am citit. Sunt şi răspunsuri practice care sunt din viaţa de zi cu zi de la spovedit dar nu sub forma de a lovi. De fapt eu când am făcut această carte cu Danion Vasile, ce am urmărit eu, care a fost ideea mea? Ca omul să înţeleagă că cu Dumnezeu nu-i de joacă.

Graţia: El a făcut cu totul altceva.

Părintele Calistrat: Da, El l-a amestecat puţin pe Dumnezeu cu anumite figuraţii, ca să spun aşa.

Graţia: El a vrut să scoată o carte de scandal cu un om de scandal.

Părintele Calistrat: Nu l-am condamnat, adică nu m-am gândit la vremea aceea, dar mi-am dat seama că ceva s-a întâmplat datorită următorului motiv – el a spus că scoate

volumul 2, a păstrat materialul şi cartea n-a mai ieşit niciodată şi nici nu mă interesează şi nici nu doresc să mai iasă pentru că nu cred că ar mai fi ceva interesant, ca să spun aşa. El spune că materialul a fost distrus dar eu nu cred că a fost distrus, cred că a fost păstrat, e treaba lui personală.

Mi-a dat telefon şi mi-a spus că el s-a dezis de contractul cu Editura Sofia pentru că Editura Sofia a fost somată să nu scoată mai mult de 5000 de bucăţi, mi-a spus că Editura Sofia a fost contactată să înceteze prin Supergraf distribuţia cărţii în anumite locuri dar în momentul în care el a văzut că şi-a pătat şi el cumva imaginea, s-a dat uşor la fund pentru că ne-am întâlnit peste doi sau trei ani şi s-a făcut că nu mă cunoaşte şi chiar nu-mi este ruşine să vă spun că întrebat fiind de cineva ce părere are de Părintele Calistrat, a spus că este puţin fanatic şi exagerat, chiar autorul cărţii.

Graţia: Părinte, înseamnă că se confirmă ceea ce transpărea, deoarece cartea are un caracter agresiv şi care or fi fost intenţiile acestui autor?

Părintele Calistrat: Este acidă. Eu personal vă mărturisesc că nu am absolut nimic cu el, nu sunt supărat, nu mă interesează persoana lui, a dispărut din cursorul vieţii mele, el nu mai există, el mă evită, mă ocoleşte, cred că după ce a scris propria carte în colaborare cu mine, a ajuns la concluzia că sunt depăşit şi puţin fanatic. Aşa m-a perceput şi nu m-a deranjat.

Graţia: Eu cred că în funcţie de reacţiile care au fost, fiind de o structură schimbătoare, cum se dovedeşte prin fapte, atunci şi-a schimbat şi părerea.

Părintele Calistrat: A făcut 5000 de exemplare. Doar dacă a mai făcut şi la negru, cum se spune.

Graţia: Am o întrebare. Sesizând că pune întrebările nu duhovniceşte, ci iscoditor, nu aţi pus problema să întrerupeţi aceste dialoguri?

Părintele Calistrat: Nu am pus pentru că dacă s-ar asculta materialul audio pe care numai el poate să-l aibă, pentru că eu nu l-am oprit, aţi vedea că răspunsurile din **materialul audio au altă formă de exprimare sau o altă tonalitate.**

Graţia: I-aţi cerut casetele?

Părintele Calistrat: Nu. Nu i le-am cerut pentru că nu mi-a trecut prin cap.

Graţia: El nu s-a simţit dator să vă dea o copie?

Părintele Calistrat: Nu, nu s-a simţit dator, ca drept dovadă, eu când am trimis să-mi dea materialul de la cartea a doua, am mai sesizat un lucru, **materialul de la cartea a doua, sub forma răspunsurilor uşor schimbate l-a expus în alte cărţi, deci a fost un mic furt de idei, pe care, eu citind toate cărţile care au ieşit de el, mi-am regăsit şi mi-am recunoscut răspunsurile.**

Graţia: Deci ideile sfinţiei voastre le-a folosit şi le-a pus în gura lui?

Părintele Calistrat: Dar transformate. De exemplu: *Duhovnic, prieten sau duşman* e al meu, *Timpul prieten sau duşman* e al meu, *Patericul mirenilor* este ideea mea. A mea a fost ideea că şi mirenii sunt cu trăire înaltă şi nu trebuiesc descalificaţi. Eu întotdeauna am spus, Patericul nu înseamnă numai călugări şi morminte de sfinţi cu camilafcă. Şi bunicile şi mamele creştine şi eroii şi bătrânii şi tinerii şi copiii, noi nu ştim ce sfinţi ascund cimitirele noastre sau ce moaşte pot ascunde. Tot a mea a fost ideea *Viaţa îmbunătăţită a preoţilor de mir*, pentru că eu întotdeauna am avut evlavie la preoţii de mir şi am colaborat cu foarte mulţi preoţi de mir şi nu i-am descalificat niciodată.

Eu am auzit tot timpul versiuni de genul că aş fi spus căsătoria-i spurcată, că aş fi spus că preotul de mir nu are har, pentru că el are viaţă intimă cu soţia, preoţia lui nu lucrează, tot felul de prostii inventate, dar eu niciodată [nu am spus asta]. Eu la ora actuală am peste 200 de familii tinere căsătorite, ale căror copilaşi îi împărtăşesc şi dacă aţi fost vreodată duminica la slujbă aţi văzut câţi copii mici şi câte mame şi câte gravide şi câţi tineri vin aici că doar nu se fac toţi călugări, dar a fost la vremea respectivă o deformare optică a imaginii şi a rămas, să spun, până la proba contrară, ca un nor în mijlocul cerului.

Graţia: Ce aţi spus când aţi văzut totuşi că a scos cartea cu deformări?

Părintele Calistrat: Doar atât l-am întrebat: De ce n-ai adus-o să o corectăm? Şi mi s-a dat acest răspuns că Prea Sfinţitul Galaction când i-a pus prefaţa şi s-a uitat la ea şi a citit-o, i-a plăcut.

Graţia: Şi aici e o chestiune lipsită de deontologie profesională, pentru că, după cum sfinţia voastră i-aţi spus iniţial, sfinţia voastră trebuia să fiţi cel care vedeţi transcrierea şi apoi structurarea materialului şi când era doar în stare finală trebuia să meargă la un ierarh.

Părintele Calistrat: Comentăm un lucru trecut, neobservat de nimeni.

Graţia: Eu am sesizat de atunci.

Părintele Calistrat: Ştiu, am sesizat mai târziu, dar ce se întâmplă? După ce a început să iasă toată povestea şi nu se mai oprea şi nu mai avea sfârşit, am zis că nu are rost să mai dezgrop morţii, mai bine las să se ducă cu valul şi să se termine.

Graţia: În momentul în care aţi văzut că acest om s-a folosit de sfinţia voastră la un mod foarte nepotrivit, de ce nu aţi dat imediat o dezminţire publică?

Părintele Calistrat: Nu am dat pentru că, cartea a fost oprită direct prin ziar, ori în ziarul Lumina sau un alt ziar de Iaşi.
Graţia: A fost interzisă pe piaţă?
Părintele Calistrat: Da.
Graţia: Sfinţia voastră nu v-aţi prezentat punctul de vedere faţă de relaţia cu autorul cărţii?
Părintele Calistrat: Eu nu am avut nici o relaţie.
Graţia: De ce nu aţi negat public ceea ce a făcut el, pe puncte?
Părintele Calistrat: Pentru că deja era un bolovan care se ducea la vale şi nu mai putea fi oprit. A început toată povestea, că de carte nu s-a legat nimeni până la scandalul din 2003. Atunci a intrat şi cartea tăvălug, deci toate grămadă. Şi povestea Bizantion şi cartea s-au declanşat odată.
Graţia: Urmărind derularea faptelor, a fost o părere mai generală că de fapt, această carte a stârnit tot ceea ce s-a întâmplat apoi, culminând cu momentul din februarie 2003.
Părintele Calistrat: Eu vă spun un singur lucru, scos din carte ceea ce nu aparţine ei, adică ceea ce a fost adăugat, comentarii şi tot felul de expuneri, luat de acolo materialul pur, că eu ştiu care este materialul pur şi reaşezată cum trebuie şi răstălmăcită cum trebuie şi pusă cum trebuie, răspunsurile sunt foarte bune pentru că răspunsurile nu sunt tăvălite, adică sunt porţiuni în carte unde efectiv eu mi-am recunoscut vorbele.
Graţia: Înţeleg. Deci, a amestecat, aşa cum face diavolul, binele cu răul?
Părintele Calistrat: Da. Ea a fost uşor tâlcuită tendenţios. Asta a fost.
Graţia: Titlul este pus tot tendenţios?

Părintele Calistrat: Titlul pe care l-am stabilit în prealabil împreună a fost aşa, Părintele Stăniloae avea o carte *Şapte dimineţi cu Părintele Stăniloae*, iar eu am vrut să-i punem acest titlu, *Dialoguri de seară* cu Părintele Calistrat. Acesta a fost iniţial titlul cărţii, **nu a fost nici mustrare nici mângâiere**. Pentru că, cuvântul mustrare era deja un afront pentru cei care poate sunt mai vechi şi mai sporiţi în experienţă, pe când mângâiere, Dumnezeu ne mângâie.
Graţia: Eu, văzând acest titlu, înainte de a citi cartea, m-am gândit la un titlu cuminte şi încurajator în sensul că face trimitere la păcate şi atunci credinciosul trebuie mângâiat când se află într-o asemenea nevoie de a se ridica şi trebuie mustrat când este într-un păcat. Ori, citind cartea, am găsit cu totul şi cu totul altceva.
Părintele Calistrat: Eu, dacă n-aţi fi amintit sau n-aţi fi întrebat, n-aş fi dezbătut niciodată problema asta pentru că pe mine m-a deranjat atitudinea laşă a lui Danion prin faptul că s-a spălat pe mâini şi nu m-a mai cunoscut şi s-a ferit ca şi cum s-ar fi întâlnit cu ciuma pe cale. Dar m-am gândit că este mirean, are familie, are copii probabil, să nu-şi pericliteze imaginea lui ca teolog, ca doctorand, ca creştin. Ce-a zis, măi, am aruncat un bolovan, i-am împroşcat pe toţi, m-am băgat la fund, n-am văzut, n-am auzit, s-a terminat.
Graţia: Nu s-a dat la fund, este destul de activ.
Părintele Calistrat: Calistrat să-şi spele singur păcatele şi rufele. A dispărut, cum se spune, nu mai există o relaţie din care să putem discuta sau schimba vreo vorbă. Sunt ferm convins şi nu cred că m-ar mai aborda vreodată pentru că dacă ar avea o conştiinţă, spun eu, cu gândire pozitivistă, şi-ar da totuşi seama că un 30% din relele care s-au provocat au fost poate şi datorită anumitor fraze incendiare care şi-au făcut şi ele datoria. Ştiţi cum este, vorba – pe

unul îl mângâie, pe unul îl biciuieşte, pe unul îl loveşte, pe unul îl atinge, pe unul îl deranjează, pe unul îl zgândără, pe unul îl întărâtă, pe unul îl face egoist, pe unul îl face mânios.

Graţia: Pe mine, cartea, nu numai că m-a deranjat, m-a uimit.

Părintele Calistrat: Eu consider că a fost un accident necontrolat, neglijabil, negândit, necercetat cum trebuie, nechibzuit care a creat inflamaţia şi buba care a explodat aşa cum a explodat ea. Nu cred altceva, Doamne fereşte! Fac şi eu, dreptul de auzul rău nu se va teme. Dacă inima mea a fost curată, Dumnezeu ştie şi dacă intenţia mea a fost curată Dumnezeu tot ştie. Întotdeauna, am spus, dacă e de la Dumnezeu se va sfârşi şi dacă nu e de la Dumnezeu, nu se va sfârşi şi atunci nu ne putem pune de-a curmezişul. S-au sedimentat toate ca într-o mare maree care a scos toate relele şi epavele şi după ce s-a retras mareea s-a curăţat din nou plaja şi a rămas totul limpede – apă şi ţărm.

Graţia: Din noiembrie 2002, erau murmure cu privire la sfinţia voastră, le ţin minte.

Părintele Calistrat: Da, de la carte, imediat ce a ieşit cartea.

Graţia: Cum au evoluat lucrurile până în februarie?

Părintele Calistrat: Simplu, eu mi-am văzut doar de slujbă, stareţul Paisie mi-a zis:

– De ce ai scos carte cu binecuvântarea altui ierarh din altă eparhie.

Am spus:

– Nu-i treaba mea. Binecuvântarea e a celui care a scris-o. Eu nici nu-l cunosc pe acel ierarh, deşi la vremea respectivă se împânziseră nişte zvonuri că adică, vezi Doamne, s-a plătit pentru acea binecuvântare.

Graţia: Oare este reală, pentru că mai apar şi cărţi cu câte o binecuvântare ierarhică, fără ca ierarhul respectiv să ştie despre ce este vorba.

Părintele Calistrat: Eu, pe Prea Sfinţitul Galaction îl respect pentru că este un arhiereu duhovnicesc şi am văzut multe cărţi frumoase citite şi scrise cu binecuvântarea lui.

Graţia: Aţi văzut actul de binecuvântare?

Părintele Calistrat: Nu. Mă întrebaţi de lucruri care sunt în afara oricărei idei, mai ales că eu n-am călcat în Teleorman sau Alexandria niciodată. Eu, efectiv, cu Prea Sfinţitul nu m-am auzit măcar telefonic sau verbal faţă către faţă. Nu, dumnealui nu a avut nici un amestec.

Graţia: Poate nici n-a ştiut.

Părintele Calistrat: Danion, teologul spune că a ştiut, a vorbit personal cu el, i-a dat materialul să-l citească.

Încercarea din 2003

Graţia: În februarie 2003, ce s-a întâmplat?

Părintele Calistrat: Simplu. A apărut un articol în ziar în care am fost acuzat de probleme din astea erotice: homosexualitate, pedofilie şi cu o zi înainte, unul dintre ucenicii mei mi-a spus:

– Uite, ar fi bine să pleci din mânăstire pentru o vreme, tot acest Ciprian Maxim pentru că dacă ai pleca, lucrurile s-ar sfârşi mai uşor.

Atunci i-am spus un singur lucru:

– Indiferent ce s-ar întâmpla nu plec nicăieri pentru că nu mă mustră conştiinţa de nimic, ca să-ţi fie foarte clar.

Regret şi spun cu mâna pe suflet că-mi pare foarte rău şi mereu am spus lucrul ăsta, că nu am luat atunci o

atitudine hotărâtă, să-i fi luat eu de mână şi să fi mers cu ei la Mitropolie şi să-i întreb: Ia spuneţi băieţi, ce vreţi voi de fapt? Pentru că ei nu s-au mai arătat după aceea, au aruncat articolul ăla în ziar, au bubuit imediat ziarele, a venit hârtia de la Mitropolie că până la elucidarea cazului nu veţi mai putea sluji şi a durat cazul 6 ani şi aici trag 3 concluzii.

Concluzia mea de bază este că Dumnezeu m-a smerit din 3 puncte, eu mai vorbind pe la televizor pe cablu, ce a spus diavolul? Tot prin televizor trebuie să-ţi fac imaginea negativă că tot prin televizor o ai pe cea pozitivă. Şi atunci sigur că a vorbit şi televizorul şi ziarul, toate s-au dezlănţuit. A fost o lună de zile de, efectiv, război mediatic. Abia aşteptam dimineaţa să văd ce a mai apărut prin ziare. Eram şi eu curios să văd ce am mai făcut, ce apare. Într-o zi apărea într-un ziar, într-o zi într-un ziar, într-o zi pe o emisiune, într-o zi pe o emisiune.

Atunci m-am gândit aşa, am postit 40 de zile, exact asta am făcut şi am citit două Psaltiri pe zi, una pentru mine ca să mă liniştesc, că simţeam că îmi fierb tâmplele şi a doua o citeam ca să lumineze Dumnezeu cumva lucrul acesta. M-am dus la biserică, m-am purtat ca atare, normal că nu aveam ce să fac, n-am slujit că nu aveam voie să slujesc, am stat în chilie şi mi-am văzut de treabă, numai că am întâlnit în toţi aceşti 6 ani foarte multe ostilităţi.

Nu m-am aşteptat vreodată, aceasta este durerea mea sufletească, nu ce a fost că asta-i apă de ploaie, sunt sfinţi care au trecut prin tăierea capului, prin tras pe roată, ştiţi cu pustnicul căruia i s-a pus în cârcă un copil şi l-au bătut de l-au ucis şi el totuşi a spus: Da, e al meu. Şi când s-a dus cu copilul la botez, a întrebat: Spune, fiule, cine-i tatăl tău? Şi l-a arătat: Tânărul de colo, care era fiu de mare boier şi acela s-a îndrăcit şi câte altele. Dar nu ştiam cum să procedez.

Atunci au fost două războaie – unul văzut şi unul nevăzut. Cel văzut era mass media care nu se mai oprea. Nu am nimic cu mass media, nici nu i-am iubit vreodată nici nu sunt încântat de ei, dar nici nu vreau să am de lucru cu ei, iar al doilea război, nevăzut, fiecare căuta să mă destabilizeze şi să-mi aducă tot altă informaţie: Că a zis Mitropolitul că te exclude din monahism, că a zis că te cateriseşte, că a zis că te duce la Sfântul Sinod că te-ai declarat eretic, că te-ai despărţit de Biserica Ortodoxă, că te-ai trecut pe stilul vechi, că te-ai făcut episcop în taină nu ştiu unde, tot felul de mizerii şi în momentul când am văzut lucrul ăsta, că nu mai ia sfârşit şi ia amploare, ia amploare, am spus aşa: Ce a făcut Iona când s-a tulburat marea? S-a aruncat în mare. Ia să stau eu liniştit şi să-i las să le rumege cum vor ei.

Oamenii, pe de o parte erau încăpăţinaţi, făceau şi ei pe la Mitropolie pe acolo tot felul de demonstraţii şi schimburi de replici, se duceau pe la Mitropolie şi se rugau în ideea că Mitropolitul o să vrea să mă cheme în audienţă să clarificăm problema. El nu voia să mă cheme pentru că nu el a declanşat-o dar putea autoritar să le spună acestor băieţi: Măi, cum nu m-aţi întrebat când v-aţi călugărit, nu mă întrebaţi nici când vă descălugăriţi. Sunteţi liberi. Aţi avut binecuvântarea mea să vă călugăriţi? Nu, n-aveţi nici binecuvântarea mea să vă descălugăriţi. Aveţi conştiinţă, mergeţi şi o lucraţi. Acesta era răspunsul la care se termina totul.

Dar s-a întreţinut un pic polemica asta care nu se oprea. A trecut un an, au trecut doi, au trecut trei şi chiar am luat hotărârea: Voi face exact cum a făcut acela din Pateric, am să tac să vedem ce o să se întâmple. Atât, nu am scris odată o cerere. Am scris două, trei cereri de audienţă pentru că am fost sfătuit de duhovnicul meu: Măi, scrie

nişte cereri, poate te cheamă să poţi intra în audienţă. Dar ca să fiu sincer ca la spovedit nici nu m-a chemat în audienţă dar nici nu mi-aş fi dorit să mă duc în audienţă, pentru că ce s-a întâmplat?

În momentul când m-am dus şi am dat prima dezminţire personal că nu este nimic adevărat, ea a fost xeroxată şi împânzită în tot oraşul la credincioşi. Tot oraşul Iaşi şi toate eparhiile cunoşteau problema mea, cazul Calistrat, lămurire.

Asta m-a mirat pe mine, parcă era de domeniul mirenilor în biserică să analizeze ei cazul lui Calistrat şi nu problema consistoriului! Că a făcut, că a dres şi o căruţă întreagă de canoane erau enumerate acolo şi nişte acuze total nefondate: că sunt mason, că sunt securist, că lucrez cu KGB-ul, că am trimis conturi în nu ştiu ce ţări străine, că m-am dat cu nu ştiu ce biserică paralelă, că am vrut să dau jos ierarhia, vreo 24 de capete de acuzare, dacă mă întrebaţi, nici eu nu le mai ţin minte. Dacă or fi existând buletinele alea groaznice care s-au împărţit atunci prin toate parohiile, cred că într-unul din acela veţi găsi o sumedenie întreagă de ticluiri din astea.

Dar eu mi-am văzut de treabă şi am spus, Dumnezeu ştie ce-i adevărat şi ce nu-i adevărat şi cazul s-a elucidat abia în 2009, când s-a întrunit consistoriu, şi cu cei din consistoriu care au fost total nepărtinitori, adică şi-au văzut de treaba lor, au fost cinstiţi ca manifestare, Părintele Vitalie de la Golia, Părintele Arsenie care îmi este stareţ, Părintele Ioan de la Popăuţi, Părintele Arsenie de la Cetăţuia, Părintele Constantin de la Mitropolie.

Până şi acolo în consistoriu, Bizantionul îşi băgase antenele şi orice argument aduceam eu şi arătam negru pe alb scris că nu este adevărat, era demontat. Nu, că aşa a spus cutare şi cutare. Deci nu s-a analizat cazul în

profunzime şi ce era în foi, s-a completat dosarul. Deci preotul de anchetă, Arhimandritul Luca de la Pângăraţi, care acuma e stareţul Mânăstirii Bistriţa, el nu avea grijă să elucideze cazul din dosar, el adusese îmbunătăţiri, se întâlnise cu Bizantionul, făcuse sfat de taină, cum au făcut saducheii şi iudeii când l-au vândut pe Iisus şi avea îmbunătăţirile toate proaspete parcă ieri s-ar fi întâmplat. Deci nu au avut linişte 6 ani de zile, ei ar fi aşteptat să mă vadă căsătorit, plecat din mânăstire, nebun, bolnav, atacat la inimă, la cap. Nu-mi dau seama ce s-a urmărit în fond prin presiunea asta psihică dar eu mi-am găsit pacea pentru că am vrut să mi-o găsesc.

Mi-am văzut de pravilă. Eu în aceşti 6 ani am făcut cât n-am făcut în 20 de ani de călugărie – mi-am făcut zilnic Psaltirea, am ascultat zilnic liturghia, am stat de vorbă cu credincioşii, am citit tot felul de cărţi, am stat de vorbă cu tot felul de oameni, am ascultat radio Trinitas permanent că nu aveam ce face.

Mă plictiseam pe cerdac la Bârnova că ascultare nu aveam că nu aveam voie să fac ascultare în mânăstire. Dar am văzut din partea fraţilor mei de călugărie, aici cumva sufleteşte m-am mâhnit, cea mai ostilă şi înverşunată metodă de oponenţă, mi-au tăiat apa, mi-au tăiat lumina, mi-au luat lemnele de foc, nu am avut acces la trapeză la luat masa şi nici nu prea aveam curajul să mă duc că mă gândeam, Doamne fereşte, mi-or pune ceva în borş, că te aştepţi la orice problemă.

Omul când este pornit pe rele nu ştii ce are în furia lui şi atunci pur şi simplu 6 ani am trăit într-adevăr din banii de la pomelnice: am luat o căruţă de lemne, când s-a terminat am luat alta, am luat apă minerală de băut şi aduceam cu găleata de spălat de la fântână, îmi cumpăram pâine sau mâncare ce aveam nevoie, bineînţeles modest, nu

cheltuiam pe lucruri exagerate, nici nu mi-am permis lucrul acesta. Efectiv mă întreţineam pentru că nu mi se dădea, am împrumutat curent printr-un cablu de la şcoala din sat care era vis-a-vis de chilia mea.

Grația: Vi s-a interzis să intraţi şi în biserică? Aşa se vorbea.

Părintele Calistrat: Nu, mi s-a interzis să săvârşesc cele 7 taine şi Sfânta Liturghie, să binecuvintez masa sau să sfinţesc o maşină, tot ce ţine de ierurgii şi mi s-a interzis să intru în Sfântul Altar. Aveam dreptul să citesc şi să cânt la strană, lucru pe care l-am făcut, nu pot să spun zilnic, dar permanent, nu am avut nici o obstrucţie. Nu mă duceam duminica că veneau credincioşii şi nu voiam să generez comentarii în biserică şi nici nu doream să creez o imagine negativă a Bârnovei.

Oamenii umpleau biserica, ei ştiau că-i liturghie, treceau pe cerdac luau o binecuvântare, se duceau în biserică şi dădeau liturghia, pomelnicul, lumânarea, stăteau cuminţi la liturghie, când se termina liturghia îşi făceau parastasul, îşi luau frumos autobuzul sau maşina şi plecau acasă.

În aceşti 6 ani Mânăstirea Bârnova a fost duminică de duminică plină de credincioşi. Cei care au sesizat disensiunea de la Bârnova eram eu cu părintele stareţ care avea o pornire nemaistăpânită. De fiecare dată spunea, cât va trăi el, eu nu voi mai sluji niciodată. Asta era pornirea lui vehementă. Dar în rest, nu. Eu nu le-am dat niciodată credincioşilor voie să înţeleagă problemele dintre călugări. Când mă întreba:

– Părinte, da' poate aţi veni duminică la altar?

– Vezi-ţi de treabă. Ai venit la Sfânta Liturghie, ascult-o, spovedeşte-te, dă-ţi liturghia, dă-ţi pomelnicul, stai frumos, nu te băga în treburi călugăreşti. Astea sunt ispite

legate strict de problema mânăstirii şi astea le rezolvă Dumnezeu. Voi dacă vreţi, rugaţi-vă, este Psaltire, este Acatistier, aveţi ce face.

Adică nu le-am permis nici să se destrame, să rămână mânăstirea pustie, dar nici nu le-am permis să se bage unde nu este treaba lor. Ei veneau, umpleau biserica de oameni şi de copii, stăteau la liturghie şi plecau acasă. Sau după aceea veneau pe cerdac şi luau binecuvântare dar n-am creat oportunităţi din astea în care ei să sesizeze scandaluri sau neînţelegeri. Mai făcea părintele stareţ câte o remarcă şi spunea: Nu mai urcaţi sus, luaţi binecuvântare de la preoţi neautorizaţi de Mitropolie şi o să vedeţi că o să vă demonizaţi, o să vă îndrăciţi, o să cadă pe voi blesteme, n-o să vă mântuiţi, n-o să vă meargă bine, ce putea şi el spune, făcea parte din predica personală, era şi pentru el o metodă de refulare. Cred că şi el simţea nevoia să refuleze. Când eşti prea bucuros râzi sau plângi, dar când eşti nervos şi agitat şi te încarci, sigur că simţi nevoia să răbufneşti şi atuncea erau fireşti, nu erau nefireşti.

Cei 6 ani au trecut mai normal ca orice ani. Pot să spun că acum când sunt liber şi dezlegat la slujbă nu fac atâta pravilă şi canon cât am făcut în aceşti 6 ani de zile când am mers şi cu două Psaltiri pe zi şi cu trei Psaltiri pe zi. Efectiv mă plictiseam, n-aveam ce face, mă puneam pe scaun în cerdac, afară era cald, era un soare imens, acolo era un cireş extraordinar şi un tei monumental care dădea umbră şi răcoare. Aveam Psaltire ediţie de Neamţ cu scrisul mare, era o splendoare, în două ore era gata de citit, mai trăgeam un somn, mai mâncam ceva, iar o luam de la capăt, hai să o mai citesc o dată că oi fi bătrân şi n-oi avea timp. Pe la 4 mă plictiseam, zic, dar mă culc de pe acum, odată cu găinile? Iar o luam la citit şi mi se întâmpla că aveam zile când o făceam şi de trei ori într-o zi: o dată pentru morţi, o

dată pentru cererile de la pomelnicele cu care veneau credincioşii, o dată pentru mine şi timpul trecea.

Ce, în schimb m-a durut sufleteşte, am auzit foarte des remarca asta şi n-am considerat-o ortodoxă, adică mi-am dat seama că sunt oameni care nu cred în ortodoxie şi nu trăiesc ortodoxia la valoarea ei, zice: Dacă-i atât de nevinovat Calistrat şi se roagă atâta, de ce nu i-a pedepsit Dumnezeu pe cei care i-au greşit? Dar ăsta-i rostul ortodoxiei, de a-i pedepsi pe cei care au greşit sau scrie clar în Evanghelie: Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului ci să se întoarcă şi să fie viu? Cu atât mai mult nu-i va pedepsi pentru că dacă i-ar pedepsi şi-au luat plata deja. Îi lasă şi îi aşteaptă să se întoarcă ca atunci când va fi cerința personală, când i se va cere fiecăruia ale sale dintru ale sale, atunci să poată da răspuns şi, cum spune Mântuitorul: De n-aş fi vorbit, păcat n-ar avea. Dacă n-ar fi văzut minuni pe care nimeni nu le-a mai făcut, păcat n-ar avea. Dacă nu M-ar fi cunoscut pe Mine şi pe Tatăl Meu, păcat n-ar avea. Aşa şi ei. De n-ar fi ştiut tainele călugăriei, de n-ar fi ştiut regulile bisericeşti, de n-ar fi ştiut rânduielile de la Bârnova, miile de oameni care s-au spovedit şi s-au împărtăşit, miile de oameni care veneau şi ascultau predicile, miile de oameni care veneau şi se spovedeau, n-ar avea răspuns la judecată. Aşa că acuma nu au răspuns că aceia îi vor judeca pe ei, vor fi măsura.

Deci chiar şi cu acest cor Bizantion, pentru el există, două etape istorice – formarea morală şi duhovnicească când nimeni nu poate contesta că aceşti copii au cântat îngereşte şi dumnezeieşte. Nimeni nu i-a întrecut, a fost cel mai tare cor din țară şi vreau să spun că Îi mulțumesc lui Dumnezeu că poate tot orgoliul din mine şi mândria lăuntrică care mă frământa m-a făcut să mă implic pentru că întotdeauna mi-a plăcut când fac un lucru să fie făcut la

justa lui valoare, nu în bătaie de joc şi am vrut ca nimeni să nu-i poată întrece. Numai Dumnezeu ştie câte ore de canto şi câte ore de muzică şi câtă muncă şi câți bani au cheltuit ei ca să formeze corul acela şi tot mândria lor i-a distrus că aşa spune, Lucifer prin mândrie a căzut. Deci tot în mândria lor, când au crezut de acuma că ei sunt totul, mi-au şi spus: Dacă vrem cântăm, dacă vrem nu cântăm. Sunteți convins că dacă noi nu cântăm la strană, mânăstirea se goleşte.

Deci erau convinşi că oamenii nu mai veneau pentru Sfânta Liturghie, oamenii nu mai veneau pentru Sfintele Taine, pentru Hristos, veneau pentru cor. Ajunseseră ca nişte artişti lumeşti care ştiți, dacă este Maria Ciobanu la spectacol, iau bilet, dacă nu-i Maria Ciobanu nu mai cumpăr biletul, ei aşa se credeau, ori în Biserică nu-i aşa. Sfântul Pimen cel Mare: Muzica te înalță până la Dumnezeu dar dacă te mândreşti până la iad te coboară. Ei, copiii ăştia au fost speculați în naivitatea lor, în inocența şi prostia lor şi au fost atraşi de au coborât singuri până la iad. Nimeni nu i-a coborât.

Cum vă explicați că eu am reuşit să-i aduc pe toți cu seminarul terminat, toți intrați la Teologie, grup omogen, toți pregătiți, toți ordonați? Nu a fost aşa cum au spus ei, din tot corul Bizantion 4 călugări au fost, ei şi-au ales singuri şi ziua şi numele şi tot. Eu nu am forțat nota cu nimic, eu le spuneam: Vrei să te faci, spune când, mergem la Părintele Iustin, luăm binecuvântare, rezolvăm şi gata.

Într-adevăr, recunosc greşeala că fără binecuvântarea Înaltului, cum s-ar cere dar şi canoanele spun că starețul dacă vrea să călugărească, poate călugări. Greşeala a fost că starețul lor nu era la Bârnova, era la Petru Vodă, deci ei acolo ar fi trebuit să stea. Dar ei cântau pentru că făceau şcoală.

Când au crezut ei că se pot debarasa, că de acuma într-adevăr, ajunsese acest cor Bizantion jalnic. De acuma se interesau dinainte câţi bani le dă dacă cântă şi se învăţaseră că mergeau la parohii care le plăteau 20 de milioane, 10 milioane, 5 milioane, 7 milioane şi nu le convenea pentru că eu le stabilisem o soldă. Le-am spus, 500 de lei pe duminică, ca să aibă o sută, două de lei pentru transport şi 300 pentru că au cântat, ceea ce însemna la 10 inşi, într-o duminică, eu cheltuiam 2–3 milioane cu ei pentru că au cântat la strană, nu puteai să le dai un leu, doi. Aceşti bani erau tot din muncuţa ţăranului şi bătrânului şi creştinului care deschidea uşa bisericii. Dar ei nu aveau măsură. Unul chiar mi-a făcut odată o afirmaţie: Eu fără 100 de para nu deschid gura astăzi, adică fără 100 $ într-o dumninică şi i-am spus: Mergeţi acolo unde vă dă dolari cu sutele.

A doua cădere a Bizantionului a fost în momentul când ei au fost angrenaţi, atraşi, nu contează de către cine şi cum căci eu ştiu totul dar nu fac ei obiectul discuţiei noastre, pur şi simplu s-au detaşat şi au spus: Noi la Bârnova nu mai venim, noi la Bârnova nu mai cântăm, de azi înainte nu mai suntem călugări, noi mergem la Mitropolie să depunem mărturie că ne-aţi călugărit cu forţa. Ştiţi care a fost răspunsul meu?

– Să văd ce răspuns Îi veţi da lui Hristos la judecată când vă va întreba sub al cui trup v-aţi împărtăşit! Căci El e Adevărul, Calea şi Viaţa, pe El nu-L puteţi minţi.

Aici s-a rupt filmul între noi – a mea ca om şi ca duhovnic al lor şi al lor ca fii duhovniceşti. A ţinut această explozie 6 ani de zile. În aceşti 6 ani de zile unii au mai venit, unul şi-au cerut iertare, unul mi-a spus că i-a părut rău, unul m-a mai vizitat, chiar a avut obrăznicia să-mi

ceară bani împrumut că avea o problemă, ca şi cum nu s-a întâmplat nimic.

Graţia: Nu-şi ceruse iertare, v-a cerut numai bani?

Părintele Calistrat: Nu era vinovat, nu era vinovat. Unul încercase să-mi picteze o catapeteasmă şi m-a ţinut până în săptămâna cu sfinţirea, anume, ca să mă compromită în ziua sfinţirii, să nu pot sfinţi biserica şi a trebuit atunci să fac un împrumut în bancă şi un pictor cu soţia într-o săptămână, în 7 zile să facă 12 icoane, alt pictor cu colegul lui să facă vreo 4 icoane şi altul să facă vreo 3 icoane că dacă nu-i jumătate din catapeteasmă, apostolii, icoane împărăteşti şi diaconeşti, nu se sfinţeşte catapeteasma că nu ai cum.

Rămăseseră după aceea prooroci, praznice împărăteşti ş.a.m.d. Vreau să vă spun că nu m-am supărat niciodată, nu-i urăsc, nu port vreun dram de pică, pentru mine a fost o lecţie de viaţă. Şi v-am spus, aici am socotit că Dumnezeu m-a smerit şi mi-a tras-o peste nas, să înţeleg eu că valorile ierarhice ale lumii le stabileşte Dumnezeu şi nu omul. Eu am vrut să am cei mai buni călugări, am vrut să am cei mai buni teologi, am vrut să am cei mai buni cântăreţi, am vrut să am cele mai bune obşti, am vrut să am cei mai buni stareţi şi Dumnezeu mi-a arătat că nu-i aşa. Asta a fost.

Intenţia mea a fost una pur şi simplu ortodoxă, n-am avut nici cea mai mică intenţie greşită de a inventa ceva sau de a adăuga ceva pentru că e atât de clară ortodoxia, după proverbul *Orbul nimereşte Brăila*, dar creştinul în biserică? Nici nu se discută.

Dar au trecut 6 ani ca o zi. Acum când vă povestesc, chiar vă povestesc cu bucurie şi cu entuziasm, sub ce formă? Nu am cui să-i reproşez ceva. Ştiţi ce am descoperit? Că Dumnezeu m-a vindecat de o patimă. Eu am

fost profund orgolios şi mândru în interiorul meu şi când auzeam ceva de rău, foarte rău mă mustram şi mă consumam: De ce, dacă eu nu i-am făcut rău, mă discută? De ce, dacă eu nu i-am făcut rău, mă judecă? De ce, dacă eu nu i-am făcut rău, îmi poartă de grijă? Dar când a avut loc întâmplarea asta din 2003–2009, cât a durat, aceşti 6 ani, vreau să vă spun că acum pot să aud orice.

De ce? Pentru că nu mă mai afectează, ei, încă una! Adică s-a dus rugina aia care stătea pe suflet şi nu-l lăsa să guste din umilinţă. Aveam tendinţa de a mă vedea tot timpul perfect, de a mă vedea tot timpul bun. Ei, acuma mi-am dat seama că nu-s bun de nimic, acuma sunt convins de treaba asta, chiar dacă şi acuma fac lucrurile la fel cu toată seriozitatea şi cu toată răspunderea dar nu mai sunt aşa de sigur. Măi, poate greşesc. Se poate să greşesc, e bine să fiu atent. Şi mi-a prins bine. Pot să spun că dacă ar fi să-i mulţumesc pentru ceva Părintelui Paisie, el m-a învăţat smerenia, dar nu de la a la z, cu tot alfabetul tuturor limbilor, a reuşit să mă îmbogăţească cu acest dar. Nu ştiu în ce măsură a învăţat-o el de la mine, dar eu de la el am învăţat-o, adică a reuşit să mă umilească până în punctul în care să-mi dau seama că nu-s nimic. Numai acele vorbe pe care mi le spunea tot timpul: Eu cu un cretin, cu un descreierat şi cu un tâmpit şi cu un paranoic nu am ce să discut. Era la liturghie şi-i mai ceream câte o binecuvântare:

– Părinte, slujesc liturghia, blagosloviţi şi iertaţi.

– Dispari paranoicule.

Ăsta era răspunsul la iertare. Asta vă povestesc ca idee. Altădată mă iritam. Zâmbeam, plecam ca şi cum ai zice bună ziua. Şi mi-a ajutat Dumnezeu, deşi, uneori mă mustru eu pe mine că nu m-am dus cu ei la Mitropolie să spun că sunt mincinoşi şi neserioşi care nu ştiu să preţuiască binele şi ajutorul dat.

Acuma, dacă vreţi să mă credeţi, parcă nici nu au existat. Chiar nu mă interesează. Câteodată mă gândesc că dacă ar fi să o mai iau de la capăt, n-aş fi în stare să o duc, m-aş lăsa păgubaş de la început. Dar acum îmi dau seama că numai mâna lui Dumnezeu m-a păzit şi m-a ferit, m-a apărat şi m-a scos din toată întâmplarea asta. Şi nu dintr-un alt motiv, pentru nici una dintre virtuţile mele, că nu există virtuţi, numai pentru că Dumnezeu a văzut că inima şi gândul meu au fost bune şi curate. Nu am avut nici cea mai mică umbră de intenţie greşită.

Şi m-am bucurat că la finalul consistoriului, chiar dintre cei care m-au acuzat de prostiile astea, s-au dus ei singuri şi au depus mărturie că au fost obligaţi să scrie aşa că altfel îi dădea afară din seminar. Şi m-am bucurat de lucrul ăsta. Nu m-am aşteptat. Când mi s-a spus:

– Uite ce au spus doi despre tine.

– Nu pot să cred.

– Da, sunt cererile la noi la secretariat la Mitropolie.

Şi atunci am spus:

– Bravo lor. Înseamnă că au conştiinţă şi sunt oameni. Nu m-am aşteptat. Şi i-am iertat şi până atunci i-am pomenit tot timpul şi-i pomenesc, dar i-am iertat ca şi cum nu s-a întâmplat nimic niciodată pentru că mie mai de folos îmi este că ei au recunoscut că nu-i adevărat decât dacă veneau să-şi ceară iertare. Asta nu mă încălzea cu nimic.

Vieţuirea în Mânăstirea Vlădiceni

Graţia: Părinte, blagosloviţi!

Părintele Calistrat: Doamne ajută! Bine aţi venit!

Graţia: Sărut mâna. Am dori să ne povestiţi astăzi despre noul sălaş al sfinţiei voastre şi despre vieţuirea de aici, în Sfânta Mânăstire Vlădiceni.

Privind poziţionarea acestui aşezământ monahal, parcă ar fi o piatră de hotar între colinele împădurite de o parte ale mânăstirii şi ruinele triste ale unei părţi distruse a industriei ieşene.

Părintele Calistrat: Ce ar trebui să ştiţi, cel dintâi lucru, locul pe care ne aflăm este cu adevărat un **loc istoric** datorită faptului că la anul 1400, când Alexandru cel Bun a adus în Moldova, la Suceava moaştele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, primul popas de seară la marginea târgului Iaşilor a fost făcut aici la Vlădiceni care vine de la vlădică, iar mai încolo, unde este crucea aceea mare, este altarul bisericii originale care a fost zidită pentru prima oară, o biserică din lemn cu sfântă masă în cinstea acestei amintiri duhovniceşti de poposirea sfintelor moaşte pe aceste locuri.

Colina împădurită a Buciumului poate că ne duce cu mintea la poezia lui Eminescu mai degrabă pentru că zona Iaşului ca târg, a fost întotdeauna o zonă a cărărilor şi a drumurilor domneşti şi ştim că se cobora spre Bârlad prin Rebricea, prin Scânteia şi se mergea în jos spre Valea Cucoarei, cum îi spune pe la cetatea lui Duma Negru. Înspre Poiana cu schit, era drumul domnesc, cel care ducea prin drumul Vasluiului de astăzi pe care-l întâlnim noi şi pe care-l suim pe la popasul Bucium, iar aici era pe marginea Iaşului dinspre Tomeşti, Ţuţora, trecerea peste Prut, se trecea înspre Polonia, deci se mergea în zona cealaltă a Moldovei, cum se spune, spre Hotin.

Iar în momentul în care moaştele au fost aduse de la Trapezunda, au venit pentru a fi ferite, mai degrabă, de tâlhari şi de prădători pe zona aceasta pe sub linia

Tomeştilor. Deci Ţuţora, fiind vechi drum bătătorit de poşte domneşti care schimbau din loc în loc scrisori şi alte obligaţii domneşti pentru oaste sau pentru fiecare stăpân de cetate, în momentul în care mânăstirea a fost construită aici, şirul evenimentelor a fost ciclic anumitor întâmplări. De exemplu, un cutremur mare a distrus biserica de la 1800, cea care a fost refăcută peste cea de lemn care fusese arsă, iar în anul 1940, în al II-lea război mondial, fiind în apropiere un mare depozit de muniţie, biserica a fost aruncată în aer în momentul în care a explodat depozitul de muniţie încât a ucis tot, şi credincioşi şi cler. Nu s-a mai găsit decât numele la doi sau trei stareţi care sunt pomeniţi în pomelnicul ctitoresc al Sfântului Altar dar de obşte se ştie doar de Mitropolitul Iosif şi de Voievodul Alexandru cel Bun, primii ctitori, iar pe parcursul regimului comunist, locul a fost pustiu, lăsat doar ruină, numai temelia bisericii vechi.

Abia după revoluţie, Mitropolia a luat act de acest teren care aparţine Mitropoliei şi de această mânăstire care era metoc al Mitropoliei de Iaşi şi abia în 1992 s-au început lucrările iar în 2000 s-a sfinţit şi s-a încercat a se imita o biserică domnească în stil moldovenesc, mai degrabă în stilul ştefanian sub cârmuirea Prea Sfinţitului Calinic care a condus direct şantierul şi chiar se mai spune în taină că este şi ctitoria de suflet din zona Iaşului pentru că el s-a ocupat de la început până la sfârşit. În momentul actual, cei doi stareţi pe care i-a cunoscut mânăstirea, a fost starețul Meletie, cel care s-a îmbolnăvit şi a trecut la cele veşnice şi are mormântul chiar lângă mânăstire; actualul stareţ este Părintele Arsenie Butnaru Arhimandritul, care a fost slujitor la Catedrala Mitropolitană din Iaşi, are doi sau trei ani de stăreţie, de la moartea vechiului stareţ.

Graţia: Care este rânduiala slujbelor?

Părintele Calistrat: Este important că mânăstirea păstrează tipicul rânduielilor călugăreşti aşa cum a fost lăsat el în Tipicul mare de la Sfântul Sava, adică este slujba privegherii cu litie în toate sărbătorile, este zilnic vecernie între orele 4 şi 5^{30}, cât durează cu tot cu pavecerniţa mică, în fiecare zi se săvârşeşte Sfânta Liturghie în mod obligatoriu şi ca o datorie sacră de sfinţire a acestui loc şi spun eu, tot ca o idee, chiar dacă aţi văzut că după revoluţie s-au făcut foarte multe mânăstiri noi care trebuie să primească duh de rugăciune sau trebuie să-şi agonisească Duh Sfânt nu numai prin sfinţirea locului de către arhiereu şi prin sfinţirea bisericii de către arhiereu, ci prin sfinţenia vieţii călugărilor care încep să împământenească locul cu tradiţii şi cu obiceiuri care se păstrează din gură în gură şi aici intră la monumentele sacre ale tradiţiei, ceea ce numim noi sfânta tradiţie, sora Sfintei Scripturi deci partea dogmatică şi statică a credinţei ortodoxe.

Ei, această biserică are puţin duh în zonă pentru că este aşezată în primul rând pe o zonă istorică şi, bine aţi spus că ea face legătura între nou şi vechi, între întuneric şi lumină, între sacru şi profan, între duhovnicesc şi lumesc pentru că atunci când te uiţi la munte, cum spune Psaltirea, vezi casa Domnului de rugăciune că aşa spune – casa Domnului pe vârful munţilor, ea este la poala muntelui, ceea ce înseamnă că oamenii mai au de urcat până la desăvârşire şi în momentul în care urcă dealul şi trec în partea cealaltă, găsesc schitul Bucium care este iarăşi o mânăstire cu vechime istorică pentru că este metocul schitului românesc Prodromul de la Athos sau cu hramul Tuturor sfinţilor, cum i se mai spune, tot loc de rugăciune poziţionat într-o zonă mult mai frumoasă şi mai pitorească în colinele Iaşului şi ascuns frumos între livezile colinei Bucium, încât abia îl zăreşti, o bisericuţă ca un bibelou.

Şi arunci, în partea opusă, când ne uităm la industrie, nu ne aducem aminte decât de altceva, tot ce a vrut omul să modernizeze fără Dumnezeu, numai cu creierul lui i-a dat şi bătaie de cap, de aceea, uneori, trebuie să radem de pe faţa pământului prin detonare sau curăţire a locului, anumite lucruri care nu mai sunt folositoare şi uşor, uşor, uşor, vom vedea că, chiar şi din judeţul Iaşi nu va mai exista o Mase plastice, o Tepro, un Terom, o Nicolina, un CUG, deci nişte mastodonţi care la vremea lor, pe timpul regimului comunist, sub o altă organizare mai exploatatoare, mai dură, şi-au avut efectul şi rostul lor, au acoperit forţa de muncă a ceea ce numim noi artificial oraş industrial, dar iată că istoria demonstrează uneori că omul trebuie să se întoarcă la origini şi să se întoarcă la pământul strămoşesc pentru că românii s-au distins, aşa cum i-au găsit toţi cronicarii şi istoricii vremurilor din cele mai vechi timpuri şi până astăzi ca fiind păstori de animale, crescători de albine, crescători de oi, am fost întotdeauna cultivatori de grâne, am fost exportatori de ceea ce numim pâine şi atunci nu toată industria îşi are rostul ei.

În actualul moment de criză pe care îl traversăm se vede că anumite centre nu sunt eficiente sau economice şi atunci, sigur că ceea ce rămâne omului este să se întoarcă la ceea ce este autohton şi natural. Resursele naturale pe care le creează Dumnezeu sunt inepuizabile, resursele artificiale pe care le creează omul se sfârşesc pentru că sunt făcute de o minte limitată şi atunci nu are cum să rămână veşnic un lucru limitat. Rămâne veşnic un copac care are rădăcina în divinitate, deci Dumnezeu l-a creat şi-l veghează să crească. N-aţi văzut, te duci într-o pădure şi tai pădurea, dau lăstari, nu-i prăşeşte nimeni, nu-i udă şi în 50 de ani ai din nou pădure. Cine poate s-o crească decât cel care a creat-o? Ceea ce înseamnă că pământul a primit poruncă să rodească

mereu pomi şi flori şi iarbă verde. Cine stă să sădească toate păşunile naturale sau cine stă să înzestreze decorul natural cu tot ceea ce numim noi pastelul florilor, deci toate culorile care în roua dimineţii sunt, dacă vreţi, ca nişte cămăşi fermecate care îmbracă natura. Un bob de rouă în strălucirea soarelui e mai preţios decât un cristal de diamant veritabil pentru că în acela străluceşte ochiul lui Dumnezeu din soare.

Graţia: Ce sfinte moaşte se află în Mânăstirea Vlădiceni?

Părintele Calistrat: Mânăstirea Vlădiceni adăposteşte moaştele Sfântului Ioan Evanghelistul, care, după documentaţia care însoţeşte racla de unde au fost aduse, sunt primite de la Mânăstirea Slatina din Suceava, lucru certificat de domnitorul Alexandru Lăpuşneanu care a dăruit aur în greutate pentru bucăţica de os a Sfântului Ioan Evanghelistul şi tot atunci a cumpărat de la greci, de la Vatopedu şi capul Sfântului Grigore Teologul care s-a şi reîntors la Slatina, aşa cum avem la Trei Ierarhi mandibula Sfântului Vasile, deci o porţiune din Sfântul Vasile, care au fost toate confiscate în timpul regimului comunist şi au stat prin magaziile securităţii sau prin vreun oficiu de oseminte care păstrau osemintele pe la vreun Institut de Medicină Legală, să vadă dacă sunt autentice sau nu, parcă Duhul Sfânt se citeşte cu aparatura, carbon sau ion nu ştiu care! Mânăstirea mai adăposteşte moaştele marelui mucenic Mina, tot aşa, aduse în dar de undeva din Patriarhia Română, deci de la o biserică din Bucureşti.

Un alt ocrotitor este Sfânta Muceniţă Chiriachi care este ocrotitoarea Huşilor şi are la Huşi mâna întreagă îmbrăcată în toc de argint.frumos şi se păstrează ca un odor de mare preţ, chiriachi însemnând duminică sau sărbătoare. Ea este o sfântă care s-a jertfit pentru Hristos în mod neconvenţional, nu în mod tradiţional. Am folosit odată un

termen şi am spus, mucenicii n-au fost fanatici, ci au fost zeloşi după întâlnirea cu Hristos. Şi atunci ca să nu piardă vremea în timpurile pământeşti, au dorit să scurteze cât mai mult trecerea vieţii pământeşti pentru a se întâlni mai repede cu Hristos. Aceasta nu înseamnă sinucidere ci dorinţă nestăpânită de rai, deci dorinţă avidă de a ajunge cât mai repede de a te întâlni cu Hristos. Şi atunci ei făceau acele mărturisiri de credinţă în care refuzau închinarea la idoli sau lepădarea de dreapta credinţă şi erau decapitaţi, erau înjunghiaţi, băgaţi în căldări cu smoală, traşi pe roată ş.a.m.d.

Avem asemenea martiraj şi la noi în ţară pe Horia, Cloşca şi Crişan, cei trei martiri ai Ardealului, avem pe Mihai Viteazu, avem pe Brâncoveanu, pe Barnovschi, deci suntem înzestraţi de Dumnezeu cu acest neam de oameni cinstiţi şi viteji care n-au acceptat progresul literar ci au trecut direct la faptă, adică vorba sună, fapta tună, deci s-au dăruit lui Hristos cu tot cu trup şi cu tot cu suflet. Chiar îmi aduc aminte un lucru frumos, m-a întrebat odată maica stareţă de la Mânăstirea Polovraci sau Horezu:

– Părinte, ce-aţi vrea să scrieţi în cartea de onoare a mânăstirii noastre?

Şi am spus:

– Nu am ce să scriu, dar vă scriu un lucru, Brâncoveanu şi-a zidit locaşurile de cult dăruite lui Dumnezeu, adică bisericile, dar a avut grijă ca trupul lui să fie moaşte în ele. Întâi şi-a făcut locurile unde să se odihnească şi apoi a venit şi s-a odihnit ca mărturie că a crezut în ceea ce a construit şi a făcut. Şi atunci consider că el şi-a zidit de dinainte locaşuri ca să se ştie că a vrut să se dăruiască românilor şi după moarte cum a fost domn în viaţă. Şi am semnat acolo.

Şi zice:

– Interesant ce-aţi scris.

– Nu, nu-i interesant, el a considerat că trupul lui nu poate să stea decât în biserica pe care a iubit-o. N-a vrut slavă pământească ci vrând-nevrând, în constrângerea şi conştiinţa lui de om şi român, a căutat slava cerească.

Graţia: Care este folosul acestor sfinte moaşte pentru credincioşi? Ce exemple ne puteţi da?

Părintele Calistrat: În primul rând, credincioşii, atingându-se de sfintele moaşte, se simt mai aproape de Dumnezeu şi de sfinţi. Este adevărat că timp de 50 de ani, regimul ateist a lucrat în aşa fel ca propaganda ideologică a marxism-leninismului, a materialismului dialectic să înlăture un pic valoarea sfintelor moaşte, şi când fac această afirmaţie, vă spun că şi eu, copil fiind în clasa a VIII-a, când am ajuns la moaştele Cuvioasei Parascheva din Iaşi, a fost pentru prima dată când am călcat la moaştele Cuvioasei Parascheva, am avut un sentiment de dezorientare, nu ştiam de ce mă aflam în faţa lor, făceam cruce, mă uitam, sărutam racla, iar mă uitam în stânga, iar o sărutam, vedeam că o sărută altul, iar sărutam şi eu racla dar nu ştiam de ce. Credeam că aşa se face şi căutam să fiu cât mai corect dar nu ştiam care este rostul. Prima întrebare pe care am pus-o preotului de la raclă:

– De ce Sfânta are perna la picioare şi nu la cap?

Asta a fost întrebarea mea care m-a frapat în momentul respectiv. Şi a spus:

– Când vei fi mare ai să înţelegi mai bine. Acuma mergi cu clasa, uite copiii pleacă.

Nu ştiu cine era la vremea respectivă că eram în clasa a VIII-a, dar vreau să spun că în acelaşi timp, când mă duceam la Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava şi mă închinam, care era sfântul de aproape, de acasă, bunica mea mă dirija şi spunea: Sărută aici, sărută aici, sărută aici

pentru că trebuie să te sfinţeşti, să fii sănătos şi să ai mintea luminată, să nu te îmbolnăveşti, adică ştiam exact pentru ce mă duc, dar aici nu mai aveam pe nimeni, eram singur şi nu ştiam exact ce ar fi bine să fac şi atunci am făcut şi eu ce făcea toată lumea. Se închinau toţi, mă închinam şi eu, pe când acuma, faptul că este Sfânta Liturghie, faptul că este preot la raclă, faptul că ţi se explică, faptul că este comunicare literară prin atâta carte religioasă care s-a tipărit, de acuma chiar mă gândeam stând singur că dacă s-ar da din nou o lege prin care să se strângă cartea religioasă, cel puţin 100 de ani n-ai mai putea scoate credinţa din popor, cât de bine s-a înrădăcinat în aceşti 20 de ani de libertate după revoluţie din nou credinţa ortodoxă în rândul maselor.

Faptul că, copiii fac religia la şcoală, la liceu, este un folos extraordinar şi atunci, sigur că efectul sfintelor moaşte este benefic şi direct. Noi cumva, românii, şi mi-a plăcut vorba lui Haşdeu care se atribuie voievodului Ioan Vodă cel Cumplit, citez, nu-i vorba mea: Aşa am fost noi românii aceştia, un neam ticălos şi plecat, n-am ştiut să ne cinstim sfinţii noştri, am tot împrumutat sfinţi de la alţii, am adus-o pe Cuvioasa Parascheva din Bulgaria, pe Filofteia din Bulgaria, pe Dimitrie din Bulgaria, pe Ioan cel Nou de la Trapezunda, parcă sfinţii neamului nostru n-ar fi putut purta aureole să fie cinstiţi de acest popor. Dar ne-am simţit noi mai bine că ne-am rugat la străini, probabil, ei văzând credinţa noastră curată au înţeles de ce-o facem şi ne-au ajutat. Aşa scrie Haşdeu în Viaţa lui Ioan Vodă cel Cumplit. El este puţin controversat cu gândirea lui personală dar mărturisirea pare într-adevăr autentică pentru că noi nu am avut cultul sfintelor moaşte. La noi abia din 1950 încoace am început să descoperim adevăraţii sfinţi ai neamului: Calinic de la Cernica, Antim Ivireanu, Constantin

Brâncoveanu, Gheorghe de la Cernica, Grigore Dascălu, sfinţii Moldovei: Ştefan cel Mare, Daniil Sihastru, Teodora, cei care existau deja în conştiinţa neamului, dar nu erau proslăviţi, adică nu erau cinstiţi la nivel central, adică la nivel de popor în mod oficial dar ei au existat în inima şi în sufletul poporului român.

Acuma, pentru că s-au făcut atâtea canonizări şi calendarul s-a umplut de sfinţi români este un lucru excepţioanl care merită toată atenţia şi singurul lucru care mai trebuie la aceste moaşte, trebuie avut grijă ca toate moaştele să aibă acatiste şi slujbe care să se poată cinsti în biserică, iar când este un sfânt local, să cinstim sfântul local împletind cu slujba sfântului universal din calendarul ortodox, ca să ne cinstim cu adevărat sfinţii neamului şi să arătăm că avem un patriotism nu fundamentalist sau xenofob, ci un patriotism naţionalist şi în primul rând ortodox şi religios, fără politică ci cu demnitatea acestui neam de a fi un popor presărat de harul Duhului Sfânt şi de harul sfinţeniei pentru că sfinţenia este o harismă, deci asta nu se cumpără, ea vine peste om numai atunci când gândeşte că omul merită, nu când vrea el şi atunci această harismă se revarsă acolo unde voieşte şi unde suflă Duhul. De aceea, moaştele rămân în continuare nişte repere teologice, practice şi morale pentru credincioşii care cinstesc viaţa unui sfânt.

Graţia: Ne-aţi povestit odată că sfintele moaşte de aici au ajutat în mod concret nişte oameni prin rugăciune, în nişte necazuri pe care le-au avut.

Părintele Calistrat: Cazuri pe care le ţin minte şi am fost mai atent asupra lor, că sunt multe lucruri şi întâmplări. Acuma trebuie să recunosc, n-o spun cu modestie nici cu mândrie, sunt foarte mulţi care vin şi dau slujbă de mulţumire:

– Părinte, am rezolvat.

Şi eu îi răspund:

– Pentru că v-aţi rugat şi aţi avut credinţă, Dumnezeu v-a ajutat. Asta este tot. Eu n-am făcut altceva decât să vă scriu pomelnicul, să vă dau canonul şi să vă pomenesc în gândul meu: Doamne, ajută-i să reuşească.

Era o doamnă care nu-şi putea explica ce se întâmplă de îi dispar banii din seif de la serviciu, având o funcţie de gestiune şi chiar m-a întrebat: Poate diavolul cumva să sustragă bani din seif? Şi i-am spus: Nu, el se ocupă numai cu suflete, dar faceţi Psaltirea şi mergeţi 3 zile şi citiţi Acatistul la moaştele Sfântului Mina şi a venit femeia şi a citit şi a doua zi, în timp ce-şi făcea anumite probleme de serviciu, din inspiraţie, întorcându-se să ia ceva din birou, a găsit un subaltern când descuia dulapul şi umbla la bani. Ştia cifrul, fiind o apropiere mai loială între subalterni şi şef şi-a permis şi sustrăgea de acolo şi bineînţeles că după aceea au urmat toate procedurile penale. I-am spus să nu se răzbune, să-şi recupereze suma şi să ierte pentru că sfântul a fost milostiv şi i-a arătat calea şi omul care îşi bate joc de munca şi de gestiunea ei.

Un alt om a venit tot aşa într-o bună zi şi a spus: Părinte, am nişte probleme la servici cu şeful meu şi de foarte multă vreme mă lupt, chiar cred că de ordinul anilor, să-mi schimb funcţia de la un birou la altul. Şi i-am spus: Bine, să aduceţi o şampanie după ce rezolvaţi şi cu asta basta. Citiţi Acatistul la Sfântul Mina! El mi-a mărturisit după aceea că a crezut că eu îl ironizez sau vorbesc cu el în glumă şi a doua sau a treia zi, a venit şi a adus două şampanii, şi a zis: Părinte, când am ajuns la servici mi-a zis şeful mai mare: Predă tot ce ai de predat şi mergi la noul post de lucru pentru care ai făcut cerere că s-a aprobat, ceea ce până atunci nu se rezolvase. Cine putea să fie decât

Sfântul Mina sau poate chiar Ioan Teologul, noi nu ştim. Important este ca omul, în momentul în care comunică direct cu sfinţii şi cu Dumnezeu are şi rezultatele pe măsură dar aici trebuie în primul rând o credinţă statornică şi mai mult decât credinţa statornică, trebuie seriozitate înfiorătoare sufletească. Când stai în faţa unui sfânt nu mai eşti în faţa televizorului sau în faţa unei bucăţi de pâine sau la o ceremonie, nici chiar în faţa preotului. Acolo eşti direct în lumea nevăzută şi dacă nu te porţi ca atare, sfântul nu te ascultă. Eu cred că cei curaţi cu inima vorbesc direct cu Dumnezeu şi atunci, sigur că şi lucrurile se îndeplinesc cu aceeaşi uimitoare viteză cu care omul este curat lăuntric.

Graţia: Care sunt construcţiile care aparţin mânăstirii la ora actuală şi câţi vieţuitori are?

Părintele Calistrat: Mânăstirea are un paraclis care poartă hramul Sfântului Ilie Tezviteanul, făcut tot după revoluţie, are o casă de oaspeţi cu cazare unde poate adăposti odată 40 de oameni, care se pot ogihni în condiţii foarte elegante, modeste ca valoare dar elegante ca cerinţe ale lumii de astăzi: pat, cearşaf, baie, duş, tot ce se cere; are corpul de chilii sau casa călugărească unde se adăposteşte stăreţia, secretariatul, bucătăria, un salon mic de primire musafiri sau oameni importanţi care ajută mânăstirea, colaborează sau sunt miluitori şi binefăcători şi două săli de protocol unde se desfăşoară activităţile când este sărbătoare mare, hram sau o festivitate mai mare în care este invitat episcopul şi ceilalţi musafiri care fac parte tot din fiii bisericii, deci oameni care vin şi ajută sau chiar sunt colaboratori permanenţi adică eu folosesc întotdeauna un termen:

– V-aţi scos abonament la Vlădiceni? Veniţi permanent la noi?

Şi ei spun:

– Da, părinte, vrem să încheiem aici cartea de muncă, ne simţim mai bine.

Ei vin de bună voie şi chiar mă bucur că biserica este permanent plină de credincioşi şi chiar toată vara fiindcă a fost cald, băncile afară au fost pline de credincioşi, în jurul bisericii şi toată ograda, pline de credincioşi şi ce m-a bucurat cel mai mult că am împărtăşit duminica poate şi peste 100 de copii pe care părinţii lor îi aduc pregătiţi şi nemâncaţi dimineaţa şi chiar copiii când ajung la biserică vin şi spun: Vrem papa, vrem Doamne, Doamne, vrem pâine sfinţită. Ei nu ştiu încă de Sfânta Împărtăşanie şi plâng până ce părinţii îi împărtăşesc, de un an, de doi anişori, de trei anişori, sugari, femei gravide, femei bătrâne.

Eu cred că lucrarea duhovnicească care se petrece aici nu este una cu faceri de minuni sau izgoniri de demoni. **Biserica este vie** şi când spun că biserica este vie mă refer la faptul că nu există duminică de la Dumnezeu sau sărbătoare şi uneori chiar m-am uitat şi în cursul săptămânii – miercurea, vinerea, sâmbăta, duminica, permanent, oamenii se împărtăşesc şi vin pregătiţi ei de la sine: Părinte, noi ne-am pregătit, dorim să ne împărtăşim, am postit trei zile, vrem să ne spovediţi, ne faceţi molitfa că vrem să primim Sfintele Taine. Ei, această trezvie demonstrează că Biserica lucrează viu în trupul tainic al poporului prin Hristos. Deci unirea cu Hristos este o permanentă sfinţire a materiei îndumnezeite, omul.

Graţia: În ceea ce priveşte canoanele, care este atitudinea credincioşilor, le primesc, le fac?

Părintele Calistrat: Am afirmat de foarte multe ori că şi creştinii la rândul lor se împart în mai multe categorii: sunt creştinii obişnuiţi, cei cu care noi ne-am obişnuit şi-i vedem în lumea cotidiană, ei vin la biserică, dau un pomelnic, primesc un canon, 10–20–30% poate îl împlinesc, au o

credinţă mai subţire, mai străvezie, nu strălucesc în credinţă; dar sunt şi creştini autentici, cei care s-au învăţat buni pravilişti, buni liturghisitori, nu lipsesc. Am persoane care şi-au propus şi au spus aşa: părinte, aş vrea ca pentru anul acesta să am şi eu 40 de liturghii una după alta participate la mânăstire zi de zi pentru folosul casei şi al sufletului meu. Şi să ştiţi că într-adevăr, am observat că le merge foarte bine şi chiar au spus că au rezolvat toate problemele în familie şi pur şi simplu Îl simt pe Dumnezeu în casa lor de când şi-au făcut acest canon. Şi ei singuri s-au învăţat. Alţii s-au învăţat să vină 12 duminici la rând, alţii s-au învăţat să vină 7 masluri la rând, alţii s-au învăţat să vină 7 miercuri la rând, alţii 7 vineri, alţii s-au învăţat să vină 7 sărbători, au ei tot felul, în tradiţia populară sunt foarte multe dar în general sunt ataşaţi de biserică şi în acelaşi timp sunt legaţi sufleteşte de Sfânta Liturghie şi de biserică şi când primesc un canon îl fac sau chiar pot să vă spun că fac mai mult în sensul că spune: Părinte, eu n-am citit numai ce mi-aţi dat, am citit şi la Psaltire, am citit şi din Acatistier, am citit şi din Biblie, să ştiţi că eu m-am învăţat cu rugăciunea, decât să pierd timpul degeaba, mai bine stau şi mă rog şi ăsta este un lucru minunat. Bine, aici este vorba de oameni care au de la 50–55–60 de ani şi înainte pentru că cei care sunt în câmpul muncii, nu toţi îşi permit timp liber dar în general fiecare se străduieşte. Ei primesc un *Îndreptar de spovedanie* pe care noi scriem întotdeauna tot ce trebuie făcut şi tot ce trebuie îndeplinit şi el vine şi spune: Părinte, 80% să ştiţi că am îndeplinit. E un lucru mare că oricine are scăpări sau uitare sau uneori poate sau uneori nu poate dar sunt vii dacă se împărtăşesc şi participă la biserică şi la Sfânta Liturghie, sunt vii în Hristos.

Graţia: Aceşti oameni care vin aici la mânăstire, la slujbe, să se spovedească, să se împărtăşească, de unde sunt, din Iaşi?

Părintele Calistrat: În primul rând pot să spun că sunt din toată zona Moldovei, vin şi din Botoşani când au timp în special în *week-end*-uri, sâmbăta vin, vin şi din zona Iaşului şi din satele dimprejurul Iaşului, vin şi din partea Sucevei foarte mulţi, vin şi din partea Galaţiului, Brăilei, Constanţa, Bucureşti. În general oamenii sunt într-un continuu pelerinaj, ei aşa spun: Părinte, ne-am gândit să facem o excursie la mânăstiri să ne încărcăm duhovniceşte şi atunci mă bucur şi-i mulţumesc lui Dumnezeu că mânăstirea noastră nu-i ocolită niciodată. Întreb:

– Pe unde aţi mai fost?

– Părinte, întâi am fost la Cuvioasa şi la sfinţia voastră şi de acuma o luăm la Neamţ, la Sihăstria, la Putna, de acuma ne ducem prin toată Moldova.

Ei, şi dacă Cuvioasa merită să fie prima care să fie cinstită pentru că e Cuvioasa, ocrotitoarea întregii Moldove, eu spun că Sfântul Mina, Sfântul Ioan Evanghelistul, Sfânta Chiriachi care se află aici la Vlădiceni, ei vin şi aici şi înseamnă că se simt foarte bine, dacă suntem în capul listei pe treapta a II-a, înseamnă că ei şi-au găsit liniştea şi folosul sufletesc, dacă dintr-atâtea biserici şi locuri doresc să se oprească întâi la mânăstirea noastră, înseamnă că duhul îi atrage şi asta este o mare bucurie. Atât pot să spun, că nu există zi în care să nu intre în curtea mânăstirii 20–30–40–50 de oameni, exceptând sărbătorile, când vin de ordinul sutelor – o sută, două, trei, patru.

Graţia: Cu ce ţinută vin oamenii în mânăstire?

Părintele Calistrat: Ei vin cu aceeaşi ţinută cum v-am spus adineauri: unii vin pregătiţi duhovniceşte de a-L întâmpina pe Hristos, unii vin să se cunoască cu Hristos, unii vin să se

împrietenească cu Hristos, unii vin să-L descopere pe Hristos iar unii vin să comunice direct cu El. Important este, şi am repetat acest lucru, că de fiecare dată aceşti oameni au plecat folosiţi. În momentul în care îl vezi că a aprins o lumânare, că şi-a luat o carte de rugăciune, că a primit un CD cu o predică, că a reuşit să se spovedească, să i se citească o dezlegare, să primească un cuvânt de folos, să-şi cumpere o Psaltire, să-şi ia o carte duhovnicească, el deja a sporit şi a făcut câţiva paşi duhovniceşti pe calea mântuirii la modul cel mai elegant şi la modul cel mai simplu, fără a fi stresat şi să ştiţi că cei care nu au anumite conduite deplin ideologice sau morale, pe parcurs se desăvârşesc şi data viitoare îl vezi pe om la bună cuviinţă, la decenţă, la bun simţ, la îmbrăcăminte, la comportament, la mişcările exterioare. De exemplu nu-l mai vezi glumind, nu-l mai vezi zâmbind, nu mai trânteşte, nu se mai grăbeşte: Părinte, suntem la mânăstire, trebuie să fim atenţi, aşa-i frumos. Adică ei se autocorectează.

Graţia: Câţi vieţuitori are Mânăstirea Vlădiceni la ora actuală?

Părintele Calistrat: În momentul de faţă suntem 6 sau 7 vieţuitori, exceptând personalul auxiliar: paznic, bucătar, 2–3 muncitori care se îngrijesc de problemele administrative ale bisericii şi personalul format din două maici care se îngrijesc de casa de protocol, unde este nevoie de o mână iscusită la primirea musafirilor sau la cazarea lor, la strânsul lenjeriei, la călcat, deci este treabă care este specifică omului potrivit la locul potrivit. Suntem doi preoţi slujitori, trei cu părintele stareţ, sunt 3–4 monahi, mai sunt un frate, doi începători, deci 7–9 persoane.

Graţia: Ne puteţi da o binecuvântare pentru cititorii care vor citi această prezentare a mânăstirii?

Părintele Calistrat: Pentru toţi cei care vor citi acest material este aceasta: Să nu uite că Dumnezeu îi iubeşte în fiecare zi, în fiecare loc şi în fiecare clipă şi dacă Îl vor căuta permanent, va fi şi Dumnezeu lângă ei permanent, iar dacă Dumnezeu e pururea cu noi, noi suntem pururea cu El.

Hramul Sfântul Ilie

Graţia: Părinte, de curând, de Sfântul Ilie, Mânăstirea Vlădiceni a fost vizitată la invitaţia Părintelui Stareţ Arsenie de către Prea Sfinţitul Adrian Hriţcu Botoşeneanu. A slujit foarte frumos, a ţinut un cuvânt foarte întăritor în final. Se spunea că este foarte bătrân.

Părintele Calistrat: 86 de ani.

Graţia: Dar l-am văzut extrem de tonic, extrem de puternic sufleteşte, cu o dragoste de viaţă ca şi cum ar avea 100 de ani de acum înainte de trăit, aşa ca să fie spre pildă şi încurajare pentru toţi cei care erau în biserică şi ceea ce m-a impresionat foarte mult, că dincolo de faptul că i-a mulţumit pentru invitaţie Părintelui Stareţ Arsenie, a fost un nume pomenit, numele sfinţiei voastre şi a zis că Dumnezeu ştie de ce Dumnezeu a îngăduit ispitele prin care aţi trecut şi vorbea aşa cumva cu admiraţie că aţi trecut printr-o perioadă grea şi aţi trecut cu bine. De când îl cunoaşteţi pe Prea Sfinţitul Adrian?

Părintele Calistrat: Prea Sfinţitul Adrian a venit în mânăstire sâmbătă seară.[35] Duminică, pentru că a fost aglomerat şi erau credincioşi şi eu nu am putut să slujesc, am rămas la paraclis pentru problemele lor pentru că erau foarte mulţi, iar în momentul când el a trecut de la biserică la masă şi a văzut din nou plin de oameni acolo, a trimis pe cineva şi a spus aşa: *La ora 4 vreau să vorbesc şi eu cu*

[35] Sâmbătă 18 iulie 2009.

părintele dacă poate, după ce mă odihnesc puțin. Şi la ora 4 l-am aşteptat pe bancă aici în faţa bisericii în umbra turlei şi zic:

– Prea Sfinţia voastră, m-aţi chemat şi aţi vrut ca să stăm de vorbă.

– Da, zice. Mi-a plăcut cum reacţionează oamenii în biserică şi cât sunt de activi şi mi-am dat seama că secerişul e mult şi secerătorii sunt iscusiţi prin faptul că erau puşi la punct cu foarte multe probleme, adică păreau maturi duhovniceşte.

– Nu, ăsta-i un ritm obişnuit al mânăstirii ca în sărbători să fie oameni.

– Da, dar am mai fost şi prin alte locuri şi nu prea am văzut atât de mulţi oameni la biserică.

– Ei vin la biserică pentru că este aproape Iaşul. De asta vin ei, e lângă Iaşi.

– Să ştii că am o rugăminte. Mâine aş vrea, dacă frăţia ta mă onorezi, să slujim împreună Sfânta Liturghie.

Şi atunci, a doua zi de Sfântul Ilie am slujit cu Prea Sfinţitul. El a ţinut la treaba asta, iar când s-a terminat Sfânta Liturghie chiar mi-a mulţumit şi a spus:

– Să ştii că m-am simţit fericit că am slujit astăzi cu tine.

Şi eu ca să nu-i schimb impresia sau să-l supăr sau să-l deranjez, am stat în banca mea, nu prea am sărit calul, eu nu prea ştiu rânduielile slujbei cu arhiereu că am slujit foarte rar, dar am stat şi eu ca măturoiul, unde m-a pus acolo am făcut, unde mi-a zis aşa, am executat şi el a zis:

– Îmi place, îmi place că la slujbă eşti rupt de cele lumeşti.

Dar rupt de cele lumeşti în ce sens? Eu nu obişnuiesc niciodată în sărbători când slujesc să iau pomelnice sau să stau la poveşti cu cineva. Cât sunt în

liturghie nu vreau să mă deranjeze nimeni, adică stau acolo, ori zic Doamne Iisuse ori mă uit pe Sfânta Masă ori mă gândesc la ale mele, vreau să mă rup în comerţul ăsta: Ia-ţi pomelnicul, n-aţi prescura, nu accept treaba asta. Avem timp în cursul săptămânii.

Un alt preot care-i mai tânăr sau mai liber şi n-a făcut proscomidia sau nu are probleme, de fapt, în fiecare duminică este rânduit un părinte cu epitrahilul care se ocupă de problema acestor cerinţe ale credincioşilor, adică luatul pomelnicelor, tot ce e nevoie. Şi în felul ăsta el a rămas foarte mirat adică, chiar mi-a spus, când va mai veni prin Iaşi va trece să mă vadă. Ăsta-i singurul reper şi am avut curajul cât am stat pe bancă separat, să-l întreb:

– Prea Sfinţia voastră, dacă-mi îngăduiţi, spuneţi-mi şi mie ce-i cu cartea aia *Pântecul desfrânatei*?

Eu mi-am permis şi l-am întrebat. Era o curiozitate de-a mea şi a spus:

– Mă bucur că m-ai întrebat în faţă şi mă bucur că ai spus lucrul ăsta ca să pot să te lămuresc. Eu, pe cel care a scris cartea nu-l cunosc, l-am văzut o singură dată când era elev la seminar şi m-a colindat într-o biserică din Franţa în holul unei case parohiale timp de un sfert de oră şi le-am dat şi eu ce am avut, o portocală, o banană, un fruct, o prăjitură, dar ce scrie în cartea aceea nu este adevărat pentru că eu n-am dictat nimănui nimic şi n-am povestit nimănui nimic din viaţa mea. Ce pot să-ţi spun, mulţumesc lui Dumnezeu că l-am cunoscut pe Iustin Moisescu de la care am avut de învăţat. Şi zice, mulţumesc lui Dumnezeu că l-am cunoscut şi pe Teoctist, patriarhul. N-am avut o relaţie extraordinară, dar mi-a plăcut întotdeauna tenacitatea lui şi modul de a rezolva o problemă. Când îşi punea o ambiţie, până n-o rezolva nu se lăsa. Lucrul ăsta întotdeauna m-a făcut să-l admir la el, dar ce scrie în cartea

aia sunt minciuni. Acuma, eu nu ştiu dacă oamenii mă cred după ce am dat dezminţirea, dar cu adevărat vă mărturisesc ca la spovedit că eu n-am dat ordin niciodată să se scrie o asemenea carte sau n-am dictat asemnea cuvinte ce sunt scrise în cartea aia.

Ştiţi că este o carte care vizează perioada decretului, scrie tot felul de urâciuni în ea. Eu am văzut-o xeroxată la cineva şi am mai răsfoit prin ea şi autorul principal este Prea Sfinţitul Adrian Hriţcu care pe vremea aceea era episcopul vicar al Moldovei, pe vremea lui Iustin. Nu-şi dă numele autorul dar se ştie că e scrisă de un oarecare, unul Ciprian Mega.

El ar fi fost un personaj negativ. Dar el spune: Eu am trăit în Franţa, m-am împăcat bine, am trăit foarte mulţi ani, am o linişte desăvârşită, am o pace şi o mulţumire deosebită. Zice: Nu sunt mustrat de cuget pentru faptul că întotdeauna am căutat să-mi văd de viaţa mea şi de sufletul meu, nu vreau să fac rău nimănui.

Şi el este un om distins în felul lui, adică am văzut că este calculat, cumpătat, echilibrat, profund, ca omul cu o maturitate spirituală, după 50–60 de ani de călugărie, vă daţi seama că nu poţi să gândeşti altfel! Atâta, în rest nu am avut relaţii.

Graţia: Eu am avut bucuria că am reuşit să fac câteva fotografii în care am prins în acelaşi cadru şi pe Prea Sfinţitul Adrian şi pe sfinţia voastră.

Părintele Calistrat: Da, sunt nişte momente când l-am dus la Daruri, nişte reguli arhiereşti, părintele stareţ mi-a spus.

Graţia: Pentru mine acelea sunt nişte imagini istorice şi am să le păstrez cu drag.

Părintele Calistrat: Cum rânduieşte Maica Domnului. Eu consider că sunt în relaţii bune cu oricine, dar am şi eu un defect, mie nu-mi prea place să mă bag în aglomeraţie. Eu

şi la ora actuală iubesc Liturghia de unul singur, s-o fac eu, s-o simt, s-o trăiesc cum îmi place mie. Slujba în sobor pe mine mă oboseşte. După o slujbă în sobor, eu sunt mai obosit ca după stat de vorbă cu 1000 de oameni. E foială, e răspândire, e stres, chiar la un moment dat a făcut o glumă în altar şi a spus Prea Sfinţitul: Of şi slujba asta cu arhiereu, atâta mai complică şi arhiereii ăştia problema, văzând că toţi sunt stresaţi să fie atenţi la ce trebuie făcut. Şi el a vrut să destindă atmosfera.

Pelerin la Locurile Sfinte

Graţia: Părinte, aţi avut bucuria să vizitaţi locurile sfinte. Cum s-a creat această împrejurare pentru a pleca şi cum a fost acolo?

Părintele Calistrat: Nu m-am gândit niciodată că am să plec la Sfântul Mormânt, adică la Ierusalim, nici nu aveam în plan, eram resemnat de o problemă ca asta, în primul rând că nu cunoşteam şi nu am avut contact niciodată şi în al doilea rând dintr-un conservatorism personal că nu trebuie să zbori cu avionul, că nu trebuie să ieşi din ţară, că e bine să stai acasă. Chiar cu ocazia asta sunt şi eu cetăţean cu paşaport, pentru că nu am avut până acuma paşaport.

Graţia: Părinte, fiind atâtea discuţii cu privire la paşapoarte, ce fel de paşaport v-aţi luat?

Părintele Calistrat: Paşaport obişnuit cu termen de 10 ani mi-au dat, din hârtie, nu biometric. Dar nu mi-a fost frică, mie de oricare mi-ar fi dat, îl luam. Eu am întrebat:

– Ce fel de paşaport aveţi?

– Obişnuit.

– Dar am auzit că sunt ieşite astea noi.

– Nu avem încă tehnica şi de aceea vă dăm de care avem.

Este valabil de pe 10.08.2010 până pe 10.08.2020. Şi mi-a spus: Dacă va veni vreun ordin nou, o să-l schimbaţi la timpul cuvenit.

Ideea de a pleca nu a fost a mea, ci a Părintelui Stareţ Arsenie Butnaru Arhimandritul. Când cineva stătea la masă, un sponsor care mai ajută mânăstirea, a spus: Uitaţi-vă, se organizează la sfârşitul lunii octombrie un pelerinaj la Ierusalim. Nu vreţi să-l lăsaţi şi pe Părintele Calistrat? Eu am spus că mă duc dar cu o singură condiţie, dacă nu am de umblat după nici o hârtie pe nicăieri pentru că nu-mi plăcea să mă duc să umblu prin tot locul după anumite hârtii. În momentul în care persoana respectivă a auzit, a spus aşa: Părinte, noi ne ocupăm de toată documentaţia, nu vă trebuie nimic decât să aveţi buletinul şi paşaportul pentru că astea sunt actele de identitate cu care plecaţi, dar paşaportul nu vă trebuie decât acolo în Israel.

Am plecat pe data de 27 într-adevăr, o excursie de 8 zile, condusă de o doamnă Ana, ea este organizatoarea grupului. A mers părintele stareţ de la Hadâmbu, maica stareţă de la Galata, nişte măicuţe de la Galaţi, nişte măicuţe de la Ciolpani, mai erau persoane monahale dar nu le-am cunoscut. Jumătate din autocar a fost parte bisericească, jumătate din autocar a fost parte creştină, dintre creştini erau ieşeni de-ai noştri cunoscuţi care chiar s-au bucurat că am avut această ocazie, au fost şi doi ucenici foarte buni ai Părintelui Iustin Pârvu care în momentul când m-au văzut la autocar au zis:

– Dar cum, sfinţia ta la Ierusalim?

Zic:

– Iată se întâmplă, nu ştii unde porneşti şi unde ajungi.

Şi atunci au zis:

– Chiar o să-l sunăm pe Părintele Iustin să-i spunem că mergeţi în companie cu noi că la orice se aştepta oricine, numai la asta nu, că nu se ştia. Eu nu am vorbit despre plecarea la Ierusalim.

Primul contact cu ţara sfântă nu a fost totuşi contactul cu ţara sfântă. Cel mai impresionant ca idee pentru mine, din tot pelerinajul ăsta, rămâne în mintea mea mirarea cum mintea omului luminată de Dumnezeu a putut crea aceste avioane mari, uriaşe şi pot să zboare cu aşa o viteză pe sus pentru că am mers cu un Airbus al companiei Tarom foarte mare cu vreo 400 de locuri, închipuiţi-vă, ca două vagoane de tren care zboară pe sus cu 960km/h. În două ore am fost în Ierusalim cu GPS, arăta temperatura de afară. Zburam la o altitudine de 12000 de metri înălţime, era –61°C în aer iar în Ierusalim jos la sol, când am aterizat erau 35°C. Era vara, exact cumpăna dintre anotimpul ploios şi căldură. Ei aşteptau primele ploi.

Întâmplarea a făcut că în nici una dintre zilele în care am călătorit nu am avut probleme cu ploaia. Am prins numai soare, am avut puţini stropi într-una din zile când am vizitat cetatea sfântă, dar nu au durat mai mult de jumătate de oră, doar nişte stropi mărunţi. Exact atunci vizitaserăm Eleonul, Grădina Măslinilor şi locul Înălţării Mântuitorului, locul unde Mântuitorul S-a înălţat la cer. E un loc, un fel de moschee musulmană mică îngrijită, partea ortodoxă e cu sticlă, lăsată să se poată vizita, poţi să săruţi locul unde a stat Iisus cu tălpile. E foarte frumos.

Pe mine m-a impresionat zborul cu avionul. Am ajuns în nişte insule care sunt undeva în marginea grecească şi la un moment dat, când avionul se pregătea să decoleze spre Tel Aviv, se vedeau pe pământ luminile cum străbat întunericul nopţii spre cer, erau ca un fel de licurici cum ar

fi împrăştiaţi. Am făcut câteva fotografii, dar v-am spus, modul cum o navă din astea îşi ia zborul e foarte interesant. Aceasta e o mare realizare a omenirii, aici e vorba de dinamică, de fizică, de forţă, de mişcare, de putere, presiunile pe care le creează turbinile respective. Este ceva extraordinar. Mai mult mi-a plăcut, ca să spun aşa, mersul cu avionul dus-întors. Era pentru prima dată şi a fost un contact, nu de spaimă, lumea spunea, ei, o să vezi, o să se întâmple. Nu, nu s-a întâmplat nimic. Singurul lucru, am avut o durere de cap surdă cum e durerea de măsea din presiunile pe care le formează dar în rest, nimic.

În Ierusalim, prima zi a fost simplă, contactul cu Cetatea Sfântă, Drumul Crucii, cu bazaruri, cu oameni, nu era ceva care să te marcheze, dar când am început itinerariile Mântuitorului – Capernaum, Marea Galileii, Muntele Fericirii, Muntele Măslinilor, locul Înălţării, Grădina Ghetsimani, locul unde a fost vândut Iisus, mormântul Maicii Domnului, Muntele Tabor, Marea Roşie, Marea Moartă, Muntele Sinai, Cetatea Sfintei Ecaterina, vârful Muntelui Sinai unde a primit Moise Tablele Legii, Câmpia Taneos unde, cum arată la Psaltire, unde a dat Dumnezeu şi a curs mană din cer, locul unde a fost viţelul de aur când s-a jucat poporul în jurul idolului, locul unde a izbit îngerul idolul, Masada, locul unde romanii i-au bătut pentru ultima redută pe evrei când a dat cu sare în Ierusalim şi l-a arat. În special ca Ierusalim, Cetatea Sfântă, toată esenţa e Bethleemul, este Mormântul Sfânt şi Biserica Păstorilor, locul de unde păstorii au auzit cântările de îngeri. Totul se petrece în preajma Ierusalimului ca într-un cătun, cum ar fi aceste obiective ale mânăstirii puse la 1km unele de altele. Având un ghid foarte bun, pe Părintele David, care a stat toate zilele cu noi, şi el dacă de 20 de ani este în Ierusalim, ne-a povestit din fir în păr şi am trăit

Biblia în teren, asta a fost, acesta a fost sentimentul. Nu am avut misticisme, să spun, supraarătări, ba chiar într-una din seri l-am visat pe Părintele Iustin, că era şi el în Ierusalim şi am zis:

– Ce căutaţi pe aici?

Şi a zis:

– Nu-i treaba ta, tu eşti cu excursia ta, eu sunt cu excursia mea.

Chiar aşa a fost visul, nu ştiu prin ce împrejurare. Dar a fost frumos sub motivul că numai Biserica Sfântului Mormânt ne-a luat o zi să o vizităm, de la ora 11 până la 4 după amiază, altar cu altar, loc cu loc, porţiune cu porţiune. Am fost şi în camera tezaurului, unde am mai descoperit o noutate care mi-a bucurat inima – când Mânăstirea Bârnova a fost închinată Sfântului Mormânt, Dabija Vodă a dăruit o cruce valoroasă sculptată, care foarte multă vreme a stat înfiptă la locul Căpăţânii la altarul unde s-a despicat muntele şi s-a rupt catapeteasma în două.

Până acum 10 sau 7 ani, când un paracliser neglijent a scăpat o lumânare şi a pârlit-o şi de atunci este băgată în tezaur fiind obiect de patrimoniu şi este pusă una nouă de măslin. Deci acea cruce a domnitorului Moldovei, a Bârnovei a stat acolo la locul Căpăţânii iar la Bethleem, la locul naşterii Mântuitorului, unde este marcată, sunt trei altare unul lângă altul, cum am fi noi pe esplanada asta, acolo e unul la doi metri, locul de unde magii au stat în genunchi şi au dat daruri Maicii Domnului, în colţul ăsta este altarul unde Maica Domnului alăpta Pruncul, iar cum sunteţi dumneavoastră în triunghi este steaua unde Pruncul S-a născut, deci exact unde a fost ieslea, unde Pruncul a venit pe pământ şi este marcată cu o stea mare de argint pe care o vedem noi în fotografii. Aceea este dăruită de Dafina doamna Moldovei. De ce amintesc lucrul ăsta? Fără să

întreb pe nimeni, dar a povestit lucrurile astea acolo şi a zis, uite cât de neînsemnaţi sunt aceşti domnitori în istorie şi sunt trecuţi cu vederea şi uite ce lucruri minunate au făcut! Am văzut în Sfântul Tezaur Evanghelia lui Ieremia Movilă, Evanghelia dăruită de Tomşa Vodă, am văzut o Evanghelie dăruită de Alexandru Lăpuşneanu.

Graţia: În ce limbă?

Părintele Calistrat: În limba moldovenească, dăruită la Sfântul Mormânt, era în Tezaur acolo, moaşte de tot felul, mâini ferecate în argint.

Graţia: Ştiţi cumva şi vechimea acestor evanghelii?

Părintele Calistrat: E clar că dacă au domnit în jurul anilor 1600, sunt 400 de ani în faţă, pentru că după Ieremia Movilă[36] a domnit imediat Tomşa, după el Barnovschi, Vasile Lupu şi Dabija Vodă.

Graţia: Cu caractere chirilice?

Părintele Calistrat: Cu caractere slavone şi chirilice, frumoase, ferecate, toate îngrijite. Am văzut documente domneşti şi evanghelii domneşti şi în muzeul Mânăstirii Sfânta Ecaterina din Sinai, acolo unde este capul şi mâna Sfintei Ecaterina. L-am văzut şi pe Sfântul Ştefan Savaitul cum stă în scaun şi se roagă adormind cu moaşte întregi.

Poate pentru un ateu sau un necredincios se poate vorbi despre o trăire profundă sau de o înălţare în duh, dar ca cel ce eşti ortodox şi ştii lucrurile astea şi te duci cu inima caldă, am reuşit şi am făcut şi două liturghii, ne-am împărtăşit la Sfânta Ecaterina, am slujit la aşezământul românesc unde chiar am avut noroc şi am făcut proscomidia şi am făcut-o în vreo trei ore, nu m-a deranjat nimeni.

[36] Ieremia Movilă, a fost domnitor al Moldovei: august 1595 – mai 1600 şi septembrie 1600 – 10 iulie 1606.

Foarte mulţi îmi spuneau: Părinte, să mă pomeneşti şi pe mine şi pe mine şi pe mine. Ei, am pus 40 de părticele pe Sfântul Disc şi la fiecare exact rugăciunea asta am zis: Doamne Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale, pomeneşte-i pe toţi care mi-au poruncit să-i pomenesc la Sfintele Locuri. Şi am avut chiar bucuria că am zis, ştiu că i-am cuprins pe toţi, adică nu a rămas nici unul.

Proscomidia, partea pregătitoare, e cea mai mare. Se lucra cu prescuri greceşti iar preotul de la noi, un părinte de mir din zona Iaşului nu ştia să lucreze proscomidia din două prescuri, era învăţat ca în România cu cinci şi am zis: Lăsaţi că fac eu că am mai făcut şi ştiu cum. În felul ăsta chiar am avut bucuria că am putut şi i-am pomenit pe toţi, am pomenit şi mânăstirile şi călugării, creştinii, pe toţi pe care-i spovedesc, pe toţi pe care-i pomenesc, pe toţi care-mi dau pomelnic, pe toţi care vin şi se roagă, adică să nu rămână nimeni neprins.

Pe data de 4 noiembrie noaptea ne-am întors în ţară. Singura diferenţă, ca să spun aşa, a fost aerul liniştit şi cald de acolo cu temperatura brusc rece de la noi, deci a fost o zi, două de răguşeală, până se învaţă din nou organismul cu aerul rece. În rest, totul a fost foarte frumos, degajant, chiar relaxant.

Dacă până acum spuneam, nu mă duc, nu-mi trebuie, acum chiar m-aş mai duce măcar o dată, dar sub ce formă? Să fim un grup mult mai organizat, mai mult de-ai noştri, care au interesul acesta bisericesc, de zidire sufletească şi să nu mai fie între noi oameni care sunt mai mofturoşi cu mâncarea, cu dormitul, cu mersul. Deşi toate au fost la superlativ, nu se pot face mofturile fiecărui om în parte. Au mai fost şi comentarii că mergem prea repede, că-i prea obositor, că-s prea multe obiective într-o zi, nu-i

posibil să depunem atâta efort, că trebuie să simţim trăire. Cum să simţi trăire când autocarul făcea 300km într-o zi, trebuie să străbaţi, să te mişti oleacă, nu poţi să stai aşa, dar dacă ai avut de trăit, ai trăit.

Ce mi-a plăcut cel mai mult – Valea Hozevei cu Sfântul Ioan Iacob care era descoperit şi l-am putut filma acuma frumos, real cum este, în biserică, în raclă de sticlă, de cristal. L-am putut filma îndeaproape frumos, chipul, mâinile, picioarele, nu am făcut poze de ansamblu, nu, capul separat, mânuţele separat şi picioarele separat, ca să poată şi creştinii noştri să vadă cum arată Sfântul Ioan Iacob în realitate. Aşa când vezi întreg, întotdeauna chestiunea cu moaştele în realitate e o confuzie, fiind acoperite, fiind protejate, unii cred cine ştie ce e acolo. Ei, lasă să vadă necredinciosul trup neputrezit, oseminte şi piele şi carne sfinţite, acesta-i cuvântul.

Cel mai frumos loc care mi s-a părut după Hozeva a fost Valea Iordanului cu Mânăstirea Sfântul Sava de pe râul Cherit, pe Valea Cedrilor, care mi s-a părut cea mai frumoasă. Sfântul Sava, cel care a făcut Tipicul Mare, în raclă, doar un metru cred că mai are, cum este scăzut, dacă e de la anul 600, vă daţi seama câţi ani au trecut, cu nişte picioruţe micuţe, frumoase, îmbrăcate în papucei şi cu mânuţele aşa, cât trei degete de om rămase şi cu o faţă ca un pergament maro cu barbă, cu nări.

Graţia: La vedere?

Părintele Calistrat: Da, la vedere. Nu ştiu dacă au făcut băieţii vreo fotografie. În unele locuri nu ne dădea voie să fotografiem. Chiar într-un loc cineva s-a încăpăţinat şi nu a mers aparatul, s-a blocat, adică binecuvântarea e binecuvântare, nu luată ca o pedeapsă, dar unde-i lege nu-i tocmeală. Sfântul respectiv nu s-a lăsat fotografiat.

În rest, am văzut mormântul Maicii Domnului, peştera unde s-a născut Ioan Botezătorul, Muntele Iudeii, unde a trăit, locul unde a înviat pe fiul văduvei din Nain, locul unde a prins Mântuitorul peşti, locul unde a potolit furtuna, toate. Tot ce vedeţi în Noul Testament, tot am văzut. Pe lângă Magdal numai am trecut, nu am intrat în satul Mariei Magdalena, dar am fost la Biserica Sfintei Maria Magdalena.

Vreau să spun aşa, pentru un creştin necredincios, Ierusalimul este o zidire sufletească şi o întărire şi o întoarcere la dreapta credinţă, iar pentru creştinul credincios care merge la Ierusalim cu scop duhovnicesc, dacă nu a ajuns niciodată, e singura pierdere în viaţa asta pământească, faptul că nu ai ajuns până la Ierusalim.

Chiar pot să afirm, nu spun cu răutate sau cu reţinere, e mai frumos ca Athosul. Cu toate că Athosul e ţara călugărilor, cred că în Ierusalim e mai frumos ca în Athos, mai mult mi-a plăcut, o atmosferă care te încarcă şi te bucură. Nu ai timp să te oboseşti, nu ai timp să te gândeşti, nu ai timp să te superi, nu ai timp să te întristezi. Aşa se şi spune, Ierusalimul e oraşul păcii.

Singurul lucru pe care l-am văzut în Ierusalim şi mi-a dat un sentiment nou, că arabii şi păgânii pe care poate noi îi desconsiderăm, sunt puţin mai primitori şi mai blânzi şi mai omenoşi ca noi. Adică, dacă la greci, de pildă, îi găseşti plictisiţi şi obosiţi de atâta turism, arabul tot timpul zâmbea şi tot timpul se purta frumos că probabil acesta fiind venitul şi din aceasta îşi dezvoltă ţara, la un moment dat, când treceam în Palestina, nu mai spuneau vă rog să cumpăraţi suveniruri, în limba lor, ci ajutaţi Palestina, ajutaţi Palestina, adică luând ceva de la ei, rămâne şi un ban în ţară la ei. Foarte frumos, toate locurile frumoase, în Carantania, la Muntele Ispitirii, am fost.

Graţia: În ce limbă vă invita?

Părintele Calistrat: Eu am avut ghid în engleză care ne-a explicat tot timpul şi am avut ghid în limba română, dar în engleză am avut eu băiatul cu care am plecat de aici de la noi din ţară, că ştia engleza bine şi l-am folosit peste tot, adică am avut translator personal. I-am spus: Eu sunt Patriarhul Macarie al Antiohiei şi tu eşti Paul de Alep[37], tu consemni. A fost frumos, a meritat. Adică, câte lucruri nepreţuitoare cumpărăm noi şi cheltuim banii pe ele, o excursie de 1000 de euro cu cazare, cu hrană, cu hoteluri, cu transport, cu totul în regulă, mers bine, venit bine, toate asigurate, deci e o nimica toată, cum se spune la noi la români – îşi face banii.

Graţia: Toate locurile pe care le-aţi vizitat, însemnând tot istoricul şi viaţa Mântuitorului sunt marcate cumva, sunt biserici în locurile respective, de unde aţi ştiut?

Părintele Calistrat: Nu peste tot, unde erau biserici intram şi ne închinam.

Graţia: Ce fel de biserici, ortodoxe?

Părintele Calistrat: Ortodoxe sau catolice. Am întâlnit la una din staţiile crucii, a îngenuncherilor Mântuitorului, am întâlnit ...

Graţia: Pe via dolorosa?

Părintele Calistrat: Da. Am întâlnit şi o capelă armenească, am întâlnit şi o capelă benedictină, una catolică, deci fiecare cum a protejat locul. Am întâlnit

[37] Paul de Alep (n. 1627 – d. 1667?) a fost un arab creştin din Siria, arhidiacon din Antiohia, care l-a însoţit pe patriarhul Macarie în călătoriile sale prin ţările române şi Rusia, despre care a scris o carte în limba arabă cu date istorice foarte preţioase referitoare la ţările române şi la poporul român. Cartea a fost tradusă în limba română de Emilia Cioran şi a apărut prima dată la Bucureşti în 1900. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Paul_de_Alep

moschei, în majoritate biserici greceşti ortodoxe, biserici ruseşti tot ortodoxe, româneşti, doar atât, Valea Hozevei, unde era tot un grec. Am întâlnit la dudul lui Zaheu o biserică lăsată în seama unui beduin, nu mai slujea nimeni.

Graţia: Mai există dudul?

Părintele Calistrat: Da, am adus chiar şi o bucăţică mică de sclepeniţă[38] din dudul original, dar nu că mai există, ştiţi cât e de mare? Cât chioşcul ăsta de vânzare, are nişte tulpini groase, mai groase decât mine, are vreo 3–4 tulpini, adică s-a suit în ceva dud Zaheu, este tot îmbrăcat, are o capelă pe el cu acoperiş cu sticlă, iar lângă el, din rădăcina lui, un alt dud, nu aproximativ, dar asemănător de mare şi de uriaş, deci un puişor al lui alături, viu.

Dar acesta e în aer, natural, dar cel original e închis pentru protecţie. Dacă ar lua toţi ca mine câte o surcică, unde s-ar ajunge? Dar pentru că beduinul nu a fost atent, am agăţat-o, am prins-o. Am văzut grădina unde se ruga Mântuitorul, Grădina Măslinilor, acolo e o biserică benedictină unde e piatra unde a stat în genunchi, unde a plâns cu lacrimi de sânge şi s-a rugat: *Treacă paharul de la mine*. Am văzut scăldătoarea Vitezda, care e undeva la un subsol, nişte beciuri cu apă cu cinci camere, nişte grote sunt acolo.

Trebuie ştiut faptul că Ierusalimul a trecut prin trei mari urgii: anul 70, când l-au şters romanii de pe faţa pământului şi l-au dărâmat, apoi perşii lui Cosroe[39] la anul

[38] Aşchie, ţandără.

[39] În anul 615, regele persan Cosroe Parviz, cucerind Cetatea Sfântă a Ierusalimului, a luat ca pradă de război şi racla cu lemnul Sfintei Cruci. Heraclie a recuperat Crucea prin război, şi a depus-o în Biserica Sfântului Mormânt. Câţiva ani mai târziu, în anii 634–635, lemnul sfintei cruci a fost adus de la Ierusalim la Constantinopol (şi înapoi) într-o procesiune solemnă care s-a păstrat până astăzi în cultul bizantin

600 care a dărâmat în întregime tot, tot, tot ce a construit sfânta împărătească Elena.

Eu niciodată nu am cunoscut valoarea sfintei Elena. Am citit cartea lui Eusebiu de Cezareea, Viaţa împăratului Constantin şi împărăteasa Elena, dar ea este, cumva, prezentată politic, dar din punct de vedere spiritual, abia acum, pot să spun că am înţeles rolul Sfinţilor Împăraţi. Ei nu au fost creştini numai că şi-au luat numele, oamenii aceştia s-au implicat pur şi simplu în ortodoxie, cum s-a implicat Ştefan cel Mare la noi în România, în Moldova. Unde te-ai dus, mozaicuri din timpul Sfintei Elena, biserica, ruinele din timpul Sfintei Împărătese Elena. Deci peste tot.

Tot ce ţine de Noul Testament, Împărăteasa Elena, pur şi simplu, a construit biserici, dar a venit acest nebun de conducător persan Cosroe şi a dărâmat totul, dar se găsesc temeliile, ziduri, porţiuni, rămase, restaurate, reparate, singura de care nu s-a atins este Sfânta Ecaterina din Sinai[40] care nu i-a fost în cale şi i-a fost prea departe. E undeva în pustiul Arabiei, drumul mătăsii, spre Sinai, mai puţină

al sărbătorii din 14 septembrie. http://ro.orthodoxwiki.org/%C3%8En%C4%83l%C5%A3area_Sfintei_Cruci

[40] Venerat de trei religii (creştină, iudaică şi islamică), Muntele Sinai (Gebel Musa) este un vârf aproape izolat, de 2285 m. În tradiţia creştină Muntele Sinai este acelaşi cu Muntele Horeb, locul în care Moise a primit Tablele Legii. Cea mai folosită cărare ce duce spre vârf este cunoscută sub numele de Sikket Sayidna Musa – „cărarea stăpânului nostru Moise". Porneşte chiar din spatele mânăstirii şi duce spre sud, către poalele muntelui. Majoritatea vizitatorilor urcă muntele înainte de zori, pentru a prinde răsăritul pe vârful muntelui sfânt. Aici se găsesc o capelă ortodoxă şi o moschee. Capela este construită chiar pe locul construcţiei originare a împăratului Justinian, în unele duminici slujindu-se Sfânta Liturghie. http://www.lacasuriortodoxe.com/article-25380922.html

treabă a avut acolo el, dar în rest a trecut totul şi a pârjolit, a ars şi a stricat tot, tot, tot. Şi cetatea Ierusalimului este reclădită de 4, 5 ori una peste alta. Apoi au fost şi cruciaţii, prima cruciadă a reparat, alţii au distrus şi au întărâtat otomanii împotriva creştinilor şi au ieşit iarăşi nişte nenorociri.

Am văzut marele, frumosul palat al marelui sultan înţelept Salahaddin, cel care a adus pacea în Ierusalim după ce a cucerit Ierusalimul după a doua cruciadă, dacă nu prima, undeva în preajma anului 1000, 1100, 1200, nu mai ţin minte exact ce ne-a povestit, era mult bagaj, trebuia să reţii în fiecare zi. Acest sultan, pur şi simplu a lăsat comerţul liber în Ierusalim, vizita în cetate, a pus oameni, un fel de casieri la porţile cetăţii Ierusalimului şi cine voia să viziteze dădea un dinar, a reparat-o, a întreţinut-o, a păzit-o, i-a asigurat paza militară, a fost mai creştin decât creştinii şi decât cruciaţii.

Vă recomand să vedeţi pentru a înţelege acest lucru pe care eu l-am trăit şi sufleteşte în inima mea, nu că de acum m-am transformat în mare apărător, dar cine e om pe pământ nu contează ce religie are, depinde ce suflet are, pentru că toţi avem câte o religie dar nu avem caracter, adică caracterul nu ne reprezintă în religia respectivă. Vă recomand să vedeţi filmul *Regatul cerului*, eu l-am văzut odată, ţine de această cruciadă şi de acest sultan Salahaddin care se luptă şi cucereşte Ierusalimul, eliberează pe toţi, nu ucide pe nimeni, face un mare armistiţiu, dar schimbă semiluna şi pune minaret, adică face turnul acela unde vine muezinul şi îşi cântă rugăciunea otomană.

Dar ce m-a impresionat că noi ortodocşii n-o să fim niciodată în stare să facem ceea ce fac otomanii, arabii. Eram în vama Egiptului, treceam înapoi în Israel şi a venit ora de rugăciune, când a început muzica aia, a îngheţat tot

şi paşaport şi calculator, tot a rămas baltă, s-au descălţat, au scos un covoraş şi au început plecăciunile alea ale lor şi până nu s-a terminat ...

Graţia: Acolo unde se aflau?

Părintele Calistrat: Acolo la birou, în faţa noastră, nu s-au deranjat, vedeam pe geam şi pe uşa deschisă. Când au terminat au mâncat ceva, probabil e o taină a lor, nu ştiu ce regulă au ei acolo, au mâncat ceva sau au băut ceva, şi-au tras în picioare încălţămintea, şi-au strâns covoraşul ăla, şi-au aşezat epoleţii, cămaşa pe ei şi au trecut la treabă ca şi cum nu s-a întâmplat nimic.

Ei, nu cred că ortodocşii ar fi vreodată în stare de aşa ceva, la oră fixă să poţi lăsa afacerile, perversităţile, răutăţile, nebuniile, interesele şi să faci o rugăciune! Chiar dacă Allah al lor nu-i Hristos al nostru, dar respectul faţă de aşa-zisul dumnezeu al lor sau apărător al lor arată exact ce citeam odată prin Proloagele scrise în chirilică la Sihăstria, undeva prin luna ianuarie, era un cuvânt de folos în care un preot idolesc se pregătea cu mare curăţie şi cu mare post să poată să slujească idolilor şi spunea acolo, dacă idolilor făcuţi din piatră şi din lemn, preoţii lor se pregăteau cu atâta străşnicie, cu atât mai mult lui Hristos Împăratul cerului. Adică, vreau să spun că ei pot fi şi o pildă pentru noi, chiar dacă noi ne credem credincioşi desăvârşiţi. Cineva mi-a zis:

– Am rămas mirat că v-aţi schimbat optica despre alte religii.

– Nu mi-am schimbat-o deloc.

Dintotdeauna am avut o optică generală, dar acuma am avut ocazia să văd cu ochii mei că şi între alte religii găseşti oameni mai oameni ca la noi, de o politeţe impecabilă, de un bun simţ impecabil.

De exemplu şoferul avea apă rece într-un mic frigider alimentat la bateria maşinii şi a spus: Am luat apă

rece că poate dacă vreunui om i se face sete, să nu oprim pe undeva să cumpere să dea mult, să fie aici în maşină. E o chestiune de mult bun simţ. Ei, pune-l tu pe un şofer român să aibă apă rece la bord că i s-ar face cuiva rău! Nu putem vorbi de impresie dar lucrurile cu care iei contact, chiar dacă sunt noi, uneori sunt frumoase şi îţi mai deschid nişte orizonturi. Noi creştinii ne-am stricat, nu mai avem acel statut. Cred că nouă ne lipseşte exact ce cere Mântuitorul. Eu mereu le spun lucrul acesta. Nu ştiu, oi fi vorbind la pereţi, dar măcar mi-am făcut datoria că am spus, adică la judecată nu am [de dat] răspuns.

Cred că Mântuitorul nu ne mai cere atâta dogmă şi atâtea canoane şi atâtea restricţii şi atâtea îngrădiri – nu fă aia, nu atinge aia. Chiar într-o zi citeam o Evanghelie aşa de frumoasă când Mântuitorul a intrat să mănânce în casa unui fariseu şi nu s-a spălat pe mâini şi acela a reacţionat atât de vehement şi Mântuitorul i-a spus: Nebunule, Cel ce a făcut partea din afara paharului a făcut-o şi pe cea de dinăuntru. Ei, cred că noi acum suntem în postura fariseului respectiv. Suntem atât de nebuni că atâta lustruim paharul pe dinafară, dar înăuntru nu prea mai vedem. Lucrul acesta este mai dureros.

Sunt două vorbe pe care le aud la maslu în permanenţă: Voi cei tari purtaţi neputinţa celor slabi ca aşa să împlinim legea lui Hristos, nu pizmuindu-vă şi urându-vă unii pe alţii ci voi cei tari să purtaţi neputinţa celor slabi, ca într-aceasta să se vadă ... Şi cum spune Mântuitorul: Poruncă nouă vă dau vouă să vă iubiţi între voi. Ei, ori, tocmai termenul acesta de iubire la noi nu mai există practic, e rămas ca ideologie, iubire-n sus, iubire-n jos, dar dincolo de iubire fiecare-i cu interesul lui, deci nu-i iubire, asta-i dureros. Nu găseşti sentimentul clar de iubire.

Grația: Cum ați putut reconstitui viața Mântuitorului din locurile pe care le-ați văzut?

Părintele Calistrat: În momentul când citești Noul Testament ai în față o narațiune și o expunere, ți se povestește, e ceva sub formă de poveste. Această poveste așezând-o în teren în fiecare loc unde a avut loc evenimentul, deja evenimentul se întipărește ca la un film cinematografic. Nu este totuna să citești o carte și să vezi filmul, așa este diferența și aici. Când ești pe teren la locul nașterii, pui piciorul exact unde Mântuitorul a stat sau pui mâna exact unde s-a răstignit sau cum pe drumul crucii era o piatră din timpul Mântuitorului unde El s-a sprijinit cu mâna și era forma palmei sau într-un loc acolo la stația a 4-a, a 7-a, nu le țin minte că-s multe, vreo 14 sau 12, la un moment dat, erau în caldarâm jos niște pietroaie mari încercuite cu niște lanțuri și niște fier, care sunt originale din timpul Mântuitorului.

Pe acelea a călcat chiar Iisus cu crucea în spate la vremea de atunci, acum 2000 de ani când a fost răstignit. Am văzut locul unde a stat cu picioarele la butuc, am văzut peștera lui Varava unde a fost închis Varava, marele răzvrătiutor al Ierusalimului, am văzut locul unde a fost legat la butuc și bătut, piatra ungerii unde a fost învelit în giulgiu, apoi am văzut grota sub Golgota unde au stat mironosițele și au așteptat să vină să ungă pe cel mort când vine îngerul și spune: Cine a prăvălit piatra de la ușa mormântului? Lucrurile astea, în momentul în care le atingi sau le pipăi, Scriptura se așează mai bine în suflet.

E ca o povestire în care mata i-ai povesti nepoatei: Uite, așa am trăit noi la țară, dar când se duce ea și pune ea mâna pe marginea casei, pe patul respectiv, pe pomul respectiv, pe fântâna respectivă, ea știe: Ei asta e casa bunicilor mei. Cam așa e și cu Sfânta Scriptură. De asta

v-am spus, nu toate locurile sunt marcate cu biserică, multe s-au dărâmat, dar în special tot ce este important, toate evenimentele din Noul Testament, oricare l-am lua ca întâmplare, toate sunt așezate la locul lor acolo unde au fost. Exact cum am explica noi acuma, la Vaslui, în localitatea cutare a fost lupta cutare, la Războieni a fost lupta cutare, la Voroneț a fost cutare, la Putna cutare, ei, așa-i și în Ierusalim. E o mai bună edificare asupra Scripturii.

Am venit din Ierusalim cu această idee, să mai citesc o dată Noul Testament cu atenție, pentru că acuma sunt sigur că în momentul în care voi citi, voi ști că aici am călcat cu piciorul, știu unde-i, aicea-i asta, știu unde-i, aicea-i asta, știu unde-i. Am ajuns unde Moise le-a dat apă în pustie când a ajuns pe Muntele Nebo și numai a văzut Ierusalimul și n-a mai intrat, am ajuns la Muntele Horeb unde au venit corbii și l-au hrănit pe Ilie, am ajuns la Cherit unde s-a ascuns de Ahab și Izabela, am ajuns în partea Sidonului, am ajuns în toate locurile, tot ce e în Scriptură.

Mi-a plăcut viața simplă a oamenilor de acolo, chiar le-am spus la câțiva: Uite, asta este criză, nu ce facem noi. Beduinul are patru pari în pământ, niște tablă la acoperiș ca să nu-l bată soarele în cap sau picăturile de rouă sau de ploaie când vin, cămila stă legată de un par și căprița de un par iar el cu copiii jos așa ca o cloșcă cu câțiva pui, modești, murdari, necăjiți, chinuiți dar mulțumiți și liniștiți și politicoși. Foarte interesant, am zis, uite, abia aceștia au lepădarea de sine și călugăria în sânge. Poți să spui de ei că au lepădarea de sine și au votul sărăciei, simpli, simpli, simpli. Folosesc termenul, de o modestie și o politețe până la slugărnicie, dar nu umilință. La un moment dat o doamnă a vorbit urât către un beduin:

– Hai pleacă cu cămila ta răpănoasă de aici.

Şi i-a spus aşa:

– Vorbeşte frumos că eşti în ţara mea. Eu te respect pe tine.

Foarte tranşant, adică politicos dar vertical. Sau un băiat de beduin, unul Jimmy ne-a dus până în vârful Sinaiului că noi nu ştiam noaptea pe întuneric, am plecat seara la 9 şi am ajuns la ora 3 la miezul nopţii, era 4 când am intrat din nou în Sfânta Ecaterina să ne culcăm două ore înainte de liturghie. El a zis aşa: Eu vă duc dar dumneavoastră să vă socotiţi, pentru mine acest efort pe care îl fac din plăcere şi răspund de persoana dumneavoastră, vă costă 20$ şi am pus toţi câte 1$ şi i-am dat, i-a numărat, a mulţumit.

Avea grijă, dacă unuia îi era rău, imediat îi dădea apă din sticlă sau îl ajuta să urce, adică foarte bine educat. Lucruri frumoase, recomand cu toată plăcerea, cine n-a fost să se ducă, dar cu ghid. Dacă pleci fără ghid nu are rost. Noi nu am avut ghid jumătate de zi că s-a preluat un alt grup de la Patriarhie şi deja s-a transformat atmosfera ca şi cum aţi face dumneavoastră cu maşina un drum până la Sihăstria dar tot ce vedeţi pe drum nu puteţi admira că nu ştiţi ce înseamnă.

Dar când cineva îţi spune aici e o primărie, aicea-i un pichet, aicea-i o gară, aicea-i un magazin, aicea-i o şcoală, aicea-i un cămin, deja parcă altfel îţi pare drumul. Noi, jumătatea aceea de zi de la 12 până la 4 seara, până am ajuns la Izvorul Maicii Domnului, ultima oprire de unde a luat Maica Domnului apă când stătea cu Iosif şi-L creştea pe Prunc în Nazaret, acela a fost ultimul că de la Izvorul Maicii Domnului am luat-o spre oraşul nou în Tel Aviv şi am luat-o spre aeroport să facem formele, verificările, se trece prin tot felul de filtre, regulile lor de securitate, deja nu mai era atmosfera aceea caldă când ghidul îţi povestea,

vorbea bietul om câte 7 ore pe zi. Dar dacă el de 20 de ani stă în Ierusalim şi cunoaşte fiecare loc, între timp s-a şi pus la punct cu toate, a cercetat ca atunci când vin pelerinii să le poată arăta lucruri cât mai frumoase.

Graţia: Aţi fost şi la Iordan?

Părintele Calistrat: Am fost şi la Iordan. M-am scăldat în Marea Moartă, în Marea Roşie, în Iordan şi în Marea Galileii.

Graţia: Aţi fost chiar la locul unde a fost botezat Mântuitorul?

Părintele Calistrat: Da, sunt nişte grătare, e amenajat special, are o denumire localitatea[41] unde merg grupuri întregi. Nu eram numai noi, erau ruşi, erau nemţi, a mai venit un autocar. Acolo este pelerinaj permanent.

Graţia: V-a povestit ghidul, cumva, la Bobotează, când se întoarce cursul apei, se învârte pe loc sau pur şi simplu un timp oarecare curge invers?

Părintele Calistrat: Noi am întrebat de ghid problema asta dar se spune că aici e o taină. Povestea cu întorsul Iordanului înapoi când se aruncă crucea are altceva la bază. Iordanul e atât de liniştit cum e apa acasă într-un vas şi s-ar putea, spune ghidul, pentru că apa curge liniştită în drumul ei, nu se întâmplă nici un fenomen dar la un moment dat, când se aruncă crucea, pentru că apa aia e atât de liniştită, undele acelea care se propagă nu pot merge la vale de-a lungul curentului, se duc la deal şi asta dă impresia că Iordanul pleacă înapoi la deal, acele unde care s-au propagat şi tot se duc, se duc, se duc pentru că el este foarte

[41] Astăzi, parte evreiască a Iordanului, în dreptul locului unde s-a săvârşit Sfântul Botez, se numeşte Yardenit şi este situată nu departe de ieşirea Iordanului din lacul Ghenizaret, numit şi Marea Tiberiadei, cam pe unde se află kibuţul (colonie agrară) Degania Alef. http://www.romcatil.cnet.ro/iordan_00.htm

liniştit, Iordanul nu curge cum curg la noi apele, cum e iazul acela, tace, e o tăcere mormântală. Înţelegeţi?

Că Iordanul s-a întors înapoi în vremea când Mântuitorul a intrat în el nu am nici o îndoială: *Ce-ţi este ţie Iordane că te-ai întors înapoi? Munţilor, că aţi săltat ca berbecii şi dealurilor, ca mieii oilor*? Deci arată clar psalmistul. Singurul lucru pe care ni l-a confirmat ghidul în realitate, ne-a povestit cu norul de la Tabor care vine pe 6 august învăluieşte muntele în nor în fiecare an. Nu are importanţă că e soare, că e secetă, norul acela apare.

Dar chestiunea cu întoarcerea Iordanului înapoi ar fi atribuită crucii, el fiind atât de limpede şi de liniştit, când arunci crucea undele se formează spre deal pentru că apa e liniştită şi tu ai impresia că el pleacă în deal dar de fapt el nu, el curge liniştit, nu are o curgere tumultoasă, el merge aşa de liniştit că nici nu-l simţi. Dacă arunci un obiect în Iordan el pluteşte, n-o ia într-o parte sau alta, stă în Iordan ca şi cum Iordanul ar sta dar el se varsă de fapt în Marea Galileii.

Graţia: Şi cât a durat pelerinajul?

Părintele Calistrat: 8 zile a ţinut excursia, de pe 27 octombrie până pe 4 noiembrie.

Graţia: În Ierusalim există o singură biserică ortodoxă românească?

Părintele Calistrat: Românească este numai aşezământul românesc de la Ierihon unde este implicat Părintele Argatu Ilarion cel care a cumpărat terenul sau nu ştiu ce s-a petrecut acolo. Am fost şi acolo dar încă este de lucru, biserica este încă în pictură, clădirile acelea încă sunt în lucru, sunt frumos îngrădite. Ştiţi pe cine am găsit la Ierihon? Am găsit-o pe fata aia care a fost ucenica părintelui Paisie, ai cărei părinţi făceau gălăgie.

Graţia: Nicoleta?

Părintele Calistrat: Da, Nicoleta. E contabila aşezământului românesc, se ocupa de vize externe, în Ierusalim avea treabă, acolo lucra. Ea m-a cunoscut, a venit la mine. M-am uitat la ea, mi s-a părut că o cunosc, îmbrăcată măicuţă. M-a întrebat:

– Mă cunoaşteţi?

– Nu te cunosc.

– Dar părintele Paisie vă spune ceva?

– Da, e stareţul meu de la Bârnova.

– Şi duhovnicul meu.

– Să fie sănătos. Eu nu mai sunt la Bârnova.

Eu am vrut să scurtez discuţia. Ea spune:

– Nu, am vrut să mă reperaţi ca să ştiţi cine sunt. Eu stau de 6 sau de 7 ani în Ierusalim, de la Râmeţ trimisă şi mă ocup de externe, cu vize, dar părinţii mei sunt cei care au făcut gălăgie când am plecat eu la mânăstire şi nici acuma nu sunt convinşi că locul meu este la mânăstire.

Pe ea am cunoscut-o, mai era o doamnă pe care am spovedit-o eu pe vremuri, era soră acolo, era la cazare, la curăţenie, tot maică la Ierihon, iar aici în Sfânta Cetate, în Ierusalimul mare este aşezământul românesc, cel de pe vremea patriarhului Iustinian sau Iustin Moisescu. Nu ştiu exact să vă spun ce vechime are, unde este bisericuţa românească şi 2–3 maici şi un preot care slujeşte. Români am mai întâlnit, am întâlnit un preot român la Gherasim de la Iordan, am întâlnit un preot român la Sfântul Sava, dar edificii pur româneşti sunt doar atât: Ierihonul şi aşezământul românesc de la Ierusalim.

Graţia: Ierusalimul se împarte în două, este partea oraşului unde locuiesc oamenii la ora actuală, cu clădiri şi partea veche sau cum?

Părintele Calistrat: Nu, nu are nici o treabă, cetatea este cetate, are ziduri şi au tot fost reparate de-a lungul anilor,

de la anul 1000 după ce au venit cruciaţii cei blânzi nu cei răi, dărâmătorii şi au venit imperiile otomane şi arabii care au pus stăpânire, au reparat şi au făcut loc de închinare pentru bani, pentru comerţ, turism.

Ierusalimul, acuma este cu blocuri şi case cum sunt la noi în oraş pe toate colinele. În cetatea veche nu sunt apartamente pentru că acolo sunt numai clădiri vechi din piatră cum era pe vremea Mântuitorului. Au fost reparate, iar dărâmate, reparate, iar dărâmate, dar în general, totul este la nivel de bolţi, coloane, beciuri, scări, peşteri, deci totul e de natură veche. În afara cetăţii, pe toate dealurile sunt numai şi numai clădiri, aşezăminte noi.

Graţia: Nu s-a construit nimic pe partea aceasta?

Părintele Calistrat: Nu are ce construi pentru că acolo în Ierusalim nu ai unde să te mişti pentru că sunt numai uliţe şi ulicioare. E ca un imens sat legat prin ziduri, dar casă de casă. Cum sunt la noi maghernitele, dacă vreţi să înţelegeţi termenul, aşa e acolo.

Graţia: Aţi fost şi la zidul plângerii?

Părintele Calistrat: Am fost şi la zidul plângerii, dar asta n-a făcut parte din excursie, m-am dus eu în particular. Zidul este original din vremea lui Irod cel Mare, cel care L-a prigonit pe Mântuitorul. Acolo evreii învaţă Tora şi tot dau din cap şi tot spun ei ceva, au nişte perciuni lungi.

Am intrat şi în peştera unde sunt bibliotecile. Nu mi-a fost frică, politicos, nu am zâmbit, nu am schiţat vreun gest, nu am făcut vreo glumă, s-au uitat lung după noi. E o peşteră lungă ca de aici până în casa stăreţiei, am mers prin taverna aia, am văzut şi copii care erau puşi să facă acelaşi lucru şi bătrâni şi tineri şi de toate vârstele pe scăunel, care erau tineri în picioare şi tot aşa se leagănă din cap şi citesc dintr-o carte.

Graţia: De ceva vreme, am citit materiale pe internet că sunt avansate planurile pentru construirea celui de al treilea templu. Aţi aflat ceva?

Părintele Calistrat: Poveşti nemuritoare, vorbe goale de umplutură. În tot Ierusalimul sunt pietre ca să faci 1000 de cetăţi. Tot Ierusalimul, toată cetatea, numai piatra din cetate dacă ai folosi-o faci 10 Ierusalimuri, nu unul. Unde este Sfânta Sfintelor e moscheea lui Omar care este păzită de armată. Evreii au zidul plângerii undeva mai jos, dar nu are nici o treabă. Acolo sunt filtre, ai intrat, dacă ţipă ceva pe tine trebuie să demonstrezi că-i cuiul de la curea, că-i capsa de la pantaloni, de la lenjeria intimă, orice, nu mişti nimic. Totul este sub un control auster.

Dacă Dumnezeu rânduieşte ceva sau se preconizează într-o apocalipsă de viitor că se va răzvrăti iudaismul împotriva arabilor şi arabii cu iudaismul la un loc să se răzvrătească împotriva lumii să iasă un conflict, cum s-ar spune, al III-lea război mondial. Dar asta e treaba lui Dumnezeu. Acolo toată lumea construieşte în legea lui. Poarta de Aur am văzut-o, este închisă, e zidită, sunt morminte arabe, sunt morminte evreieşti, sunt morminte ortodoxe. Ortodocşii au cel mai jos, pe pârâul Cedrilor, chiar pe vale detot, arabii sunt până sub deal iar pe deal până-n Poarta de Aur sunt numai morminte evreieşti că ei spun că dacă va veni Mântuitorul să nu poată face judecata acolo fiind cimitir. Dar ei nu ştiu că-i în norii cerului, în văzduh.

Când spune de Valea lui Iosafat se referă la lungimea ei că de acolo de la pârâul Cedrilor de la Poarta de Aur dacă mergi, nimereşti şi în Hozeva şi în Sfântul Sava şi ajungi tocmai în Palestina şi am văzut şi locul acela gheena, când spune Mântuitorul că cei răi vor merge la gheenă, este un loc unde se adunau gunoaiele şi se dădea

foc cum e la noi la Tomeşti. Acuma e curăţat, e îngrijit ca să nu vadă turiştii mizerie. Am văzut locul unde l-au ucis pe Arhidiaconul Ştefan cu pietre, am văzut locul unde au fost izgoniţi leproşii atunci când i-au scos pe cei 10 din cetate care au ieşit în calea Mântuitorului şi strigau, deci totul este. Totul este aproape, sunt unele lângă altele.

Graţia: Aţi fost şi unde au fost porcii aruncaţi în mare?

Părintele Calistrat: Şi acolo am fost. Se cheamă la Gadara. Dar nu au fost aruncaţi. Ştiţi cum s-au băgat porcii în mare? De pe ţărm au intrat direct în apă, deci dracii propriu zîs s-au înecat. Porcii nu s-au aruncat nicăieri, n-au unde să se arunce, acolo nu este mare cu piscuri, nu. E ţărm liniştit, cum ai trece de pe zidul acela în apă, atâta tot. Iar Marea Galileii e o mare liniştită şi albastră cu apă dulce, de acolo se alimentează tot Ierusalimul.

Poveşti din astea cu temple, cu sfârşit, cu apocalipsă, acolo nu are nimeni nici o treabă. Acolo lumea e preocupată de trei lucruri – cum să-şi ducă viaţa, cum să-şi câştige banul şi cum să meargă bine turismul. Nu are nimeni nici o treabă nici cu un templu, nici cu altul. Astea sunt poveşti inventate de oameni care nu au treabă. Când va fi, dacă este vreo proorocie cum este şi pe la noi, doar ştiţi, este Zosima Pascal, *Sfârşitul omului*, *Antihristica*, este *Apocalipsa*, sunt tâlcuite de unul şi de altul, *Apocalipsa 13*, toate prostiile. Acolo nu are nimeni treabă cu aşa ceva.

Am văzut, acuma deja mai nou este în Israel, unde pui şi te uiţi cu ochiul care este biometric, unde se pune palma ca să-ţi citească amprentele, deja au şi verificare din asta, nu mai stă să se uite pe viză, ai pus palma şi ochiul şi treci mai departe.

Graţia: Verificarea electronică.

Părintele Calistrat: Da, da. În tot ce am vizitat şi am fost în toată ţara Arabiei, Palestina, Pustiul Sinaiului, Pustiul

Arabiei până la drumul mătăsii, cum se mergea din Africa pe vremuri când se venea cu mirodenii, drumul mirodeniilor, nu are nimeni nici o treabă cu nici o apocalipsă şi cu nici un antihrist.

Graţia: Aţi văzut pe unde au mers magii?

Părintele Calistrat: Tot, tot. Dar magii ştiţi cât au mers? Este marcat locul de unde a strălucit steaua, este o biserică. Este locul de unde magii au mers până la cetate, până au ajuns la Bethleem unde era născut Pruncul, este o distanţă de 3km. Atât au văzut ei steaua. Magii au venit în Ierusalim că au văzut din ţara lor steaua pe cer şi nu ştiau ce înseamnă, dar ei când au ajuns în Ierusalim, steaua lor li s-a ascuns pentru că ei nu ştiau despre ce este vorba. Atunci ei s-au rugat şi s-au interesat. Am văzut colibele unde au fost îngropaţi magii şi se spune că magii chiar s-au încreştinat şi au crezut în Mântuitorul şi ar avea şi sfinte moaşte. Ce este mai interesant, ne-a povestit ghidul, mai negru aşa, sub umbră, nu vorbit, când au trecut cruciadele, tot ce a fost mai valoros din Ierusalim, ştiţi că sunt cărate la domul din Köln? Toate acolo se păstrează, valori mai mari decât are azi Ierusalimul.

Graţia: Şi decât Vaticanul?

Părintele Calistrat: Şi decât Vaticanul. Ce au fost valori, când au fost cruciadele, ei au furat şi au dus cu dânşii, valori creştine, autentice, lucruri din vremea Mântuitorului. Am înţeles că este şi cămaşa, am fost, chiar am avut ocazia să vedem locul unde s-a tras altarul în locul unde s-au tras sorţii pentru cămaşa aceea şi a luat-o sora soldatului care l-a împuns pe Iisus în coastă şi a curs sânge şi apă. Tot am văzut, tot.

În Ierusalim nu are nimeni treabă cu antihrist. Atâta, la noi aici în ţară se vorbeşte mult de el pentru că el e în noi şi noi nu ne dăm seama.

Al II-lea pelerinaj

Graţia: Părinte, cu ajutorul lui Dumnezeu şi al Maicii Domnului, aţi fost din nou într-un pelerinaj în Ţara Sfântă. În toamnă, v-aţi manifestat bucuria de a fi vizitat acele locuri sfinte şi necesitatea de a citi Sfânta Scriptură încă o dată, după ce aţi vizitat acele locuri, după care, să mai mergeţi încă o dată, să se lege cât mai bine cuvântul scris cu imaginile văzute. Spuneţi-mi, vă rog, dacă au fost locuri noi pe care le-aţi vizitat.[42]

Părintele Calistrat: În a doua călătorie pe care am făcut-o în Postul Mare, înainte de Paşti, pentru a nu se aglomera, cum era pentru săptămâna patimilor, noi am venit în ţară chiar înainte de Bunavestire cu o zi.

Am mers în această călătorie în primul rând pentru că nu putem vorbi de lipsa de spiritualitate de acolo pentru că sunt locurile pe care a călcat Mântuitorul Iisus Hristos. Deci este locul evanghelic al Noului Testament. Acesta este Ierusalimul. Mai mulţi credincioşi şi-au manifestat dorinţa şi au spus aşa: Părinte, ne cunoaştem de atâţia ani, am fost de atâţia ani împreună, ne-aţi promis că ne luaţi la Sfintele Locuri şi mergeţi cu noi. Atunci am vorbit cu Părintele Stareţ, cu părintele duhovnic şi am zis că dacă m-ar îngădui 5–6 zile, m-aş duce mai mult pentru evlavia lor, pentru că le-am promis şi trebuie să mergem. Bineînţeles că am avut grijă, aşa cum aţi pus şi întrebarea, să vizităm şi locuri noi pe lângă cele pe care le-am vizitat data trecută. A fost un program foarte frumos şi încărcat de vizitare dar acum le-am aşezat într-un alt mod ca să putem prinde mai mult.

[42] Dialogul a avut loc la data de 12.04.2010, iar Sfintele Paşti a fost la data de 04.04.2010.

Ce am vizitat nou acum a fost aşa: Biserica Schimbării la Faţă, locul unde s-a schimbat la faţă Hristos, dar în Biserica Franciscană.

Graţia: Pe muntele Taborului?

Părintele Calistrat: Da, unde sunt ruinele reale de la Împărăteasa Elena, unde a făcut Biserica cu mozaicuri, cu locul unde a fost Mântuitorul. Data trecută am fost la Biserica Greacă a lui Irinarh Rosetti de pe Muntele Tabor. După aceea am vizitat Gadara, locul unde îndrăciţii s-au aruncat în mare, satul Mariei Magdalena, am vizitat locul unde s-au înmulţit cele 5 pâini şi 2 peşti, locul unde sunt ruinele bisericii de pe Muntele Fericirilor, unde s-au rostit Fericirile, predica de pe munte. Apoi am vizitat iarăşi un loc cu o biserică, unde Mântuitorul a scos din Maria Magdalena cei 7 demoni. Am vizitat mormântul lui Abesalom, mormântul lui Zaharia, Valea Siloamului cu izvorul Siloam, locul unde s-a spălat orbul pe faţă şi a văzut. După aceea am vizitat Biserica Sfântului Onufrie, Petru Galicantul, unde s-a lepădat Petru de Mântuitorul la curtea lui Ana şi Caiafa şi unde Mântuitorul a fost băgat într-un beci şi i s-a imprimat imaginea, cum a fost legat în funie, pe perete.

Am vizitat locul sinagogii din Capernaum, unde şi acum sunt ruinele unei sinagogi dar care se spune că ar fi făcută din nou la 100 de ani după ce a înviat Mântuitorul. Ştiţi că a fost trecerea Ierusalimului prin sabie, când romanii l-au dărâmat şi au presurat sare la anul 70 şi la anul 100 probabil din nou a fost construit.

Am vizitat ruinele satului lui Petru, foarte multe lucruri frumoase şi noi. Am vizitat locul unde este templul, de fapt este un dom catolic, este o biserică catolică propriu zis, locul Buneivestiri şi locul tâmplarului Iosif din Nazaret, unde a crescut Iisus la atelier. Am mai vizitat Biserica

Izvorul Tămăduirii, care se pare că este greacă, locul de unde Maica Domnului lua apă. Este foarte apropiat locul atelierului de Biserica Izvorul Tămăduirii, de unde Maica Domnului folosea apă în vremea respectivă. Am văzut locuri foarte frumoase, Sfântul Mormânt, unde am stat la liturghie două nopţi la rând. O parte dintre credincioşi s-au împărtăşit. Am ajuns din nou la Sfânta Ecaterina din Sinai, alţi 14 noi, care nu au fost în grupul celălalt, au urcat Muntele Sinai şi au văzut locul unde s-au dat Tablele Legii, apoi ne-am închinat la capul Sfintei Ecaterina, am fost iarăşi la rug, am fost la fântâna lui Moise, unde era istovit de oboseală când păştea oile şi i s-a arătat Maica Domnului şi i-a făcut fântână, că sunt multe fântâni din astea unde Moise a lovit cu toiagul, de-a lungul pustiului Egiptului. Este locul Afaran la biserică unde Moise a stat 38 de ani cu poporul în pustie. Sunt foarte multe lucruri frumoase. La fiecare pas, Ţara Sfântă este istorie biblică.

Când treceam cu autocarul, am văzut şi locul unde au descoperit oraşul vechi al lui David. Acum urmează să dărâme nişte case de locatari, să-i despăgubească, să-i mute în altă parte şi spre Valea Siloamului, o parte din oraş, din sat, ce e acolo, să dea jos şi să caute ruinele vechii cetăţi, efectiv să facă sit arheologic. Sunt lucruri foarte frumoase de văzut, foarte frumoase de vizitat. La Ierusalim aşa circulă vorba: Să ne vedem sănătoşi la anul!

Pentru că şi-au manifestat foarte mulţi credincioşi ideea de a vizita Ierusalimul, le-am spus că până la toamnă să vorbească între ei, să se strângă iar un grup mare, cum vor ei, să se aleagă, să se cunoască şi poate rânduieşte Dumnezeu şi mai facem un pelerinaj după ce se termină treaba, ori înainte de Cuvioasa Parascheva ori după Cuvioasa Parascheva. Pentru că a merge 4–5 zile la Ierusalim şi a te recrea duhovniceşte este ca o operaţie

estetică, adică pleci încărcat şi vii liniştit. Acolo Duhul Sfânt te umple numai cât intri. De aceea Ierusalimul este supranumit cetatea păcii sau a bucuriei chiar dacă acolo s-au petrecut cele mai sângeroase crime ale umanităţii pentru că întemeierea creştinismului – răstignirea Fiului lui Dumnezeu, faptul că după Înviere, Hristos peste tot a răspândit acelaşi cuvânt – Pace vouă, bucuraţi-vă! Pace vouă, bucuraţi-vă! Acolo toată lumea este în pace şi bucurie, nu-l interesează pe unul ce face celălalt.

Tot ce vedem noi, conflicte armate sau ce vedem împuşcături, reacţii diverse, sunt între militanţii aceia cum avem şi noi recalcitranţi care beau pe la crâşmă şi fac urât. Pelerinii sau turiştii sunt respectaţi în Ierusalim, ai acea bască de turist sau ai un grup saŭ ai steguleţ şi nu-ţi are nimeni grija. Noi eram pe versantul Siloamului la Petru Galicantul, biserica unde Petru s-a lepădat de Hristos, iar în partea opusă, pe Eleon, la locul mormintelor sau esplanada mormintelor se trăgea cu grenade fumigene, deci se certau între ei acei localnici şi au între ei represiuni. E treaba lor. În rest este excepţional de frumos, merită să vizitezi Ierusalimul şi de 5 ori pe an. Nu te poţi plictisi, ori de câte ori te duci descoperi frumosul, ori de câte ori te duci descoperi duhovnicescul, orice, bucuria.

Graţia: Se simte un duh aparte acolo?

Părintele Calistrat: Da, se simte, mai ales, ştiţi ce te face să simţi? Pentru că la tot pasul sunt biserici, nu contează. Sunt ortodox convins, dar acum am ajuns la concluzia că dacă aceşti catolici cu cruciadele lor, nu ar fi intrat Regatul Britanic în Ierusalim să poată să cumpere o parte din domeniile acestea istorice din vremea lui Constantin şi Elena, noi nu am fi avut astăzi mărturii la Locurile Sfinte. Foarte multe ar fi fost moscheizate sau trecute la mahomedanism sau trecute în patrimoniul mahomedan şi

atunci nu ar fi fost ce vizita. Foarte multe lucruri minunate sunt sub patronajul acestor biserici – catolice, franciscane, benedictine sau ce sunt ele dar nu contează, până la urmă sunt creştini şi au apărat valorile creştine. Este treaba lor ce răspuns vor da la judecată pentru credinţa pe care o păstrează şi pentru misiunea pe care o îndeplinesc.

Dar am spus odată, văzând un album frumos din mânăstirile Apusului, acele domuri uriaşe, sunt inestimabile în cuvinte. Nu cred că Dumnezeu nu ar ţine cont de aceste jertfe umane care au fost făcute, bănuiesc, tot din dragoste şi din inimă bună. Că au existat uscături, că au existat pâraie seci, că au existat copaci uscaţi, unde vrei găseşti. Şi Biserica Ortodoxă, dacă o cercetezi în amănunt, are slăbiciunile ei, Biserica Catolică are şi ea slăbiciunile ei. Pentru noi ortodocşii este important că am păstrat dogma pură şi nealterată cum ne-a lăsat-o Hristos prin apostoli, dar odată ce dogma este expusă la vedere, fiecare poate să se întoarcă spre rădăcina iniţială, nimeni nu-i opreşte.

Stejarul Mamvri nu l-am putut vizita pentru că în zona Hebron erau puţine incidente cu împuşcături. Care era problema? Aşa bătrân cum este, iarăşi i-au dat nişte mlădiţe din rădăcină, ceea ce înseamnă că Dumnezeu iubeşte lumea. Că înainte se spunea, când se va usca acea crenguţă verde, va veni sfârşitul. Nu vine, pentru că Dumnezeu îl iubeşte pe om, poate aduce sfârşitul păcatului.

Graţia: Foarte frumos spus, foarte frumos! Părinte, v-a folosit recitirea Scripturii în noul pelerinaj? Cum?

Părintele Calistrat: Ca să vă spun sincer, am plecat la mine cu Noul Testament şi seara mă puneam la punct şi citeam pericopele evanghelice, deci toată pătimirea lui Iisus pentru că a doua zi aveam locuri care trebuiau vizitate. Şi întâmplarea a făcut că nu am putut fi ghidaţi de Părintele David, cel care iniţial trebuia să fie ghidul nostru. A fost un

băiat profesor de istorie, Aurel, el era ghidul nostru, dar el ne mai vorbea şi lucruri din astea laice şi atunci din când în când, dintr-un bun simţ şi dintr-o manieră, spunea aşa: Dacă sunt preoţi cu dumneavoastră, puteţi să vorbiţi şi din Sfânta Scriptură şi atunci, timp de 8 zile pot să spun că am recapitulat Noul Testament de cel puţin 3–4 ori. Pentru că de orice lucru te legai, trebuia să vorbeşti de unde a început, unde are un capăt, unde are un sfârşit şi atunci iarăşi plecam din Vechiul Testament, iarăşi ajungeam în Noul Testament, iarăşi ajungeam la mărturiile din Vechiul Testament, iarăşi ajungeam la cele din Noul Testament şi a fost o permanentă recitire a Scripturii dar nu aici e esenţialul.

Scriptura trebuie citită încă o dată şi categorisită pe evenimente şi locuri, ca atunci când mergi în acele zone să fii atât de bine încărcat documentar, să ştii exact ce vrei să vezi. De exemplu, noi în Ierusalim am trecut poate pe lângă mii de locuri interesante dar nimeni nu le ştia semnificaţia, vedeam un turn, o biserică, un zid, o ruină, o conservare, o porţiune de clădire şi întrebam: Da' aia ce-i, da' aia ce-i? Cei care mai ştiau din alte călătorii, spuneau: Acolo ne-au spus că-i aia, acolo ne-au spus că-i aia, adică sunt şi lucruri, de exemplu, cum am lua noi judeţul Iaşi, când vrem noi să ne identificăm, cu ce ne identificăm? Cu Teatrul Naţional, cu Biblioteca Eminescu, cu Institutul Agronomic, cu centrul universitar din Tudor. Dar în Iaşi există şi Biserica Albă, şi biserica cutare, şi biserica cutare, şi mânăstirea cutare. Adică sunt şi edificii care, chiar dacă sunt mai mici sau nu par însemnate dar au vechimea şi istoria lor, aşa era şi în aceste locuri. De exemplu, la un moment dat, când am coborât pe Valea Siloamului era aşa ca un fel de clădire ruinată, bătrână, chiar nu dădeai banii pe ea. Zic:

– Dar aici ce este?

– Mormântul lui Zaharia.

Deci toate erau legate, chiar dacă sunt mai abandonate sau neîngrijite. Ele aşa par la prima vedere dar să ştiți că se fac restaurări masive. Israelul şi-a dat seama că revigorarea Locurilor Sfinte pentru ortodocşi are o valoare simbolică pentru că aici este istoria creştinătății, dar pentru ei este o sursă de venit a turismului, aşa cum avem noi nordul Bucovinei. Chiar le-am spus: Simițiți-vă ca în nordul Bucovinei, că doar aici noi aşa suntem. Cum vin turiştii la noi în Bucovina, aşa venim noi la ei. Nu trebuie să vă simțiți fricoşi, crispați. Sunt prietenoşi, sunt sociabili, vor să cumperi de la ei, vor să discuți cu ei, vor să discute cu tine, să colaboreze cu tine, adică nu sunt nişte oameni reci chiar dacă sunt musulmani, chiar dacă sunt evrei. Ei te respectă ca turist: Şalom, şalom, şalom, tot înainte.

Deci merită citită Scriptura ca să ai în minte exact şirul evenimentelor. Mai ales Vechiul Testament este o capodoperă dacă-l înțelegi. Este foarte frumos. Eu până acuma, citeam Scriptura sub formă de lectură, mă interesa un nume sau un eveniment, abia acuma parcă mă interesează cum se cheamă fiecare loc, unde s-a petrecut fiecare lucru pentru că aici este esența. De-abia acuma le poți vedea, când calci pe acolo. Ierusalimul nu e numai atâta cât se vede şi-i cuprins în spațiul pelerinajelor, tot Egiptul este, toată Valea Nilului, sunt Munții Bitiniei, Munții Olimpului, Studionul, Capadocia. O viață trebuie să trăieşti ca să poți să vezi toate aceste urme ale creştinismului care stau ca mărturie a Învierii lui Hristos.

Grația: Din ceea ce ați vizitat şi în toamna trecută şi acum în Postul Paştelui ați văzut locuri care să facă trecerea dintre Vechiul şi Noul Testament?

Părintele Calistrat: Toate fac, toate fac. Biserica Sfântului Mormânt este toată istoria din jurul Golgotei care era un deal gol cu trei tâlhari răstigniți, Iisus în mijloc şi doi pe

margine, că El era tot un tâlhar, hulitor: Acesta huleşte! Dar pentru fiecare eveniment în parte s-a făcut un altar: locul unde s-au bătut cuiele, locul unde a fost pus pe cruce, locul unde a fost dezbrăcat, locul unde s-a dat cu zarurile, locul unde a fost pălmuit, locul unde a fost închis, locul unde a fost judecat, Via Dolorosa, cum se spune. Chiar dacă acolo pe vremea aceea era un deal pe care te suiai cum ne-am sui noi sus în poiană, acuma este cetate sfântă, acuma este locul martirajului lui Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu. Bineînțeles că astea toate au fost în Vechiul Testament, şi Templul de la Sfânta Sfintelor, unde azi e moscheea lui Omar, mormântul lui David, locul unde a fost Cina de Taină, locul unde a fost Înălțarea. De exemplu, locul unde a fost Înălțarea e o moschee musulmană deasupra, nu mai este biserică creştină. S-a pierdut locul, a fost cumpărat de musulmani, au pus stăpânire şi ei îl gestionează. Dai 1$ ca să poți să mergi să te închini în locul de unde Mântuitorul S-a înălțat la cer. Apoi la Eleon, la maicile rusoaice, este locul unde a călcat Maica Domnului pe Eleon când i-a vestit îngerul cu stâlparea *de acum vei veni la Fiul tău* şi ea coboară doar puțin mai jos, în Getsimani unde va fi înmormântată. Totul e o frumusețe, toate sunt urme ale Vechiului Testament, toate pietroaiele acelea, tot ce este în Ierusalimul acela, totul este Vechiul Testament.

Noi acuma le considerăm Noul Testament pentru că s-au succedat evenimentele şi s-au ascuns unele în altele şi unele peste altele, dar tot ce este acolo, toate pietroaiele acelea despre Vechiul Testament vorbesc pentru că spune undeva, mi se pare într-un comentariu al lui Ilie Miniat, episcopul de Kalavrita: Ce este Ierusalimul? Este al doilea rai pământesc dăruit omului de Dumnezeu.

Pentru că în Ierusalim s-a împlinit odihna lui Dumnezeu. Spune acolo: Şi fiind uşile încuiate, fiind spre

seară. Ce face de fapt aici evanghelistul? Ce relatează? Continuarea actului facerii. Şi a făcut Domnul Dumnezeu cerul şi pământul, ziua întâia şi a fost seară şi iar dimineaţă. Şi a făcut Dumnezeu ziua a doua şi ce a fost? Iar seară şi dimineaţă. Şi a făcut Dumnezeu ziua a treia, de fiecare dată spune şi a fost seară şi iar dimineaţă. Ce-i spun apostolii lui Iisus Hristos în momentul când ajunge în Emaus? Doamne, rămâi cu noi căci vremea e spre seară. Deci se încheia un ciclu de restaurare umană. Prin ce? Prin euharistie. Dar înainte de a se întâmpla lucrul acesta, ce se întâmpla? Se deschideau zorii zilei a 8-a, mântuirea veşnică în euharistie. Ce spune? Şi fiind uşile încuiate spre seară, unde stăteau ascunşi de frica iudeilor, Toma a zis: De nu voi pune degetul meu în semnul cuielor nu voi crede. Nu mă luaţi cu vorbe. Dar Mântuitorul de ce a venit spre seară? Ca să încheie un ciclu de formare duhovnicească, să încheie un ciclu de spiritualizare. Deci era spre seară, nu trebuia să intri în ziua a 8-a cu apostoli fricoşi, nu trebuia să intri în ziua a 8-a cu apostoli speriaţi, ci avea nevoie de nişte oameni curajoşi care să-L reprezinte în lucrarea de mântuire. Şi atunci de ce se întâmplă să fie spre seară? Ca să arate că s-a încheiat calvarul lumii pământeşti, începe o lume dumnezeiască.

Graţia: Aţi vizitat cumva locul unde a fost nunta din Cana Galileii? Vreţi să-mi spuneţi dacă mirele de atunci ...

Părintele Calistrat: Da, a fost Simon Zilotul, s-a făcut apostol. Atât se mai păstrează de la Cana Galileii. Pe acolo au trecut perşii la anul 600 şi 800 şi au distrus, dar se mai păstrează două vase din cele care au fost umplute cu apă până sus care luau câte 5 găleţi, că spune câte 2 sau 3 vedre, cam 5 găleţi de apă. Şi ce rol aveau vasele alea? Nu aveau nici o legătură cu nunta din Cana, acolo se spălau iudeii când făceau câte ceva, era un ritual al spălării, că adică te

speli de necurăţie, să fii curat la masă, la rugăciune. Cele 2 vase sunt îmbrăcate în sticlă. Oamenii le pot vedea, le pot atinge dar nu le pot săruta pentru că, cum e şi firesc, lumea mai fură, mai zgârie şi atunci le-au protejat. Unul se află în Constantinopol, unul se află la Patriarhia din Ierusalim, unul sau două se află la Vatican. Deci ele sunt împrăştiate, nu sunt în acelaşi loc. Dar biserica care este făcută acuma este sub domnie grecească, ortodoxă, dar alături este şi locul unde se spune că, cu adevărat s-a ţinut taina nunţii, dar franciscanii au ocupat, catolicii, au o biserică imens de frumoasă. Am văzut că şi anul acesta când a dat de la Ierusalim din biserica lor nu a noastră, locul original. Chiar dacă în Vlădiceni sunt două clădiri, una e nouă şi una e veche sau una e mai frumoasă ca cealaltă. Dacă prima baracă a fost pe locul magazinului bisericesc, noi ne ducem şi vedem la magazinul bisericesc, acolo a fost căsuţa respectivă. Aşa şi aici. Nu contează a cui este biserica, contează unde este locul original. Am căutat pe cât posibil să respectăm, urmărind mozaicele, urmărind bucăţi de ziduri, fragmente. Că cineva ne spunea:

– Mergeţi acolo şi vă închinaţi, e mai frumos, sunt picturi.

– Noi ne închinăm unde dorim, şi acolo şi dincolo. Doar nu ne aleargă nimeni.

Am fost şi la peştera Galactofiluţa, unde a supt Mântuitorul şi L-a ţinut Maica Domnului la sân, am fost şi la peştera unde Mântuitorul se strângea cu ucenicii în Ghetsimani, când era ploaie, unde L-a sărutat Iuda în momentul când L-a vândut, întâia dată când s-a rugat în grădină şi apoi unde S-a dus El singur şi a plâns cu lacrimi de sânge, apoi unde s-a apropiat Iuda şi L-a sărutat. Deci toate sunt marcate. Sunt picturi din sec. IV, sec. III, sec. II, fragmente rămase pe peşterile respective. Nu înseamnă că

dacă altă confesiune ţine locul respectiv, el nu-i curat sau nu are aceeaşi valoare istorică. Am avut un „ultra ortodox" care a zis:

– Eu nu intru la catolici să mă închin.

– Staţi în autocar! Staţi acolo cuminte!

Nu l-am contrazis, l-am lăsat în pace în stilul lui.

Graţia: Există vreo mărturie despre taina cununiei, aşa cum a avut loc ea în Cana Galileii?

Părintele Calistrat: Se spune că taina cununiei la vremea Vechiului Testament când se făcea, veneau slujitorii legii celei vechi şi binecuvântau pe miri, cum a binecuvântat Avraam pe Isaac şi pe Rebeca, aţi văzut cum spune în rugăciunile de la taina cununiei. De fapt aceea e continuitatea de la taina cununiei din generaţie în generaţie.

Dar aici în ce a constat taina? Iisus a fost primit la masă ca oaspete şi a venit cu Maica Domnului. Şi aici pur şi simplu a avut loc o întâlnire interesantă, prin ce lucru? Maica Domnului fiind mai inimoasă şi mai bună şi mai blândă, s-a apropiat de Iisus care era şi el nuntaş la nuntă şi a zis: Nu mai au vin. Şi aici chestiunea este foarte delicată, Iisus se întoarce spre ea şi-i spune aşa: Ce-mi este Mie şi ţie, femeie? Ce amestec avem noi în treaba asta? Este treaba dumnealor cum au pregătit nunta.

Şi bineînţeles, ceea ce nu consemnează Biblia, dar sigur este adevărat, Maica Domnului o fi spus, dar: Sunt şi ei băieţi tineri, hai, gândeşte-Te să nu se facă de râs faţă de prietenii lor sau faţă de mesenii lor. Ca drept dovadă că Mântuitorul după „Ce-ţi este ţie şi Mie, femeie," pune o virgulă în Sfânta Evanghelie, ceea ce lasă loc interpretativ, dialogul ar fi fost mult mai lung, dar naraţiunea se scurtează prin ce spune Iisus. El pune capăt şi spune atât: „Ceasul Meu nu a sosit încă." Adică nu e momentul să fac minunea, ai răbdare. Lasă că ştiu Eu când e momentul când trebuie să

intervin. Atunci, Maica Domnului vede aprobarea lui Iisus, că El înţelege încuviinţarea salvării tinerilor de o asemenea ruşine şi se adresează către cei de la masă şi spune către toţi nuntaşii: *Să faceţi tot ce vă va spune El*! Este cea mai lungă şi mai completă predică şi cea mai frumoasă predică pe care Maica Domnului a rostit-o vreodată. Maica Domnului nu a rostit alte cuvinte de învăţătură, nu s-a amestecat. Ca drept dovadă că Mântuitorul a ţinut cont în actul de mântuire a lumii, chiar de la întrupare şi până la răstignire, ca rolul femeii să fie respectat ca în Vechiul Testament: Nu am venit să stric legea, dar să o împlinesc.

Maica Domnului nu a vorbit nici despre Înviere deşi ea a văzut prima Învierea, nu a vorbit nici despre răstignire deşi ea a simţit cel mai bine durerile răstignirii. Chiar undeva la staţia a 4-a era un cuvânt foarte frumos care se presupune că l-ar fi spus Maica Domnului către Iisus: O, Fiul meu preadulce, cum mori Tu? – Un cuvânt din acesta sacru, este păstrat, scris cu litere latine.

În general, Maica Domnului nu şi-a depăşit atribuţia de femeie a Vechiului Testament, cu toate că venea prin neamul arhieresc, deci era la fel de speţă împărătească, cum era şi David, cum era şi Iisus, deci se întâlnesc cele două rădăcini. În schimb ce apare? Apare smerenia Maicii Domnului: *Faceţi tot ce vă va spune El*. Vedeţi autoritatea de mamă, cum se suprimă prin autoritatea de Fiu. Putea să zică, L-am învăţat eu ce să vă facă sau, am vorbit eu cu El şi vă va face, nu. *Faceţi tot ce vă va spune El*. Deci El este, nu eu. Atunci, erau 6 vase de apă şi Iisus spune: Umpleţi-le până sus. Şi în momentul în care le-a umplut şi a binecuvântat apa, ea s-a prefăcut pe loc în vin. Ce a vrut să arate Dumnezeu? Că este Stăpânul şi al Euharistiei de acum încolo. El ştie ce trebuie să facă. Şi în momentul în care mirele a văzut asemenea minune, când toţi spuneau: Dar ai

ţinut vinul cel bun până acuma? Că acela la început se dă să crească preţul meseanului pe masă. În clipa respectivă, se spune că Simon Zilotul şi-ar fi lăsat soţia şi L-ar fi urmat pe Iisus ca apostol.

Alte mărturii, în afară de cea pe care ne-o spune Pavel: Bine este fecioara să se mărite, dar mai bine este să rămână aşa, cealaltă mărturie este una singură: Ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă, că va lăsa omul pe mamă şi pe tată sau femeia sa [va lăsa] pe mama şi pe tatăl său şi se va uni cu bărbatul său şi va fi un trup. Acestea sunt mărturiile concrete ale tainei cununiei păstrate de-a lungul Scripturii.

Graţia: Cine dădea această binecuvântare mirilor?

Părintele Calistrat: Cred că arhiereul sau preotul timpului de atunci, preoţii templului, cei care gestionau Tora, Legea, cum se spune, rabinul, bănuiesc. Cred că el era cel care gestiona această problemă. Ştiţi că avem preoţia levitică, leviţii şi avem preoţii Vechiului Testament care erau sub îndrumarea arhiereului anului; probabil, tot nişte slujitori ai Templului, când erau nişte evenimente de genul acesta, veneau pe la sinagogi şi săvârşeau aceste servicii religioase, adică binecuvântări de nuntă sau botez ş.a.m.d.

Graţia: Această binecuvântare care se dădea mirilor era aşa ca o pecetluire pentru toată viaţa, ca ei să nu se despartă?

Părintele Calistrat: Obligatoriu, aţi văzut, arată clar în Vechiul Testament, la un moment dat, iudeii Îl atacă pe Iisus şi îi spun aşa: Dar de ce Părintele nostru Moise a dat carte de despărţire? Pentru că ei ştiau că nu se atacă. Şi atunci ce răspuns dă Hristos? Da, a dat Moise carte de despărţire, dar nu pentru că aşa scrie în Lege, ci pentru învârtoşarea inimii voastre. A arătat că tot răutatea omului a împins la aceasta.

Graţia: Dacă se întâmplau situaţii în care să nu se înţeleagă cei doi soţi şi se despărţeau, puteau să se căsătorească a doua oară şi primeau binecuvântare?

Părintele Calistrat: În Vechiul Testament nu aş crede pentru că am să vă relatez un lucru, dacă vă uitaţi la femeia samarineancă, discuţia pe care a avut-o cu Iisus la fântână, ce frumos îi spune Iisus: Da, 5 bărbaţi ai avut şi nici unul nu-ţi este bărbat. De ce? Pentru că nu permitea Legea. Iar apostolul Pavel se justifică în Noul Testament şi spune: Cel ce ia femeie căsătorită, preacurveşte, deci e o taină a legii.

Biserica a făcut pogorământ pentru cununia a doua pentru a nu încuraja poligamia, o femeie nemaiavând bărbat sau un bărbat nemaiavând soţie să înceapă să umble azi cu una, mâine cu alta, adică să nu se încurajeze incestul profesional, cum s-ar spune, adică să devină păcat în lanţ sau obişnuinţă. Pentru că în felul acesta nu facem altceva decât să încurajăm păcatul desfrâului şi atunci s-au făcut nişte rugăciuni speciale de către sfinţii părinţi la Sinodul IV a fost această discuţie a temei căsătoriei[43] unde spune frumos, apostolul Pavel: Bine este să se căsătorească decât în foc să ardă şi neputând purta zăduful şi căldura zilei vin la însoţirea nunţii a doua. Iar în canoanele bisericeşti avem: Cine se căsătoreşte până în 40 de ani sau 50 de ani, parcă, este limita, spune acolo, pentru naştere de fii nu păcătuieşte, dar cine se căsătoreşte după 50 de ani pentru plăcere şi fără zămislire sau naştere de fii, chiar dacă s-au cununat a doua oară, să-l opreşti de la împărtăşire între 3 şi 5 ani. În Canoanele lui Dron am găsit lucrul acesta. Este undeva o cazuistică unde sunt condamnate; dacă are 60 de ani, să-l opreşti 5 ani; dacă are 50 de ani, să-l opreşti 3 ani, este o întreagă explicaţie. De ce? Este bine să se căsătorească

[43] La Sinodul IV ecumenic de la Calcedon, de la anul 451.

oamenii când sunt singuri dar spre folos şi ajutor de mântuire – să se unească două braţe de muncă sau să fie sprijin unul celuilalt, dar pentru curăţie, nu pentru libertatea desfrânării. Pentru că şi taina cununiei, vorba Părintelui Cleopa: Măi, asta-i cununie, nu-i porcărie. El spunea tot Duhul Sfânt îi uneşte pe oameni în această cununie, nu este o întâmplare, chiar dacă ea e un pogorământ.

Dar unde nu este judecată sau nu este măsură, psalmistul David intervine şi spune: Zis-a cel nebun în inima lui, când păcătuieşte: Nu este Dumnezeu înaintea ochilor lui. Dacă nu-L ai pe Dumnezeu, normal că recurgi la orice. Aţi văzut că acuma a ieşit la modă şi cununia a 3-a şi a 4-a şi a 5-a. De fapt scrie şi în canoane, preotul care ar îndrăzni să cunune a 4-a oară, să fie caterisit cel care a cununat şi afurisit, cel care a îndrăznit a face lucrul acesta.

Eu am întâlnit două familii în viaţa de spovedanie unde le-am explicat: Nu ştiu cine v-a cununat, nu mă interesează numele preotului, dar dacă vreţi să vă mântuiţi, începând de astăzi să fiţi soţ şi soţie în acte, să fiţi legitimi în faţa oamenilor, dar curaţi înaintea lui Dumnezeu. Voi nu vă mai atingeţi unul de altul că altfel nu vedeţi raiul! Şi s-au dus la nu ştiu ce preot şi s-au plâns: Uite, Părintele ce canon aspru ne-a dat. Şi le-a zis: Nu mă bag, nu v-am cununat eu, nu v-a cununat el, mergeţi unde vreţi voi. Şi au mai mers la un preot care era mai aspru şi a spus: Ştiţi ce, dragă, nu scrie nicăieri ce aţi făcut voi, faceţi cum v-a spus părintele acela şi nu mai comentaţi atâta! Fiţi mulţumiţi că v-a dat o şansă. Dar nu era şansă, era din carte, spune că de urgenţă să se despartă! Eu am zis că ce rost are să se mai despartă că erau cununaţi şi în acte: Păstraţi curăţenia în familie, ca doi fraţi trăiţi! Şi trăiesc până în ziua de astăzi. Au peste 10 ani de când stau ca doi fraţi. I-am descoperit instantaneu la spovedit. I-am întrebat:

– Aţi mai fost cununat vreodată?

– Da, asta-i a 4-a oară.

Sigur că asupra actului cununiei, care este celula fundamentală de existenţă a societăţii, unde se educă tot spiritul creştin şi morala şi socială şi intelectuală şi tot este legată de familie. Şi atunci, chiar Mântuitorul Iisus a protejat din plin, de ce spune apostolul Pavel: Mare este taina aceasta în Hristos şi în Biserică, adică cine o înţelege, şi o avem lămurită, în ce? Viaţa Sfântului Petru al Sevastiei când era acuzat că-i necurat că trăieşte cu soţia după hirotonia în episcop, a spus: Nu e nici o problemă, frate Vasile, judecă-mă! Era vorba de Vasile cel Mare. La vremea ieşirii la vohod la Lumină lină, a pus în sac jeratecul şi tămâia şi a cădit toată biserica, s-a întors înapoi, a scuturat, a rămas totul curat şi a spus: Uită-te în sus! Şi erau două paturi înconjurate cu crini albi şi scria Petru şi numele soţiei, adică ei sunt curaţi înaintea lui Dumnezeu. Şi a spus: Vezi, vorbit-a Dumnezeu şi Duhul Sfânt.

Graţia: Cât a durat acest pelerinaj din Postul Paştelui?

Părintele Calistrat: Exact o săptămână. Am decolat duminică dimineaţa la ora 6, la răsăritul soarelui, l-am văzut cum răsare din mare foarte frumos, şi tot duminică noaptea ne-am întors în ţară, luni dimineaţa la ora 5 am fost pe aeroportul Henry Coandă din Bucureşti. Atât este pelerinajul, 8 zile.

Legătura cu credincioşii

Graţia: Părinte, mergeţi destul de des la Mânăstirea Doroteea, din Judeţul Suceava. Ce faceţi acolo? Este o legătură duhovnicească?

Părintele Calistrat: A existat prin vechiul stareţ, părintele Simion, care acuma nu mai este stareţ, este numit un stareţ nou, părintele Iustin Ababei. Am mai avut ucenici acolo, dar acum s-au dispersat, fiecare unde a fost chemat, la episcopie, la vreo mânăstire, la vreun schit. Dar am relaţie, am o relaţie foarte bună. Ca să fiu sincer, cel mai mult i-am ajutat cu alimente, i-am ajutat şi cu sponsori şi chiar le-am dat oameni; le-am trimis un meşter care lucrează în lemn că acolo cade pădurea pe ei, le-am trimis un meşter care le-a lucrat în piatră.

Mai mult ne-am ocupat tot de pictura din biserică. Pictorul care pictează la ei acolo este prieten cu mine. Ne-am împrietenit şi de câteva ori pe an mă duc. Am fost şi anul acesta, chiar după Paşti, am făcut o incursiune în toată Bucovina: Voroneţ, Sucevita, Moldovita, Sfântul Ioan, Humorul, mânăstirile mari, de bază şi am trecut şi pe la ei. Acuma sunt în turla bisericii cu pictura. Este un băiat care lucrează extraordinar de frumos şi este o pictură foarte frumoasă. M-am uitat de fiecare dată, ca să se respecte anumite principii pentru că, în general, atunci când nu este supravegheat din aproape un pictor, ori se grăbeşte, ori dă lucrurile peste cap, ori nu le face cu simţ de răspundere. Aici se face o pictură foarte îngrijită, foarte caldă şi foarte frumoasă. Pot să spun că la ora actuală, concurează cu pictura de la Mânăstirea Bujoreni şi Vlahuţă, este foarte reuşită. Este un băiat îngrijit, care nu face mulţi metri, adică nu face normă, ci face calitate. Chiar şi Înaltul Pimen al Sucevei, când a fost acolo la o slujbă, i-a spus stareţului că e plăcută, adică i-a plăcut sufleteşte, aşa cum a simţit-o.

Graţia: Cu ce suferinţe, cu ce dureri veneau credincioşii la sfinţia voastră?

Părintele Calistrat: Să ştiţi că după revoluţie imediat, în anul 1991, până prin anul 1995, a fost o perioadă exact ca

cea de acum şi am să vă spun pe ce mă bazez când afirm lucrul acesta. Atunci, imediat după revoluţie, când a căzut Ceauşescu, toată lumea a crezut că va fi lapte şi miere, au crezut că omorând sau distrugând un conducător şi-au rezolvat problemele.

Problemele erau din interior nu de la conducător. Şi atunci ce se întâmplă? Industria globalistă, toată intensitatea de volum de muncă pe care Ceauşescu o controlase prin toate metodele lui politice a dat randament cât a avut un stăpân şi un cap care ştia fiecare lucru cu ce scop este. De exemplu, noi aduceam totul din import de la ruşi şi toată reţeaua de filatură din nord, de pe graniţa ţării, a dispărut. Nu mai există nimic, ţesătorii, fibre, totul s-a şters de pe hartă, tot ce a fost industrie uşoară, tot ce a fost combinat de utilaj greu. Tot s-a distrus. De ce?

La vremea respectivă se dădea masiv afară din servici. Circula pe atunci metoda de privatizare MEBO. Ei, şi oamenii erau şi atunci la fel de înnebuniţi cu locurile de muncă. Majoritatea oamenilor sufereau de un loc de muncă şi atunci începuse viaţa stradală, tonetară, ceea ce vedeţi acuma puse în modulele acestea.

Fiecare om avea o mică afacere. Li se dăduse această posibilitate de a nu-şi pune lumea în cap imediat după revoluţie şi de a nu-i răzvrăti, că ştiţi, erau la modă scandalurile, mineriadele că în orice problemă era: Hai la Bucureşti! Hai la Bucureşti! Deci la Bucureşti se rezolva totul. Ei, şi atunci au găsit această metodă, această degringoladă expansivă, l-a lăsat pe fiecare să facă ce vrea el. Nu i-a mai întrebat nimeni nimic, legile erau incerte şi fiecare om alerga după o bucăţică de pâine – unul îşi făcuse o tonetă, unul îşi făcuse un atelier, nu conta, şi în mijlocul străzii, şi în mijlocul drumului, în mijlocul târgului şi atunci, lumea era puţin debusolată.

După 1994, după mandatul al doilea, imediat după revoluţie, când lucrurile au mai intrat [pe făgaş] şi legile au început să şe aşeze, a început să se mişte un pic sistemul de construcţii, agricultura, privatizarea şi fiecare, cu ce mai agonisise din vremea comunismului, cu ce mai reuşise să fure atunci la căderea comunismului în 1989, s-au făcut mici, mici, mici forturi de locuri de muncă şi oamenii uşor, uşor, uşor s-au liniştit. Până în anul 2000, lucrurile au intrat uşor în matcă, din 2000 până în 2007, chiar 2008, lucrurile au fost foarte bune şi au mers într-o direcţie bună.

Aţi văzut că am ajuns cu salarii ca în Occident şi plus că prin anul 1995 începuse moda cu plecatul la muncă în străinătate, începuse să migreze forţa de muncă în afară şi atunci oamenii s-au liniştit. Cunoşteam oameni care la vremea respectivă lucrau în Italia pe câte 1500 de euro, 1300 de euro şi pentru România asta era deja spumă, cremă. Şi fiecare îşi ducea văr, frate, neam, rudă, mulţi plecau la muncă în afară şi această migrare a maselor i-a făcut pe oameni să se liniştească. Şi atunci toate cerinţele lor au rămas cam aceleaşi – sănătate, spor, ferire de rele prin străinătate, copiii la şcoală, s-a inventat sistemul acesta modern de facultate cu plată şi atunci fiecare era interesat să muncească să poată plăti facultăţi, diplome.

În general românul este un om domol. Din partea românului nu vin cerinţe oarbe, niciodată nu au venit oameni la biserică care să ceară absurdul – să se întâmple nu ştiu ce sau să rezolve nu ştiu ce, ci lucruri care ţin de normalul şi bunul simţ al societăţii, în general mame pentru probleme cu copiii, probleme cu soţii, un loc de muncă, o casă, erau urmările CARITAS-ului de la Cluj, în care mulţi rămăseseră fără casă, erau urmările FNI-ului în care mulţi vânduseră şi băgaseră bani în groapă fără umbră, erau urmările Băncii FELIX, Băncii Columna şi nu mai ştiu

care, care scurseseră o parte din agoniseala omului şi erau dobânzile acelea, dacă vă aduceţi aminte, de câte 50%–60%. Chiar îmi aduc aminte odată că erau disperaţi oamenii să împrumute bani de unde puteau să pună la bancă că le dă de două ori valoarea, dobânda şi atunci dispărea câte o bancă şi iar venea câte o ţeapă din asta şi-i liniştea. Au fost câteva etape din astea, fenomene sociale foarte interesante ca în poveştile acelea cu Păcală, când una caldă, când una rece, adică treceau românii de la o extremă la alta.

În momentul de faţă, oamenii s-au structurat foarte bine, românii deja au învăţat pragmatismul democratic, versiunea occidentală, perversitatea occidentală, răceala, distanţa, egoismul, vanitatea, răutatea, te tratează cu suspiciune, nu mai crede tot ce aude. Deci imediat după revoluţie, din 1991 până în 2000, oamenii încă erau naivi, erau uşor manipulabili, pe când, trecând din greutate în greutate, din încercare în încercare au început să sintetizeze cu propria lor minte, pe propriile lor greşeli şi atunci deja nu au mai ajuns să piardă.

Au început, fiecare să-şi păzească bucăţica cu strictеţe şi lucrurile au început să intre într-un normal. Dacă vă uitaţi, eu la ora actuală rămân mirat de tenacitatea tineretului. Tinerii sunt mai îndrăzneţi, sunt mai curajoşi efectiv decât părinţii care au o viaţă de om în faţă. Ei imediat se avântă în afaceri, imediat manipulează, sucesc, învârtesc, le dreg, până le iese lor cum vor ei. Au altă viziune asupra lucrurilor.

Dacă la ora actuală eu nu ştiu să pornesc un calculator pentru că nu ştiu limba engleză, un copil de clasa a I-a îţi face programe pe calculator sau hacker-ii aceştia care fac tot felul de furturi şi de înşelări pentru care eu îi felicit. Înseamnă că avem o ţară de oameni deştepţi, adică dacă mintea le merge să vină şi alţii să înveţe de la noi.

Nu-i o ruşine. Deci s-a ascuţit lumea la minte în ciuda faptului că nu se mai face şcoala care se făcea, în ciuda faptului că nu mai este exigenţa care era, tinerii au foarte mari abilităţi. E o generaţie foarte rapidă, generaţie iute, fulger. Te-ai ars din mers.

Graţia: Oamenii Îi cer lui Dumnezeu după nevoile lor dar atunci când Dumnezeu le răspunde şi le împlineşte cererea, vin ei să mulţumească lui Dumnezeu, să pună un pomelnic de mulţumire?

Părintele Calistrat: E foarte bine că aţi pus aşa întrebarea. Din 1991, de când am venit la Bârnova, am avut grijă personal întotdeauna să spun oricărui om: Sâmbăta să dai o pâine şi o lumânare de pomană de sufletul morţilor să nu-ţi meargă rău pentru că trăieşti pe munca lor şi a celor care au plecat. Le-am spus întotdeauna: Orice cerere cât de mică s-ar împlini, mulţumiţi pentru că n-o să vă dea altă dată.

Şi să ştiţi că **sunt oameni care mulţumesc chiar dacă nu au primit**: Părinte, cred că nu mi-a fost de folos. Şi chiar, Părintele Pahomie, este cel care, mai nou, e curentul lui personal, nu-i al meu, e ideea lui personală: Ia să veniţi cu o sticlă de vin şi cu un colac să facem o **slujbă de mulţumire**. Şi chiar face acel *Te Deum* de mulţumire cu slavoslovia, cu Evanghelia cu tot. Eu mai puţin, nu am timp, zic: Citeşte Acoperământul şi Îngerul păzitor pentru că ţi-a ajutat Dumnezeu, de mulţumire. Dar Părintele Pahomie face slujba efectiv, cea din Molitfelnic de la A la Z şi slăveşte pe Dumnezeu pentru mulţumiri cu tot şi sunt din ce în ce mai dese. Nu-i zi sau sărbătoare să nu vină cineva cu un colăcel: Faceţi-mi şi mie o mulţumire, mi-a reuşit băiatul, mi-a luat fata, am strâns, am dres, am rezolvat, am construit, am zidit, am adunat. Deci vin.

Or fi fiind şi nemulţumitori că a întrebat şi Mântuitorul: Dar nu 10 s-au curăţit? Ceilalţi 9 unde sunt?

Poate că, aş spune eu, în momentul de faţă, pe cei pe care îi gestionăm duhovniceşte noi şi îi cârduim sufleteşte, poate 9 vin şi mulţumesc şi unul nu. Dar în general s-au învăţat şi cel mai frumos lucru pe care l-am sesizat, în ciuda faptului că trecem din nou perioada de criză economică cât reală, cât inventată, cât construită, omul vine aşa: Părinte, aici am un pomelnic de 40 de zile de 10 lei la vii dar am şi 5 lei, puneţi-mi şi unul de mulţumire că nici nu ştiţi de unde mă ajută Dumnezeu, adică el să fie sigur că Dumnezeu îl poate ajuta. Şi chiar în ziua în care dă pomelnicul pentru cerere îl dă şi pe acela de mulţumire, ca să fie el sigur că şi-a făcut datoria. Mulţumesc, să ştiţi.

Singura calitate a poporului român care n-a dispărut şi cred că nu va dispărea, este totuşi acest respect. El nu este un respect profund, ci este un respect onorabil. Românul s-a învăţat inclusiv în societate să se răsplătească de un serviciu. Dacă te-ai dus la o farmacie şi ţi-a dat un medicament, chiar dacă îl avea în raft, tu îi laşi 2 lei pentru că ţi l-a dat, te simţi onorat de faptul că l-ai primit. Dacă te-ai dus la cineva şi ţi-a lăsat o informaţie sau ceva, românul îi lasă un ban în ideea, lasă, dacă altă dată nu-mi dă informaţia? Adică românul s-a învăţat prin această uşoară atenţie să fie el sigur că are un prieten asigurat la o nevoie şi-i bine să păstreze relaţia cu el, cel puţin artificial că poate vreodată îi trebuie. Ei s-au învăţat şi faţă de Dumnezeu la fel, adică, lasă, lui Dumnezeu trebuie să-I dai.

Am observat bătrânele când iau pensia, şi când spun că Biserica e a săracilor sau pensionarilor, aşa este. Nu a venit vreodată un bogat, indiferent care ar fi el, să spună: Părinte, ia un bănuţ acolo că poate altă dată n-am să am, nu. Dar ele când iau pensia, vin şi aduc 10, 20 de lei şi spun: Părinte, asta să fie de mulţumire că după aceea cheltuiesc pensia şi până iau alta nu mai am. Ei, cât este până luna

viitoare? Oricum el are pomelnicul de 40 de zile, trece deja pensia cealaltă, dar el să fie sigur că a adus un bănuţ şi l-a lăsat. Românul s-a născut cu această calitate a bunului simţ, chiar dacă în general sunt vicii care domină societatea.

Dar dacă fumezi e o problemă personală, ţine de tine dacă te iubeşti sau te distrugi, dacă bei e o problemă personală, ţine de tine dacă te iubeşti sau te distrugi, dacă desfrânezi, la fel, e treaba ta, te priveşte dacă te respecţi sau nu, dar când e vorba de bunul simţ, adică de a nu rămâne dator, de a nu deranja sau ceva, românul are această calitate. Deci este din plin şi chiar vreau să spun că am observat că de Cuvioasa Parascheva la noi vin oameni din toate părţile – din Bucureşti, Bacău, Constanţa, Tulcea, Giurgiu, Călăraşi, din toate locurile, Bacău, Piatra Neamţ, Botoşani, Suceava. Au învăţat oamenii acest lucru, că lasă ei ceva acolo puţin la Dumnezeu. Mi-a plăcut într-o zi de o băbuţă, a spus o vorbă aşa de frumoasă:

– Părinte, eu am văzut că aţi făcut pe cineva ctitor, am şi eu, am şi eu 50 de lei, faceţi-mă şi pe mine măcar de banii ăştia că nu vreau să mor şi să nu fiu şi eu ctitor.

– Hai, mamă, că te pun aici, nu-i nici o problemă.

I-am pus pe pomelnic 100 de lei, ea nu ştia ce am scris, dar ea mi-a dat 5 lei din ăsta albastru cu Brâncuşi. Şi zice, făcându-şi cruce:

– Mulţumesc lui Dumnezeu că am ajuns şi eu ctitor. Nici nu m-am gândit vreodată.

Ei, bucuria lui sufletească că a rezolvat-o şi pe asta. Totdeauna când văd lucruri din astea, mă gândesc la întâmplarea cu Petru şi Mântuitorul: Vezi văduva asta, a dat tot ce a avut, acela dacă a avut mai mult, a dat mai mult şi s-a făcut. Ea a dat acolo puţin. Dar Dumnezeu socoteşte, ţine sporul şi ţine el firul doar pentru treaba aceea, că El ştie în inimă ce e, noi vedem ce-i în afară.

Graţia: Aţi întâlnit situaţii când oamenii care au săvârşit câte un păcat grav, să vină la sfinţia voastră ca duhovnic, să plângă acel păcat şi să vă întrebe cu disperare cum să iasă, cum să facă, cum să se lepede de acel păcat, să-i daţi reţeta, să-i daţi soluţia?

Părintele Calistrat: Da, aici am să vă spun că părerile duhovnicilor sunt împărţite.

1. Sunt duhovnici care cultivă disperarea şi poate aţi întâlnit oameni care nu mai termină de plâns la spovedit. Eu aşa ceva nu am suferit niciodată şi nu suport. **Plângerea se face în taină**, acasă, nu la vedere.

2. Sunt duhovnici care cultivă starea de păcătoşenie credinciosului în ideea de a-l ţine tot timpul în tensiunea aceea sufletească, să-şi dea seama că-i păcătos şi sunt ferm convins că Dumnezeu nu iubeşte starea respectivă şi am să vă spun de ce. Am două argumente: Când Petru a plâns şi s-a căit cu amar, Dumnezeu a ţinut cont de lacrimile lui şi l-a iertat şi la Înviere a spus aşa: Spuneţi ucenicilor şi lui Petru că vin în Galileea. Dar vă repet un lucru mai important, de fiecare dată când S-a arătat ucenicilor după Înviere le-a spus aşa: *Bucuraţi-vă*! *Pace vouă*! Nu contează că aţi fost ticăloşi, nu contează că aţi fugit, nu contează că aţi mâncat 3 ani pâine cu Mine, nu contează că am făcut minuni împreună şi le-aţi văzut şi le-aţi trăit, atâta vă duce mintea! Haideţi, gata, lasă, plângerea pentru altă dată. Şi Mântuitorul spune: Cât timp aveţi pe Mântuitorul în mijlocul vostru, bucuraţi-vă că va veni vremea întristării şi a tânguirii şi a plângerii şi a scrâşnirii, în momentul când se va lua Mirele de la voi, în momentul când va veni apocalipsa şi când va veni judecata de obşte, de-abia atunci trebuie să avem lacrimi şi să ştim să plângem.

Până atunci avem vreme de bucurie şi de pocăinţă. Eu personal practic lucrul acesta din plin, întotdeauna,

indiferent, că a fost bărbat, că a fost femeie, că a fost băiat. Am să fac o mică paranteză şi am să fac o glumă, eram în avion, mergeam la Ierusalim şi din când în când mai trepida avionul şi cineva mai făcea câte o glumă: Iaca acuma ne răsturnăm, oleacă şi o luăm la vale. Dar un bătrânel care era de undeva de prin Bucureşti:

– Părinte, acuma să mă spovediţi, acuma, că dacă mor, măcar să nu fie asupra mea, am fost tare păcătos.

Şi nu mai ţinea cont că acolo sunt oameni, că în stânga sunt oameni, că în dreapta sunt oameni. El îmi spunea în gura mare păcatele în avion, acolo la vedere. Şi eu îi spuneam:

– Lasă, nu-i nimic, stai liniştit, te-o ierta Dumnezeu. Din clipa în care le-ai şi spus, ele nici nu mai există, s-au şters, s-au împrăştiat, sunt în urmă cu fumul avionului.

– Şi chiar a uitat Dumnezeu de ele?

– Nici nu le mai ţine minte.

Şi era aşa de bucuros şi aşa de fericit. Plângea de curgeau apele pe el, parcă era o fată mare. Şi când ajungem în Tel Aviv, ce credeţi că face? Fuge după mine prin gara aceea mare, imensă, cât nişte hale cât de aici până la Trei Sarmale[44] şi îmi spune:

– Trebuie să faci, Părinte, o poză cu mine, că dacă m-a ajutat Dumnezeu să ajung pe pământ înseamnă că mă iubeşte. Lasă, să o am de amintire!

Şi a făcut el o poză cu bătrâna lui şi a plecat cu poza în aparat, că eu i-am făcut lui mult bine. Nu sunt adeptul umilirii unui om că a făcut păcate. Indiferent ce păcate a făcut, eu asta le spun tot timpul: Uite ce este, lui Dumnezeu

[44] Hanul Trei Sarmale din Iaşi se află pe Şos. Bucium, datând din sec. XVI. Hanul este vestit prin faptul că a fost frecventat de-a lungul timpului de personalităţi ale epocii.
Conform http://ro.wikipedia.org/wiki/Hanul_Trei_Sarmale

Îi place demnitatea. Când ai făcut păcatul, de ce nu ai plâns înainte?

De acuma dacă ai greşit, uită-te în sus: Da Doamne, eu sunt păcătosul care am greşit, adineaori eram cel care n-am greşit, primeşte-mă aşa cum sunt. Nu încerca să fii altceva decât trebuie să fii pentru că Îl enervează pe Dumnezeu. Aţi văzut, Adam în rai, ce era să spună: Da, Doamne, am mâncat din pom. Uite ce ticălos sunt sau uite ce greşeală am săvârşit! Nu mi-am dat seama, l-am ascultat pe dracul şi-l ierta pe loc. Iartă-mă! Adam a început explicaţia: că Eva m-a îndemnat, că şarpele m-a pus, că pomul era la vedere, că fructul era bun. Deci un întreg dialog demonic care pe Dumnezeu L-a enervat. Ei, aşa-i şi în spovedanie. Vine câte cineva şi spune:

– Părinte, să ştiţi că am 10 avorturi.

– Bine, până aici. Hai, mai departe.

– Cum, părinte, e bine?

– Aşa cum îţi spun eu. Hai mai departe.

Şi intrăm:

– Dar copii ai botezat, dar tineri ai cununat, dar copii ai îmbrăcat, dar fini de cununie ai, milostenii ai făcut?

– Da, da, da, da.

– Păi, cât?

– Atâta.

– De când?

– De atuncea.

Şi încet, încet, după ce am stabilit echilibrul între bine şi rău, îi spun:

– Să mai faci asta şi asta şi cu asta gata. Să nu-ţi mai aduci aminte de lucrurile care s-au terminat. Nu te mai gândi la ele că scrie în Sfântul Ioan Gură de Aur: Ce ai spovedit o dată şi ai primit dezlegare, dacă tot le repeţi la spovedanie în ideea că-ţi pare rău că le-ai făcut şi nu vrei să

te opreşti, Îl superi pe Dumnezeu şi Îi negi taina. Dacă El spune: Ce veţi dezlega dezlegat va fi. Apoi, gata, s-a dus cu noaptea, nu mai este.

În momentul când ai primit dezlegarea de la Dumnezeul cerului, spune acolo: Păcatele merg în marea milostivire a lui Dumnezeu ca nisipul în fundul mării. Poate cineva să arunce o mână de nisip în fundul mării şi să o mai adune? Niciodată! Aşa şi păcatele: *Depărtat-a de la noi fărădelegile noastre ca răsărit de apus şi miazăzi de miazănoapte*. Ce distanţă e între răsărit şi apus? Aşa de departe sunt de om păcatele prin spovedanie. Dar noi nu prea simţim lucrurile astea. Şi atunci niciodată nu am fost adeptul acestor lucruri.

Se practică, de exemplu Mânăstirea Sihăstria este o mânăstire de tradiţie, unde au fost trei feluri de duhovnici: Părintele Cleopa, un om aspru în cuvânt, dar foarte blând şi omenos la epitrafir. Părintele Ambrozie Dogaru, un om tăcut dar foarte aspru şi dur în canoane la epitrafir. A fost iar Părintele Varsanufie Lipan, iar un duhovnic extraordinar de aspru şi tăios în spovedanie dar foarte blând şi foarte echilibrat la canon şi a fost Părintele Irineu care este iar un duhovnic foarte bun dar care a umplut România cu canoane. Şi având odată o discuţie cu el când eram la Athos amândoi, el făcea tâmplărie la Prodromul şi eu eram cu grădina în 1996 şi ne vedeam prin atelier când era cald sau mai venea prin grădină şi el îmi spunea de multe ori:

– Uite, aşa câteodată parcă am apăsare de cuget că poate am dat prea multe metanii, poate am dat prea mulţi ani de oprire, prea multe rugăciuni.

– Părinte, nu-i atât de greu să vă întoarceţi în România, să anunţaţi ucenicii că acuma sunt mijloace moderne şi faceţi-le o dezlegare la toţi. Domnilor, haideţi să vă dezleg de ceea ce v-am pus în spate. Pentru că, i-am

spus, ei vor muri, dar sfinţia voastră rămâneţi cu aceste legături şi s-ar putea să vi se ceară vreodată vreo socoteală la vreun suflet neputincios.

Că omul ce face? El în râvnă, când vine la spovedit are 3 stări: Este prima, starea de contact cu duhovnicul în care omul devine ca un robot, execută orice, îţi promite orice, numai să se simtă el scăpat şi iertat, apoi este etapa de frică în care el spune totul să se elibereze dar aici îşi gestionează etapa şi o foloseşte ca o armă în folosul lui de a se goli dar în etapa a 3-a spune: Da, făgăduiesc să fac canonul dar de fapt, când ia contact cu viaţa reală, el îşi dă seama că a făgăduit lucruri pe care nu le poate face.

Pe parcurs, dacă rămâne cu duhovnicul lui, şi-i devine fiu duhovnicesc, începe să le negocieze: Părinte asta e prea greu, asta e prea mult, asta e prea nu ştiu cum. De exemplu, Părintele Cleopa când dădea lecţiile de spovedanie, spunea aşa: Cine posteşte un an de zile fără carne, să-i mai scazi un an, cine nu bea vin în timpul anului, să-i mai scazi un an, cine zice Psalmul 50 de nu ştiu câte ori, să-i mai scazi un an, cine face 100 de metanii pe zi, să-i mai scazi un an.

Eu nu am mers niciodată pe din astea, nu. Ai făcut avort, da? Se pedepseşte 20 de ani. De când nu ai mai făcut? Păi, de 10 ani. Bine, mai ţii 5 ani. Pentru că vii la biserică îţi scad un an, pentru că te spovedeşti în toate posturile şi te rogi îţi scad un an, pentru că ai mărturisit de bună voie, îţi scad un an, dacă nu mai faci, îţi scad un an şi pentru că citeşti Psaltirea şi posteşti îţi mai scad un an. Nu faci asta, ţi-i adaug înapoi. Şi atunci îi dădeam 5 ani sau 4 ani în continuare de canon şi între timp mai puneam să îmbrace copii la maternitate, să facă un botez sau o cununie şi când vedeam că au trecut 2 sau 3, îi scădeam şi spuneam:

Hai, de acuma te împărtăşeşti dar cu o singură condiţie, dacă ai greşit, îţi dau totul din urmă.

Ei, şi băgând un pic frica şi fiind un pic mai rigid la părere, că practic n-o făceam, îi intra ideea: Măi, dacă mi-a da tot din urmă, ca la recidivist? Ai 3 ani dar dacă mai furi o găină îţi dau 10. Ei şi atunci automat, frica păzeşte bostănăria, de ce să ia el mai mult? Ia să nu mai greşească şi în felul acesta reuşeam să-l aduc pe făgaşul bun.

Am avut şi întâmplări din astea: Părinte, să-mi daţi binecuvântare să nu mănânc carne. După o lună: Părinte, nu m-aţi putea dezlega? Dar nici nu te-am legat, vrei mănânci, vrei nu mănânci. Oricum eu nu am ţinut cont, ţi-am dat binecuvântare că am văzut că ai insistat, dar pe mine oricum nu mă interesa.

Pentru că sunt lucruri psihologice de efect şi de moment: în mânăstire eşti ca în rai şi când auzi slujba, liturghia, cântările, vecernia, privegherea, prinzi un entuziasm. Dar de ce? E harul. Dar când ai ieşit pe poarta mânăstirii: acela te înjură în autobuz, acela te impinge la rând, acela te jigneşte la servici, acela te insultă în stradă, acela îţi trânteşte liftul în nas, acasă te certi cu careva din familie. E altă atmosferă, nu mai este atmosfera din biserică şi atunci nu se mai compară starea de rugăciune dobândită în biserică cu starea din afară, socială. Aici foarte mulţi duhovnici au greşit, lăsându-se furaţi de sfera spirituală, adică automat, gata, omul dacă a făgăduit s-a şi îndreptat. Mulţi îmi spun: Dar nu mă interesează, a făgăduit. Ba mă interesează că eu în scaun sunt şi judecător. Trebuie să văd, recidivistul din faţa mea poate deveni om serios?

Înaltul Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului avea o vorbă foarte înţeleaptă: Duhovnicul nu este numai o maşină de dezlegat păcate la infinit şi azi şi mâine şi poimâine, deşi acesta e rolul lui, ci **duhovnicul este şi o**

maşină de semănat sfinţenie, bun simţ şi ruşine. Nu ai să poţi face tot ce ai făgăduit, dar jumătate tot poţi face şi am şi acum ucenici din cei vechi de ani de zile la spovedanie care când vin la spovedit, pe foaie spun: Părinte, să ştiţi că am făcut canonul 50%, adică nu tot, cam jumătate. Ei, dacă e 50% este iertabil, de acuma ocupă-te de cealaltă jumătate. Nu mai ţin cont că a rămas în urmă. Sau vin unii şi spun:

– Părinte, să ştiţi că nu mi-a rămas canon deloc dar păcate am mai făcut.

– Mai bine nu-ţi făceai canonul şi nu făceai păcate.

Adică îl iau învers, degeaba încerci să-L prosteşti pe Dumnezeu şi să mi-L contabilizezi cu metanii şi rugăciuni şi catisme dacă tu faci rele. Mai bine să nu faci rele decât să faci canon. Îi iau în aşa fel ca să conştientizeze şi cel mai mult, este această diferenţă. Sihăstria practică asprimea canoanelor, duritatea lor şi chiar lungimea şi consistenţa lor, dar nu întotdeauna au avut efect pentru că lumea s-a lâncezit, s-a moleşit, s-a delăsat, pe când este mai bun antrenamentul duhovnicesc.

Eu dacă pot să-i prind şi îi găsesc în situaţia în care nu sunt atât de păcătoşi ca într-un an, doi să-i pot împărtăşi, îi iau din urmă cu împărtăşania: Vezi că te aştept, luna viitoare vii la împărtăşit. Vezi că te aştept, îmi aduci băiatul la împărtăşit, îmi aduci fetiţa la împărtăşit, îmi aduci soţul la spovedit, îmi reduce ţigările, mi-ai promis că nu mai fumezi, mi-ai promis că nu mai bei, ai spus că vii şi juri că nu mai bei, ai spus că vii şi depui legământ că nu mai fumezi. Şi îi iau aşa, adică îi împing de la spate. Mai mult am câştigat pe terenul ăsta decât lăsându-mă pe o ureche că lasă că s-a lăsa el într-o zi. Nu se lasă. Omul, dacă nu-l ţii din scurt, îl pierzi şi chiar în masa de tineret, dacă veniţi într-o duminică, din curiozitate, veţi vedea că între ora 10 şi

ora 2 este vremea tineretului, familii întregi cu copii mici la împărtăşit. Şi întreb:

– Dar aţi venit iar la biserică?

– Copilul ne-a scos din casă. Trebuie să-l împărtăşim, n-avem ce face. Trebuia să venim la biserică.

– Acuma mergeţi oleacă şi la liturghie. Mergeţi şi daţi un pomelnic la liturghie, ascultaţi şi un pic liturghia.

– Ei, acuma dacă am venit, mergem.

Şi i-am ritmat aşa şi i-am întrebat:

– Dar iarăşi aţi venit?

– Părinte, ne-am obişnuit şi ne vine greu să stăm duminica acasă.

E o mare realizare. E o capcană care îşi atrage bine sufletele la rai. Adică, vin unii şi spun:

– Părinte, copilul meu e cam bolnăvicios.

– Şapte duminici la împărtăşit cu el şi n-o să mai aibă boală.

El, venind de şapte ori la biserică, deja prinde dragoste de biserică şi vine singur. Am avut de câştigat. E un mod de a-i aduce la Dumnezeu. Deci nu neapărat parul şi bâta şi metania şi postul, că spune Sfântul Vasile: Am văzut trup slăbănogit de post şi rugăciune şi plin de patimi. Dacă mintea lui nu-i la Dumnezeu poţi să-l ţii flămând. Ce, în temniţă nu stau hoţii cu mâncare cu măsură? S-a făcut vreunul bun? Sportivii nu aleargă, nu depun efort, s-au lăsat de patimi? Aşa şi metania, degeaba faci sport să faci muşchi la picioare şi la spate şi să stea coloana dreaptă, nu te ajută cu nimic. Eu spun întotdeauna: Nu sportul, sensul.

– Am făcut 12 metanii, Părinte, nu mi-a rămas în nici o zi.

– Şi dacă ai făcut 12 metanii şi fumezi ce ai folosit? Care-i folosul lor? Ce ai spus când ai făcut metania: Doamne, ajută-mă să pot fuma?

– Nu, Părinte, promit că mă las.

– Uite, dacă te laşi de fumat nu te mai pun la făcut metanii.

În felul acesta au luat contact de fapt cu viaţa nu cu forţa pentru că, cuvântul canon noi îl exprimăm greu când spunem canon, dar el nu-i un canon, e un contact cu Dumnezeu, care de fapt îl uneşte, dar dacă el nu-i găseşte sensul, nu se potrivesc balamalele, cade aripa, se duce jos. Aşa şi omul, nu rămâne lipit de Dumnezeu, în loc să zboare, el rămâne tot în ţărână. Aceasta este ideea de spovedanie, nu plângerea păcatului cu amar.

Mi-a plăcut, v-am spus, o replică dintr-un film istoric. Nişte trădători au fugit într-o biserică în vremea domnitorului Vlad Ţepeş, care a fost considerat unul dintre cei mai cruzi domnitori dar Ţuţea spune: Este dreptatea la rang de ţeapă pentru Ţara noastră Românească şi este omul de glorie a istoriei. Altfel istoria ar fi fost un câmp de mieluşei fără Vlad Ţepeş şi Ştefan cel Mare, dar spune acolo: **Omul să vină la biserică înainte nu după greşeală**. De ce să nu te rogi tu lui Dumnezeu să nu ajungi la greşeală, că aşa spune în *Tatăl nostru*: Şi nu ne duce pe noi în ispită. Dar de ce aştepţi tu să vină ispita ca apoi să alergi la biserică? Vino la biserică, căci dacă vii la biserică nici nu-ţi vine să furi, nici nu-ţi vine să ucizi, nici nu-ţi vine să dai în cap, nici nu-ţi vine să înjuri, nici nu-ţi vine să fumezi, adică, cunoscându-L pe Dumnezeu te îndrăgosteşti de El şi atunci scapi de vicii, asta e esenţa, aici este taina, dacă omul poate să-L cunoască pe Dumnezeu.

Şi am văzut atâţia frumoşi, mie mi-s aşa de dragi că dacă ar fi după mine aş călugări 100 pe zi, să fie în biserică cete, ca pe vremea lui Pahomie. Am auzit pe nu ştiu care: 50 într-o mânăstire? Dacă tu te miri că sunt 50 într-o mânăstire, ce ar trebui să facem noi dacă am auzi de obştea

lui Pahomie, de 5000 sau Eftimie, 3000, sau Teodosie, 2000 sau Antonie cel Mare, 4000 de călugări într-un pustiu? Ce ar fi atunci? Sate, sate de călugări, vă daţi seama? Un sat nu are 2000 de suflete. Şi el avea 2000 de suflete într-o obşte. Vă daţi seama?

Asta este dragostea de Dumnezeu, nu să umble tinerii aiurea, să îşi bată joc de tinereţea lor. Tinereţea odată trece, de la 20 de ani la 30 de ani este o singură dată, 10 ani eşti în viaţă, după aceea i-ai pierdut. Nu i-ai sacrificat cum a trebuit, nu te-ai ales cu nimic. Cu ce te-ai ales? Mame despărţite cu câte 2, 3 copii crescându-i din greu, taţi rataţi sau retardaţi, copii nenorociţi suferinzi, care nu se pot bucura de bucuria vieţii din cauza greutăţii şi nesiguranţei părinţilor şi uite aşa creştem o societate bolnavă şi apoi se miră: Dar oare de ce nu dă randament? Cum să dea randament dacă e putredă măduva? Înloc celula de bază, familia să fie esenţială şi mai tare, ea e cea mai căzută. Şi de unde să-ţi iasă ţie gene sănătoase?

Părintele Iustin foloseşte o vorbă, că avem tineri moi. Nu sunt moi, nu au direcţie. Tânărul nu are sens în viaţă, nu a avut un tată să-l înveţe să fie bărbătos, nu a avut o mamă să-l înveţe să fie serios şi atunci mama şi-a văzut de necazurile ei, tata de nebunelile lui, iar copilul a mers aşa cum a crezut el că e bine. Nu i-a zis nimeni că a fugit de la şcoală, nimic, nu i-a zis nimeni că a furat, nimic, nu i-a zis nimeni că a plecat de acasă, nimic, el a avut o libertate.

Nu sunt bune astea pentru că acestea sunt căderile societăţii şi atunci, generaţiile, pe timp ce trece, ca un porumb crescut în buruiană, el face şi anul acesta sămânţă, face şi la anul şi în celălalt an, dar la un moment dat, în loc să mai facă ştiulete, face un gâgâlice din acela mic şi la urmă spune: Ei, bine că s-au făcut şi din aceştia. Dar până când? Până se denaturează şi acela şi nu mai face nimic!

Deci trebuie să avem grijă de viaţa duhovnicească şi atunci duhovnicul e un mic poliţist al sufletului aşa cum în societate ai semafor când ai trecut iei amenda, aşa şi aici, când ai greşit ceva iei o sancţiune ca tu să-ţi aduci aminte. Ia treci pe cărarea care duce la biserică, nu o lua în crâşmă.

Graţia: Din cele ce aţi relatat reiese faptul, clar, că omul trebuie să aibă un singur duhovnic la care să se spovedească, nu o dată la un duhovnic, altă dată la alt duhovnic.

Părintele Calistrat: Da, aici arată şi cartea de spovedanie *Dulcea sfătuire*.

Graţia: Dacă vreţi să ne spuneţi şi de ce este important acest lucru.

Părintele Calistrat: Arată şi învăţătura Bisericii, de obicei în sat sau în comună sau în oraş sunt preoţii parohi, care, aţi văzut, şi ei spovedesc în posturi de nu au timp să respire. Dar nu asta este esenţa. Noi nu mergem pe o spovedanie *en gros*. În viaţa duhovnicească e ca în viaţa magazinelor, în economie. Ai depozite mari de unde iei marfă şi distribui la depozite mici şi ai depozite mici de unde dai la magazine de lux şi aduci marfă de calitate.

Ei, aşa şi în spovedanie, sunt oameni care se duc la spovedanie din obişnuinţă, din tradiţie: Trebuie să mergem că-i postul mare. Şi lui i se pare că dacă a postit 3 zile şi s-a dus şi s-a spovedit la parohie şi a luat împărtăşanie, el cu asta e ortodox şi la el ţine treaba asta. Sunt oameni, să spunem cam 50% care nu cunosc folosul şi efectul adevărat al spovedaniei şi al duhovnicului.

Dar sunt oamenii mai selectivi care încep să caute duhovnici, să spunem, care-i ascultă. După ce-i ascultă şi-i învaţă, sunt oameni care caută deja duhovnic să le vindece anumite patimi, sunt oameni care caută duhovnic să-l pună un pic la punct, sunt oameni care caută duhovnic ca să

ceară un sfat mai important şi sunt oameni care îşi doresc viaţă duhovnicească şi pe lângă faptul că vin la biserică pentru folosul lor sufletesc, chiar îşi caută mântuirea.

Aceia sunt de fapt foarte puţini, aceea este spuma, aceea este crema dar arată clar de ce nu este bună spovedania la mai mulţi duhovnici. Nu-i bună pentru că odată eu pot să mă duc la unul şi să primesc un canon, am terminat cu el, mă duc la altul sub ideea că-s spovedit, acela mă împărtăşeşte, eu fac din nou păcate, eu iar mă împărtăşesc, acela mă dezleagă, acela mă împărtăşeşte şi atunci nu mai este o purificare. Dar din 1994, eu de câte ori am spovedit, am mers pe alt principiu, nu am mers pe metoda aceasta de a spovedi la grămadă. Orice om, a venit:

– Părinte, ştiţi, am o problemă de suflet, dar vreau să o discut numai cu dumneavoastră.

– Imediat.

L-am luat rapid şi l-am plasat fără să-şi dea seama la o spovedanie generală. După ce i-am făcut tot fişierul, i-am spus: Dă-i canonul ăsta, ăsta, ăsta, ăsta. I-am scris frumos canonul pe coperta *Îndreptarului de spovedanie*. I-am spus:

– Citeşte şi aici, câte încă ai făcut şi nu le ştii şi de câte ori vii îmi vii cu ăsta, dacă nu, nu-mi mai vii deloc.

– Da, Părinte, dar aici mi-aţi scris cam multe, eu ştiu dacă am să pot să le fac?

E treaba dumitale de aici încolo. Vrei să le faci ai să vezi raiul, nu vrei să le faci, n-ai să-l vezi, nu-i treaba mea. Datoria mea, mi-ai spus că ai o problemă de suflet, eu ţi-am găsit-o, de acuma rezolv-o. Operaţia este a mea, tratamentul e al tău. Şi zice:

– Am să fac, păi, ce am să fac?

– Încercaţi! Aţi încercat şi aţi văzut că-i greu?

Care este serios, vine în continuare, după o lună, două, trei sau vine mai des cu caietul şi spune:

– Părinte, de când mi-aţi dat canonul acela să ştiţi că viaţa mea s-a schimbat radical.

Punct ochit punct lovit. Înseamnă că e bine. Dar în momentul în care el nu a mai venit sau hârtia aceea cu canonul a aruncat-o, atunci nu sunt folosit cu nimic nici eu nici el. Oamenii de felul acesta nu sunt nimic altceva decât marfa consumistă a societăţii care este şi marfă pentru iad. De aici dracul îşi recoltează suflete, pentru că el nu are tangenţă cu Dumnezeu şi atunci, automat, ieşind din sfera harului, el e victima oricărei greşeli foarte uşor. Nu e o problemă de a cădea în abateri care nu-l duc pe drumul cel bun. Dar în general, de ce i-am spovedit pe toţi general? Să ştiu şi eu ce-i cu viaţa lor. De exemplu, am găsit oameni legaţi de preotul de mir cutare, mort, de preotul de mânăstire, cutare, mort, de preotul cutare mort, cu botezuri nefăcute, cu metanii nefăcute, cu canoane neîmplinite. Şi zice:

– Părinte, acuma cum fac?

– Uite cum faci. Hai să-ţi fac o dezlegare de blestem şi jurământ că de asta îţi merge rău. Hai să-ţi dau un canon strict, pe care să îl respecţi cu toată strictaţea, să acopere tot ce nu ai făcut din urmă şi ţine-te de acuma pe drumul acesta. Nu o lua aiurea.

Şi reuşesc şi-i dau un făgaş. Dar de acolo e treaba lui, nu-i treaba mea. Eu numai îl urmăresc după caiet şi v-am spus, care s-au format, şi mulţumim lui Dumnezeu, că i-aţi văzut şi dumneavoastră, sunt cu sutele că toţi spun:

– Asta-i turma lui Calistrat.

– Da, e turma mea, eu îngrijesc de ea.

Turmă, ne-turmă, eu i-am învăţat să meargă la biserică, să se spovedească, să se împărtăşească, să-l caute pe Dumnezeu. Că dacă ar face fiecare la fel, ar fi tot câte o turmă şi când am uni turmele astea ce ar fi? *Mulţimi de*

noroade Îl îmbulzeau pe Mântuitorul. Aşa L-ar îmbulzi pe Dumnezeu şi astăzi noroadele. Dar dacă nu vrei să depui un efort, nici nu ai rezultate.

De aceea şi duhovnicii aceştia mari au fost rari: Unul a fost Părintele Cleopa, unul a fost Părintele Iachint, unul a fost Părintele Paisie Olaru, unul a fost Părintele Varsanufie Lipan, Părintele Teofil Părăian, nu a plouat cu duhovnici, unul a fost Sofian Boghiu, adică au fost oameni care ne-au lăsat nouă următoarea mărturie, că i-a durut sufletul de semenul, colegul sau cel din jurul lor, de aproapele lor.

Nu că ai venit la biserică, ai aprins o lumânare şi ai plecat, nu. El trebuie să ştie rostul pentru care a intrat în biserică că dacă nu s-a folosit cu nimic, treaba nu-i bună. Deci Biserica poate deveni foarte uşor o pistă pentru căderea sufletelor. De ce? El crede că dacă a intrat în biserică şi a aprins lumânarea, şi-a făcut datoria. Dar el de acolo e pe cărarea spre iad foarte bine, că lui nu i-a spus nimeni că trebuie să stai la liturghie, că trebuie să aştepţi să dea binecuvântarea, să iei anafora, să asculţi cuvântul de învăţătură. El crede că dacă s-a sculat la 8 şi a intrat în prima biserică pe care a întâlnit-o şi a dat un pomelnic şi lumânări, pentru el şi-a făcut datoria de creştin. Nu-i doar atât. Şi atunci, uşor, uşor, îi educăm în mod pedagogic.

Nici nu trebuie să simtă că l-ai articulat. De când spovedesc eu, niciodată nu am urlat sau nu am ţipat la nimeni niciodată. Am auzit acuze de genul că sunt virulent, că vorbesc urât, că jignesc oamenii, că sunt dur la spovedanie, erau acuze din astea. Şi am zis: Aduceţi-mi şi mie o singură persoană căreia eu i-am vorbit urât la spovedit ca să o ştiu şi eu să o văd, cine-i persoana respectivă că mi-a spus mie un păcat şi eu am jignit-o pentru păcatul respectiv. Nu-mi este în caracter şi nici nu aş

face aşa ceva. Dacă e nevoie dau săru' mâna şi la gâşte că pentru mine asta nu e greutate. Dar îl articulez zâmbind, îl pun pe cărarea care trebuie, zâmbind. Zâmbesc şi îţi aplic legea. Nu are importanţă că ţi-am luat 3 puncte sau 6 puncte sau ţi-am luat carnetul, are importanţă că tu ai greşit şi te-am conştientizat că ai greşit. Şi mi-au zis foarte mulţi credincioşi:

– Apoi, Părinte, sunteţi bun la prima vedere dar să ştiţi că sunteţi aspru în realitate.

– Nu ştiu dacă sunt aspru. Eu nu m-am văzut aspru deloc. De ce spui vorba asta? Spune-mi cu ce te-am deranjat.

– Păi, da, dar mi-aţi dat canonul ăsta, e destul de serios.

– Da, dar, sufletul tău nu-i serios? Stai oleacă, ce, eu am discutat cu un neserios? Cum adică?

– Păi, da, dar ştiţi că-mi ia aproape o oră ca să-l fac.

– Şi este mult în 24 de ore să-I dai o oră lui Dumnezeu? Deja mi-i ruşine. Eu în locul tău nu mai vorbeam.

Şi-l umilesc la modul finuţ. Şi-l mai întreb:

– Dacă în clipa asta Dumnezeu ţi-ar lua un pic aerul, dar nu mult, o oră, ce ai face? Cum ai mai respira?

– Da, aveţi dreptate.

– Dacă ar veni pentru 10 minute sfârşitul lumii, ce ai face? Noi trebuie să ne rugăm permanent ca Dumnezeu să ne dea cele necesare traiului: hrană, aer, lumină, sănătate, viaţă şi respiraţie. De câte ori ai spus pe stradă: Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne că pot respira şi nu sunt ca cei care stau cu tubul de oxigen la gură?

– Nu am spus.

– Ia să zici, că poţi să ajungi!

Ştiţi ce nu am înţeles noi ortodocşii şi în general, umanitatea? Noi nu am înţeles ce dar mare este viaţa. Noi nu am înţeles ce dar mare este sănătatea. Când vine câte unul şi spune:

– Părinte, sunt aşa de necăjit!

– Văd, văd că te necăjeşti singur. Singur te necăjeşti, care-i necazul? Nu scoate cu drenul din tine, nu eşti tăiat, nu eşti întubat, nu ai perfuzie, nu ai cancer, nu eşti oligofren, nu eşti bolnav mintal, vezi, auzi, respiri, mănânci, dormi, te plimbi. În ce constă sărăcia? Nu înţeleg, explică-mi.

– Păi, ştiţi, nu am bani.

– Lasă, cauţi o ciuşmea şi bei o gură de apă şi tot ai trăit, nu moare nimeni. Du-te şi te minunează de cel care nu se mai poate conduce singur sau nu mai este capabil să se mişte singur, acolo e necazul, nu la tine. La neurochirurgie unde sunt întubaţi, la Socola unde sunt legaţi, în spital la terapie intensivă unde sunt operaţi, acolo sunt necăjiţii, nu tu. Fugi repede şi nu huli înaintea lui Dumnezeu.

Şi le tai rapid discuţiile inutile.

Mulţimile mari de oameni

Graţia: Mai discutaserăm noi despre mulţimile mari de oameni care frecventează bisericile şi totuşi, societatea înloc să fie mai bună, să se înţeleagă mai bine oamenii, este din ce în ce mai rea, din ce în ce mai multe crime, agresivitate, violenţă, şi chiar dintre cei care frecventează biserica, vin la biserică şi arată că sunt evlavioşi iar în nişte împrejurări în afara bisericii, sunt oameni obişnuiţi. Cum se explică?

Părintele Calistrat: Trecând la esenţă, pot să vă spun următorul lucru, nu este cuvântul meu, ci este cuvântul Părintelui Arsenie Boca: Mulţimile doar impresionează, nu şi dau ceea ce este de aşteptat. Ce se întâmplă? Calitatea nu stă în cantitate şi nici cantitatea în calitate. De ce spun lucrul acesta? Am mai amintit şi repet: Sunt oameni care vin la biserică poate şi din obişnuinţă; e o taină, e ceva bun, e ceva folositor.

Dar cum? Vorba pildei din Pateric, dacă torni un litru de ulei într-un poloboc şi învârţi polobocul roată şi apoi scurgi polobocul, nu va mai fi litrul din nou plin, va mai lipsi 100-200ml. Ce e cu acel ulei pierdut? A rămas pe doagă. Aşa şi la aceşti creştini, le va mai rămâne ceva pe doagă, dar ei nu vor fi nişte creştini autentici atâta timp cât nu ţin Legea lui Dumnezeu de la amănunt la amănunt, adică la exact. Atunci ce se întâmplă? Ei sunt acei creştini de duzină care sunt şi foarte schimbători. Adică nu ne este atât de greu că Mântuitorul ne-a dat pilda aceasta că toţi apostolii au fugit şi s-au lepădat ca şi cum n-au existat iar Petru care era cel mai râvnitor dintre toţi, n-a spus? Satana a cerut sufletele voastre să le cearnă. Ei, această cernere este şi în societate. Tocmai de aceea vedem mai multe comportamente rele la un creştin, pentru că satana le bate acest război de care ei nu sunt conştienţi. Nimeni dintre creştinii noştri care vin la biserică nu ştiu ce înseamnă lupta nevăzută a războiului nevăzut. Aici este esenţa. Chiar astăzi am discutat cu cineva. Mi-a spus:

– Părinte, eu sunt un om credincios.

Şi i-am spus:

– Da, frate, aşa este cum spui dumneata, eşti credincios.

Dar nu-i numai atâta, dacă n-ai desfrânat, n-ai fumat, n-ai băut, n-ai înjurat, gata, eşti sfânt. Nu, poţi greşi

şi făcând bine, pentru că ce se întâmplă? În momentul în care tu crezi că nu poţi greşi, de-abia atunci greşeşti. Şi am să dau o pildă simplă. Te-ai dus la un avocat şi ţi-a dat un sfat. Tu, fără să-ţi dai seama îi spui unuia: Uite ce a spus avocatul cutare. Şi se duce şi-l toarnă şi-i face rău aceluia că zice: Acela mi-a spus că tu i-ai zis aceluia. Vedeţi, nu din rea intenţie.

Deci noi nu ştim în societate să autocontrolăm ca şi creştini câteva mari valori: **demnitatea**. Foarte mulţi am ajuns să cădem din pricina lipsei de demnitate, adică ne dăm după vânt şi aceasta putem vedea foarte uşor în mişcările acestea politice. Aţi văzut, când suntem roşii, când albaştri, când verzi, când negri, câte culori de partid, atâtea mentalităţi. Este un proverb: Spune-mi cine-i sus ca să ştiu cu cine votez. Deci nu avem acea verticalitate.

Ştiţi, un om are un ideal. Ei, o vorbă pe care am văzut-o într-un film, zice, o potecă pentru a fi potecă, trebuie să fie călcată măcar de un singur om. Asta e o mare taină. Şi ea devine potecă. Aşa şi în viaţa noastră personală, ca să poţi să fii om, trebuie să treci măcar o dată pe cărarea omeniei că altfel nu vei fi om niciodată. Adică, atâta timp cât în tine nu există un echilibru, atâta timp cât în tine nu există o măsură a demnităţii, unul fiind, să nu fie 50 sau 100, unul, dar să ai demnitate, unul. În momentul în care tu îţi respecţi acea mică valoare de demnitate, deja eşti om, să ai acel ideal la care să ţii. Nu, că dacă vine unul şi-ţi spune: Vino cu mine că-i bine, ce-ţi spun eu, aceea e bine, te-ai lepădat de tot ce ai zis până atunci, te-ai lepădat de tot ce eşti tu şi treci în extrema cealaltă, dar atât de convins că, vorba cuiva, ăsta are sădită viclenia în sânge. Deci, tu să nu te recunoşti pe tine, dedublarea noastră, englezii îi spun snobism, noi, românii îi spunem perversitate. Deci când începi să te dedublezi tu pe tine şi să nu mai crezi tu despre

tine ceea ce eşti, să crezi tu despre tine că eşti altceva, deja asta este cădere sufletească, chiar dacă nu fumezi, nu înjuri, nu desfrânezi, nu dai în cap.

Apoi, nu mai avem **bărbăţie**, şi ce înseamnă bărbăţia aceasta? Tot aşa o replică frumoasă de prin filocalii sau scrierile lui Briancianinov, zice, **adevăratul bărbat este cel care priveşte cerul cu seninătate şi când greşeşte şi când se pocăieşte**. Adică, atunci când greşim, căutăm toate circumstanţele posibile şi imposibile.

Eu, pentru că nu sunt nostalgic, dar pentru că mi-a rămas întipărită treaba asta în minte, am să vă spun un lucru, nu sunt politruc de felul meu, nici nu mă interesează, dar pe mine m-a impresionat personal atitudinea lui Ceauşescu în faţa morţii. Vinovat sau nevinovat, cu dreptate sau fără dreptate, strâmb sau drept cum era el, Dumnezeu îl ştie şi îl va judeca, a avut puterea să spună, cu sânge în el şi cu o bărbăţie în el, spun eu, poate cinică, poate oportunistă sau poate falsă, dar a avut puterea să le spună: Nu vă recunosc pe voi, nu răspund decât în faţa poporului şi a Marii Adunări Naţionale, era forul suprem al vremii de atunci. Şi totuşi a murit cântând un centec patriotic. Ăştia îl legaseră să-l ducă să-l împuşte.

Ei, acuma dacă ar prinde pe unul din ziua de astăzi, după 20 de ani de la revoluţie, să-l duci să-l împuşti, ar cădea în genunchi, s-ar ruga, s-ar tângui, ar invoca, vrea avocaţi, paraavocaţi, CEDO, drepturile omului, Curtea Europeană, nu. Atât Miloşevici al sârbilor care a murit probabil cu otrava în el pe care o avea pregătită în caz de nevoie, şi s-a apărat singur în faţa unor tribunale internaţionale că în fond îşi apăra ţara lui, la fel şi Ceauşescu în mentalitatea lui de conducător corect şi care îşi dorea binele ţării pe care o conducea, a avut această demnitate.

Asta nu că ei ar fi exemple neapărat pozitive, dar modul de a vedea lucrurile, adică să ai o verticalitate în tine. Era o vorbă bătrânească înainte vreme, eu am prins-o acum 35 de ani, care spunea aşa: *Mă jur pe judecata cea din veac că-ţi spun adevărul*. Şi făcea omul cruce. Când tâlcuim „mă jur pe judecata cea din veac", înseamnă că tu îţi pui chezăşie sufletul să nu se mântuiască la înfricoşata judecată, dacă cumva ai minţit. Vă daţi seama ce jurământ greu! Şi aveau oamenii această măsură. Mai găseşti acuma această măsură când toate tribunalele sunt pline de cruci şi de Scripturi şi toţi votează ca la gară cu mâna pe Biblie că au spus adevărul şi ei sunt incorecţi? Acestea sunt căderile, aceasta este duzina aceea de oameni de care spuneţi dumneavoastră că, Doamne, au umplut ogrăzile bisericilor sau au umplut ogrăzile mânăstirilor sau ale stadioanelor când este un eveniment celebru sau spiritual sau orice, cum e Cuvioasa Parascheva.

În momentul în care vezi la creştin bunătatea, răbdarea, cumpătarea, chibzuinţa, inteligenţa, da, este creştin. Ceilalţi sunt creştini dar nu sunt practicanţi. Sunt creştini nonconformişti sau, dacă vreţi, sunt creştini de duzină, avem suficienţi. De aceea se spune că 20% dintre ortodocşi sunt adevăraţi.•De ce? Pentru că te duci duminica în biserică şi dintre cei care sunt în biserică şi acolo mai sunt falşi, nu sunt toţi corecţi. Şi de ce vă spun lucrul acesta? Unul judecă în gândul lui pe celălalt şi tot aşa.

Eu am făcut odată o afirmaţie şi am spus aşa: Toată lumea judecă pilda vameşului şi a fariseului într-un mod aparte. Spune că fariseul e omul mândru care face fapte la vedere, vameşul e omul păcătos care se smereşte în tăcere fără să-l observe nimeni. E valabil şi asta dar nu. Eu am găsit o formă mai interesantă. **Vameşul este sufletul** care cunoaşte adevărul spre om şi stă undeva în spatele bisericii

şi el ştie că e cel mai umil şi care nu merită nimic, merită călcat în picioare şi neiertat de Dumnezeu iar **fariseul e trupul** care se bagă în faţă şi se crede cel mai cinstit, cel mai corect şi se uită în stânga, în dreapta, oare îşi dă cineva seama de mizeria lui? Că el arată atât de bine intenţionat, se prezintă atât de bine, atât de corect şi de legist, că eu plătesc, că eu fac, că eu dreg. De ce spun lucrul acesta? Tocmai pentru că noi ştim cât am putea face şi nu facem, noi ştim cât am greşit dar nu vrem să ne oprim şi în acelaşi timp ştim şi cât de păcat este ceea ce am făcut dar nici nu vrem să ne autocontrolăm, adică ne lăsăm în acea autosugestie de care spunea Părintele Cleopa: Nu azi, mâine sau dacă nu mâine, altă dată şi tot aşa prin legea amânării care e lege diavolească, ajungem să îmbătrânim fără să mai găsim reperul de pornire. Aşa se explică răutatea.

Acuma mai prezint un alt punct de vedere. Să nu uităm că mass media ne facilitează această virulenţă a violenţei. De ce? V-aţi uitat la toate ştirile, la toate programele informative, trebuie să vedem câţi s-au spânzurat, câţi s-au violat, câţi s-au înecat, câţi s-au accidentat. Dar într-o ţară de 22 de milioane de creştini, se mai fac şi fapte frumoase. Hai să vedem cine s-a rugat, cine învaţă bine, cine a mers la un concurs şi a luat o medalie, cine s-a dus la olimpiadă şi a ieşit primul, ce premiu s-a dat, ce copil frumos s-a născut, ce mamă inteligentă mai există. Pentru că mass media este o armă de manipulare, iată de ce se manipulează violenţa! Dacă ne uităm la toate filmele, au trei teme: toate clădirile trebuie să explodeze, toate femeile trebuie să fie violate şi toţi bărbaţii trebuie să fie violatori. Acelea sunt adevăratele modele ale societăţii.

Dar dacă ne uităm la un film civilizat cum au fost şi filmele istorice sau filmele documentare, sunt atâtea, găsim

şi elemente bune de luat. Societatea este influenţată negativ şi prin acest impuls, dar vine vremea saturaţiei ca pentru orice acid sau orice bază. Când îi dai corector, ori se neutralizează, ori se acidizează detot, ori se alcalinizează detot. Undeva se opreşte, adică se ajunge la saturare. Aşa va fi şi aici. Tineretul acesta al nostru chinuit cu toate aceste urâciuni, se va opri, se va sătura, îi va fi lehamite, iar copiii lor vor creşte frumos şi bine pentru că le vor spune părinţii: Uite, măi, prin ce prostii am trecut noi, voi să nu treceţi, că-i mare dezastru. Şi o să vedeţi că de la sine se vor curăţa şi emisiunile TV şi tot. Aţi văzut că în general tot acest dezmăţ, nu neapărat că e programat, dar nu este cercetat de nimeni. În timpul regimului comunist, cu toată negativitatea lui de regim comunist cu distrugeri, cu puşcării, cu intelectualitate ucisă, totuşi, exista o lege a CNA-ului unde nu vorbea oricine ce voia la televizor, nu spunea oricine ce voia în ziar.

Pentru mine, cea mai mare ruşine naţională la ora actuală, cu toată sinceritatea, consider că este bătaia de joc făcută la adresa conducătorilor, bătaia de joc făcută la adresa istoriei. Să faci tu glume pe seama lui Ştefan cel Mare, pe seama lui Vlad Ţepeş, pe seama lui Decebal, pe seama lui Mircea cel Bătrân, a lui Mihai Viteazu; auzi, şi-au luat o denumire interesantă, academia de comedie din România, să fim serioşi dacă astea sunt glume prin care tu vrei să iei un titlu academic, înseamnă că eşti total necivilizat. Nici nu există asemenea lucruri.

Cum să faci tu bătaie de joc din valorile spirituale creştine, să ajungi să vorbeşti la pertu de Constantin cel Mare, de nu ştiu care din istorie!? Asta este obrăznicie pe faţă. Asta denotă lipsa de bun simţ, dezumanizarea noastră ca oameni. Dacă te duci la popoarele monarhice din vechime, care nici nu permiteau să spui ceva de rău de rege

că dacă te auzea, te ducea şi îţi tăia capul, nu referindu-ne la monarhia noastră românească pentru că aici monarhia este într-o instabilitate şi slăbiciune politică, mă refer la marile dinastii, cum a fost dinastia muşatină, cum a fost dinastia basarabă, care au mers din tată în fiu domnitori. S-au dat lupte pentru tron şi s-a păstrat demnitatea românească. Aici mă refer, nu era permis să vorbeşti de rău de domnitori. Dacă erai aflat, erai scurtat de cap sau ce legi erau?

Şi acuma tu să-ţi baţi joc toată ziua de cel care te conduce! Ce autoritate mai are acela când vorbeşte pe ecran? Stai că eu am văzut glume la un grup umoristic, înseamnă că nu acesta e preşedintele. Vă daţi seama că aceasta este o lucrare nu neapărat ocultă pe cât satanică. Deci noi ne facem rău cu mâna noastră. Este o vorbă, şi-a tăiat venele, nu i le-a tăiat nimeni, şi le-a tăiat singur. Aşa şi asta se cheamă sinuciderea naţiei. Nu sunt de acord cu treaba asta. Nu ţine de demnitatea omenească, să râzi ca naivul din orice. Noi nu suntem făcuţi decât să râdem! Nimeni nu e făcut să fie serios, nimeni nu e făcut să-şi asume responsabilitatea, nimeni nu e făcut să creeze ceva interesant, să elaboreze un program interesant. Toată lumea e făcută să râdă, de sus până jos. Suntem un popor de râs că râsul ne place. Nimeni nu ne face de râs, noi râdem de noi înşine. Era o vorbă, râzi cu mine sau râzi de mine? Ei râd cu ei despre ei.

Graţia: La ora actuală, se mai poate pune problema, aşa cum vedem în tradiţia sfinţilor părinţi, a necesităţii de a avea un duhovnic pentru spovedanie şi un povăţuitor pentru toată buna îndrumare de zi cu zi?

Părintele Calistrat: Este arătat şi în cartea *Sfătuirea către duhovnic*, chiar şi în cărţile mai noi, în tratatele de spovedanie că omul este bine să aibă un duhovnic cum s-ar spune, ca de serviciu, adică cel din parohie, probabil, aici

s-ar referi, şi un sfătuitor de taină, fie un călugăr îmbunătăţit sau preot îmbunătăţit sau cine ar fi el, chiar şi un bătrân.

Să ştiţi că darul acesta al discernerii este dat şi oamenilor de rând, şcoala vieţii e o înaltă artă şi o înaltă taină dar nu se dă la întâmplare. De ce se spune? Unde nu ai un bătrân, cumpără-l sau păstrează-l. Acuma mai nou, au găsit şi reversul, dacă-l ai, vinde-l, adică îl duci la azil că face miros în casă. De ce spun lucrul acesta? Scopul vieţii creştine este agonisirea Duhului Sfânt. Scopul duhovnicului este să te cureţe de păcate, iar al povăţuitorului este să te apropie de Dumnezeu. Dacă te-ai curăţat şi te-ai îndepărtat de păcat, care-i finalul? Agonisirea Duhului Sfânt. Dar aici vă răspund cu un cuvânt frumos pe care l-am găsit în Filocalia IX, cei ce se sfătuiesc, frate pe frate sfătuindu-se, vor fi o cetate bine întărită. Dar cei care nu se sfătuiesc, cad precum frunzele. Aceasta este temelia vieţii duhovniceşti. Duhovnicul nu este o piedică sau un regres în faţa vieţii tale că-ţi spune aia nu sau aia da. Din contra, el este pentru tine omul care priveşte lucrurile dîstant, dintr-o altă poziţie şi când mă refer la altă poziţie, mă refer la neutralitatea problemei care te frământă şi atunci sigur, ca şi cel dinafară, cum e judecătorul şi avocatul, le cântăreşte mai deliberat. Tu eşti încărcat de idee, tot timpul cauţi să-ţi dai dreptate ori să te disculpi, dar el vede lucrurile în alt sens, în altă versiune şi atunci sigur că nu e nimic de pierdut. Şi niciodată cel care se duce la doi duhovnici nu va pierde, va pierde cel care nu se duce la nici unul.

Iarăşi am găsit scris undeva, zice că duhovnicul este o fereastră către Dumnezeu iar gura lui este un robinet cu apă vie. Pentru că tu când te duci la duhovnic, de fapt la Dumnezeu te duci, deci cu El vorbeşti. Aici mi-a plăcut vorba Părintelui Paisie Olaru, zice, pentru slăbiciunea

omenirii, Dumnezeu a luat darul duhovnicilor şi al vorbirii şi al discernerii. Şi atunci, zice, cei ce ascultă nu împlinesc ceea ce li se spune şi Dumnezeu nu-i luminează pe vorbitori să le spună ce trebuie să facă şi nu se mai potriveşte nici sfatul cu povaţa, nici povaţa cu creştinul. Foarte frumos spune Părintele Paisie Olaru, adică în momentul în care Dumnezeu vede că un om vine cu gând viclean, nu-i dă în minte duhovnicului cuvântul curat. Am întâlnit lucrul acesta aici, în pridvor la Vlădiceni.

– Părinte, vin de atâtea ori, am dat pomelnic şi nu se împlineşte. De ce altul a venit odată cu mine şi lui i s-a împlinit?

– Aceluia i s-a împlinit că avea grija a ce avea el de făcut, iar ţie nu ţi s-a împlinit că tu îl păzeai pe acela să vezi dacă i se împlineşte. Trebuia să păzeşti în dreptul tău dacă se împlineşte, nu în dreptul altuia.

Adică noi venim la biserică, aici e foarte frumoasă replica evanghelică, am cheltuit toată averea prin doctori şi acuma am venit că am auzit de Tine, Hristoase şi atingându-mă am simţit că a ieşit o putere. Deci, dacă ai încredere în Dumnezeu, fă-o cu toată convingerea, dacă nu, nu fi căldicel sau rece. Ştiţi cum se cheamă această credinţă slabă? Mediocritate spirituală. Dumnezeu, când vede mediocritatea spirituală, ştiţi ce spune creştinului? Nu Mă cunoşti, nu te cunosc. Nu te-am deranjat cu nimic, nu M-ai deranjat cu nimic. Vedem la judecată. Atât, acesta-i răspunsul lui Dumnezeu pentru creştinul căldicel. Nici Dumnezeu nu-i dă ispite că ştie că nu le duce, nici nu-l încearcă, că ştie că nu primeşte. El spune, mie mi-i bine, slavă Domnului! Ţi-i bine pentru că Dumnezeu nu are acum treabă cu tine, mai încolo. Pentru că dacă te-ar fi văzut tare în credinţă, îţi mai dădea încercări, mai luai cu ciomagul, dacă te vedea şi mai tare, te încerca şi mai mult

până te ambiţiona, dar nici tu nu ai ambiţie, nici Dumnezeu nu are interes. Nu spune? Silitorii vor lua Împărăţia lui Dumnezeu iar cei ce se ostenesc, Dumnezeu răsplăteşte celor ce se ostenesc cu prisosinţă. Deci trebuie să prisosească, nu numai că m-am ostenit, că a zis apostolul Pavel, dacă pe astea le-ai făcut şi pe celelalte nu le-ai lăsat, slugă netrebnică să te chemi, că pe acestea trebuia să le faci şi pe acelea trebuia să nu le laşi.

Graţia: Aţi adus aminte de Părintele Paisie Olaru şi vreau să vă adresez o întrebare legată de Părintele Paisie Olaru. Spunea sfinţia sa că ascultarea cea mai grea din viaţa de mânăstire este duhovnicia. Cu dezlegarea lui se împărtăşesc călugării şi mirenii şi tot cu dezlegarea lui şi pe garanţia lui se hirotonesc candidaţii la preoţie. Mare răspundere are un duhovnic şi de aceea el se mântuieşte. Ce greutăţi aţi întâmpinat sfinţia voastră şi, eventual, aţi avut dezamăgiri, aţi avut şi bucurii?

Părintele Calistrat: Bucurii am avut permanent şi când vă spun că am avut bucurii permanent, eu am fost un duhovnic viclean. Eu când am început la 27 de ani să spovedesc, cu carneţelul şi cu pixul m-am dus la toţi duhovnicii şi în special pe Părintele Cleopa îl tot întrebam săracu' până l-am plictisit de multe ori şi-mi spunea:

– Mai ai?

– Mai am, părinte.

Şi îmi dădea răspuns la orice problemă. Mulţi mă întrebau:

– Ce tot te hazardezi aşa, ce te bagi aşa?

Şi le-am spus:

– Eu îl folosesc cât există.

Şi într-adevăr mi-a folosit pentru că după ce nu a fost, am văzut că unii îl omagiază, eu nu-l omagiez, eu mă bucur de el. Eu nu simt nevoia să-l omagiez, eu trăiesc din

el. Pentru mine, Părintele Cleopa, cu toate că este mort, răspunsurile lui, ideile lui, părerile lui, sfaturile lui sunt în continuare cărare. Am repetat adineaori, o potecă, ca să se cheme potecă, cineva trebuie să treacă măcar o dată pe ea. Eu am avut fericirea aceasta de a merge pe poteca aceasta pe care scrie Ilie Cleopa. Când aveam o problemă, dădeam canonul după capul meu, cât credeam eu că e mai potrivit, şi apoi mă duceam la Părintele Cleopa şi spuneam:

– Părinte, dacă aţi întâlni un caz cutare sau cutare, ce canon aţi da?

– Aş da asta, asta, asta.

Şi eu scriam ca să nu ştie el de ce. Puneam în carneţel, veneam acasă şi mă uitam dacă seamănă. Uneori semăna, uneori nu era chiar aşa, uneori era poate chiar greşit şi atunci, imediat corectam cu răspunsul bun, până ce la un moment dat, am văzut că răspunsurile corespund. Zic, ei, înseamnă că de acum stăpânesc situaţia. După aceea, încercam eu să intervin cu anumite lucruri pe care le-am mai găsit prin Pidalion, prin cărţile de canoane şi spunea: Da, da, da, da, bine, scrie asta. Dar el ştia deja: Uite, de acolo ai luat, adică era bine informat.

Într-adevăr duhovnicia este foarte grea pentru un duhovnic comod, adică neiscusit. Ca să fii duhovnic, trebuie, nu neapărat să te lupţi cu diavolul, cu diavolul se luptă Hristos Cel care ne-a mântuit pe noi, ne-a răscumpărat din păcatul strămoşesc, dar tu trebuie să te lupţi cu sufletul creştinului, să-i arăţi că este în întuneric. Şi în momentul în care creştinul a realizat că este în întuneric, vine singur la lumină. Dar asta e cea mai grea cale, să-i arăţi că nu-i în lumină.

De ce vă spun că am bucurie sufletească? În momentul în care mă duc prin biserici, chiar şi prin Iaşi sau pe oriunde m-aş duce şi când intru şi am avut fericirea să

intru undeva într-o biserică, invitat la un hram, nimeni nu ştia că eu voi ajunge acolo, nu că am venit eu instantaneu, părintele mi-a dat telefon:

– Ai putea să ajungi deseară?

– Părinte, îţi promit, dar eu am făcut în aşa fel ca să ajung spre final ca să nu fiu eu ţinta marii impresii, ci să apar şi eu că am fost pe acolo.

În momentul când am apărut, am crăpat uşor uşa diaconească şi m-am uitat spre biserică, toţi care fuseseră sub epitrafir la spovedanie umpluseră biserica respectivă şi erau la priveghere, la litia sfântului respectiv, iar când am ieşit, bineînţeles că nu am putut să-i ocolesc, am ieşit printre ei şi i-am întrebat:

– Aţi ştiut că vin încoace?

– Nu, Părinte, dar avem evlavie la sfânt şi de asta am venit.

Mi-a crescut sufletul, când poţi să stai acasă la televizor sau să dormi sau să citeşti sau să mănânci sau să pierzi timpul, ei totuşi se suie în tramvai şi se duc în oraş la o biserică şi ascultă o litie sau o vecernie! Şi am zis, da, chiar treaba asta, Doamne Îţi mulţumesc că i-ai luminat şi i-ai adus în starea asta! Chiar m-am bucurat, adică e satisfacţia muncii pe care o prestezi şi faptul că am reuşit să-i învăţ să-şi împărtăşească copiii, faptul că am reuşit să-i învăţ să vină duminică de duminică la biserică, cum vă spuneam, nu de umplutură, ci să înţeleagă ceva din cuvântul de învăţătură sau din spovedanie sau să se împărtăşească. Chiar îi cert uneori, nu contează că este lume în pridvor, când i-am prins că se ceartă între ei sau ceva: „Se vinde ceva aici? Crezi că sfatul tău îl ia cel din faţa ta, nu va fi tot al tău? Ce atitudine este asta? Asta dă dovadă că sunteţi ai lui sarsailă nu ai lui Hristos. Începeţi a spune Rugăciunea lui Iisus." Se face o linişte mormântală şi

au toţi timp, stau la rând, nu se mai ceartă nimeni. Pentru că ce se întâmplă? Dracul zădărniceşte lucrarea bună, nu stă degeaba, dar noi trebuie să fim conştienţi de asta.

Singurul eşec pe care l-am avut aşa, nu-l consider un eşec, deocamdată e o încercare. Eu am spus o vorbă: O luptă pierdută nu-i o victorie sau o înfrângere. Deocamdată e o stare neutră, nu justifică nimic. Elementul Bizantion este singura chestiune negativă pe care eu nu am putut-o gestiona după mintea mea, că după a lui Hristos e gestionată perfect.

Graţia: Din prea multă bunătate, din prea mulă încredere?

Părintele Calistrat: Nu, din neatenţie. Cred că am fost prea îngăduitor, cred că am fost prea tolerant. Ca să fiu sincer şi să spun un adevăr care ar trebui mărturisit, nu ca la spovedanie, ci ca înaintea lui Hristos, că la spovedanie mai poţi minţi, am vrut să practic un pic metoda Părintelui Iustin, să-l las pe fiecare să meargă după voia lui ca să vedem, adică îşi trezeşte singur conştiinţa, singur o să-şi revină, singur o să vadă că greşeşte. Nu e adevărat! Dacă nu eşti mai ferm şi nu-i arăţi calea serios şi nu intri mai direct în sufletul lui, nu-l aduci pe drumul care trebuie pentru că **ceea ce are crede că-i aparţine iar ceea ce i se dă crede că i se cuvine şi e o mare greşeală**. Nu! Aceasta este greşeala fundamentală dar rezultatele se văd pentru că ei dacă ar fi plecat dintr-un mediu stricat spre un mediu bun ar fi rodit. Dar s-au uscat ca smochinul neroditor şi asta e cel mai dureros şi mai grav. Eu nu i-am uitat niciodată, nu fac o dată liturghie să nu-i pomenesc sau să nu mă rog pentru sufletul lor să se întoarcă unde trebuie dar i-am lăsat în judecata îngerului care ne păzeşte pe toţi că nu are cine să ne vegheze decât îngerul de mare sfat.

Aici am ajuns la concluzia că totuşi **disciplina şi seriozitatea fac parte din armele zilei**, adică indiferent

cine ai fi, la vedere trebuie să ai o disciplină şi o conduită, iar în particular îţi mai permiţi, poate, un schimb sau o vorbă dar ei nu aveau nici o măsură nici la vedere nici la nevedere, adică la nearătare. Se învăţaseră obraznic, acesta este cuvântul. Eu mereu spun, am fost recent undeva şi am ascultat un cor cântând frumos, şi le-am spus:

– Dacă nu ar exista Bizantionul, voi aţi fi primii.

Şi au spus:

– Dar ce Bizantionul mai există?

– Nu există ca formaţie, dar există ca talent, acela nu-l mai şterge nimeni.

Şi eu ascult Bizantionul din clipa în care s-au format până când s-au răsturnat, de acolo încolo nu-i ascult. Nu, nu, aici cântă demonii, daţi la o parte. Aceasta-i cântare fără Dumnezeu. Daţi aici unde cântau când erau îngeri, când erau înainte de cădere. Exact aşa folosesc termenul. Şi dacă o să faceţi o paralelă, luaţi imne bizantine care au fost cântate în anii 1996–2000, 2001 chiar, şi luaţi, de exemplu Master Class cu care s-au lăudat ei vreo 2 ani pe la Mitropolie, nu se cheamă cântare bizantină, e mai mult impresie, adică Dumnezeu a ridicat darul cântării, pur şi simplu a luat harul, nu l-a mai lăsat acolo. Ei se forţează dar nu mai este acelaşi lucru. Ei trăiesc prin biologic, ei spiritual nu mai există. Şi atunci sigur că şi urmarea cântării se vede.

Dumneavoastră cred că îi mai ţineţi minte din anii când veneaţi la Bârnova, cântau la strană şi ce frumos! Se umplea ograda de oameni, era o frumuseţe să-i asculţi, dar acuma nu cred că se mai agită nimeni sufleteşte aşa tare. Cam aşa s-ar putea compara împlinirea. Şi ştii cu ce te împlineşti? Cu fiecare om care se bucură de realizarea pe care poate să o obţină prin Dumnezeu. Părinte, am rezolvat aia, Părinte, am rezolvat aia. Unii spun că astea sunt prostii.

Dacă pe cineva îl doare vârful nasului, aceea e problema lui, dacă pe cineva îl doare degetul mare de la picior, e problema lui şi tu trebuie să i-o tratezi cu toată seriozitatea că e a lui personală. El de asta a dat bani pe tramvai sau pe maşină, să vină până la tine pentru că îl durea degetul mic la mână sau la picior. Şi dacă tu îi asculţi cu evlavie dorinţa aceea şi-i dai sfatul potrivit şi el se bucură şi se împlineşte, este şi satisfacţia ta. Deci aceasta este satisfacţia unui duhovnic.

Părintele Paisie avea o comparaţie frumoasă: Eu ca duhovnic m-am considerat ca o cloşcă cu pui, pe unii mi i-a furat vulpea, adică diavolul, pe unii mi i-a luat uliul, adică gândurile, şi unii au mai plecat şi singuri şi s-au rătăcit. Or găsi ei ţipătul cloştii într-o zi, este în Convorbiri I.

Graţia: Părinte, cum aţi reuşit să împletiţi eforturile pe care le-aţi făcut să îmbunătăţiţi starea duhovnicească a ucenicilor sfinţiei voastre şi propria stare sufletească în care aş include şi spovedania? Cum se leagă partea aceasta de îndrumare a credincioşilor cu propria îndrumare? Pentru că se leagă şi se influenţează reciproc, căpătaţi din experienţa celor pe care îi învăţaţi, că sunt situaţii noi?

Părintele Calistrat: Spovedania este o carte a vieţii sociale, de la fiecare om auzi tot felul de probleme, dar pe lângă acele probleme, auzi şi lucruri importante, o soluţie, o idee, o întâmplare, o rezolvare, adică omul îţi povesteşte la spovedit şi alte amănunte. Dar ce este esenţial în problema aceasta, e faptul că sunt 3 categorii de duhovnici: care se fac că spovedesc şi ei nu sunt interesaţi de soarta celor pe care-i spovedesc. L-am spovedit, l-am dezlegat, i-am dat drumul şi am rezolvat problema. Aceasta este o datorie, spune în Sfânta Scriptură: Ferice de slujitorul pe care stăpânul îl va găsi grijind de slugile sale, dându-le să mănânce, să bea şi îmbrăcându-i, că-l va ferici pe el. Este în

Noul Testament, că de ar ști stăpânul casei că vine tâlharul să fure casa, ar veghea și nu i-ar pustii-o. Zice, venind stăpânul și găsind slugile bătute și înfometate și dezbrăcate, îi va lua lui mărirea. Deci, în momentul în care faci din pură convingere un lucru care trebuie făcut cu toată seriozitatea, și Duhul Sfânt își pune harul în ceea ce face. Am observat lucrul acesta, vă spun din ce. Câteodată sunt mai obosit, câteodată mai puțin obosit, câteodată am acea dispoziție de a sta și a asculta sau de a mă implica într-o problemă și văd că se împlinește. Deci când îmi pun eu mintea la contribuție, am pomenit sau am pus părticele, Dumnezeu lucrează, nu contează timpul, poate să lucreze într-o zi, într-o lună, într-un an. Dar am văzut că în momentul când sunt mai superficial, spun, fă-mi cutare lucru că o să se rezolve sau fă cutare lucru că trebuie să se împlinească dar nu sunt eu convins că lucrul acela trebuie să se împlinească, nu se împlinește. Adică, undeva se creează între mintea duhovnicului și voința lui și lucrarea omului și a lui Dumnezeu o legătură.

Grația: O împreună lucrare.

Părintele Calistrat: Obligatoriu. Să vă spun unde am găsit explicația, apoi am găsit echivalentul în Pateric. Vine o femeie și-mi spune așa:

– Părinte, am un proces greu.

Zic:

– Nu pune avocat, citește Psaltirea de 3 ori în 40 de zile, du-te singură la proces și reprezintă-te, iar banii pe care i-ai da la avocat îi dai la biserică.

Vine la 2 săptămâni după proces cu 10 milioane (1000 ron) într-un plic și spune:

– Părinte, am câștigat procesul, în schimb mi-ați dat un canon de m-ați rupt.

– De ce spuneți asta? Ce v-am dat așa de greu?

– Păi, Părinte, ca să citesc Psaltirea de 3 ori într-o zi timp de 40 de zile, mi-am luat o săptămână concediu de la servici și începeam dimineața la 6, la prânz o terminam o dată, la prânz o începeam, o terminam seara la 6 încă o dată și seara o începeam la 6 și o terminam la 12 noaptea. Efectiv parcă o știu pe de rost, o trăiesc acuma.

– De asta ți s-a împlinit procesul, că eu ți-am spus de 3 ori în 40 de zile, adică să o termini în 15 zile o dată, în 15 zile o dată și în 15 zile o dată, nu de 3 ori într-o zi, de 3 ori în 40 de zile.

Ei, cum a căutat Dumnezeu la rugăciunea aceea? Ați văzut? Deci, dacă cu cinste faci, aici este vorba de delicatețea lui Dumnezeu, aici e vorba de fericiți cei săraci cu duhul, nu-i vorba să fii prost, nebun, tâmpit sau oligofren, nu. Adică să ai o inimă atât de curată, să crezi că Dumnezeu chiar îți împlinește treaba aceea. Și de ce vă spun? În momentul când mi-a spus „am rezolvat", i-am zis:

– Povestește-mi ceva de acolo din sală.

– Păi, au venit surorile mele cu avocații lor și judecătoarea m-a sculat pe mine în picioare și a întrebat: Dumneavoastră ce problemă aveți în dosar? Zice: Am act de vânzare-cumpărare de la părinți înainte de a muri, surorile au contestat actul, au câștigat la Galați, au câștigat la Suceava și acuma erau cu procesul pe la Bacău, strămutați. Și zice: Am adus toate probele de la părinții mei, la care, judecătoarea, așa ca din senin, spune: Dacă părinții ți-au dat casa ție cu act de vânzare-cumpărare, cum să ți-o ia? Casa rămâne a ta. Rămâne definitiv și irevocabil.

Și dura procesul de 6 ani. Trăiește femeia respectivă, e din Piatra Neamț.

Un alt caz similar frumos, o fată dăduse examen și picase de mai multe ori, era foarte sufletistă și dornică de a

fi medicinistă. A dat prima oară, a dat a doua oară, a dat a treia oară, n-a luat, a dat a patra oară şi i-am zis:

– Şi ce dacă ai să dai a cincea oară? Du-te acuma că ai să iei 10 şi ai să iei unde vrei tu.

– Părinte, nu cred şi chiar m-am descumpănit şi părinţii mei sunt necăjiţi, suferă pentru treaba asta.

– Du-te şi dă că Dumnezeu până acuma te-a lăsat să vadă dacă tu chiar vrei să faci lucrul ăsta, dar acuma nu te lasă.

I-au căzut grilele pe care le-a ştiut şi a luat 9,30 şi în ziua de azi e doctoriţă, mă duc la ea când am o treabă la spital. Îi spusesem: Faci Paraclisul şi Sfântul Spiridon. Şi mereu spune:

– Dacă nu m-aţi fi împins să mă duc să dau, să ştiţi că eu nu mai dădeam. Şi tocmai acuma am intrat când nu mă mai gândeam.

– Da, acuma eşti doctorul de care are Dumnezeu nevoie, până atunci aveai să fii doctorul care vrei tu, acuma eşti doctorul Lui.

De asta spun, vin oameni şi spun:

– Părinte, n-am rezolvat problema.

– Dar aţi făcut canonul pe care vi l-am dat?

– Ei, Părinte, ca să fiu cinstit, nu l-am citit.

– Citeşte-l că ai să rezolvi. Nici nu mai stau să lungesc povestea. Ce ţi-am spus rămâne sacru. Termen 40 de zile, apoi mai stăm de vorbă.

Ori nu mai vine, ori rezolvă şi vine şi-mi spune:

– Părinte, am făcut şi am rezolvat.

De asta am spus, una din marile atribuţii ale duhovnicului este chiar la modul serios, nu-i o glumă sau o poveste, vedeţi că noi avem năravul şi spunem vorba asta, că aşa-i la creştini: Părinte, vă rog să mă pomeniţi la rugăciune şi duhovnicul spune: Da, da, lasă că te pomenesc.

Eu cred că sunt duhovnici care poate chiar îi pomenesc, dar cred că sunt şi duhovnici care poate chiar nu-i pomenesc.

Eu personal m-am învăţat când fac proscomidia dimineaţa sau când mă duc la Sfânta Liturghie, primul lucru pe care îl fac după ce am terminat proscomidia, pun părticele şi zic aşa: Doamne, pomeneşte pe toţi cei pe care i-am spovedit, pun iar părticele şi spun, pomeneşte pe toţi cei pe care i-am împărtăşit, pomeneşte pe toţi cei care au trebuinţă de mila şi ajutorul lui Dumnezeu, pomeneşte pe cei care au copii şi nu-i ascultă, pomeneşte pe cei care au copii şi-s bolnavi, pomeneşte pe cei care au procese, pomeneşte pe cei care n-au loc de muncă, pe cei care au pagube, pe cei care au datorii, tot ce-mi trece mie prin cap, cum spun ei prin pomelnice. După aceea, pun 7 părticele frumos pe disc cu copia şi spun aşa: Doamne, nu opri harul Preasfântului Duh peste robii Tăi aceştia şi împlineşte cererea lor pentru că mi-au poruncit să mă rog pentru dânşii. Atunci, sigur că Dumnezeu vede, dar dacă ţie nu-ţi pasă! Eu am văzut preoţi care fac proscomidia din fugă, rapid, imediat au terminat-o. Nu se face aşa pentru că Dumnezeu vrea să vadă comuniunea. Aşa cum o mamă, când se duce la magazin zice, celui mic să-i iau un biberon, celui de la grădiniţă să-i iau nişte şosetele, celui care e la şcoală să-i iau un pachet de biscuiţi, cel mai mare parcă nu are pix, acela parcă a rupt ghiozdanul şi când vine acasă vine pentru toţi cu câte ceva. Aşa şi duhovnicul trebuie să se gândească la cei pe care îi are, dar dacă el stă nepăsător şi nu-i pasă! Bine, socoteala oricum o va da, că de ce-i înfricoşată judecata? Acolo se va pune faţă în faţă seriozitatea slujitorilor lui Dumnezeu cu seriozitatea creştinilor lui Dumnezeu şi făcându-se raportul între ele, se va vedea după aceea cât s-au străduit creştinii să fie serioşi faţă de stăpânii slujitori ai lui Dumnezeu şi ce datorie au, că

spune în Scriptură, cu lâna v-aţi îmbrăcat, cu laptele v-aţi hrănit, dar pe oi nu le-aţi îngrijit, scrie la Apostolul Pavel în epistole şi atunci, sigur că o să se ceară socoteală. Dacă tu îţi faci datoria, se văd şi rezultatele. Dumnezeu lucrează imediat.

Anturajul

Graţia: Aş dori să vă întreb acum, ce se poate spune despre anturaj? Sunt oameni care afirmă că anturajul este vinovat atunci când copilul sau fratele a făcut o crimă sau a făcut un păcat foarte mare. Sunt alţii vinovaţi pentru fapta aceluia sau cel care a făcut un păcat mare este el însuşi vinovat?

Părintele Calistrat: Este el însuşi vinovat datorită următorului lucru. În orice act care ţine de mişcarea noastră liberă în societate şi de liberul arbitru, cum spune şi Capitolul Facerii: **Dumnezeu l-a făcut pe om cu voie de sine stăpânitoare şi l-a pus în mâna sfatului său**. Clar. De ce vă spun lucrul acesta? De pildă, cineva spune: A, influenţa prietenilor. Poate fi adevărat şi asta dar dacă lângă influenţa prietenilor, există cei 7 ani de acasă sau educaţia părinţilor sau educaţia din şcoală sau educaţia pedagogică, că oricine a citit o carte, oricine a citit o poveste, a văzut un film şi ştie că **răul e rău şi binele e bine**. Aici putem vorbi doar de două lucruri: de o inteligenţă scăzută, de o lipsă de discernere, de o nesocotinţă sau dacă punem pe seama diavolului, de o întunecare a gândurilor. De exemplu, într-o discotecă se iau nişte copii la bătaie şi din legitimă apărare, fiecare cu un ciomag, cu un cuţit, cu un par, cu o scândură, vin şi lovesc pe cineva. Sau un accident pe stradă, cu

maşina, acela este involuntar, cum se spune, moarte din culpă, dar nu cu bunăvoinţă sau cu bunăştiinţă.

Aceea se cântăreşte altfel şi de Dumnezeu, dar când tu ai apucături mizerabile, de exemplu hoţul, vicleanul, mizerabilul, perversul, trădătorul, turnătorul, nu au absolut nici o scuză. Ei se judecă cum spune foarte frumos într-un scenariu istoric către Vlad Ţepeş: Măria ta, dar ei sunt boieri, să nu-i tragi în ţeapă, ţeapa e pentru cei mişei, sabia e pentru oamenii cu demnitate. Deci, atunci **când ai o moarte demnă înseamnă că trebuie să ai şi fapte demne**, iar când ai o moarte mişelească, ai parte şi de un mişel care să ţi-o inducă. Vă dau o pildă, asta se petrecuse la Bârnova în primii mei ani de preoţie. Venea o femeie care mai obişnuia să bea, asta mi-o aduc aminte mai recent. Toată lumea ştia: Nu-i da Anetei de pomană pentru că vinde şi dă pe băutură. Era în Postul Mare. A venit ea supărată, amărâtă, cu o sacoşică după ea şi a zis: Părinte, dă-mi şi mie ceva de mâncare că nu am şi i-am dat nişte fasole, nişte făină, o sticlă de ulei, nişte cartofi, nişte zarzavat şi-i zic: Dar ai grijă să nu le dai pe băutură, că să ştii, o să te ardă Dumnezeu de vie. Şi ea a spus: Cum Părinte să le dau pe băutură? S-a dus cu ele direct la bufet, le-a valorificat, a băut şi în noaptea aceea i-a luat foc casa şi a ars de vie. Aceea e moarte mişelească. Deci, **nu poţi să-L înşeli pe Dumnezeu cu păcatele tale, nu poţi să fii fals.**

Graţia: Moartea mişelească este acelaşi lucru cu moartea năprasnică?

Părintele Calistrat: Da, este foarte echivalentă. De ce vă spun lucrul acesta? Când eram mai tânăr, îmi era frică să umblu noaptea. Ai mei tot îmi spuneau: Frica nu are nici o treabă, diavolul ţi-o dă. **Tu trebuie să ai curaj**, să te duci, să umbli. Chiar aşa îmi spunea bunica mea: Măi, noaptea-i ca ziua, măi, numai că a luat Dumnezeu soarele de pe cer să

se poată odihni oamenii, n-are nici o treabă, El când îi dă drumul, iar e lumină. Şi într-o noapte a sunat ceasul, trebuia să mă duc până undeva şi eu am crezut că-i 4 dimineaţa, dar tot citind prin cărţi, citind poveşti de Petre Ispirescu şi tot felul de literatură pentru copii, ştiam că dacă cocoşul, cântă diavolul nu mai lucrează. Ei, şi trecând eu pe lângă oamenii care ştiu că aveau coteţe cu păsări, anume făceam gălăgie ca să aud un cocoş cântând. Măi, nu a cântat nicicum nicăieri. În final, cum traversam eu satul şi mă duceam peste un deal în drumul meu, în treaba mea, aud un cocoş cântând. Măi, nu trebuie să mă mai tem, n-am de ce să mă mai tem! Merg liniştit, ajung unde am eu de ajuns, la ruda respectivă a mea, bat, hodorogesc în poartă că din emoţie mi se părea, probabil că cineva se ţine de mine sau poate chiar se ţinea, mă luase un fel de frică, dar dacă cântase cocoşul nu mi-era frică, căci aveam şi o scurtătură în mână şi când intru în casă, mă întreabă:

– Ce umbli ca nebunul pe la ora 1 noaptea?

Zic:

– Cum adică ora 1 noaptea, e ora 5, trebuie să vă sculaţi să mergem la gară că e sosit vagonul cu marfă şi trebuie descărcat.

– Nu, măi, e unu fără un sfert.

De-abia atunci m-a luat frica, când mi-am dat eu seama că-i miezul nopţii. Dar pentru că nu mi s-a întâmplat nimic, după aceea nu mi-a mai fost frică. Ei, aşa-i şi în viaţa de zi cu zi. Dacă tu ai teama că nu trebuie să iei viaţa unui om, n-o iei, indiferent de împrejurare şi de anturaj, dacă ştii că aia nu-ţi aparţine, nu pui mâna şi nu furi, dacă tu ai ciudă pe cineva, chiar dacă nu-l suporţi, îl ocoleşti, nu cauţi prilej să-i dai în cap ca să rămâi cu o bâtă dată în plus. Aici spune Mântuitorul Iisus Hristos: Dacă veţi învăţa de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima veţi avea odihnă sufletelor

voastre. De fapt, ce înseamnă această blândeţe şi smerenie la Mântuitorul? Nu e virtutea de mers cu capul în jos, să poţi, să încerci să nu înţelegi nimic din ceea ce se întâmplă, doar să tragi concluzii. Niciodată nu trebuie să întrebi de ce, de ce, de ce. Eram copil şi m-am lovit odată la un picior şi eu zic:

– Oare de ce s-a întâmplat treaba asta, aşa mă doare piciorul?

Dar bunica de colo:

– Da' ce, aseară când te-ai culcat ai zis Tatăl nostru? De asta te-a pocnit.

A şi venit răspunsul prompt. Adică, nu întreba tu pe Dumnezeu, lasă că ştie El de ce. Era simplitatea credinţei. **Credinţa nu-i complicată, ea-i foarte simplă dar trebuie s-o trăieşti**. Şi atunci, sigur, dacă nu există justă valoare, acesta-i cuvântul – **credinţa-i justa valoare, atunci omul nu are un reper**. Credinţa te opreşte să nu dai în cap, nu spune? Dragostea le iartă, nu se trufeşte, nu se mândreşte, nu caută ale sale, nu ţine minte răul, nu se înalţă, nu cade niciodată, exact şi asta. Deci, când lipseşte acest liant, credinţa din sufletul omului, omul e pierdut şi de acolo vin toate nenorocirile. Nici nu au nevoie să mai încadreze psihologi şi sociologi şi psihiatri şi comisii şi paraexpertize. Întreabă-l dacă crede în Dumnezeu şi dacă-ţi spune că-i credincios, nu săvârşea lucrul respectiv. Deci Dumnezeu te apără, e vorba de pronie, de mâna Lui cea mare sau tare.

Graţia: Părinte, aş vrea să-mi comentaţi afirmaţia unui tânăr, foarte tânăr, cu privire la anturaj: Omul acceptă un anturaj numai dacă se identifică cu acesta, nu vezi, se căsătoresc şi se despart dacă nu se înţeleg, deci dacă sunt diferiţi. Sunt prieteni şi nu se înţeleg, se despart, cu atât mai mult într-un anturaj care implică mai multe persoane, nu stai acolo dacă nu eşti la fel cu aceia. Iese la un moment dat

la iveală o anumită trăsătură negativă într-o împrejurare oarecare dar există în sine acel fel de a fi mai puţin potrivit. Ce părere aveţi?

Părintele Calistrat: Am o părere care se explică printr-un cuvânt popular, e o zicală: Spune-mi cu cine te însoţeşti ca să-ţi spun cine eşti. Deci în momentul în care factura ta sufletească este una pozitivă, automat, tu te vei îndepărta de prieteni. Când eu am terminat armata, ca orice om care termină armata, trebuie să-ţi faci un grup de prieteni şi îmi era jenă să spun unor băieţi: Măi, nu-mi place de tine că bei sau nu-mi place de tine că înjuri, nu-mi place de tine că eşti nu ştiu cum, pentru că şi eu, învăţat în armată puţin libertin, când am venit odată acasă, am scăpat o vorbă nelalocul ei. Mama, cum făcea mâncare acolo, n-a sesizat, dar tatei i-a mers urechea imediat şi s-a întors spre mine şi-mi spune:

– Ai terminat armata, da? Ai livret? Ei, ţine minte, acum eşti la numărul 189, acesta era numărul casei mele, unde locuiam, nu mai eşti în armată. Ce ai scos din gură adineaori, nu ai învăţat în acest perimetru. Să nu mai aud niciodată dacă vrei să ne înţelegem omeneşte.

Am spus:

– Dar, nu, cred că nu ţi-ai dat seama.

– Am terminat discuţia.

Atât a fost explicaţia. Eu ştiam ce spusesem că m-am enervat şi am zis, du-te dracului. Era expresie luată dintre soldaţi când se enervau. Se fixase că aveam mulţi băieţi din zona Olteniei şi ei folosesc des cuvântul ăsta. Îmi era atât de ruşine, cum am putut eu să scap şi să nu-mi dau seama că eram foarte atent faţă de ei că nu voiau să-şi iasă dintr-un anumit conservatorism. Că am zis odată dumneata şi a zis:

– Dumneata să-i spui unuia pe care-l întâlneşti pe stradă, mie îmi spui matale că mănânci în casa asta.

Nu permitea formule de politeţe de distanţă, adică de aproape să mă adresez. Dumneata poţi să-i spui unuia în gară, mata e aproape, e altă formulă de adresare. Dar să definim mai întâi noţiunea anturajului, o celulă negativă sau pozitivă de oameni care acordează în aceeaşi idee sau părere şi atunci poate fi un anturaj frumos unde se strâng copii buni şi poate fi un anturaj stricat unde se strâng copii răi. De acest anturaj depind 3 lucruri: vârsta acelor persoane, locul, pentru că dacă ar fi să ne referim la loc, tot proverbul popular „omul sfinţeşte locul". Deci dacă locul acela e curat şi tu îl faci mai curat, e mai bine, iar dacă el deja nu are nici o calitate iar tu vii şi-i mai dai o încărcătură negativă, [e mai rău]. De exemplu o crâşmă, poţi să intri într-o crâşmă ca să stai de ploaie şi poţi să intri într-o crâşmă să bei fără măsură şi să dai la următorul cu sticla în cap. Deci este acelaşi loc, într-un loc l-am folosit ca pozitiv, într-un loc l-am folosit ca negativ, dar locul e acelaşi. Aşa şi în anturaj, dacă în acel anturaj există o minte sănătoasă care conduce anturajul, toţi vor fi duşi spre bine, dacă în acelaşi loc există o minte diabolică, sigur că automat vor fi complici la ceea ce înseamnă răul. Deci, se explică, aşa se nasc furturile, violurile, spargerile, toate nenorocirile astea. De exemplu, noi, când eram copii, când terminaserăm armata şi aveam 19 ani şi ceva, ne făcuserăm şi noi o gaşcă, noi nu-i spuneam anturaj, îi spuneam gaşcă, eram 5–6 băieţi şi ne mai duceam sâmbăta seara la fete şi ca să nu dăm bani pe băutură, aveam o sticlă îmbuteliată la care se scoate greu dopul, şi când ajungeam la casa omului, noi eram vorbiţi de dinainte: Dacă ne lasă, chipurile când scoatem sticla şi ne aduce tirbuşon, bem câte un pahar, dacă nu, tăcem din gură. Şi când intram, spunea:

– Ei, ştiţi, la noi nu prea e obiceiul cu băutura.

– Nici o problemă, noi nu ne supărăm.

Şi o băgam rapid sub masă şi plecam cu ea acasă. Aveam şi pe sâmbăta următoare. Plimbaserăm sticla aceea o iarnă întreagă, nimeni nu se îmbăta, toată lumea pleca sănătoasă acasă şi odată pe o furtună de primăvară cu ploaie, cu vânt, n-am fost atent şi s-a spart de o piatră sau de o cioată, unde m-am împiedicat şi-mi părea rău. Zic: Uite măi, n-am băut-o noi, au cerut-o morţii. Cu următoarea sticlă am mers până toamna. Acuma ştiau pe unde mergeam şi ziceau: Lasă-i să vină că băieţii ăştia sunt liniştiţi, pe ăştia îi primesc în casă. Dar erau şi chestii din astea unde se ieşea cu bătaie, cu geamuri sparte, cu prostii, cu lucruri nesărate şi nu erau primiţi. Dar când veneam noi, aveam emblemă bună: Lasă-i să vină că ăştia nu beau, sunt cuminţi. Asta spun, dacă în anturaj există un cap sau există unul mai matur, sigur că el va fi automat înclinat la bine, dar dacă acolo este unul rău ... Mai e o problemă, noi folosim un termen în societate, eu nu i-am găsit încă elementul dar cred că aici se foloseşte bine termenul coruptibil.

Noi folosim termenul acesta şi spunem, se lasă uşor influenţat. Sunt şi personaje slabe fără personalitate sau cu un caracter necorespunzător, sau fără o definire de părere şi atunci, sigur că se lasă automat antrenaţi. Poate aici există o prezumţie de nevinovăţie. Dar de obicei, persoanele de genul ăsta trebuie să se maturizeze şi apoi să intre. Aici depinde chiar numai de părinţi.

Ştiu un lucru pe care l-am trăit pe când eram copil:

– Ce-ţi miroase haina a ţigări? Ai fumat.

– Nu, n-am fumat eu, a fost cutare.

– Dar tu ce ai căutat lângă el? De ce erai tu acolo? Care-i motivul? Păi, tu stai lângă aceia care fumează?

Deci, deja era o greşeală. Nu conta că ţi-a mirosit într-o zi haina şi că nu ai fumat. Tu ce ai căutat acolo? Deci era un mod de a corecta, [de a preveni]. Când vedeam, de

exemplu în compartiment că se fumează, mă mutam cu un compartiment, două, mai încolo, că ştiam că am să am de lucru acasă, că de ce miros a ţigară. Deci sunt anumite chestiuni simple care nu ţin de logica nici unui lucru, dacă analizăm educaţia, ţine de simţul familiei. De exemplu, nu trebuia să spun că am lipsit de la şcoală sau că am plecat de la o oră, că eu eram copil şi nu-mi dădeam seama, dar pe mine mă şi întreba:

– Dar de ce ai venit mai devreme, nu cumva ai lipsit de la vreo oră?

– Păi, nu, că ne-a dat drumul de la ultima oră.

– Am să întreb diriginta.

Deci era primul argument că asta n-o să se mai repete că se va duce şi va întreba. Şi atunci, sigur că eram punctual, ca să nu fie vreo problemă. Aşa am crescut eu. Nu ştiu cum au crescut alţii. Poate alţii au crescut într-un alt mod. V-am spus, la ţară viaţa este mult mai echilibrată. Oamenii sunt mult mai simpli, gândesc mult mai liniar, nu sunt zimţuri în gândire, nu există cute de a te strecura printre ochiuri, cum se spune. Mergi exact în linie dreaptă că imediat te vede cum ai ieşit din rând, cum se spune.

Firea omului

Graţia: În psihologie, caracterul estre considerat ca ceva stabil. Omul se naşte cu un anumit caracter bun sau mai puţin bun şi cu acel caracter moare. Echivalentul în duhovnicie este firea omului. Întrebarea mea este, cineva care are o fire mai puţin plăcută, cu nişte minusuri, ca să spun aşa, se poate îmbunătăţi prin rugăciune susţinută? Viaţa duhovnicească poate şterge acel dat, sau se manifestă

aşa cum este într-o anumită împrejurare prielnică, într-o ispită sau o încercare? De ce rugăciunea nu-şi lasă amprenta pentru tot restul vieţii?

Părintele Calistrat: Din două motive, noi ne naştem cu trei poteci: prima este sufletul care vine de la Dumnezeu. Nu ştim ce fel de înzestrare are sufletul că nu-l cunoşti pe un copil până la 6, 7, 8 ani, ca suflet. Doi, moştenim de la părinţi întâi prin sânge, este vorba populară, atâta i-a dat natura, ce am luat noi din sângele părinţilor. Aici Paisie Aghioritul arată foarte frumos, dacă mama se roagă în timpul sarcinii, copilul va fi blând şi bun, dacă mama nu bea cafea, nu bea băuturi, nu consumă narcotice, copilul va fi echilibrat şi aşezat, dacă părinţii se roagă în timpul sarcinii şi au o conduită frumoasă. Am observat lucrul acesta aici în biserică, toate mamele gravide pe care le-am împărtăşit lună de lună, spun: Părinte, eu parcă nu am copil în casă, nu am întâlnit aşa prunc liniştit, mănâncă şi doarme, mănâncă şi doarme. Trei am crescut până la ăsta, dar ca ăsta nu-i nici unul. De ce? Pentru că lucrează Duhul Sfânt în el. Acei copii vor fi buni. Stresul, gălăgia, plăcerile, dezmăţurile, nestăpânirile, tot ce înseamnă băutură, ţigară, cafea, anturaje, ca să folosim aşa, toate vor pune în acel copil. Şi vă spun un lucru interesant, asta rămâne o taină spovedită, nici nu-i o lună, când o domnişoară mi-a spus la spovedit aşa:

– Sunt atât de înspăimântată că copilul meu, numai cât îl pun la baie să-l spăl, manifestă nişte caractere foarte ciudate privind păcatul desfrânării.

Zic:

– Dar dumneata că ai trăit 6 ani în concubinaj până l-ai făcut şi te-ai cununat după botezul lui, nu-ţi pui întrebarea de ce? Acuma luptă să-l cureţi, dacă poţi! Împărtăşeşte-l totdeauna, roagă-te pentru el totdeauna, adă-l

la biserică tot timpul, vino cu el la maslu că zic, ce ai făcut tu cât ai fost gravidă cu el, cu bărbatul tău, toate dezmăţurile, acuma se varsă în el.

Mi-a spus că pur şi simplu are nişte înclinaţii foarte ciudate, fiind şi băieţel. Zic, da, le-a luat toate de la tine. Întreabă-mă pe mine, eu îţi spun lucrul acesta. Şi Paisie Aghioritul spune lucrul acesta. Deci asta este a doua zestre pe care o moştenim. E o a doua stare, şi de ce vă spun lucrul acesta? Eu consider că am moştenit de la mama mea două lucruri, scrisul meu seamănă cu al ei şi felul meu de a fi seamănă cu al ei. Ea era prietenă cu oricine şi nu avea treabă cu nimeni. Ea, cât a trăit în satul Vicov, unde m-am născut eu, ea era prietenă cu toată lumea, nu avea cu nimeni nimic, avea pace cu oricine. Tatăl meu e o fire mai iute. Fratele meu e morocănos ca el, parcă sunt copiaţi la indigo, tot aşa, ursuz, rece, cu răspunsuri dure, înăcrite, o vorbă să te înghimpe, să te obosească. Ea nu, ea era prietenoasă. Şi să vedeţi că genetica se repetă, ceilalţi doi copii care s-au născut, fraţii mei, fata este foarte isteaţă. Chiar îmi spunea mama că mă copie identic, tot aşa, îi plac animalele, îi place să fie liberă, să se ducă, să citească, iar celălat mic, tot pe tata îl copie, tot aşa cu şuruburile, tot ce ţine de mecanică, cu morocăneala. Şi spune: Măi, dacă la indigo vă făcea tat-tu nu eraţi aşa, sunteţi doi şi doi.

Graţia: Bine dar sora sfinţiei voastre seamănă cu mama de a doua.

Părintele Calistrat: Nu, seamănă în năravuri cu mine, merge la biserică.

Graţia: Cum, că sfinţia voastră spuneţi că o moşteniţi pe mama?

Părintele Calistrat: Ea moşteneşte de la tata dar are apucăturile mele.

Graţia: Cum se explică?

Părintele Calistrat: Nu ştiu cum se explică. Probabil de undeva din genă, ştiu eu de unde a venit? De exemplu ei nu trebuie să-i spună de două ori cineva să facă ceva, ea face singură, de la sine, are un fel de nativitate. Dacă pune mâna pe ceva, face rapid, ştie. Îmi spunea mama: Te copie la indigo.

Graţia: Oare, vine dintr-o apreciere?

Părintele Calistrat: Nu ştiu. A treia zestre se dă prin educaţie. Asta n-o poate nimeni contesta. Mai nou, citeam acuma un studiu că pruncul când suge la sân, atunci învaţă să o cunoască pe mamă, nu pentru că o vede. Sugând îi simte anumite caractere, anumite mişcări, anumite trăiri.

Graţia: Comunică.

Părintele Calistrat: Exact. Am găsit în Scriptură când spune că Maica Domnului, Bucură-te, cea plină de daruri, Părintele Stăniloae dă explicaţia şi spune că în Scriptură, pruncul creştea şi se întărea cu duhul. Ce sugea din Maica Domnului? Şi lapte şi har că ea avea, Bucură-te cea plină de daruri, avea şi daruri peste ea, şi pruncul le lua şi le moştenea de la Fecioara Maria sub vreme, cu toate că era Dumnezeu. El moştenea din caracterul sfânt al Maicii Domnului.

De asta vă spun, poate să vină cu orice argument ar veni. Această doză care lipseşte, care spuneţi, această slăbiciune, această lipsă se datorează unor carenţe care vin pe parcurs în creştere. În momentul în care un copil e bătut, va fi sperios, un copil la care ţipi va fi tot timpul retras şi înspăimântat, un copil nealimentat va fi tot timpul hămesit. Deci orice manifestare exterioară se implementează.

O întâmplare petrecută în calitate de preot la spovedit. Eram într-o vară acolo sub tei la Bârnova, unde spovedeam noi şi a venit un băieţandru mai tinerel, dar cu o

intenţie foarte smerită şi pioasă şi a zis: Părinte, aş vrea să mă spovedesc dar vreau să rămân mai la urmă.

Venind unul şi altul, imediat s-a înserat. Eu trebuia să plec, dar din principiu, când s-a terminat ziua de spovedit, zic, unde să-l las pe omul ăsta, dacă tot a venit? Nu prea era loc, era de nu ştiu unde venit şi i-am zis aşa: Stai aici în chilie la mine, ai mâncare pe masă, patul este gol, ia şi te odihneşte că eu nu ştiu când mă întorc, la 9, la 10, te-oi spovedi şi mâine ai să pleci.

Am pus telefonul la încărcat că era descărcat dar din intenţie sau din întâmplare, pomelnicele care erau în Molitfelnic, chiar de la uşă m-am întors, le-am îndoit în două şi le-am pus în buzunar. Am zis că astea le iau cu mine, abia le pun în ordine, scriu data şi cât merge maşina am timp să le pomenesc, să pun banii în ordine, nu era mult 1 milíon jumătate-2 milioane. Când mă întorc la ora 10 nu găsesc telefonul pe masă, nici persoana respectivă nu mai era şi am crezut că cineva l-a strâns. M-am culcat şi dimineaţa când m-am sculat, am întrebat de cei din jurul meu:

– A văzut cineva telefonul meu?

– Nu, dar era un băiat cu geacă aseară, stătea aici pe pat, mânca la masă. El unde-i?

Zic:

– O fi plecat.

Atunci iau un telefon oarecare la întâmplare, sun pe telefon şi răspunde şi întreb:

– Părintele Calistrat la telefon?

– Nu, greşeală, ăsta este telefonul meu.

Zic:

– Îmi pare rău, este telefonul meu şi dacă eşti băiatul de aseară, mi-l aduci pentru că am nevoie de

numere. Tu nu ai ce să faci cu el că eu oricum îl blochez în următoarele 5 minute.

– Îmi pare rău, dacă îl blocaţi, aparatul tot costă ceva.

Şi de ce vă spun, caracterele nu se schimbă? El chiar dacă a venit cu bune intenţii, nu avea să ştie dacă eu aveam să-l opresc în chilie, n-avea să ştie că o să întârzie, doar dacă şi-a premeditat întârzierea, dar putea să fie cazat la arhondaric sau oriunde. De aceea, vă spun, ceea ce este din născare greu se schimbă.

Noi ştim cele 3 lucruri clare, că prin botez se spală păcatul strămoşesc şi al zămislirii pământeşti trupeşti biologice şi ne naştem din apă şi din duh fiind ai lui Hristos. Asta ştim categoric că este prima spălare, ceea ce poate face Duhul Sfânt. Doi, prin spovedanie putem spăla patimile şi păcatele săvârşite ca să ne putem întoarce din nou la starea dintâi sau la starea adamică cum spune Sfânta Scriptură, dar aici ţine de liberul arbitru şi ce am mai putea noi face prin lucrarea Sfintei Împărtăşanii şi prin rugăciune, să corectăm anumite elemente negative din noi, dar ceea ce este înregistrat în fire, rămâne în felul nostru de a fi.

Să spun ceva mai firesc, mai pământesc, observaţi unii oameni care în momentul în care nu se regăsesc prin credinţă şi prin har, încearcă să pună totul pe seama zodiilor, pe seama lunii în care sunt născuţi, pe seama părinţilor care i-a născut. Sunt întâmplări, s-a demonstrat categoric că din părinţi dezordonaţi ies copii dezordonaţi, familii destabilizate, această delincvenţă, ca să spunem, socială, dar în acelaşi timp este demonstrat categoric că sunt oameni care au o anumită influenţă negativă prin însăşi structura lor. Structura nu-i lasă să fie altfel. De exemplu, unul care are un temperament violent, dacă este provocat, oricând poate să ucidă că aşa s-au născut criminalii. Unul

care are un caracter egoist şi răutăcios poate să facă o urgie sau o nenorocire fără să-şi dea seama. Şi aţi văzut câte nenorociri sunt în jurul nostru. Astea nu sunt cauzate nici de credinţă, nu sunt cauzate nici de harul Sfintelor Taine, nu sunt cauzate nici de rugăciune, nici de botez. Acestea rămân înrădăcinate în om exact cum spunea un bătrân în Pateric şi cred că aceasta este vorba cea mai adecvată acestor genuri de caracter. Un ucenic s-a dus la un bătrân şi a spus aşa: Tâlcuieşte-mi mie, părinte, cuvântul apostolului Pavel: De ce nu fac binele pe care-l voiesc şi fac răul pe care nu-l voiesc? Ce o fi însemnând aceasta? La care bătrânul îi spune foarte frumos: Fiule, **patimile şi păcatele şi pornirile noastre păcătoase stau în noi ascunse ca stelele după nor iar când au momentul prielnic, satana rânduieşte ca ele să iasă şi să se manifeste în toată splendoarea lor.**

De aceea, zice, cei mai smeriţi ascultători îi vei găsi în obşte, nu la pustie, cei mai smeriţi cugetători în aglomeraţie şi nu la pustie, pentru că atunci când te retragi în liniştire, de fapt îţi maschezi singur patimile. Dar în momentul în care tu stai în mijlocul tumultului şi în mijlocul valului, de-abia acolo te poţi căli şi curăţi pentru că, spune bătrânul mai departe, omul este ca un bulgăre care în momentul în care îi dai drumul şi se rostogoleşte, dacă întâlneşte obiecte tari, se şlefuieşte şi devine rotund sau se curăţă colţurile, iar dacă este vorba de un teren moale, el poate deveni un bulgăre mai mare. Deci dacă este acel mediu influent sau mediu propice, unul rău poate să devină şi mai rău. Aşa s-au cuibărit patimile, aşa s-au făcut aceste cuiburi de hoţi, de infractori, de tot felul de oameni ticăloşi, adică prin unirea lor. Ne întoarcem la acel proverb pământesc care rămâne pe veci valabil: Spune-mi cu cine te însoţeşti ca să-ţi spun cine eşti.

De ce am amintit lucrul acesta? Indiferent unde am fi, aici este o vorbă culeasă de la fostul Mitropolit al Moldovei, actualul Patriarh, care, odată când am fost chemat, într-o discuţie personală, mi-a spus aşa: Măi, Calistrat, uite, îţi dau şi eu un sfat, îl primeşti, îl primeşti, nu-l primeşti, nu-l primeşti, e treaba ta, dar ascultă-l de la mine. În lume, diavolul e om, în pădure e copac, în munte e stâncă, în pustiu e duh, în mare e nisip sau altă vieţuitoare care îţi poate pricinui o primejdie şi dacă nu ştii să te fereşti de ea, eşti luptat din toate părţile, că, zice, în mijlocul câmpului de ai sta şi acolo vei găsi un fir de iarbă de care te împiedici şi te enervează. Şi atunci m-am dus cu mintea la o întâmplare scurtă din Pateric, că unul plătea ca să fie umilit, să arate câtă smerenie şi câtă dobândire sufletească a câştigat pe seama acestor nevoinţe sufleteşti. Dar într-o zi întârziind cel plătit care trebuia să-l ocărască în văzul tuturor şi să-i spună vorbe grele ca el să se umfle în pene, să vadă cei din jur cine este el, ca să-i crească cumva cartea de onoare, la un moment dat un oarecare l-a găsit că îi ocupase locul şi i-a zis:

– Nu ţi-i ruşine, nesimţitule, ai luat locul meu? Fereşte-te de aici că te trăsnesc de nu te vezi!

– A, da' cum îndrăzneşti, da' cum îţi permiţi lucrul ăsta, da' tu ştii cu cine stai de vorbă? Tu ştii cine sunt eu?

– Da, ştiu cine eşti. Tu plăteşti să fii ocărât. De ce te-ai supărat când te-am ocărât gratis? Abia asta arată că nu ai virtute şi trăire.

Aşa este şi cu patimile din noi. Noi nu ne dăm seama de ele, dar cred că cel mai frumos lucru pe care ar trebui să-l ţinem minte şi ăsta l-am auzit chiar din gura unei persoane, v-am spus că spovedania e o şcoală a vieţii. Nu contează cine ne suportă sau nu ne suportă pe noi, contează pe câţi putem noi suporta în jurul nostru, că în clipa în care

noi i-am suportat în jurul nostru, atunci înseamnă că am dobândit o virtute. Aici se împlineşte cuvântul apostolului Pavel: M-am făcut tuturor toate. Ei, lucrul acesta trebuie să-l sădim noi în caracterul nostru.

De aceea, cea mai înaltă virtute despre care vorbeşte apostolul Pavel, rămâne tot acea virtute a dragostei pentru că **cine trece prin dragoste nu poate greşi cu nimic pentru că e prima poruncă din Lege** şi Mântuitorul a spus clar, cine calcă una dintre porunci, vinovat e de celelalte. Iar caracterul meschin sau caracterul stricăcios, ca să spunem aşa, caracterul corupt, caracterul lipsit de esenţă duhovnicească este caracterul care calcă poruncile, deci eşti un călcător al Legii, eşti un om al fărădelegii, cum se spune în termen biblic.

Patimile din om

Graţia: Aţi spus la un moment dat de patimile din om, patimile cele adânci.

Părintele Calistrat: Filocalia VI, Sfântul Gheorghe Arselaitul şi la Sfântul Isihie şi la alţi sfinţi filocalici, găsim foarte frumos sugerat şi explicat, spune clar în Filocalie, iubirea de sine naşte întunericul tuturor păcatelor. La prima părere îi apare neînsemnată, dar iubirea de sine ce înseamnă? Iubirea iraţională faţă de trup şi voile noastre, faţă de cei din jur şi chiar faţă de Dumnezeu. Părintele Cleopa aici dădea un exemplu, sunt obosit nu mă duc la biserică, sunt flămând nu pot posti, sunt bolnav nu mă pot înfrâna, sunt neputincios nu mă pot stăpâni, adică e o justificare, îndreptăţirea de sine, iubirea de sine, părerea de sine, încrederea de sine, e un întreg alai al întunericului, după cum spunea foarte frumos, Părintele Cleopa.

Vrând sau nevrând, ele stau cuibărite, iar Efrem Sirul spune, atâţia diavoli stau în om câte patimi are. De

aceea, când cei doi demonizați de la Gherghesa au spus că numele nostru legiune este, arăta mulțimea patimilor fără de număr pe care noi le știm sau nu le știm. De ce? Pentru că așa spun toți sfinții părinți, o singură zi de ar fi viața omului nu-i fără de păcat.

Dar și păcatele sunt ușoare și grele. Păcatele grele vin din patimi care dospesc în noi și nu căutăm să le vindecăm și psalmistul David spune, dobitoace vei mântui, Doamne, și unii cred că-i vorba de vaci, boi, oi, dar e vorba de păcatele grosolane, și spune, oameni vei mântui, Doamne, adică sunt cei cu păcatele mărunte. De exemplu, David, ați văzut ce frumos, folosește cei doi termeni care ne arată elementul binelui. Să nu-mi vină mie piciorul mândriei și apoi cade el în propria mândrie greșind și spune: Și întru mintea mea am zis în veac nu mă voi clătina, și automat apare greșeala cu Beersheba, cu urii, cu uciderea, cu desfrânarea și ceartă proorocul Natan, dar după aceea, ce frumos, același David proorocul, care-și revine în sine, spune că *fărădelegea mea o cunosc și păcatul meu înaintea mea-i pururea*, deci, revenirea în sine, exact ca la fiul risipitor.

Și de ce amintesc lucrul acesta? După ce omul are măsura să înțeleagă ceea ce dospește în el, are și măsura să priceapă, că aici, David ce frumos completează: *Doamne, duhul Tău cel bun, nu-l lua de la mine*! Și Efrem Sirul, care spune, *duhul mândriei și al părerii de sine și al judecării și al clevetirii și al ținerii de minte nu mi-l da mie*! *Iar duhul smerit, al răbdării și al dragostei*, vedeți, e o întreagă categorisire. De aceea am spus, **caracterele sunt legate de ceea ce este în noi**. Bineînțeles că aici pot să argumentez un lucru, dacă un om rău se străduiește să fie credincios, va reuși într-o mică măsură să-și stăpânească o parte din patimi sau să le manifeste într-o măsură mai mică decât ar

face un necredincios, după cum spune și David: Nebun este cel ce păcătuiește în mintea lui zicând Dumnezeu nu este.

Grația: Aș mai dori o precizare, patima de care vorbeați este totuna cu firea, ori patima este o componentă a firii sau firea duce la niște patimi?

Părintele Calistrat: Exact. Sfântul Nicodim Aghioritul, în *Războiul nevăzut*, ne arată clar cele 12 trepte ale păcatului. În prima fază totul se naște din mândrie și spune acolo, fie fapta bună cu scop rău, fie fapta rea cu scop rău. Unul vrea să dea din milostenie ca să fie văzut în slavă deșartă în fața oamenilor, deci ea în sine este început al păcatului.

Dacă, de exemplu, unul ucide ca să arate că el e tare și nu se teme de nimeni, el tot păcat săvârșește însă până la treapta a 4-a, a 5-a a păcatului, când începe căderea, repetarea și plăcerea, adică dorința de a mai păcătui, vorbim de păcat. În momentul în care păcatul devine o obișnuință, se transformă în etapa a 6-a, a 7-a și a 8-a în patimă și în lupta în fire cu păcatul și aici firea se pervertește și spune în Filocalia IV, Sfântul Ioan Carpatinul și Tarasie Libianul, **conștiința lucrează numai până la păcat**. La păcat se oprește.

În momentul în care omul a păcătuit și continuă să păcătuiască, conștiința adoarme, ea nu mai vrea să lucreze și de acolo încolo, omul se luptă cu mustrarea. La un moment dat, Părintele Cleopa chiar emitea acest lucru: Cioc, cioc, nu-i bine. Cioc, cioc, nu-i bine. Cioc, cioc, nu-i bine. Ciooc, cioc, nu-i bine. Și ca un rănit mai bate o dată: Cioooc, ciooc, nu-i bine.

În momentul de față omul intră în patimă, și atunci, când intră în patimă, care înseamnă obișnuința și dorința și plăcerea, toate unite la un loc, ea devine lupta în fire cu păcatul și aceea e cea mai grea. De aici, spune Părintele Cleopa, în etapa a 9-a și a 10-a, cum spune în *Războiul*

nevăzut apare deznădejdea şi abandonarea luptei. De aceea spune, când nu ştii, întrebi; când nu cunoşti, cauţi să afli; când nu vrei, trebuie să fii convins. Dar dacă nici convins nu eşti, atunci trebuie să fii obligat şi dacă nici în obligaţie nu îndrăzneşti să te corectezi, atunci înseamnă că ai abandonat lupta.

De la luptă vine deznădejdea, din deznădejde vine sinuciderea şi finalul este întâlnirea cu satana în iad. Deci aici este firea cu patima, între treapta a 7-a până în treapta a 9-a a păcatului unde omul şi vrea să se lase şi nu vrea să se lase. De ce nu vrea să se lase? Nu se lasă fiindcă îi place şi este dulce păcatul şi nu vrea să se stăpânească pentru că nu mai are conştiinţă, deci îi dispare conştiinţa pentru că în el s-a sădit în fire păcatul. Deci este vorba de firea păcătoasă.

Aici o întâlnim în viaţa Sfintei Maria Egipteanca, când îi spune lui Zosima următorul lucru: Nici nu bănuieşti timp de 20 de ani cum m-am luptat noaptea cu arşiţa poftelor şi ziua cu arşiţa soarelui. Adică socotea focul trupesc şi păcatul din trup, care o chinuia, tot ca o arşiţă, deşi afară era frig sau rece sau era ploaie, ea simţea într-însa patima cum arde, deci era un foc nestins.

Părintele Cleopa spune, în momentul în care inima este înconjurată de draci, sângele clocoteşte şi se înverşunează şi spune că porneşte tot trupul în aprindere şi atunci, în momentul respectiv, spune că diavolul pune definitiv stăpânire pe minte prin cele două puteri: imaginaţie şi raţiune. Imaginaţia stârneşte pofta şi raţiunea stârneşte căutarea păcatului sau dorinţa de a păcătui.

Graţia: Vorbeaţi de adormirea conştiinţei, acest lucru se întâmplă doar când ne aflăm în trup sau se trezeşte la judecata particulară?

Părintele Calistrat: În clipa în care noi am închis ochii, Părintele Cleopa spune că sufletul primeşte înţelepciunea

adamică de dinainte de cădere. Deci el depăşeşte limitele fireşti ale umanului, pe care noi îl vedem, intelectul din noi, cât suntem în viaţa trupească. De ce? Pentru că acolo nu mai este vorba de conştiinţă adormită, acolo este vorba de conştiinţă care a încetat să mai lucreze. De acolo lucrează viermele nestins, viermele neadormit al iadului. Pentru că în clipa în care te părăseşte dragostea de Dumnezeu, în conştiinţă apare dorul de Dumnezeu pe care îl poartă sufletul, întrucât conştiinţa e partea sufletului, spune că e varga lui Dumnezeu în om. Şi în momentul în care conştiinţa a adormit în trup, se deşteaptă dincolo de trup, numai că acolo este lipsa dragostei lui Dumnezeu. Aici e lipsa prezenţei lui Dumnezeu. Deci aici ne mustră că nu-L vede pe Dumnezeu, iar acolo ne mustră că lipseşte total. Ce spune iadul, după sfinţii părinţi? Nu în termenul acesta – smoală, cazane, căldări, închipuiri, din astea antropomorfe, vorbim de un iad în care spaţiul respectiv este lipsit de tot ce înseamnă atribute dumnezeieşti. Este retragerea harului.

Despre spovedania credincioşilor

Graţia: Părinte, vi s-a întâmplat să întâlniţi credincioşi care vin la spovedanie şi care să ascundă unele păcate sau să mintă sau să vină la propria spovedanie şi să vorbească despre păcatele altora? Ştiu că se practică lucrul acesta atât pentru persoanele laice, cât şi, din nefericire, persoanele din mânăstire procedează în felul acesta.

Părintele Calistrat: Ar trebui să ştiţi următorul lucru, există o carte cu titlul *Cartea regulei pastorale* a lui Grigore Dialogul, papa Romei. Această carte a fost reactivată în Biserica noastră din chiverniseala şi din

osteneala Mitropolitului Antonie Plămădeală, un mare cărturar şi un ilustru om al Bisericii din punct de vedere al literei şi al gândirii şi al mentalităţii. Când eram în Sihăstria, nici măcar nu eram preot, mi-a picat în mână acea carte şi eu am citit-o. Mi-a părut un manual destul de bun dar destul de rigid. Dar motivul pentru care mint credincioşii la spovedanie sau motivul pentru care sunt împinşi să mintă credincioşii la spovedanie, nu este neapărat un motiv întemeiat. El este legat şi de felul de a fi al duhovnicului şi de felul de a fi al omului.

De exemplu, dacă este un om de calitate şi vine sincer, să ştiţi că se deschide ca o carte. Dar în general, pentru că domină ruşinea în taina spovedaniei şi asta v-o spun ca persoană particulară – şi eu la rândul meu, când mergeam la spovedit, căutam să prezint păcatul cumva mai mult paralel decât implicarea în el. De exemplu, ştiţi, părinte, am căzut în lăcomie, dar nu spuneam că am mâncat cu ulei, fără ulei, cu rânduială, fără rânduială, ştiţi, am fost cam lacom la mâncare. Duhovnicul, cu experienţa pe care o are, ştie că tu nu eşti acolo suficient de sincer, dar în discernerea lui, chiar vă dau o glumă a Părintelui Cleopa: Văd că permanent îmi spui că pici în lăcomia pântecelui, dar de ce nu se întâmplă o dată să păcătuieşti să uiţi să mănânci? Şi i-am spus:

– Ştiţi, Părinte Cleopa, foamea trece prin stomac, nu prin intelect şi atunci când duşmanul cere trebuie să-i dai.

– Da, măi, dar dă-i cu măsură. Nu-l lăsa de capul lui.

Şi imediat dădea o pildă din Pateric, uite, cutare că a mâncat aşa, că a făcut aşa, dar după aceea spunea: Mănâncă şi mulţumeşte lui Dumnezeu dar să nu te îmbuibi. Adică el îşi dădea seama că nu suntem noi perfecţi din punct de

vedere al formării, de aceea vă spun că uneori se întâmplă să minţi.

Privind păcatele grosolane, aici depinde de duhovnic. Eu personal, am analizat foarte multe moduri de a spovedi. Am citit şi cartea despre spovedanie a preotului Petre Vintilescu[45], am citit şi cartea *Îndreptar de spovedanie* a lui Nicodim Aghioritul, am citit şi *Spovedania neterminată*, am citit şi *Cum să ne spovedim*, am citit şi *Îndreptarele* lui Nicodim Mândiţă, multe materiale din astea, dar să ştiţi, o constatare adevărată este următoarea: Harisma spovedaniei nu este dată tuturor preoţilor chiar dacă ei sunt investiţi cu calitatea de duhovnic şi am să vă spun acest lucru din următorul motiv: Părintele Cleopa care era un erudit în exprimarea cuvintelor duhovniceşti, nu avea acest talent al spoveditului, pentru că în momentul când te duceai la el, trata lucrurile dintr-un punct de vedere ideologic:

– Hai, zi ce-ai mai făcut că-s obosit. Spune, unde ai mai greşit, ce s-a mai întâmplat.

Şi începeai să-i spui:

– Am mai rămas cu pravila în urmă, cutare.

– Doamne Iisuse, Doamne Iisuse, roagă-te cu Doamne Iisuse. Asta-i pravila.

Pe când Părintele Paisie Olaru, pe care l-am cunoscut la fel de bine, tot om simplu, om fără carte multă, dar cu darul duhovniciei, şi când mă refer la darul duhovniciei, niciodată nu afirm că ar fi fost mai înalt în gândire sau în cunoştinţe ca Părintele Cleopa, dar era mai înalt în pricepere. Şi de ce? Pentru că oamenii complicaţi complică şi ei lucrurile, oamenii cultivaţi întortochează şi ei

[45] Pr. Petre Vintilescu, *Spovedania şi duhovnicia*, Editura Arhiepiscopia Alba Iulia (Reîntregirea).

lucrurile pe când omul simplu tratează lucrurile simplu. Părintele Paisie Olaru cu care am avut ocazia de nenumărate ori să discut şi să ajung la el să mă spovedesc, să-i pun întrebări personale şi să discut probleme personale, avea 3 metode: 1. rugăciune după putere; 2. post după putere, iar de erai nemulţumit, 3. fă până nu mai poţi, adică te lăsa de capul tău. De exemplu, prima dată, am întrebat:

– Părinte Paisie, ce pravilă să fac, ce metanii să fac, cât ar fi bine să fac?

– Tătucă, cu dragoste şi cât poţi, să vadă Dumnezeu că vrei şi nu poţi mai mult.

– Dar ce înseamnă *cât poţi*?

– Dacă vrei să-ţi spun ce înseamnă *cât poţi*, eu sunt mai aspru ca Dumnezeu. Uite, fă 100 de metanii şi 100 de închinăciuni.

– Eu făceam până acum 100 de închinăciuni şi 50 de metanii.

– Ei, dacă făceai aşa, uite, fă 80 de metanii, ca să nu rămână nici ca al meu nici ca al lui, şi 150 de închinăciuni. Şi zice, dacă n-ai să poţi face să treci pe la mine.

M-am mai dus şi i-am spus:

– Uitaţi, Părinte Paisie, mi-a mai rămas, s-a mai întâmplat, nu întotdeauna m-am aliniat. Am mai făcut contabiliceşte de azi pe mâine, le-am numărat, le-am adunat, le-am făcut grămadă.

– Dar tu, când ţi-i foame, mănânci pentru 3 zile în care n-ai mâncat sau mănânci numai pentru ziua când ţi-i foame? Măi, copilul mic, dacă nu-i dai ţâţă în toată ziua moare. Aşa-i şi cu sufletul. Tu să cauţi să faci în toată ziua, că tu nu ştii câte zile ţi-a lăsat Dumnezeu ca să te rogi tu tot odată. Păi, ce ar fi să ne adunăm toţi rugăciunile, să le facem într-o săptămână şi după aceea să ne luăm concediu

de călugărie, că nu mai avem rugăciuni, că sunt făcute. Ce, Dumnezeu e contabil?

Deci, vedeţi modul simplu de abordare a unor lucruri care explică nişte taine că dacă stai să priveşti în ansamblu lucrurile astea mărunte, ele ascund cu totul altceva în ele – obişnuirea omului cu rugăciunea permanentă – găsim în *Spornic* la Teofan Zăvorâtul. În momentul în care i-am spus:

– Ştiţi, simt aşa un fel de trândăvie, e şi multă muncă, nu prea avem contact cu biserica.

– Uite ce, tătucă, ca să nu-ţi pierzi sufletul, caută-ţi un duhovnic mai bun ca mine. Dacă nu faci ce te-am învăţat şi ce ţi-am spus, înseamnă că eu nu sunt bun. Trebuie să găseşti unul mai bun şi nu vreau să mergi şi tu în iad şi eu.

Ei, vreau să vă spun că acele vorbe au fost de 10 ori mai folositoare, mai mult de ruşinea aceea pe care am tras-o sub epitrafir, nu de păcatele spuse, că aceea era apă de ploaie, dar vreau să vă spun că de atunci nu am avut curajul, chiar dacă mi se întâmpla să rămână o zi, recuperam pravila, dar nu am avut curajul să-i spun: Ştiţi, Părinte, mi-i lene sau nu pot sau nu vreau sau nu ştiu ce. Că el întreba:

– Pravila şi canonul merge?

– Merge, Părinte, fără nici o problemă.

– Vezi că dacă vrei, se poate?

Adică e şi modul la care abordează duhovnicul problema. Şi atunci, ce se întâmplă? Legat de minţitul la spovedit, apar câteva lucruri. Eu am întâlnit în Sihăstria o experienţă făcută de Părintele Cleopa care era un specialist în talentele acestea duhovniceşti ale duhovnicilor şi era şi ca un fel de profesor al Sihăstriei, când mă refer la formarea duhovnicească şi mi-aduc aminte că a făcut în aşa fel şi a trimis o persoană să se spovedească în 3 locuri, să vadă

cum merg duhovnicii. A trimis aceeași persoană la Părintele Irineu, care era la vremea aceea un duhovnic tânăr în formare, dar cu un zel duhovnicesc mai puternic, cel care este în Ardeal, face o mânăstire prin Munții Apuseni. El a dat un canon foarte aspru. A trimis-o apoi la Părintele Ambrozie care a dat unul aproximativ aspru dar puțin mai ușor, mai flexibil și după aceea a trimis la Părintele Varsanufie care a dat unul pe aproape de potrivit de ușor și același canon. După aceea, aceleași păcate le-a spovedit și Părintele Cleopa și le-a canonisit cu totul altfel. Nici ce a spus Părintele Cleopa nu era la fel cu ce a spus Părintele Varsanufie, nici ce a spus Părintele Ambrozie nu era la fel cu cei doi, nici ce a spus Părintele Irineu nu era la fel. Toți 4 au dat câte o canonisire diferită.

Ei, aici este taina în spovedanie și aici este și fisura în Biserica Ortodoxă, că duhovnicii nu merg toți, ca în dreptul penal sau în dreptul civil sau dreptul canonic pe o anumită terminologie care să fie respectată de către toți la fel. Când mă refer pentru toți la fel, nu o să poți să faci 10 duhovnici să gândească identic, dar este una că dau eu 40 de metanii, și următorul dă 50 sau următorul dă 60 sau următorul dă 30. Aceasta este marja de mișcare, libertatea dinamică. Dar în momentul în care eu dau 300 de metanii, următorul dă 500 de metanii, următorul dă 100 și următorul nu dă nimic, discrepanța e atât de mare încât duhovnicii au flexibilitatea de a greși ei primii față de credincioși prin asprime sau prea multă blândețe, că scrie în canoane lucrul acesta: Dacă duhovnicul este prea blând iarăși e o greșeală, dacă este prea aspru iarăși e o greșeală. Calea de mijloc e cea mai bună.

Dar aici este flexibilitatea credincioșilor de a alege duhovnicii. Eu am respectat lucrul acesta întotdeauna pentru că l-am găsit în *Cartea regulei pastorale* și când a

venit vreodată vreun om, cu toate că l-am luat la spovedanie de la general, am văzut ce canon a primit de la alt preot și am spus: Deocamdată ții canonul ăsta, mai adaugi ce-ți dau pentru că asta am găsit eu pentru păcatele făcute, dar dacă vrei să primești canon numai de aici, întâi te duci și cauți preotul pe care l-ai avut să-ți dea dezlegare să pleci. Nu rămâi cu canoane, legat aiurea la întâmplare și alegi tu duhovnicii până dai de acela care îți convine că te lasă să faci ce vrei tu. Pentru că mai bagi încă un duhovnic în iad, eu mă iau după tine și mai intru și eu și mai bagi vreo 2–3 și la urmă nu te-ai mântuit nici tu nici duhovnicii. Și uneori am fost considerat rigid, am fost considerat fanatic, prea exagerat, prea nu știu cum, prea limitat, chiar mi s-a și spus că sunt redus, adică nu știu să discern. Prefer să știu să nu discern, dar prefer să nu mă ia creștinul de prost. Să ajungă creștinul să negocieze canonul cu duhovnicul. Adică este una să spui:

– Părinte, sunt bolnavă, am diabet.

– Da, mamă, ia brânză și lapte.

Dar e alta să spui, sunt bolnavă și nu pot posti. Deocamdată demonstrează că ai murit de post și apoi văd eu dacă trebuie să fii dezlegat. Este cel mai mare păcat să știi că nu poți și este cel mai mare păcat să știi că ești bolnav. Când deja știi că ești bolnav, nici nu trebuie să ai boală că tu închipuit te-ai îmbolnăvit. Și atunci lucrurile astea se diferențiază. Aici apare mințirea la spovedanie.

Să vă spun ce fel de minciuni am întâlnit la spovedanie. Spre pildă, le e rușine să spună că nu au făcut din canon și atunci spun: mi-a mai rămas canon, dar eu i-am obișnuit altfel, să-mi spui cât ai făcut 30%, 40%, 50%. Dar pun eu întrebarea ca să pot să-l prind, că ce se întâmplă? E un efect psihologic în momentul spovedaniei, când ai omul în fața ta, nu trebuie să-l lași pe creștin să

conducă discuția în spovedanie. Sunt duhovnici care îți pun epitrafirul pe cap, iau poziția mutului și omul stă acolo și citește de pe o foaie: Am dat în cap, am desfrânat, am ucis, am avortat, am băut, am fumat. Și ce-i cu asta?

Stai un pic, eu trebuie să știu, înainte de a face tu păcatele astea, de ce mi-ai ajuns mie în starea asta. Cine te-a botezat, unde te-ai spovedit, cine te-a educat, când te-a dus mama ta la biserică, ce știi tu de postul de miercurea și vinerea, ce ai citit tu din Scriptură, dacă ai auzit de Dumnezeu, dacă știi ce e acela Decalog, dacă știi ce e acela păcat, adică eu întâi trebuie să văd pregătirea lui duhovnicească. Nu îl pun ca pe robot sub epitrafir, îi pun epitrafirul pe cap.

Chiar au fost multe intransigențe de genul acesta așa, zguduituri, când îmi spunea: Părinte, dacă nu-mi puneți epitrafirul în cap nu mă spovedesc. Trebuie să-ți văd fața, să-ți văd expresia feței, ce gândești în timp ce te spovedești. Eu aici nu sunt pe post de automat de dezlegat păcate și nici mașină de dat canoane. Eu trebuie să văd în primul rând cu ochii mei ce expresie a feței faci când îmi spui un păcat pentru că tu mă minți cu privirea, nu trebuie să mă minți cu vorba.

Și în momentul când am început să spovedesc, primul lucru pe care îl întreb, e: Sunteți ateu, mergeți la biserică, postiți miercurea și vinerea, vă închinați seara și dimineața, aveți în casă candelă și icoană, aveți Biblia, Ceaslovul, Psaltirea, Acatistierul, obișnuiți a vă spovedi în posturi? Aia nu, aia nu, aia nu. Îmi pare rău. Sigur că nu-i greu de recuperat. E ușor de recuperat dar avem nevoie de voință.

– Dumneavoastră nu ați venit să vă spoveditți că vă interesează mântuirea. Dumneavoastră ați venit să plasați altcuiva sarcina și să vă spălați pe mâini de o obligație. Eu

nu pot să vă împărtășesc și nici canon nu vă dau. Vă luați un *Îndreptar de spovedanie*, postiți câteva zile că vreau să mă pregătesc să vă împărtășesc.

– Părinte, dar nu mi-a spus nimeni până acuma treaba asta.

– E treaba cui nu ți-a spus. Eu asta vreau. Eu vreau ca dumneata să pleci de la mine spovedit, împărtășit și cu o rânduială.

Și i-am înfierat, așa ca să spun. Am fost acuzat chiar la nivel de duhovnici mai mari că Părintele Calistrat face un abuz din viața credinciosului și încearcă să-i dirijeze viața, să i-o conducă. Da, eu în calitate de duhovnic, trebuie să-i conduc viața. Dacă văd că omul acela poate să facă rugăciune, eu trebuie să-l aduc în starea să o facă, dacă văd că poate posti, trebuie să-l aduc în starea să postească, dacă văd că poate lăsa țigara, trebuie să-l fac să lase țigara și atunci acesta este folosul meu.

E foarte ușor să ținem o coadă de 200 de oameni la ușă: Vai ce duhovnic bun, uite câtă lume îl caută. Părintele Arsenie Boca spunea: **Mulțimea de noroade nu reprezintă calitatea. Calitatea nu stă în grămezi. Calitatea stă în esențe mici**. Asta este. Sfinții nu au crescut ca fânul în căpițe.

Sfinții au fost unul ici, unul colo, unul dincolo. În orice comunitate dintr-o biserică există posibilitatea preponderentă de a avea 10 rugători buni la Psaltire, 10 praviliști la Ceaslov, 10 practicanți ai Rugăciunii lui Iisus, 10 moraliști, 10 feciorelnici, 10 oameni care țin familia în curăție, 10 oameni de model în educație, 10 de model în căsnicie, deci harurile sunt împărțite, nu-s toate la fel. Am dat un canon la tot, vino la biserică, am rezolvat problema, nu. Pentru grămadă, pentru duzină, pentru societatea

consumistă recomanzi biserica, dar când l-ai trecut prin filtrul tău și știi cine este, știi ce-i poți cere.

Să știți că în felul acesta am scos peste 100 de călugărițe care sunt în mânăstiri, peste 200 de familii tinere din care cununați toți, despărțiți unul sau doi. Am o familie sau două despărțite, în rest toți sunt împreună până în ziua de azi. În unele familii chiar m-am băgat în a-i spune: Fata aceea nu-i de tine, și nu m-a ascultat și s-a despărțit mai târziu. Sau i-am spus: Cu ăsta n-o să faci casă, nu m-a ascultat și s-a despărțit mai târziu. Unii chiar vin și-mi mulțumesc și-mi spun:

– Părinte, dacă vă ascultam când mi-ați dat sfatul, azi nu eram aici.

– Nu știu, nu e treaba mea. Dumnezeu a vorbit, surdul nu a auzit.

Deci nu am stat să comentez. La fel, în momentul în care l-am văzut că-i leneș, am intervenit. Eu chiar am o glumă, o folosesc foarte des la spovedanie. Vine câte unul și spune:

– Știți, Părinte, de o lună de zile îmi caut de muncă și nu-mi găsesc nimic.

– Sunt 3 posibilități: Hai să ne rugăm cu Paraclisul Maicii Domnului, cu Sfântul Spiridon, cu Bunavestire. Dar mai e o chestiune, zic, ea se împarte în două: ori trece munca pe lângă tine și n-o vezi, ori treci tu pe lângă ea și n-o cunoști. Găsește unde-i mișcarea. Trebuie să vă intersectați cumva. Cum se explică că toată lumea găsește și tu nu?

Și automat începe a contesta:

– Părinte, da' să nu mă credeți leneș.

– Nu te cred, nici nu aș vrea să cred, dar vreau să faci dovada că faci ceva. Nu poate să te țină nevasta în

spate, sau mama ta sau tatăl tău până la 50 de ani cu mâncarea făcută.

Adică am fost foarte rău la chestiuni de genul acesta, nu la modul de a-i dirija viața ci la modul de a-i arăta că este un parazit, dar la modul fin, adică nu de a jigni, nu de a lovi. Am avut și reclamații că Părintele vorbește urât. Au fost moduri în care am ridicat tonul.

Am un caz pe care eu îl consider cel mai celebru din toate, poate vi l-am povestit. Într-o toamnă vine o femeie cumsecade, se spovedește, îi fac spovedania, îmi mărturisește vreo 22 de avorturi, ca omul, nu trebuie să judecăm, că sunt 100, că sunt 1000, sunt păcatele omului. Îi dau canonul frumos. La capitolul canon, eu am organizarea mea interioară după care merg și modul meu de a lucra cu omul. I-am întocmit foaia de spovedanie, ce are el la credite, tot frumos, i-am pus toate semnele, ei nici nu știu ce însemn eu acolo.

Eu am spovedania pusă pe coduri toată, nu trebuie să mă uit de 10 ori pe aceeași spovedanie. Am văzut duhovnici care stau pe scaun și încep de la capăt: Cum te cheamă, cine ești, când ai fost, dar ce mi-ai spus? Nu. Eu deschid caietul de spovedanie și mă uit la data când a luat agheasma sau împărtășania ultima dată când s-a spovedit. Și după datele din caiet știu și dacă a fost constant în spovedanie. După aceea mă uit și câte păcate a lăsat după numărul de cât-uri pe care îl pun în dreptul anumitor semne. Mă uit și știu cu cine am de a face, nici nu îmi pierd vremea. Îi zic:

– Dăi drumul, ai dezlegare de spovedanie. Ai ceva pe suflet?

– Nu. Postul îl țin, la biserică mă duc, ce mi-ați spus respect.

– Doamne ajută, dezlegare și du-te.

Era un omăt afară şi un viscol, puteai să-ţi baţi copiii, să-i arunci în drum că era crimă, aşa era un ger, nici câinele nu-l aruncai. Vine o persoană de genul ăsta, eu rămân foarte surprins, eu cunoşteam persoana, persoana nu mă cunoştea pe mine. De ce spun că ea nu mă cunoştea pe mine? Ea m-a cunoscut doar când a avut nevoie de spovedanie. Eu am cunoscut-o pe ea pentru că am spovedit-o şi întâmplarea face că în momentul când spovedeşti, adevărata spovedanie implică mişcare sufletească. Dacă tu nu te-ai implicat cu nimic în păcatele celui pe care l-ai spovedit, eşti un fariseu şi un făţarnic. Nu te doare deloc de zidirea lui Hristos. Adică dacă spovedeşti numai ca să ai un număr şi să-ţi faci norma, aceea nu-i spovedanie. Ea vine, intră în biserică foarte discret şi-mi spune din fugă la uşă:

– Părinte, scap autobuzul.

– Dacă tot îl scăpaţi, mergeţi şi veniţi altă dată când aveţi timp.

– Nu, dar aş vrea să-mi daţi voie să plec la parohie să mă spovedesc.

– Ce vorbă e, dar te ţin eu să nu mergi la parohie?

– Să-mi daţi binecuvântare.

– Binecuvântarea ţi-o dau în clipa în care vii cu *Îndreptarul*, să văd că eu te-am spovedit şi ce canon ţi-am dat. Cum să te trimit la parohie dacă eu nu ştiu cine eşti?

Dar eu ştiam cine e. Era una dintre stimabilele mele babe care astăzi este o sfântă după carte. Mai stă ea, se foieşte un pic prin biserică şi vine din nou şi insistă:

– Părinte, vreau să merg la parohie, e iarna, sunt bolnavă, n-o să pot ajunge, nu am bani, pensia e mică.

– Doamnă, soră, creştină, nu mă obosi, vino cu cartea de spovedanie că eu îţi plătesc autobuzul, îţi dau şi drumul, pun maşină să te ducă, dar adă-mi să văd cui dau drumul să plece.

– Părinte, dar până la urmă, mata eşti stăpân pe viaţa mea?

– Nu, pe viaţa ta e stăpân bărbatul tău şi Dumnezeu, pe sufletul tău sunt stăpân eu. Mie mi l-ai încredinţat şi nu pleci când vrei tu. Vii cu cartea că mă superi.

Babele de la uşă care mai stăteau acolo la rând şi aşteptau cu problemele lor:

– Da' hai doamnă că avem şi noi treabă. Vii aicea de o oră şi te certi cu Părintele! Dar ce-i târg, e piaţă? Dar chiar nu ai bun simţ?

Ea supărată, la un moment dat, scoate *Îndreptarul* nervoasă din geantă şi spune:

– Uitaţi, Părinte, am *Îndreptarul*, daţi-mi drumul să plec.

– Nu aşa. Daţi-mi să-l citesc. Vreau să văd ce am scris în el.

– Nu, că eu am şters ce am însemnat la spovedit.

– Nu mă interesează ce ai şters mata, mă interesează ce am scris eu.

Deschid frumos *Îndreptarul* şi văd acolo: 8 ani oprire de împărtăşanie, aşa era; 11 ani de la ultimul avort. Era bine 11 şi cu 8 fac 20; 22 de avorturi din care era: 2 copii, 2 botezuri, o cununie şi ce mai avusese ea acolo, milostenie şi în rest nimic. Şi i-am spus:

– Uite care este problema, aveţi dezlegare să plecaţi la parohie cu o singură condiţie, să vă spovediţi frumos la preot din nou şi-mi aduceţi scris de la el ce canon v-a dat şi eu vă dau *Îndreptarul* cu plecarea liberă de aici la parohie ca să văd ce i-aţi spovedit lui.

Că ce fac credincioşii noştri? Aceasta este minţirea la spovedanie, nu ceea ce credeţi dumneavoastră, că nu-i este ruşine creştinului nici să spună că a desfrânat, nici că a furat, nici că a înjurat, nu. Ştiţi cu câtă dezinvoltură spun?

Cum aţi spune dumneavoastră soţului: Udă florile, taie pâinea, adă cartoful, pune un pahar cu apă pe masă, cu aceeaşi nonşalanţă se spovedesc. Adică, dacă e nevoie, chiar zâmbesc, sunt chiar veseli de păcatele lor. Este acel proverb: Râzi tu râzi Harap Alb, dar nu râzi a bine. Şi atunci îi spun:

– În momentul în care vii cu canonul de la preotul paroh, primeşti caietul de spovedanie, pentru că atunci îţi dau să duci părintelui caietul cu ceea ce voi scrie eu pe el.

– Părinte, da' aici e mai ceva ca la securitate.

– E mai ceva ca la securitate, puţini sunt cei ce trec de poarta cea strâmtă şi mulţi sunt cei ce merg pe poarta cea largă a pierzării şi eu nu pot să-ţi dau drumul. Pe mine ai vrut să mă minţi şi să mă bagi în iad, dar cu preotul de la parohie ce mai ai? Eu sunt călugăr, am să stau în iad, nu plânge nimeni după mine, dar acela are nevastă şi copii. De ce să stea în iad şi să sufere din cauza matale că eşti perversă? Te-ai dezlegat la mine de te-ai făcut curată ca un pahar spălat şi acuma te duci să bei bere din el dar nu l-a sfinţit nimeni. Acuma tu îl foloseşti de curat, dar până mai ieri ţineai în el mizerii şi acuma îl foloseşti ca pahar de băut apă. Nu, lasă că te mântuiesc eu. Te binecuvintez să ajungi în iad cu pace, cum vrei, şi pe scaun, şi jos, şi la podea, şi în flăcări, în gheena, unde îţi place. Tu nu vezi raiul dacă nu faci ce-ţi spun eu.

N-am mai văzut-o 6 luni de zile. A plecat nervoasă, nu i-am dat *Îndreptarul*, doar nu eram prost să mă las învârtit de ea de cap. După 6 luni de zile intră în ogradă un taxi, că Bârnova era la câţiva km de Iaşi, se dă jos o femeie mititicuţă, drăgălaşă, simpatică, finuţă, cu nişte bagaje mari după ea, cu soţul, un copil, o fată o ajuta, vine direct şi spune:

– Îl caut pe Părintele Calistrat.

Eu m-am făcut că nu ştiu cine e, să n-o stresez, să o las uşor.

– Părinte, eu am fost mai demult la dumneavoastră.

– Nu-i nici o problemă. Câtă lume vine aici, mata crezi că eu am timp să-i ţin minte pe toţi?

– Nu, Părinte, eu cu mata am o treabă.

– Spune, soră.

– Ştii, mata m-ai trezit pe mine din somn.

– Da' unde dormeaţi? Aţi adormit în biserică?

– Nu, Părinte, când am citit eu mai demult în Scriptură că urechi au şi nu aud, ochi au şi nu văd, nu ştiam ce înseamnă, dar mata mi-ai demonstrat cu adevărat. M-aţi spovedit anul trecut în iarnă, asta era acuma prin iulie, august, şi mi-aţi dat canon 8 ani să nu mă împărtăşesc, Părinte. Şi mi-aţi spus să mă duc să fac botezuri, cununii şi să îmbrac săraci şi cutare. Eu nu m-am dus să fac, am luat aşa, cumva, în derâdere, dar mata ai şters cu mine pe jos.

– Nu cred, că eu am mop.

– Nu, Părinte, nu glumesc. Ştiţi ce am făcut? Am scos de la CEC banii mei şi ai soţului de înmormântare şi ne-am lăsat în voia sorţii. Asta se petrecea după revoluţie în 1994, '95, '96, pe atunci. Ne-am dus la Târgu Frumos, am botezat copii, am fost la Bucium am botezat, am fost la maternitate şi am dat 20 de milostenii cum ne-aţi scris, am făcut tot, tot, tot ce ne-aţi spus. Ştiţi cât avem? Avem 18 botezuri făcute în jumătate de an. Părinte, da' mata ştii că de când am făcut canonul ăsta mă simt alt om?

– Da, ştiu.

– Părinte, da' mata ştii că noi avem şi candelă în casă, avem şi icoană şi citesc Psaltirea şi nu m-am împărtăşit de atuncea. Cum mi-ai spus mata, nu am avut curajul. Când mi-ai spus aşa: Du-te în iad că este loc, nu am putut dormi nopţi de-a rândul.

Zic:

– Dar acum poţi dormi?

– Pot, Părinte că mi-am făcut canonul.

– Hai să-ţi dau *Îndreptarul*. Pe mata te cheamă aşa şi aşa şi eşti din cutare parohie şi ai venit la mine la spovedit în cutare zi şi l-ai cerut în cutare zi şi mi-ai spus asta, asta, asta, asta.

– Vai, cum, da' ţineţi minte ce am spovedit?

– Parcă ţin minte.

Şi am rămas prieteni. Iată, au trecut 13 ani, n-a murit persoana, trăieşte, e sănătoasă, are nepoţi, are chiar un băiat şi o fată foarte bine educaţi, şi cu copii şi vine şi acuma la spovedit şi când o văd, zâmbesc:

– Dar poate vă grăbiţi să mergeţi la parohie.

– Nu, numai la dumneavoastră vreau, sunteţi singurul om care m-aţi trezit la realitate. Eu am umblat prin multe biserici dar nimeni nu a făcut cu mine cum aţi făcut dumneavoastră. Pur şi simplu m-aţi făcut neom până mi-am revenit.

– Doamnă, trebuie să mori cu Hristos şi să înviezi cu Hristos că dacă nu ne călcăm oleacă orgoliile şi figurile din cap, duhovnicul e un prost iar creştinii sunt nişte deştepţi şi nu se poate aşa.

Şi vreau să vă spun, spune Chiril al Alexandriei, nu spun eu, cine face din rău bun, gura lui e gura Duhului Sfânt. Şi consider că am putut împlini cuvântul acela. Aceasta este taina spovedaniei. Spovedania nu-i o înşiruire de păcate. Mai venea câte cineva şi spunea:

– Ştiţi, Părinte, eu nu mă spovedesc dacă nu aprindeţi lumânarea, nu mă spovedesc dacă nu faceţi molitfa.

– Ascultă creştină, tu îmi faci mie program? Dacă vreau să-ţi fac molitfa ţi-o fac, dacă nu, nu. Tu ştii ce

înseamnă molitfa? Amintirea păcatelor. Că la urmă îţi citesc dezlegarea de blestem şi jurământ că oi fi spus vorbe proaste din gură, asta e treaba mea, dar nu-mi spui tu ce am de făcut, dumneata vii pregătită să-L primeşti pe Hristos, nu să-mi dai mie lecţii.

Şi dacă am fost puţin mai aspru, mai rece, mai îndărătnic, sau vorba altui creştin, tot un creştin bun de-al nostru care este un mare ortodox, spun eu. Zice:

– Părinte, ştiţi ce-am constatat la dumneavoastră? Că vă place să pedepsiţi omul zâmbind.

– Dacă plâng eu când plânge el, nu-i bine, dar dacă zâmbesc eu şi-i vine şi lui zâmbetul pe buze, atunci îi vine şi cheful de a lucra mântuirea.

Eu spovedesc, ascult omul tot, tot, tot, ce-mi spune:

– Părinte, ştiţi, am făcut cutare.

– E bine până aici.

– Ştiţi, am mai făcut şi asta.

– Foarte bine.

– Am făcut şi asta.

– La fel de bine.

– Părinte, e bine?

– Acuma, poţi să le întorci înapoi? Sigur că este bine că eu trebuie să te absolv acuma de ele, stai liniştit.

La urmă îi spun:

– Uite, trebuie să faci asta, asta, asta, asta. Şanse sunt, dar vreau să văd seriozitate.

Şi vreau să vă spun că în modul acesta, nu mă consider nici Teofil Părăian, nu mă consider nici Arsenie Papacioc, nici Părintele Cleopa, nu voi ajunge eu la măsura lor în veci şi în pururi, dar mă consider Calistrat. Aşa spune prima poruncă, să-l iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. Ceea ce am dorit eu în tinereţe să-mi facă altul mie la spovedanie şi nu mi-a făcut, eu le fac la fiii mei

duhovnicești sau la ucenicii mei tocmai pentru că mă interesează mântuirea lor.

Deci niciodată nu am ținut cont că e preot, că e diacon, că e călugăr, că e boier, că-i domn, că-i intelectual sau ne-intelectual, când a fost vorba de suflet. Odată am făcut o glumă cu ani în urmă. Vine o doamnă profesoară, știu unde predă, o doamnă finuță, de mult caracter, este o creștină de înaltă clasă. De ce spun de înaltă clasă? Cam toți care s-au intersectat cu mine, care s-au încontrat cu mine brusc, din aceia au ieșit creștini foarte buni. Ei au nevoie de resuscitare, știi, mortul când îl bagi în terapie intensivă, numai cu puls și cu respirație intubată, el este artificial dar când îl zgudui, își revine cu șocul acela electric, el deschide ochii și atunci respiră natural, ei așa au nevoie și creștinii la spovedanie. Vine o doamnă aranjată, cu haină de blană și zice:

– Nu pot să stau în genunchi în fața dumneavoastră.

Spun:

– De ce? Vă dor genunchii?

– Nu, nu că mă dor genunchii, dar mi se pare un pic de obrăznicie din partea dumneavoastră.

– În primul rând, vă consider pe dumneavoastră nepoliticoasă pentru că ați venit în fața mea fără să vă chem, fără să vă dau telegramă, iar acuma nu respectați legea musafirului, acuma faceți mofturi de parcă am avea acte unul către celălalt. Ce este asta?

– Știți, eu sunt profesoară și vreau să fiu tratată ca o profesoară.

– Vă rog să vă căutați un profesor să vă spovedească. Nu veniți la preot.

– Aa, dar nu mă luați așa, Părinte.

– Nu vă iau deloc. Stați în genunchi, lăsați mofturile că o să vă simțiți bine.

A stat ea în genunchi, s-a spovedit, i-am spus ce canon avea. Nu avea nici o problemă. Avea două defecte, a spus că postul este greu că e scumpă hrana și nu are mâncare și i-am explicat că 2 kg de carne fac cât 10 kg de cartofi și că alte 2 kg de carne fac cât 4 kg de pește. Era tot în postul Crăciunului, spovedeam afară la Bârnova sub tei și dacă își ia 10 kg de cartofi și 4 kg de pește are cu ce ține jumătate de post și a zis:

– Părinte, nu m-am așteptat la calculul acesta economic.

– Vi-l fac eu – un ceai dimineața, o margarină, o dulceață, o ciorbiță de fasole, o ciorbiță de cartofi, un cartof pai, o salată verde cu ridiche sau cu varză verde.

– Da, Părinte, dar sunt greu de făcut.

– Știu că e mai ușor să iei o jumătate de kg de salam, dar eu vreau să te și mântuiești.

Și am pus-o și a postit pentru prima dată, că a zis:

– Dar, știți că eu sunt bolnavă, am colesterolul mare.

– De la carne și de la grăsimi. Cum veți mânca două săptămâni vegetale, să vedeți cum vă simțiți!

Și azi vine la spovedit. E o femeie de nota 10. Are în jur de 52 de ani. Îi aduc aminte:

– Să știți că trebuie să aveți grijă că iar vă crește colesterolul.

– Părinte, să știți că țin tot postul.

Deci sunt metode simple, nu au în ele nici semnătură Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, Grigore Teologul, nu, sunt exerciții, nu impuse, nu confecționate, ci niște artificii duhovnicești sau chiar morale dar care vin în sprijinul omului pentru a-l deconecta din curentul în care s-a prins el acolo. Curentul, când pui mâna pe el are tendința să te tragă, nu să te respingă, noi avem impresia că ne-a izbit, nu. El ne atrage, noi ne tragem și ne izbim. Ei,

aşa e şi cu păcatul, stăm noi încleştaţi cu mâna pe păcat şi nu vrem să dăm drumul. Trebuie şoc ca să lase omul păcatul şi imediat se rezolvă.

Şi cât am stat la Mânăstirea Bârnova, chiar la un moment dat, invidia anumitor persoane avea o ironie la bază: E o modă să te spovedeşti la Bârnova. Da, era o modă, aşa este, dar a fost o modă cu folos. Eu, la ora actuală nu am garanţia mântuirii, că nu noi ne hotărâm mântuirea, Cel de sus, şi asta o spun legat de o glumă auzită de la Înaltul Teofan. Când am fost odată la el în audienţă, îi spun: Dacă vreţi să-mi daţi un cuvânt de folos. El, foarte simplu: Dacă îţi spune cineva că eşti beat, du-te şi te culcă. Aşa le spun şi eu credincioşilor la spovedit: Dacă eşti beat şi nu vrei să înţelegi că tu ai venit la mine, nu eu te-am chemat, du-te şi te culcă. Dar nu faci ce vrei tu, faci ce-ţi spun eu. Trebuie să înţelegi că mântuirea ta este un act care depinde şi de mine şi dacă pe mine nu mă costă bani ca să te mântuiesc pe tine şi pe tine nu te costă bani ca să poţi să ajungi să gândeşti ca mine şi să ne mântuim împreună, înseamnă că trebuie să vrei oleacă. Şi ca să vrei oleacă trebuie să te zbaţi, să te scuture cineva.

Bucuria pe care o am în suflet este că în momentul de faţă când mă duc la orice hramuri din Iaşi şi la orice biserică, credincioşii pe care eu i-am spovedit, i-am împărtăşit, toţi sunt la slujbe şi în sărbători, ceea ce înseamnă că spovedania mică, puţină, condensată, necondensată, valoroasă sau nevaloroasă i-a trezit la realitate. Deci ei sunt fiii lui Dumnezeu după Har. Sunt în lucrare, nu-i mai găseşti dormind la televizor. Eu chiar i-am întrebat pe unii:

– Dar de acuma aveţi 80 de ani. Bateţi drumul până la biserică?

– Părinte, vă spun sincer, m-am învăţat şi chiar vă spun adevărat, dacă nu vin duminica oleacă să vă văd, să iau anaforă, agheasmă, să mă binecuvântaţi, parcă-s pustiu toată săptămâna.

S-a format acea legătură, care, tot unii răi-voitori, chiar aşa au şi spus: Cred că Calistrat face vrăji de trag aşa oamenii la el. Asta este singura vrajă, îi vrăjesc şi eu cu cuvântul, vorbesc înaintea lor. Nu am nimic nou, nu există ceva care, să spun, duhovnicul acela nu are, nu. Mintea şi gura şi voinţa fiecărui duhovnic este la dispoziţia tuturor credincioşilor, numai credinciosul să vrea şi duhovnicul să nu se plictisească.

Pentru că este şi această stare, sunt duhovnici grăbiţi care au şi ei problemele lor, poate nu au timp să stea după ei. Eu fiind *pensionar* şi călugăr simplu şi neavând nici de predat în institut teologic, nici de învăţat, nici de nimic, am timp să stau să buchisesc fiecare suflet până îl aduc pe linia de plutire. Asta este duhovnicia.

Asta trebuie să înţelegeţi din spovedanie. Nu omul minte, dracul minte, să ştiţi. Nu spune tot să nu-ţi dea canon sau pe duhovnic îl minte, nu-l asculta că nu ai timp, vine reciprocă treaba. În momentul în care neglijenţa apare reciproc de ambele părţi, este o spovedanie sterilă, neterminată, fără efect. Şi cu cartuşul, dacă tragi în ţintă şi atingi 10 puncte, nu iei medalia, cu atât mai mult la suflet. Dacă nu l-ai trimis pe direcţia care trebuie, că ştiţi cum e creştinul? E ca un electron. Electronii se învârt în jurul nucleului, dacă l-ai pus bine pe orbită şi nu se ciocneşte cu nimeni, omul acela merge de la sine, nu mai trebuie să-l împingi. Pe dumneavoastră cine vă duce la biserică? Vă mână duhovnicul cu biciul? Nu. Conştiinţa, voinţa, plăcerea, buna dispoziţie, deci omul singur pleacă la mântuire. Chiar Mântuitorul a spus: Cel ce vrea să vină

după Mine, de bună voie şi nesilit de nimeni, să-Mi urmeze Mie.

Graţia: Părinte, există păcate specifice, în funcţie de vârstă?

Părintele Calistrat: Da, există. Să vă fac un contur simplu ca să înţelegeţi ceva banal, uşor. În primul rând sunt păcate morale. Ce înseamnă păcate morale? Lenea de a te ruga, lenea de a te închina, zgârcenia, nepăsarea, trândăvia, ignoranţa, nepostirea, lipsa de rugăciune, nemersul la biserică, astea sunt păcate morale. Ele atrag după sine cele două mari categorii de păcate – de moarte şi strigătoare la cer. Cele de moarte încep cu desfrâul care începe de la păcatul necurăţiei şi se termină cu desfrânarea şi prea desfrânarea şi apoi cele strigătoare la cer pe care le vedeţi afişate pe ecranele mass media – sodomiile şi gomoriile şi zoofiliile, toate urgiile astea urâte care nici nu trebuiesc vorbite. Aşa se categorisesc dar să ştiţi, sunt păcate boiereşti şi păcate omeneşti. Dacă un om a băut e un păcat omenesc, poate intră în firea lucrurilor să greşească dintr-o anumită circumstanţă – o supărare, o tristeţe, un necaz, un neajuns, o nemulţumire, o frământare sufletească.

Graţia: Înjurătura unde intră?

Părintele Calistrat: Acesta e un păcat special, se cheamă hula. Nu suntem obligaţi să înjurăm.

Graţia: Hula nu este numai de Dumnezeu?

Părintele Calistrat: Nu. Tot ce e legat de divinitate şi de denigrarea divinităţii intră la hulă. E mai păcat dacă ai înjurat decât dacă ai mâncat de dulce în post. În general, eu când îi prind cu înjurătura, ştiţi ce pedeapsă le dau? Îi pun să facă epicleza de 7 ori: *Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului care pretutindenea eşti şi pe toate le împlineşti, Vistierul bunătăţilor şi dătătorule de viaţă, vino*

şi te sălăşluieşte întru noi, curăţeşte toată spurcăciunea şi mântuieşte sufletele noastre, de 7 ori le dau pedeapsă.

Graţia: Pe zi?

Părintele Calistrat: Nu pe zi, de fiecare înjurătură. Dacă a înjurat de 10 ori, are de spus de 70 de ori. Şi pe toţi i-am dezvăţat. Zice:

– Părinte, decât să fac atâta rugăciune, mai bine nu înjur.

– Foarte bine.

Aşa i-am dezvăţat şi să ştiţi că nu înjură. Imediat i-am cercetat. I-am spus:

– Nu mă deranjează, dar uite ce trebuie să faci pentru o înjurătură ca să te ierte Dumnezeu: o metanie, un *Împărate ceresc*, o metanie, un *Împărate ceresc*.

– Şi unde?

– Cum unde? La crâşmă, pe drum, unde ai înjurat.

– Părinte, închinăciuni am mai făcut în dosul căruţii, dar *Împărate ceresc* am zis mergând aşa în căruţă, că mi-a fost ruşine să mă audă cineva că vorbesc singur pe drum.

– Dar când L-ai strigat sus şi ai dat cu barda în Dumnezeu, nu ţi-a fost ruşine? Oare El nu te-a auzit? Nu te-a văzut? Şi să ştiţi că i-am dezvăţat şi de înjurat.

Păcatele boiereşti sunt acestea: nu pot, nu vreau, nu ştiu, să văd, acestea sunt cele mai periculoase că se trag din iubirea de sine. Tatăl lor este căpetenia Belzebut sau tatăl dracilor pentru că aşa spune dracul, dacă poţi să amâi mântuirea, este cel mai uşor păcat, nu-i nevoie să faci cele grele, că amânând mântuirea nu te mai mântuieşti. Vorba lui Efrem Sirul, *iadul este pavat cu intenţii bune*, nu cu fapte.

Graţia: Păcatele tinerilor sunt specifice, se deosebesc de păcatele celorlalte vârste, sunt păcate mai mari?

Părintele Calistrat: Nu, nu. Am să vă spun, nu e o taină a spovedaniei sau o dezvăluire a spovedaniei, marea dramă este că, deşi noi vedem uneori când un tânăr [face ceva nepotrivit] avem ideea de a-l condamna – a, e tânăr, e dezmăţat. Întâmplarea face că s-au inversat rolurile şi o să vă spun un lucru constatat de mine, foarte mulţi tineri buni şi foarte mulţi oameni de vârsta a doua, adică de la 40 la 60, foarte răi. Şi de ce? Curiozitatea modernismului mass media TV cu toate pornografiile acestea a stârnit dihonia în lumea civilizată şi aşezată sub taina familiei, sub taina căsătoriei, sub iubire şi înţelegere, în curiozitatea explorării acelor păcate văzute că, cum au fost ei tineri şi nu şi-au dat seama că există? E o îngrădire, e o lipsire şi caută acuma bătrâni să greşească.

Şi cel mai dureros lucru este că am întâlnit şi de la 60 la 80 de ani tendinţe revoluţionare de iniţiere în aceste păcate. Chiar dacă nu-l face, urmăreşte filme, citeşte cărţi, este curios măcar să vadă ce simte pasional la nivel de inteligibil pentru că practic nu mai are pentru că este o vorbă, când te-a părăsit păcatul, deja eşti tu gură de iad. Asta este. Într-adevăr, tinerii sunt cel mai uşor sub influenţa drogului sau a ţigării, a băuturii sau a desfrâului. Dar să ştiţi, repet, nu cu înverşunarea cu care credem noi, cam 30–40% dintre tineri sunt puţin mai căzuţi, spre 50% degradare sufletească dar cu tendinţe de refacere pentru că am observat.

Eu i-am mai căsătorit, i-am mai cununat cu naşi de probă, cu naşi din fugă. Cred că aţi participat, aţi văzut o familie sau două. Dar vreau să vă spun că tocmai, am observat aşezarea sufletească imediat după responsabilitatea creerii cuplului şi cu puţină biserică şi cu puţină voinţă chiar s-au schimbat extraordinar de frumos, neaşteptat de bine, pe când cei care s-au învechit, chiar

astăzi am avut experienţa unei familii în care bărbatul a găsit o tânără din asta, o minunată din asta şi e hotărât să-şi lase soţia pentru că nu-i satisface poftele exacerbate ale adulterului, ale desfrâului, ceea ce vă spuneam, modernismul. El are nevoie de o femeie modernă cu viziune de ansamblu, nu o „tâmpită primitivă cu principii popeşti". Deci sunt şi asemenea reculuri. Nu e ceva străin.

Dar vă spun, să fie foarte clar că păcatele tinerilor, chiar când folosim termenul de tânăr, par puţin intrigante sau puţin dospite dar nu-i chiar aşa. Să ştiţi că tinerii, datorită faptului că s-a mai făcut religia în şcoală, faptul că bisericile sunt libere, Iaşul e un oraş universitar, exceptând cei 30–40% dintre tineri care sunt dezmăţaţi din necunoştinţă de cauză, nu din voinţa de a face rău, involuntar de viaţa lor, ei sunt produsul de consum al societăţii supuşi experienţelor de hazard ale societăţii.

Să nu credeţi că întâmplător sunt atâtea programe stricate, să nu credeţi că întâmplător sunt atâtea baruri deschise, să nu credeţi că întâmplător sunt atâtea uşurătăţi şi atâtea reviste şi atâta material didactic mizerabil. Astea sunt puse tocmai ca să distrugă o masă solidă sănătoasă, ceea ce mai târziu va însemna virtutea familiei. Dar Biserica cred că îşi face datoria şi e recuperabilă problema, chiar dacă ei nu sunt de calitate superioară, dar vor fi nişte produse măcar certificate cu CTC, adică calitate comestibilă, folosibilă. Uşor, uşor se pot recicla. Şi proorocul David spune: *Doamne, păcatele neştiinţei şi ale tinereţii nu mi le pomeni*!

Graţia: Părinte, vorbeaţi de bărbatul acela căsătorit care caută noutate într-o tânără mai modernă, mai liberă. Într-o împrejurare de felul acesta, vina este în totalitate a lui sau a celor trei – a lui, a femeii care l-a atras şi a soţiei, într-un fel?

Părintele Calistrat: Nu, a soţiei nu este nici un păcat pentru că ea l-a ţinut la biserică şi l-a ţinut disciplinat în familie tot timpul, adică nu s-a pus problema unei prelungiri a curăţiei sau a lipsei de contact trupesc între soţi, nu, nici pe departe. Este dorinţa de cunoaştere a rădăcinii păcatului, eu asta spun pentru că în momentul când am vorbit faţă către faţă, i-am spus:

– Vă ştiu un om integru şi mă aşteptam ca dumneavoastră să faceţi dovada unei minţi mature.

– Părinte, m-am săturat de stat cu sacul în cap. Cât mai am de trăit? Vreau puţină libertate, vreau să simt că am trăit.

– Bine, şi asta înseamnă tot? Ai făcut o dată, de două ori, de trei ori, ai experimentat, ai văzut ce înseamnă. Ce ai descoperit nou? Nimic. Pentru ce toci bani şi duci munca de acasă la o femeie uşoară, care, asta este meseria ei? Ea n-o să dea cu mătura sau n-o să spele cratiţe sau să crească un copil, nu, niciodată, sau să calce o haină în casa cuiva, nu. Ea se expune, trăieşte din acest păcat, îţi consumă ţie imediat energia şi imaginaţia şi ţi-a luat banul din portofel. Vă daţi seama, au şi tarife. Şi atunci, desigur că ea în calitate de prostituată, are interesul să prindă în capcană cât mai mulţi naivi ca tine. Pe ea n-o mai interesează păcatul, de aceea şi vrea plată pentru el. La ea păcatul este ceva consumist. Este obiectul muncii, nu că simte ceva, ea nu simte nimic. Ea vrea doar atât, să-i consume lui pasional inteligenţa şi imaginaţia şi să-i ia banul, dar nu înţelege.

– Nu, Părinte, ea ţine la mine, mă iubeşte, se dedică.

– Dedică-se, nene, este iad, mergi cu pace.

Ce poţi să-i spui? I-am spus:

– Totuşi, eu aştept din partea dumneavoastră o recenzie a gândurilor şi a raţiunilor din minte.

– Părinte, nu mai, gata, am hotărât că vreau şi eu o femeie care să vadă viaţa în ansamblu, nu numai după rigorile popeşti.

Deci, sunt şi asemenea elemente. Dar asta nu înseamnă că duhovnicul a întâlnit un eşec, nu. El va face asta o jumătate de an, un an, o lună, două, noi nu ştim, iar după aceea, în momentul când îşi revine din eşuare, ca o barcă pe ţărm, când vine un reflux mai mare o trage la apă, o smulge din împotmolire. Aici duhovnicul trebuie să judece şi ca un tată. Aşa cum Dumnezeu ne tolerează pe noi, aşa şi noi trebuie să-l tolerăm pe acel păcătos şi nu să-i dăm impresia: Gata, frate, eşti pierdut, nu. Eu i-am şi spus:

– Va trece, e o etapă. Aţi intrat într-o etapă inferioară a vieţii, nu superioară.

Şi a spus:

– Părinte, vreau să mă conving singur. Să ştiţi, în fiecare zi şi în fiecare seară mă rog la Sfânta Cuvioasa Parascheva să-mi descopere dacă fac bine ceea ce fac.

I-am zis:

– Chiar mă rog să-ţi dea un vis minunat să vezi că eşti pe un drum greşit.

Deci vedeţi înşelarea demonică, adică de ce natură este? Roagă-te să primeşti răspuns la păcatul tău. Chiar m-am amuzat:

– Măcar e bine că te rogi. S-ar putea cuvintele astea să ajungă undeva.

Graţia: Dar persoana respectivă, modernă, se roagă şi ea împreună cu el?

Părintele Calistrat: Nu, sunt persoane din astea care nu ştiu de rugăciune.

Şi în vremea Sfântului Ioan Gură de Aur exista prostituţie, în vremea primelor 3 veacuri creştine, datorită talanturilor romanilor care făceau un cult din aceste

desfrâuri, dezmățuri prin zei și altare și așa mai departe. Cultul desfrâului s-a perpetuat în neamul acesta omenesc și în secolul nostru.

Comunismul a cultivat acest libertinaj între tineri, dar cu o anumită perdea, sub ce formă? Le dădea voie să se căsătorească de tineri, le dădea o garsonieră, încercând să evite lucrul acesta, dar erau școli mixte, discoteca, muzica modernă, plaja, muncile agricole, sunt locuri unde oamenii au contact cu firea, cum se spune, dar nu aici vreau să ajung.

Deci democratizarea României s-a făcut odată cu capitalizarea ei. Vrând, nevrând, sau recunoscând sau nerecunoscând, noi nu facem altceva decât să batem un pas încet spre deschiderea porților occidentului – libertinajul, bunăvoința, admisibilul, permisibilul. Și atunci ce se întâmplă? Femeile plecate la muncă în Italia pot fi și ele o victimă a acestor dezmățuri, bărbații rămași singuri acasă, victime altui gen de dezmățuri și atunci ce se întâmplă? Sigur că el mergând să ia pâine sau mergând la piață sau mergând la magazin o întâlnește pe stradă, ea scapă poșeta jos, el i-o dă, cochetează, schimbă două vorbe și automat au creat un sistem din ăsta.

Stau pe la colțuri anume stabilite, pe margini de centuri, stau pe margini de drumuri la ieșirea sau intrarea în oraș, automat sunt o sursă de infecție, ca o amigdalită care îmbolnăvește și inimă și corp până duce la septicemie. Ei, concentrându-le în locuri, ca să spun, de desfrâu, că nu se pot numi altfel, și sub un control mai auster și neîntâlnindu-le prin societate, eu cred că ar fi și o chestiune de conduită morală a omului față de imaginea de afară. Este una când tu o iei în mașină de la marginea centurii și te duci undeva și îți faci de cap sau o aduci acasă când e femeia la servici și este alta pentru tine ca om să-ți permiți, la statutul tău de

cine ești tu să intri pe ușa casei de toleranță, să plătești să întâlnești o prostituată.

Și eu cred că mai degrabă în firea rușinoasă a românului ar fi un stop, ar fi un hotar că nu orice român și-ar permite să se ducă să intre acolo la casa de randez-voux să nu fie văzut că doar paznic o fi vecinul, doctorul o fi acela de la etajul cutare. Știți cum e, lumea e mare dar e mică. Și atunci cred că mai bine ar fi o purificare a societății prin faptul că ar fi concentrate în puncte focale, așa este și în occident. Nu au voie să umble oriunde, plătesc amenzi drastice, fac pușcărie și în felul acesta s-ar pune puțin punct la treburile astea. Dar trebuiesc gândite și analizate și de guvern. Oamenilor nici nu li s-a explicat concret ce înseamnă legalizarea prostituției, adică ce înseamnă prostituție ilegală și legală. Pentru că este una să fie toate condiționate și puse la colț pe o direcție și una este să fie lăsate de capul lor, ca microbii în corp.

Chiar astăzi dimineață râdeam, cineva mi-a cerut un cuvânt de folos și m-a întrebat:

– Părinte, cum vedeți politica românească?

– Simplu, l-ați omorât pe Ceaușescu, ganglionul cel mare și ați umplut țara de tumori și metastaze. Asta e. Nu vreau să aud nimic și nu mă interesează nimic. E treaba celor ce conduc, facă ce vor ei, votați cu cine vă place, nu mă întrebați că nu mă amestec. Oricum nu mă duc, nu-mi pierd vremea.

Așa este și în prostituție, în momentul în care le-ai adunat e ca și cum ai da cu citostatice, deci localizezi ganglionul și atunci ori îl extirpi, ori îl izolezi și ar fi o șansă dar se bate monedă și se lucrează subtil la nivel de țară, pentru că noi am fost preponderent creștină, preponderent ordonată, preponderent morală. România nu a fost o țară a dezmățului. Să nu uităm că nu-și permitea

oricine şi orice cu toate că sistemul comunist părea un sistem cu carenţe. La capitolul disciplină erau nişte legi mai mult nescrise decât scrise dar sigure, adică nu-şi permitea oricine orice.

Păi, cum e posibil să dai tu în buletinul de ştiri că profesoara s-a îndrăgostit de un elev şi au avut relaţii trupeşti, când ai un lucru care trebuie camuflat? Sau tu vrei să deschizi apetitul tuturor elevilor şi studenţilor că s-ar putea trage de şireturi cu profesorul şi şi-ar putea permite profesorul cu studentele sau studenţii cu doamnele? Nu-i chiar aşa, sunt şi chestiuni de bun simţ, cine ştie să înţeleagă! Ce a spus Sfântul Antonie: Doamne, cine va trece prin atâta drăcăraie? Smerenia. Deci, dacă priveşti un lucru cu puţină discernere, vezi dincolo de el, de fapt nu e interesul de a propaga imaginea adevărului, vai ce greşeală a făcut doamna cutare, ci e interesul de a stârni interesul spre aşa ceva. Trebuie să fim foarte atenţi. **Putreziciunea din societate nu trebuie scormonită, trebuie strânsă şi izolată**. Aşa e şi la spovedanie, chiar duhovnicului i se cere: Ai grijă la ce vârstă spovedeşti, să nu stârneşti curiozitatea în cel ce-l spovedeşti. Mă mai întreabă câte un copil:

– Da' ce e aia droguri?

– Nu ştiu, un fel de bomboane pe care le iei şi te doare capul.

Ce să-i spun unui copil de 10 ani? Dar îi întreb că ştiu că iau. Nu pot să-i spun, foarte bine că nu ştie. Dar, v-am spus, spovedania este cea mai frumoasă artă de a cunoaşte un suflet. Aşa cum pictorul pictează o icoană, aşa duhovnicul pictează un suflet. De aceea duhovnicii sunt cei care dau valoarea, când spune: Trimite-l la duhovnic să-i facă referat de hirotonie, trimite-l la duhovnic să-i facă referat de călugărie, trimite-l la duhovnic să-i facă referat de moralitate ca să-l trimită nu ştiu unde, exact ca şi

caracterizarea de la UTC sau de la partid, care era pe cu totul alte principii. Pe când **duhovnicul este un pictor de suflete**. Nimeni nu poate şti mai bine ca un duhovnic.

Unii spun, Părintele cutare e văzător cu duhul. Nu e nimeni văzător cu duhul. În momentul în care ai spovedit un om, tu ştii. Eu, uneori nici nu am nevoie să-mi bat prea mult capul. Eu spovedesc omul din respect dar eu i-o spun lui din prima lui Ionuţ:

– Spovedeşte-l pe acela dar să-i dai agheasmă mare.

– Da' dacă are voie să se împărtăşească?

– Mai vorbim la urmă.

Cum mă uit la el ştiu ce-i cu el, nu trebuie să-mi bat capul. Pentru că ce se întâmplă? Chipul, oglinda ochilor, imaginea feţei, gesturile, comportamentul, spun imediat cu ce om stai de vorbă. De aceea duhovnicul nu e neapărat un zbir, aici e punctul nevralgic, duhovnicul să nu trateze lucrurile de sus, trebuie să dai în mintea lor. Eu întotdeauna când exagerez în anumite banalităţi, mi se face observaţie:

– Părinte, dar chiar uneori vă purtaţi de parcă aţi fi copil de grădiniţă.

– Pavel îmi dă dezlegare. M-am făcut tuturor toate să-i fac una în Hristos, trebuie să fiu şi copil şi bătrân şi prost şi bolând şi nebun şi nepriceput şi priceput şi neştiutor.

Să ştiţi că uneori chiar o fac pe prostul. Şi tinerii aceştia pe care-i învăţ să spovedească, râd:

– Dar mata nu ţi-i ruşine aşa când te prosteşti? Acela avea impresia că eşti ultimul oligofren.

– Nu contează, dacă el s-a folosit, e mai important decât ce credea el.

Eu mă fac pe prostul, nu ştiu nimic. Vine într-o zi o domnişorică:

– Părinte, am o problemă foarte importantă, nu ştiu cum s-o rezolv.

– Spune.

– Ştiţi, prietenul meu nu e ortodox şi eu vreau să mă căsătoresc cu el şi mama şi tata sunt împotrivă.

– Cum îşi permit să facă aşa ceva? E posibil? Dar ce treabă au ei cu prietenul tău? Uite, eu îţi dau o variantă. Îţi spun ce gândesc eu acuma, care nu sunt nici mama ta, nici tatăl tău. Hai să-l punem la Psaltire şi te pun şi pe tine la pomenit la liturghie şi scriem în dreptul amândurora aşa: Voia lui Dumnezeu în prietenia lor sau căsătoria lor. E bun aşa?

– Da, e bun aşa, ştiţi, dar eu oricum îl vreau.

– Măi, eu pun aici să se împlinească cum vrei tu, dar ţie îţi dau ce să citeşti. Uite, citeşte o Psaltire, citeşti Paraclisul, dar eu îi dădeam ca să plece, nu să stea.

Şi zice:

– Dar rămân sigur cu el?

– 80% ai toate şansele. Dacă se întâmplă să nu, înseamnă că e clar că nici lui Dumnezeu nu i-a plăcut de el.

Ea, aşa, parcă s-a trezit dintr-un somn:

– Da, aveţi dreptate, s-ar putea să nu-i placă lui Dumnezeu că v-am spus, el e musulman.

– Da, da, dar încă nu ştim ce vrea Dumnezeu. Hai să ne rugăm!

Şi mă întâlnesc cu ea la vreo lună, două, şi o întreb:

– Spune, ce ai făcut, cum a rămas?

– Ne-am despărţit, Părinte. Era evident. Cum să-I placă lui Dumnezeu unul din ăsta? Trebuie să mă orientez la unul de-al nostru de aici, de religia noastră.

Dar eu ştiam de la început că nu sunt de acord dar nici nu puteam, vii tu duhovnic cu parul, nu-l lua, anatema sau sfârşitul lumii. Nu poţi face din astea. Trebuie să te dai

după ei că şi ei sunt copii şi ei sunt naivi şi ei sunt cruzi. Ei, chiar când vin să te întrebe, te întreabă că ştiu că-i păcat, că dacă ar fi ştiut că nu-i păcat, nici măcar nu te întrebau. Dar aşteaptă şi ei o mângâiere de undeva şi trebuie să le-o dai. Este proverbul, mângâie şaua ca să se gâdile calul, adică să priceapă iapa, aşa ar trebui.

Sau de multe ori văd câte o fată cu un băiat aşa şi imediat îi arunc vorba, dacă văd că nu-i bun:

– Ai grijă, tu ai încredere în ăsta? Ăsta te amăgeşte de nu ştii cum te cheamă. Nu se uită la tine, e superior pentru tine. Te-ai dus prea sus.

La o zi, două, mă trezesc cu ea:

– Părinte, dar de ce aţi spus vorba aceea?

– Ca să fii tu atentă. Eu nu am nimic, nu-l iau eu, dar tu să fii atentă.

Mai trece o săptămână, două, trei şi-mi spune:

– Părinte, mare dreptate aţi avut.

Nu că am avut dreptate, eu am văzut că e de altă stofă, de altă structură. Dar asta înseamnă că trebuie să ai un pic de ochi de duhovnic, cum se spune. Să vezi aşa ca vulturul, vulturul nu vede la suprafaţă, vulturul vede în adâncime. Căci părerile înşeală, aparenţele înşeală, vorbele amăgesc, privirea te poate înşela şi ea. Dar dacă simţi un pic omul, îţi dai seama imediat ce e cu el, imediat l-ai scanat.

Graţia: Copiii fac păcate?

Părintele Calistrat: Cei micuţi?

Graţia: De la ce vârstă se spovedesc?

Părintele Calistrat: Eu îi spovedesc şi de la 5 ani, nu de la 7 şi am să vă spun şi ce întrebare le pun de la 5 ani. 1. De câte ori v-aţi uitat la filme cu prostii? Şi spune: Ne-am uitat că se uită şi mama şi tata. 2. Dacă aţi aprins ţigări? Am aprins că fumează şi tăticu, dar chiştoace că nu am avut

ţigări mari. 3. Dar minciuni spuneţi? Da, că am mai luat de la mămica câte un bănuţ din portofel. Adică sunt şi de genul acesta.

Să ştiţi că de la 5 ani trebuie spovediţi. Am întâlnit un caz mai de demult în care doi copii care stăteau acasă singuri s-au gândit să se joace de-a mama şi de-a tata. Şi au zis: A, dar nu e bine aşa cum facem noi. Uite cum facem, punem la televizor şi ne uităm. Şi puneau casete de-ale părinţilor scăpate din neglijenţă, neîncuiate şi i-au surprins părinţii uitându-se la filme din astea. Sigur că le va descoperi la un moment dat simţul obraznic şi-i va tulbura dar trebuie puţină atenţie. Să ştiţi că în general, până pe la 11, 12, 13 ani e linişte, încă e o fericire pentru noi românii, încă până pe la 10, 11 anişori nu avem probleme cu ei.

Profesorul de religie îi salvează acum extraordinar de mult. Faptul că au profesor în şcoală este foarte bine, că ei de mititei au contactul cu Dumnezeu. Am înţeles că acuma şi la grădiniţă le pune profesor de religie şi îi duce la împărtăşit. Eu am avut chiar o profesoară sporită, zic eu, doamna V., care, vreo 3 ani cât a fost ea educatoare, permanent în toate posturile mă chema, câte 2, 3 grupe împărtăşeam. Le spunea părinţilor: Mâine vine părintele, vă aduceţi toţi pachetel, nu mănâncă nimeni, nu bea apă, vă spălaţi dimineaţă pe dinţişori, să ne împărtăşim. Eu la ora 7 eram în grădiniţă şi împărtăşeam câte 60, 70 de copii. Acesta este un model, zic eu, care ar merita urmat.

Graţia: Este foarte important ca oamenii să aibă bun simţ sau este foarte important ca oamenii să aibă cunoştinţe teologice?

Părintele Calistrat: Patericul te întreabă: Călugăr te-ai făcut dar om când te faci? Bunul simţ este de fapt cei 7 ani de acasă cum se spune în tradiţia populară a poporului. Cunoştinţele teologice, tot e bine să le ai, pentru că sunt

două feluri de cunoştinţe teologice: teoretice, pe care le citim şi naturale, pe care le dobândim. E una să te temi de Dumnezeu că ţi-au spus părinţii, fără să citeşti nimic şi sună mai frumos şi mai bine şi e alta să te temi de Dumnezeu teoretic pentru că tu ştii până unde trebuie să te temi şi asta nu e bine.

Graţia: Cum trebuie să se cerceteze conştiinţa omului înainte de spovedanie şi care sunt aceste trepte ale cercetării conştiinţei?

Părintele Calistrat: Legat de cercetarea conştiinţei, să ştiţi că cei mai buni credincioşi pe care îi am eu procedează în felul următor, multora le-am dat sfatul acesta şi pot să spun că e un sfat folositor. Când eram eu copil se făcea oracol se chema, acum vreo 30 de ani. Cel mai frumos lucru cred că este fişa de conştiinţă.

I-am învăţat pe mulţi să-şi ia un carneţel şi cum îl deschizi sunt două pagini albe, în partea dreaptă să scrie toate faptele bune săvârşite într-o zi sau tot ce a făcut bun şi pe partea cealaltă, la sfârşitul zilei, să scrie tot ce a făcut rău, ca atunci când vine la spovedit să nu spună am furat, am fumat şi am mâncat că asta nu mă încălzeşte cu nimic. Ci să vadă el care păcat domină cel mai tare, ce a făcut el ca să oprească păcatul respectiv. Aceasta este cercetarea conştiinţei că de aceea punem noi molitfa la spovedanie, ca să avem cercetarea conştiinţei. De fapt ce înseamnă cercetarea conştiinţei? **Să vezi raportul dintre alb şi negru, dintre bine şi rău, dintre întuneric şi lumină**. Eu azi am trăit ca o lăcustă, ca un gândac de Colorado, ca un vierme, că aşa spune David, *eu sunt vierme şi nu om*, era supărat că în ziua în care a scris psalmul acela tocmai îl trimisese pe generalul Urie la moarte, iar el căzuse în păcat cu Batşeba, căzuse cu soţia generalului în desfrâu.

Grația: Cum trebuie să se desfășoare spovedania ca să fie eficientă? Este mai eficient să pună întrebări duhovnicul sau este mai eficient ca petentul să vină și să-și spună păcatele pe care le-a făcut?

Părintele Calistrat: Eu, de obicei, am mers pe toate trei. De exemplu, am făcut molitfa de obște, l-am chemat, l-am întrebat tot ce m-a interesat pe mine, a mai citit ce a mai avut pe hârtiuța respectivă dacă și-a scris de acasă și la urmă am pus următoarea întrebare:

– Vă mai apasă ceva pe conștiință?

– Părinte, nu, să știți că mi le-ați nimerit pe toate. Sau îmi spune, uitați, asta nu m-ați întrebat.

Și am să vă povestesc o întâmplare de finețe duhovnicească care, nu că m-a impresionat, m-a mirat cum pe om l-a marcat acel lucru. A venit o doamnă, s-a spovedit frumos, i-am dat voie să se împărtășească și îmi spune:

– Nu, încă nu m-aș împărtăși. Să știți că eu când eram copil mă duceam la biserică și furam de acolo de la pomană și nu am spus la spovedit niciodată dar ca să nu fie păcat, împărțeam și cu alții mai necăjiți ca mine.

Zic:

– Foarte bine, acum știi ce canon ai să primești? Să duci pomană la biserică ca și alții să poată face ce făceai tu când erai copil.

Zice:

– La canonul ăsta nu m-am așteptat.

– Chiar ăsta ți-l dau, da. Să pui și tu pe masă să aibă de unde fura și altul.

Am zis că e singurul mod de a o face să înțeleagă că ea atunci probabil lua fiind dintr-o familie necăjită, dar faptul „ca să nu fie numai păcatul meu, mai dădeam și la alți copii care erau mai săraci ca mine", mi-a plăcut lucrul

ăsta. Și o apăsa și zice, „nu am spus niciodată, mi-a fost frică, am crezut că o să se supere părintele".

Sau, am întâlnit odată un lucru extraordinar. Să vă spun, sunt conștiințe și conștiințe, suflete și suflete, oameni și oameni. Am întâlnit oameni de o nesimțire dezolantă: Părinte, cât pot atâta fac și cu asta basta. Sau: Părinte, am greșit și asta e, n-am ce face, sănătate, și oameni cărora li se pare că orice greșeală e o greșeală. De exemplu aveam o bătrânică M. B., a murit, o babă cuminte, a crescut vreo 10 sau 11 copii. Bătrânica asta vine într-un post la spovedit și spune: Părinte, nu pot să mă împărtășesc, am păcătuit, vin mai spre sfârșitul postului. Eu am crezut că cine știe ce păcat o fi făcut ea, nu intru în intimitatea ei, mi-am văzut liniștit de treabă. Spre sfârșitul postului, dar rămas cumva marcat de idee, că eu știam că ea e trup și suflet la împărtășit, zic, ce o fi făcut ea, s-o fi certat cu cineva, știam că mai are copii, că mai are nepoți, că mai împart pământ, și îi zic:

– Uite ce, vreau să-ți dau voie să te împărtășești dar vreau să-mi spui ce ai greșit.

– Părinte, dar îmi este atât de jenă, vă rog să mă iertați. Credeți-mă, se rupe sufletul în mine.

– Hai, spune acuma, doar nu ai făcut crimă de om la 86 de ani.

– Nu, Părinte, nu mi-am dat seama la începutul postului, când am făcut la băieții ăștia de mâncare, lor le-am făcut cu ulei, eu am ținut fără ulei, și am mâncat cu lingura de la cu ulei la fără ulei.

Și eu mă uit așa la ea și-i zic:

– Dar cum e permisibul așa ceva, la vârsta dumitale, mata să nu-ți dai seama că acesta e un păcat? Ia să faci 12 metanii acasă, o catismă la Psaltire și 7 Tatăl nostru, să nu se mai întâmple în viața dumitale.

La postul următor, în vara următoare, ea a decedat şi am zis, uite subţirătate de conştiinţă! Deci unde duce subţirimea minţii, conştiinţei, adică până unde are omul scrupulele lui şi socotelile lui! Şi de ce? După ce am tâlcuit eu după ce a considerat ea acela un păcat? Pe vremuri, în trecut, era un ritual de la trecerea de dulce la de post, se opăreau oalele, se spălau, se curăţau. Acuma nu mai este aşa, repede, în chiuvetă, cu detergenţi lichizi, rapid ai spălat, ai clătit şi dă-i, acuma lapte, acuma-i mămăligă, acuma-i borş şi acuma-i cartof.

Acolo era un ritual întreg. Când începeai să faci mâncare de post, apoi mâncare de post făceai. Şi tot atunci am reuşit să-mi aduc aminte pentru conştiinţă că într-adevăr, bunica, bătrâna noastră, când eram copii, în post, prima săptămână, eram eu mirat că nu face ea nici un fel de mâncare fiartă: numai cartofi copţi pe plită, numai mămăligă, numai poame fierte şi erau mere, prune, pere, ce avea ea uscat şi stăteau pe sobă. Şi eu ziceam:

– Dar nu prăjeşti ceva?

– Taci din gură. Nu tu mă înveţi ce am eu de făcut mâncare. Ce ţi-am pus dinainte aceea mănânci. Lasă că eu ştiu ce trebuie mâncat.

Adică ei se pregăteau să meargă la împărtăşit şi făceau de aşa natură să nu aibă contact cu uleiul, să se înfrupte, cum se spune. Pentru că scrie în Psaltire: *Au slăbit genunchii mei din lipsa untdelemnului*. Deci, vedeţi, virtutea dogmatică şi virtutea biblică, dar tratată la nivel de ţară, ca la nivel de om simplu. El nu ştie să-ţi dea versetul şi trimiterea dar el ştie că aceea e lege. Deci astea sunt legile nescrise ale conştiinţei, sunt legile nescrise ale moralei din tine. Apropo de bunul simţ, că spuneaţi că e bine, să fii teolog sau să ai bun simţ. E bine să ştii şi teologie dar e mai bine să ai bun simţ.

Limbajul spovedaniei

Graţia: Părinte, ce limbaj ar trebui să se folosească la spovedanie, un limbaj anume sau limbajul acesta uzual?

Părintele Calistrat: În termeni teologici, spovedania, bineînţeles că are şi termeni care sunt mai puţin legaţi de viaţa laică, de vocabularul laic, când folosim aceşti termeni ca penitenţă, canon, epitemie, fărădelege, păcat strigător la cer, păcat de moarte, deja sunt cuvinte mai puţin pe înţelesul credincioşilor, dar dacă este să intrăm la esenţă, în amănunt, în general, cu omul trebuie să vorbeşti simplu şi cel dintâi limbaj este limbajul duhului şi de ce spun lucrul acesta? Dacă cel care vine la spovedit se simte în duh cu duhovnicul, sunt compatibili în privire, în discuţie, în contact, în deschidere, atunci spovedania şi-a creat limbajul.

În momentul în care îţi dai seama că cel din faţa ta nu-i dispus să se deschidă sau nu-i dispus să colaboreze, nu-i dispus să spună liber, ocoleşte sau se abate de la subiect, bate câmpii chiar, tu îl întrebi una şi el îţi spune alta. Asta este o vorbă a Părintelui Cleopa, zice: Vine la spovedit şi spune: Părinte, am de spus două vorbe că mă grăbesc şi-ţi povesteşte din 1945 tot până în 1990, adică este şi un limbaj obişnuit, este şi un limbaj de comunicare, dar **cel mai bun limbaj este comunicarea dintre duhovnic şi credincios**, dacă ei au căzut pe aceeaşi lungime de undă.

De exemplu, Părintele Cleopa, după învăţătura sfinţilor părinţi, spune aşa, că o spovedanie generală se face în minimum o oră jumătate, două. Eu vă spun că o

spovedanie generală cu efect nu are voie să dureze mai mult de 10–15 minute pentru că dacă îl iei pe om și discuți cu el la esență, deja ai scos ce ai nevoie.

Mai întâi este dialogul moral, ca să vezi ce fel de om este, e în ton cu Biserica, are cunoștință de dreapta credință, știe ce înseamnă mântuirea, după aceea treci la păcatele cele uzuale și obișnuite pe care le face tot omul și sunt trecute în toate cărțile și apoi la păcatele strigătoare la cer care sunt cele mai mari, dar nu începi cu cele mai mari pentru că poți să-l derutezi, de exemplu, nu poate să vină un om să se așeze în genunchi și tu să începi: De câte ori ai avortat, de câte ori ai desfrânat, de câte ori ai înjurat? Sună ridicol.

Ca la școală, profesorul, când preia catalogul și strigă catalogul și elevul spune prezent, profesorul îl întreabă: Dar ce vârstă aveți, cum v-ați gândit să veniți la liceul nostru, la specialitatea noastră, cum vi se par obiectele care se predau, sunteți mulțumiți de predare, aveți ceva de adăugat? Exact așa este și la spovedanie. Unii vin, se așează în genunchi și încep să spună:

– Părinte, mie să nu-mi dați canon mare că nu pot face.

– Până la canon mai avem, noi nici nu ne-am cunoscut bine. Eu nu știu cine sunteți dumneavoastră ca stare sufletească. Ce canon să vă dau?

– Eu știu că în general dumneavoastră, preoții la mânăstire dați canoane mari.

– Aveți răbdare, vă rog frumos. Trebuie întâi să văd dacă am motiv pentru ce da canon.

Atunci, pentru ca să derutez opinia sufletească și să pară canonul puțin dar el e tot canon, o iau didactic – 7 Tatăl nostru, 12 metanii, 20 de metanii, dacă văd eu că ar trebui mai multe, îi spun:

– Puteți face 12 seara și 12 dimineața?

– Părinte, nu-s prea multe?

– Cât e 12 metanii?

Adică o schimb și eu și felul acesta îi adaug un pic de canon mai multișor dar nu am dat niciodată mai mult de 40, 50, 100 de metanii chiar foarte rar. Nu sunt adeptul multor metanii ca să nu rămână nefăcute, să ne încărcăm reciproc, atât duhovnicul, cât și penitentul. Abia în momentul în care l-ai cunoscut bine, bine, când prinde încrederea în tine și a descătușat totul, mai apare și acel fenomen că începe omul să spună:

– Știți, Părinte, oare le-am spus pe toate?

Zic:

– Dacă cele care te măcinau în minte mi le-ai spus, consideră spovedania gata, nu cele pe care mi le-ai spovedit, că acelea nu mă interesează, cele pe care nu voiai să mi le spui, te rog să mi le spui.

Aceasta este metoda. De obicei, când spovedesc tineri mai zburdalnici, nu mă mai duc pe principii de dialog estimativ: Când ai lăsat fumatul, ca el să-mi spună că fumează, de fapt. Dacă aș aștepta să-mi spună că fumează, nu-mi va spune sau poate de rușine poate să se ascundă sau dacă insist el îmi zice că fumează, dar dacă eu îl întreb când a lăsat fumatul și el îmi spune: Părinte, postul acesta nu am fumat, eu deduc clar că el a fumat. Sau îl întreb: Când ai băut ultima dată? Când ai fost la discotecă ultima dată? Când ai greșit ultima dată? Când ai furat ultima dată? Când ai înjurat ultima dată? Când te-ai spovedit ultima dată? E un mod de a-l trata pe om puțin mai elegant, adică să nu se simtă omul neapărat interogat, să fie un dialog prezumtiv care să-l împingă la răspunsuri directe.

Spune ce vrei tu. Ce ai făcut sau de ce ai făcut aceea? Și noi trebuie să fim la fel de didactici și să folosim

această metodă, nu pentru a-l speria pe credincios ci pentru a-l scoate din acea stare de eclipsă, pentru că, duhovnicul, dacă este priceput, îşi dă seama imediat.

Oamenii au trei stări. Clipa când a intrat în biserică, e clipa cea mai emoţională şi el are impresia că toată lumea e cu ochii pe el şi este de o sinceritate şi de o corectitudine înfiorătoare. Apoi, obişnuinţa cu care trebuie să ia contactul cu preotul, deja este a doua stare când el îşi găseşte cuvintele, cum să se prezinte, cum să intre, cum să iasă în evidenţă, cum să poată face deschiderea către respectiva persoană, duhovnic sau preot iar a treia stare e modul liber de a vorbi sincer cu el, cât este încă curat şi degajat.

Omul, în clipa când stă în genunchi în faţa duhovnicului are o stare de copilărie, incontrolabilă, indiferent ce vârstă ar avea. Eu m-am uitat şi la oameni cu şcoală, chiar câteodată îmi este jenă când e ditamai bunica şi îi zic:

– Hai, soră, vino aici şi stai jos că trebuie să-ţi pun câteva întrebări că vreau să te trimit la spovedit.

– Da, da, spuneţi-mi ce.

– Să-mi spuneţi câţi finuţi aveţi, să-mi spuneţi câţi copii aveţi, să-mi spuneţi când v-aţi spovedit ultima dată, pe cine aveţi duhovnic, unde mergeţi la biserică, ce canon v-a dat, cum postiţi.

– Dar eu astea le ţin părinte tot timpul, nu e post să nu mă spovedesc.

Acesta a deja jumătate spovedit, pentru că după aceea, mai întreb eu, aş vrea să-mi spuneţi când aţi făcut ultimul avort sau câte aveţi ca număr sau dacă v-aţi înşelat vreodată patul conjugal în timpul căsătoriei sau înainte de căsătorie, acestea sunt banale. De obicei, pentru că au apărut păcatele moderne, duhovnicii trebuie să fie puţin

atenţi, să nu intre în polemici intime cu tentă mai mult biologic intimă decât spovedania.

E interzis duhovnicului la modul cel mai categoric de a fonda întrebarea cu tentă indecentă. Să spunem că asupra unui călugăr duhovnicul sau stareţul poate să-l întrebe dacă a greşit sau ceva să-l iscodească, e de dreptul lui, dar între preotul din biserică, duhovnicul de la scaunul de spovedanie şi credinciosul din biserică trebuie să fie o chestiune de strictă atenţie în limbaj pentru că am întâlnit cazuri când, de exemplu, cineva a spus aşa:

– Părinte, să ştiţi că m-am smintit de un preot undeva, mi-a pus nişte întrebări incomode şi am întrebat:

– Ce numiţi dumneavoastră întrebare incomodă?

– M-a întrebat cum fac eu dragoste cu soţul meu?

– Şi de ce nu i-aţi răspuns, în pat?

– Dar nu glumiţi, părinte.

– Nu, nu glumesc, faceţi cum spune Apostolul Pavel, şi omul o vreme să se oprească pentru rugăciune, apoi să fie cu femeia sa pentru împreunarea firească şi femeia stă o vreme departe de soţul său şi apoi să se întoarcă la el în patul conjugal. Aceasta îi explicaţi.

Zice:

– Dar, nu, mi-a pus altfel de întrebări.

– E treaba dumneavoastră, dacă aţi venit la ora de anatomie sau zoologie, vă priveşte, dacă aţi venit la spovedit îi spuneţi aşa: Părinte, v-aţi depăşit limita, vă rog să fim reverenţioşi şi prin aceasta am terminat dialogul despre spovedanie. Întrebaţi-mă orice, la asta am pus punct.

Să ştiţi că am avut întotdeauna de câştigat pentru că eu fiind uşor superficial, asta în mintea celui pe care l-am spovedit, de fapt la modul fin şi la modul elegant, de exemplu când vedeam că e vorba de un păcat puţin mai deocheat, întrebam aşa:

– Acum am o întrebare personală dar vreau să fiți sincer sau sinceră față de mine: Totuși din acest păcat cam scârbavnic ați simțit vreun folos sufletesc?

– Nu, părinte.

– Sunteți hotărâți să-l mai repetați?

– Nu.

– Atunci nu mai discutăm despre acesta, gata, am încheiat.

Nu trebuie să depășești. Sunt treburile lor personale, astea sunt treburi de taină. Dacă nunta e taină, rămâne taină. Cred că și de aici s-a și numit taina nunții. Vedeți, Hristos în mod întâmplător, în clipa în care a intrat și a pătruns la nunta din Cana Galileii, El, propriu-zis nu s-a dus în mod întâmplător, dar a dat impresia că a apărut în mod întâmplător la nuntă. El venise de fapt pentru mirele pe care voia să-l facă apostol, pe Simon Zilotul, nu avea treabă cu nunta, dar ce a făcut?

A spus despre nuntă ceea ce trebuie să știm noi, toți creștinii: Mare este această taină numai în Hristos și numai în biserică. De ce? Așa cum duhovnicul nu spune secretele de la spovedanie pentru că acesta este legământul lui ca duhovnic, așa tainele despre nuntă și patul conjugal nu se discută oriunde. Aceasta este o intimitate și dacă v-ați uitat în Vechiul Testament, avem un exemplu când Hanan, fiul lui Ham l-a văzut pe tatăl său gol și a râs și asupra lui a picat blestem ori ceilalți doi frați, fiind Ham beat, au luat un acoperământ și cu spatele au mers spre el și l-au acoperit.

Dacă în Vechiul Testament această pudicitate atrăgea furia sau mânia sau atrăgea blestemul, cu atât mai mult în Noul Testament, unde nunta devine taină, deci nu mai este o împreunare animalică, acolo este harul Duhului Sfânt, e Sfânta Treime, e toată puterea din cer și Harul divin, e binecuvântarea cerească care face epicleză între

mâna mirelui și a miresei și atunci, sigur că acestea sunt chestiuni de strictă taină, pe care, într-adevăr cu duhovnicul poți să le discuți dar în limita bunului simț.

Adică, adevărata feciorie nu este numai că femeia nu a stat în patul altuia sau bărbatul nu a stat în patul altei femei. Despre acest lucru nu se vorbește nici în cercul prietenilor, nici în cercul familiar, nici în cercul fraților, de aceea și duhovnicului îi este interzis să-și spovedească fratele, sora, mama, tata, nașa, mătușa, numai rudenii de la gradul doi înainte. E interzis să cunoști golătatea aproapelui tău cel din rudenie sau neam.

Atunci, în momentul în care amploarea aceasta de taină e păstrată și harul lucrează altfel, dar când ei de la 13, 14 ani sunt cu pornografia în cap, când ei de mititei sunt la curent cu revistele, cu pozele, cu Playboy-urile, cu toate prostiile astea, vă dați seama că ei se spurcă din prima, atunci, sigur că a apărut și această patimă drăcească a îndulcirii trupești care de tinerei îi face să greșească.

Că spune Ioan Gură de Aur, dacă vrei ca mirele și mireasa să fie fecior și fecioară când se căsătoresc, însoară-l pe tânăr la 15–17 ani și pe fată la 15–16 ani. Automat, ea când se căsătorește de tinerică, se duce în casa soțului ei, acuma, ați văzut, au legiferat – fata la 16 ani și băiatul la 18, și tot e bine, poți să-i stăpânești. Dar când băiatul s-a săturat de umblat cu toate femeile și fata cu toți băieții, aceea nici nu mai este nuntă, ei fac ceva formal, aceea nu mai este nuntă în Hristos și în biserică, pentru că spune acolo, patul neîntinat și nunta neîntinată, Dumnezeu pe amândouă le-a blagoslovit, zice Ioan Gură de Aur, în taina nunții spune, în rugăciune. Dar când ei deja sunt sătui de păcat, ce taină să mai fie? Eu le spun întotdeauna, că spun câte unii:

– Părinte dar am avut taina cununiei.

– Ai avut taina cununiei, dar oare Hristos a fost de faţă? Această întrebare trebuie să vă puneţi.

– Dar cum aţi putea să contestaţi aşa ceva?

– Nu faceţi dovada acestui obiect. Dacă ar fi fost Hristos de faţă, sunt ferm convins că astăzi nu eraţi divorţaţi. Unde-i Hristos din centrul nunţii? În jurul a ce gravitează cununia voastră, dacă voi aţi ajuns la nepotrivire de caracter? Nu pricep.

Şi atunci, sigur, ca duhovnic, ai limbaj şi mai aspru şi mai blând dar cel mai bun lucru, Părintele Cleopa folosea aceşti doi termeni, către aproapele – inimă de mamă şi abia către tine – inimă de judecător. Şi într-adevăr, mi-am dat seama de multe ori de un lucru, când am avut cazuri mai grele la spovedanie sau oameni cu păsuri mai mari, că întâlneşti. Eu am întâlnit, de exemplu, oameni pe care ar fi trebuit să-i opresc de la împărtăşanie şi 20 de ani dar nu am făcut-o niciodată, adică am considerat că e un abuz spiritual despărţirea de Hristos pe o distanţă atât de mare. Am lăsat 7, 8, 10, 11, 12 cred că am dat cel mai mult dar de la 40 de avorturi în sus, nu la păcate mărunte.

Întotdeauna am zis aşa: Dar dacă eu aş fi în locul lui, oare ce canon mi-aş dori să primesc? Şi asta m-a împins la fraza aceea cu care începe porunca întâi: Să-l iubeşti pe aproapele ca pe tine însuţi. Dacă tu te iubeşti pe tine şi îţi doreşti binele nu poţi să-i doreşti aproapelui răul.

Şi mai este o vorbă, proverbul popular: Să-ţi dea Dumnezeu ţie ce-mi doreşti tu mie! Cam aşa e şi la spovedanie. **Ceea ce doreşti să primeşti tu de la Dumnezeu, dă-i aproapelui**! Dacă tu vrei iubire şi iertare, dă-i iubire şi iertare! În sensul că, am discutat noi cândva anterior, modelul acesta de trei feluri de mânăstiri sau de trei feluri de duhovnici: duhovnici care se disting prin asprime şi canoane mai grele, care nu întotdeauna e un

lucru ziditor şi eficient că litera omoară, duhul dă viaţă; duhovnici care sunt mai sceptici şi mai rezervaţi, mai conservatorişti dar au buna îngăduinţă conform canoanelor şi duhovnici mai rafinaţi, mai îndrăzneţi, pentru că spune acolo, până la urmă cine nu riscă nu câştigă, că dacă vă aduceţi aminte, este vorba de o carte pe care am citit-o, se cheamă *Stareţul Gavriil*, din colecţia stareţilor de la Optina, chiar m-a impresionat lucrul acesta, când stareţul Gavriil a întâlnit un om la spovedanie care nu fusese de nimeni dezlegat niciodată. Acela a spus aşa: Sunt atât de deznădăjduit şi sunt atât de descurajat încât îmi vine să-mi pun capăt zilelor.

Încă una asemănătoare este undeva în scrierile Sfântului Ioan Iacob, în *Hrana duhovnicească*. Taina se petrecea undeva la Sfântul Sava în pustie, este pusă sub formă de versuri, cum Sfântul Ioan îl cheamă şi îl împărtăşeşte şi el se linişteşte şi îşi revine. Dar mă întorc la Sfântul Gavriil de la Optina, întâmplarea fiind mai încărcată de duh. După ce l-a ascultat el şi i-a văzut şi lacrimile şi căinţa şi i-a spus şi nevoinţa, cum s-a străduit şi cum a mers şi de colo şi de colo, el, a doua zi se pregătea să facă liturghie şi atunci, încărcat de această stare sufletească că Hristos e iubire şi până la urmă noi trebuie să şi iubim nu numai să pedepsim, îşi ia inima în dinţi şi-i spune acelui penitent care era în biserică: Vino să te dezleg, eu astăzi te împărtăşesc. Aşa am vestire.

Face liturghia, îl împărtăşeşte şi după ce îl împărtăşeşte îl ia mustrarea de cuget că totuşi a încălcat rânduiala a ceea ce alţi, ştiţi cum e tradiţia în biserică, toţi învăţăm de la câte un bătrân, un înaintaş de al nostru. De exemplu, Părintele Iachint a fost un model, Părintele Paisie Olaru a fost un model, Părintele Cleopa a fost un model, Părintele Veniamin a fost un model, Părintele Ambrozie a

fost un model, toți acești duhovnici, eu nu-i știu chiar pe toți, dar au fost o sumedenie de duhovnici dar mă refer la Sihăstria și Putna.

Ei, el, dacă a văzut că îl mustră conștiința, nu a făcut altceva, a liturghisit și s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere cât de mult a greșit, cât de mult L-a supărat pe Hristos. Și ce credeți? În momentul când făcea liturghia, la un moment dat, i s-a părut că s-a desfăcut cupola bisericii, a avut un fel de extaz, de minune, a văzut cerul senin, pe Hristos coborând cu tronul din cer și îndreptându-și picioarele și mâinile spre potir în formă de raze și razele erau în formă de sânge și curgeau în potir în timpul Sfintei Liturghii la *Ale Tale dintru ale Tale*, înainte de epicleză.

În clipa aceea aude un glas: Păi dacă tu l-ai iertat, cum nu l-aș fi iertat Eu care ascult de ceea ce spuneți voi, preoții? Nu Eu am spus: Luați Duh Sfânt, cărora veți dezlega, dezlegat va fi și cărora veți ține ținut va fi? Tu ți-ai pus viața pentru aproapele și l-ai câștigat. Iată, Eu îmi pun viața pentru tine și sângele Meu este curățitor de păcate, nu ucigaș de om. Și s-a liniștit starețul Gavriil și și-a dat seama că nu a săvârșit decât ceea ce trebuia să săvârșească. Adică e mai mare iubirea și dragostea lui Dumnezeu decât să stai tu să țipi la un om că nu știu ce păcat a făcut, oricum păcatul nu se mai întoarce, doar să ai fericirea să-l conștientizezi pe om să înțeleagă că a păcătui înseamnă un lucru și a te pocăi înseamnă alt lucru, adică să nu trateze pocăința cu ușurătate.

Deși uneori ar trebui să transformăm spovedania într-un act de severitate pentru că e și firesc, în același timp trebuie să o transformăm și într-un act de dojană părintească pentru că dacă tot țipăm, țipăm, noi scoatem oamenii din biserică și atunci ne plângem, de ce nu vin oamenii la biserică?

Păi, nu vin că nu le-a indus nimeni niciodată prin catehează cele trei mari lucruri: dorul de rugăciune, dorul de Sfintele Taine și dorul de Împărăția lui Dumnezeu. Ținem catehează, facem predici, vorbim teologic, îmbulzim cerul, se obosesc îngerii scriind și cărând cuvinte la Dumnezeu, dar vorba pustnicului din Pateric. Îl întreabă pe ucenic:

– Tu ce ai făcut cât am fost eu la pustie?

– Cum? Am învățat Noul Testament de pe rost.

– Ai umplut văzduhul de cuvinte.

Acesta a fost răspunsul. Îl întreabă pe un altul, tot ucenic:

– Tu ce ai făcut?

– Avva, eu nu am memoria lui, eu am îngrijit bolnavii și le-am făcut mâncare și le-am cărat mâncare.

– Tu ai îngrijit de Hristos, tu L-ai adus în coliba noastră.

Până la urmă asta era, dragostea. Pentru că a spus apostolul Pavel, pot să știu toate tainele și să înviu toți morții dar **dacă dragoste nu am nimic nu-mi folosește**. Și **spovedania este un act de jertfă dar în dragoste**.

Grația: Mi-ați răspuns deja la o întrebare nerostită, cât de adânc trebuie să pătrundem în niște amănunte ale săvârșirii păcatelor atunci când ne mărturisim.

Părintele Calistrat: Ne spune Nicodim Aghioritul, este o lege scrisă. Am să vă dau un exemplu scurt. Să luăm păcatul desfrâului ca ansamblu, trebuie să știm că sunt câteva întrebări care sunt lege în spovedanie: de ce, pentru ce, de când, până când, cu cine? Și acuma întrebarea merge undeva dincolo de decență, de când, până când, de ce, pentru ce, cu cine, deja sună a informații, nu.

– De ce ai păcătuit?

– Sunt tânăr și nestăpânit.

– Pentru ce?

– Nu mă pot stăpâni, mă luptă păcatul.

– Cu cine, persoană căsătorită sau necăsătorită.

– De când?

– De la vârsta cutare până la vârsta cutare.

– Până când?

– De când nu s-a mai întâmplat?

– De atunci.

– Cu cine, rudă de sânge, rudă de duh, față bisericească, animal, pasăre?

Pentru că fiecare categorie are un alt păcat: cumnată, vară, nepoată, soră, fina naşei, sora naşei, sora mamei vitrege, mama vitregă ş.a.m.d. Vedeți? Aceasta este forma păcatului, până acolo. Totul este într-o decență absolută, nu dăm nume, nu dăm date, nu dăm loc.

Am avut ocazia să întâlnesc la spovedanie persoană de gen feminin care mi-a spus aşa:

– Părinte, eu am făcut un păcat, dar interesant, nu mă mustră că l-am făcut, mă mustră că l-am făcut în noaptea de Înviere.

Şi atunci eu foarte mirat:

– Dar cum, unde?

– Chiar la biserică, Părinte. M-am dus la Înviere, eram tânără, m-am întâlnit cu prietenul, lumea era în biserică la Înviere iar noi printr-o magazie de-a bisericii făceam păcate ruşinoase. Şi, zice, asta mă mustră.

Da, într-adevăr, era trecut de acuma, că ea avea 40–50 de ani.

– Să mărturisiți preotului, ca să dau gravitate faptei, măcar să dea cu agheasmă, că totuşi nu-i un loc potrivit pentru aşa ceva, casa Tatălui Meu casă de rugăciune se va chema, nu peşteră de tâlhari.

– Da, Părinte, mă mustră conştiința toată viața.

– Foarte bine că vă mustră.

Vedeți? Omul este marcat nativ de ceea ce crede el că nu e bine şi-i păcat. Deci nu este nevoie de prea mare bici, biciul trebuie să fie **trezirea conştiinței**, e suficient. În momentul în care l-ai rănit pe om în conştiință şi i-ai scuturat-o, se produce cutremurul lăuntric şi crapă piatra inimii, că aşa spune Mântuitorul şi Arhidiaconul Ştefan în cuvântarea către iudei: *Voi cei tari în cerbice şi netăiați împrejur la inimă*[46] *inimile voastre sunt de piatră ca şi tablele pe care ați primit, Legea.* Adică până nu crapă răutatea din inimă, piatra aceea care te ține încătuşat, nu simți străpungerea, adică eliberarea. Trebuie să vină lacrima aceea care nu pleacă din ochi, care pleacă din inimă, ea după aceea ajunge la ochi, târziu de tot. Inima te arde nu ochiul. Aceasta este adâncimea păcatului, până aici, nu-i voie de coborât mai mult.

De obicei mai este şi întrebarea, de câte ori. De exemplu, dacă s-a întâmplat o dată, de două ori, este ceva accidental; dacă spui, părinte, foarte rar, de câteva ori, la fel, e ceva accidental; când spui, părinte, cam des, e un fel de, mi-am făcut un obicei. Aici, deja punem accentul pe trezvie şi canonisire.

Grația: Vorbeați despre spovedania generală, când, cum şi cărui duhovnic i se face această spovedanie, duhovnicului pe care îl ai permanent? Te duci şi la un duhovnic şi la altul? Nişte lucruri trebuie puse la punct.

Părintele Calistrat: Da. Părintele Cleopa spunea aşa, că este bine să ai un duhovnic la parohie şi unul în mânăstire dar să fie colaborare, sub ce formă? Adică să nu ascunzi ceva față de cel de la mânăstire, ce ai spus la parohie sau la parohie ceva din ce ai spus la mânăstire, ca să nu se întâmple următorul lucru: Tu să primeşti un canon opritor şi

[46] Faptele Apostolilor 7, 51.

de fapt să te împărtăşeşti pe principiul că, da, asta am spovedit, sunt curat. Deci, dacă cel de la parohie ţi-a spus: Împărtăşeşte-te, te împărtăşeşti şi când îţi spune cel de la mânăstire: Dacă cel de la mânăstire ţi-a spus să te împărtăşeşti şi cel de la parohie la fel, e bine.

Dacă unul îţi spune te împărtăşeşti şi unul nu, deja trebuie să-ţi pui problema, atunci poţi să cercetezi un al treilea duhovnic, faci o spovedanie generală să vezi ce părere are el despre situaţia ta şi din răspunsul a doi sau trei este cuvântul Scripturii. Dacă doi îţi spun împărtăşeşte-te, unul îţi spune să nu te împărtăşeşti, înseamnă că unul are altă opinie, dacă doi îţi spun să nu împărtăşeşti şi unul îţi spune să te împărtăşeşti, înseamnă că unul e prea lejer, e prea comod, e prea simplist.

În general pe aceasta se pune accentul, iar spovedania generală se face oricând şi oriunde. Eu, de obicei, ca oamenii să nu înţeleagă termenul, că se spovedesc general, obişnuiesc şi le spun aşa: Părinte, îmi faceţi şi mie pentru doamna o stenogramă 1 (unu) pentru că vreau să-i dau un canon pentru problemele pe care le are? Şi omul neştiind că se va spovedi se duce şi spune tot, tot, tot, bine descusut, după cărticică frumos şi păcatele puse în ordine, fiecare duhovnic ştie exact ce are de întrebat, vine şi îmi spune: Părinte, să ştiţi că nu are oprire de împărtăşanie, sau Părinte, doamna ar mai trebui să ia agheasmă mare o jumătate de an sau până la Paşti sau până la Crăciun sau până la postul următor sau un an de zile sau doi ani sau o lună sau 40 de zile. Şi atunci eu spun: Bine, dacă tot aţi făcut lucrul acesta, atunci canonisiţi-o şi scrieţi-i şi canonul să-l aibă scris şi atunci scriu frumos sus – spovedanie generală. Şi atunci el tresare deodată uşurat:

– Cum, m-aţi şi spovedit? Asta înseamnă că m-am spovedit?

– Da, v-a mai rămas ceva?

– Nu mi-a rămas. Să ştiţi că m-aţi întrebat cam toate ce mă apăsau.

Dar aceasta e o tactică de a-l atrage mai uşor pentru că, astăzi chiar am experimentat pe cineva. Voia o spovedanie.

– Sunteţi pregătit de o spovedanie generală?

Aceasta am spus mai mult psihologic, să văd cum reacţionează.

– A, nu, de o spovedanie generală sub nici o formă, lăsaţi pe altă dată.

Zic:

– Bine. Părinte, luaţi pe băiat şi faceţi-i doar o stenogramă 1, să vedem numai ce este în mare pentru a putea da canonul. Nu-l spovedim general astăzi că nu-i pregătit.

L-a luat, l-a întrebat frumos şi când s-a întors i-am spus:

– Dacă nu fumezi şi dacă posteşti tot postul, îmi permit de Crăciun să te împărtăşesc, dacă nu, în postul viitor, de Paşti.

– Adică, ce să înţeleg, că m-am spovedit?

– Da, am avut un dialog din care eu înţeleg că spovedania dumneavoastră generală este una pozitivă, nu-i o problemă.

– Dar, ştiţi, nu am avut *Îndreptarul*.

– Nu, de acuma vă dăm *Îndreptarul*.

Dar *Îndreptarul* nu-şi mai are sensul, în el mai bifăm cele mărunte, aţi văzut, că am gândit rău, că am alungat pe Duhul Sfânt, că am întristat firea, că am fost leneş la canon sau la rugăciune, adică sunt nişte chestiuni obiective ca să înţeleagă omul cât de fin e păcatul. Şi îi dau *Îndreptarul* şi îi spun:

– Ce-mi veți spune data viitoare când veniți, să știți că nu influențează cu nimic din ceea ce am stabilit noi. Sunteți pe o linie bună.

Și el vine cu ce a mai făcut ca să completăm noi spovedania generală, lucruri mărunte sau scăpate din vedere. Eu nu obișnuiesc să-i scap din mână. Când l-am prins trebuie să-l am în mână, pentru că eu nu știu când îl mai prind. E ca la pescuit. Eu știu, dacă Dumnezeu mi l-a pus în cârligul undiței, de ce să-i dau drumul în apă până ce văd ce rasă e și ce valoare are și dacă l-am prins și l-am găsit, atunci nu fac altceva decât, în momentul respectiv îl așez pe poziție și-i spun:

– Cu acest bilețel mai vii la mine ...

– Aa, Părinte, dar de acuma numai la mata vin. Nu știți ce bine m-am simțit. M-am eliberat.

Ei, el nu-și dă seama că s-a eliberat primind dezlegarea păcatelor. El crede că s-a eliberat pentru că a discutat dar de fapt, îi faci molitfa, îi faci dezlegarea, îi dai agheasmă mare și sigur, el deodată se simte ușurat. Eu chiar îmi aduc aminte din experiența mea, când m-am spovedit eu pentru prima dată spovedanie generală, aveam vreo 16–17 ani, era pentru prima dată când luam contact cu un duhovnic de mânăstire, aspru. Se vorbea de Părintele Pamvo de la Sihla care acuma era duhovnic la Putna și cineva mi-a spus:

– Măi, dacă ajungi la duhovnicul ăsta, te descoase.

Și acuma eu îmi frământam mintea să mai inventez păcate, să nu merg cu hârtia goală, s-o duc cât mai completă. Îmi aduc aminte că printre toate scrisesem acolo, citisem tot printr-un *Îndreptar* de Nicodim Măndița care apărea scris cu mâna, nu era ca acuma, totul modern, tipărit, și scria acolo: M-am uitat la cer și m-am întrebat unde este

Dumnezeu și am încercat să mă uit în cer să-L văd pe Dumnezeu și tot felul. Și el zice:

– Hai, termină cu lucrurile astea că mă doare capul. Altceva mai serios ai pe hârtia aceea?

– Uitați-vă, alegeți dumneavoastră, eu nu știu, toate le-am făcut ce sunt scrise acolo.

Eu, ca să duc foaia cât mai completă în ideea de a fi cât mai ușurat, am scris că am râs, că am mâncat, că am dormit prea mult, că am fost leneș. Dar la vremea aceea am simțit că m-am ușurat. Adică eram cineva când am văzut că la sfârșitul postului mi-a zis: Dacă-mi posteșți tot postul, te împărtășesc fără nici o problemă. M-am împărtășit la sfârșitul postului. Mi-au spus: Ei, dacă te-a împărtășit Părintele Pamvo, e bună treaba, ești pe direcția cea bună. Se știa că el nu discută. Și mi-aduc aminte când spunea: Să nu vină vreo unul la mine să spună că nu poate posti. Eu nu dezleg postul că nu l-am făcut eu. Mergeți la Sfântul Vasile cel Mare să vi-l dezlege el.

Sfântul Vasile cel Mare are un cuvânt despre post, foarte aspru: Și de va cădea casa pe cineva bolnav în pat și ar arde pe el și nu se poate ridica din pat să fugă, de abia atunci este scutit de post. Aceea este boala care dă valoarea postului sau dă măsura bolii unui om care e scutit de post. Și mai era o rânduială la Sfântul Vasile: Și de ar fi postul mare și femeia este gravidă și naște și alăptează, de dulce să nu mănânce. Aici era vorba de valoarea esențială a postului, cât de mare e taina aceasta.

Dar în general, noi, pe mamele care sunt cu sugari sau cu copii de sân, le lăsăm să consume lactate. Nu se pune problema, e vorba de calciu, de imunitate, dar bineînțeles, lunea, miercurea și vinerea rămân zile hotărâte fără discuție, de post. Vreau să spun cât de aspru era. El lua scurt, pentru că dintr-o grămadă mare de 100 de oameni

care erau la spovedit, mai rămâneau 20–30, restul plecau. Aaa nu, e aspru. Nu putem să stăm la el la spovedit, nu-i admis. Hai la alt părinte care-i mai blând că ăsta prea canoniseşte, nu se poate.

Dar vreau să vă spun că din clasa a VI-a până când stăm de vorbă, am ţinut toate posturile întotdeauna. Niciodată nu le-am lăsat, exceptând postul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel care era şi foarte scurt, uneori şi 3 zile, 5 zile, 10 zile, 15 zile, nu am avut rânduială de el. Dar Crăciunul şi postul Paştelui şi postul Sfintei Marii le ţineam permanent că ştiam că cine se roagă la Maica Domnului şi-i ţine postul îi îndeplineşte dorinţele iar la Crăciun ştiam că e post că-l ştia toată lumea, la Paşti ţineam post că ştiam că e postul mare. Nu am păţit nimic niciodată.

Eu i-am învăţat pe ai mei să postească în sensul că atunci când au văzut că eu postesc, *Nu, mie îmi faci cartofi sau mie îmi faci mămăligă cu cartofi fierţi, eu nu mănânc altceva*, s-au dat toţi din casă: *Ei, dacă posteşte el, hai să postim şi noi, doar nu suntem mai slabi.* În felul acesta s-au obişnuit şi au postit toţi din casă. S-au învăţat a posti fără prea mare greutate. Să ştiţi, postul este un moft, nu e ceva deosebit, să spui, vai de mine, nu pot.

V-am spus, şi un bolnav, o lehuză sau un operat au o scuză, un bolnav cronic care are o boală gravă, cei care zac; dar care sunt sănătoşi, nici nu te simţi că mănânci de post, mai ales că sunt atâtea mâncăruri şi s-au descoperit atâtea. Stăteam şi mă gândeam într-o zi, dacă ar fi existat pe vremea lui Ceauşescu salam de post, brânză de post, lapte de post, caşcaval de post, cum ar fi reacţionat oamenii că atunci toată lumea cârtea, vai ne dă salam cu soia, şi acum cumpărăm noi salam din soia şi mâncăm fără probleme că ni se pare extraordinar. Suntem foarte încântaţi, mi-am făcut crenvurşti din soia. Deci nu duhovnicul e cel care dă

tonul, ci voinţa. În momentul în care duhovnicul a spus trebuie să faci aşa şi ai luat-o de lege, lege rămâne.

Graţia: Având în vedere că păcatele sunt de mai multe feluri, sunt păcate care se săvârşesc de unul singur, sunt păcate care se săvârşesc împreună cu altcineva. În acest caz amândoi au aceeaşi vină? Unul este mai vinovat decât celălalt?

Părintele Calistrat: Nu. În situaţia în care păcatul se face în doi sau în trei, câţi să fie acolo sau ce păcat se săvârşeşte, se ia întâi complicele capital. De exemplu, să spunem că o tânără cu un tânăr păcătuiesc. Spune în cartea de spovedanie, şi de va fi fost fără voia ei sau siluită fiind, să o canoniseşti mai uşor. Deci se pedepseşte partea mai rebelă un pic mai tare, iar partea mai pasivă, cel atras în păcat, mai puţin. De ce lucrul acesta? Pentru că se constată de obicei că este cineva care împinge întâi extrema spre un păcat. Dacă cel care se spovedeşte spune, am făcut amândoi de comun acord, se împarte canonul în jumătate, jumătate la unul, jumătate la celălalt. Să-l facă împreună pentru că împreună au săvârşit păcatul. Dar, de multe ori eu am folosit următoarea chestiune. Vine soţia cu soţul la spovedit şi îmi spune:

– Părinte, am două avorturi.

Şi întreb:

– Soţul ştie?

– Nu, nu ştie.

– Ei, îmi pare rău, o să trebuiască să vă dau un pic de agheasmă mare o vreme pentru că nu se poate aşa.

Sau de exemplu, soţul spune:

– Nu, Părinte, daţi-mi şi mie canon că eu am ştiut de avortul ăsta şi am fost implicat în el.

Ei, atunci, înloc să dau 5 ani sau 6 ani sau 7 ani la unul, dau 3 la unul şi 4 la altul sau 2 la unul şi 3 la altul sau

2 la unul şi 2 la unul. Adică, împart canonul pentru că împreună s-a săvârşit păcatul. Dar, în general, indiferent de gravitatea păcatului, cel care este promotorul, cel care aduce sugestia sau prilejul de a păcătui sau cauza de a păcătui sau plăcerea de a păcătui sau creează pregătirea păcatului, că păcatul are şi el treptele lui, întâi îl gândeşti, apoi îl voieşti, apoi îl primeşti, apoi te luptă în fire cu el până te atrage şi te convinge, după aceea începe întâi căderea, după aceea obişnuinţa, după obişnuinţă vine deprinderea, după deprindere devine a doua fire patima şi din patimă duce spre urgie. Deci cel care este cu patima şi cu iniţiativa se pedepseşte un pic mai aspru. Ei, dacă sunt de acelaşi gen, adică doi tineri dai canon egal, dacă sunt două tinere dai canon egal, dacă unul e de o parte şi unul e de o parte, atunci dai canon direct mai mult celui de parte bărbătească sau poate să se întâmple şi în felul următor: Am întâlnit şi persoane feminine care mi-au spus: Da, Părinte, eu l-am stricat şi l-am învăţat la păcate, eu l-am atras. Ei, atunci lui îi dau 3, 4 ani sau 2 ani iar ei îi dau 4, 5, 6 dacă e nevoie.

Pentru că ce se întâmplă? Spune Părintele Cleopa şi arată şi în Sfinţii Părinţi, se ţine cont de pomul păcatului. Deci eu l-am învăţat pe el, dar cine ştie, la rândul lui, pe cine a mai învăţat? Acela care a învăţat, cine ştie pe cine a mai învăţat? Că de aceea spune în Psaltire, *de cele străine fereşte pe robul Tău*. Eu am stricat o domnişoară şi am împins-o la păcat dar dacă am învăţat-o desfrânată şi ea a atras 10–20 de băieţi şi au continuat păcatul, eu dau socoteală şi de păcatele acelora, că ea a fost pricină de sminteală că nu-i vai de cel ce s-a smintit, e vai de cel prin care vine sminteala. Aşa spune Scriptura.

Grația: Aceasta în cazul celor căsătoriţi?

Părintele Calistrat: În general, mă refer la orice păcat, şi la un furt şi la o înjurătură şi la o ţigară şi la o băutură şi la un drog, la un incest, la orice fel, mărturie strâmbă, mărturie mincinoasă, sperjur, orice.

Merg doi la furat, unul păzeşte şi unul fură, e aceeaşi activitate. Se pleacă de la prezumţia de nevinovăţie, dar cum? Dacă el spunea, vino cu mine că am de rezolvat o problemă, fără să-mi spună ce, atunci nu-l canonisesc, căci el s-a dus în necunoştinţă de cauză. Dar când acela spune: Lasă că mă duc eu şi fur, tu numai păzeşte-mă că-ţi dau şi ţie. Şi acela spune: Da, dar eu nu am luat nimic. Da, dar l-ai păzit. Deci, împarţi pedeapsa cu el pe jumătate. Şi să ştiţi că uneori judecătoria merge după această prezumţie a moralei şi a conştiinţei din tine că nu poţi întotdeauna să mergi după cod. Pui codul dar îl mai pui şi în memorie şi în conştiinţă.

Grația: Aş vrea să-mi explicaţi o întâmplare prin care a trecut o persoană între 45 şi 50 de ani, cu nişte ani în urmă, pe care mi-a relatat-o mie. Eram într-o mânăstire. Ea s-a spovedit şi a fost oprită de la împărtăşanie şi era foarte revoltată şi vine şi-mi spune: De ce mi-a făcut mie părintele una ca asta că am fost într-o staţiune la băi, am cunoscut un domn, am păcătuit împreună şi după ce am păcătuit, îmi spune el că este preot. Cum să facă el una ca asta? Ea era foarte marcată de faptul că aflase că acel bărbat era preot, bineînţeles, îmbrăcat în civil. La care, părintele nu-i explicase că păcatul ei este păcatul ei. Părintele îi spusese atât:

– Lasă-l pe el.

– Cum să-l las pe el, când nu mi-a spus nimic?

Eu i-am spus:

– Da, părintele are dreptate pentru că părintele a avut în vedere păcatul pe care dumneata îl ai, de aceea l-ai şi spus, pentru că, conştiinţa ţi-a spus că ai făcut un păcat.

Iar acela care a făcut păcatul împreună cu dumneata, se duce şi el acolo de unde este şi va mărturisi păcatul lui din punctul lui de vedere. Puteţi să ne explicaţi?

Părintele Calistrat: De obicei, Sfântul Nicodim Aghioritul spune aşa: Persoana care va păcătui, fie feminină sau masculină cu parte bisericească, cel ce n-a ştiut să se canonisească mai uşor iar cel ce a ştiut să primească canonul întreg. Şi dă o pildă la judecăţile păcatelor. De va păcătui o călugăriţă, 7 ani să nu se împărtăşească, de va păcătui o mireancă şi va vrea să postească în zi cu pâine uscată, să bată metanii, să mănânce la ora 3 p.m., să ţină liturghii, să vină la privegheri, la îndoirea genunchilor, adică la închinăciuni ş.a.m.d., zice Ioan Pustnicul, 2 sau 3 ani să-i dai ei cu mare pogorământ.

Ce se întâmplă? Să spunem că această femeie nu a ştiut că dumnealui este preot dar **a ştiut că nu e soţul ei.** În momentul când a primit canon şi sunt sigur că a primit ori 3 ori 4, pentru că Vasile cel Mare dă 14 ani, Grigore de Nyssa dă 9, vine Canonul din Ancira şi dă 6 sau 7 ani şi apoi vine Ioan Pustnicul care dă 2 sau 3 ani. Dar repet, dacă a fost sedusă, se va canonisi mai uşor, dar tot se va canonisi chiar dacă a fost o singură dată iar dacă a ştiut şi cu bună ştiinţă a împins lucrurile spre această extremă, atunci, categoric, va primi canonul întreg fără nici o justificare. Nu există justificare.

Mai întâlnesc şi eu lucruri de genul ăsta şi spune: Părinte, a fost fără de voia mea. Dar şi eu vă canonisesc tot fără de voia dumneavoastră.

Graţia: Eu am întrebat-o: V-a silit? Şi mi-a răspuns: Nu.

Părintele Calistrat: Deci este încuviinţare. Este **învoiala cu păcatul**, e treapta a 4-a şi a 5-a. Atâta întrebare îi puneam: Doamnă, dar ştiaţi că nu e soţul dumneavoastră? Da. Atunci? În clipa în care ea s-a atins, spune Canonul din

Ancira, pe preacurvari ca pe curvari să-i pedepseşti, pentru că având soţ şi copii, e clar că a fost preadesfrânare, şi zice, de se pocăiesc şi le pare rău, ca pe curvari să-i canoniseşti, şi acolo spune 6 sau 7 ani.

Iar dacă s-a întâmplat o singură dată, cu de la mine putere, îi dau mai multe rugăciuni, post, metanii şi ce-i mai dau eu şi pot să-i mai scad un an, doi, adică o las la 4 sau la 5. Dar asta dacă vreau, nu-i obligatoriu. Pentru că s-ar putea să se înveţe şi data viitoare să caute în mod intenţionat să mai greşească, căci, ce zice: Nu mă mai împărtăşesc doi ani dar mai fac o dată prostia. Nu, trebuie să simtă că a greşit, să conştientizeze.

Cel mai greu lucru în spovedanie pentru un duhovnic, nu am fost niciodată de acord cu această doctrină şi vreau să menţionez lucrul acesta: Vai, săracul părintele, ia păcatele noastre. Noi nu luăm păcatele nimănui, ridicăm păcatele lumii. Fiul lui Dumnezeu spune: *Cela ce ridici păcatele lumii, miluieşte-ne pe noi, Cela ce ridici păcatele lumii.* Deci, aşa spune în slavoslovie, deci noi prin Iisus Hristos nu ne luăm păcatele lumii ci luăm păcatele lumii, le ridicăm. Deci duhovnicul nu-şi poate atribui puterea de monument al suferinţei. El nu este un jertfitor.

În momentul în care noi punem mâinile pe capul credinciosului cu epitrafirul şi spunem: Te iert şi te dezleg, nu în numele meu, ci al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh cu puterea ce-mi este dată, deci de sus vine, toate păcatele mărturisite şi toate ce s-au uitat sau s-au scris în zapisul satanei, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Când am spus în numele Tatălui, se curăţă toată partea inteligibilă şi nemuritoare şi când am spus şi al Fiului, se curăţă toată partea trupească pentru că El a fost cu trup ca noi. De aceea şi-a asumat Fiul curăţirea păcatelor

trupeşti, Adam a greşit în minte împotriva Tatălui şi l-a izgonit din rai, a rezolvat problema cu el, dar acuma trebuia să-şi rezolve problema cu Fiul şi Fiul a venit să se răstignească, să ia cuie şi răni ca să ne arate cum s-a rănit El, Cuvântul din veac de păcatul adamic din rai şi atunci acele cuie pe care le-a bătut Adam, pentru că, de ce s-a răstignit Hristos la amândouă mâinile? Cu o mână a greşit Eva şi cu o mână a greşit Adam, de aceea trebuie să răscumpere două mâini cu cuie. De ce a trebuit să-şi bată Hristos două cuie la picioare? Un picior spăla păcatele lui Adam care era făcut de Tatăl şi plămădit şi cu cealaltă rană spăla păcatul Evei care l-a atras pe Adam şi l-a dus spre pom.

De aceea S-a răstignit şi a stat pe cruce, ca să spele ambele păcate, efectiv a spălat ambele părţi pentru că El este născut din Tată fără de mamă şi este născut din mamă fără de tată, ca să sfinţească pe pământ şi partea omenească, adică bărbătească şi partea femeiască. Şi atunci ce face? În momentul în care spune şi a Fiului, noi ne curăţim de toată lepra păcatului trupesc şi când spune şi al Sfântului Duh, atunci apare curăţirea totală. Se uneşte firea văzută cu firea nevăzută, dihotomismul nostru, omul sufletesc şi cel pământesc şi iese un întreg curăţit. De ce spune preotul în rugăciune stâlp de foc iar penitentul dezlegat de păcate stâlp de lumină?

Graţia: La începutul anilor '90, a făcut o vizită în Iaşi Părintele Băbuţ şi a ţinut o predică foarte frumoasă, m-a impresionat şi ţin minte, a făcut o afirmaţie spunând: dă-mi 50 de duhovnici buni şi schimb faţa lumii. România, din '90 încoace e plină de biserici, s-au construit foarte multe biserici noi, mânăstiri, avem duhovnici buni şi bătrâni pe care-i caută lumea şi tineri foarte buni şi totuşi, bisericile sunt pline duminica şi în sărbători iar faţa României cea

omenească, a trăirii în societate merge din ce în ce mai rău. Care este explicaţia?

Părintele Calistrat: Simplu. Pe noi ne-a prins revoluţia din 1989 cu câteva vârfuri, mă refer la România, cum ar fi Părintele Iachint al Bucovinei, Părintele Pamvo al Bucovinei, ucenic format sub Părintele Iachint, Părintele Chesarie al Bucovinei; ne-a prins la Sihăstria cu Paisie şi Cleopa, care au avut şi ei câţiva duhovnici formaţi, Părintele Irineu, Părintele Varsanufie, Părintele Ambrozie, care erau duhovnici în formare, ne-a prins cu Părintele Elefterie la Agapia şi apoi la Dervent, ne-a prins cu Părintele Zenovie Ghidescu la Horaiţa, ne-a prins cu Părintele Marchian la Bistriţa, ne-a prins cu Părintele Nifon Corduneanu la Neamţ, Părintele Vasian Iosub la Icoana, ne-a prins cu Părintele Iustin Pârvu de la Bistriţa, care după aceea a venit la Petru Vodă, ne-a prins cu Părintele Arsenie Papacioc, cu Părintele Benedict Ghiuş, cu Părintele Sofian Boghiu, Părintele Sava Parascan la Dragomirna, ne-a prins cu Părintele Paulin Leca, ne-a prins cu Părintele Constantin Negruţiu şi profesor la Teologie, un preot bun, ne-a prins cu Părintele Stăniloae un teolog de marcă, ne-a prins cu Înaltul Antonie, deci am avut vârfuri din care România a putut să înveţe.

Întâmplarea face că în 1987, când am călcat eu pentru prima dată în Mânăstirea Sihăstria, toate aceste personalităţi duhovniceşti existau. Fiecare mânăstire mare avea un reprezantant, Părintele Teofan la Cetăţuia, Părintele Ieronim la Bucium, oameni de mare marcă spirituală.

Dar România trecuse deja prin decretul comunist din 1959 şi elita tânără de schimb nu a mai existat, chiar dacă ar fi fost, au fost foarte puţini. A fost Epifanie la Măgura Ocnei, a fost Emilian la Ciolpani şi Runcu. Peste tot a existat câte un preot duhovnic, Părintele Mina Dobzeu

la Huşi, Teofil Pandele la Galaţi. Dintotdeauna au fost aceste vârfuri dar au cedat. A fost Cleopa Nanu la Mânăstirea Nicula, a fost Ion Horea la Moisei, a fost Serafim Man la Rohia, la mânăstirea unde a fost Nicolae Steinhart. Am mai cunoscut doi duhovnici buni şi i-am prins în viaţă, Părintele Gherontie Ghenoiu la un schit Sitaru sau Balaciu[47], înspre Bucureşti, nu ştiu exact cum se chema mânăstirea, şi a fost în Trivale la Piteşti iarăşi un duhovnic foarte bun care a fost trecut şi în *Convorbiri duhovniceşti*, Clement Cucu despre care povestea Părintele Cleopa, a fost marele duhovnic de la Lainici, căruia acum i s-au scos osemintele, cred că Irodion era numele, stareţul acelei mânăstiri din timpul comunist, era Părintele Ilarion Argatu la Cernica, în partea Olteniei la Frăsinei era Părintele Lavrentie, cam 25 de duhovnici buni care ţineau România în mâinile lor duhovniceşti.

Graţia: La Râmeţ a fost Părintele Ioachim Popa, care acum este la Frăsinei.

Părintele Calistrat: Aşa, şi unul mai vechi, Dometie Manolache în vremea comunistă. Şi Părintele Arsenie Boca la Sâmbăta care fusese la Drăgănescu[48] în Bucureşti, puţin dat la o parte. Nu aceasta este esenţa, esenţa constă în altceva. Aceşti duhovnici, toţi la rândul lor au format câte o filieră, câte un pui, ca orice mlădiţă dintr-un stejar bătrân

[47] Sf. Nicolae – Sitaru din Codrii Vlăsiei; Mânăstirea Balaciu din Bărăgan.

[48] Drăgănescu este o micuţă localitate din judeţul Giurgiu, aşezată între Mihăileşti şi Buturugeni, pe malul barajului zidit pe Argeş. După ce a fost alungat din Mânăstirea Prislop, din pricina vremurilor necreştine, în anul 1959, Preacuviosul Părinte Arsenie Boca, a vieţuit şi a realizat pictura sfintei biserici Sfântul Nicolae din Drăgănescu, între anii 1968-1988. Cf. http://www.crestinortodox.ro/biserici-si-manastiri-din-romania/95957-biserica-din-draganescu

dar s-a exagerat un pic şi s-a spus că Mânăstirea Sihăstria este singura mânăstire care a asigurat în timpul comunismului viaţa duhovnicească. Nu.

Toate mânăstirile au asigurat viaţa duhovnicească. Acolo unde s-a făcut Sfânta Liturghie şi acolo unde s-au spovedit oamenii şi şi-au plecat genunchii la rugăciune şi L-au căutat pe Dumnezeu, să nu mai vorbim de Părintele Teodor de la Bogdana, Părintele Tudor cum i se spunea, să nu mai vorbim de Părintele Damaschin de la Putna care a murit dând mâncare la păsările duminica dimineaţa din palmă la fereastra chiliei, pe care eu l-am prins în viaţă.

Deci au fost duhovnici de o rară stare sufletească. În momentul când te întâlneai cu un asemenea fel de om te marca sufleteşte că nu sunt cuvinte, ca să nu mai vorbim de Sandu Tudor, marele poet al Rugului Aprins şi duhovnic la Rarău, care şi el marcase veacul, ca să spun aşa.

Cele 3 curente mari acestea fuseseră: Arsenie Boca, Părintele Cleopa şi Iachint de la Putna şi Părintele Paisie Olaru, care era sub mâna Părintelui Cleopa. Nu mai punem, chiar şi Petroniu Tănase, cel care a scos schitul românesc Prodromul, unica noastră mânăstire păstrată ca mărturie românească şi a adus-o la starea de bibelou, de vitrină, cum se spune, dintr-o dărâmătură părăsită şi neisprăvită, aproape, aproape în prag de distrugere. În 1996 când eu m-am dus la Athos, jumătate dintre clădirile de acolo erau toate descoperite, ruină, totul putregai, totul dărâmat şi până în toamnă s-a făcut totul din piatră şi faţadă nouă până sus. S-a făcut partea exterioară că după aceea înăuntru s-a muncit ani de zile, unde se muncea în mod sclavagist, adică nu te jucai de-a munca, se muncea la modul aspru, aspru. Toţi şi-au lăsat amprenta.

Peste tot pe unde calci găseşti amprenta unui bun duhovnic. Şi de ce spun lucrul acesta? În momentul în care

au început să se stingă luminile, dacă vă aduceţi aminte, după revoluţie spunea aşa: După 1992 luminile se vor stinge. Uite, l-am uitat pe Părintele Ioanichie Bălan. Era un fel de circulară, un fel de pliant care circula şi a început. A căzut Părintele Stăniloae, a căzut Paulin Leca, a căzut Părintele Benedict Ghiuş, a căzut Părintele Elefterie, s-a dus Părintele Iachint. Rând pe rând au plecat să-şi dea socoteala muncii şi să-şi dea hrisoavele de fapte bune pentru verificare la Dumnezeu rând pe rând.

Graţia: Părintele Galeriu.

Părintele Calistrat: Da, alt duhovnic şi profesor de înaltă marcă. Şi de ce vă spun lucrul acesta? Trecând ei, au început să se formeze generaţiile tinere şi la ora actuală, dacă ar fi să enumerăm câţiva duhovnici buni: Golia îl are pe Părintele Teoctist, ai la Bistriţa Părintele Antim, ai la Pângăraţi pe Teofil, este Părintele Teodosie la Zosim, în zona Botoşaniului, este Părintele Ioan la Popăuţi, este Amfilohie pe zona Diaconeştiului, este Părintele Mercurie la Podei şi cu Calinic, este Părintele Atanasie cu Agatanghel şi cu Iorest în zona Huşilor, Părintele Zaharia şi cu Hristodulos, mai noi, care sunt formaţi mai încoace, care sunt până la vârsta de 40 de ani, este Nicodim de la Hadâmbu, Vichentie de la Rafaila, deci sunt.

Nu ştiu acuma Cetăţuia care are duhovnicul cel mai reprezentativ, este Părintele Constantin la Catedrală, este Părintele Valerian la Catedrală. Deci sunt preoţi care sunt la dispoziţia poporului, oamenii s-au învăţat cu ei, deja îi caută, nu se pune problema şi atunci, sigur, generaţia aceasta uşor, uşor se ridică, nu stă pe loc. Eu pot să vă spun că, aici e taina în ortodoxie, chiar dacă unii sunt mai anonimi, stau cuminţi în banca lor, asta nu înseamnă că ei nu lucrează. Mulţi stau cuminţi pentru că e bine să nu faci mult zgomot.

Vânătorul când vrea să împuşte raţa sălbatică trage un glonte în aer. Care sunt bătrâne, cu ani de experienţă în spate, se bagă în stuf cu capul în apă, care sunt pui zboară în sus şi atunci după ei se trage şi-i loveşte la aripă şi-i vânează. Aşa sunt şi duhovnicii tineri în formare, dacă stau cuminţi şi ascultă de cei mai în vârstă sau primesc un sfat se formează bine, dacă se hazardează, pot cădea.

În toate mânăstirile, peste tot, eu nu ştiu exact toată ţara, nu le mai cunosc, dar să ştiţi că sunt duhovnici buni. S-a ridicat o generaţie nouă, nu ştiu cât efort s-a depus pentru formarea lor sau dacă cineva s-a străduit pentru acest lucru dar primul care a lucrat la formarea lor duhovnicească a fost Duhul Sfânt. El i-a trecut şi printr-o ispită şi printr-un adevăr, şi printr-un întuneric şi printr-o lumină, pentru că din greşeli învaţă omul.

Dar puţin câte puţin, puţin câte puţin, dacă vă duceţi în toată România, mergeţi în orice mânăstire de călugări sau orice mânăstire de maici, veţi găsi o faţă bisericească către care poporul se îndreaptă. Mergeţi la părintele cutare sau mergeţi la preotul cutare. De ce lucrul acesta? Pentru simplul lucru, acolo oamenii şi-au găsit liniştea lor.

Eu am folosit odată un termen, nu ştiu dacă a deranjat şi pot să-l repet cu plăcere. Ce este Biserica? O pădure, în acea pădure sunt copaci înalţi, înalţi şi copaci mai mici. Omul vine de pretutindeni obosit şi e în raport de tăria fiecăruia. Cine este mai sprinten ajunge şi se odihneşte sub un copac mai stufos sau mai umbros, altul vine şi se odihneşte sub un copăcel mai mic dar tot la umbră stă, însă cel mai mare copac şi cea mai mare umbră este acolo unde el s-a odihnit şi s-a simţit bine şi atunci, sigur că stejarul falnic nu se va compara cu tufa de măceş. Dar când eşti obosit şi eşti epuizat şi deja nu mai ai putere ca să-ţi tragi suflarea, stai şi sub tufa de măceş la umbră pentru că în

momentul când îţi vei reveni, ajungi şi sub copacul mare, aşa că fiecare, indiferent că este preot de mir, că este preot de mânăstire [este de folos].

Sunt şi între preoţii de mir, de exemplu, cum a fost la Bunavestire Părintele Barnea de aici din Iaşi, a fost un duhovnic foarte bun şi căutat. Cum a fost Părintele Stoian de la Sf. Spiridon, iarăşi era un cooptator de credincioşi, îi ţinea în jurul lui tot timpul, deci sunt duhovnici care fiind preoţi de mir, au adunat în jurul lor poporul şi i-au coagulat spre rugăciune, adică au format aceste nuclee.

Nu putem vorbi de duhovnici de maximă elită că pe aceştia Dumnezeu îi ştie, e treaba Lui şi nu ne interesează, dar putem vorbi de duhovnici în Biserică şi mai ales de generaţia tânără, pentru că aici vorbim chiar de o explozie, dacă e să o luăm aşa, pentru că duhovnici între 30 şi 40 de ani sunt mulţi. Cred că la ora actuală putem număra 20 ca formare duhovnicească, şi am înţeles că sunt şi în partea Timişoarei câţiva copii buni, duhovnici formaţi, sunt şi în partea Munteniei, sunt şi în partea Dobrogei.

Graţia: În Oltenia.

Părintele Calistrat: În Oltenia cu precădere, eu chiar cunosc câteva nume dar nu vreau să le rostesc, nu ţine de eparhia noastră, dar vreau să spun că există. Nu ducem lipsă de duhovnici buni.

Importanţa duhovnicului în viaţa de familie

Graţia: Să mă întorc la duhovnic şi la relaţia cu credinciosul şi la starea actuală a familiilor şi pun întrebarea, dacă într-o familie, soţ, soţie, copii, eventual, părinţi, de o parte şi de cealaltă, au acelaşi duhovnic, se ajunge la un moment dat la o situaţie de neînţelegere care se adânceşte, dacă există acelaşi duhovnic, sunt şanse să se poată depăşi împrejurarea unui divorţ?

Părintele Calistrat: Categoric, un singur duhovnic pentru toată familia poate rezolva o problemă de genul acesta pentru că e o chestiune pe care v-o spun din experienţa personală, indiferent dacă soţiile sunt rele sau bune, sau indiferent dacă soţii sunt răi sau buni, eu am încercat prin tot ce am putut şi la ora actuală chiar pot să spun, nu sunt mândru, ci folosesc mândria Psaltirii, Domnul răsplăteşte celor ce se mândresc, cu prisosinţă.

Graţia: Aveţi bucuria.

Părintele Calistrat: Da, am bucuria de a avea în biserică jumătate oameni, jumătate femei, adică soţia să vină cu soţul la biserică. Am folosit tot felul de mijloace şi convenţionale şi neconvenţionale de a-i ţine la biserică: Dar de ce soţul n-a venit la împărtăşit? Dar de ce soţul nu mai vine pe la noi? Să-i spui că vreau să discut o problemă cu el sau vreau să-l întreb ceva sau mă interesează ceva şi în felul acesta am încercat tot timpul să îi păstrez aproape pentru că aici am putut tempera [nepăsarea].

Personal am constatat de foarte multe ori, cred că cel mai greu lucru pentru un judecător sau un avocat este să fie corect şi cinstit în faţa unor situaţii ipocrite pentru că femeia, în momentul în care are o problemă, o prezintă din punctul ei de vedere, bărbatul ţi-o prezintă din punctul lui de vedere, copiii ţi-o prezintă din punctul lor de vedere şi atunci, vă daţi seama, dacă în faţa lui Dumnezeu, unde nu dai sentinţe ci ierţi şi dezlegi, te confrunţi cu realităţi utopice, ce poţi să faci într-o situaţie de tribunal, unde trebuie să asculţi toate minciunile scrise pe hârtie conform legii!

Şi atunci, întotdeauna când au fost situaţii din acestea gen ceartă, gen divorţ, întotdeauna i-am luat cu binişorul:

– Măi, dar vă văd oameni serioşi, dar sunteţi oameni maturi. Aţi muncit, aveţi o familie, aţi realizat atâtea lucruri! De ce le daţi cu piciorul? Ce faceţi, lăsaţi startul la jumătatea drumului şi vă duceţi din nou de unde se trage cu piciorul? Credeţi că-i mai puteţi ajunge din urmă pe cei care au plecat? Nu mai poţi să câştigi. Chiar dacă ai căzut, trebuie să te ridici şi mergi mai departe. Hai, aleargă să te ţii de ultimii, ca să fii printre ultimii dar tot în prima serie. Nu-i las, chiar dacă mai ridic tonul uneori, sunt chiar obraznic şi spun: Dar nu ţi se pare că eşti mai deştept ca Dumnezeu? Te rog frumos să te corectezi. Ai impresia că eşti singura persoană care a trecut prin greutăţi? Folosesc şi termeni mai duri. Nu admit ca omul să aducă justificări puerile. Omule, dar chiar nu poţi ierta? Chiar nu ai nici un păcat? Toată lumea-i incorectă, numai tu eşti absolutul perfect?

– Păi, nu, Părinte, că şi eu am neputinţe.

– Păi, atunci? Hai să iertăm, laşi tu, las şi eu, lasă şi ea. Uite, vă împărtăşesc pe amândoi.

Am doi tineri foarte frumoşi care mi-s foarte dragi, au o fetiţă. Şi femeia, ca să-l supere pe bărbat, într-o zi i-a vorbit foarte urât şi jenant. I-a spus-o chiar în faţa duhovnicului. Şi atunci, cum să dreg busuiocul? Trebuia să repar problema şi am spus:

– Eu sunt ferm convins că tu ai glumit şi ai încercat să vezi cum reacţionează. Dar nu mai fă glume din astea că o să-ţi tragă odată una peste ochi de o să ţii minte.

La care ea spune:

– Cum adică, Biserica învaţă soţul să bată nevasta?

– Nu, nu Biserica învaţă. Dumnezeu spune prin psalmii lui David aşa: *Certa-voi cu toiag fărădelegile Tale*. Să nu se întâmple să-l pierzi şi să plângi după el, că după aceea exact aşa se va întâmpla.

Ei, s-a încăpăţinat, s-a purtat mândră, el a ieşit şi a plecat de acasă şi a trebuit jumătate de an până s-au împăcat şi s-au dres la loc. Dar acuma venea ea şi spunea:

– Părinte, da' acuma realizez că nu pot fără el, da' acuma realizez că înnebunesc fără el. Părinte, da' acuma realizez ce valoare are.

Şi m-am pogorât până unde i-am spus aşa:

– Da, te duci unde-l găseşti, în mijlocul şoselei, în mijlocul târgului, acolo-i baţi metanie şi-ţi ceri iertare şi-i spui: Am fost o nesocotită, te rog să mă ierţi! Vino acasă!

Şi exact aşa a făcut, l-a găsit cu colegii undeva, era la un şpriţ cum se spune, la un pahar de ceva şi i-a spus:

– Te rog vino acasă, nu pot fără tine.

Şi el i-a spus:

– Dacă Părintele te-a trimis, hai să mergem la el.

Şi i-am spus:

– Gândeşte-te că poţi să-i mai dai o şansă şi asta să fie ultima.

Şi a dat Dumnezeu şi-i bine şi în continuare şi când îi văd la împărtăşit totdeauna râd şi spun:

– Ei, care-i cel mai vinovat?

– Părinte, eu sunt cea mai vinovată.

Adică şi-au lăsat orgoliile, cum se spune, că acest **orgoliu face parte tot din fire**. Era chiar şi o vorbă frumoasă, cel mai mare handicap al omului inteligent şi puternic este că nu ştie când trebuie să cedeze. Pentru că tu în momentul când ştii că eşti păcătos, aşa spun sfinţii părinţi, zice, pe cel păcătos îţi vine uşor să-l îndrepţi, că el ştie că-i păcătos şi când îi spui, pricepe, dar celui drept şi mândru, dacă-i spui că-i păcătos, trebuie să-i şi argumentezi, trebuie să-i şi explici, că altfel el nu te înţelege. Într-adevăr, este foarte multă muncă, dar mulţumesc lui Dumnezeu că prin atitudini strict personale,

care nu ţin de problema spovedaniei sau nu ţin de problema duhovniciei, dar ţin de relaţia cu duhovnicul. Nici chiar *Cartea regulei pastorale*, cea a lui Grigore Dialogul, pe care a retipărit-o cândva Mitropolitul Antonie, şi ea este pentru lumea de astăzi foarte depăşită ca situaţii, adică lucrurile s-au sofisticat, nuanţele au o finеţe mult mai delicată şi uneori trebuie tu să te porţi mai frumos decât ar trebui ei să înţeleagă că nu merită să faci efortul respectiv.

Vă mai dau o pildă, tot în ideea că uneori compromisul înseamnă virtute şi nu întotdeauna păcat. Vine odată un soţ şi spune aşa:

– Părinte, vreau să vorbesc ceva cu mata. Să ştii că soţia mea vreau să jure că mie ceva nu-mi inspiră a bine.

Cum să fac? L-am cântărit de sus până jos şi am zis, măi n-o fi nici ăsta uşă de altar. Lasă că ştiu eu ce trebuie să fac. Da, veniţi cu soţia. Soţia a apucat să-mi trimită în scurt pe telefon:

– Părinte, să ştiţi că sunt obligată să jur fals.

– Jură şi taci. Atât i-am scris. Şi apoi şterge sms-ul.

Când au venit şi s-au aşezat în genunchi, că acuma-s bătrâni, au şi ei peste 60 de ani, cred că ar râde dacă ar şti că e vorba de ei. El zice:

– Părinte, eu am fost plecat la muncă în Israel şi cineva mi-a şoptit că soţia mea n-ar fi fost tocmai corectă acasă cu copiii cât a fost singură.

Zic:

– Nu ştiu. Stai aici în genunchi în faţa mea.

Şi acuma, cum să fac eu să scot compromisul în aşa fel, nici pe unul să nu-l supăr, nici pe altul să nu-l stric. Am zis aşa:

– Uite ce este, pune mâna pe cruce şi pe Evanghelie şi zi aşa: Făgăduiesc ca până la sfârşitul vieţii mele, nici

prin gând să treacă să-mi înşel vreodată soţul sau să-mi treacă prin minte să o fac. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!

Apoi el zice:

– Da, dar eu nu-s tocmai mulţumit de jurământ.

Zic:

– Nu-i nimic, vine şi rândul matale. Stai liniştit. Pune mâna pe Evanghelie şi zi după mine: Jur că n-am înşelat niciodată soţia.

– Părinte, dar poate vreodată m-a obligat să spun vreo minciună.

– Bine, hai că reformulez: Jur să nu-mi înşel niciodată soţia, jur să ţin acest jurământ şi mă jur înaintea lui Dumnezeu că sunt cinstit în ceea ce spun şi nici prin gând nu mi-ar trece vreodată s-o înşel.

Şi zice:

– Ei, Părinte, aşa sună mai bine.

– Vezi că-i cea mai bună formulă?

Şi fără să-şi dea seama, am plecat de la prezent spre viitor, fără a mai atinge antecedentul. Dar pe el l-am atins în antecedent pentru că ştiam că undeva în mintea lui nici el nu era 100% curat şi atunci ştiind ce i-a trecut lui prin cap singur acolo în străinătate, s-a gândit că o fi şi acasă şi atunci, în felul ăsta reuşesc să echilibrez. Şi el îmi spune:

– Părinte, cel mai bine ar fi de acuma să venim amândoi la dumneavoastră.

Zic:

– Dacă se poate şi la spovedit şi la împărtăşit.

Şi ce făceam? Îi trimiteam pe rând. Întâi o luam pe ea şi-i ziceam: Du-te şi te împărtăşeşte, dar pe bileţel era scris agheasmă mare, ca să nu observe nimeni ce face ea la uşă la altar. Apoi, după câteva persoane, îl trimiteam şi pe el la împărtăşit, tot cu agheasmă mare, să nu observe soţia ce face el, dar ei ştiau că s-au împărtăşit amândoi şi că sunt

basma curată. S-au sedimentat pe principiul rugăciunii, cu prezenţa la biserică şi în ziua de astăzi sunt oameni normali, în toată firea, adică în toată seriozitatea şi l-am întrebat odată:

– Dacă ar fi să mai repeţi faza de atunci, ai mai repeta-o?

Şi a zis:

– Părinte, aia mi-a fost ca o lecţie. Mata m-ai ghicit că eu nu-s tocmai curat şi de aia m-ai luat aşa. Totuşi, eu am o îndoială că ceva a fost atunci.

– Da, la tine, nu la ea.

Adică tot lui i-am aruncat vina şi în felul acesta i-am cimentat. Puteam să spun sincer: Da, te-a înşelat nevasta. Exista un divorţ, exista o despărţire, un partaj şi o nenorocire. Duhovnicul este obligat uneori să-şi aducă aminte exact de ce spun sfinţii părinţi. **Indiferent cât de ruginit ar fi un fier, tot fier rămâne**. Încerci să-l lustruieşti şi să-l laşi în misiunea pe care o are, nu trebuie stricat. Ca duhovnic trebuie să faci foarte multe foarfece din astea duhovniceşti prin care să treci şi să laşi în urmă zidit, nu dărâmat.

Graţia: În realitate greşiseră amândoi.

Părintele Calistrat: Exact. Amândoi aveau câte ceva, dar eu am căutat să nu-l scot pe nici unul vinovat, am plecat de la prezumţia de nevinovăţie.

Recunoştinţa faţă de oameni

Graţia: Am remarcat că sfinţia voastră aveţi mereu o recunoştinţă aparte şi o apreciere faţă de oamenii cu care aţi ales să aveţi o relaţie cinstită şi cu demnitate.

Părintele Calistrat: Să vă spun un amănunt simplu. Din firea mea, eu sunt un om liber, nu sunt un om rece sau distant sau tăcut sau închis, mie îmi place comunicarea, pot să spun că sunt comunicativ. Întâmplarea face că eu aşa am trăit la bunicii mei. Am spus că eu am fost crescut de două minţi mai mature. Poate că părinţii mei când erau ei tineri, n-ar fi ştiut să mă educe, zic eu, la modul la care m-au educat bunicii mei, în sensul că au avut o minte de oameni trecuţi prin viaţă. Şi atunci, de multe ori, ei nu m-au tratat poate ca pe un nepot, **m-au tratat ca pe un matur**. În permanenţă, la ei răspunsul era scurt şi la obiect: Asta nu trebuie făcut aşa. Asta nu-i bine. Asta să nu mai faci niciodată. Aşa ceva tu n-ai văzut la noi de când sunt eu, eu nu ţin minte să fi făcut aşa ceva. Era un mod de a gândi care te punea direct în faţa unui răspuns.

Dacă ar fi să fac o comparaţie cu ziua de astăzi, la vremea respectivă nu se cultiva personalitatea copilului. Poate aţi auzit astăzi în lumea modernă, zice: Vai, să nu spui ceva copilului să-l stresezi, să-i cultivăm o personalitate puternică. Personalitatea ştiţi care era? Era un fel de jordie, un fel de nuia care stătea acolo în casă şi cum lucra sau făcea treabă prin casă, când nu eram astâmpărat, acesta e termenul care se folosea, spunea: O vezi, acuşi o probez pe tine, acuşi ţi-o pun pe spate. Era metoda prin care înţelegeam că din clipa aceea trebuie ordine sau linişte sau trebuia să facem ce era de făcut atunci.

Ce s-a întâmplat? S-a format şi ideea aceasta, nu ştiu dacă e un respect forţat, dar ţine de om, pentru că eu îmi aduc aminte cu toată plăcerea de învăţătoarea care m-a învăţat, îmi aduc aminte de copiii cu care m-am jucat când eram la şcoală. De exemplu, eram în clasa a I-a şi primul lucru pe care l-am făcut când m-am dus în clasă, la aproape 7 ani fără câteva luni, a fost să mă aşez în bancă cu o fată

frumuşică, să nu-mi fie ruşine să stau cu ea în bancă la şcoală. Ea era geamănă, Elena Ursache o chema, era o fată micuţă, cu un frate geamăn Dorel, era o fată cuminte, la locul ei. Şi ea zice:

– De ce te-ai aşezat cu mine în bancă, eu vreau să stau cu fratele meu.

– Lasă că fratele tău stă cu altcineva, eu aş vrea să stau cu tine.

Aceea a fost ideea mea în prima zi de şcoală, şi acuma mi-o aduc aminte. Era o zi semiînnorată, exact cu stropii aceia care au fost adineaori. Eu eram bucuros că ne-a dat *Abecedar* nou, caiet de desen, culori, era frumos în clasa I-a, se dădeau lucruri frumoase.

Pot să spun că am respect şi faţă de profesorii pe care i-am avut. În ce sens? Pe cei care au murit, îi pomenesc cu tot respectul, niciodată nu mi-au rămas de câte ori am făcut liturghie. Chiar amintirea lor, de multe ori m-am gândit, oare, el ce zice acuma? Uite, el a ajuns preot şi nu mă pomeneşte sau uite, are posibilitatea şi nu se gândeşte la mine şi s-a creat un fel de amintire.

Nu mă obligă nimeni, dar întotdeauna când intru la proscomidie eu o iau în ordine. Ştiţi cum o iau la proscomidie? Ca în viaţă. De când îmi aduc aminte? De la 4 ani, ei: mama, tata, frate, soră, mătuşi, rude, prieteni, verişori, după aceea, vecini, colegi de joacă, colegi de muncă, deci eu pe toţi îi pun la proscomidie că nici nu ştii când au nevoie. După aceea, la fel s-a format şi în liceu. Când eram în liceu îmi era dor de şcoala generală, după ce am plecat în armată îmi era dor de la liceu. Erau tot timpul amintiri.

Chiar şi acuma, au venit la spovedit profesori pe care i-am avut la liceu, la Rădăuţi şi se aşteptau, poate să întâlnească un om cu ifose sau cu pretenţii. Dar eu i-am luat

la chilie, le-am dat o prăjitură, un pahar de suc, am stat de vorbă, le-am scris un pomelnic, am vorbit cu ei. Din respect, am pus pe altcineva să-i spovedească iar eu numai am stabilit canonul ca să nu se jeneze de prietenia şi relaţia pe care o avem de când eu eram un copil de 16 ani. Chiar una dintre doamne mi-a spus la telefon zilele trecute: Mă credeţi că eu nu vă pot spune Părintele Calistrat, ci Părintele Costică? Aşa îmi spunea ea când eram la şcoală. Zice, eu te ţin minte de când erai la ore, erai un copil, şi când mă uit acum că eşti înalt şi voinic şi cărunt, nu-mi vine să cred. Dar şi ea s-a trecut ca persoană dar a rămas o relaţie frumoasă şi eu nu am făcut-o din obligaţie sau din constrângere, unde am simţit eu, că nu se lipeşte inima peste tot.

De exemplu, sunt profesori pe care-i pomenesc dar nu mă interesează persoana lor, sunt oameni pe care-i pomenesc dar nu mă interesează persoana lor, dar îi pomenesc din respect, chiar dacă nu ne vedem sau nu mai avem vreo relaţie şi sunt persoane pe care le pomenesc pur şi simplu, adică, mi se pare proscomidia neterminată sau neîncheiată dacă nu aş face lucrul acesta. L-am uitat pe cutare sau l-am uitat pe cutare, mi-am adus aminte de cutare, pune-l şi pe ăsta, pune-l şi pe ăsta şi încet, încet, când stau câte o oră, două la proscomidie, pe toţi îi pomenesc, să fie acolo pomeniţi, că nu cer mâncare.

Nu cred că exagerez pentru că în momentul în care mă gândesc la ei simt şi pace şi bucurie şi îi pomenesc la fel. Mi-am dat seama câteodată uitându-i, că se pierdea liniştea şi mă gândeam, cred că am uitat pe cineva şi-mi aduceam aminte că nu am pomenit pe cutare şi mă duceam la proscomidie, chiar dacă era a altora: Pune-mi şi mie părticele pe cutare, pe cutare, pe cutare. Şi parcă era ceva

împlinit, parcă era ceva definitivat. Acesta este modul de relaţie.

Şi în armată, v-am spus, am avut oameni foarte înţelepţi. Am făcut armata într-un moment foarte echilibrat al societăţii. În anul '86, când s-a făcut schimbul între miniştrii armatelor, generalul Olteanu şi generalul Milea, noi am făcut o armată adevărată, nu munci agricole, nu săpat drumuri, cum mai făceau alte unităţi militare în vremea lui Ceauşescu. Ştiţi că reconstrucţia socialismului s-a făcut şi cu armata. Nu trebuie negat aportul armatei la treaba asta, dar noi am făcut instrucţie, eu fiind transmisionist de profesie, pur şi simplu, am făcut sală sală, ca la şcoală, ore de dimineaţă până la prânz, telefonie, morse, cablu, radio, centrală, frecvenţă. Şi făceam cu ofiţerii la sală. Când eram oleacă mai neastâmpăraţi ne mai scotea şi ne mai alerga oleacă, mai săpam un tranşeu, mai făceam o groapă de protecţie pentru bombardament, ne înglodam bine, şi ne spuneau:

– Vă place stilul ăsta?

– Nu.

– Atunci, cuminţi, la sală.

Şi gata, era toată lumea ordonată. Mi-au rămas, în ce sens? Cred că nu e vorba aici de o mutaţie genetică. Eu am văzut armata în adevăratul sens al cuvântului. Când am avut nevoie, m-am cerut, mi-au dat voie acasă. Mă duceam şi spuneam:

– Vreau şi eu 3 zile până acasă.

– Da, nu-i nici o problemă.

Cred că am fost de vreo 5–6 ori într-un an şi 4 luni de armată. Am învăţat să trag, ţin minte tot ce am învăţat. A fost alt mediu, am făcut aplicaţii în Piteşti, am făcut aplicaţii în Baia Mare la Cavnic, am făcut aplicaţii în Zalău la Zimanza, Şimleul Silvaniei, am făcut aplicaţii în

marginea Clujului la Gheorghieni, se chemau alarme de verificare, foarte frumoase erau, un fel de aventuri militare, dar plăcute. Atunci am trecut prima dată pe Valea Oltului şi m-am îndrăgostit de ea. N-am să uit niciodată ce frumoasă era. Era o zi cu soare dar bătea un pic de vânt şi valurile băteau în peretele bisericii de la Cozia. Am rămas atât de mirat că eu citisem poeziile *Umbra lui Mircea la Cozia*, *Mircea cel Mare şi solii*, dar nu ştiam că există Mânăstirea Cozia în realitate. M-am îndrăgostit de ele şi când am terminat armata şi primul lucru pe care l-am făcut, m-am dus şi le-am văzut.

Graţia: Dar în legătură cu maicile acelea bătrâne de la Agapia Veche?

Părintele Calistrat: Am copilărit în preajma lor. Niciodată nu fac liturghia sau nu ies la Sfintele Daruri să nu le pomenesc. Când eram eu copil de vreo 15–16 ani, mergeam de la mânăstirea Agapia Nouă din vale spre Agapia Veche din deal. Părintele Visarion Breabăn (Vasile din viaţa civilă) de la Pojorâta, care mi-a fost prieten din viaţa civilă, avea acolo o mătuşă măicuţă, Maica Iulia. Era o femeie extraordinară, de o mare bunătate.

Graţia: Cine a adunat informaţii despre aceste maici să le cuprindă într-o carte ca să fie de folos?

Părintele Calistrat: Chiar nu ştiu. Pentru mine toată amintirea asta e ca un tărâm pierdut, adică eu cu atâta mă bucur sufleteşte, totdeauna când fac proscomidia, acestea sunt lucrurile pe care le ştiu de la Părintele Ambrozie din Sihăstria, fostul soţ al Maicii Mihaela. Ei toţi au fost ucenici ai Părintelui Cleopa, când a fost el stareţ la Sihăstria, în anii '40. Părintele Varsanufie care era protosinghel la Sihăstria, a avut-o de soţie pe maica Iustina, n-au avut copii, ea era maică la Mânăstirea Agapia în deal. Am prins-o, era foarte cumsecade. Apoi era Părintele

Doroftei de la Vorona, care a murit acuma recent, tot la o vârstă onorabilă, era soţul maicii Iulia, tot la Agapia din deal, tot fără copii.

Am amintirea frumoasă că ei când au plecat la mânăstire, maica povestea că le-au rămas nişte oi şi o văcuţă. I-a pus la vacă o găleată şi un ştergar în coarne şi a dat-o de pomană la o familie cu copii, mai necăjiţi. Şi au plecat la mânăstire, ea la maici, el la călugări, deci s-a despărţit famila şi s-a dus fiecare în drumul său.

Maica Olimpiada era soră cu maica Mihaela, apoi era maica cea mai bătrână, Singlitichia, foarte duhovnicească. Când a rămas ea cu maica Iulia, cele mai bătrâne, una peste 90 de ani şi una aproape 90 de ani, ea i-a spus: Iulie, dar noi cât mai stăm? Tu nu vezi că toate au plecat? Hai! Şi a zis: Eu cred că mă duc săptămâna viitoare. Şi când a auzit că a murit maica Singlitichia, la o săptămână a murit şi cealaltă, că ele s-au îngăduit probabil din tinereţe până la bătrâneţe. Apoi Maica Chirichia şi Anatolia care erau originare din Bârnova, mătuşa sau o nepoată sau vară de-a lor vine şi acuma la mine la spovedit, foarte cuminţi maici şi la locul lor.

Graţia: Dar nu sfinţia voastră aţi îndrumat-o pe maica Fotini, mi se pare, ca să adune date?

Părintele Calistrat: Despre Părintele Paisie Olaru a adunat şi eu i-am dat ideea pentru că am zis că-i un omagiu din respect faţă de Părintele Paisie, că nu prea erau multe scrise despre Sihla. Poate că n-ar fi fost de competenţa mea să-mi bag nasul dar au apărut şi nişte mărturii ale Părintelui Paisie de la oameni care nu l-au cunoscut atât de bine. Mulţi au vorbit în mod tehnic. Ei, aceste maici şi aceşti părinţi şi aceşti oameni care şi-au dat fiecare câte un capăt de mărturie, l-au cunoscut personal. E mare diferenţă între realitate şi ce este scris. Era de o bunătate nedescrisă în

cuvinte, bunătate bunătate. Simţeai căldura când te apropiai de el ca om, ca drept dovadă că a fost foarte căutat până pe patul de moarte.

După aceea era maica Evghenia Barbălată, iarăşi, o maică foarte cuminte. Am de la ea, trebuie să caut prin toate bagajele mele, există pe undeva un caiet cu poezii făcute de ea. Ea a fost un fel de mini secretară, un fel de ajutătoare a Părintelui Mitropolit Antonie Plămădeală, o maică cuminte şi inteligentă! Am stat cu ea, mi-a povestit, păcat că la vremea aceea nu mi-a trecut prin cap să le scriu, s-au şters. Atâta mi-a povestit că în 1959, cum era vremea respectivă, se dăduse un ordin de la partid, să le dea afară şi să rămână în mânăstire numai cele care sunt fecioare. Dânsa era curată trupeşte, dar un doctor evreu ateu a scris pe hârtie că nu este. Ea s-a enervat, a intrat din nou acolo şi a zis: Domnule, dar ce ai scris dumneata aici? Ai impresia că ortodocşii ştiu numai smerenie? Nu ţi-e ruşine, chem poliţia şi când i-a zburat două palme, i-au clănţănit aceluia dinţii. Mi-am adus aminte ce a făcut Sfântul Nicolae la Sinod. De asta nu l-am putut ierta. Şi zice: A modificat pe hârtie. A pus din nou să verifice doctoriţa din comisie şi mi-a scris ce trebuie pe hârtie, că ne dădea afară atunci, cu decretul. Erau diferite metode de a încerca să reducă numărul monahilor.

Apoi, iarăşi, două maici foarte cuminţi şi la locul lor, ele au trăit la Mânăstirea Văratec, Olimpiada şi Epraxia care au murit în aceeaşi zi, foarte duhovniceşti. Ucenica lor, care le-a îngrijit la bătrâneţe, este fosta stareţă de la Galata, Valentina. Noi am copilărit împreună, în aceeaşi ogradă am mâncat şi am trăit. Mama dumneaei m-a format duhovniceşte. Bătrâna trăieşte la Mânăstirea Galata la chilia fiicei ei, maica Valentina. Luam lapte de la ei, ea mă învăţa rugăciuni, ea mă învăţa cum să mă rog. Ea m-a scos prima

dată spre mânăstire, spre Putna, spre Părintele Pamvo. Era foarte râvnitoare, foarte evlavioasă.

Am cunoscut oameni buni. Aş avea păcat să spun, chiar şi în Sihăstria. Eu am prins baza duhovnicească cea mai serioasă, am prins toţi bătrânii. L-am prins pe ierodiaconul Antonie, care a stat cu Părintele Cleopa la stână când a zis: Ce stareţ a mai ieşi şi din ăsta!? Avea 7 candele în chilie pentru cele 7 daruri ale Duhului Sfânt, să nu-l părăsească la judecată. Singurul pe care nu am mai reuşit să-l prind în viaţă, când am intrat în mânăstite, din vechii şi valoroşii oameni ai Sihăstriei, a fost Părintele Ioil care era deja mort şi cu Părintele Caliope Apetrei. Pe ei doi nu i-am mai prins în viaţă când am intrat în mânăstire. În rest, i-am prins pe toţi bătrânii. Şi, slavă Domnului, că au fost oameni destul de competenţi, au fost oameni cu o trăire extraordinară: Veniamin Barbacaru, Partenie, cel care era protosinghel, dar nu-i ştiu al doilea nume, îl îngrijea Părintele Proclu, actualmente la Boureni, de lângă Paşcani. Dimineaţa el s-a dus să-i ducă mâncare şi a spus: Nu-mi trebuie nici o mâncare. Mie să-mi dai să mănânc întâi hrana lui Dumnezeu. I-a lăsat mâncarea la răcit, i-a pus cartea să dea cu degetul că el era un pic paralizat şi cât s-a dus ăsta să mănânce, el era deja mort. Aceştia sunt oameni care au ştiut de ce au trăit pe pământ.

Concluzii

Graţia: Acum dacă ar fi să încheiem şi să tragem nişte concluzii în urma tuturor dialogurilor pe care le-am avut, v-aş întreba dacă au fost întrebări pe care aţi fi dorit să le evitaţi.

Părintele Calistrat: Nu, niciodată, pot să spun că nu există absolut nici o întrebare. Singurul lucru despre care pot să vorbesc cu plăcere şi în acelaşi timp fără bună dispoziţie, v-am spus, este evenimentul Bizantion, pentru că el se împarte în două lumi – una pozitivă, când au făcut ceva frumos şi au rămas ca o amprentă în muzica bizantină şi psaltică şi au lăsat ceva frumos în urmă şi aici chiar pot să spun că relaţia mea cu cel mai bun dintre cântăreţi, cu Adrian Sârbu, a fost o relaţie sufletească foarte apropiată, cum o am cu toţi călugării mei de astăzi şi din totdeauna dar în acelaşi timp şi fapta lor puţin nedemnă, mai mult nedemnă, cum vor ei să o considere, îi priveşte, care i-a distrus odată cu tot ceea ce au creat, doar prin faptul că nu s-au gândit, cum spune psalmistul *înălţându-mă m-am surpat*.

În rest nu am absolut nimic, chiar simt toată plăcerea [pentru] orice eveniment trăit în biserică. Ar trebui să mă plâng că cele mai triste evenimente ar fi fost cele petrecute cu stareţul Paisie la Bârnova, dar acum chiar râd când îmi aduc aminte şi chiar am spus cuiva: Eu sunt cel mai fericit, nimeni nu a învăţat smerenie, câtă m-a învăţat pe mine Paisie. Pentru că acţionând acea picătură chinezească zi de zi, zi de zi, acum, când nu am cu nimeni nimic, mi se pare că stau degeaba, mi se pare că e prea relaxant, sau mi se pare că e prea uşor, sau că e prea frumos, sau că nu e adevărat câteodată. Adică, nu-mi vine să cred că nu trebuie să stau în stres sau nu trebuie să stau încărcat. Cred că nici el nu-i bucuros de întâmplarea asta, poate că a fost una constructivă pentru amândoi – el să se desăvârşească în lucrarea stăreţească şi eu în cea călugărească. Cred că este reciproc, noi suntem complementari, ca mărul cu vâscul.

Graţia: Din punctul meu de vedere, toate discuţiile şi dialogurile pe care le-am avut, au fost ca un fel de spovedanie generală.

Părintele Calistrat: Nu, nu-i spovedanie, sunt amintiri, sunt lucruri petrecute cu adevărat, sunt trăite în realitate. Ce am discutat noi aici reprezintă poate 10% din câte s-ar mai putea povesti.

Graţia: Ce ar trebui să înţeleagă şi cum să-i fie de folos cititorului în viaţa lui de zi cu zi şi în cea duhovnicească?

Părintele Calistrat: Aici pot să spun un cuvânt al Sfântului Ioan Iacob: *Vor trece anii şi eu mă voi sfârşi / şi-n urma noastră mult mai vrednici vor veni.* La ora actuală, cuvintele acestea pot să zidească, pot să supere, pot să deranjeze, pot să mâhnească sau pot să folosească, noi nu ştim. Dar s-ar putea ca după noi să vină persoane mult mai înalte. Eu personal, la ora actuală, nu mă consider nici un înalt duhovnic, nici un înalt preot, mă consider călugăr, atât doar, pasul şi ceea ce fac. Dar le-aş recomanda tuturor ucenicilor mei, nu altora, că nu-mi permit să vorbesc în numele altor duhovnici sau fii duhovniceşti ai lor, să guste din această frumuseţe şi fericire chiar a amintirilor prin care eu am trecut. Ele îmi sunt mie întotdeauna ca un fel de temelie, ca un fel de pernă sub cap. Mă gândeam într-o zi, ce s-ar întâmpla, cum este firesc şi se mai întâmplă astăzi să prinzi o boală de uitare şi să nu te poţi bucura de amintirile astea trăite.

Cred că nu ai exista, te-ai autodesfiinţa, sunt extraordinare. Eu când îmi aduc aminte şi de copilărie şi de şcoală şi de armată şi de anii de la Sihăstria şi de timpul petrecut la Sfântul Munte unde e peştera Sfântului Atanasie a fost foarte frumos, slujbele acelea de noapte, dar nu-i mentalitatea românească. Noi, românii, chiar aşa cu neputinţe şi cu carenţe, cu slăbiciuni şi cu mici inadvertenţe

spirituale suntem mai calzi. Poporul grec are această defecţiune, este sacru, este fastuos în ceea ce face, dar nu are căldura românească. Eu, v-am spus, o ogradă plină de oameni la Sfânta Liturghie, nu neapărat ca mulţime, ca fond de manifestare a dreptei credinţe, e mai valoroasă decât un sobor de 50 de preoţi şi o biserică goală.

Graţia: Au fost de-a lungul anilor unele discuţii controversate, teme controversate în care, uneori s-a încercat să fiţi atras să vă spuneţi părerea, cum ar fi întâmplarea nefericită de la Tanacu, problema cu paşapoartele biometrice, aţi dat nişte răspunsuri, eu le-am găsit pe internet, foarte echilibrate şi documentate în acelaşi timp.

Părintele Calistrat: În primul rând, repet, chiar dacă mi-am atras câţiva simpatizanţi şi la momentul acela, în problema Tanacu nu s-a procedat corect. Arhiereul rămâne arhiereu, ai luat darul de la el şi nu poate fi sluga mai mare ca stăpânul, este cuvântul Evangheliei. Cu puţină smerenie şi înţelepciune, evenimentele puteau fi depăşite fără atâta tevatură, mass media şi presă. Când spun aceasta mă refer la un singur lucru, au mai fost fete bolnave, au mai fost oameni bolnavi, au mai fost cazuri din acestea de oameni care au murit la mânăstire.

Am să vă spun un caz autentic trăit, gen Tanacu, în ograda Bârnovei. Într-o dimineaţă, în jurul orei 7, eram pe cerdac şi veneau credincioşi. O persoană ajutată de două persoane s-a suit până pe cerdac, s-a aşezat pe băncuţă lângă mine şi a zis:

– Părinte, mi-e rău.

Am spus:

– Cred că aveţi nevoie de un pic de agheasmă şi un pic de apă cu zahăr. După aceea m-am gândit şi i-am spus

unui preot: Te rog fă-i o dezlegare şi împărtăşeşte-o că nu-mi place cum arată.

A primit Sfintele Taine, a băut agheasma mare, a băut gura de apă cu zahăr şi în următorul minut, preotul, cum era acolo în holul casei un recamier adus de cineva şi lăsat acolo, persoana s-a sprijinit acolo şi am spus: Fă-i o rugăciune de binecuvântare, şi aşa a urcat scările greu. În momentul în care a aşezat-o pe recamierul respectiv, eu am văzut că se îngălbeneşte. Nu m-am pierdut cu firea. Am spus: Vă rog s-o întindeţi că mi se pare că i-a scăzut un pic glicemia şi tensiunea pe nemâncate. Ea era moartă deja. Eu am văzut-o. Preotul citea cu epitrafirul pe cap fără să observe nimeni. Am spus: Taci, continuă să citeşti. I-am spus unei persoane: Anunţă, te rog, salvarea că cineva are nevoie de un calciu în venă. A venit imediat salvarea, a pus-o în salvare, au resuscitat-o, i-au făcut tot ce trebuie, frumos, nu i-au băgat nimic în venă pentru că aparatele nu arătau puls şi au spus: Ne pare rău că trebuie să vă spunem dar acum este decedată, în clipa aceasta, cred că de la balcon până la salvare. Vă rugăm frumos, dacă vreţi să ne spuneţi unde este adresa sau unde v-o lăsăm. Au pus-o într-o Dacie pe scaunul din faţă, au învelit-o cu o pătură şi au dus-o liniştiţi acasă şi au înmormântat-o şi o pomenesc şi în ziua de astăzi. A murit împărtăşită şi spovedită, pe pragul bisericii. Avea un cancer hepatic urât de tot şi a rânduit Dumnezeu să moară în mânăstire. N-a ştiut nici presa, nici nimeni, nimic.

Ei, când faci mult zgomot, proverbul popular rămâne valabil: Pisica cu clopoţei nu prinde şoareci niciodată. Acolo a fost prea multă gălăgie. Aici cred şi afirm că 50% din greşeală a aparţinut celor care s-au implicat în corectarea sănătăţii respectivei domnişoare care era soră de mânăstire şi 50% a aparţinut părintelui că nu a

luat acel dar al discernerii. Indiferent ce-ţi face doctorul, te taie, te spintecă, el este specialist în domeniul respectiv, tu laşi bolnavul până la vindecare. Nu poţi să fii mai tare ca un medic. Dacă asta este forma legală de verificare a sănătăţii, medicina, lasă-l acolo că Dumnezeu lucrează şi la distanţă. Eu pot să fac maslu în mânăstire pentru un bolnav din spital, nu-l aduc de la spital şi-l ţin acasă ca să intru într-o încurcătură, aţi văzut de care factură şi cât de josnică, că mai mult a lovit în Biserică decât în persoana respectivă.

Legat de problema paşapoartelor biometrice, repet, îmi păstrez aceeaşi atitudine spunând încă o dată, diavolul nu este material, este spiritual, este duh, deci nu are nici un amestec partea materială, globalism, secularizarea, îndosarierea biometrică şi ce mai vor ei să facă, codurile de bare, cardul ş.a.m.d. cu sufletul omului. Sufletul este viu de la Înviere şi liber ca pasărea cerului, deci nimic nu-l poate opri şi nu-l va opri vreodată pentru că sufletul a fost creat să fie liber iar ceea ce gândeşte omul, nu poate nimeni să zădărnicească. Pe mine nu mă poate nimeni face ateu, nici prin mijloace subversive, nici prin mijloace convenţionale. Singurul mod de a mă face ateu este acesta, să mă întrebe pe faţă: Te lepezi de Hristos şi de toate lucrurile Lui? Şi eu să spun, da, mă lepăd de Hristos. Atunci eu sunt satanizat sau sunt demonizat sau sunt fiul satanei. Altfel nu. Aşa cum la botez ne întreabă: Te lepezi de satana şi de toate lucrurile Lui? Şi noi spunem mă lepăd, suflă şi scuipă pe el.

Exact aşa este şi la dreapta credinţă. Nu poate cineva să intervină în mod voluntar. Tâlcuirea Apocalipsei este o piatră mare de poticneală şi o mâncare greu de digerat pentru minţile nepricepute. Episcopul Averchie Tauşev a explicat foarte frumos acel comentariu al lui Serafim Rose, în care comentează cel mai frumos pasaj din Apocalipsă: Iar cei curaţi şi neîntinaţi, adică cei păstrători

de lege, vor reuşi să-şi spele hainele în sângele Mielului oridecâteori vor cădea, e spovedania şi liturghia. N-o poate nimeni substitui aceasta, e clar. Dacă lui Luca şi Cleopa li s-au deschis ochii la frângerea pâinii, cu atât mai mult noi ortodocşii, nu vom sta cu ochii închişi la frângerea pâinii. Categoric!

Graţia: Se comenta că sfinţia voastră vorbeaţi nu foarte apreciativ la adresa Prea Fericitului Daniel încă de pe vremea când era mitropolit. Eu personal am găsit materiale pe internet în care sfinţia voastră vă exprimaţi aprecierile faţă de meritele, înţelepciunea, diplomaţia Înaltului Daniel. Am considerat tot un respect faţă de ierarh.

Părintele Calistrat: Să vă spun un singur lucru clar şi categoric, eu personal, o tangenţă directă cu Prea Fericitul nu am avut niciodată, o discuţie personală a fost o singură dată în anul 2000, în luna februarie, atunci când am fost chemat împreună cu părintele stareţ Paisie, ne-am clarificat lucrurile pentru că şi atunci fuseseră nişte inadvertenţe şi nişte neînţelegeri, dar din vorbe puerile: că a zis, că a făcut, că a dres, eu nici nu le-am luat în seamă niciodată.

Dacă am să vă spun o glumă, o să râdeţi. În momentul când am văzut că nu se mai încetineşte cu anumite vorbe inutile care nu mai pun capăt şi nu mai au sfârşit, m-am gândit că cea mai bună armă este aceasta: Dacă Hristos în faţa lui Pilat a tăcut şi n-a vorbit, ce vin eu să mă scuz? Lasă, Dumnezeu nu ştie că nu am nimic şi nu mă interesează? Ia să stau în banca mea, să-mi văd de treabă! Atunci m-am oprit. Am zis, când o să creadă de cuviinţă, o să mă cheme. În anul 2000 m-a chemat prima dată şi i-am spus: Pot să jur sub omofor şi Sfânta Evenghelie că nu este adevărat şi în nici o predică nu am folosit vorbe sau să mă apuc să vorbesc. Nici nu este genul

meu de a mă băga în treburi din astea să mă apuc eu să spun că acela nu a făcut bine.

Singura afirmaţie negativă care există dar nu-mi aparţine, ci este tâlcuirea teologului Danion Vasile, este aceasta: El a schimbat în cartea *Mustrare şi mângâiere*, două capitole de text: *Păcatele preoţilor*, cu toate că era vorba de *Probleme ecleziale*, iar când am spus că la hramuri mari nu se pune accentul pe dogmatică ci pe predici laudative, el a spus că ierarhii fac politică. Aceasta este afirmaţia lui personală pe care o neg şi nu o recunosc, nu-mi aparţinea. Mai ales, cartea nu a fost citită de mine înainte de publicare, i-a dat drumul cu modificările pe care le-a vrut dumnealui. Eu nu-l contest, e treaba lui, ştie ce a scris, va răspunde el la judecată.

Eu pot să afirm un singur lucru, eu am ascultat predicile, am citit pastoralele, am luat din învăţături, la Trinitas când se ţinea predica ascultam tot timpul pentru că într-adevăr, sunt lucruri foarte interesante şi dezbătute în aşa fel încât uneori anumite interpretări te depăşesc ca persoană. Şi atunci ce se întâmplă? Le luam şi eu de-a gata spuse şi le dădeam mai departe dar cu cuvintele mele. Dar erau folosite din respectivele predici, din cuvântările stăpânului, cum se spune. Dar dacă el a luat de bună treaba asta şi ce i-au spus alţii că eu aş fi cel care nu am altă treabă decât să stau să vorbesc de rău, asta o poate confirma un singur lucru, material doveditor pe faţă, nu vorbe care zboară. Cum spune proverbul, vorba zboară, scrisul rămâne. Aşa că nu mă simt încărcat, chiar mă simt fericit.

Graţia: Părinte, vă mulţumim, blagosloviţi.

Părintele Calistrat: V-am spus, aş vrea ca fiecare să înţeleagă că dreptul la mântuire nu-l ia nimeni, dreptul la opinie nu-l ia nimeni.

Date biografice

Data naşterii – 3 decembrie 1965
Locul naşterii – oraşul Rădăuţi, judeţul Suceava
Părinţii: tata – Dumitru şi mama – Virginia
Şcoala primară – Şcoala Generală Vicovul de Jos, 1972 – 1976
Gimnaziul – Şcoala Generală Vicovul de Jos, 1976 – 1980
Liceul – Liceul Agro-industrial din Rădăuţi, 1980 – 1984
Armata – la transmisiuni – 16 sept. 1984–26 ian. 1986
Intrarea în Mânăstirea Sihăstria – 16 apr. 1988
Tunderea în monahism – 28 nov. 1989
Naşi de călugărie – Părintele Cleopa şi Părintele Varsanufie
Vieţuirea în Mânăstirea Dragomirna – 20 sept. 1990 – duminica Samarinencei 1991 (mai)
Hirotonirea întru diacon – 18 oct. 1990, în Mânăstirea Dragomirna
Întoarcerea în Mânăstirea Sihăstria – de la duminica Samarinencei până la Sf. Ilie, iul. 1991
Vieţuirea în Mânăstirea Bârnova – 22 iulie1991– 1 martie 2009
Schima cea mare – 31 dec. 1991, Pr. Cleopa şi sub stareţul ierom. Antonie Câmpan
Hirotonirea întru preot – 18 febr. 1994
În Sfântul Munte Athos – 10 aprilie 1996 – 1 nov. 1996
Vieţuirea în Mânăstirea Vlădiceni – 1 martie 2009 – în prezent
Pelerin la Locurile Sfinte – noiembrie 2009 şi martie 2010

Indice de nume

Adam, protopărinte, p. 37, 306, 483, 596
Adriana, stareţă, p. 371
Adrian, Hriţcu Botoşeneanu, episcop, p. 429, 432
Agapia, maică, p. 170
Agatanghel, p. 355, 600
Agheu, sfânt, p. 241
Alexandra, maică, p. 242, 264
Alexandru cel Bun, voievod, p. 415
Ambrozie, Dogaru, protosinghel, p. 197, 484,
Ambrozie, Filip, părinte, p. 196-197, 294, 540, 581, 597
Ambrozie, monah, p. 169, 287, 613
Amfilohie Brânză, ieromonah, p. 600
Anastasia, maică, p. 269
Anastasie Crimca, fondatorul Dragomirnei, p. 270
Anatolia, maică, p. 170, 614
Andrei, sfânt, p. 250, 256
Antim, duhovnic, p. 600
Antonie cel Mare, sfânt, p. 490, 564
Antonie Câmpanu, stareţ, p. 174, 182, 260, 262-263, 275-276, 278-279, 282, 289, 307
Antonie, Plămădeală, Mitropolit al Ardealului, p. 151, 284, 486, 536, 597, 606, 615
Antonovici, Radu, consilier mitropolitan, p. 353
Arsenie Boca, preot duhovnic, p. 179, 251, 497, 543, 598-599
Arsenie Butnaru, stareţ, p. 404, 415, 429, 434
Arsenie Papacioc, arhimandrit, p. 390, 551, 597
Arsenie, sfânt, p. 182

Arşinel, Alexandru, actor, p. 12
Atanasie, duhovnic, p. 261, 365-366, 600
Atanasie, sfânt, p. 618
Avacum, sfânt, p. 241
Avraam, prooroc, p. 37, 186, 348, 468

Barnovschi, Miron, domnitor, p. 270, 309, 358, 419, 438
Benedict Ghiuş, duhovnic, p. 597, 600
Bengescu Crina, profesoară, p. 116
Bidilici, Ion, coleg de armată, p. 150
Bolocan, Rodica, p. 104
Brâncoveanu, Constantin, domnitor al Ţării Româneşti, p. 419, 421

Calinic de la Cernica, sfânt, p. 421
Calinic, episcop, p. 263, 276, 278-279, 283, 306, 415
Calinic, Lupu, duhovnic, p. 223, 600
Caliope, Apetrei, duhovnic, p. 616
Calistrat, Bobu de la Vasiova, p. 256
Calistrat, schimonah din Sf. Munte, p. 256
Camil Flamarion, p. 200
Carol II, fost rege, p. 353, 369
Carp, pictor iconar, p. 345-346
Casian, George, unchi, p. 67
Cârdei, Georgeta, profesoară lb. română, p. 117, 125
Ceauşescu, Nicolae, p. 41, 88, 94, 140, 149-150, 157, 177, 192, 194-196, 200-202, 204-205, 217, 254, 475, 499, 563, 590, 612
Chesarie, duhovnic, p. 597
Chifan, Dumitru, tatăl, p. 12, 15, 82, 84, 114, 118
Chifan, Gheorghe, bunicul, p. 16, 22, 27, 66-69, 90, 117
Chifan, Maria, bunica, p. 16, 25, 47, 114, 117
Chifan, Verginia, mama, p. 12, 23

Chiriachi, muceniţă, p. 418, 427
Chiriachia, maică, p. 170, 614
Chiril al Alexandriei, sfânt, p. 550
Ciobanu, Maria, artist popular, p. 409
Cioclu, Nică, bătrân din Bârnova, p. 72-75
Ciontu, preot, p. 150
Cioran, Emil, filosof, p. 198
Ciprian, Găinaţ, diacon, p. 193, 249-250
Ciprian, părinte la Sihăstria, p. 236
Clement, părinte, p. 249
Cleopa, Ilie, arhimandrit, p. 42, 151, 161-164, 169-172, 177, 186, 188, 190, 196-197, 200, 229-230, 238, 241, 243, 246, 252, 254, 256-258, 267, 273-274, 284-286, 288-290, 294-296, 305, 308, 333, 390, 392, 472, 484-485, 494, 501, 506-507, 531, 533-534, 536-537, 539-540, 551, 573, 581, 585, 592, 597, 599, 613
Cloşca, conducător de răscoală, p. 419
Colomei, Rodica, ctitor, p. 310-314, 317-318, 327, 332, 349, 353, 355, 359
Conachi, Ioanichie, ieromonah, p. 354, 360, 369
Constantin, Chirilă, duhovnic la Mitropolie, p. 201, 600
Constantin, împărat, p. 257, 461, 502
Coroamă, profesor, p. 133
Corneliu, episcop, p. 326, 338
Cosroe Parviz, rege persan, p. 443-444
Creangă, Ion, scriitor, p. 11, 122
Crişan, conducător de răscoală, p. 419

Dabija Vodă, domnitor, p. 331, 347, 437-438
Dafina, doamna, p. 331, 352, 437
Damaschin, părinte, p. 226,
Damaschin, duhovnic Putna, p. 369, 599

Daniel, Ciobotea, patriarh al BOR, p. 222, 250, 258-259, 262, 273, 281-283, 298, 307, 313-314, 323, 622
Daniil Sihastru, sfânt, p. 360, 367, 422
Dascălu, Stela, învățătoare, p. 62, 114
David, psalmistul, p. 297, 460, 465, 469, 472, 532-533, 559, 569, 604
Decebal, rege al dacilor, p. 502
Dimitrie, Basarabov, sfânt, p. 421
Diocleţian, împărat, p. 358
Dometie, Manolache, duhovnic, p. 598
Doroftei, preot la Vorona, p. 614
Dositei, mitropolit, p. 54
Dosoftei, Vlad, părinte, p. 192, 249, 251
Drăghie, monah, p. 360
Duca Vodă, p. 331
Dumnezeu, p. 16, 23, 25, 29, 33, 35, 39, 41, 43-44, 48-49, 51, 53, 56-58, 69, 72, 74-75, 77, 93, 102-103,110, 116, 121, 127, 130, 133,149, 153-154, 156, 158, 161, 164-166, 169-170, 172, 175-176, 179, 184-188, 190, 193, 197-198, 203, 205-206, 208-209, 217-218, 221-222, 230-231, 236, 240, 242-243, 248, 253, 255, 258, 269, 279-280, 282-292, 294-297, 305-306, 209-312, 317, 322-325, 329-334, 336-337, 339, 343, 349-350, 352, 362, 364, 376, 382, 385-386, 390, 394, 399-400,402, 404, 407-409, 411-413, 417-419, 423-427, 429, 431, 435-436, 446, 455, 458, 460-462, 465-466, 469-470, 472-473, 478-484, 487-490, 493-497, 499, 501, 504-506, 510, 512-517, 519, 524, 526, 531, 533, 535-536, 538-539, 542, 544, 547, 554, 556-557, 561, 566, 568-569, 579-580, 582-583, 588-589, 595, 599-600, 602-605, 607, 616, 620-622

Ecaterina, sfântă, p. 438
Efrema, maică, p. 264

Efrem, Chişcaru, arhimandrit, p. 165, 199
Efrem Sirul, p. 531-532, 557
Eftimie, Păduraru, pustnic, p. 367
Eftimie, sfânt, p. 490
Elefterie, duhovnic, p. 170, 597, 600
Elena, împărăteasa, p. 444, 459, 461
Eliade, Mircea, scriitor, p. 198
Emilian, duhovnic, p. 597
Eminescu, Mihai, poet, p. 414
Epifanie, duhovnic, p. 597
Epraxia, maică, p. 615
Euharist, stareţ, p. 365
Eva, protopărinte, p. 37, 306, 483
Evghenia, Barbălată, maică, p. 615
Evloghia, stareță, p. 343

Fanurie, preot duhovnic, p. 314, 325
Faraon, p. 37
Fevronia, maică, p. 265, 271
Filofteia, sfântă, p. 421
Fiul lui Dumnezeu, p. 385, 596

Gabriela, maică, p. 174-175
Gagarin, Iuri, astronaut, p. 200
Galaction, episcop, p. 387, 401
Galeriu, Constantin, preot, p. 600
Gavriil, arhanghel, p. 189, 292
Gavriil de la Optina, sfânt, p. 190, 581-582
Gheorghe Arselaitul, p. 531
Gheorghe de la Cernica, sfânt, p. 422
Gheorghe, sfânt, p. 270, 298, 319, 358
Gherasim, preot la Iordan, p. 453
Gherasim, Cucoşel, arhiereu, p. 362

Gherasim Putneanu, episcop, p. 167
Gherman de Alaska, sfânt, 308
Gherontie, Ghenoiu, duhovnic, p. 598
Ghervasie, Hulubaru, preot Sihăstria, p. 166, 170, 190
Gorbaciov, Vladimir, fost şef de stat sovietic, p. 207
Grigore, arhimandrit, p. 199
Grigore, Dascălu, sfânt, p. 422
Grigore Dialogul, papa Romei, p. 284, 535, 606
Grigore de Nyssa, sfânt, p. 594
Grigore Palama, sfânt, p. 376
Grigore Teologul, p. 418, 553

Haşdeu, Bogdan Petriceicu, scriitor, p. 421
Horia, conducător de răscoală, p. 419
Hristodul, Popa, preot, p. 314, 321
Hristofor, părinte, p. 288
Hristos, p. 56, 61, 155, 164, 171, 190, 204, 218, 248, 257, 264, 302, 306-307, 309, 311, 341-342, 348, 384-385, 409-410, 418-419, 425-428, 446-447, 458-459, 461-462, 464-466, 470, 473, 507-509, 518, 528, 546, 550-551, 565, 578-583, 595-596, 621-622

Iachint, Unciuleac, arhimandrit, p. 57, 164-165, 199-200, 214, 222, 293-294, 494, 581, 597, 599-600
Iacob Stamate, mitropolit, p. 195
Ieremia Movilă, domnitor, p. 438
Ieronim, duhovnic la Bucium, p. 293-294, 597
Ieronim, părinte în Sfântul Munte, p. 227
Iisus Hristos, p. 465, 468, 473
Ilarion, părinte, p. 242, 288
Ilarion Argatu, p. 452, 598
Ilie Miniat, p. 181
Ilie, sfânt, p. 424, 449

Inceanu, preot paroh, p. 55
Ioachim, episcop, p. 312, 316-318, 321, 323, 338, 352, 353, 355, 358, 362
Ioachim Mareş, episcop, p. 199
Ioachim şi Ana, sfinții părinți, p. 315, 329
Ioachim, Popa, arhimandrit, p. 598
Ioan Botezătorul, sfânt, p. 163
Ioan Carpatinul, sfânt, p. 533
Ioan Colibaşul, sfânt, p. 186
Ioan cel Nou de la Suceava, sfânt, p. 414, 420
Ioan Evanghelistul, p. 348, 418, 424, 427
Ioan Gură de Aur, sfânt, p. 56, 186, 349, 483, 553, 561, 579
Ioan Iacob, sfânt, p. 186, 440, 581, 618
Ioanichie, Bălan, arhimandrit, p. 257, 267, 600
Ioanichie, Moroi, protosinghel, p. 151, 197
Ioan Pustnicul, sfânt, p. 594
Ioan Rusul, sfânt, p. 162
Ioan Vodă cel Cumplit, voievod, p. 367, 421
Ioil, Gheorghiu, părinte, p. 223, 286, 616
Ionescu, Eugen, scriitor, p. 198
Ionescu, Nae, profesor universitar, p. 198
Iorest, duhovnic, p. 600
Iosif, mitropolit, p. 415
Iosif, tâmplarul biblic, p. 459
Iov, patriarh biblic, p. 343
Irineu Mihălcescu, mitropolit, p. 195
Irineu, stareț, p. 321
Irod cel Mare, rege, p. 454
Isaac, patriarh biblic, p. 37, 468
Isihie, sfânt, p. 531
Ispirescu, Petre, scriitor, p. 214, 518
Iulia, maică, p. 167-170, 613
Iulian, Crăciun, monah, p. 287-288

Iulian, Lazăr, părinte în Sfântul Munte, p. 382, 390-391
Iustin, Ababei, stareț, 474
Iustin, Cobzaru, părinte, p. 251
Iustin, Moisescu, patriarh, p. 195, 202, 431-432
Iustin, Pârvu, stareț, p. 203, 308, 314, 366, 387, 390, 409, 434-435, 437, 490, 597
Iustin, Popa, preot, p. 314
Iustina, maică, p. 169
Iustinian, Marina, patriarh, p. 56
Iustinian, Pascariu, părinte, p. 193, 249, 251
Iustinian, ierodiacon la Prodromu, p. 334, 382
Iustinian, Pascal, p. 192
Ivan, Ioan, arhidiacon, p. 197
Ivireanu, Antim, om de cultură, mitropolit, p. 421

Jora, Constantin, comandant în armată, p. 154

Lavrentie, duhovnic, p. 598
Lăpușneanu, Alexandru, domnitor, p. 418, 438
Leontie de Rădăuți, sfânt, p. 360
Lucifer, p. 409
Lupu, Vasile, domnitor al Moldovei, p. 331, 358, 438

Macarie al Antiohiei, sfânt, p. 442
Macarie, părinte, p. 253, 309
Macrina, maică, p. 265
Maica Domnului, p. 54, 197, 219, 341-342, 348, 358, 391, 437, 450, 460, 467-469, 526, 590
Marchiana, Tucaliuc maică, p. 264, 270
Maria Fecioara, p. 322, 334, 341, 526
Maria Egipteanca, sfântă, p. 534
Maria Magdalena, sfântă, p. 441, 459
Maria, Păvăleanu, maică, p. 166, 180, 191

Marchian, duhovnic, p. 597
Marchiana, Tucaliuc, maică, p. 270
Marta, sfânta, p. 322
Maxim, Ciprian, p. 401
Mântuitorul, p.190, 229, 285, 311, 322, 343, 348, 358, 435-437, 441-443, 447-448, 452, 454-459, 465-469, 473, 478, 480-481, 494, 497, 518-519, 531, 555, 585
Meletie, stareț, p. 415
Melitina, maică, p. 268, 270
Mercurie, duhovnic, p. 600
Mihaela, maică, p. 170, 287, 613-614
Mihail, arhanghel, p. 189, 292
Mihai Viteazu, domnitor, p. 502
Mihail, Bălan, stareț, p. 263
Mihuț, Emanuela, profesoară de fizică, p. 126
Milea, Vasile, general de armată, p. 141, 612
Mina, Dobzeu, duhovnic, p. 597
Mina, sfânt, p. 418, 423, 427
Mircea cel Bătrân, domnitor român, p. 159, 502, 613
Mirela, arhitect, p. 319
Mitrofan, Băltuță, arhimandrit, p. 165, 274, 280, 289
Moise, patriarh biblic, p. 436, 449, 460, 470
Movilă, Ieremia, domnitor al Moldovei, p. 358, 366
Munteanu, Filip, comandant în armată, p. 154
Murgoci, diacon, p. 226
Muşat, Gabi, consilier al Părintelui Vicovan, p. 320

Născătoarea de Dumnezeu, p. 197
Natan , prooroc, p. 532
Naum, sfânt, p. 241
Nechifor, Partenie, părinte, p. 193
Nectarie de la Mitropolie, p. 294
Nectarie, Pintilie, părinte în Sf. Munte, p. 382

Nectarie, sfânt, p. 162
Negru, Duma, p. 414
Nicodim Aghioritul, sfânt, p. 533, 583, 594
Nicodim, Gheorghiță, protosinghel, p. 600
Nicodim, Mândiță, protosinghel, p. 36, 66, 224, 537, 588
Nicolae, sfânt, p. 162, 172, 270, 311, 316, 329, 330, 615
Nicolae, Steinhart, ieromonah, p. 598
Nifon Corduneanu, părinte, p. 253, 256, 597
Noe, patriarh biblic, p. 37
Noica, Constantin, filosof, p. 198

Olimpiada, maică, p. 170, 614-615
Olteanu, Constantin, general de armată, p. 141, 612
Onufrie, sfânt, p. 459

Pahomie cel Mare, sfânt, p. 392, 489-490
Pahomie, egumen, p. 227
Pahomie, ieromonah, p. 478
Paisie Aghioritul, p. 524-525
Paisie cel Mare, p. 257
Paisie, Furdui, stareț, p. 223, 274, 280, 283, 292, 295, 298, 321, 383-384, 400, 412, 617, 622
Paisie Olaru, preot duhovnic, p. 151, 163, 166-167, 180-183, 190-191, 245, 260, 494, 504-506, 511, 537-538, 581, 597, 599, 614
Palade, boier, p. 330
Palievici, Aristide, director liceu, p. 132
Palievici, Maria, prof. economie politică, p. 130, 132
Pamvo, preot duhovnic, p. 163-164, 180, 191, 222-224, 249, 588-589, 597, 616
Pantelimon, părinte, p. 236
Pantelimon, sfânt, p. 162
Parascheva, cuvioasa, p. 420-421, 427

Partenie, Nechifor, protosinghel, p. 616
Paul de Alep, p. 442
Paulin Leca, duhovnic, p. 597, 600
Pavel, apostol, p. 206, 471, 473, 506, 516, 529, 531, 565, 577, 583, 590
Petre Vintilescu, preot, p. 537
Petroniu, Tănase, stareț la Prodromu, p. 383, 391, 599
Petru, apostol, p. 292, 459, 480-481, 590
Pilat, guvernator roman al Iudeei, p. 384, 622
Pimen, arhiepiscop, p. 60, 181, 199, 262-263, 474
Pimen cel Mare, sfânt, p. 409
Popescu, pictor, p. 346
Popescu, preot paroh în Vicov, p. 70, 213, 215, 217, 221, 256
Proclu, Găinuță, egumen la Mânăstirea Boureni, p. 192-193, 249, 251, 616
Prunaru, Dumitru, astronaut, p. 200
Pruncul, p. 437, 450, 457
Puşcaşu, Voica, arheolog, p. 341, 347

Rareş, Petru, domnitor moldovean, p. 345, 361, 368
Rebeca, p. 468
Remezeanu, Dumitru, cântăreț bisericesc, p. 113-114
Roznovanu, Ruxandra, p. 354, 369
Rubliov, pictor rus, p. 344, 348

Sadoveanu, Mihail, scriitor, p. 241-242
Salahaddin, sultan, p. 445
Sava, sfânt, p. 440, 581
Sava, preot Sihăstria, p. 163
Sava, Octavian, profesor, p. 135
Sava, Parascan, protosinghel, p. 266-268, 270-271, 597
Semciuc, profesoară de lb. franceză, p. 120

Serafim, Andriuţă, preot la Sihăstria, p. 192-193, 249-250, 252
Serafim, Man, duhovnic, p. 598
Serafim Rose, ieromonah, p. 308
Serafim Văduva, părinte în Sf. Munte, p. 382
Siluan Athonitul, sfânt, p. 308
Siluan, diacon, p. 365
Simon Zilotul, apostol, p. 466, 470, 578
Singlitichia, maică, p. P. 170, 614
Sofian, Boghiu, preot duhovnic, p. 346, 494, 597
Sofronie Saharov, arhimandrit, p. 308
Solomon, înţelept, p. 253
Spiridon, sfânt, p. 172, 175-177, 319
Stăniloae, Dumitru, profesor, p. 198, 526, 597
Stelian Şoimu, ucenic al Părintelui Ioil Gheorghiu, p. 286, 289
Stoian, preot la Biserica Sf. Spiridon din Iaşi, p. 177
Sturzu, Constantin, consilier mitropolitan, p. 404

Şerban, Mircea, maior, p. 152
Ştefan cel Mare, domnitor, sfânt, p. 201, 311, 330, 358, 366, 368, 422 444, 489, 502
Ştefan Savaitul, sfânt, p. 438
Ştefan, arhidiacon, sfânt, p. 207, 456, 585

Tarasie Libianul, sfânt, p. 533
Teoctist, Arăpaşu, mitropolit, patriarh, p. 59-60, 165, 168, 192, 195, 431
Teoctist, protosinghel, p. 600
Teodora Aramă, maică, p. 263
Teodora de la Sihla, sfântă, p. 163, 422
Teodor Studitul, sfânt, p. 373
Teodorescu, preot paroh, p. 211, 213

Teodosie cel Mare, sfânt, p. 490
Teofan Cretanul, p. 344
Teofan, duhovnic la Cetăţuia, p. 293, 597
Teofan, mitropolit, p. 404, 554-554
Teofan Zăvorâtul, sfânt, p. 539
Teofana, maică, p. 265
Teofil Părăian, arhimandrit, p. 390, 494, 551
Tironeac, cântăreţ bisericesc, p. 52
Tomşa Vodă, p. 438

Ţepeş, Vlad, domnitor, p. 358
Ţuţea, Petre, filosof, p. 489

Urie, p. 569

Valentina, stareţă, p. 222-223, 615
Valerian, duhovnic, p. 600
Varava, tâlhar, p. 448
Varsanufie, episcop, p. 387
Varsanufie Lipan, protosinghel, p. 169, 197, 252, 294, 484, 494, 597, 613
Vartolomeu Florea, părinte, p. 257, 259
Vasian Iosub, duhovnic, p. 597
Vasile, Danion, teolog, p. 393, 623
Vasile, preot în America, p. 333
Vasile cel Mare, sfânt, p. 186, 418, 473, 488, 553, 589, 594
Vătăşescu, Ion, comandant de armată, p. 152
Veniamin, Barbacaru, duhovnic, p. 616
Veniamin, Costache, mitropolit, p. 195
Vernes, Jules, scriitor, p. 132
Veronica, maică, p. 222-223, 272
Vichentie, duhovnic, p. 600
Vicovan, Ion, preot profesor la Teologie, p. 320

Vicoveanca, Sofia, artist popular, p. 56, 83
Victorin, Oanele, stareţ, p. 252, 254, 256, 260
Vintilescu, Petre, preot, p. 537
Visarion de la Clocociov, p. 294
Visarion, Breabăn stareţ, p. 180, 184, 190-193, 225, 236-237, 245, 249-250, 613
Virgil, inginer, p. 336
Vitalie, Danciu, stareţ, p. 404
Viteazu, Mihai, domnitor, p. 358, 419
Vlad, părinte, p. 193
Vlad Ţepeş. P. 489, 502, 517
Vladimirescu, Tudor, conducătorul revoluţiei de la 1821,
Vlahuţă, Alexandru, scriitor, p. 330

Zaharia, duhovnic, p. 600
Zaharia, sfânt, p. 463
Zaheu, vameşul din Evanghelie, p. 443
Zenovie Ghidescu, duhovnic, p. 597
Zosima, sfânt, p. 534

Cuprins

Nr. Crt.	Titlul	Pagina
	Introducere	7
1.	Amintiri din familie	11
2.	Amintiri din satul meu	48
3.	Clăci şi şezători din Bucovina	75
4.	Anii de şcoală	105
5.	Armata	140
6.	Regret sufletesc	149
7.	Apropierea de mânăstire	160
8.	Intrarea în Mânăstirea Sihăstria	183
9.	Ascultări în Sihăstria	225
10.	Tunderea în monahism	248
11.	Vieţuirea în Mânăstirea Bârnova	273
12.	Slujirea ca preot şi duhovnic	292
13.	Perioada 2003 – 2009	300
14.	Mânăstirea Vlahuţă	310
15.	Mânăstirea Bujoreni	353
16.	În Sfântul Munte Athos	375
17.	În Mânăstirea Bârnova – etapa a II-a	383
18.	Istoricul cărţii „Mângâiere şi mustrare”	386
19.	Încercarea din 2003	401
20.	Vieţuirea în Mânăstirea Vlădiceni	413
21.	Pelerin la Locurile Sfinte	433
22.	Legătura cu credincioşii	473
23.	Mulţimile mari de oameni	496
24.	Anturajul	516
25.	Firea omului	523

26.	Despre spovedania credincioşilor	535
27.	Limbajul spovedaniei	573
28.	Recunoştinţa faţă de oameni	608
29.	Concluzii	616
	Date biografice	624
	Indice de nume	625